

Vlada Crne Gore
Ministarstvo evropskih poslova

II PRILOG
IZVJEŠTAJU EVROPSKE KOMISIJE
O CRNOJ GORI 2022
koji se odnosi na period od 20. III 2022. do 6. VI 2022.

Podgorica, jun 2022.

Sadržaj

UVOD	3
REZIME II PRILOGA IZVJEŠTAJU EVROPSKE KOMISIJE O CRNOJ GORI 2022.	4
ODNOSI CRNE GORE I EVROPSKE UNIJE	11
KLASTER 1: TEMELJNA POGLAVLJA	13
KLASTER 2: UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE	78
KLASTER 3: KONKURENTNOST I INKLUZIVNI RAST	104
KLASTER 4: ZELENA AGENDA I ODRŽIVA POVEZANOST	133
KLASTER 5: RESURSI, POLJOPRIVREDA I KOHEZIJA	141
KLASTER 6: VANJSKI ODNOSI	159
Prilozi	173

UVOD

U skladu s utvrđenom praksom, u okviru praćenja i analize stanja u procesu evropske integracije, Crna Gora najmanje dva puta godišnje formalno informiše Evropsku komisiju o ukupnim aktivnostima koje se realizuje na ovom planu.

Struktura Priloga prati koncept posljednjeg Izvještaja Evropske komisije za Crnu Goru iz 2021, na način da je usklađena sa revidiranom metodologijom proširenja EU i klsterskim pristupom koji grupiše srodna poglavlja u šest tematskih cjelina. Svakako ostaje zastupljen princip da se na detaljan način prikaže stanje pregovora u oblasti političkih i ekonomskih kriterijuma, te reforme javne uprave, kao i stanje u pogledu preuzimanja obaveza iz članstva za 33 poglavlja pravne tekovine EU, samo su ove informacije grupisane iz perspektive klastera.

Prilog koji dostavlja Crna Gora, stoga, predstavlja značajnu polaznu osnovu Evropske komisije prilikom izrade njenog godišnjeg Izvještaja za Crnu Goru u kojem se konstatuju ostvareni rezultati i daju preporuke za dalji rad.

Prema ustaljenom ciklusu izvještavanja koji je zahtijevan od strane Evropske komisije, II prilog Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori 2022. obuhvata izvještajni period od 20. III 2022. do 6. VI 2022.

Kad je u pitanju metodologija izrade, proces pripreme Priloga odvijao se uz centralnu koordinaciju od strane Ministarstva evropskih poslova preko radnih grupa za pregovore u pojedinačnim poglavljima pravne tekovine EU, u okviru kojih su od nadležnih resora i institucija obezbijedene relevantne informacije i statistički podaci.

Ministarstvo evropskih poslova je usmjeravalo rad na izradi Priloga kroz izradu odgovarajućih Smjernica, obradila prikupljene informacije za izvještajni period od svih radnih grupa za pregovore shodno formatu izvještavanja i interesovanju Evropske komisije iskazanom u komunikaciji s crnogorskom stranom i dostavila Vladi na razmatranje i usvajanje II prilog Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori 2022.

REZIME II PRILOGA IZVJEŠTAJU EVROPSKE KOMISIJE O CRNOJ GORI 2022.

Klaster 1 – Temeljna poglavlja

Kada su u pitanju **politički kriterijumi**, tokom izvještajnog perioda, na Prvoj sjednici Prvog redovnog zasijedanja Skupštine, koja je započeta 28. IV 2022, između ostalog, donijete su Odluka o izboru 43. Vlade Crne Gore i Odluka o izboru mr Danijele Đurović za predsjednicu Skupštine. Na Drugoj sjednici Prvog redovnog zasijedanja Skupštine, koja je održana 5. V 2022, usvojeni su: Zakon o izmjeni Zakona o državnoj upravi i Zakon o dopuni Zakona o lokalnoj samoupravi. Imajući u vidu da je Zakon o dopuni Zakona o lokalnoj samoupravi vraćen na ponovno odlučivanje, isti je ponovno usvojen 9. V 2022. Skupština je 25. V 2022. donijet Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. Takođe, predsjednik Crne Gore je donio odluku o odlaganju izbora u sljedećim opštinama: Pljevlja, Rožaje, Plav, Tivat, Budva, Plužine, Žabljak, Bijelo Polje, Šavnik, Bar, Danilovgrad, Kolašin, Glavni grad Podgorica i u Skupštini opštine Golubovci opštine u okviru Glavnog grada. Vlada je početkom aprila 2022. usvojila Informaciju o procesu izrade Strategije saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022-2026.

U oblasti **reformne javne uprave**, Vlada je 6. V 2022. donijela Uredbu o organizaciji i načinu rada državne uprave, kojom je utvrđena nova organizacija organa državne uprave, osnivanjem 18 ministarstava. Takođe, Vlada je 20. IV 2022. usvojila Informaciju o predlogu aktivnosti koje je neophodno preduzeti u organima državne uprave u cilju podizanja sajber bezbjednosti na veći nivo.

Kada je u pitanju **poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava**, Vlada je utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Protokola XVI uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Protokolom se jača nacionalni sistem zaštite ljudskih prava na način što se daje mogućnost da se najviše nacionalne sudske instance u fazi rada na predmetu obrate Sudu za savjetodavno mišljenje, što će doprinijeti efikasnijoj zaštiti prava crnogorskih građana koja se štite Konvencijom. Vrhovni sud je 25. V 2022. donio presudu kojom je usvojen zahtjev za zaštitu zakonitosti, pa je u odnosu na okrivljenog J.M, u dijelu koji se odnosi na krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz Krivičnog zakonika, ukinuo drugostepenu presudu Apelacionog suda Crne Gore i predmet vratilo na ponovno odlučivanje.

Kada je u pitanju **poglavlje 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost**, u oblasti vizne politike, Vlada je 26. V 2022. donijela Odluku o privremenom oslobađanju od pribavljanja viza za državljane Kraljevine Saudijske Arabije („Sl. list CG“, broj 57/22), koja predviđa da državljani Kraljevine Saudijske Arabije mogu, u periodu 1. VI – 30. IX 2022, ulaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana, s važećom putnom ispravom, bez vize. Nastavilo se s konsolidacijom bilansa rezultata u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala, uz nastavak intenzivne međunarodne policijske saradnje. Između ostalog, službenici Uprave prihoda i carina su 18. V 2022. u zajedničkoj akciji sa službenicima Specijalnog policijskog odjeljenja u Carinskoj ispostavi Slobodne zone „Luka Bar“, na osnovu analize rizika, izvršili pregled kontejnera i otkrili krijumčarene cigarete u količini od 1.044 paketa (10.440.000 komada cigareta u vrijednosti od 1.377.850,00 eura). U oblasti pravosudne saradnje u građanskim i krivičnim stvarima, Vlada je 12. V 2022. potpisala Drugi dodatni protokol uz Konvenciju o računarskom kriminalu o unaprijeđenoj saradnji i otkrivanju elektronskih dokaza, u cilju jačanja saradnje u borbi protiv sajber kriminala i unapređenja

sposobnosti krivičnog pravosuđa da nadležni organi prikupljaju dokaze u elektronskoj formi za bilo koje krivično djelo u svrhu konkretnih krivičnih istraga ili postupaka putem dodatnih alata koji će pružiti efikasnu pomoć i druge oblike saradnje nadležnih organa.

U okviru **ekonomskih kriterijuma**, u oblasti **turizma**, Crnu Goru je u prva četiri mjeseca 2022, prema preliminarnim podacima MONSTAT-a posjetilo 156.075 turista, ili 171,93% više nego u istom periodu 2021, i ostvareno je 427.681 noćenja ili 197,33% više u odnosu na isti period prethodne godine.

Broj **zaposlenih** u aprilu 2022. je, prema evidenciji MONSTAT-a, iznosio 217.520 lica, što je za 1,21% više u odnosu na prethodni mjesec, i za 22,25% u odnosu na april 2021. Rast broja zaposlenih u prva četiri mjeseca 2022. u odnosu na isti period prethodne godine iznosi 23,25%. Svi sektori su zabilježili rast broja zaposlenih. Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, u aprilu 2022. bilo je 50.552 registrovanih **nezaposlenih** lica što predstavlja pad od 10,42% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, a za 5,35% u odnosu na prethodni mjesec. Stopa nezaposlenosti u maju 2022. iznosila je 20,51% i manja je za 3,5 pp od stope iz maja prethodne godine.

Prosječna zarada u Crnoj Gori je u prva četiri mjeseca 2022. iznosila 876 eura i, u odnosu na prosječnu zaradu iz istog perioda prethodne godine, porasla je za 11,03%, dok je prosječna zarada bez poreza i doprinosa iznosila 701 eura, i porasla je za 32,51% u odnosu na prosječne zarade iz istog perioda 2021.

Prema preliminarnim podacima, **državni dug Crne Gore (bez depozita)**, 31. III 2022. iznosi 4.064,40 miliona eura, odnosno 76,59% BDP-a. **Spoljni dug** iznosi 3.671,19 miliona eura, odnosno 69,18% BDP-a, dok **unutrašnji dug** iznosi oko 393,21 miliona eura, odnosno 7,41 % BDP-a. Ukupni neto **državni dug (uključujući depozite)**, 31. III 2022. prema preliminarnim podacima iznosi 3.615,24 miliona eura, odnosno 68,13% BDP-a.

U okviru **poglavlja 5 – Javne nabavke**, u cilju poboljšanja efikasnosti funkcionisanja sistema e-nabavki, završeno je uvezivanje ove platforme sa elektronskim sistemom Ministarstva pravde u dijelu koji se odnosi na ispunjenje obaveznih uslova za privredne subjekte radi učešća u postupcima javne nabavke. Takođe, elektronski sistem javnih nabavki će biti povezan i sa sistemom Uprave prihoda i carina do kraja 2022.

U **poglavlju 18 – Statistika**, Vlada je usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja zvanične statistike za period 2019 – 2023. (za 2021), Izvještaj o izvršenju Godišnjeg plana zvanične statistike za 2021. i utvrdila Predlog zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, nakon što je prethodno povučen iz skupštinske procedure, kako bi se uradile ispravke tehničke prirode koje su uslovljene promjenama organizacione strukture Vlade. Dodatno, formirana je i Radna grupa za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike.

U okviru **poglavlja 32 – Finansijska kontrola**, u cilju postizanja pune usklađenosti sa regulativom EU/ECB, Savjet CBCG je 17. V 2022, donio Odluku o izmjenama Odluke o reprodukciji novčanica, koja je harmonizovana sa novom Odlukom Evropske Centralne Banke od decembra 2020, EU 2020/2090 o izmjeni Odluke o apoenima, specifikacijama, reprodukciji, zamjeni i povlačenju euro novčanica (ECB/2013/10) u dijelu koji se odnosi na reprodukciju novčanica.

Klaster 2 – Unutrašnje tržište

U **poglavlju 1 – Sloboda kretanja robe**, nastavljeno je sa aktivnostima u dijelu standardizacije, metrologije i akreditacije, kao i sprovođenjem tržišnog nadzora (izvršeno ukupno 580 inspekcijskih pregleda). Nastavljena je kontinuirana saradnja i izgradnja kapaciteta za učešće u radu tijela Evropske agencije za hemikalije, a ekološka inspekcija je obavila 12 inspekcijskih nadzora po Zakonu o hemikalijama. Kada su u pitanju lijekovi, nastavljen je rad na usaglašavanju sa novim propisima EU kroz podzakonske akte za sprovođenje Zakona o lijekovima, a dodatno su osnaženi kapaciteti Instituta za lijekove i medicinska sredstva na poslovima primjene pravne tekovine.

U sklopu **poglavlja 2 – Sloboda kretanja radnika**, u dijelu koordinacije sistema socijalne sigurnosti preduzeti su svi neophodni koraci za kompletiranje procedure u vezi sa potpisivanjem Sporazuma o socijalnom osiguranju između Rumunije i Crne Gore. Tenderski proces za tvining projekat čiji je cilj jačanje kapaciteta Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, učešća u Evropskom socijalnom fondu i podsticanje mobilnosti radne snage započeo je 8. VI 2022.

Što se tiče **poglavlja 3 - Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga**, u periodu od 21-25. V 2022, održana je TAIEX ekspertska misija u formi online sastanaka, na temu usklađivanja sektorskih propisa, kao i propisa iz oblasti zanatstva u oblasti međusobnog priznavanja profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija sa Direktivom 2005/36 EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija i Direktivom 2013/55 EU o izmjeni Direktive 2005/36. U fokusu petodnevne Misije bili su Zakon o zanatstvu, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenoj njezi pacijenata, Zakon o veterinarstvu i Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata.

U **poglavlju 4 – Sloboda kretanja kapitala**, CBCG je završila šest redovnih neposrednih kontrola finansijskih institucija: tri banke, dvije mikro-kreditne finansijske institucije i jednu faktoring kompaniju u cilju provjere usklađenosti njihovog poslovanja sa propisima iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma. U navedenom periodu su završene i ciljne kontrole kod jedne banke.

U dijelu **poglavlja 6 – Privredno pravo**, formirana je Radna grupa za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima, kroz koju će biti izvršeno dodatno usklađivanje sa pravnom tekovinom EU. Kada je u pitanju revizija Kodeksa korporativnog upravljanja, Komisija za tržište kapitala je uputila Svjetskoj banci zahtjev za pružanje podrške realizaciji navedenog projekta. U dijelu računovodstva, u toku je finalizacija izmjena i dopuna Pravilnika o sadržini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna društva i druga pravna lica.

Pod **poglavljem 7 – Pravo intelektualne svojine**, Vlada je 20. IV 2022. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Singapurskog ugovora o žigovnom pravu. Evropskoj komisiji je 1. IV 2022. na mišljenje dostavljen tekst Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima. a 5. IV 2022. i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o žigu, inoviran u skladu sa komentarima dobijenim od strane Evropske komisije.

U cilju jačanja rezultata u **poglavlju 8 – Konkurencija**, suprotno dosadašnjoj praksi, Agencija za zaštitu konkurencije je izvršila nenajavljeni uvid u poslovnim prostorijama društva „INA – CRNA GORA“ D.O.O. poslovno društvo za proizvodnju promet i usluge Podgorica, na relevantnom tržištu prodaje auto plina –

TNG (tačno naftnog gasa) na teritoriji Crne Gore. Prikupljanje podataka neposrednim uvidom je ocijenjeno kao neophodno radi ispitivanja postojanja akata koji za cilj ili posljedicu imaju ili mogu imati sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije. Isti uvid je izvršen u poslovnim prostorijama Veterinarske komore Crne Gore, na relevantnom tržištu pružanja veterinarskih usluga na teritoriji Crne Gore sa istim ciljem.

U sklopu **poglavlja 9 – Finansijske usluge**, U poglavlju 9, u izvještajnom periodu usvojeni su podzakonski akti iz oblasti bankarstva i osiguranja. Takođe, CBCG je redovno pratila stanje u pogledu uticaja negativnih efekata epidemije COVID-19 na finansijsku stabilnost u zemlji, nadzirala primjenu donijetih privremenih mjera za njihovo ublažavanje i radila na daljem razvoju tih mjera u skladu sa potrebama i stanjem u sistemu.

Što se tiče **poglavlja 28 – Zaštita potrošača i zdravlja**, Ministarstvo zdravlja je realizovalo projekat razvijanja SOHO Mreže informacionog softverskog sistema sa ciljem stvaranja preduslova za ulaganje u razvoj IT sistema podrške, odnosno primjene zakonodavnog okvira u području supstanci ljudskog porekla (krv, organi, tkiva, ćelije i reproduktivne ćelije), kao i obezbjeđivanje analize, smjernica i podrške za razvoj softvera.

Klaster 3 - Konkurentnost i inkluzivni rast

Treba istaći da je u **poglavlju 10 – Informatičko društvo i mediji**, donijeta Odluka o usvajanju analiza relevantnih tržišta Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost. Usvojena je Informacija o predlogu aktivnosti koje je neophodno preduzeti u organima državne uprave u cilju podizanja sajber bezbjednosti na viši nivo. U okviru audiovizelne politike, nastavljen je rad na finalnom zaokruživanju teksta Medijske strategije Crne Gore 2022-2026. sa pratećim Akcionim planom, kao i na proceduri izmjena i dopuna seta medijskih zakona koja je u finalnoj fazi.

U cilju jačanja **poglavlja 16 – Porezi**, Skupština je donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost, kao i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama. U okviru projekta „Reforma Poreske administracije” završen je FRD dokument, formiran tim za implementaciju skladišta podataka (DWH) i sačinjen nacrt akcionog plana za čišćenje podataka.

U **poglavlju 17 – Ekonomska i monetarna unija**, započeo je rad na pripremi Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o statistici i sistemu zvanične statistike kako bi se stvorili uslovi za punu implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici državnih finansija.

U cilju jačanja operativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje Crne Gore u **poglavlju 19 – Socijalna politika i zapošljavanje**, nastavljen je projekat Međunarodne organizacije rada „Jačanje operativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za sprovođenje usluga za tržište rada i mjera aktivne politike zapošljavanja Crne Gore putem digitalizacije 2021-2022“. U dijelu socijalne inkluzije i zaštite, od početka primjene Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, naknade po osnovu ostvarenih prava se isplaćuju redovno na mjesečnom nivou. U dijelu rodne ravnopravnosti, Vlada je 20. IV 2022. usvojila Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025. sa Akcionim planom za 2021. U dijelu oblasti koja se odnosi na osobe sa invaliditetom, Vlada je 31. III 2022. usvojila Završni izvještaj o realizaciji Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. U finalnoj je fazi procedura pripreme i donošenja nove Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021.

Kada je u pitanju **poglavlje 20 – Preduzetništvo i industrijska politika**, Vlada je usvojila Informaciju o zaključivanju Međunarodnog sporazuma između EU i Crne Gore o učešću Crne Gore u programu „Single Market Programme 2021-2027” (SMP), sa predlogom Sporazuma, čime je javnost upoznata sa detaljima Sporazuma, mogućnostima koje pruža učešće u programu i finansijskim obavezama. U procesu implementacije Industrijske politike, pripremljen je Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore 2019-2023, za 2021, i u sklopu utvrđene procedure usvojen od strane Koordinacionog tijela za implementaciju Industrijske politike Crne Gore. Kada je u pitanju turizam, Vlada je usvojila Informaciju o sprovođenju Programa podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2022.

U sklopu **poglavlja 25 – Nauka i istraživanje**, nastavljena je realizacija Akcionog plana za sprovođenje Operativnog programa za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2021-2024, kao i rad na implementaciji projekta uspostavljanja Međunarodnog instituta za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope (SEEIIST) za hadronsku kancer terapiju i istraživanje u oblasti biomedicine pomoću protona i težih jona.

U **poglavlju 26 – Obrazovanje i kultura** intenzivirane su aktivnosti na izradi Nacionalnog programa razvoja kulture za naredni petogodišnji period.

U okviru **poglavlja 29 – Carinska unija**, Crna Gora nastavlja aktivnosti iz projekta „Podrška Upravi carina”, pa je 16. V 2022. otpočela pilot primjena NCTS-a (Novog kompjuterizovanog tranzitnog sistema) na nacionalnom nivou na dvije carinske ispostave i to: granična ispostava Debeli Brijeg, unutrašnja carinska ispostava Danilovgrad i sa jednim privrednim subjektom. Napravljen je plan uključivanja ostalih carinskih ispostava u pilot primjenu, kako bi do kraja septembra sve carinske ispostave i svi podnosioci tranzitnih deklaracija bili uključeni u novi sistem.

Klaster 4 - Zelena agenda i održiva konektivnost

Kada je u pitanju **poglavlje 14 – Saobraćajna politika** održana je 55. sjednica Odbora Pariškog memoranduma, na kojoj je Crna Gora, koja ima status posmatrača, predstavila trenutne aktivnosti, kao i postignute rezultate u kompletiranju pravnog okvira inspekcijskog nadzora stranih brodova u lukama i na sidrištima Crne Gore usklađenih sa odredbama Paris MoU. Na sastanku je konstatovano da je Crna Gora pred samim ulaskom u Paris MoU.

Bitno je istaći da je su u **poglavlju 15 – Energetika** crnogorske institucije uspješno pristupili platformi Evropske zajednice za ranu razmjenu informacija u slučaju radiološke opasnosti (ECURIE).

Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma (MEPPU) je, sa ciljem ispunjenja obaveza iz **poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene**, 5. IV 2022. oformilo Radnu grupu za praćenje realizacije aktivnosti vezanih za upravljanje Ulcinjskom solanom koje su definisane Akcionim planom za ispunjavanje završnih mjerila u okviru poglavlja 27 i do sada su održana tri sastanka Radne grupe. Nastavljene su aktivnosti na prikupljanju podataka sa ciljem identifikovanja potencijalnih Natura 2000 područja, a u toku je izrada planova upravljanja proglašenih zaštićenih morskih područja i obuke upravljača (JP „Morsko Dobro“).

Klaster 5 - Resursi, poljoprivreda i kohezija

U **poglavlju 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj**, nakon stupanja na snagu Agrobudžeta za 2022. pokrenute su aktivnosti u cilju sprovođenja definisanih mjera. U skladu sa planovima donešen je Program poboljšanja dostupnosti hrane – voće, povrće, mlijeko i mliječni proizvodi za škole, utvrđen Predlog

zakona o izmjenama i dopunama Zakona o maslinarstvu i pripremljen Predlog zakona o jakim alkoholnim pićima. U izvještajnom periodu nastavljene su aktivnosti u pogledu izrade Strategije poljoprivrede i ruralnih područja 2022-2027, čije je donošenje predviđeno za III kvartal 2022. Takođe, nastavljena je implementacija IPARD II programa, dok je finalna verzija IPARD III programa 25. III 2022. poslata ka EK na komentare.

U sklopu **poglavlja 12 – Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor**, nastavljeno je kontinuirano sprovođenje Strategije Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine Evropske unije za poglavlje 12 sa sveobuhvatnim Akcionim planom i Posebnim Akcionim planom za suzbijanje i iskorijenjivanje klasične kuge svinja. Usvojen je veći broj akata, a u prvom redu: Program mjera bezbjednosti i kvaliteta hrane i hrane za životinje za 2022, Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2022, Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2022, koji su implementirani u izvještajnom periodu. Takođe, implementiran je i Program fitosanitarnih mjera za 2022.

Što se tiče **poglavlja 13 – Ribarstvo**, u izvještajnom periodu nastavljene su aktivnosti u cilju izrade nove Strategije ribarstva Crne Gore 2023-2028. sa Akcionim planom za prenošenje, implementaciju i sprovođenje pravne tekovine EU, čije je donošenje planirano za IV kvartal 2022.

U cilju realizacije obaveza iz **poglavlja 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata** nastavljene su redovne aktivnosti koje se tiču programiranja i sprovođenja programa i projekata. U oblasti programiranja, nastavljeno je sa izradom i finalizacijom punih projektnih predloga za program IPA 2022 i prvih nacrti akcionih dokumenata za program IPA 2023, kao i sa unapređivanjem nacrti Strateškog odgovora. Otpočele su inicijalne aktivnosti na kreiranju prijedloga referentnih institucionalnih struktura za Evropske strukturne i investicione (ESI) fondove. Kada su u pitanju monitoring i evaluacija, nastavljene su redovne aktivnosti po ovom pitanju, u skladu sa procedurama za programe i projekte IPE.

Pod okvirom **poglavlja 33 – Finansijske i budžetske odredbe**, uz podršku Delegacije EU u Crnoj Gori, u maju 2022. potpisan je Ugovor o uslugama za projekat uspostavljanja sistema sopstvenih sredstava EU u Crnoj Gori.

Klaster 6 - Vanjski odnosi

U okviru **poglavlja 30 – Vanjski odnosi**, Crna Gora je učestvovala na STO XII Ministarskoj konferenciji i pridružila se izjavama i inicijativama, čime se usaglašava sa politikama EU pri STO. Takođe, Vlada je 27. IV 2022. usvojila Informaciju o pokretanju procedure za pristupanje Australijskoj grupi (AG). U skladu sa pomenutim, u toku je priprema formalne aplikacije koja će sadržati detaljne informacije o zakonodavnom okviru i politici izvozne kontrole, te mjerama implementacije relevantnim za ciljeve AG.

U skladu sa dosadašnjom praksom, u **poglavlju 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika**, nastavljen je trend 100% usklađenosti, odnosno Crna Gora se uskladila svaki put kad je bila pozvana sa zahtjevima za usklađivanje s deklaracijama, pozicijama HRVP i odlukama Savjeta o restriktivnim mjerama. U tom smjeru Vlada je u maju 2022. donijela Odluku o izmjeni i dopuni Odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske Unije 2014/119/ZVBP od 5. marta 2014. godine, 2015/143/ZVBP od 29. januara 2015. godine, 2015/364/ZVBP od 5. marta 2015. godine, 2015/876/ZVBP od 5. juna 2015. godine i 2015/1781/ZVBP od 5. oktobra 2015. godine i

2016/318/ZVBP od 4. marta 2016. godine i 2017/381/ZVBP od 3. marta 2017. godine i 2018/333/ZVBP od 5. marta 2018. godine i 2019/354/ZVBP od 4. marta 2019. godine i 2020/373/ZVBP od 5. marta 2020. godine i 2021/394/ZVBP od 4. marta 2021. godine povodom situacije u Ukrajini.

ODNOSI CRNE GORE I EVROPSKE UNIJE

Vlada je 8. IV 2022. usvojila Šesnaesti polugodišnji izvještaj o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju, za period jul-decembar 2021, kao i Trideset drugi kvartalni izvještaj o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju za period oktobar-decembar 2021, odluke o izmjenama i dopunama odluka o obrazovanju radnih grupa za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblasti pravne tekovine Evropske unije koje se odnose na pregovaračka poglavlja 23 – Pravosuđe i temeljna prava i 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost, kao i Odluku o obrazovanju Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora Crne Gore s Evropskom unijom za oblast pravne tekovine koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika. Na istoj sjednici Vlada je donijela Odluku o izmjeni Odluke o kriterijumima za utvrđivanje visine naknade za rad člana radnog tijela ili drugog oblika rada, kojom se predviđa naknada za rad predsjedavajućim i članovima pregovaračke strukture (Pregovaračka grupa, Komisija za evropske integracije i 33 radne grupe za pripremu i vođenje pregovora).

Deveti follow-up sastanak Posebne grupe za reformu javne uprave održan je u hibridnom formatu 9. IV 2022. Sastanak je organizovan u cilju razmatranja statusa realizacije zaključaka sa poslednjeg, devetog, sastanka Posebne grupe za reformu javne uprave. Na sastanku je ocijenjeno da je veći broj zaključaka realizovan, te da je puno toga planirano do sledećeg formalnog sastanka Posebne grupe, posebno u dijelu sprovođenja nove Strategije RJU 2022-2026.

Petnaesti sastanak Zajedničkog konsultativnog odbora civilnog društva (ZKO) Evropske unije i Crne Gore održan je u hibridnom formatu 11. IV 2022. Sastanak je bio posvećen aktuelnom stanju u pristupnim pregovorima, primjeni revidirane metodologije, s fokusom na ekonomske kriterijume, javne nabavke, statistiku, finansijsku kontrolu i odgovor na pandemiju COVID-19, a razmatrano je i stanje civilnog društva u Crnoj Gori.

Vlada je 14. IV 2022. usvojila I prilog Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori 2022, koji se odnosi na period od 15. VI 2021. do 20. III 2022, Izvještaj sa dvanaestog sastanka Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, kao i Izvještaj sa četrnaestog sastanka Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima.

Nezvanični radni dokument (Non-Peiper) o vladavini prava u vezi sa poglavljima 23 i 24 za Crnu Goru objavljen je u maju 2022. od strane EK i pokriva izvještani period od juna 2021. do aprila 2022. Non-Peiper sadrži pozitivne i negativne ocjene koje se odnose na rad državnih institucija i organa za dati period. Ovaj dokument daje pregled ukupnog stanja i identifikuje neriješena pitanja po kojima Crna Gora mora napredovati da bi ispunila privremena mjerila za poglavlja 23 i 24.

U periodu od 21-25. V 2022, održana je Instrumenta tehničke pomoći i razmjene informacija (TAIEX) ekspertska misija u formi online sastanaka, na temu usklađivanja sektorskih propisa, kao i propisa iz oblasti zanatstva u oblasti međusobnog priznavanja profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija sa Direktivom 2005/36 EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija i Direktivom 2013/55 EU o izmjeni Direktive 2005/36. U fokusu petodnevne Misije bili su Zakon o zanatstvu, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenoj njezi pacijenata, Zakon o veterinarstvu i Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata.

Peer review misija na temu borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala je održana u periodu 30. V – 3. VI 2022. Misiju je organizovala EK, putem TAIEX-a, u saradnji s Ministarstvom evropskih poslova

(MEP). Misija je od posebnog značaja u kontekstu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji (EU) u poglavlju 23 – Pravosuđe i temeljna prava i poglavlju 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost. U okviru misije, nezavisni eksperti iz Belgije, Njemačke, Italije i Austrije imali su priliku da razmijene mišljenja s predstavnicima Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije, sudstva i Državnog tužilaštva.

Vlada je 9. VI 2022. usvojila Informaciju o Okvirnom finansijskom sporazumu o partnerstvu između Evropske komisije i Crne Gore, koju predstavlja Vlada Crne Gore, o modelima sprovođenja finansijske podrške EU Crnoj Gori u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA III).

Petnaesti sastanak Pododbora za saobraćaj, životnu sredinu, energetiku i regionalnu politiku održan je u periodu 7-8. VI 2022. u hibridnom formatu. Na sastanku su razmatrani postignuti rezultati u periodu između dva sastanka Pododbora, kao i naredni koraci koje je potrebno intenzivirati u oblastima koje obuhvataju poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene, 14 – Saobraćaj, 15 – Energetika, 21 – Trans-evropske mreže i 22 - Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata. Na sastanku je pozdravljena činjenica da je strateški cilj Vlade da ubrza pristupne pregovore Crne Gore sa EU, te da je EU u potpunosti posvećena pristupnom putu Crne Gore. Ukazano je na značaj ubrzavanja zelene tranzicije i doprinos Crne Gore u predstojećim pregovorima o energetske i klimatskim ciljevima.

U hibridnom formatu, 9. VI 2022. održan je trinaesti sastanak Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju koji obuhvata poglavlja 3 - Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga, 4 - Sloboda kretanja kapitala, 5 – Javne nabavke, 6 – Privredno pravo, 7 - Pravo intelektualne svojine, 8 - Konkurencija, 9 – Finansijske usluge i 28 - Zaštita potrošača i zdravlja. Na sastanku je pohvaljena stopostotna usklađenost Crne Gore sa Zajedničkom vanjskom i bezbjednosnom politikom EU u kontekstu ruske agresije na Ukrajinu, koji predstavlja veliki izazov za Evropu, kao i istaknut značaj regionalne saradnje kroz integracione procese u okviru Zajedničkog regionalnog tržišta.

KLASTER 1: TEMELJNA POGLAVLJA

U dijelu političkih kriterijuma, na Prvoj sjednici Prvog redovnog zasjedanja Skupštine, koja je započeta 28. IV 2022, između ostalog, donijete su Odluka o izboru 43. Vlade Crne Gore i Odluka o izboru mr Danijele Đurović za predsjednicu Skupštine. Takođe, predsjednik Crne Gore je donio odluku o odlaganju izbora u sljedećim opštinama: Pljevlja, Rožaje, Plav, Tivat, Budva, Plužine, Žabljak, Bijelo Polje, Šavnik, Bar, Danilovgrad, Kolašin, Glavni grad Podgorica i u Skupštini opštine Golubovci – opštine u okviru Glavnog grada. U oblasti reforme javne uprave, Vlada je 6. V 2022. donijela Uredbu o organizaciji i načinu rada državne uprave kojom je utvrđena nova organizacija organa državne uprave, osnivanjem 18 ministarstava. U poglavlju 23 – Pravosuđe i temeljna prava, nastavilo se s konsolidacijom bilansa rezultata u oblasti prevencije i represije korupcije, a kontinuirano se ulažu naponi na unapređenju administrativnih kapaciteta uz podršku međunarodnih partnera, kao i na ispunjavanju obaveza koje proističu iz članstva Crne Gore u antikorupcijskim međunarodnim organizacijama. Dodatno, u izvještajnom periodu realizovano je više aktivnosti koje se odnose na unapređenje Metodologije za procjenu rizika od korupcije u propisima u Crnoj Gori. Ministarstvo javne uprave je tokom izvještajnog perioda raspisalo dva javna poziva za pomoć medijima. Kada je u pitanju poglavlje 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost, nastavilo se s konsolidacijom bilansa rezultata u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala, uz nastavak intenzivne međunarodne policijske saradnje. Između ostalog, službenici Uprave prihoda i carina su 18. V 2022. u zajedničkoj akciji sa službenicima Specijalnog policijskog odjeljenja u Carinskoj ispostavi Slobodne zone „Luka Bar“, na osnovu analize rizika, izvršili pregled kontejnera i otkrili krijumčarene cigarete u količini od 1.044 paketa (10.440.000 komada cigareta u vrijednosti od 1.377.850,00 eura). U dijelu ekonomskih kriterijuma, u oblasti turizma, Crnu Goru je u prva četiri mjeseca 2022, prema preliminarnim podacima MONSTAT-a posjetilo 156.075 turista, ili 171,93% više nego u istom periodu 2021, i ostvareno je 427.681 noćenja ili 197,33% više u odnosu na isti period prethodne godine. Broj zaposlenih u aprilu 2022. je, prema evidenciji MONSTAT-a, iznosio 217.520 lica, što je za 1,21% više u odnosu na prethodni mjesec, i za 22,25% u odnosu na april 2021. Svi sektori su zabilježili rast broja zaposlenih. Prosječna zarada u Crnoj Gori, je u prva četiri mjeseca 2022. iznosila 876 eura i u odnosu na prosječnu zaradu iz istog perioda prethodne godine je porasla za 11,03%, dok je prosječna zarada bez poreza i doprinosa iznosila 701 eura, i porasla je za 32,51% u odnosu na prosječne zarade iz istog perioda 2021. U poglavlju 5 – Javne nabavke, u cilju poboljšanja efikasnosti funkcionisanja sistema e-nabavki, završeno je uvezivanje ove platforme sa elektronskim sistemom Ministarstva pravde u dijelu koji se odnosi na ispunjenje obaveznih uslova za privredne subjekte radi učešća u postupcima javne nabavke. U poglavlju 18 – Statistika, Vlada je utvrdila Predlog zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, nakon što je prethodno povučen iz skupštinske procedure, kako bi se uradile ispravke tehničke prirode koje su uslovljene promjenama organizacione strukture Vlade. Dodatno, formirana je i Radna grupa za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike. U poglavlju 32 – Finansijska kontrola, u cilju postizanja pune usklađenosti sa regulativom EU/ECB, Savjet CBCG je 17. V 2022, donio Odluku o izmjenama Odluke o reprodukciji novčanica, koja je harmonizovana sa novom Odlukom Evropske Centralne Banke od decembra 2020.

FUNKCIONISANJE DEMOKRATSKIH INSTITUCIJA

Demokratija

Izbori

Nakon donošenja odluka Predsjednika Crne Gore o odlaganju izbora u opštinama: Pljevlja, Rožaje, Plav, Tivat, Budva, Plužine, Žabljak, Bijelo Polje, Šavnik, Bar, Danilovgrad, Kolašin, Glavni grad Podgorica i u Skupštini opštine Golubovci opštine u okviru Glavnog grada, Državna izborna komisija (DIK) je u cilju jedinstvene primjene zakona i staranja o zakonitom sprovođenju izbora donijela Uputstvo kojim je dala instrukcije opštinskim izbornim komisijama o daljem postupanju imajući u vidu navedene odluke. Na taj

način obezbijeđeno je da sve opštinske izborne komisije u opštinama gdje će se održati izbori 23. X 2022. postupaju jedinstveno.

U periodu od 20. III 2022. do 6.VI 2022, DIK je održala 11 sjednica. Na sjednicama je donijeto osam mišljenja i izvršena popuna šest upražnjenih poslaničkih mjesta.

U navedenom periodu, DIK je postupala po tri prigovora podnesena od strane političkih subjekata i sva tri su odbijena. Nakon toga, žalbe su izjavljene Ustavnom sudu koji nije donio odluke po žalbama u propisanom roku.

Najznačajnija akti vnost u izvještajnom periodu odnosi se na promjene podzakonskih akata Državne izborne komisije kojim je unaprijeđen položaj osoba sa invaliditetom u izbornom procesu. Izmijenjena su i dopunjena Pravila o određivanju i uređenju biračkih mjesta i o mjerama kojima se obezbjeđuje tajnost glasanja, kao i Pravila o jedinstvenim standardima za izborni materijal. Takođe, DIK je donijela i Uputstvo koje je upućeno opštinskim izbornim komisijama, a koje se takođe odnosi na poboljšanje prava osoba sa invaliditetom u izbornom procesu.

Ključne novine u vezi s navedenim podzakonskim aktima i upustvima odnose se na sljedeće: ubuduće će šablon za glasanje koji služi za lica sa oštećenim vidom biti sa metalnim prstenovima kako bi se obezbijedila tajnost glasanja; kako bi svako lice oštećenog vida moglo da se upozna sa sadržajem glasačkog listića, na svakom biračkom mjestu ubuduće će se nalaziti dva glasačka listića na Brajevom pismu, biće dio izbornog materijala i informativnog karaktera; kutija za glasanje ubuduće će biti postavljena na ravnu površinu do 40 cm kako bi lica niskog rasta i korisnici kolica mogli samostalno da stave glasački listić u glasačku kutiju. Po pitanju uređenja biračkog mjesta, DIK je u skladu sa svojim nadležnostima izdala uputstvo opštinskim izbornim komisijama da ubuduće u unutrašnjosti biračkih mjesta budu postavljene tamno crvene etison trake koje će olakšati osobama oštećenog vida orjentisanje do stola gdje preuzimaju glasački listić i dalje do kabine za glasanje.

Komisija je započela proces saradnje s ODIHR-om što je rezultiralo davanjem komentara na 15 podzakonskih akata Državne izborne komisije. Komisija je održala dvije sjednice na kojim su razmatrani komentari ODIHR-a i uskoro će u skladu s nekim od sugestija biti izmijenjeni određeni podzakonski akti.

U cilju jačanja transparentnosti, Državna izborna komisija je potpisala Memorandum o saradnji s Centrom za demokratsku tranziciju (CDT). Na taj način, DIK je prvi put s jednom nevladinom organizacijom uspostavila saradnju u cilju jačanja transparentnosti svog rada.

Izorno zakonodavstvo

U periodu od 20. III do 6. VI 2022, Odbor za sveobuhvatnu izbornu reformu nije imao aktivnosti.

Skupština

Normativne i nadzorne aktivnosti

U periodu 20. III - 6. VI 2022, Skupština je održala pet sjednica. Na pomenutim sjednicama je donijeto ukupno 11 akata, od čega sedam zakona, tri odluke o izboru, imenovanju i razrješenju, kao i jedan zaključak.

Jedna posebna sjednica Skupštine bila je posvećena premijerskom satu i poslaničkim pitanjima u vezi s određenom temom. Predsjedniku Vlade je postavljeno devet pitanja, dok je članovima Vlade postavljeno osam pitanja.

Na Prvoj sjednici Prvog redovnog zasijedanja Skupštine, koja je započeta 28. IV 2022, usvojeni su: Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost, Zakon o privremenim mjerama za ograničavanje cijena proizvoda od posebnog značaja za život i zdravlje ljudi i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na nepokretnosti. Takođe, na Prvoj sjednici redovnog zasijedanja usvojene su: Odluka o izboru mr Danijele Đurović za predsjednicu Skupštine, Odluka o izboru 43. Vlade Crne Gore i Odluka o izboru Administrativnog odbora Skupštine.

Na Drugoj sjednici Prvog redovnog zasijedanja Skupštine, koja je održana 5. V 2022, usvojeni su: Zakon o izmjeni Zakona o državnoj upravi i Zakon o dopuni Zakona o lokalnoj samoupravi. Imajući u vidu da je Zakon o dopuni Zakona o lokalnoj samoupravi vraćen na ponovno odlučivanje, isti je ponovno usvojen 9. V 2022. Skupština je 25. V 2022. donijet Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o budžetu Crne Gore za 2022.

Radna tijela Skupštine, u ovom periodu, održala su jedno kontrolno i jedno konsultativno saslušanje.

Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje je 31. V 2022. održao konsultativno saslušanje na temu: „Konačni izvještaj Državne revizorske institucije o reviziji uspjeha „Efikasnost upravljanja sredstvima donacija za suzbijanje korona virusa““. Saslušanju je prisustvovalo osam lica.

Odbor za bezbjednost i odbranu je 6. IV 2022. održao kontrolno saslušanje ministra unutrašnjih poslova, direktora Uprave policije, direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost i glavnog specijalnog tužioca povodom prijetnji upućenih institucijama i školskim ustanovama u Crnoj Gori 1. IV 2022.

Pored redovnih sjednica, odbori su sproveli i druge aktivnosti skupštinskih odbora s ciljem neposrednog upoznavanja s radom i načinom funkcionisanja institucija i stanjem u oblastima njihovih nadležnosti te praćenja implementacije zakona.

Članovi Odbora za ekonomiju, finansije i budžet su 3. VI 2022. održali sastanak sa direktorom Sekretarijata Energetske zajednice, Arturom Lorkowskim.

Odbor za rodnu ravnopravnost, u saradnji s Misijom OEBS-a i ODIHR-a, organizovao je 17. V 2022. okrugli sto, na temu: „Unapređenje političkog učešća žena u Crnoj Gori“, u okviru kojeg je razgovarano o značaju učešća žena u političkom i javnom životu i ulozi političkih partija u unapređenju rodne ravnopravnosti.

Odbor za rodnu ravnopravnost organizovao je 14. zasijedanje Ženskog parlamenta, 16. V 2022. na temu: „Institucionalni mehanizmi za rodnu ravnopravnost u Crnoj Gori“. Tokom sjednice, šefica ODIHR-ove jedinice za demokratsko upravljanje i rodnu ravnopravnost Julia Netesova i stručni savjetnik za rodna pitanja u OSCE/ODIHR-ovoj jedinici za demokratsko upravljanje i rodnu ravnopravnost Saša Gavrić, predstavili su publikaciju „Ostvarivanje rodne ravnopravnosti u parlamentu: Vodič za parlamente u regionu OEBS-a“.

Takođe, članice Odbora za rodnu ravnopravnost, održale su 18. IV 2022. sastanak sa ekspertkinjama za prostorno planiranje i arhitekturu na temu: „Rodni aspekti prostornog planiranja“.

Potpredsjednica Skupštine i kopredsjednica Ženskog kluba dr Branka Bošnjak, u periodu 5-6. V 2022. boravila je u studijskoj posjeti Republici Hrvatskoj, u Zagrebu. Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori, u

saradnji sa Predstavništvom UNICEF-a u Hrvatskoj i uz podršku i finansiranje Evropske unije u okviru inicijative „EU i UNICEF za rani razvoj djeteta u Crnoj Gori“ su organizovali studijsku posjetu Zagrebu.

Odbor za međunarodne odnose i iseljenike, shodno odluci od formiranju Grupe prijateljstva, imao je sljedeće aktivnosti: predsjednica Grupe prijateljstva sa Jermenijom, Branka Bošnjak, održala je sastanak sa ambasadorom Jermenije u Crnoj Gori, Nj.E. Ašotom Hovakimianom (Ashot Hovakimian), 28. III 2022, predsjednica Grupe prijateljstva sa Gruzijom, Branka Bošnjak, održala je sastanak sa ambasadorom Gruzije u Crnoj Gori, Nj.E. Zalom Gogzaceom (Zaal Gogzadze), 18. V 2022. i predsjednik Grupe prijateljstva sa Državom Izrael, Miodrag Lekić, održao je sastanak sa ambasadorom Izraela u Crnoj Gori, Nj.E. Jahelom Vilanom (Yahel Vilan), 27. V 2022.

U okviru nadzornih aktivnosti, radna tijela Skupštine razmotrila su: Godišnji Izvještaj o radu Sudskog savjeta i ukupnom stanju u sudstvu za 2021. sa Izvještajem o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola za 2021; Godišnji izvještaj o radu Državnog tužilaštva i Tužilačkog savjeta za 2021; Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola u 2021. i III Izvještaj o sprovođenju Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW). Pored toga, Odbor za rodnu ravnopravnost razmotrio je Strategiju socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025. sa Akcionim planom za 2021.

Parlamentarni doprinos procesu evropskih integracija je nastavljen kroz rad Odbora za evropske integracije.

Odbor za evropske integracije učestvuje u jednoj od važnih regionalnih inicijativa koja se odnosi na proces stabilizacije i pridruživanja zemalja regiona EU, Konferenciji parlamentarnih odbora za evropske integracije/poslove zemalja obuhvaćenih Procesom stabilizacije i pridruživanja jugoistočne Evrope (COSAP). Delegacija Odbora za evropske integracije učestvovala je na 18. sastanku COSAP-a koji je, u okviru predsjedavanja Sjeverne Makedonije inicijativi, organizovan u Ohridu, u periodu 3- 4. VI 2022. Na sastanku je bilo riječi o regionalnoj saradnji Zapadnog Balkana sa aspekta ekonomije, politike i evropskih integracija, kao i o iskustvima, perspektivama i mogućnostima u odnosu na Instrument prepristupne podrške IPA III (2021-2027).

Takođe, predsjednik i članovi Odbora su održali susret sa predstavnicima Generalnog direktorata Evropske komisije za politiku susjedstva i pregovore o proširenju (DG NEAR) institucija EU, na čelu sa Majklom Milerom, šefom Jedinice za Srbiju i Crnu Goru te predstavnicima Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

Povodom obilježavanja Dana Evrope, Sekretarijat Odbora je, u saradnji sa Edukativnim centrom Skupštine Crne Gore, u maju 2022. realizovao edukativni program za učenike dvije srednje škole u Podgorici. Srednjoškolci su upoznati sa radom institucija EU, a na konačnom događaju su učestvovali u simulaciji sastanka Evropskog savjeta.

Administrativni kapaciteti

Ukupan broj zaposlenih u Službi Skupštine je 205, od ukupno 269 sistematizovanih izvršilaca. Ukupan broj obuhvata generalnog sekretara, dvije zamjenice generalnog sekretara, tri pomoćnika/ce generalnog sekretara, šeficu kabineta predsjednice Skupštine Crne Gore i šest savjetnika predsjednice i potpredsjednice Skupštine, kao i 189 službenika/ca i namještenika/ca. Takođe, ukupan broj podrazumijeva i tri službenika/ce kojima miruju prava i obaveze iz rada i po osnovu rada. U periodu 20.

III - 3. VI 2022, u Službi Skupštine zaposlilo se devet lica. Takođe, u izvještajnom periodu imenovana je šefica Kabineta predsjednice Skupštine i četiri savjetnika/ce predsjednice, usljed prestanka funkcije lica koji su prethodno bili na ovim pozicijama.

Transparentnost i otvorenost rada

Skupština posvećeno i kontinuirano radi na obezbjeđivanju blagovremenog odgovora na sve zahtjeve za slobodan pristup informacijama koji se ovoj instituciji dostavljaju u skladu sa zakonom. U periodu 20. V - 6. VI 2022. Skupštini je poslato pet zahtjeva za pristup informacijama, a odgovoreno je na dva. Dodatno, u istom periodu, Skupštini je upućeno 17 podnesaka građana, koje su njihovi podnosioci naslovili kao predstavke. Od toga su dva podneska bila neuredna i ne mogu se smatrati predstavkom. Na pet predstavki je odgovoreno, a 10 je u postupku obrade. Takođe, bitno je napomenuti da je Skupština, u cilju jačanja transparentnosti, a u skladu sa preporukama međunarodnih partnera, 1. XI 2021. pokrenula portal „e-peticije“ (<https://epeticije.skupstina.me>) preko kojeg svaki punoljetni državljanin Crne Gore ili stranac sa stalnim nastanjenjem, može podnijeti ili glasati za elektronsku peticiju, koja se odnosi na oblasti za koje građani mogu podnijeti predlog zakona. Shodno tome, u periodu od 20. III - 6. VI 2022. Skupštini je podnijeta jedna peticija.

Upravljanje

Vlada

Realizacija Programa rada Vlade

Generalni sekretarijat Vlade (GSV) je u periodu 20. III - 6. VI 2022. izdao ukupno deset mišljenja na devet strateških dokumenta, od kojih je pet mišljenja izdato na nacrt i pet na predlog strateškog dokumenta.

U istom periodu je izdato 15 mišljenja na izvještaje o sprovođenju strateških dokumenata, od čega je 14 mišljenja pripremljeno na posebno strukturiranom obrascu, dok je na jedan izvještaj pripremljeno mišljenje u vidu dopisa.

Transparentnost rada Vlade

U cilju bolje komunikacije sa zainteresovanom javnošću, Vlade Crne Gore otvorila je sjednice Vlade kroz direktan prenos sjednica na *web stranici* i *Youtube* kanalu.

Sprovođenje analize procjene uticaja propisa (RIA) u postupku izrade propisa

U periodu 20. III - 26. V 2022, Vlada je razmotrila i utvrdila pet prijedloga zakona. Za tri prijedloga zakona, Vladi je dostavljen Izvještaj o sprovedenoj analizi uticaja propisa (RIA).

U istom periodu, Vlada je razmotrila i donijela tri uredbe, od toga, za jednu uredbu dostavljen je Izvještaj o sprovedenoj analizi uticaja propisa (RIA).

Disciplinska komisija

Disciplinskoj komisiji je u periodu 20. III – 31. V 2022. dostavljeno 11 predmeta na nadležnost i postupanje od strane osam organa (državnih organa i organa lokalne samouprave); dva predmeta su od strane Upravnog suda vraćena na ponovni postupak pa su u izvještajnom periodu dobili novi broj i vođeni u 2022. U izvještajnom periodu su 72 predmeta bila ukupno u radu.

U izvještajnom periodu, Disciplinska komisija je donijela 33 odluke, od čega: u 13 predmeta je donijeto rješenje o novčanoj kazni; u dva predmeta Disciplinska komisija nije utvrdila odgovornost službenika – oslobođen disciplinske odgovornosti; u dva predmeta je obustavljeno vođenje postupka, jer je podnosilac odluke odustao od odluke o pokretanju disciplinskog postupka; u jednom predmetu donijeto je rješenje da se odbija zahtjev za vođenje disciplinskog postupka kao neuredan; u dva predmeta je donijeto rješenje o obustavljanju postupka zbog prestanka radnog odnosa službenika protiv koga je pokrenut disciplinski postupak; u četiri predmeta je donijeta odluka o prekidu postupka do okončanja krivičnog postupka; u tri predmeta je donijeta odluka o obustavi postupka zbog zastarjelosti vođenja disciplinskog postupka; u pet predmeta je odlučeno o troškovima disciplinskog postupka; u jednom predmetu je donijeto jedno djelimično rješenje zbog zastarjelosti pokretanja disciplinskog postupka.

Na rješenja Disciplinske komisije u izvještajnom periodu podnijeto je 11 tužbi Upravnom sudu od čega su dvije tužbe na troškove postupka. Povodom podnijetih tužbi na rješenja Disciplinske komisije Upravni sud je donio pet presuda.

U izvještajnom periodu, Vrhovnom sudu podnijeta su četiri zahtjeva za preispitivanje sudske odluke. Vrhovni sud je u navedenom periodu donio dvije presude kojima se odbija zahtjev kao nesonovan i jednu presudu kojom se poništava odluka Upravnog suda donijeta po tužbi na rješenje o troškovima disciplinskog postupka.

Komisija za žalbe

Tokom perioda 20. III - 1. VI 2022. Komisija za žalbe je održala sedam sjednica i zaprimila ukupno 222 predmeta, od čega 213 žalbi na akte prvostepenih organa, a devet predmeta po presudama Upravnog suda. Komisija je odlučila u 151 predmetu, dok je 486 predmeta u radu Komisije.

Na veliki broj nezavršenih predmeta utiče i činjenica da je rješenjem Vlade od 2. X 2021. prestao mandat predsjednici i članicama Komisije za žalbe razrješenjem, a da su članovi nove Komisije imenovani 2. II 2022, dok je predsjednica imenovana tek 14. IV 2022.

Od ukupnog broja riješenih predmeta (151), u 68 predmeta žalba je usvojena, poništeno prvostepeno rješenje i predmet vraćen na ponovni postupak i odlučivanje, dok je u tri predmeta Komisija donijela meritornu odluku. U 68 predmeta žalba je odbijena, u devet predmeta postupak je obustavljen, dok je u tri predmeta žalba usvojena i naloženo prvostepenom organu da odluči.

U periodu 20. III – 1. VI 2022. Komisiji za žalbe je dostavljeno 10 tužbi sa zahtjevom Upravnog suda da mu se dostavi odgovor na tužbu sa spisima predmeta. Komisija je dostavila sudu spise sa odgovorom na tužbu za tri predmeta, u dva predmeta se čekaju spisi od prvostepenog organa, dok je pet tužbi podnijeto zbog nedonošenja odluke po žalbi žalilaca.

U istom periodu po izjavljenim tužbama, Upravni sud je odlučio u 33 predmeta, na način što je u 22 predmeta tužbu odbio kao neosnovanu, u devet predmeta tužbu usvojio i poništio rješenje Komisije za žalbe, a u dva predmeta postupak je obustavljen.

Komisiji za žalbe dostavljeno je sedam presuda Vrhovnog suda, u svih sedam predmeta odbijen je zahtjev za ispitivanje sudske odluke.

Lokalna samouprava

Donošenjem Zakona o dopuni Zakona o lokalnoj samoupravi 9. V 2022. koji su inicirali poslanici u Skupštini, propisano je da se prvi naredni izbori za odbornike u skupštinama opština: Pljevlja, Rožaje, Plav, Tivat, Budva, Plužine, Žabljak, Bijelo Polje, Šavnik, Bar, Danilovgrad, Kolašin, Glavni grad Podgorica i u Skupštini opštine Golubovci opštine u okviru Glavnog grada, u skladu sa ovim zakonom, održe u istom danu, a najkasnije do 30. X 2022.

Strategijom reforme javne uprave 2022-2026. prepoznata je potreba unapređenja sistema unutrašnje kontrole uprave, posebno u dijelu praćenja primjene propisa na lokalnom nivou i sistema evaluacija propisa.

U okviru praćenja primjene Zakona o lokalnoj samoupravi, vršen je redovni upravni nadzor, kao i vanredni upravni nadzor sproveden po pristiglim inicijativama za vršenje nadzora. Tako je u predmetnom periodu sprovedeno ukupno sedam upravnih nadzora koji su rezultirali sa 13 nalaza.

Upravni nadzori vršeni su u opštinama: Budva, Tivat, Kotor, Ulcinj, Berane i Prijestonici Cetinje. U toku je vršenje upravnog nadzora nad primjenom Zakona o lokalnoj samoupravi u opštini Kolašin. Vršnjem redovnog upravnog nadzora od strane Ministarstva javne uprave raspuštene su Skupština opštine Budva i Skupština opštine Tivat i uvedeni su odbori povjerenika od strane Vlade Crne Gore.

U sprovođenju navedenih nadzora, MJU je dalo preporuke za primjenu poslovnika skupštine opštine u cilju omogućivanja rada lokalnog parlamenta i ostvarivanja prava građana na lokalnu samoupravu, ukazali na nezakonitost jednog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji stručne službe u jednoj lokalnoj upravi, utvrdili nalaz nad primjenom člana 59 iz kojeg proizilazi protivzakonito postupanje predsjednika opštine, utvrdili nepravilnosti u pogledu održavanja novoizabrane sjednice skupština opština Ulcinj i Berane koji su rezultirali sazivanjem sjednica od strane Vlade.

Takođe, vršen je upravni nadzor u pogledu zakonom propisane obaveze donošenja strateških planova razvoja od strane svih skupština opština, kojim je konstatovano da čak osam opština nemaju usvojene strateške planove razvoja neprimjereno dugo (neke opštine čak po pet godina uopšte nijesu donosile strateške planove razvoja).

Vršen je i nadzor nad primjenom Zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore u pogledu obilježavanja naziva i brojeva ulica i objekata, zbog čega su pokrenuti prekršajni postupci protiv odgovornih lica u 10 opština.

Civilno društvo

Finansiranje nevladinih organizacija

U skladu s objavljenim Konkursom za kofinansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u 2022. MJU je do sada donijelo pet odluka, čime je raspodijeljeno 355.966,12 eura kojima je kofinansirano 35 projekta. Ukupan iznos za ove namjene iznosi 1.010.000,00 eura i Konkurs je otvoren do 1. XII 2022.

MJU je u martu 2022. u skladu sa zakonskim propisima i rokovima pokrenulo postupak programiranja prioriternih oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa NVO iz državnog budžeta za 2023.

Takođe, MJU je 10. V 2022. objavilo Izmijenjenu listu nezavisnih procjenjivača za 2022. saglasno povlačenju jednog kandidata sa ranije utvrđene liste.

Strategija saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022-2026.

Vlada je 8. IV 2022. usvojila Informaciju o procesu izrade Strategije saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022-2026. Ovim koracima i dokumentima Ministarstvo javne uprave pripremilo je teren za sprovođenje procesa javne rasprave o tekstu Nacrta Strategije.

Javni poziv za sprovođenje javne rasprave o tekstu Nacrta strategije, objavljen je 28. III 2022. i trajao je 30 dana, odnosno do 27. IV 2022. U okviru javne rasprave, organizovana su tri okrugla stola kao platforma za direktnu komunikaciju predstavnika MJU sa jedne strane i zainteresovane javnosti s druge.

Nakon sprovedenih konsultacija u okviru javne rasprave, i na osnovu prispjelih predloga, sugestija i komentara zainteresovane javnosti izrađen je Izvještaj o sprovedenoj javnoj raspravi 12. V 2022.

Multilateralna i regionalna saradnja

Crna Gora je u kontinuitetu posvećena regionalnoj saradnji i ima aktivnu ulogu u izgradnji stabilnijeg i bezbjednijeg regiona kroz učešće u radu preko 30 regionalnih mehanizama.

Predsjednik Crne Gore Milo Đukanović je na poziv visokog predstavnika za vanjske poslove i politiku bezbjednosti Žozefa Borelja, prisustvovao radnoj večeri lidera Zapadnog Balkana 11. V 2022. Tom prilikom imao je susrete sa novoizabranom predsjednicom Evropskog parlamanta Robertom Metsolom, kao i sa specijalnim predstavnikom EU za dijalog Beograda i Prištine i ostala regionalna pitanja Miroslavom Lajčakom. Predsjednik Crne Gore, Milo Đukanović je imao i odvojeni bilateralni susret sa visokim predstavnikom EU za vanjske poslove i politiku bezbjednosti Žozefom Boreljom.

Ministar vanjskih poslova Crne Gore Ranko Krivokapić je na poziv visokog predstavnika za vanjske poslove i politiku bezbjednosti Žozefa Borelja učestvovao na dijelu neformalnog sastanka ministara vanjskih poslova država članica EU koji se održao u Briselu 16. V 2022, na marginama Savjeta za vanjske poslove (FAC). Tokom posjete Briselu ministar je imao susrete sa komesarom za susjedstvo i proširenje Oliverom Varheljijem, specijalnim predstavnikom EU za dijalog Beograda i Prištine Miroslavom Lajčakom, predsjedavajućim Odbora za vanjske poslove Evropskog parlamenta Dejvidom Mekalisterom, kopredsjedavajućim Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje Evropske unije i Crne Gore (POSP) Vladimirom Bilčikom, stalnim izvjestiocem Evropskog parlamenta za Crnu Goru Toninom Piculom, visokim predstavnikom EU za vanjske poslove i politiku bezbjednosti Žozefom Boreljom, kao i sa ministarkom vanjskih poslova Bugarske Teodorom Genčovskom.

Predsjednik Vlade Crne Gore dr Dritan Abazović je bio u radnoj posjeti Briselu u periodu 17-19. V 2022, a u delegaciji je bila i potpredsjednica Vlade za spoljnu politiku, evropske integracije, regionalnu saradnju i ministarka evropskih poslova dr Jovana Marović. Tokom posjete Briselu predsjednik Vlade je imao susrete sa predsjednicom Evropske komisije Ursulom fon der Lajen, predsjednikom Evropskog savjeta Šarlom Mišelom, visokim predstavnikom za vanjske poslove i politiku bezbjednosti Žozefom Boreljom, koopredsjedavajućim Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje Evropske unije i Crne Gore (POSP) Vladimirom Bilčikom, predsjedavajućim Odbora za vanjske poslove Evropskog parlamenta Dejvidom Mekalisterom i stalnim izvjesticom Evropskog parlamenta za Crnu Goru Toninom Piculom.

U okviru **Procesa saradnje u jugoistočnoj Evropi (SEECP)**, Vlada je 12. V 2022. usvojila Informaciju o pripremi predsjedavanja Crne Gore SEECP u periodu od 1. VII 2022. do 1. VI 2023.

Crna Gora aktivno učestvuje u svim aktivnostima **Centra za bezbjednosnu saradnju (RACVIAC)**. Predstavnici MVP su učestvovali na sastanku Savjetodavne grupe MAG RACVIAC 13. IV 2022. Crna Gora je 29. III 2022. podnijela kandidaturu crnogorske predstavnice Olivere Injac za poziciju direktora RACVIAC. Na sastanku MAG-a 13. IV 2022. nije donesena odluka o izboru direktora već je zatraženo produženje roka za dostavljanje kandidatura i konsultacije o kandidatima do 13. VI 2022. Crna Gora je povukla navedenu kandidaturu 20. V 2022.

Saradnja sa Savjetom Evrope

Ministar vanjskih poslova Ranko Krivokapić učestvovao je na 132. Ministarskoj sjednici Komiteta ministara Savjeta Evrope, koja je održana 20. V 2022. u Torinu (Italija). Ministar Krivokapić se na marginama sastanka sastao sa generalnom sekretarkom Savjeta Evrope Marijom Pejčinović-Burić i predsjednikom Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope Tinijem Koksom. Ministar Krivokapić je na marginama skupa imao i odvojene bilateralne susrete sa šefovima diplomatija Mađarske i Estonije Peterom Sijartom i Evom Marijom Limets, kao i sa zamjenicom šefa ukrajinske diplomatije, Eminom Džaparovom.

Saradnja sa OEBS

Specijalni predstavnik za Jugoistočnu Evropu i potpredsjednik Parlamentarne skupštine OEBS-a Azaj Gulijev boravio je u zvaničnoj posjeti Crnoj Gori u periodu od 11. do 13. V 2022, tokom koje se sastao sa predsjednikom Vlade Crne Gore Dritanom Abazovićem, predsjednicom Skupštine Crne Gore Danijelom Đurović, ministrom vanjskih poslova Rankom Krivokapićem i delegacijom Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini OEBS-a.

REFORMA JAVNE UPRAVE

Vlada je 31. III 2022, usvojila Informaciju o akcijama preduzetim u oblasti reforme javne uprave za 2021, sa Izvještajem o realizaciji Dinamičkog plana akcija u reformi javne uprave oktobar-decembar 2021. U cilju realizacije aktivnosti iz Dinamičkog plana akcija, formirani su koordinacioni timovi i to: Koordinacioni tim za pripremu linkovanog kadrovskog plana, Koordinacioni tim za pripremu predloga mjera za racionalizaciju i efikasnost rada javne uprave i Koordinacioni tim za kreiranje smjernica za objavljivanje podataka na Web stranicama i njihov monitoring.

Intezivnim radom koordinacionih timova i institucija uključenih u proces reforme javne uprave ostvareni su značajni rezultati koji su planirani Dinamičkim planom: utvrđen je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o inspekcijskom nadzoru; usvojen je Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama, sa Akcionim planom za implementaciju; pripremljen je Nacrt smjernica za proaktivno objavljivanje informacija u posjedu organa vlasti; usvojen je Srednjoročni program rada Vlade 2022-2024; kreiran je i u upotrebi IT sistem za kvalitetno planiranje i izvještavanje u cilju uspostavljanja sveobuhvatnog i racionalanog sistema planiranja, koordinacije i praćenja realizacije vladinih politika; administracija bez papira - uspostavljena je potpuna digitalizovana komunikacija između tri pilot institucije za bržu i pouzdaniju razmjenu dokumenata; razvijene su e-usluge za građane (e-prijavu rođenja, e-prijavu smrti, e-prijavu prebivališta, e-prijavu za sklapanje braka) i iste postavljene na platformi i u fazi su testiranja; uspostavljene su instrukcije i jedinstvena evidencija o broju zaposlenih u javnoj upravi; donijet je djelimični kadrovski plan za 2022. i u toku su aktivnosti na izradi sinhronizovanog

Kadrovskog plana i nacrtu Budžeta za 2023; uspostavljena je ILIAS platforma za e-obuke za zaposlene u javnoj upravi.

U toku je programiranje IPA III sredstava, gdje je za podršku reformi javne uprave i upravljanja javnim finansijama (PAR i PFM) planirana sektorska budžetska podrška u ukupnom iznosu od 14 miliona eura za obje oblasti. U okviru ovih sredstava planirana je komplementarna podrška u iznosu od 3.5 miliona eura, kojom će se finansirati tri projekta.

Uspostavljanje sistema upravljanja ljudskim resursima

UZK je donijela Program rada Mreže za ljudske resurse za 2022., kojim povodom su održani i sastanci članova Mreže u skladu sa Programom, radi pružanja podrške u ovoj oblasti, u cilju implementacije najbolje prakse i podsticanja i poboljšanja profesionalizma kadrova u oblasti javne uprave.

Organizacija državne uprave

Vlada je 6. V 2022. donijela Uredbu o organizaciji i načinu rada državne uprave kojom je utvrđena nova organizacija organa državne uprave, osnivanjem 18 ministarstava¹ i 24 organa uprave². Nakon donošenja Uredba je dva puta dopunjena u cilju obezbijedivanja pravovremenog izmirivanja zakonom propisanih obaveza ministarstva u skladu sa Zakonom o budžetu za 2022.

Donošenjem Zakona o izmjeni Zakona o državnoj upravi 10. V 2022. koji su inicirali poslanici u Skupštini, propisano je da ministarstva mogu imati najviše tri državna sekretara koja za svoj rad odgovaraju ministru i Vladi, na koji način su stvorene normativne pretpostavke za efikasno i efektivno vršenje poslova državne uprave. Takođe, nakon donošenja Zakona o izmjeni Zakona o državnoj upravi, Vlada je donijela Odluku o određivanju ministarstava koja mogu imati državne sekretare koja propisuje da pet ministarstava mogu imati po jednog državnog sekretara, osam ministarstava mogu imati po dva državna sekretara, dok pet ministarstava mogu imati po tri državna sekretara. U skladu sa navedenim, u sistemu državne uprave sada možemo imati 36 državna sekretara.

Poslije formiranja 43. Vlade, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o inspeksijskom nadzoru i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama vraćeni su iz skupštinske procedure. Nakon preispitivanja pojedinih odredbi u pomenutim zakonima, isti će biti dostavljeni Vladi na utvrđivanje.

Razvoj i koordinacija politika

Generalni sekretarijat Vlade je u periodu 20. III - 6. VI 2022. izdao ukupno 10 mišljenja na devet strateških dokumenta, od kojih je pet mišljenja izdato na nacrt i pet na predlog strateškog dokumenta.

¹ Ministarstvo pravde; Ministarstvo odbrane; Ministarstvo finansija; Ministarstvo vanjskih poslova; Ministarstvo javne uprave; Ministarstvo prosvjete; Ministarstvo kapitalnih investicija; Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma; Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede; Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma; Ministarstvo kulture i medija; Ministarstvo rada i socijalnog staranja; Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja; Ministarstvo unutrašnjih poslova; Ministarstvo zdravlja; Ministarstvo evropskih poslova; Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava i Ministarstvo sporta i mladi.

² Uprava za izvršenje krivičnih sankcija, Direkcija za zaštitu tajnih podataka, Uprava prihoda i carina, Uprava za katastar i državnu imovinu, Uprava za statistiku, Uprava za saradnju sa dijasporom – iseljenicima, Uprava za kadrove, Zavod za školstvo, Uprava pomorske sigurnosti i upravljanja lukama, Uprava za saobraćaj, Uprava za željeznice, Uprava za ugljovodonike, Zavod za meteorologiju, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Uprava za šume, Uprava za vode, Uprava javnih radova, Agencija za zaštitu životne sredine, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, Državni arhiv, Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, Uprava za inspeksijske poslove i Sekretarijat za zakonodavstvo.

U istom periodu u periodu je izdato 15 mišljenja na izvještaje o sprovođenju strateških dokumenata, od čega je 14 mišljenja pripremljeno na posebno strukturiranom obrascu, dok je na jedan izvještaj pripremljeno mišljenje u vidu dopisa.

U okviru Portala za strateško planiranje (MESPH), razvijen je poseban Modul za praćenje strategija, programa i akcionih planova, trenutno u testnoj fazi. Tokom maja testirane su funkcionalnosti Modula i unijete ogledne strategije i akcioni planovi. Naredne aktivnosti podrazumijevaju obuke resornih ministarstava za korišćenje funkcionalnosti Modula (tokom juna 2022.) i dalje testiranje funkcionalnosti Modula.

Politički dijalog sa Evropskom komisijom

Deveti follow-up sastanak Posebne grupe za reformu javne uprave održan je u hibridnom formatu 9. IV 2022. Sastanak je organizovan u cilju razmatranja statusa realizacije zaključaka sa poslednjeg, devetog, sastanka Posebne grupe za reformu javne uprave. Na sastanku je ocijenjeno da je veći broj zaključaka realizovan, te da je puno toga planirano do sledećeg formalnog sastanka Posebne grupe, posebno u dijelu sprovođenja nove Strategije RJU 2022-2026.

Digitalizacija procesa

Vlada je 20. IV 2022. usvojila Informaciju o predlogu aktivnosti koje je neophodno preduzeti u organima državne uprave u cilju podizanja sajber bezbjednosti na veći nivo.

Sprovodi se centralizovan obračun zarada na osnovu podataka iz CKE za 103 organa, što je u procentu 97% od ukupnog broja organa koji primjenjuju Zakon o državnim službenicima i namještenicima.

Nadalje, 83 državna organa od ukupno 105 pripremili Kadrovski plan kroz CKE, što je 78% od ukupnog broja organa koji primjenjuju Zakon o državnim službenicima i namještenicima.

U prethodnom periodu započet je proces digitalizacije ocjenjivanja službenika. Takođe, započeta je ILIAS platforma/DIGITALNA AKADEMIJA – službenici iz Sektora za obuku u svojstvu trening menadžera kontinuirano rade na pripremi video materijala za potrebe digitalnih obuka. U toku je proces osposobljavanja službenika za upravljanje materijalima i obukama. Takođe, je urađeno uputstvo za korišćenje platforme od strane UZK, dok će smjernice za korisnike biti pripremljene nakon završenih digitalnih programa e-obuke.

Digitalizacija u javnoj upravi i pružanja usluga

Vlada je 31. III 2022. usvojila Anlizu pravnog okvira za razvoj elektronskih usluga. Projekat sprovodi aktivnosti sa pet pilot institucija na kreiranju inoviranog kataloga usluga koji će obuhvatiti i usluge koje nijesu elektronske. Takođe, pomenuti projekat obuhvata izradu jedinstvene metodologije za kreiranje elektronskih usluga.

Statistički podaci

Kada su u pitanju elektronske usluge povjerenja, prema podacima MJU, trenutno je upisano sedam davalaca elektronskih usluga povjerenja čiji se podaci nalaze u Evidenciji davalaca elektronskih usluga povjerenja i Registru kvalifikovanih davalaca elektronskih usluga povjerenja, kao i u Trust listi uspostavljenoj u skladu sa standardom ETSI TS 119 612.

Takođe, shodno podacima iz Registra sistema elektronske identifikacije, trenutno u Crnoj Gori su upisana dva sistema elektronske identifikacije, i to: sistem elektronske identifikacije Ministarstva unutrašnjih poslova, čije sredstvo elektronske identifikacije ima visok stepen sigurnosti i nalazi se u ličnoj karti i sistem elektronske identifikacije Crnogorskog Telekom AD Podgorica, čije sredstvo elektronske identifikacije ima značajan stepen sigurnosti i bazirano je na korišćenju dva autentifikaciona faktora za povezivanje sa identifikacionim podacima korisnika.

U skladu s planovima uspostavljanja novih servisa, na Portalu e-uprave u maju 2022. su bile aktivne 410 usluge, od čega je 99 elektronskih, a 311 informativnih. Na Portalu otvorenih podataka trenutno je objavljeno 197 skupa podataka.

POGLAVLJE 23 – PRAVOSUĐE I TEMELJNA PRAVA

23.1. Pravosuđe

23.1.1. Normativni okvir

U okviru kontinuirane podrške koju pružaju Savjet Evrope i Evropska unija kroz Horizontalni program „Odgovornost i profesionalizam u pravosudnom sistemu Crne Gore“, radna verzija Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Sudskom savjetu i sudijama dostavljena je na razmatranje ekspertima Savjeta Evrope, a 6. i 7. VI 2022. održana je radionica Radne grupe sa ovim ekspertima, nakon čega će uslijediti sprovođenje postupka javne rasprave.

23.1.2. Organi upravljanja

Kada je riječ o administrativnim kapacitetima Sekretarijata SS u navedenom periodu, bila su tri oglasa za popunjavanje upražnjenih radnih mjesta. Sva tri oglasa su u toku.

23.1.3. Nezavisnost i nepristrasnost

U periodu od 20. III - 6. VI 2022, podnijeto je 15 molbi za pomilovanje. Predsjednik Crne Gore je donio devet odluka uzimajući u obzir predmete koji su prenijeti iz ranijeg izvještajnog perioda. Trenutno je u radu 20 predmeta.

U periodu 20. III – 6. VI 2022, Sudski savjet (SS) je, u skladu s Planom slobodnih sudijskih mjesta, izabrao četiri dosadašnja kandidata za sudije: dvoje sudija u osnovnim sudovima i dvoje sudija u Upravnom sudu Crne Gore. Jedan sudija je u postupku dobrovoljnog trajnog raspoređivanja, raspoređen iz Višeg suda u Bijelom Polju u Viši sud u Podgorici.

SS je u maju 2022. izabrao tri predsjednika sudova i to: osnovnih sudova u Baru, Rožajama i Kolašinu.

U skladu s Planom slobodnih sudijskih mjesta, u istom periodu, u postupku napredovanja sudija izabrano je devet sudija Višeg suda u Podgorici.

U maju 2022. izabran je rukovodilac Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici.

Navedeno utiče na ispunjenje privremenog mjerila 4 u poglavlju 23, koje glasi: „Crna Gora uspostavlja početni bilans ostvarenih rezultata u imenovanju sudija i tužilaca na višim instancama na osnovu transparentnog i postupka zasnovanog na zaslugama i substancijalnih pragova kvalifikovane većine gdje je uključena i Skupština”.

23.1.4. Odgovornost

U skladu s godišnjim planom nadzora za 2022, pravosudni inspektori Ministarstva pravde za period 20. III - 6. VI 2022. izvršili su inspekcijski nadzor nad poslovima sudske i tužilačke uprave u četiri osnovna suda, pet osnovnih državnih tužilaštava, u Višem državnom tužilaštvu u Bijelom Polju, Specijalnom državnom tužilaštvu, u jednom sudu za prekršaje i pet odjeljenja za prekršaje. Prilikom vršenja nadzora nisu uočene nepravilnosti. Postupljeno je po 17 pritužbi i predstavki građana i pravnih lica na rad pravosudnih organa.

Pravosudni inspektori shodno Godišnjem planu nadzora nad zakonitošću rada javnih izvršitelja i Komore javnih izvršitelja, za period 20. III - 6. VI 2022, izvršili su redovan nadzor nad zakonitošću rada pet javnih izvršitelja. Prilikom vršenja nadzora nisu utvrđene nepravilnosti. Ukupno je bilo tri pritužbe na rad javnih izvršitelja, koje su u radu.

Takođe, u izvještajnom periodu pravosudni inspektori su izvršili ukupno osam nadzora nad radom notara, a prilikom vršenja nadzora nisu utvrđene nepravilnosti. U navedenom periodu je podnesena jedna pritužba na rad notara.

Etička odgovornost

U periodu 20. III – 6. VI 2022, pokrenuto je osam postupaka po inicijativama za utvrđivanje povrede Etičkog kodeksa od strane sudija. U dva predmeta nije utvrđena povreda, u jednom predmetu stranka je odustala od inicijativa, u jednom predmetu utvrđena nenadležnost, dok su četiri predmeta još uvijek u toku.

U istom periodu, riješeno je šest predmeta iz prethodnog perioda: u jednom predmetu je utvrđena povreda, u tri predmeta nije utvrđena povreda, jedna je odbačena kao neuredna i u jednom predmetu je postupak obustavljen.

Prema podacima Tužilačkog savjeta, tokom perioda 20. III – 6. VI 2022. nije bilo pokrenutih postupaka za utvrđivanje povrede Etičkog kodeksa.

Disciplinska odgovornost

Tokom perioda 20. III – 6. VI 2022. podnijeta su tri predloga za pokretanje disciplinskog postupka i isti su u toku.

Prema podacima Tužilačkog savjeta, u periodu 20. III – 6. VI 2022. je pokrenut jedan disciplinski postupak protiv jednog državnog tužioca u osnovnom državnom tužilaštvu.

Navedeno utiče na ispunjenje privremenog mjerila 9 u poglavlju 23: „Crna Gora obezbjeđuje početni bilans ostvarenih rezultata u pogledu redovnih provjera rada sudija i tužilaca i osigurava da se u slučaju identifikovanih kršenja pravila efektivno primjenjuju disciplinske kazne. Crna Gora razvija sudsku praksu tumačenja disciplinskih pravila i podiže svijest među sudijama i tužiocima, kao i izmijenjeni Etički kodeks”.

23.1.5. Profesionalnost i stručnost

U razdoblju 20. III – 6. VI 2022. završeno je ocjenjivanje osam sudija u postupku napredovanja (četiri odličan i četiri dobar).

U maju 2022. je utvrđena ocjena rada za sedam državnih tužilaca, u postupku napredovanja i za jednog državnog tužioca u postupku redovnog ocjenjivanja.

Navedeno utiče na ispunjenje privremenog mjerila 6 u poglavlju 23: „Crna Gora uspostavlja inicijalni bilans ostvarenih rezultata u sprovođenju fer i transparentnog sistema unapređenja sudija i tužilaca na osnovu povremene procjene stručnog učinka (uključujući i viši nivo)“.

23.1.6. Kvalitet pravosuđa

Kada je riječ o administrativnim kapacitetima Sekretarijata Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, broj zaposlenih, u odnosu na broj zaposlenih u prethodnom izvještajnom periodu, je manji za jedan, dakle od 19 sistematizovanih izvršilaca popunjeno je 12.

Centar je tokom perioda 20. III - 6. VI 2022. samostalno ili u saradnji međunarodnim partnerima sproveo 17 aktivnosti kontinuirane obuke (od kojih 11 obuka uživo, tri onlajn obuke, dvije obuke u hibridnom formatu i jedan kurs učenja na daljinu – e-learning) sudija i državnih tužilaca, odnosno 28 dana obuke, u kojima je učestvovalo ukupno 336 učesnika (172 sudija, 67 državna tužioca, 25 sudijskih savjetnika, 13 tužilačkih savjetnika i 59 ostalih).

Zavšen je projekat nadogradnje pasivne, tj. LAN (Local Area Network) računarske mreže u sudovima i tužilaštvima, čime je uspostavljena optička infrastruktura brzine 100/100 Mbps. U završnoj fazi (faza testiranja optičkih linkova) je projekat optike, tj. nadogradnje WAN (Wide Area Network) mreže pravosuđa, kojim se obezbjeđuju magistralni linkovi brzine 100 Mbps do fizičkih lokacija sudova i tužilaštava u sjevernom i južnom regionu države, čime se omogućavaju potrebni uslovi za rad krajnjih korisnika ISP-a.

Razvoj softverskog rješenja podsistema ISP-a za sudove sa Enterprise Service Bus platformom za razmjenu podataka je u fazi kodiranja softvera. Projekat je u kašnjenju i trenutno se radi revizija projekta u cilju iznalaženja rješenja, sa definisanjem novim rokova prema izvođaču. Takođe, završena je I faza projekta razvoja softverskog rješenja podsistema ISP-a za Ministarstvo pravde: Registar novčanih kazni i prekršajne evidencije.

U cilju pokretanja tenderske procedure urađen je projektni zadatak za Sistem poslovne inteligencije i skladište podataka (eng. DWH & BI - Data Warehouse and Business Intelligence), kojim se unapređuju analitički i statistički kapaciteti pravosuđa u skladu sa preporukama CEPEJ-a.

23.1.7. Efikasnost

U prvom kvartalu 2022. pred crnogorskim sudovima bilo je u radu 61.228 predmeta, od toga 23.265 novih predmeta, a 37.963 je neriješenih na početku prvog kvartala 2022. Riješeno je 18.988 predmeta, od kojih je 1447 predmeta starijih od tri godine. Na kraju prvog kvartala 2022. bilo je 6428 starih predmeta koji nijesu riješeni pred crnogorskim sudovima. Broj neriješenih predmeta izvršenja na kraju kvartalnog perioda je 1363.

23.1.8. Bavljenje ratnim zločinima na nivou države

U jednom predmetu u kojem je Specijalno državno tužilaštvo (SDT) podiglo optužnicu protiv P. (Ć.) S., zbog krivičnog djela *Ratni zločin protiv civilnog stanovništva* iz čl.142 st.1 KZ SRJ, koja optužnica je potvrđena od strane Višeg suda u Podgorici, zakazan je glavni pretres za 21. VI 2022.

Od 20. III do 6. VI 2022, u Specijalnom državnom tužilaštvu je bilo u radu pet predmeta u kojima se sprovode postupci izviđaja u kojima se preduzimaju potrebne mjere i radnje u pravcu prikupljanja pravno relevantnih dokaza. Tako je u predmetu formiranom povodom podataka i dokaza dostavljenih od strane

Kancelarije tužilaštva Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove u Hagu, u izvještajnom periodu saslušano jedno lice – svjedok u postupku pružanja međunarodne pravne pomoći, te Rezidualnom mehanizmu u Hagu upućen zahtjev za izmjenu zaštitnih mjera na osnovu pravila 86 (H) i uzete izjave u svojstvu građanina od dva lica na okolnosti predmetnih događaja.

U izvještajnom periodu, SDT je postupalo povodom jedne zamolnice za pružanje međunarodne pravne pomoći koja je upućena od strane Tužilaštva BiH, kojom je traženo saslušanje jednog lica u svojstvu osumnjičenog i prikupljanja određenih podataka.

U Tužilaštvu Bosne i Hercegovine 21. IV 2022. održan je sastanak kojem su prisustvovali državni tužilac iz Crne Gore i saradnik koji rade na predmetima ratnih zločina, na kojem je sa tužiocem BiH razmatrana mogućnost postupanja krivičnog gonjenja nadležnim organima Crne Gore, protiv jednog lica, državljanina Crne Gore, koji je izvršio krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva na teritoriji BiH.

23.2. Borba protiv korupcije

23.2.1 Institucionalni okvir

Agencija za sprječavanje korupcije (ASK)

Kada su u pitanju ljudski resursi u Agenciji za sprječavanje korupcije (ASK), trenutan broj zaposlenih na neodređeno vrijeme je 52 službenika, dok za dva službenika miruje radni odnos na period od dvije i četiri godine. Iako je ukupno sistematizovano 75 radnih mjesta Agenciji se, u kontinuitetu, ne odobrava raspisivanje oglasa za popunu izvršilačkih mjesta iako je isto predviđeno budžetom Agencije. Kontinuirano se ulažu napor na unapređenju administrativnih kapaciteta uz podršku međunarodnih partnera, kao i na ispunjavanju obaveza koje proističu iz članstva Crne Gore u antikorupcijskim međunarodnim organizacijama. Tako je Agencija kao nacionalni koordinator obaveza koje proističu iz potpisivanja Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije (UNCAC) od strane Crne Gore koordinisala i organizovala posjetu predstavnika Sekretarijata Kancelarije za drogu i kriminal (UNODC) i izabranih evaluatora (predstavnika Iraka i Estonije) u periodu 28. III – 1. IV 2022.

Posjeta državi je bila jedan u nizu koraka u procesu evaluacije Crne Gore u primjeni UNCAC-a, jedinog pravno obavezujućeg univerzalnog antikorupcijskog instrumenta. U ovom, drugom ciklusu evaluacije, pod lupom je bila primjena poglavlja II – Preventivne mjere, i V – Povraćaj imovine. Sljedeći korak biće izrada konačnog Izvještaja za Crnu Goru, koji će pokazati da li i u kojoj mjeri naša država svojim zakonodavstvom i praksom ispunjava odredbe Konvencije u pomenutim poglavljima. Kada je u pitanju izgradnja kapaciteta, u Agenciji je otpočelo sprovođenje ISO 9001 standarda, koje sprovodi firma „Nacor Consulting“, a zahvaljujući podršci Ambasade SAD-a u Crnoj Gori, koji predviđa održavanje obuka za menadžment i rukovodstvo Agencije sa ciljem unapređenja kvaliteta rada zaposlenih, profesionalizacije, jačanja odgovornosti, motivacije, liderstva i koordinacije radnih procesa, u cilju usklađivanja radnih procesa sa međunarodnim standardima.

U izvještajnom periodu, Agencija je u partnerstvu sa Kancelarijom za evropske integracije i Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), a uz podršku Ambasade Norveške, razvila Metodologiju za procjenu primjene antikorupcijskih mjera i predstavila učinak organa državne uprave i socijalne i dječje zaštite u primjeni antikorupcijskih mjera. Agencija je kroz ovaj proces mjerila da li 63 organa vlasti sprovode antikorupcijske mjere koje proizilaze iz zakonskih obaveza, s fokusom na Zakon o sprječavanju korupcije,

Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama, kao i Zakon o slobodnom pristupu informacijama, kao i one koje ne proizilaze iz zakonskih obaveza, ali svakako mogu unaprijediti integritet njihovog rada.

S istim ciljem, ASK je na svojoj stranici unaprijedila postojeću analitiku na način što je omogućila uvid u sve prihode i troškove koje imaju politički subjekti u toku izborne kampanje i njihovog redovnog rada. Analitika omogućava korisnicima analizu podataka po raznim kriterijumima i vremenskim periodima kako pojedinačno, tako i sumarno. Takođe, ASK je nastavila s organizacijom edukativnih aktivnosti.

Navedeno utiče na ispunjenje privremenog mjerila 21 u poglavlju 23: „Crna Gora uspostavlja novu Agenciju za antikorupciju s jasno definisanim mandatom i efektivnim nadležnostima. Ova Agencija treba da pokaže proaktivan stav, da ima neophodnu nezavisnost, dovoljno resursa, uključujući i zapošljavanje na osnovu zasluga kao i obučeno osoblje i treba da bude dobro povezana s drugim relevantnim institucijama (i njihovim bazama podataka). Crna Gora osigurava da imenovanje šefa Agencije za antikorupciju bude transparentno, obavljeno na osnovu zasluga i objektivnih kriterijuma, uključujući i stručne sposobnosti”.

23.2.2. Bilans ostvarenih rezultata

Preventivne mjere

Prema evidenciji ASK, ukupan broj organa vlasti koji su odredili menadžera integriteta od 1. I 2016. do 6. VI 2022. je 723 (98,6% od ukupnog broja organa vlasti). U periodu januar - decembar 2021, 17 organa vlasti je prvi put donijelo rješenje o određivanju menadžera (i još 13 organa od 1. I do 6. VI 2022). U 2021, 15 organa vlasti je prvi put usvojilo i ASK dostavilo plan integriteta u štampanoj i elektronskoj formi (i još deset organa od 1. I do 6. III 2022). Ukupno je 711 organa vlasti ASK dostavilo plan integriteta od 1. I 2016. do 6. III 2022, čime je 98,1% organa vlasti ispunilo zakonsku obavezu usvajanja plana integriteta.

ASK su do 31. XII 2021. dostavljena ukupno 692 izvještaja o sprovođenju plana integriteta u 2020. odnosno do 6. VI 2022. 693 izvještaja za 2021. Rok za podnošenje izvještaja je 15. IV tekuće za prethodnu godinu. Ukupno 18 organa vlasti popunilo je 2021. upitnik za procjenu efikasnosti i efektivnosti plana integriteta. U 2021. je dostavljeno 29 revidiranih planova integriteta, odnosno novih planova integriteta za naredni dvogodišnji period. Za većinu organa obaveze popunjavanja upitnika i donošenja novog plana dopijevaju 2022. ASK je izradila Izvještaj o donošenju i sprovođenju planova integriteta za 2021, koji je Savjet ASK usvojio u februaru 2022. Izvještaj sadrži analizu svih planova integriteta i izvještaja o njihovom sprovođenju, kao i preporuke za unapređenje planova integriteta. U maju i junu 2022. održava se treći ciklus Programa obrazovanja za sticanje ključnih vještina za obavljanje poslova menadžera integriteta.

Agencija je u novembru 2021. razvila Metodologiju za procjenu primjene antikorupcijskih mjera, u saradnji sa UNDP u Crnoj Gori, u cilju unapređenja sadržaja i efekata planova integriteta. Rezultati Metodologije i rang liste organa javno su predstavljani na događaju „Integritet na djelu“, koji je održan 6. IV 2022.

U okviru projekta „Southeast Europe – Together Against Corruption (SEE-TAC)“ odabrana su dva sektora posebno osjetljiva na korupciju: visoko obrazovanje i javna preduzeća, u cilju daljeg unapređenja oblasti CRA (procjena rizika od korupcije u organima, kroz planove integriteta) i CPL (procjena rizika od korupcije u propisima, kroz davanje mišljenja na propise) u Crnoj Gori i na regionalnom nivou. Predstavnici RAI su u izvještajnom periodu izradili smjernice sa kontrolnim listama za navedene sektore, zasebno za oblasti CRA i CPL, na osnovu inputa koje su RAI-ju dostavili predstavnici država članica, uključujući službenike

ASK. Trening za predstavnike dva odabrana sektora u oblastima procjene rizika od korupcije na institucionalnom nivou i u propisima zakazan je za 23. i 24. VI 2022. u Podgorici.

Navedeno utiče na ispunjenje privremenog mjerila 25 u poglavlju 23: „U državnoj upravi, Crna Gora angažuje, promovise i imenuje javne zvaničnike na osnovu jasnih i transparentnih kriterijuma, fokusirajući se na zasluge i iskazane mogućnosti. Crna Gora jača kapacitete Inspektorata, primjenjuje metodologiju analize rizika, usvaja planove integriteta i imenuje obučene menadžere integriteta u javnoj upravi. Crna Gora obezbjeđuje inicijalni bilans ostvarenih rezultata u primjeni efektivnih sankcija u slučajevima kršenja etičkih vrijednosti”.

Kada je u pitanju oblast lobiranja, ASK je nakon obrazovanja Komisije za polaganje ispita za obavljanje djelatnosti lobiranja, 2. III 2022, raspisala prvi poziv za prijavljivanje kandidata za polaganje ispita, koji je objavljen 22. III 2022, dok je ispit održan 27. IV 2022. Ispit su položila tri lica, od kojih je jednom odobren zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje djelatnosti lobiranja, pa je to lice upisano u registar lobista 9. V 2022. Drugi poziv za prijavljivanje kandidata za polaganje ispita objavljen je 17. V 2022, a polaganje ispita je predviđeno za 20. VI 2022. U registar je na dan 6. VI 2022. upisano šest fizičkih lica i jedno pravno lice.

U izvještajnom periodu, podnijete su 24 prijave zviždača, od kojih njih 11 anonimno. Tokom izvještajnog perioda, najviše su prijavljivane nepravilnosti u vezi s kršenjem propisa iz radnih odnosa (44.50%), nepravilnosti u postupanju državnog organa i organa uprave (18.50%), poslovanje privatnog sektora (7.40%), nepravilnosti iz oblasti javnih nabavki (11.10%) i ostalo (18.50%).

Pokrenuto je četiri postupka po službenoj dužnosti, od kojih je u dva slučaja utvrđena osnovanost pokrenutog postupka, dok su preostali postupci iz izvještajnog i prethodnog perioda u toku. S tim u vezi, ASK je dala četiri preporuke zakonskim obveznicima za unapređenje transparentnosti i otklanjanje korupcijskih rizika, čija se realizacija očekuje u narednom periodu.

Pred ASK je bilo ukupno 148 postupaka po prijavama zviždača i po službenoj dužnosti (uključujući postupke po prijavama iz prethodne godine). ASK je okončala 12 postupaka po prijavama zviždača, u 11 slučajeva nije utvrđeno postojanje ugrožavanja javnog interesa, dok u jednom jeste. S tim u vezi, ASK je dala preporuku zakonskom obvezniku za unapređenje transparentnosti i otklanjanje korupcijskih rizika, koja na realizaciju dopijeva u narednom periodu. Nadležnim tužilaštvima ustupljena su dva postupka, od kojih jedan koji je ASK pokrenula po službenoj dužnosti i jedan po prijavi zviždača, dok su ostali postupci iz prethodnog perioda u toku. ASK je jednu prijavu zviždača prosljedila drugoj nadležnoj instituciji, dok je pred nadležnim organima u toku i 25 postupaka po prijavama zviždača iz prethodnog perioda.

Tokom izvještajnog perioda, podnijeta su dva zahtjeva za zaštitu zviždača, koji su u toku. Agencija je u odnosu na jedan zahtjev za zaštitu iz prethodnog perioda donijela mišljenje u kojem nije utvrdila opravdanost zahtjeva, dok je još jedan postupak iz prethodnog izvještajnog perioda u toku.

Navedeno utiče na ispunjenje privremenog mjerila 32 u poglavlju 23: „Crna Gora preuzima korake za unapređenje efektivnosti sistema zaštite zviždača”.

U oblasti sprečavanja sukoba interesa, ASK je, u izvještajnom periodu 20. III - 6. VI 2022. postupajući po svim primljenim zahtjevima za davanje mišljenja, dala 46 mišljenja koja su obavezujuća za javne funkcionere. Mišljenja su se odnosila na sukob interesa i izuzeće u raspravi i odlučivanju, ograničenja u

vršenju funkcija - nespojivost funkcija, članstvo u organima upravljanja, članstvo u radnim tijelima, primanje naknada, kao i na ograničenja po prestanku funkcije, zaključenje ugovora, primanje donacija, status javnih funkcionera.

ASK je u razdoblju 20. III – 31. V 2022. pokrenula 267 upravnih postupaka, od kojih je 260 u vezi s provjerom prihoda i imovine javnih funkcionera, a tri u vezi sa sukobom interesa i ograničenjem javnih funkcija. U istom izvještajnom periodu, donijeto je 234 odluka iz oblasti prihoda i imovine i 46 odluka za sukob interesa, dva zbog neprijavlivanja poklona javnih funkcionera i dva zbog kršenja Zakona o o finansiranju političkih subjekta i izbornih kampanja. U istom izvještajnom periodu, donijeto je 140 odluka iz oblasti prihoda i imovine i osam odluka za sukob interesa. Od ukupnog broja donijetih odluka u vezi s prijavom imovine u 138 predmetima je utvrđeno kršenje zakona u dvije odluke je utvrđeno da nema kršenja, dok je u svih osam odluka za sukob interesa utvrđeno kršenje.

Na osnovu datih mišljenja, u izvještajnom periodu podnijete su četiri ostavke javnih funkcionera, i to na javne funkcije odbornika u lokalnim parlamentima.

Kad je u pitanju izricanje disciplinskih mjera, u dijelu sprječavanja sukoba interesa i ograničenja u vršenju javnih funkcija, kao i u dijelu provjere prihoda i imovine, nakon donijetih konačnih odluka organi vlasti su u izvještajnom postupku postupili u 29 predmeta: u 15 predmeta je izrečena disciplinska mjera – opomena; u jednom predmetu izrečena je disciplinska mjera – upozorenje; u jednom predmetu je izrečena disciplinska mjera – umanjenje zarade u iznosu od 20% za dva mjeseca; u jednom predmetu je izrečena disciplinska mjera – novčana kazna u iznosu 20% mjesečne zarade u jednom mjesecu; u tri predmeta javni funkcioner je podnio ostavku; u jednom predmetu se čeka odluka Upravnog suda; u jednom predmetu organ vlasti čeka odluku Upravnog suda po tužbi stranke; u jednom predmetu je organ vlasti naveo da nije nadležan jer je javni funkcioner prekršaj učinio dok je bio na drugoj javnoj funkciji; u dva predmeta organ vlasti je zaključio da nije nadležan da sprovede disciplinski postupak; u jednom predmetu organ vlasti je dostavio predmet drugom nadležnom organu – ministarstvu; u jednom predmetu organ vlasti je obavijestio o namjeri o daljem postupanju (čekaju pravosnažnost Odluke) i u jednom predmetu organ vlasti je obavijestio Agenciju o razrješenju javnog funkcionera.

Agenciji su do 31. III 2022. (rok za predaju izvoda iz evidencije poklona organa vlasti i izvještaja o primljenim sponzorstvima i donacijama od strane organa vlasti je do kraja marta tekuće godine za prethodnu godinu) od strane 22 organa vlasti prijavljena ukupno 203 poklona primljena tokom 2021. Najviše poklona je, protokolarnе prirode (171), a riječ je o poklonima koje su javni funkcioneri primili prilikom međunarodnih susreta i koji uvijek, bez obzira na njihovu vrijednost, ostaju državna imovina. Takođe, prijavljena su i 24 prigodna i osam poklona koji se ne mogu odbiti ili vratiti. Agenciji je do kraja izvještajnog perioda od strane 30 organa vlasti prijavljeno ukupno 137 sponzorstava, dok je od strane 229 organa vlasti prijavljeno ukupno 2.168 donacija.

U izvještajnom periodu 20. III - 31. V 2022, ASK je dostavljeno ukupno 4.925 izvještaja o prihodima i imovini koji su prošli proces softverske i administrativne provjere. Statistika dostavljenih izvještaja o prihodima i imovini u navedenom periodu je sljedeća: 3.840 redovnih godišnjih izvještaja o prihodima i imovini, 277 izvještaja koji se dostavljaju u roku od 30 dana od dana stupanja na funkciju, 27 izvještaja na zahtjev ASK, 164 izvještaja u slučaju uvećanja imovine preko 5.000 eura. Takođe, obrađeno je još 617 izvještaja o prihodima i imovini koji se podnose po prestanku javne funkcije i to 224 koji se podnosi

u roku od 30 dana od dana po prestanka javne funkcije, 393 godišnjih i dvogodišnjih Izvještaja po prestanku javne funkcije.

Provjera izvještaja o prihodima i imovini se odvija shodno Godišnjem planu provjere za 2022, koji je donijet u skladu s preporukama eksperta Savjeta Evrope. Planom je predviđeno da se u smislu tačnosti i potpunosti podataka izvrši provjera 1.330 izvještaja o prihodima i imovini, podnijetih po različitim osnovima. U izvještajnom periodu je u skladu sa Godišnjim planom provjere izvršena kontrola 402 izvještaja o prihodima i imovini. Dodatno, postupajući po zahtjevima i službenoj dužnosti, Agencija je započela kontrolu 34 izvještaja o prihodima i imovini u smislu tačnosti i potpunosti podataka. Nakon provjere stila života javnog funkcionera i sa njim povezanih lica Agencija je jedan predmet dostavila na nadležnost SDT-u.

U oblasti kontrole finansiranja političkih partija, dostavljeno je 49 odluka o visini članarine za 2022. Dostavljen je i 51 godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2021. Za devet političkih subjekata izrečena je privremena mjera obustave prenosa budžetskih sredstava za finansiranje redovnog rada, do urednog ispunjenja obaveze, ali najduže do kraja budžetske godine (*šest političkih subjekata je nakon izrečenih mjera ispunilo obavezu i poslalo Agenciji potvrdu o tome, pa je za njih poslat dopis da mjera prestaje da važi*).

U izvještajnom periodu je izvršena kontrola izvještaja političkih subjekata o redovnom radu.

Izbori za odbornike u Skupštini opštine Tivat raspisani su 12. III 2022, odbornike u Skupštini opštine Budva 2. IV i skupštinama opština Plužine i Žabljak 6. IV, odnosno izbori za odbornike u skupštinama opština Bijelo Polje i Šavnik 13. IV, kao i izbori za odbornike u Skupštini Glavnog grada Podgorica i skupštinama opština Bar, Kolašin i Danilovgrad 20. IV i izbori za odbornike u Skupštini opštine Pljevlja 5. V, su odloženi i biće održani 23. X 2022.

U toku su postupci po dva dostavljena prigovora o sumnji u kršenje Zakona u kampanji, sprovedeno je 114 kontrola, o čega 13 kontrola na terenu gdje će biti izvršen neposredan uvid u dokumentaciju organa vlasti i političkih subjekata; 85 kontrola mjesečne potrošnje organa vlasti, četiri kontrole otpisa duga fizičkim licima za pružene komunalne usluge od strane privrednih društava, četiri kontrole ustupanja mehanizacije i opreme trećim licima na upotrebu, sedam postupaka kod socijalnih davanja, kao i kontrola dostavljenih odluka i prateće dokumentacije o zapošljavanju u kampanji (utvrđeno je da je došlo do kršenja člana 44 stav 2 Zakona kod 101 obveznika). Proaktivno djelujući, Agencija je dala ukupno 782 upozorenja obveznicima zakona, koji su nakon datog upozorenja otklonili nepravilnosti.

Izvršena je provjera kaznene evidencije MP i biračkog spiska MUP-a za 32 lica davaoca priloga u izbornoj kampanji, i tom prilikom je konstatovano da se jedno lice koje je dalo prilog političkom subjektu u izbornoj kampanji nalazi u kaznenoj evidenciji. Pokrenut je prekršajni postupak protiv jednog fizičkog lica. Takođe, izvršena je i kontrola 2.199 lica davaoca priloga u 2021. za redovan rad i u 2022. je izvršena provjera kaznene evidencije za navedeni broj lica gdje nijesu nađene nepravilnosti. U toku je provjera navedenog broja lica kod MUP-a, odnosno provjera da li se lica nalaze u biračkom spisku.

Kad je u pitanju antikorupcijska procjena zakona, odnosno procjena podložnosti propisa korupciji, ASK je ovom periodu izradila Mišljenje na Zakon o crnogorskom državljanstvu i Mišljenje na Pravilnik o programu i načinu polaganja ispita provjere znanja stečajnog upravnika. Takođe, realizovano je više aktivnosti kroz učešće u radnim grupama za izradu Nacrta Zakona o lobiranju, Nacrta zakona o

međunarodnim restriktivnim mjerama, kao i Radne grupe za izmjenu i dopunu seta medijskih zakona, gdje je ASK imao značajno više prostora da preispita suštinu pravnih akata, te da blagovremeno postupa i doprinese otklanjanju koruptivnih rizika iz samog propisa u fazi nacrtu.

Dodatno, u izvještajnom periodu realizovano je više aktivnosti koje se odnose na unaprijeđenje Metodologije za procjenu rizika od korupcije u propisima u Crnoj Gori u saradnji sa međunarodnim ekspertom koji je angažovan u sklopu podrške koju UNDP pruža Agenciji. Posebna pažnja posvećena je dijelu Metodologije koji se odnosi na listu rizika, sve u cilju lakše i objektivnije identifikacije budućih propisa koji bi bili predmet analize Agencije. Dodatno, razmatrana je i potreba uvođenja procjene rizika od korupcije kao obaveznog dijela zakonodavnog procesa, što bi značajno osnažilo samu nadležnost i ulogu Agencije u dijelu sagledavanja rizika korupcije u normi, a što samo po sebi predstavlja preduslov za eliminaciju daljih sistemskih rizika od ove pojave.

U izvještajnom periodu, zbog kršenja antikorupcijskih zakona iz svoje nadležnosti, pokrenula su 470 prekršajna postupka. Ukupan iznos novčanih kazni iznosi 20.795 eura.

Zbog kršenja Zakona o sprječavanju korupcije pokrenuto je 424 postupaka, dok je u istom periodu donijeto 149 osuđujućih rješenja, od čega je izrečeno 71 novčanih kazni i 78 opomena. Ukupan iznos izrečenih novčanih kazni u ovom periodu je 16.185 eura.

Zbog kršenja odredbi Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, pokrenuto je ukupno 26 postupaka, dok je u istom periodu donijeto 50 osuđujućih rješenja, a od čega je izrečeno 20 novčanih kazni i 30 opomena. Ukupan iznos izrečenih novčanih kazni u ovom periodu je 4.610 eura.

Represivne mjere

Prema podacima Specijalnog državnog tužilaštva, od 20. III – 6. VI 2022, donijete su dvije naredbe o sprovođenju istrage protiv 17 fizičkih lica. U istom periodu pred Višim sudom u Podgorici podignuta je jedna optužnica protiv dva fizička lica i podnijeta su četiri optužna predloga protiv šest fizičkih lica. U dva predmeta donijete su naredbe o pokretanju finansijske istrage protiv 27 fizičkih i četiri pravna lica. Radi očuvanja imovinske koristi stečene krivičnim djelom i radi mogućeg naknadnog oduzimanja imovinske koristi, SDT je u jednom predmetu podnijelo Višem sudu u Podgorici predlog za određivanje privremene mjere obezbjeđenja, zabrane otuđenja i opterećenja nepokretnosti u vlasništvu jednog pravnog lica, koji predlog je usvojen od strane Višeg suda u Podgorici. U pitanju su sledeće nepokretnosti: pašnjak 1.090m², bolnica 2.731m², pomoćna zgrada 147m², zgrade u turizmu 2.016m², dvorište 27.007m² i garaža 408m².

U dva predmeta (20 fizičkih i tri pravna lica) blokirana su novčana sredstva na računima u bankama u ukupnom iznosu od 1.809.168,69 eura i izvršena privremena obustava raspolaganja hartijama od vrijednosti u ukupnom iznosu od 82.379,68 eura.

Prema podacima Vrhovnog suda, u periodu od 20. III - 6. VI 2022, Viši sud u Podgorici je imao ukupno u radu 53 predmeta protiv 177 okrivljenih lica (171 fizičkih i šest pravnih lica). Primljeno je osam predmeta protiv 13 okrivljenih, a sud je donio četiri presude protiv četiri okrivljena.

Od tog broja, tri presude protiv tri lica su postale pravosnažne, a protiv jedne presude, kojom je odbijena optužba, izjavljena je žalba drugostepenom sudu. U jednom predmetu, jedno lice je osuđeno na osnovu sporazuma o priznanju krivice, a u odnosu na dva lica odbijena je optužba.

Oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću

U predmetu okrivljenog D.K., zbog krivičnih djela *Zloupotreba položaja u privrednom poslovanju putem podstrekavanja* iz čl. 272 st.3 u vezi st.1 u vezi čl. 24 KZ CG, odlučujući o predlogu Specijalnog državnog tužilaštva, sud je donio rješenje o određivanju privremene mjere obezbjeđenja zabrane raspolaganja nepokretnostima uz zabilježbu zabrane u katastru nepokretnosti u vlasništvu pravnog lica „M.K.“ DOO.

23.3. Temeljna prava

23.3.1. Usklađivanje s pravnom tekovinom EU i međunarodnim standardima

Skupština je 28. IV 2022. izabrala 43. Vladu Crne Gore, koja je potom donijela novu Uredbu o organizaciji i načinu rada državne uprave gdje je došlo do razdvajanja određenih ministarstava, a samim tim i do rebalansa budžeta. Navedena novonastala okolnost uzrokovala je pomjeranje roka za donošenje Zakona o zabrani diskriminacije za IV kvartal 2022.

Vlada je 20. V 2022. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Protokola XVI uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Prokolom se jača nacionalni sistem zaštite ljudskih prava na način što se daje mogućnost da se najviše nacionalne sudske instance u fazi rada na predmetu obrate Sudu za savjetodavno mišljenje, što će doprinijeti efikasnijoj zaštiti prava crnogorskih građana koja se štite Konvencijom.

23.3.2. Djelotvorna primjena ljudskih prava

Prema podacima Ombudsmana, u intervalu 20. III - 6. VI 2022. primljene su 194 pritužbe.

Sprečavanje mučenja i nečovječnog postupanja

Unutrašnja kontrola

Što se tiče broja prijava od strane građana koje se odnose na prekoračenja policijskih ovlaštenja i nezakonitu upotrebu sredstava prinude u policijskim prostorijama protiv službenika UP, u periodu 20. III - 6. VI 2022. Odjeljenju za unutrašnju kontrolu policije podnijeta je jedna prijava – pritužba građanina koja se odnosila na nezakonitu upotrebu sredstava prinude van policijskih prostorija.

U sprovedenom postupku unutrašnje kontrole povodom predmetne pritužbe utvrđena je osnovanost navoda, uslijed čega je izvještaj o izvršenoj kontroli, sa spisima predmeta, dostavljen direktoru Uprave policije na dalji postupak, u cilju pokretanja disciplinskog postupka protiv jednog policijskog službenika, zbog osnovane sumnje da je nezakonitom upotrebom sredstava prinude prema građaninu počinio težu povredu službene dužnosti iz čl.95 st.1 t.4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

U vezi s predmetnim slučajem, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije je obaviješteno od strane nadležnog državnog tužilaštva da je podnijet optužni predlog protiv policijskog službenika, zbog krivičnog djela *Zlostavljanje* iz čl.166a st.2 u vezi st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore i da je u toku krivični postupak pred nadležnim sudom.

Osim navedenog slučaja, u izvještajnom periodu Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije je okončalo jedan postupak kontrole povodom zahtjeva nadležnog državnog tužilaštva u vezi s prijavom građanina koja je podnijeta državnom tužilaštvu protiv policijskih službenika zbog prekoračenja policijskih ovlaštenja i nezakonite upotrebe sredstava prinude u policijskim prostorijama.

U sprovedenom postupku unutrašnje kontrole u ovom slučaju utvrđena je osnovanost navoda građanina, uslijed čega je izvještaj o izvršenoj kontroli, sa spisima predmeta, dostavljen direktoru Uprave policije na dalji postupak, u cilju pokretanja disciplinskog postupka protiv dva policijska službenika, zbog osnovane sumnje da su nezakonitom upotrebom sredstava prinude prema građaninu počinili teže povrede službene dužnosti iz čl.95 st.1 t.4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

Osim navedenog, izvještaj o izvršenoj kontroli je dostavljen i nadležnom državnom tužilaštvu na dalji postupak, zbog postojanja osnova sumnje da su naznačena dva policijska službenika izvršila krivično djelo zlostavljanje iz čl.166a st.2 Krivičnog zakonika Crne Gore.

U periodu 20. III - 6. VI 2022. Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije je sprovело postupke unutrašnje kontrole na osnovu 22 pritužbe građana na postupanje službenika UP. U istom periodu, izvršeno je 13 kontrola po službenoj dužnosti.

U izvještajnom periodu, u osam slučajeva su izvještaji o izvršenim kontrolama, sa spisima predmeta, dostavljeni direktoru UP na dalji postupak, u cilju pokretanja disciplinskih postupaka protiv ukupno 16 policijskih službenika, zbog osnovane sumnje da su počinili teže povrede službene dužnosti.

Tokom intervala 20. III - 6. VI 2022. nadležnim državnim tužilaštvima je dostavljeno pet izvještaja unutrašnje kontrole, na dalji postupak i preduzimanje mjera i radnji iz nadležnosti tužilaštva, zbog postojanja osnova sumnje da su se u radnjama i postupanju policijskih službenika stekla obilježja krivičnih djela za koja se goni po službenoj dužnosti.

U izvještajnom periodu, Uprava za izvršenje krivičnih sankcija pokrenula je dva disciplinska postupaka zbog povrede službene dužnosti ali nijedna povreda nije sadržala elemente zloupotrebe položaja ili prekoračenje ovlašćenja u službi u vezi s mučenjem ili nečovječnog postupanja prema licima lišenim slobode.

Bilans rezultata

U razdoblju 20. III – 1. VI 2022. formirano je ukupno sedam predmeta protiv osam poznatih i više neidentifikovanih lica zbog krivičnih djela iznuđivanje iskaza iz člana 166 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, nasilničko ponašanje iz člana 399 Krivičnog zakonika Crne Gore, nesavjestan rad u službi iz člana 417 Krivičnog zakonika Crne Gore i protivpravno lišenje slobode iz člana 162 Krivičnog zakonika Crne Gore, izvršenih od strane policijskih službenika, dok nije bilo formiranih predmeta učinjenih od strane službenika UIKS-a. Rješenje o odbačaju krivične prijave je donijeto u dva predmeta protiv dva lica, a jedan predmet je arhiviran jer je ocijenjeno da u radnjama bilo kojeg lica nema elemenata bića krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti. Izviđaj je u toku protiv četiri poznata lica i više nepoznatih lica u pet predmeta.

U odnosu na predmete koji su formirani prije 20. III 2022. zbog krivičnih djela mučenje iz člana 167 stav 2 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, zlostavljanje iz člana 166a stav 2 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, laka tjelesna povreda iz člana 152 stav 2 Krivičnog zakonika Crne Gore i tjelesna povreda iz člana 151 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, pomoć učiniocu poslije učinjenog krivičnog djela iz člana 387 Krivičnog zakonika Crne Gore u jednom predmetu koji je formiran protiv dva lica odbačena je krivična prijava, a dva predmeta su arhivirana jer je ocijenjeno da u radnjama bilo kojeg lica nema elemenata bića krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti.

U jednom predmetu je podnesen optužni predlog protiv tri lica zbog krivičnog djela i to protiv jednog lica zbog krivičnog djela iz čl. 166a st.2 u vezi st.1. KZ CG i čl. 387 st.1 KZCG, a protiv dva lica zbog čl. 387 st.1 KZ CG, jedan predmet je u fazi izviđaja zbog krivičnog djela zlostavljanje iz čl. 166a st. 2 u vezi st.1 KZCG i krivičnog djela mučenje iz čl. 167 st.2 u vezi st.1 KZCG. U jednom predmetu je u toku istraga protiv dva lica zbog krivičnog djela mučenje iz člana 167 st.2. u vezi stava 1. KZ CG.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda

Tokom perioda 20. III - 6. VI 2022. tim Nacionalnog preventivnog mehanizma obavio je 11 obilazaka: centara i odjeljenja bezbjednosti policije, prihvatilišta za strance, Doma za stare Bijelo Polje i Zatvora za kratke kazne Bijelo Polje. Ovi obilasci su realizovani shodno Planu obilazaka za 2022.

U drugom kvartalu 2022, prema preliminarnim podacima Zaštitnik je formirao 12 predmeta lica lišenih slobode. I dalje su podnosioci pritužbe većinom zatvorenici. Pritužbe se odnose na pravo na zdravstvenu zaštitu, radno angažovanje, mogućnosti uslovnog otpusta, reklasifikaciju i druge benefite u zatvoru. Postupak je u toku u četiri predmeta. U ovom kvartalu donešene su dvije preporuke UIKS-u.

I dalje prostorije za zadržavanje UP nijesu u skladu sa standardima CPT u pogledu kvadrature, međutim, primijećen je napredak u pogledu higijenskih uslova.

Reforma zatvorskog sistema

U izvještajnom periodu, donijet je Pravilnik o bližem načinu vršenja poslova obezbjeđenja i primjeni ovlašćenja u vršenju tih poslova u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija („Sl. list CG”, broj 31/22).

Sloboda izražavanja

Ministarstvo javne uprave je tokom izvještajnog perioda raspisalo dva javna poziva za pomoć medijima. Transparentna i na objektivnim načelima zasnovana pomoć medijima od 312.000 eura za proizvodnju medijskog sadržaja od javnog interesa će podići svijest građanima o štetnim uticajima širenja govora mržnje i lažnih vijesti. Finansijska podrška biće dodijeljena dnevnim, nedjeljnim, lokalnim štampanim medijima i internetskim publikacijama te lokalnim javnim emiterima, s ciljem oporavka od štetnih ekonomskih posljedica izazvanih pandemijom COVID-19 kroz dva Javna konkursa sa opredijeljenim iznosima: za dnevne, nedjeljne, lokalne štampane medije i internetske publikacije u iznosu od 162.000 eura i za lokalne javne emitere u iznosu od 150.000 eura.

Vlada je odobrila pomoć za ukupno 34 komercijalna radio i TV emitera koji svoje signale emituju putem Radio difuznog Centra Crne Gore u iznosu od 400.000,00 eura Radio-difuznom Centru D.O.O., po osnovu preuzimanja obaveza komercijalnih radio i TV emitera, i na ovaj način, ravnomjerno izmiriti obaveze svih komercijalnih emitera.

vrhovni sud je 25. V 2022. donio presudu kojom je usvojen zahtjev za zaštitu zakonitosti, pa je u odnosu na okrivljenog J.M, u dijelu koji se odnosi na krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz Krivičnog zakonika, ukinuo drugostepenu presudu Apelacionog suda Crne Gore i predmet vratio na ponovno odlučivanje.

Bilans rezultata – napadi na novinare

Prema podacima VDT-a, od 20. III – 6. VI 2022. bilo je formirano dva predmeta povodom napada na novinare, prijjetnji novinarima i napada na njihovu imovinu, koji su riješeni podnošenjem optužnih akata nadležnim sudovima.

U nastavku slijede detaljni podaci o navedenim predmetima:

1. Predmet Kt.br. 109/22 formiran po krivičnoj prijavi Uprave policije - CB Nikšić Ku.br.97 od 6. IV 2022. protiv osumnjičenog V.R. zbog krivičnog djela proganjanje iz čl. 168a st. 1 Krivičnog zakonika, u kojem predmetu je oštećena novinarka RTCG A.P. Nakon saslušanja osumnjičenog 7. IV 2022. od strane postupajućeg tužioca donošeno je rješenje o zadržavanju, a 8. IV 2022. podnesen je Osnovnom sudu Nikšić, sudiji za istragu predlog za pritvor, koji je istog dana donio rješenje o pritvoru prema osumnjičenom V.R. 13. IV 2022. Osnovnom sudu Nikšić podnijet je optužni predlog protiv R.V. zbog krivičnog djela proganjanje iz čl. 168a st. 1 Krivičnog zakonika, da bi 26. IV 2022. nakon okončanog postupka prvostepeni sud je objavio presudu kojom je okrivljenog R.V. oglasio krivim za krivično djelo proganjanje iz čl. 168a st. 1 Krivičnog zakonika, za koje djelo mu je izrekao kaznu zatvora u trajanju od tri mjeseca. 27. V 2022. tom tužilaštvu, dostavljena je prvostepena presuda, na koju presudu je tužilac izjavio žalbu zbog odluke o kazni.
2. Predmet poslovne oznake Kt br.115/22 formiran 19. IV 2022. protiv A.Z. zbog krivičnog djela prinuda u pokušaju iz člana 165 st.3 u vezi st. 2 i 1 Zakona o izmjenama i dopunama KZCG („Sl. list CG”, broj 145/21) u vezi člana 20 KZCG. Krivičnom prijavom je predstavljeno da je osumnjičeni 19. IV 2022. oko 12:55h, ispred zgrade Osnovnog suda u Bijelom Polju, pokušao silom da prinudi oštećenu J.Ć, novinarku ND „Vijesti” da ne obavi posao od javnog značaja iz oblasti javnog informisanja — faktografsko bilježenje događaja ispred zgrade suda u vezi sa izricanjem presude u postupku koji je vođen u Višem sudu u Bijelom Polju, na način što joj je povišenim tonom uputio prijeteće riječi. 19. IV 2022. je saslušan osumnjičeni A.Z. i određeno mu je zadržavanje u trajanju do 72h. U toku izviđaja pribavljen je snimak video zapisa sa bezbjednosnih kamera Osnovnog suda, saslušani su svjedoci, uključujući i oštećenu, a takođe izvršen je pretres pokretne stvari – mobilnog telefona oštećene radi izuzimanja video snimka zabilježenog kamerom. 21. IV 2022. podnijet predlog za određivanje pritvora, koji je odbijen rješenjem Osnovnog suda KRI. br. 97/22 od 22. IV 2022. 22. IV 2022. postupajući tužilac izjavio je žalbu na rješenje Osnovnog suda KRI. br. 97/22 od 22. IV 2022. nakon čega je Krivično vijeće Osnovnog suda u Bijelom Polju, rješenjem Kv. br. 105/22 od 22. IV 2022. odbilo žalbu kao neosnovanu. Konačno, 13. V 2022. postupajući tužilac je podnio optužni predlog protiv okrivljenog protiv A.Z. zbog krivičnog djela prinuda u pokušaju iz člana 165 st.3 u vezi st. 2 i 1 Zakona o izmjenama i dopunama KZCG („Sl. list CG”, broj 145/21) u vezi člana 20 KZCG. Postupak pred sudom je u toku.

Prema podacima Uprave policije, u intervalu 1. I - 31.V 2022. registrovano je šest događaja napada za novinare i/ili medijske kuće, koji su za posledicu imali njihovo profesionalno angažovanje. Od navedenog broja, nadležni državni tužilac je četiri događaja kvalifikovao kao krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti, tri su rasvijetljena i izvršioi procesuirani podnošenjem krivične prijave, dok je jedan događaj nerasvijetljen. Preduzimaju se intezivne policijsko-tužilačke aktivnosti na rasvijetljavanju ovog događaja. U jednom događaju, ovlašćeni policijski službenici su, analizirajući spise predmeta, cijenili da se u radnjama prijavljenih lica stiču elementi izvršenja prekršaja iz Zakona o javnom redu i miru i isti su pokrenuli prekršajni postupak protiv izvršioca prekršaja, dok se u jednom događaju, nadležni državni tužilac izjasnio da u prijavljenim radnjama nema elementa izvršenja krivičnog djela.

Procesuiranje napada na novinare direktno se tiče ispunjenja privremenog mjerila 36 u poglavlju 23, koje glasi: „Crna Gora obezbjeđuje unapređenje slobode izražavanja i medija u zemlji i primjenjuje nultu stopu tolerancije u pogledu prijetnji i napada na novinare i određuje prioritete krivičnih istraga ukoliko do njih

dođe. Crna Gora uspostavlja Komisiju za praćenje aktivnosti nadležnih organa u istrazi starih i novijih slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, uključujući i slučaj ubistva. Crna Gora obezbjeđuje inicijalni bilans ostvarenih rezultata u napretku postignutom u istrazi, efektivnom gonjenju i odvrćajućim sankcijama za počinioce ovih djela".

Prava žena i rodna ravnopravnost

Vlada je 20. IV 2022. usvojila Izveštaj o sprovođenju Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025. sa Akcionim planom za 2021., koji sadrži detaljan pregled i status realizacije planiranih aktivnosti. Izveštaj je pokazao da je unaprijeđen stepen primjene postojećeg normativnog okvira na sprovođenju politike rodne ravnopravnosti i zaštiti od diskriminacije po osnovu pola i roda kroz bolju integrisanost rodne ravnopravnosti u planiranju svih javnih politika. Kreiran je Instrument za procjenu stepena orodnjenosti javnih politika koji će poslužiti kao alatka u kreiranju dokumenata kroz Metodologiju razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata.

U periodu od početka februara do kraja aprila 2022. sprovedena je prethodno kreirana inovativna medijska kampanja kroz distribuciju serijala tematskog podcast-a „G-spot: Prevaziđi se“ o rodnoj ravnopravnosti, emitovanih na RTCG2 i društvenim mrežama. Gosti podcasta su bili poznate ličnosti i istaknuti stručnjaci/kinje, koji su diskutuju o različitim temama iz perspektive rodne ravnopravnosti. Što se tiče vidljivosti samog podcasta i prpratne kampanje prema podacima je dosegnuto 40,000 domaćinstava putem prenosa na RTCG i Extra TV, bilo je 8,918 organskih pregleda preko YouTube-a, 43,800 impresija putem Facebook-a. Putem Instagrama kampanje su postigle doseg od 194,119, a prosječan broj impresija na Twitter-u je 7,000 impresija.

Finalizovane su analize pravne regulative iz oblasti medija i medijskog izvještavanja iz rodne perspektive, koja je obuhvatila deset različitih medija sa najvećim brojem pregleda/čitanosti/dosega, urađena po metodologiji GMMP (Gender Media Monitoring project). Analize će biti prezentovane u narednom periodu. Sprovedeno istraživanje o kulturnim sadržajima i narativima u javnom diskursu iz rodne perspektive je, takođe, finalizovana i biće prezentovana u narednom periodu.

Kroz uputstvo za pripremu budžeta za narednu fiskalnu godinu rodna perspektiva je uključena kao početni korak na uvođenju rodno odgovornog budžetiranja u sistem javnih finansija.

Nasilje u porodici

Prema podacima Uprave policije, u periodu 1. I - 30. IV 2022. nadležnim tužiocima podnijete su 126 krivične prijave za 126 krivičnih djela Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, iz člana 220 Krivičnog zakonika Crne Gore, protiv 138 lica, od kojih je 118 muškog pola (od čega je jedno maloljetno lice), a 20 ženskog pola. Žrtve izvršenih krivičnih djela nasilja u porodici su 142 oštećena lica, od kojih su 39 muškog i 103 ženskog pola. Od ukupnog broja oštećenih, 12 su maloljetna lica (pet muškog i sedam ženskog pola).

Od 1. I - 30. IV 2022. Uprava policije je podnijela 621 prekršajnu prijavu zbog 671 izvršenih prekršaja iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, protiv 518 lica, od kojih je 415 muškog pola, a 103 ženskog pola. Žrtve izvršenih prekršaja su 559 lica, od kojih 216 muškog, a 343 ženskog pola. Od ukupnog broja oštećenih, 12 su maloljetna lica (10 muškog i dva ženskog pola).

Službenici Uprave policije su, u skladu sa članom 28 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, u 17 slučajeva naredili učiniocu nasilja udaljenje ili zabranu vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje, dok su, u

skladu sa članom 37 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, podnijeli 21 prekršajnih prijava za zanemarivanje.

Registровано je osam krivičnih djela koja se dovode u vezu sa nasiljem u porodici, a kvalifikovana su drugačije.

Održana je jedna sjednica Operativnog tima Ministarstva unutrašnjih poslova za borbu protiv nasilja u porodici i nasilja na ženama.

Prava djeteta

Centar za edukaciju u sudstvu i državnom tužilaštvu je u saradnji sa INL Programom Američke Ambasade u Podgorici, u okviru Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2022. organizovao četvorodnevnu specijalizovanu obuku za sudije za maloljetnike i državne tužioce za maloljetnike (18.-21. IV 2022.) u kojoj je učestvovalo i uspješno završilo 20 polaznika (11 sudija i devet državnih tužilaca).

Socijalno ugroženi i lica s invaliditetom

Vlada je 31. III 2022. usvojila Završni izvještaj o realizaciji Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021, u kojem se navodi da je za cjelokupni petogodišnji period trajanja strateškog dokumenta (u okviru tri akciona plana), bilo predviđeno ukupno 162 aktivnosti. Od navedenog broja aktivnosti potpuno je realizovano 114 ili 70% aktivnosti. Djelimično je realizovano 18, odnosno 11,2% aktivnosti. Nije realizovano 30 ili 18,5% aktivnosti.

Navedene aktivnosti utiču na ispunjenje privremenog mjerila 34 u poglavlju 23, koje glasi: „Crna Gora dalje usklađuje svoj pravni okvir (naročito Zakon o zaštitniku ljudskih prava) s pravnom tekovinom EU i međunarodnim standardima. Crna Gora jača nezavisnost, profesionalnost i institucionalni kapacitet Ombudsmana (i kroz uspostavljanje Nacionalnog mehanizma za prevenciju mučenja). Crna Gora garantuje efektivnu primjenu ljudskih prava – uključujući prava djeteta i prava lica s invaliditetom – kroz sudski sistem i druge organe i obezbjeđuje dovoljnu obuku u ovom smislu”.

Homoseksualci, biseksualci, transrodne osobe i interseksualci (LGBTI)

Nakon kreiranja potrebnih podzakonskih akata i obrazaca neophodnih za primjenu Zakona o životnom partnerstvu lica istog pola, do sada je zaključeno 15 životnih partnerstava u Crnoj Gori.

Nastavljeno je sa sprovođenjem Strategije za unapređenje statusa pripadnika LGBTI osoba, radi na podizanju svijesti o pravima LGBTI lica i preuzima odgovarajuće mjere protiv djela diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije.

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava formiralo je radnu grupu za izradu Zakona o pravnom prepoznavanju roda osoba drugačijeg rodnog identiteta na osnovu samoodređenja od predstavnika državnih institucija, nevladinog sektora, privrednog sektora i posmatrača u Delegacije EU u Crnoj Gori, UN i zamenice Ombudsmana.

Shodno elektronskim evidencijama Uprave policije, tokom prva četiri mjeseca 2022. nije bilo prijavljenih događaja odnosno počinjenih krivičnih djela i prekršaja na štetu LGBTI osoba.

Navedene aktivnosti utiču na ispunjenje privremenog mjerila 38 u poglavlju 23: „Crna Gora nastavlja sa sprovođenjem Strategije za unapređenje statusa pripadnika LGBTI, radi na podizanju svijesti o pravima LGBTI lica i preuzima odgovarajuće mjere protiv djela diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije”.

Zaštita manjina

Vlada je 14. IV. 2022. usvojila Izveštaj o realizaciji Akcionog plana Strategije manjinske politike 2019-2023. za 2021. Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je realizovalo većinu aktivnosti naročito u oblasti obrazovanja, kulture i identiteta u saradnji s drugim ministarstvima, nacionalnim savjetima i nevladinim organizacijama. Svi relevantni indikatori ukazuju da je poboljšan položaj manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

Romi i Egipćani

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo prosvjete i Institut za strane jezike - Podgorica u saradnji sa Savjetom za regionalnu saradnju (RCC) pokrenuli su 24. V 2022. prvi modul Programa Romologije, koji se sastoji od četiri modula: identiteti Roma i dileme identiteta; kultura Roma, jezik i kultura Roma i književnost Roma.

25. V 2022. počela je realizacija projekta: „Kampanja o dječijim/ugovorenim brakovima, nasilju u porodici i prosjačenju.“ Projekat je kofinansiran od EU i Vlade Crne Gore u okviru programa EU i Crne Gore za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu (SOPPESS 2015-2017). Vrijednost projekta je: 265.000,00 eura. Projekat sprovodi agencija P.R.A. na osnovu odluke Ministarstva finansija.

Interno raseljena lica (IRL)

Od 7. XI 2009. (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 6. VI 2022. raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 15.258 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je 15.142 zahtjeva, dok je po 116 zahtjeva postupak u toku.

Od 15.142 riješenih predmeta, za 12.402 lica zahtjev je usvojen i odobren je stalni boravak ili privremeni boravak do tri godine, 297 zahtjeva je odbijeno, dok je 2.443 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

ČLAN 220 NOVOG ZAKONA O STRANCIMA

Shodno članu 220 novog Zakona o strancima raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 76 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 73 dok je po tri zahtjeva postupak u toku. Od 73 riješenih predmeta, za 69 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, jedan zahtjev je odbijen, dok je tri predmeta odbačeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Navedene aktivnosti utiču na ispunjenje privremenog mjerila 43 u poglavlju 23: „Crna Gora unapređuje kvalitet životnih uslova za raseljena lica, uključujući i pojednostavljivanje njihove registracije kao i pristup obrazovanju, zdravstvu, zapošljavanju i socijalnom smještaju“.

Zaštita ličnih podataka

Od ukupno sistematizovanih 28 radnih mjesta sa 47 izvršilaca, u toku 2021. definisane poslove i zadatke je obavljalo 29 izvršilaca (61,70%). Trenutni broj zaposlenih u Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama je 30 (63,83%).

Tokom perioda 20. III - 3. VI 2022. ukupno je izvršeno 27 nadzora. U ovom periodu nije bilo redovnih nadzora. Od 25 vanrednih nadzora, po osnovu podnijetih zahtjeva za zaštitu prava sprovedeno je ukupno

13 nadzora, dok je preostalih 12 izvršeno po osnovu podnijete inicijative. Provjera postupanja po zapisniku (kontrolni nadzori) je izvršeno dva nadzora.

U izvještajnom periodu, upućeno je 16 dopisa kojima je Agencija, tumačeći odredbe Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, bila u funkciji saradnje sa rukovaocima.

Slobodan pristup informacijama

U periodu od 20. III - 3. VI 2022. u Agenciji je zaprimljeno ukupno 2987 žalbi.

Skupština je 29. XII 2021. donijela Odluku o razrješenju predsjednika Savjeta Agencije i Odluku o razrješenju jednog člana Savjeta Agencije, čime je blokiran rad Savjeta Agencije.

Ekonomsko državljanstvo

Vlada je 26. V 2022. usvojila Informaciju o realizaciji posebnog programa (ekonomsko državljanstvo), naglašavajući posvećenost poštovanju preporuka Evropske komisije o Programu dodjele državljanstva putem ulaganja u kontekstu ruske invazije na Ukrajinu. Vlada je usvajanjem navedene informacije donijela više zaključaka, između ostalog, zaključak kojim će se obezbijediti dodatna provjera u pogledu eventualnog postojanja smetnji iz razloga bezbjednosti Crne Gore za zahtjeve koji su podneseni od strane državljana Ruske Federacije i Bjelorusije i članova njihovih porodica, a koji se na dan 14. V 2022. nalaze kod Ministarstva unutrašnjih poslova.

Pored ostalog, Ministarstvo unutrašnjih poslova je zaduženo da, u duhu primjene međunarodnih restriktivnih mjera, pokrene postupak gubitka crnogorskog državljanstva po sili zakona ukoliko se utvrdi da se lice koje je primljeno u crnogorsko državljanstvo nalazi na listi lica kojima su uvedene međunarodne restriktivne mjere.

Takođe, navedenom informacijom Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma i Ministarstvo unutrašnjih poslova zaduženi su da, do 10. VI 2022. pripreme i Vladi dostave Predlog odluke o izmjenama i dopunama Odluke o kriterijumima, načinu i postupku izbora lica koje može steći crnogorsko državljanstvo prijemom radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore, u okviru koje će biti promijenjen sadašnji član 11 u dijelu iznosa bankarske garancije i organa državne uprave koji upućuje predlog Vladi za utvrđivanje Liste razvojnih projekata.

Prema informacijama dobijenim od Ministarstva unutrašnjih poslova u intervalu od 1. I 2022. do 14. V 2022, od strane predsjednika Vlade ovom ministarstvu dostavljeno je 37 predloga (za 37 aplikanta i 82 člana njihovih porodica), dok je usvojeno 40 rješenja o sticanju crnogorskog državljanstva prijemom (12 za aplikante i 28 za članove njihovih porodica) a ukupno 522 zahtjeva nalaze se u proceduri.

Prema informacijama Agencije za investicije, tom organu je od 15. III - 31. V 2022. podneseno ukupno 10 zahtjeva za sticanje crnogorskog državljanstva prijemom po osnovu posebnog programa.

POGLAVLJE 24 - PRAVDA, SLOBODA I BEZBJEDNOST

24.1. Migracije

Evropska mreža za migracije (*European Migration Network – EMN*)

Upravni odbor Evropske mreže za migracije (EMN) je jednoglasno podržao prijedlog da se Crna Gora pridruži EMN-u u svojstvu posmatrača i usvojio odluku o pokretanju formalne procedure od strane

Evropske komisije, nakon čega je Ministarstvo unutrašnjih poslova 4. II 2022. uputilo zvaničan zahtjev za dobijanje statusa posmatrača u okviru EMN.

24.1.1. Strateški okvir

Vlada je 8. IV 2022. usvojila Lzveštaj o realizaciji Strategije o migracijama i reintegraciji povratnika u Crnu Goru za period 2021-2025, za 2021. Izvještaj ističe da je, od ukupnog broja aktivnosti (100) koje su predviđene u dvogodišnjem Akcionom planu za implementaciju Strategije o migracijama i reintegraciji povratnika u Crnoj Gori za period 2021-2022, u 2021. realizovano 46 aktivnosti, odnosno 46%. U Izvještaju se, kao najznačajnija postignuća na realizaciji Strategije, navodi da je obezbijeden i opremljen prostor na Aerodromu Golubovci u Podgorici za rad službenika Direkcije sa povratnicima po readmisiji, djelimično je obezbijeden prevoz za povratnike po readmisiji od Podgorice do pojedinih mjesta, formirani su međuresorni operativni tim kao i timovi u svim jedinicama lokalne samouprave za podršku u reintegraciji povratnika i realizovane obuke za članove lokalnih timova, u cilju pružanja neophodnih informacija o pravima povratnika po readmisiji.

24.1.2. Normativni okvir

Readmisija

Protokol između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Grčke o implementaciji Sporazuma između Crne Gore i Evropske zajednice o readmisiji lica koja su bez dozvole boravka, potpisan u Briselu 18. IX 2007, a koji je zaključen 7. III 2019. u Podgorici, stupio je na snagu 1. V 2022.

24.1.3. Statistika – readmisija

Prema podacima Uprave policije, tokom perioda 1. I – 31. V 2022, shodno sporazumima o readmisiji u skraćenom postupku, od Granične policije Hrvatske i Bosne i Hercegovine nije prihvaćeno nijedno lice, dok je od Granične policije Srbije prihvaćeno troje lica. Predato je jedno lice Graničnoj policiji Srbije, 22 lica Graničnoj policiji Albanije, jedno lice Graničnoj policiji Hrvatske, dok Kosovu nije bilo predatih lica. Takođe, u skladu sa Sporazumom o readmisiji s Bosnom i Hercegovinom, 12 lica tranzitiralo je preko teritorije Crne Gore.

Organizacione jedinice Granične policije dale su saglasnost za privremeni boravak u odnosu na 10.367 zahtjeva, odnosno 7.051 saglasnost za produženje privremenog boravka stranim državljanima.

CG – EU

Postupajući po sporazumima o readmisiji, od strane država EU, tokom prvih pet mjeseci 2022, primljen je ukupno 71 zahtjev za readmisiju koji se odnosio na prihvatanje ukupno 90 lica, od čega je pozitivno riješeno 38 zahtjeva, odnosno data je saglasnost za prihvatanje ukupno 54 lica, negativno je riješeno 33 zahtjeva, odnosno nije data saglasnost za prihvatanje ukupno 36 lica.

CG – susjedne države – redovan postupak readmisije

U periodu 1. I – 1. VI 2022, od strane država s kojima se Crna Gora graniči primljeno je ukupno jedan zahtjev za readmisiju jednog lica i za isto lice je data saglasnost za prihvatanje.

U redovnom postupku, u istom periodu, u države s kojima se Crna Gora graniči vraćeno je ukupno devetoro lica, dok je postupak za vraćanje dvoje lica obustavljen.

24.1.4. Statistika - raseljena i interno raseljena lica (RL/IRL)

Od 1. I – 1. VI 2022, raseljena i interno raseljena lica nijesu podnosila zahtjev za izdavanje dozvole za stalni boravak ili zahtjev za izdavanje dozvole za privremeni boravak do tri godine.

Nedozvoljen prelazak državne granice (čl. 405 KZ)

Prema podacima SDT-a, tokom perioda 20. III – 6. VI 2022. nije bilo naredbi o sprovođenju istrage i optužnica za ovo krivično djelo.

Prema podacima Uprave policije, u intervalu 1. I – 31. V 2022, u Crnoj Gori registrovano je 1.003 migranata, od čega 834 u unutrašnjosti i 169 na granici, a najviše s područja: Avganistana – 364, Pakistana – 173, Maroka – 150, Irana – 140, Bangladeša – 39, Kube – 18 i Turske – 15. Boravak je prijavilo 326.897 stranaca. Namjeru za međunarodnu zaštitu izrazilo je 1.034 migranata.

Radom Granične policije u nezakonitom prelasku državne granice spriječeno je i procesuirano 216 lica, od čega 173 lica van graničnih prelaza i 43 lica na graničnim prelazima, dok je od nezakonitog prelaska državne granice na ulasku u Crnu Goru odustalo 684 lica. Korišćenjem sistema elektronskog nadzora državne granice detektovano je 18 nezakonitih prelazaka državne granice.

U periodu 1. I – 31. V 2022. na obezbjeđenju državne granice prema Albaniji nijesu bili angažovani pripadnici Vojske.

Od 20. III – 3. VI 2022. nije bilo konkretnih rezultata učestvovanja Frontex-ovih letjelica.

Predstavnici Ambasade Ujedinjenog Kraljevstva su 6. IV 2022. u kancelarije NCC Podgorica dopremili opremu u sklopu donacije Upravi policije od strane Nacionalne agencije za organizovani kriminal (*National Crime Agency – NCA*) Vlade Ujedinjenog Kraljevstva, koja se odnosi na dronove namijenjene Sektoru granične policije (tri) i Sektoru za borbu protiv kriminala (jedan). Ukupna vrijednost donacije je 37,881.91 britanskih funti, od čega 33,185.85 britanskih funti za Sektor granične policije i 4,696.07 britanskih funti za Sektor za borbu protiv kriminala.

Tokom 23-24. III 2022. realizovana je posjeta Upravi policije – Sektoru granične policije od strane oficira za vezu Savezne policije Njemačke. Ambasada SR Njemačke u Crnoj Gori i Uprava policije potpisali su Protokole o primopredaji i izvršili zvaničnu primopredaju: ljetnje uniforme za posade na plovilima, ukupne vrijednosti 127.967,51 eura, taktičke uniforme i opreme za Mobilnu jedinicu ukupne vrijednosti 80.817,10 eura, ručnih dvogleda ukupne vrijednosti 66.894,66 eura.

Na osnovu Sporazuma o donaciji između Saveznog ministarstva za unutrašnje poslove i izgradnju zajednice Savezne republike Njemačke i Uprave policije, 6. IV 2022. potpisan je Protokol o primopredaji i izvršena zvanična primopredaja šest specijalnih motornih vozila za prevoz migranata, ukupne vrijednosti od 215.700,00 eura.

Tokom prvih pet mjeseci 2022, u cilju suzbijanja nezakonitih migracija i sprečavanja krijumčarenja roba na državnoj granici realizovano je 211 akcija, od čega samostalno 185 akcija, kao i 26 zasjeda.

Granična policija postigla je odlične rezultate na planu suzbijanja prekograničnog kriminala u 2022, a posebno u dijelu krijumčarenja narkotika i akciznih roba. Ukupno je u prvih pet mjeseci 2022, samostalno i u saradnji s partnerima, pronađeno: 1.237,720 kg marihuane-skanka, 2,293 kg heroina, 20,104 kg hašiša, 1.660 kg duvana, 7.280 šteta cigareta, 2.407 l bezalkoholnog pića, 59.180 eura, 940 kg ribe i dr.

Nadzor plave i zelene granice

U periodu 1. I – 31. V 2022, na poslovima nadzora državne granice bilo je angažovano 6.355 patrola, od čega na kopnu 5.194 i 1.161 na vodi.

Tokom istog intervala, shodno potpisanim protokolima i sporazumima o saradnji sa susjednim državama, zbog pandemije COVID-19 smanjen je broj zajedničkih patrola. Realizovana je 69 zajedničkih patrola s Albanijom, nijedna sa Srbijom, 65 s Bosnom i Hercegovinom, osam s Kosovom i pet zajedničkih patrola na Jadranskom moru s Hrvatskom na Prevlaci.

Posredstvom Zajedničkog centra za policijsku saradnju u Trebinju razmijenjena je 461 informacija, dok su posredstvom Zajedničkog centra za policijsku saradnju u Plavu razmijenjene 194 informacije.

Nije dozvoljen ulazak u Crnu Goru za 439 lica.

U istom razdoblju, provjerama na graničnim prelazima pronađeno je 451 lice od čega 77 lica po nacionalnim potjernicama i poklapanje za 374 lica po potjernicama Interpol-a. Takođe, po potjernici Interpol-a pronađeno je 39 motornih vozila i 76 dokumenata.

Prihvatište za strance

U periodu 1. I – 31. V 2022, u Prihvatištu za strance bilo je smješteno 19 lica.

24.2. Azil

24.2.1. Normativni okvir

U izvještajnom periodu, uz podršku Kancelarije Visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbjeglice (*United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR*) izrađen je Vodič za službenike Direkcije za azil za primjenu čl. 69 Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca – Besplatna pravna pomoć.

24.2.2. Statistički podaci

Direkcija za azil

U periodu 20. III – 6. VI 2022. podniet je 41 zahtjev za međunarodnu zaštitu. U ovom periodu donijeto je pet rješenja o obustavi postupka po zahtjevu za međunarodnu zaštitu i odobrena jedna međunarodna zaštita (jedan status azilanta), dok su ostali zahtjevi u postupku odlučivanja. U odnosu na zahtjeve podnijete tokom intervala 20. III – 6. VI 2022. nije bilo podnijetih tužbi Upravnom sudu protiv odluka Ministarstva unutrašnjih poslova – Direkcije za azil.

Direkcija za prihvatište i smještaj stranaca koji traže međunarodnu zaštitu (Centar za prihvatište)

Od 21. III – 31. V 2022, u Direkciji za prihvatište stranaca koji traže međunarodnu zaštitu na prihvatište je primljeno ukupno 580 lica, od čega: 467 punoljetnih muškaraca (od čega: 384 u Odsjeku za prihvatište – Spuš, 83 u Odsjeku za prihvatište – Božaj); 38 maloljetnih muškaraca s pratnjom (od čega: 37 u Odsjeku za prihvatište – Spuš, jedan u Odsjeku za prihvatište – Božaj); tri maloljetna muškaraca bez pratnje (svi u Odsjeku za prihvatište – Spuš); 42 punoljetne žene s pratnjom (sve u Odsjeku za prihvatište – Spuš); dvije punoljetne žene bez pratnje (sve u Odsjeku za prihvatište – Spuš); 28 maloljetnih žena, sve s pratnjom (sve u Odsjeku za prihvatište – Spuš).

Direkcija za integraciju stranaca s odobrenom međunarodnom zaštitom i reintegraciju povratnika po readmisiji

U izvještajnom periodu 20. III – 6. VI 2022, prema evidenciji Direkcije za integraciju stranaca sa odobrenom zaštitom i reintegraciju povratnika po readmisiji, ukupno je bilo 48 stranaca s odobrenom međunarodnom zaštitom. Od tog broja su 33 stranca s odobrenim statusom azilanta, dok je 15 stranaca s odobrenom supsidijarnom zaštitom.

Od navedenog broja, 24 stranca s odobrenom zaštitom su ostvarivala pravo na pomoć u integraciji, dok je za 24 lica protekao period od tri godine tokom kojeg se pruža pomoć prilikom integracije u crnogorsko društvo. Pomoć u integraciji u društvo obuhvata izradu plana integracije s obzirom na njegove individualne potrebe, znanja, sposobnosti i vještine, pružanje pomoći radi realizacije izrađenog plana integracije i praćenje realizacije plana integracije. Preostalom broju stranaca s odobrenom međunarodnom zaštitom kojima je istekao period od tri godine za koji se donosi plan integracije, pruža se određena pomoć u procesu dalje integracije u crnogorsko društvo, shodno njihovim individualnim potrebama, znanju, sposobnostima i vještinama.

24.3. Vizna politika

24.3.1. Normativni okvir

Vlada je 26. V 2022. donijela Odluku o privremenom oslobađanju od pribavljanja viza za državljane Kraljevine Saudijske Arabije („Sl. list CG“, broj 57/22), koja predviđa da državljani Kraljevine Saudijske Arabije mogu, u periodu 1. VI – 30. IX 2022, ulaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana, s važećom putnom ispravom, bez vize. Privremena vizna liberalizacija za državljane Saudijske Arabije, kao faktora koji značajno utiče na odluku turista pri izboru destinacije, planirana je za period 1. VI – 30. IX 2022, kako je i navedeno. Vlada je pri donošenju odluke vodila računa o činjenici da postoji interesovanje za pokretanje letova između Rijada i Tivta, što može značajno doprinijeti jačanju saradnje dvije zemlje, značajnom povećanju prihoda i nastavku oporavka turizma u post-COVID eri.

Vlada je 17. VI 2022. donijela Odluku o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Arapske Republike Egipat, kojom je propisano da državljani Egipta mogu, u periodu 19. VII – 20. IX 2022, ulaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana, s važećom putnom ispravom, bez vize, kao organizovana turistička grupa. Vlada je ocijenila da privremeno uvođenje vizne liberalizacije tokom ljetnje turističke sezone može značajno doprinijeti jačanju saradnje dviju zemalja, naročito na polju turizma, imajući u vidu da postoji interesovanje za uspostavljanje čarter letova na relaciji Kairo – Podgorica.

24.3.2. Prikaz statističkih podataka

U prvih pet mjeseci 2022, na graničnim prelazima nije bilo izdatih viza.

24.3.3 Vizni informacioni sistem (VIS)

U intervalu 20. III – 6. VI 2022. Vizni informacioni sistem (VIS) nije instaliran na novim lokacijama.

24.4. Vanjske granice i Šengen

Borba protiv korupcije na granici

Prema podacima Uprave policije, 4. III 2022. je Osnovnom državnim tužilaštvu u Podgorici podnijeta krivična prijava protiv službenika Granične policije za krivično djelo iz čl. 416 stav 1 u vezi čl. 49 KZCG – *Zloupotreba službenog položaja*, a 16. III 2022. Višem državnim tužilaštvu u Podgorici podnijeta je krivična prijava protiv dva službenika Granične policije za krivična djela iz čl. 423 stav 1 KZ CG – *Primanje*

mita, čl. 151 stav 1 KZ CG – *Teška tjelesna povreda*, čl. 240 stav 1 tačka 2 KZ CG – *Teška krađa*, odnosno čl. 423 stav 1 KZ CG – *Primanje mita* i člana 240 stav 1 tačka 2 KZ CG – *Teška krađa*.

Određivanje graničnih prelaza i utvrđivanje režima pograničnog saobraćaja sa susjednim državama, zarušavanje alternativnih puteva

Bosna i Hercegovina

U cilju realizacije zaključaka sa sjednice Mješovite komisije za praćenje sprovođenja Sporazuma o graničnim prelazima za međunarodni i pogranični saobraćaj između Crne Gore i Bosne i Hercegovine, održane 26. X 2021. u Sarajevu, 10. i 11. V 2022. održana je Osma sjednica Mješovite komisije za praćenje sprovođenja Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o graničnim prelazima za međunarodni i pogranični saobraćaj, na kojima su razmatrana aktuelna pitanja saradnje, analizirana realizacija zaključaka s prethodnih sjednica Mješovite komisije, dinamika aktivnosti na uspostavljanju zajedničke granične kontrole saglasno zaključenom Sporazumu, mogućnostima privremene preategorizacije graničnih prelaza za pogranični saobraćaj, pripremama za implementaciju Sporazuma o graničnim prelazima za pogranični saobraćaj i usaglašavanje graničnih procedura u cilju pojednostavljenja prelaska državne granice za vrijeme ljetnje turističke sezone.

Saradnja s Frontex-om

U periodu 20. III – 2. VI 2022, saradnja s Frontex-om sprovodila se na osnovu Radnog aranžmana između Uprave policije i Frontex-a o uspostavljanju operativne saradnje i Sporazuma o statusu između Crne Gore i EU o aktivnostima koje Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu (Frontex) sprovodi u Crnoj Gori.

Na osnovu Radnog aranžmana na tzv. Koordinacionim tačkama (KT) realizuje se Zajednička operacija Koordinirane operativne aktivnosti (*Joint Operation Coordinated Operational Activities – JO COA*). Ove aktivnosti sprovode se na drumskim graničnim prelazima (GP) „Sukobin-Murićani“, „Božaj“, „Dobrakovo“ i „Kula“. Iako je to bilo predviđeno operativnim planom, KT Aerodrom Podgorica nije aktivirana tokom perioda 23. II – 20. IV 2022.

Na osnovu Sporazuma o statusu između Crne Gore i EU o aktivnostima koje Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu (Frontex) sprovodi u Crnoj Gori, koji je stupio na snagu 1. VII 2020, Zajednička operacija Crna Gora (JO Montenegro) se sprovodi na Fokalnoj tački GP „Debeli Brijeg“ i na operativnom području na moru. Na FP Debeli Brijeg se u kontinuitetu raspoređuju članovi tima stalnih snaga (*Standing Corps Team Members – SC TMs*) s izvršnim ovlaštenjima, iz sve tri kategorije, dok se aktivnost na moru sprovodi elektronskim nadzorom operativnog područja sredstvima iz vazduha i raspoređivanjem SC TMs na GP „Luka Bar“. Za Lokalni koordinacioni centar (LCC), shodno operativnom planu JO Montenegro 2022, određen je NCC Podgorica. Tokom elektronskog nadzora mora obezbijeđen je onlajn prenos slike u realnom vremenu do NCC Podgorica i Frontex-ovog koordinacionog centra u Varšavi, u kojem se redovno raspoređuje po jedan službenik NCC Podgorica kao koordinator aktivnosti, dok se u okviru LCC-a u kontinuitetu raspoređuju SC TMs.

Kao nova aktivnost, na zahtjev Crne Gore, od strane Frontex-a započeta je evaluacija sistema granične bezbjednosti Crne Gore, koja u krajnjem ima za cilj sagledavanje trenutnog stanja i dobijanje preporuka za dalji razvoj našeg sistema granične bezbjednosti. Dogovoreno je da se prvo izvrši evaluacija poslova graničnih provjera, uključujući normativni okvir, materijalne i ljudske resurse, infrastrukturu, SOP-ove i

sistem obučavanja službenika. Ova aktivnost je sprovedena kroz online radne sastanke, popunjavanje odgovarajućeg Frontex upitnika, zajedničke analize dostavljenih odgovora i u februaru sprovedenje petodnevne studijske posjete eksperata Frontex-a Sektoru granične policije, Regionalnim centrima, određenom broju Stanica granične policije i značajnijim graničnim prelazima. Sektoru granične policije je od strane eksperata dostavljen nacrt preporuka za dalji razvoj i unapređenje stanja na poslovima graničnih provjera, na dalje konsultacije, sve u cilju donošenja konačne verzije dokumenta. U toku su aktivnosti na izradi završnih preporuka.

Pored aktivnosti na evaluaciji sistema graničnih provjera, u aprilu je započeta i aktivnost na evaluaciji sistema nadzora državne granice, s akcentom na davanje preporuka za dalji razvoj i unapređenje sistema elektronskog nadzora državne granice. Shodno navedenom, u radnoj posjeti Sektoru granične policije, u periodu 4-8. IV 2022, bili su eksperti Frontex-a, koji su u ovom periodu obišli najugroženija i najinteresantnija pogranična područja s aspekta prekograničnog kriminala i nezakonitih migracija. U narednom periodu, kao i u slučaju evaluacije graničnih provjera, očekuje se dobijanje nacrta preporuka na dalje konsultacije.

Nastavljeno je aktivno učešće u okviru WB-RAN (Western Balkan-Risk Analysis Network) i AB-RAN (Air Borders-Risk Analysis Network), kroz redovno dostavljanje statističkih podataka Frontex-u, u vezi s prekograničnim kriminalom, nezakonitim migracijama i vatrenim oružjem, kao i dobijanjem analitičkih produkata od Frontex-a. Jedan službenik Sektora granične policije je u maju 2022. učestvovao na redovnom sastanku AB-RAN za ne-članice EU.

Na inicijativu Frontex-a, 4. V 2022. održan je onlajn sastanak na temu inoviranja Radnog aranžmana u skladu s EU Uredbom 2019/1896. Dogovoreno je da Frontex dostavi prvu radnu verziju dokumenta na konsultacije i komentare naše strane, nakon čega bi delegacija Frontex-a došla u radnu posjetu radi daljeg zajedničkog usaglašavanja teksta Radnog aranžmana.

U Delegaciji EU u Podgorici je 20. V 2022. organizovan sastanak delegacija obje strane na temu započinjanja procedure za zaključivanje novog Sporazuma o statusu, u skladu s važećom EU Uredbom 2019/1896 i usvojenim novim modelom EK. Na sastanku je prezentovan novi model EK sporazuma o statusu, kao i prva radna verzija sporazuma.

Pored aktivnosti Frontex-a koje se sprovode u Crnoj Gori, dva službenika Sektora granične policije učestvovala su u aktivnostima Frontex-a van Crne Gore, u Staff Exchange Air programu na Focal Point Air Ljubljana, u periodu 25-29. IV 2022. Takođe je, shodno pozivu Frontex-a, Crna Gora kandidovala dva službenika za Staff Exchange Land, četiri službenika za aktivnosti na kopnu (JO Terra 2022), jednog službenika za angažovanje u JO Serbia 2022 i dva službenika za raspoređivanje na Focal Point Air. Međutim, angažovanje posmatrača iz trećih zemalja u svim aktivnostima na kopnenim granicama Frontex je otkazao, dok će dva PS biti raspoređena na dva FP Air (Rim, Barselona).

Sektor granične policije svake godine uzima aktivno učešće u tzv. Joint Action Days, koji se sprovode u okviru EMPACT-a, tako da je Sektor granične policije imao predstavnika na pripremnom sastanku za JAD Danube 7 i novom JAD Child Trafficking, koji su održani u maju 2022.

Službenici SGP su učestvovali u Frontex aktivnostima istraživanja i razvoja, tzv. „Industry Days“.

24.5. Pravosudna saradnja u građanskim i krivičnim stvarima

Kadrovski kapaciteti

Ministarstvo pravde, kao centralni organ komunikacije u oblasti pravosudne saradnje nastavlja da sprovodi analizu administrativnih i budžetskih kapaciteta kako bi odgovorili na potrebe u ovoj oblasti. U Direkciji za međunarodnu pravnu pomoć, od ukupno sedam sistematizovanih radnih mjesta, popunjeno je pet i to: za građanske stvari dva izvršioca i za krivične stvari tri izvršioca, a u Direkciji za evropske integracije i međunarodnu saradnju od ukupno šest sistematizovanih radnih mjesta, popunjeno je četiri.

Sačinjen je Nacrt izmjena važećeg Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kojim je između ostalog projektovano povećanje broja izvršilaca kao i direkcija, u skladu s preporukama EK da se ojača uloga Ministarstva pravde kao „centra za ekspertizu“ u oblasti pravosudne saradnje, kako bi se kvalitetno i blagovremeno odgovorilo na obavezu i kako bi se osiguralo praćenje zakonodavstva EU o pravosudnoj saradnji i blagovremeno prenošenje budućih novih zakonodavnih instrumenata EU.

24.5.1. Normativni okvir

Crna Gora je potpisala Drugi dodatni protokol uz Konvenciju o računarskom kriminalu o unaprijeđenoj saradnji i otkrivanju elektronskih dokaza, u okviru Međunarodne konferencije o poboljšanju saradnje i objelodanjivanja elektronskih dokaza, održane 12. V 2022. u Strazburu, u saradnji s italijanskim predsjedavanjem Komitetom ministara Savjeta Evrope. Drugi dodatni protokol potpisan je u cilju jačanja saradnje u borbi protiv sajber kriminala i unapređenja sposobnosti krivičnog pravosuđa da nadležni organi prikupljaju dokaze u elektronskoj formi za bilo koje krivično djelo u svrhu konkretnih krivičnih istraga ili postupaka putem dodatnih alata koji će pružiti efikasnu pomoć i druge oblike saradnje nadležnih organa.

Vlada je 20. V 2022. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Protokola 16 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Ovim Protokolom se daje mogućnost najvišim sudovima i stranama ugovornicama da od Evropskog suda za ljudska prava zatraže savjetodavna mišljenja o načelnim pitanjima u vezi s tumačenjem ili primjenom prava i sloboda definisanih Konvencijom ili njenim protokolima u predmetima koji se vode pred njima. Na ovaj način, Crna Gora dobija mogućnost da koristeći institut savjetodavnog mišljenja, u svom pravnom sistemu spriječi potencijalne povrede ljudskih prava i sloboda, a riješilo bi se pitanje zaostalih predmeta i podnošenja novih pojedinačnih predstavlki pred Evropskim sudom.

24.5.2. Bilans ostvarenih rezultata

Tokom intervala 20. III – 6. VI 2022, u građanskoj materiji formirano je 158 predmeta međunarodne pravne pomoći (80 ulaznih i 78 izlaznih), a zabilježeno je 314 postupanja. Od ukupnog broja, Crna Gora kao podnosilac zamolnice (aktivne zamolnice) javlja se u 78 predmeta, dok 80 predmeta predstavlja postupanje po zamolnicama drugih država (pasivne zamolnice). Po strukturi bilo je: 118 predmeta uručenje dokumenata, 19 predmeta dostava dokumentacije i podataka, jedan predmet nasledničke izjave, četiri predmeta saslušanja, jedan predmet međunarodne otmice djece, dva predmeta obavještenje o propisima, dva predmeta obavještenje o stranom pravu, dva predmeta priznanja presude i devet predmeta ostale međunarodne pravne pomoći.

U istom razdoblju izvršeno je 245 ovjera dokumenata za upotrebu u inostranstvu, od kojih je 220 ovjereno Apostille pečatom i 25 ovjera – „puna legalizacija“.

Tokom istovjetnog perioda, u krivičnoj materiji formirano je 215 predmeta međunarodne pravne pomoći (127 ulaznih i 88 izlaznih), a evidentirano je 38 predmeta po zahtjevu za davanje saglasnosti za

raspisivanje međunarodne potjernice. Od ukupnog broja, Crna Gora se kao podnosilac zamolnice (aktivne zamolnice) javlja u 88 predmeta, dok 127 predmeta predstavlja postupanje po zamolnicama drugih država (pasivne zamolnice). Po strukturi bilo je: 23 predmeta izručenja, odnosno upućeno je sedam molbi za izručenje stranim državama (aktivne) i primljeno je 16 molbi stranih država za izručenje (pasivna). U radu je bilo 37 predmeta za uručenje pismena, 22 predmeta ustupanja krivičnog gonjenja, 31 zamolnica za saslušanje, 15 zamolnica za dostavljanje izvoda iz kaznene evidencije, pet predmeta za priznanje i izvršenje strane sudske odluke, dvije zamolnice za transfer osuđenih lica, jedan predmet tranzita, jedan predmet vještačenja, 38 predmeta za dostavljanje podataka/dokumentacije, 39 predmeta ostale međunarodne pravne pomoći (provjera i dostavljanje podataka, bankarskih računa). Odlučeno je u više specifičnih, komplikovanih i dugotrajnih ekstradicionih predmeta koji se posredno tiču konkretnih geopolitičkih okolnosti i rusko-ukrajinske krize.

U ovom intervalu, u „LURIS-u“ zabilježeno je 814 postupanja u građanskim i krivičnim predmetima međunarodne pravne pomoći.

Uspostavljen je web servis za razmjenu predmeta iz međunarodne pravne pomoći, s tužilaštvima i Ministarstvom pravde. Ovim je omogućeno da se predmeti razmjenjuju kroz aplikaciju za međunarodnu pravnu pomoć – LURIS.

24.5.3. Međunarodna i regionalna saradnja

Crna Gora je nastavila kontinuirano dobru saradnju s Eurojust-om, što pokazuje i broj slučajeva koji uključuju Crnu Goru, a koji su otvoreni u Eurojust-u, kao i obimna razmjena informacija s državama članicama putem Eurojust-a.

U predmetima međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima od izuzetne važnosti je ostvarivanje neposredne komunikacije tokom koje se preciziraju pojedinosti naznačene u zamolnicama. Državni tužioc Crne Gore su imali priliku da posredstvom Eurojust-a učestvuju na onlajn koordinacionim sastancima na kojima su s državnim tužiocima država članica Evropske unije imali priliku da razmijene informacije u konkretnim predmetima i na taj način posredstvom neposredne komunikacije usmjere dalje preuzimanje određenih radnji u cilju unapređenja postupaka međunarodne pravne pomoći.

U periodu 20. III – 6. VI 2022, formirano je 23 predmeta u kojima je posredstvom Eurojust-a ostvarena komunikacija s predstavnicima država članica Evropske unije i trećih država. Saradnja je ostvarena u predmetima koji su formirani povodom izvršenih krivičnih djela stvaranje kriminalne organizacije, ubistvo, pranje novca i dr.

24.6. Policijska saradnja i borba protiv organizovanog kriminala

24.6.1. Međunarodna saradnja

U periodu 1. IV – 31. V 2022, u sklopu obrađivanih predmeta, ostvarene su 8.842 komunikacije, od čega: 5.877 komunikacija s Interpol-om (najčešća saradnja ostvarena s Njemačkom, Belgijom, Srbijom, Poljskom, Rumunijom); 709 komunikacija s drugim organima i institucijama u Crnoj Gori (Ministarstvo unutrašnjih poslova, Državno tužilaštvo, Ministarstvo pravde, sudovi); 127 komunikacija s inostranim policijskim oficirima za vezu (najviše s Njemačkom, Austrijom, Italijom); 148 s inostranim policijskim organizacijama i inostranim ambasadama (najviše s Njemačkom, Kosovom, Austrijom); 643 komunikacija s Europol-om.

U toku aprila 2022, u oblasti suzbijanja međunarodnog kriminala obrađivano je 2.711 predmeta, od kojih je 897 predmeta završeno: u oblasti privrednog i ekonomskog organizovanog kriminala obrađivano je 366 predmeta, od kojih je 91 predmet završen. Obradena su tri zahtjeva inostranih partnera za identifikaciju imovine stečene kriminalnom aktivnošću (ARO i CARIN), kojim su tražene provjere za 19 fizičkih i jedno pravno lice; u oblasti zloupotreba i krijumčarenja opojnih droga obrađivano je 108 predmeta, od kojih je 78 završeno; u oblasti opšteg kriminala obrađivano je 674 predmeta, od kojih je 185 završeno. Obradeni predmeti su se odnosili na provjere za oružje, kriminalističke provjere (dostavljanje izvoda iz kaznenih i operativnih evidencija) za naše i strane državljane i dr; u oblasti opšteg organizovanog kriminala, s posebnim akcentom na terorizam i ratne zločine i trgovinu ljudima, krijumčarenje ljudi i ilegalne migracije, obrađivana su 264 predmeta, od kojih je 37 završeno.

Asset Recovery Office – ARO

U toku aprila 2022, obradena su tri zahtjeva za identifikaciju imovine stečene kriminalnom aktivnošću, kojima su tražene provjere za 19 fizičkih i jedno pravno lice. Od inostranih partnera zaprimljena su tri zahtjeva kojima su tražene provjere za 19 fizičkih lica i jedno pravno lice. Od organizacionih jedinica Uprave policije nije bilo zaprimljenih zahtjeva za identifikaciju imovine u inostranstvu stečene kriminalnom djelatnošću.

Ciljane potrage

Od 1. IV – 31. V 2022, realizovana je jedna aktivna i dvije pasivne ciljane potrage. Po osnovu međunarodnih potjernica raspisanih od strane NCB Interpol Podgorica u inostranstvu su lišena slobode tri lica (nijedno nije pripadnik organizovane kriminalne grupe – OKG), dok je po osnovu međunarodnih potjernica raspisanih od strane inostranih NCB Interpol-a u Crnoj Gori lišeno slobode 11 lica (od kojih je jedno pripadnik OKG).

Od ovog broja, realizacijom jedne aktivne ciljane potrage lišeno je slobode jedno lice u inostranstvu (nije član OKG); kao i dvije pasivne ciljane potrage kojom prilikom je lišeno slobode dvoje lica na teritoriji Crne Gore po međunarodnim potjericama (nijedno nije član OKG).

INICIJATIVE – PROJEKTI – AKCIJE

Saradnja s Interpol-om

NCB Interpol Podgorica nastavlja da bude aktivan partner Generalnom sekretarijatu Interpol-a u svim projektima, inicijativama i aktivnostima koje se sprovode na regionalnom i globalnom nivou (INFRA RED u vezi s ciljanim potragama, ISON u vezi krijumčarenja migranata, NEXUS u vezi stranih terorističkih boraca, VENNLING u vezi s terorizmom, ARMS u vezi krijumčarenja oružja, FINCAF u vezi s finansijskim kriminalom, ILLICIT MARKETS ANALYSIS FILE u vezi s ribarstvom, šumarstvom, zagađenjem, ilegalnim rudarstvom, ilegalnom robom i globalnim zdravstvenim pitanjima); FINCAF je posvećen vršenju provjera vezanim za finansijski kriminal, u cilju razmjene informacija i operativnih saznanja za strateške i operativne ciljeve; PANGEA XIII (sprečavanje krijumčarenja i nelegalne distribucije farmaceutskih proizvoda) i OPSON IX (zajednička operacija Interpol-a i Europol-a protiv falsifikovanih prehrambenih proizvoda i/ili pića koji ne ispunjavaju minimalne kvalitativne uslove), u saradnji s Upravom prihoda i carina.

NCB Interpol Podgorica nastavlja aktivnosti na primjeni Interpol-ovog systema za prepoznavanje lica na osnovu fotografija, gdje se sve fotografije iz naših međunarodnih potjernica smještaju u Interpol-ovu bazu podataka radi potencijalnog poklapanja s fotografijama inostranih NCB-a koje su dostavljene Interpolu na upoređivanje radi identifikacije NN počinitelaca krivičnih djela u inostranstvu.

Saradnja s Europol-om

Crnogorska policija u toku 2022. ima kolidersku ulogu u četiri operativne akcije koje se odnose na dvije prioritetne oblasti: visokorizične kriminalne mreže i krijumčarenje oružja.

Pored apliciranja za koliderstvo, aplicirano je i za učešće u operativnim aktivnostima u okviru 13 operativnih akcionih planova za sljedeće prioritetne oblasti: (1) Visokorizične kriminalne mreže, (2) Sajber napadi, (3) Trgovina ljudima, (4) Seksualna zloupotreba djece, (5) Krijumčarenje migranata, (6) Kanabis, kokain, heroin, (7) Kompjuterske prevare, (8) Prevare u vezi s akciznim robama, (9) Intelektualna svojina, falsifikovanje roba i novca, (10) Finansijski kriminal, pranje novca i povraćaj kriminalom stečenih dobara, (11) Organizovani imovinski kriminal, (12) Kriminal u vezi sa životnom sredinom i (13) Krijumčarenje oružja.

U cilju rasvjetljavanja najtežih krivičnih djela protiv života i tijela koja se odnose na djelovanja i sukobe organizovanih kriminalnih grupa, u okviru Europol-ove operacije LIMIT, u kontinuitetu se razmjenjuju podaci sa SOC – High Risk OCG.

Tokom perioda 28. III – 8. IV 2022, sprovedena je nedjelja akcije u okviru EMPACT prioritetne oblasti Krijumčarenje migranata i operativne akcije 5.4 JET (zajednički timovi stručnjaka), u organizaciji njemačke policije, a u saradnji s francuskom Centralnom upravom granične policije i austrijskom saveznom policijom. Cilj operativne aktivnosti je bio da se podstakne operativna saradnja u dijelu krijumčarenja migranata i drugih kriminalnih aktivnosti u vezi s prevarom s dokumentima (u slučaju sumnje na lažna ili falsifikovana lična dokumenta i zloupotrebu dokumenata). NCC Podgorica, kao koordinator aktivnosti na operativnom nivou, tokom trajanja operativne aktivnosti uputio je četiri zahtjeva za provjeru prema Službi za pomoć za verifikaciju dokumenata i upoređivanje lica (Njemačka), od čega je u tri potvrđena sumnja u neispravnost ličnih dokumenata.

Asocijacija šefova policija zemalja Jugoistočne Evrope – SEPCA

Crna Gora je krajem decembra 2021. završila predsjedavanje Asocijacijom šefova policija zemalja Jugoistočne Evrope (SEPCA) i predala predsjedavanje Rumuniji na Drugoj generalnoj skupštini, održanoj 22. XII 2021. u Podgorici. Tokom 2022. nije održan nijedan sastanak niti Generalna skupština u okviru rumunskog predsjedavanja.

24.6.2. Kadrovski kapaciteti policije i tužilaštva u borbi protiv kriminala

U Specijalnom državnom tužilaštvu trenutno je zaposleno 49 lica i to: glavni specijalni tužilac, 11 specijalnih tužilaca, jedan specijalni tužilac upućen na rad u Centar za edukaciju sudija i tužilaca, jedan državni tužilac iz Vrhovnog državnog tužilaštva upućen na rad u SDT-u i 35 državnih službenika i namještenika.

Kada je u pitanju Uprava policije, nije bilo promjena u odnosu na usvajanje Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova – Uprave policije. U toku maja 2022. je došlo do promjene rukovodstva u Specijalnom policijskom odjeljenju, a samim tim i do promjene inspektora koji

su radno angažovani u toj organizacionoj jedinici. Stoga, trenutno je u tom odjeljenju angažovano 18 policijskih inspektora (uključujući rukovodioca), a popunjavanje se očekuje u narednom periodu.

24.6.3. Bilans ostvarenih rezultata

Prema podacima SDT-a, u izvještajnom intervjuu, u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala donijete su naredbe o sprovođenju istrage u tri predmeta protiv 16 fizičkih i pet pravnih lica, a podignute su optužnice u tri predmeta protiv 13 fizičkih lica. U istom periodu, donijete su naredbe za pokretanje finansijske istrage u tri predmeta protiv 31 fizičkog i četiri pravna lica. Zaključena su tri sporazuma o priznanju krivice s fizičkim licima, koji čekaju odluku suda.

Prema podacima SDT-a, u istom periodu, kada je u pitanju krivično djelo *Teško ubistvo na organizovani način*, nije bilo naredbi o sprovođenju istrage ni finansijskih istraga, a podignute su tri optužnice protiv 10 lica.

Prema podacima SDT-a, tokom navedenog intervala, u oblasti borbe protiv krijumčarenja cigareta, u jednom predmetu donijeta je naredba o sprovođenju istrage protiv petoro fizičkih lica, dok u izvještajnom periodu nije bilo optužnica.

Prema podacima sudstva, kada je u pitanju borba protiv organizovanog kriminala, u periodu 1. I – 1. VI 2022, Viši sud u Podgorici je imao u radu ukupno 65 predmeta protiv 518 okrivljenih lica (452 fizičkih i 66 pravna lica).

Od ukupnog broja predmeta u radu, u razdoblju 20. III – 1. VI 2022. formirana su tri nova predmeta protiv 13 lica.

Od ukupnog broja predmeta, tokom istog intervala riješena su: tri predmeta (22 lica – 26 fizičkih i jedno pravno lice) – vraćeno na dopunu istrage, tri predmeta djelimično (dvije presude koje su donijete na osnovu sporazuma o priznanju krivice, dok je za jedno lice donijeto rješenje o obustavi). Takođe, uočava se jedan predmet koji je riješen u redovnom krivičnom postupku, presudom kojom je jedno okrivljeno lice osuđeno na kaznu zatvora u trajanju od tri godine zbog krivičnog djela *Stvaranje kriminalne organizacije* iz čl. 401a KZ CG (kao samostalnog krivičnog djela), koja nije pravnosnažna.

Prema podacima Uprave policije, u toku aprila 2022. na području Crne Gore registrovano je 368 krivičnih djela. U odnosu na prethodni mjesec bilježi se pad obima registrovanog kriminaliteta za 5,6%, dok se u odnosu na isti mjesec prethodne godine bilježi pad obima registrovanog kriminaliteta za 32,6%. Posmatrano u odnosu na strukturu, u oblasti privrednog kriminala bilježi se pad za 21,5%. Od ukupnog broja registrovanih krivičnih djela, 110 je u trenutku izvršenja bilo s nepoznatim izvršiocem, od kojih je operativnim i drugim angažovanjem rasvijetljeno 81 krivično djelo ili 73,6%.

U aprilu 2022. Specijalnom državnom tužilaštvu podnijeto je pet krivičnih prijava i izvještaja kao dopuna krivičnih prijava, od kojih su jedna krivična prijava i tri dopune krivične prijave s elementima organizovanog kriminala. Ovim prijavama procesuirano je jedno pravno i 18 fizičkih lica (prijavljeno je 17 lica zbog stvaranja kriminalne organizacije, jedno lice zbog javnog pozivanja na izvršenje terorističkih djela, 11 lica zbog koruptivnih krivičnih djela, tri lica zbog krijumčarenja, jedno lice zbog nedozvoljenog držanja oružja i eksplozivnih materija, teške tjelesne povrede putem podstrekavanja i omogućavanja uživanja opojnih droga u produženom trajanju, jedno lice zbog neovlašćene proizvodnje, držanja i stavljanja u promet opojnih droga u produženom trajanju). Među procesuiranim licima jedno lice je u

evidencijama policije označeno kao član OKG (OKG Kavač), koji je lišen slobode. Lišeno je slobode ukupno 11 lica.

U aprilu 2022, nadležnim tužiocima je u oblasti korupcije podnijeto pet krivičnih prijava i izvještaja kao dopuna krivičnih prijava protiv 13 fizičkih lica (od ovog broja Specijalnom državnim tužilaštvu podnijete su tri krivične prijave i dopune krivičnih prijava protiv 11 lica, zbog osnovane sumnje da su počinili 15 koruptivnih krivičnih djela), od kojih tri lica iz javnog sektora, među kojima jedan javni funkcioner (bivša predsjednica Vrhovnog suda) i dva službenika Uprave prihoda i carina. Procesuirana lica su počinila 27 koruptivnih krivičnih djela, od kojih je 15 imalo elemente organizovanog kriminala. Materijalna šteta prouzrokovana koruptivnim krivičnim djelima iznosi 28.478 eura.

Shodno pokrenutim finansijskim istragama od strane Specijalnog državnog tužilaštva, u skladu s čl. 14 Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, postupano je u 10 predmeta kojima je obuhvaćeno 58 fizičkih i dva pravna lica, koja se dovode u vezu s krivičnim djelima stvaranje kriminalne organizacije, pranje novca, utaja poreza i doprinosa, zloupotreba službenog položaja i zloupotreba položaja u privrednom poslovanju. Postupano je i u pet predmeta kojima su obuhvaćena 74 lica, od kojih 20 članova OKG.

Operativni rad službenika kriminalističke policije rezultirao je podnošenjem 1.034 operativne informacije. Od 727 operativnih informacija po kojima je postupala kriminalistička policija, 110 ili 15% je realizovano otkrivanjem krivičnih djela ili podnošenjem informacija tužiocima na ocjenu i mišljenje. U cilju jačanja proaktivnog rada u kontinuitetu se sprovodi obavještajni projekat „T....“, pa je tokom aprila 2022. izvršeno: 2.177 kontrola članova OKG, bezbjednosno interesantnih lica (BIL) i njima bliskih lica, 462 kontrole ugostiteljskih objekata čiji su vlasnici, odnosno u kojima borave navedene kategorije lica, s članovima OKG i BIL na različite okolnosti obavljeno je 128 informativnih razgovora, oduzeto je šest komada oružja, 20 komada municije, izvršeno je 13 pretresa stambenih objekata i putničkih motornih vozila koje koriste članovi OKG i BIL, protiv članova OKG i BIL podnijeto je 55 krivičnih i 80 prekršajnih prijava.

Sprovođenjem preventivnih, obavještajnih i operativno-istražnih aktivnosti, značajno su umanjene aktivnosti OKG, tako da u izvještajnom periodu nije bilo događaja teških krivičnih djela protiv života i tijela koja se dovode u vezu s djelovanjem i sukobima organizovanih kriminalnih grupa.

U koordinaciji sa Specijalnim državnim tužilaštvom nastavljene su aktivnosti u okviru tri kriminalistička istraživanja i 19 predmeta koji su formirani kao proaktivne istrage ili u slučajevima izvršenja teških krivičnih djela protiv života i tijela.

Nastavkom aktivnosti u predmetu kodnog naziva „C.....“, Specijalnom državnim tužilaštvu je podnijeta dopuna krivične prijave protiv jednog lica koje je u evidencijama policije označeno kao član OKG (OKG Kavač), koji je lišen slobode, zbog osnova sumnje da je izvršio krivično djelo *Stvaranje kriminalne organizacije* iz čl. 401a st.2 Krivičnog zakonika Crne Gore.

Kroz obavještajni projekat „MERLIN“ – nedozvoljena trgovina i krijumčarenje cigareta, podnijete su dvije krivične prijave protiv šestoro lica za krivična djela nedozvoljena trgovina i krijumčarenje u pokušaju. Zaplijenjeno je 7.100 šteka cigareta (71.000 paklica) čija vrijednost iznosi 134.000 eura. U okviru predmeta „L....“ podnijeta je krivična prijava Specijalnom državnim tužilaštvu, između ostalih, i protiv tri lica, zbog osnova sumnje da su počinili krivična djela krijumčarenje iz čl. 265 KZ CG. Jedno od ovih lica se, kao organizator, sumnjiči da je stvorilo kriminalnu organizaciju radi realizacije kriminalnog plana da

se bavi prodajom neocarinjene robe – cigareta, dok su druga dva lica osumnjičena da vrše poručivanje cigareta, pomažu u organizaciji oko izlaza cigareta iz Slobodne carinske zone Luke Bar, prevoza i skladištenja istih.

Tokom izvještajnog perioda, na zvaničnom sajtu Uprave policije objavljena je javna verzija Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj Gori – SOCTA 2021.

ODUZIMANJE IMOVINE

Trajno oduzimanje imovine

Prema podacima sudstva, kada je u pitanju trajno oduzimanje imovine, u periodu 20. III – 1. VI 2022. nije bilo novoformiranih predmeta.

Privremene mjere obezbjeđenja i privremeno oduzimanje imovine

Prema podacima SDT-a, u intervalu 20. III – 6. VI 2022. nije bilo privremenih mjera obezbjeđenja za krivična djela organizovanog kriminala.

Prema podacima SDT-a, u istom periodu na osnovu obavještenja Finansijsko-obavještajne jedinice formirana su četiri predmeta protiv četvoro fizičkih i četiri pravna lica, i ukupno je blokirano novčanih sredstava u iznosu od 2.700.000,00 eura i 1.581.741,22 američkih dolara.

24.6.4. Zaštita svjedoka

Prema podacima Uprave policije, u periodu 1. IV – 31. V 2022. shodno nadležnostima koje su definisane Zakonom o zaštiti svjedoka, sprovedene su mjere zaštite u šest programa zaštite svjedoka, prema šestoro lica, u predmetima koji su u nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva.

Na zahtjev predstavnika Međunarodnog krivičnog suda u Hagu (ICC), a u skladu s Operativnim Sporazumom o zaštiti svjedoka, kao i dva potpisana operativna Sporazuma o zaštiti svjedoka, službenici Odsjeka su sprovodili mjere zaštite i podrške prema devetoro lica u dva konkretna predmeta koji su u nadležnosti ICC-a u Hagu.

24.6.5. Dešavanja u oblasti lakog i malokalibarskog naoružanja

U okviru aktivnosti koje se odnose na fokalnu tačku za vatreno oružje, u Interpol-ovu bazu „Iarms“, tokom perioda 1. IV – 31. V 2022. izvršene provjere za četiri komada vatrenog oružja koji su unijeti u predmetnu bazu, s obzirom na to da se radi o ukradenom/izgubljenom oružju. U nacionalnim evidencijama po zahtjevu partnerskih službi izvršena je provjera za 29 komada vatrenog oružja.

Aplikacija „Traffic“ je instalirana i povezana između Fokalne tačke koja je smještena u Sektoru za borbu protiv kriminala (Odsjek za kriminalističko-obavještajne poslove), Balističke laboratorije i Odsjeka za međunarodnu operativnu policijsku saradnju INTERPOL-EUROPOL-SIRENE u cilju provjere vatrenog oružja u međunarodnim bazama podataka. S aspekta suzbijanja djelovanja organizovanih kriminalnih grupa u Crnoj Gori, izvršena je analiza i upoređivanje registrovanog vatrenog oružja koje je u posjedu OKG i lica bliskih OKG s bazom podataka Fokalne tačke.

U izvještajnom periodu, nastavljene su aktivnosti na implementaciji aplikacije „Traffic“ kroz unos podataka o vještačenom vatrenom oružju. S tim u vezi, tokom aprila i maja 2022. unijeto je 77 komada vještačenog vatrenog oružja.

Takođe, od strane francuske ambasade Forenzičkom centru je doniran sistem za balističku bazu – EVOFINDER, u kojem je već formirana baza, odnosno izvršen je upis svih NN čaura i projektila iz krivičnih djela izvršenih u prethodnom periodu.

24.6.6. Prevencija i kapaciteti u oblasti računarskog kriminala

U oblasti visokotehnološkog kriminala, tokom aprila 2022. podnesen je jedan izvještaj kao dopuna krivične prijave Osnovnom državnim tužilaštvu protiv jednog lica, zbog postojanja osnova sumnje da je izvršilo jedno krivično djelo – *Proganjanje* iz čl. 168a KZCG, na štetu novinarkе RTCG. Izvršen je pretres 17 mobilnih uređaja i sedam elektronskih uređaja.

Predstavnici Grupe za suzbijanje visokotehnološkog kriminala učestvuju u kampanji Europol-a „Say No!“, koja se sprovodi s policijskim snagama Hrvatske, Sjeverne Makedonije, Srbije, Bosne i Hercegovine, s ciljem da se skrene pažnja na pitanje seksualnog zlostavljanja djece i adolescenata u regionu.

Prateći trendove razvoja visokotehnološkog kriminala predstavnici Grupe za suzbijanje visokotehnološkog kriminala u kontinuitetu učestvuju u međunarodnom projektu „iProceeds 2“, koji ima za cilj jačanje kapaciteta državnih institucija u borbi protiv kompjuterskog kriminala.

24.6.7. Prevencija i kapaciteti u oblasti pranja novca

Bilans ostvarenih rezultata

Prema podacima SDT-a, kada je u pitanju borba protiv pranja novca, u periodu 20. III – 6. VI 2022. u jednom predmetu donijeta je naredba o sprovođenju istrage protiv dva fizička lica, a podignuta je jedna optužnica protiv dva fizička lica. U istom periodu nije bilo finansijskih istraga za ovo krivično djelo.

Prema podacima sudstva, kada je u pitanju borba protiv pranja novca, tokom prvih pet mjeseci 2022. sudovi su imali u radu ukupno devet predmeta protiv 81 lica (70 fizičkih i 11 pravnih lica), od čega je pet predmeta formirano zbog krivičnog djela *Stvaranje kriminalne organizacije* iz čl. 401a KZ CG u sticaju s krivičnim djelom *Pranje novca* iz člana 268 KZ CG, a u četiri predmeta riječ je o samostalnom krivičnom djelu *Pranje novca*. U intervalu 20. III – 1. VI 2022. nije bilo novoformiranih predmeta.

Prema podacima Uprave policije, u toku aprila 2022. nije bilo podnijetih krivičnih prijava za krivično djelo *Pranje novca*. U periodu april-maj 2022, Uprava policije – Finansijsko-obavještajna jedinica od obveznika je primila 41 izvještaj o sumnjivim transakcijama (26 izvještaja od poslovnih banaka, 14 od platnih institucija, jedna od lizing društva).

Tokom navedenog perioda, izdat je jedan nalog za privremenu obustavu transakcija (na 72 sata), a ukupan iznos blokiranih sredstava je 281.744,22 američkih dolara. Takođe, izdat je jedan nalog za kontinuirano praćenje računa za koje postoji osnov sumnje na pranje novca.

U navedenom periodu, Sektor za finansijsko-obavještajne poslove je poslao 19 obavještenja nadležnim državnim organima (tužilaštvu – pet, drugim organizacionim jedinicima Uprave policije – 13, Agenciji za nacionalnu bezbjednost – jedno).

Međunarodna i regionalna saradnja

Putem Egmont sigurne mreže (ESW), finansijsko-obavještajnim službama je tokom aprila i maja 2022. poslato 29 zahtjeva za dostavu podataka u odnosu na koje je primljen 41 odgovor. Pored navedenog,

primljeno je 13 zahtjeva dok je poslato osam odgovora. Stranim službama je poslato jedno obavještenje, dok je od istih primljeno šest obavještenja.

U istom intervalu, Sektor je uputio dva akta posredstvom Odsjeka za međunarodnu operativnu policijsku saradnju, dok je primljen jedan odgovor. Takođe, Službenici Sektora za finansijsko-obavještajne poslove su, putem Europol-ovog kanala komunikacije – SIENA, direktno uputili jedan akt i primili jedan zahtjev, kao i poslali jedan odgovor.

U periodu 16-20. V 2022. održano je 63. plenarno zasijedanje Manivala. Pomenutom zasijedanju je prisustvovao po jedan predstavnik svake države, dok su putem onlajn platforme zasijedanje pratili ostali članovi delegacija, uključujući i crnogorsku delegaciju. S obzirom na to da je postupak Petog kruga evaluacije sistema za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma (SPN/FT) u toku, tokom navedenih zasijedanja Crna Gora nije imala obavezu izvještavanja. U toku su aktivnosti na popunjavanju relevantnih upitnika shodno procedurama u okviru postupka pomenute evaluacije.

Sekretarijat Manivala je održao obuku za državu Crnu Goru u okviru postupka Petog kruga evaluacije 29-30. III 2022. Obuci su prisustvovali predstavnici nadležnih organa i tom prilikom evaluatori Manivala su predstavili obaveze koje Crnoj Gori predstoje u postupku evaluacije (popunjavanja relevantnih upitnika i posjete na licu mjesta – mart 2023).

24.6.8. Prevencija i kapaciteti u oblasti borbe protiv trgovine ljudima

Bilans ostvarenih rezultata

Prema podacima Vrhovnog državnog tužilaštva, u intervalu 20. III – 6. VI 2022. Višem državnom tužilaštvu u Podgorici podnijete su ukupno dvije prijave protiv dva lica zbog krivičnog djela trgovine ljudima.

U istom intervalu održan je jedan sastanak Operativnog tima za borbu protiv trgovine ljudima, organizovan 3. VI 2022.

Tokom ovog perioda kod Višeg državnog tužilaštva u Podgorici iz ranijeg perioda u radu su bile po poznatim učinocima četiri istrage protiv sedam lica i jedan izviđaj protiv jednog lica. Kod Višeg državnog tužilaštva u Podgorici u izviđaju su bila tri predmeta iz ranijeg perioda radi ocjene da li je u konkretnom slučaju izvršeno krivično djelo trgovina ljudima. Pred Višim sudom u Podgorici po optužnicama Višeg državnog tužilaštva je u radu bilo pet predmeta protiv ukupno sedam lica, a pred Višim sudom u Bijelom Polju po optužnici Višeg državnog tužilaštva u Podgorici jedan predmet protiv dva lica.

Prema podacima sudstva, u prvih pet mjeseci 2022, crnogorski sudovi su imali u radu ukupno šest predmeta protiv devet okrivljenih lica, formiranih zbog krivičnog djela *Trgovine ljudima* iz člana 444 Krivičnog zakonika Crne Gore. U razdoblju 20. III – 1. VI 2022, pred Višim sudom u Bijelom Polju formiran je jedan novi predmet protiv dva okrivljena lica zbog krivičnog djela *Trgovine ljudima*.

Prema podacima Uprave policije, u toku aprila 2022. podnijeta je jedna krivična prijava Vrhovnom državnom tužilaštvu protiv jednog lica, zbog osnovane sumnje da je izvršilo krivično djelo trgovina ljudima kroz seksualnu eksploataciju, a na štetu tri lica, čime je realizovan predmet „B.....“. Nakon višemjesečnih aktivnosti koje su sprovedene u okviru akcije kodnog naziva „B.....“, lišena je slobode državljanica Rusije koja je nastanjena u Baru, zbog sumnje da je u dužem vremenskom periodu vršila krivično djelo trgovina ljudima. Prikupljeni su dokazi koji ukazuju na sumnju da je prijavljena zloupotrebljavajući odnos

povjerenja i zavisnosti, kao i korišćenjem teške materijalne situacije, u dužem vremenskom periodu seksualno eksploatisala više mladih ruskih državljanke. U nastavku akcije "B.....", u maju je podnesena dopuna krivične prijave protiv još dva lica zbog osnovane sumnje da su izvršili krivično djelo trgovina ljudima na način što su u komunikaciji s prvoosumnjichenom u više navrata prevozili NN lica radi korišćenja seksualnih usluga, a u cilju sticanja novčane dobiti.

U cilju suzbijanja prinudnog prosjačenja u kontinuitetu se sprovodi akcija „Prosjak“, pa je u toku aprila 2022. izvršeno sedam akcija i kontrolisano 17 lica (osam odraslih osoba, šest maloljetnih lica i troje djece). Realizacijom akcije podnijeto je šest prekršajnih prijava, zbog izvršenog prekršaja iz čl. 37 KZ CG – *Prekršajna odgovornost za zanemarivanje djece koja su zatečena u prosjačenju od strane roditelja*.

Kontinuirano se sprovode zajedničke aktivnosti s inspeksijskim službama. Tako je u toku aprila 2022. u sklopu zajedničkih aktivnosti koje se realizuju s inspeksijskim službama i Sektorom granične policije sprovedeno 19 akcija u kojima je izvršeno 211 kontrola objekata i lokaliteta (gradilišta, hoteli, privatna prenočišta, privredni subjekti, stanice autobuske i željezničke, taksi stajališta, turističke organizacije, ugostiteljski objekti i marine) i kontrolisano 946 stranih državljana. Nije bilo pokrenutih istraga kada je u pitanju krivično djelo *Trgovina ljudima*.

Prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova, u periodu 20. III – 6. VI 2022, u radu Tima za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima bilo je ukupno sedam lica. Za tri lica donijeta je odluka da se dodijeli status žrtve trgovine ljudima, oblika seksualne eksploatacije u fazi eksploatacije. Sva tri lica su punoljetna, ženskog pola. Jednom licu Tim je dodijelio status žrtve trgovine ljudima, oblika sklapanja nedozvoljenog braka u fazi eksploatacije. Riječ je o maloljetnom licu ženskog pola. Za jedno lice postupak formalne identifikacije je prekinut budući da se isto ne nalazi na teritoriji Crne Gore, kao i to da dostupna dokumentacija nije bila dovoljna za sprovođenje postupka formalne identifikacije. Postupak formalne identifikacije za dva lica je još uvijek u toku. Tim je održao ukupno šest sastanaka i dva puta izašao na teren.

U prvih pet mjeseci 2022, zabilježeno je ukupno 1,063 poziva na SOS liniji, od kojih je 407 bilo informativno-edukativnog karaktera, 196 prekinutih poziva i 460 poziva u vezi s porodičnim nasiljem i ostalim vrstama nasilja.

Međunarodna i regionalna saradnja

Ministarstvo unutrašnjih poslova je 27. V 2022. objavilo Javni poziv za predlaganje tri kandidata/kinje za članove/lice Grupe eksperata za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA). Poziv je otvoren 14 dana od dana objavljivanja i namijenjen je zainteresovanim predstavnicima akademske zajednice, civilnog društva i profesionalcima koji se bave pitanjima iz oblasti koje se odnose na borbu protiv trgovine ljudima.

Predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova uzeli su učešće u radu Regionalne konferencije pod nazivom „Unapređenje odgovora na trgovinu ljudima u svrhu seksualne eksploatacije, posebno žena i djevojaka u Jugoistočnoj Evropi kroz smanjenje potražnje“, koja je održana u Dubrovniku, Republika Hrvatska, kao i u regionalnoj konferenciji organizovanoj od strane Kancelarije Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal (UNODC) u saradnji s Kancelarijom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Republike Hrvatske.

Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima Ministarstva unutrašnjih poslova je 1-2. VI 2022. bilo domaćin regionalnog skupa koji je organizovan od strane Međunarodnog centra za razvoj migracione politike-ICMPD i u saradnji s MARRI u okviru kojeg su održani sljedeći događaji:

- sastanak Mreže koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima Jugoistočne Evrope (NATC-SEE);
- VI sastanak Upravljačke grupe projekta „Sprečavanje i borba protiv trgovine ljudima na Zapadnom Balkanu (PaCT)“ (poseban sastanak MARRI);
- dvodnevna Regionalna radionica „Razvijanje pristupa za unapređenje funkcionalnosti mehanizama upućivanja (NRM) u učesnicima MARRI“.

Saradnja s organizacijama civilnog društva

Ministar unutrašnjih poslova je 6. IV 2022. formirao Komisiju za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u 2022. Komisija je pripremila i objavila Javni konkurs „Zajedno u borbi protiv trgovine ljudima“, namijenjen nevladinim organizacijama koje imaju kapacitet i iskustvo, da prijave projekte/programe kojima mogu doprinijeti realizaciji prioriteta utvrđenih Strategijom za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. Konkurs je bio otvoren do 26. V 2022. i trenutno je u toku procedura odabira projekata koji će se dalje uputiti na procjenu nezavisnim procjenjivačima radi utvrđivanja konačne liste projekata koji će biti podržani.

24.7. Borba protiv terorizma

24.7.1 Strateški okvir

U toku je finalno usaglašavanje Nacrta zakona o igrama na sreću i nagradnim igrama sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, nakon čega će isti biti dostavljen i ostalim domaćim institucijama radi davanja mišljenja, a potom i Vladi radi razmatranja i usvajanja.

Nacrt zakona o međunarodnim restriktivnim mjerama je u unutrašnjoj proceduri – trenutno se u tekst istog uvrštavaju sugestije dobijene tokom javne rasprave i prvog čitanja u Sekretarijatu za zakonodavstvo.

24.7.2. Međunarodna saradnja

Posredstvom Europol-ovog komunikacionog kanala CT SIENA vrši se stalna međunarodna razmjena informacija između nacionalnih jedinica za borbu protiv terorizma, među državama članicama EU, državama Zapadnog Balkana, kao i drugim državama koje nijesu članice EU, a koje su operativni partneri Europol-a. Ovu razmjenu informacija uvijek prate neophodne unakrsne provjere koje se vrše na nacionalnom nivou. Kroz SIENA komunikacioni link koji koriste jedinice za borbu protiv terorizma u toku aprila 2022. razmijenjena je 31 poruka, od čega ih je zaprimljeno 28, a poslatih je tri.

Službenici Uprave policije koriste usluge Europol-a kroz komunikaciju posredstvom Odsjeka za međunarodnu operativnu policijsku saradnju INTERPOL-EUROPOL-SIRENE i Oficira za vezu. Saradnja se odnosi na razmjenu podataka o stranim terorističkim borbama i osobama koje se mogu dovesti u vezu s terorističkim organizacijama. Pored navedenog, službenici Uprave policije aktivno učestvuju u radu Europol-ovog analitičkog projekta „TRAVELERS“, koji se odnosi na strane terorističke borbe i aktivno se razmjenjuju podaci korišćeni za izradu Europol-ovog dokumenta „Izvještaj o stanju i trendovima u oblasti terorizma - TE-SAT“.

24.7.3. Pregled statističkih podataka

Prema podacima sudstva, kada je u pitanju terorizam, tokom prvih pet mjeseci 2022. pred nadležnim sudom se nalazio u radu jedan predmet zbog ovog krivičnog djela, i to protiv 13 okrivljenih lica. U periodu 20. III – 1. VI 2022. nije bilo novoformiranih predmeta.

Shodno obavještajnim podacima kojima raspolaže Uprava policije, tokom aprila i maja 2022. nije bilo registrovanih odlazaka/povrataka crnogorskih državljana na/sa stranih ratišta. Na ratištu u Siriji, prema raspoloživim podacima, boravi šest crnogorskih državljana, od čega su tri žene i dvoje djece i jedan borac koji se nalazi u zatvoru u zoni sukoba. Za još tri crnogorska državljana (dva muškarca i jedna žena) se vjeruje da su poginula na ratištu, ali još uvijek ne postoje podaci koji taj status potvrđuju. Jedan crnogorski državljanin, koji se kao strani teroristički borac nalazio u zatvoru u drugoj državi (Turskoj), u međuvremenu je preminuo. Prema raspoloživim podacima, najmanje petoro djece je u Siriji rođeno iz brakova crnogorskih državljana. U Crnoj Gori, u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, nema stranih terorističkih boraca (FTF). Ukupan broj povratnika je 10 (svi su se vratili u ranijem periodu, posljednji 2016).

U toku aprila 2022. Specijalnom državnim tužilaštvu je podnijeta jedna krivična prijava protiv jednog lica, zbog osnova sumnje da je počinilo jedno krivično djelo iz čl. 447a KZ CG - *Javno pozivanje na izvršenje terorističkih djela*. Postoji osnov sumnje da je osumnjičeni izvršio krivično djelo koje mu se stavlja na teret, na način što je izvršio kreiranje bloga na „Google-u“, na kojem je objavio post na engleskom jeziku u kojem se prijeti da će neonacista izvršiti masovnu pucnjavu u O.Š. „Maršal Tito“ u Ulcinju, na koji način je javno pozivao i podsticao druga lica na izvršenje terorističkih djela.

24.8. Saradnja u oblasti droga

U maju 2022. iz EMCDDA je obaviješteno da saradnju s Crnom Gorom prevode u status „na čekanju“ i otkazano je učesće dva predstavnika Crne Gore na sastanku svih država učesnica u IPA-7 projektu.

Upućena je molba ka EMCDDA za dostavu preliminarnih informacija vezanih za mogućie sklapanje Radnog aranžmana između Crne Gore i EMCDDA, u skladu s preporukom Evropske komisije, a kako bi se institucije blagovremeno pripremile prije nego se otpočne bilateralna komunikacija i usaglašavanje Radnog aranžmana. Iz EMCDDA nije odgovoreno.

I dalje dobijamo notifikacije iz EU Sistema za rano upozorenje (EWS) koje analiziramo. U oblasti Sistema za rano upozorenje, zaplijenjena je i analizirana prvi put u Crnoj Gori nova sintetička supstanca 4-CMC koja se nakon toga nije više pojavila u našoj zemlji. Informacija je proslijeđena kroz EU prijavni obrazac u EU sistem ranog upozorenja na pojavu novih psihoaktivnih supstanci (EWS-NPS).

Ministarstvo zdravlja aktivno učestvuje u novom programu Savjeta Evrope „Rodno zasnovano nasilje pod okolnostima zloupotrebe droga“, i u tom pravcu započeto je mapiranje mogućih izvora podataka, kako bi se sagledale dimenzije prisutnosti ove problematike.

Proaktivnim učesćem u programu za unapređenje tretmana korisnika droga i osoba zavisnih od upotrebe psihoaktivnih supstanci, a koja su na izdržavanju kazne zatvora, Savjet Evrope je donio odluku da Crna Gora bude model primjene novog vodiča koji se odnosi na datu temu.

Redovna je komunikacija s Kancelarijom za drogu i kriminal Ujedinjenih nacija (UNODC) kroz učesće u UNODC Regionalnom projektu za Jugoistočnu Evropu.

Crna Gora je odgovorila obavezi obrade Godišnjeg upitnika za Svjetski izvještaj o drogama novom metodologijom direktnim pristupom namjenskoj platformi, uz određivanje kontakt službenika iz svake nadležne institucije.

Crna Gora je učestvovala na 64. zasjedanju Komisije za opojne droge, u martu 2022, kao i na pratećim događajima.

Nastavljeno je i učešće i saradnja u regionalnom projektu „Biram oporavak“, podržanom od Svjetske organizacije za borbu protiv droga (WFAD) s tri partnerske nevladine organizacije iz Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Republike Srbije, uz učešće referentnih institucija iz ove tri susjedne države.

24.8.1. Bilans ostvarenih rezultata

Prema podacima SDT-a, tokom perioda 20. III – 6. VI 2022. u jednom predmetu donijeta je naredba o sprovođenju istrage protiv dva lica, dok u istom periodu nije bilo optužnica, a donijeta je naredba za pokretanje finansijske istrage u jednom predmetu protiv dva lica.

Prema podacima sudstva, kada je u pitanju krijumčarenje droge na međunarodnom nivou, u periodu 1. I – 1. VI 2022. formirano je 10 predmeta protiv 58 lica. U intervalu 20. III – 1. VI 2022. nije bilo novoformiranih predmeta.

Prema podacima Uprave policije, u toku aprila 2022. podnijeto je 17 krivičnih prijava nadležnim tužilaštvima kojima je obuhvaćeno 20 lica, zbog osnovane sumnje da su počinili krivična djela u vezi s opojnim drogama. Od broja podnesenih krivičnih prijava, u Specijalnom državnom tužilaštvu su, u okviru krivične prijave podnijete za krivična djela s elementima korupcije (predmet „L....“), procesuirana dva lica, organizator i član kriminalne organizacije, zbog osnova sumnje da su izvršili krivična djela *Neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga u produženom trajanju* iz čl. 300 u vezi s čl. 49 KZCG i *Omogućavanje uživanja opojnih droga u produženom trajanju* iz čl. 301 u vezi s čl. 49 KZ CG.

U 99 pojedinačnih zapljena pronađeno je i oduzeto oko 236 kg 599 g opojnih droga, što je trostruko više u odnosu na mart 2022, kao i 176 komada tableta sintetičkih droga i farmaceutskih proizvoda. Struktura je sljedeća: marihuana 236 kg 459 g; kokain 12,25 g; heroin 121,5 g; sintetičke droge i farmaceutski proizvodi 6,7 g i 176 komada.

Zajedničke međunarodne istrage

Prema podacima Uprave policije, u toku aprila 2022. u saradnji sa Specijalnim državnim tužilaštvom sprovedilo se pet predmeta međunarodnog karaktera, u odnosu na 52 lica. U saradnji s Višim državnim tužilaštvom, na nacionalnom i međunarodnom nivou, u dijelu borbe protiv krijumčarenja droga sprovedila su se dva predmeta u odnosu na 20 lica.

24.9. Carinska saradnja

24.9.1. Međunarodna saradnja i saradnja s tužilaštvom

U izvještajnom periodu, s Evropskom službom za suzbijanje prevara (OLAF) je razmijenjeno 10 informacija, u vezi s kretanjem duvana i duvanskih proizvoda, preko AFIS sistema kojem Uprava prihoda i carina ima pristup do nivoa zemlje kandidata. Takođe, u istom periodu Uprava prihoda i carina je postupala po zahtjevima OLAF-a u odnosu na kompanije i njihove ovlašćene zastupnike koji posluju u Slobodnoj zoni „Luka Bar“, te je s ovom kancelarijom, u izvještajnom periodu, razmijenjena neposredno

jedna informacija. Odgovoreno je na sedam zahtjeva partnerskih službi i drugih međunarodnih organizacija, i upućena su tri zahtjeva za pružanje pomoći partnerskim službama. U međunarodne baze podataka uneseno je 10 informacija. Shodno bilateralnom memorandumu o razumijevanju i saradnji s Upravom prihoda i carina Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske (Her Majesty's Revenue and Customs – HMRC), u izvještajnom periodu je razmijenjeno 10 informacija u vezi s kretanjem duvana i duvanskih proizvoda. S Centrom za sprovođenje zakona u Jugoistočnoj Evropi (Southeast European Law Enforcement Center – SELEC) su razmijenjene tri informacije.

U skladu s ovlaštenjima u oblasti carinskih istraga, nastavljena je intenzivna saradnja s tužilaštvom, Upravom policije i ostalim organima za sprovođenje zakona. Tokom izvještajnog perioda, razmijenjena je 21 informacija s nadležnim tužilaštvima, Upravom policije, sudovima i drugim organima za sprovođenje zakona. Upućeno je jedno obavještenje nadležnom državnom tužilaštvu o postojanju sumnje da su počinjena krivična djela koje se gone po službenoj dužnosti.

U razdoblju 20. III – 30. V 2022, Uprava prihoda i carina učestvovala je u dvije međunarodne zajedničke carinske operacije, u organizaciji Svjetske carinske organizacije (World Customs Organization – WCO), i HMRC-a. Navedene operacije odnosile su se na borbu protiv ilegalne trgovine lijekovima i medicinskih sredstava povezanih s pandemijom COVID-19 i borbu protiv nelegalne trgovine robom.

Shodno Vladinoj Odluci o zabrani skladištenja duvanskih proizvoda na teritoriji Slobodne zone „Luka Bar“ („Sl. list CG“, broj 143/21), Uprava prihoda i carina je donijela rješenje i zabranila obavljanje djelatnosti skladištenja duvanskih proizvoda na teritoriji Slobodne zone, a Carinarnica Bar je ukinula ili izmijenila odobrenja koja su izdata za vođenje evidencije za skladištenje duvanskih proizvoda u Slobodnoj zoni za 10 firmi kojima su na lageru ostali duvanski proizvodi. Navedenim rješenjima je korisnicima ukinuto rješenje (ako su se samo bavili skladištenjem duvanskih proizvoda) ili izmijenili rješenje (ukoliko su se bavili skladištenjem i drugih vrsta robe).

Tim rješenjima su ukinuta ili izmijenjena odobrenja i dati rokovi (od 45 do 80 dana u zavisnosti od količina) da korisnici otpreme duvanske proizvode u inostranstvo. Korisnici su neke male količine otpremili u inostranstvo, a veći dio nijesu. Nakon isteka rokova koji su određeni za otpremanje robe Carinarnica Bar je robu – duvanske proizvode koji su i dalje ostali na lageru, oduzela u skladu s navedenom Odlukom.

Oduzeto je ukupno 125.800 paketa duvanskih proizvoda.

Službenici Uprave prihoda i carina su 18. V 2022. u zajedničkoj akciji sa službenicima Specijalnog policijskog odjeljenja u Carinskoj ispostavi Slobodna zona „Luka Bar“, na osnovu analize rizika, izvršili pregled kontejnera i otkrili krijumčarene cigarete u količini od 1.044 paketa (10.440.000 komada cigareta u vrijednosti od 1.377.850,00 eura).

3.24.9.2. Pregled statističkih podataka o rezultatima kontrola

U periodu 1. I – 30. V 2022. oduzeto je 10.461.373 komada cigareta u vrijednosti 1.380.656,00 eura. Takođe, oduzeto je 206 litara alkohola u vrijednosti 3.970,00 eura i 994,76 litara gaziranog pića u vrijednosti 1.035,200 eura i 30.000,00 litara dizel goriva vrijednosti 31.173,80 eura. Na osnovu navedenih zapljena akciznih proizvoda, izdato je 11 prekršajnih naloga i podnešeno je pet krivičnih prijava samostalno i u saradnji s drugim državnim organima nadležnom tužiocu. Kada je u pitanju krijumčarenje narkotika bilo je ukupno 10 zapljena i to: marihuane šest zapljena u težini od 1080,20 kg, kokaina jedna

zapljena u težini od 500 kg, jedna zapljena heroina u težini od 2,30 kg, jedna zapljena hašiša u težini 20 kg i jedna zapljena metamfetamina u težini 13,4 grama i 38 tableta ekstazija.

U istom intervalu nastavljene su aktivnosti u projektu SEED+ kao i druge aktivnosti u okviru CEFTA implementacije Zajedničke strategije za upravljanje rizikom. Održani su sastanci dva upravna odbora: *Steering Committee Meeting for the SEED+ Platform Implementation* i sastanak *SEED+ Steering Committee Meeting under Grant Contract SEED+ CN*. Takođe, održan je *Regional Meeting on CEFTA Customs Risk Management* s predstavnicima uprava carina i predstavnicima inspeksijskih organa.

Nastavljene su aktivnosti na novom RMS sistemu u okviru NCTS projekta, koje su se u pomenutom periodu odnosile na testiranje izrađenih modula i podešavanja Sistema za uspješnu primjenu u Pilot projektu primjene NCTS-a na nacionalnom nivou.

EKONOMSKI KRITERIJUMI

2.1. Postojanje funkcionalne tržišne privrede

Makroekonomska stabilnost

U prva četiri mjeseca 2022, zabilježen je pad industrijske proizvodnje od 9,5%. Sektori „prerađivačka industrija“ i „vađenje ruda i kamena“ su porasli 5,5% i 3,6%, respektivno, dok je sektor „snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom“ ostvario pad od 23,9%, usljed nepovoljnih hidroloških prilika u zemlji.

Poljoprivredna proizvodnja se pokazala manje otpornom na aktuelna ekonomska kretanja, pri čemu je prodaja i otkup proizvoda poljoprivrede, šumarstva i ribarstva u prva četiri mjeseca 2022. smanjena za 5,5% u odnosu na isti period 2021.

Kada je u pitanju sektor saobraćaja, u prvom kvartalu 2022, promet robe u drumskom transportu zabilježio je neznatan rast od 0,5%, dok je u željezničkom transportu ostvaren rast prevoza robe od 80,4% u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Promet robe u lukama i promet putnika na aerodromima za prva tri mjeseca 2022. povećani su za 111% i 159%, respektivno.

U turizmu je Crnu Goru u prva četiri mjeseca 2022, prema preliminarnim podacima MONSTAT-a posjetilo 156.075 turista, ili 171,93% više nego u istom periodu 2021, i ostvareno je 427.681 noćenja ili 197,33% više u odnosu na isti period prethodne godine.

Proizvodnja šumskih sortimenata iz državnih šuma je u prva četiri mjeseca 2022. iznosila 19.222m³ šumskih sortimenata, što je za 200,0% više nego u istom periodu 2021.

U periodu januar-april 2022. promet u maloprodaji je porastao za 30,3% na godišnjem nivou.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prva tri mjeseca 2022. zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 5,24% i pad efektivnih časova rada od 6,10% u odnosu na isti period 2021.

Godišnja stopa inflacije (CPI – Indeks potrošačkih cijena) je u aprilu 2022. iznosila 11,2%. Godišnji rast cijena zabilježen je u kategorijama „prevoz“ 23,4%, „hrana i bezalkoholna pića“ 19,3%, „namještaj, oprema za domaćinstvo i rutinsko održavanje stana“ 6,2%, „odjeća i obuća“ 5,5%, „restorani i hoteli“ 4,4%, „ostala dobra i usluge“ 3,9%, „alkoholna pića i duvan“ 3,6%, „stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva“ 3,0%, „zdravlje“ 2,7% i „rekreacija i kultura“ 0,5%. Godišnji pad cijena je zabilježen u

kategorijama, „komunikacije“ 0,3% i „obrazovanje“ 0,1%. Potrošačke cijene u periodu januar – april 2022, u poređenju sa istim periodom prethodne godine, u prosjeku su više za 8,3%.

Broj zaposlenih u aprilu 2022. je, prema evidenciji MONSTAT-a, iznosio 217.520 lica, što je za 1,21% više u odnosu na prethodni mjesec, i za 22,25% u odnosu na april 2021. Rast broja zaposlenih u prva četiri mjeseca 2022. u odnosu na isti period prethodne godine iznosi 23,25%. Svi sektori su zabilježili rast broja zaposlenih, pa je posmatrano po pojedinim sektorima, najveći rast zabilježen u sektorima: administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (62,13%), usluge smještaja i ishrane (41,54%), građevinarstvo (32,94%), poslovanje sa nekretninama (28,03%), stručne, naučne i tehničke djelatnosti (27,33%), ostale uslužne djelatnosti (26,62%), informisanje i komunikacije (25,50%). Najveći broj lica zaposlen je u sljedećim djelatnostima: trgovina na veliko i trgovina na malo, popravka motornih vozila i motocikala (19,77%), državna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (10,69%), usluge smještaja i ishrane (8,60%), obrazovanje (7,54%), građevinarstvo (6,96%), zdravstvena i socijalna zaštita (6,61%), i prerađivačka industrija (6,22%).

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, u aprilu 2022. bilo je 50.552 registrovanih nezaposlenih lica što predstavlja pad od 10,42% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, a za 5,35% u odnosu na prethodni mjesec. Stopa nezaposlenosti u maju 2022. iznosila je 20,51% i manja je za 3,5% od stope iz maja prethodne godine.

Prosječna zarada u Crnoj Gori, je u prva četiri mjeseca 2022. iznosila 876 eura i u odnosu na prosječnu zaradu iz istog perioda prethodne godine je porasla za 11,03%, dok je prosječna zarada bez poreza i doprinosa iznosila 701 eura, i porasla je za 32,51% u odnosu na prosječne zarade iz istog perioda 2021. Najveće zarade bez poreza i doprinosa zabilježene su u sektoru finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1179 eura) i snabdijevanja električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija (1088 eura), dok najmanju zaradu bilježe zaposleni u sektoru prerađivačka industrija (551 eura) i trgovina na veliko i malo, opravka motornih vozila i motocikala (574 eura).

Eksterni sektor

Deficit tekućeg računa platnog bilansa u prvom kvartalu 2022. iznosio je 183,8 miliona eura i uvećan je za 13,0% u odnosu na prvi kvartal 2021. Negativno kretanje salda tekućeg računa direktna je posljedica većeg spoljnotrgovinskog deficita.

Prema preliminarnim podacima Monstata, spoljnotrgovinski deficit u periodu januar – april 2022. iznosio je 659,1 miliona eura, što ukazuje na rast od 30,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Povećana tražnja zemalja regiona, kao i od strane EU, glavnog trgovinskog partnera Crne Gore, uz rast izvoznih cijena energenata i proizvoda metalske industrije, generisali su rast izvoza roba (105,2%). U navedenom periodu, Crna Gora je izvezla 92,2% ukupne vrijednosti izvoza alumunijuma u 2021. i premašila ukupnu vrijednost električne energije izvezene u cijeloj 2021. Uvoz je značajno povećan (46,7%), usljed oporavka i rasta ekonomske aktivnosti, uz eksterne inflatorne pritiske dodatno podstaknute ratom u Ukrajini. Naime, inicijalni šok na strani agregatne ponude i njime izazvan rast cijena nafte i prehrambenih proizvoda, uzrokovao je negativne lančane reakcije, što se prvenstveno materijalizovalo kroz rast inflacije. Uvoz električne energije povećan je preko šest puta na godišnjem nivou, nafte i naftnih derivata 117,2%, raznih industrijskih 79,3% i gotovih proizvoda 41,9%, kao i prehrambenih proizvoda 29,8%.

U međunarodnoj razmjeni usluga u prvom kvartalu 2022, suficit je povećan za 40,6%, kao rezultat rasta prihoda od transporta za 91,4% i turizma 86,5%. Prihodi od transporta u vrijednosti od 122,0 miliona eura iznosili su 45% ukupnih prihoda od usluga, dok su procijenjeni prihodi od turizma iznosili 45,4 miliona eura i veći su 86,5% u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Rashodi od usluga su veći za 85,6%, usljed povećanja rashoda po osnovu transportnih, profesionalnih, konsalting, tehničkih, trgovinskih i ostalih poslovnih usluga.

U prvom kvartalu 2022. na računu primarnih dohodaka suficit je povećan za 117,8%, zbog rasta prihoda (33,9%), gdje najveći dio prihoda čine kompenzacije zaposlenih, kao i pada rashoda (14,4%) usljed manjeg odliva po osnovu isplaćenih dividendi i kamata. Na računu sekundarnih dohodaka (transferi) zabilježen je rast suficita za 21,6%, kao rezultat rasta doznaka iz inostranstva i ubrzanja isplata EU sredstava.

Prema preliminarnim podacima, neto priliv stranih direktnih investicija u periodu januar-april 2022. iznosio je 213,92 miliona eura, što predstavlja povećanje od 77,94% u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupan priliv SDI iznosio je 306,47 miliona eura, što je za 28,76% više u odnosu na uporedni period. Ukupan odliv SDI u periodu januar-april 2022. iznosio je 92,55 miliona eura, što je za 21,44% manje u odnosu na uporedni period.

2.1.1. Ekonomska kretanja

2.1.1.1. Monetarna i fiskalna politika

Prema preliminarnim podacima, državni dug Crne Gore (bez depozita), 31. III 2022. iznosi 4.064,40 miliona eura, odnosno 76,59% BDP-a. Spoljni dug iznosi 3.671,19 miliona eura, odnosno 69,18% BDP-a, dok unutrašnji dug iznosi oko 393,21 miliona eura, odnosno 7,41 % BDP-a.

Ukupni neto državni dug (uključujući depozite), 31. III 2022. prema preliminarnim podacima iznosi 3.615,24 miliona eura, odnosno 68,13% BDP-a.

Prema preliminarnim podacima, stanje depozita 31. III 2022, iznosilo je 449,16 miliona eura, uključujući 38.447 unci zlata (čija je vrijednost 31. III 2022. 67,43 miliona eura), odnosno 8,46 % BDP-a.

Tokom prvog kvartala 2022. došlo je do smanjenja državnog duga u odnosu na kraj 2021, za 25,62 miliona eura, prije svega usljed redovnog izmirenja kreditnih obaveza a uzimajući u obzir činjenicu da tokom prvog kvartala nije bilo novih kreditnih aranžmana.

Ugovoreni iznos izdatih državnih garancija na kraju prvog kvartala 2022. iznosi oko 610,89 miliona eura. Od ovog iznosa, angažovana sredstva iznose oko 488,12 miliona eura. Stanje duga na kraju prvog kvartala, po garancijama izdatim domaćim i ino kreditorima iznosi 185,34 miliona eura, što predstavlja 3,49% BDP-a.

Tokom ovog izvještajnog perioda nije bilo zaključenja novih kreditnih aranžmana niti je bilo izdavanja novih garancija.

Izvršenje budžeta za period januar – april 2022.

Nakon snažnog oporavka ekonomske aktivnosti u 2021, a shodno tome i rekordne naplate prihoda, u 2022. nastavljen je trend dobre naplate. Shodno navedenom, prihodi budžeta za četiri mjeseca tekuće godine iznosili su 598,6 miliona eura i realizovani su u iznosu značajno iznad planiranog i to 70,6 miliona eura ili 13,4%, dok su u odnosu na uporedni period 2021. veći za 106,1 miliona eura ili 21,5%. Prihodi

budžeta u periodu januar – april 2022. veći su čak i od prihoda ostvarenih u uporednom periodu 2019. i to za 62,2 miliona eura ili 11,6%. Rast prihoda prvenstveno je posljedica rasta potrošnje, a usljed uvećanja raspoloživih dohodaka građana. Pored navedenog, na rast prihoda utiče i rast uvoza i povećanje cijena artikala, što se prevashodno odražava na bolju naplatu prihoda po osnovu PDV-a, akciza i međunarodne trgovine. Takođe, na dobru naplatu budžetskih prihoda u velikoj mjeri utiče i visok stepen poreske discipline.

Izdaci budžeta u periodu januar – april 2022 iznosili su 634,9 miliona eura ili 12% procijenjenog BDP-a i u odnosu na planirane niži su za 50 miliona eura ili 7,3% i na nivou su izvršenja u odnosu na isti period 2021.

U strukturi ukupne potrošnje, izdaci u okviru Tekućeg budžeta, budžeta državnih fondova i Rezerve iznose čine 92%, dok kapitalni budžet čini 8%.

Niže izvršenje u naznačenom periodu dominantno se odnosi na plaćanja po osnovu prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja kod Fonda PIO i iznosili su 143,8 miliona i u odnosu na planirane niži su za 8,4 miliona eura ili 5,5%. Kada su plaćanja po osnovu prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja treba naglasiti da se isti realizuje u skladu sa brojem izvršilaca i za koja se očekuje da će u narednom periodu, usljed usklađivanja penzija, rasti i dostići plan.

Takođe u ovom periodu evidentna je niža realizacija po osnovu kapitalnih izdataka i iznosili su 54,8 miliona eura i niži su od planiranih za 17,9 miliona eura ili 24,6%.

Shodno navedeno, uzimajući u obzir ostvarene prihode i izvršena plaćanja, u navedenom periodu kumulativni budžetski deficit iznosi 36,4 miliona eura, odnosno 0,7% BDP-a, i niži je od plana za 120,5 miliona eura, odnosno 76,8%. U odnosu na isti period prethodne 2021, budžetski deficit je niži za 107 miliona eura, odnosno 74,6%.

2.2. Razvoj finansijskog sektora

Na 30. IV 2022. bankarski sistem čini jedanaest banaka. Bankarski sistem u Crnoj Gori karakteriše stabilnost, visoka likvidnost, očuvana profitabilnost i dobra kapitalizovanost.

Centralna banka Crne Gore od početka rata u Ukrajini prati stabilnost depozita na nivou pojedinih banaka i sistema kao cjeline. Posebna pažnja se posvećuje depozitima nerezidentnih lica koji dolaze iz Ruske federacije.

Prema posljednjim raspoloživim podacima (20. V 2022.), ukupni depoziti nerezidenata iznose 1,24 milijarde eura i bilježe rast u odnosu na 31. I 2022. kada su ovi depoziti iznosili 1,16 milijarde eura. Od početka 2022. do početka rata u Ukrajini, depoziti iz Ruske Federacije su bili stabilni na nivou od približno 215 miliona eura. Depoziti nerezidenata iz Ruske Federacije na 20. V 2022. iznose 211,6 miliona eura.

Ukupna aktiva banaka na kraju aprila 2022. iznosi 5,57 milijardi eura, dok je na kraju aprila prethodne godine iznosila 4,67 milijardi eura. Za godinu dana ukupna aktiva banaka zabilježila je rast od 19,26%. Najznačajniju stavku agregatnog bilansa banaka čine krediti i potraživanja od banaka i od klijenata u ukupnom iznosu od 3,55 milijardi eura ili 63,73%. U odnosu na april 2021. ostvaruju rast od 7,69%.

Ukupni depoziti (uključujući sredstva na escrow računima, bez kamata i vremenskih razgraničenja) na 30. IV 2022. iznose 4,38 milijardi eura, dok su na 30. IV 2021. iznosili 3,48 milijardi eura. Na depozite

stanovništva se odnosi 2,25 milijardi eura ili 51,31%, dok se na depozite pravnih lica odnosi 2,13 milijarde eura, odnosno 48,69%.

Koeficijent kredita i potraživanja u odnosu na depozite na kraju aprila 2022. iznosi 81,07%. U bankarskom sistemu je za 828,5 miliona eura više depozitnog potencijala u odnosu na stanje kredita.

Bruto nekvalitetna aktiva (C, D i E) koja obuhvata kredite i potraživanja i ostale stavke aktive i vanbilansa, na nivou bankarskog sistema na kraju aprila 2022. iznosi 280,2 miliona eura, što predstavlja 4,86% ukupne aktive. U odnosu na april prethodne godine ova aktiva bilježi rast od 53,5 miliona eura ili 23,59%. Koeficijent učešća bruto nekvalitetne aktive u ukupnoj aktivni iznosi 4,86%, dok je u aprilu 2021. iznosio 4,69%.

Bruto krediti i potraživanja koji kasne sa otplatom preko 30 dana na kraju aprila 2022. iznose 186,1 miliona eura i čine 5,24% ukupnih bruto kredita i potraživanja. Njihovo učešće na kraju aprila 2021. u ukupnim bruto kreditima i potraživanjima je iznosilo 5,17%.

Bruto krediti i potraživanja koji kasne sa otplatom preko 90 dana na kraju aprila 2022. iznose 106,4 miliona eura i čine 3,00% ukupnih bruto kredita i potraživanja. U aprilu 2021. ovi krediti su iznosili 81,3 miliona eura, dok je njihovo učešće u ukupnim bruto kreditima i potraživanjima iznosilo 2,47%.

Bruto nekvalitetni krediti i potraživanja (C, D i E) koji obuhvataju kredite od banaka i klijenata, sredstva i depozite kod banaka, faktoring i forfeting, potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama na kraju aprila 2022. iznose 220,3 miliona eura i predstavljaju 6,21% ukupnih bruto kredita i potraživanja, dok su u aprilu 2021. predstavljali 5,52% ukupnih bruto kredita i potraživanja.

Likvidna aktiva banaka je na 30. IV 2022. iznosila 1.475,3 miliona eura, i u odnosu na april 2021. ostvaruje rast od 38,56%. Učešće likvidne aktive u ukupnoj aktivni na nivou sistema je 26,49%. Sve banke u sistemu ispunjavaju propisane minimalne dnevne i dekadne iznose koeficijenta likvidne aktive u odnosu na kratkoročne obaveze.

Ukupan kapital banaka na kraju aprila 2022. iznosio je 615,3 miliona eura, i posmatrano u odnosu na 30. IV 2021. ostvaruje rast od 2,43%. Na osnovu izvještaja dostavljenih od strane banaka, na kraju četvrtog kvartala 2021. koeficijent solventnosti je kod svih jedanaest banaka iznad zakonom propisanog minimuma od 10%. Na agregatnom nivou koeficijent solventnosti je iznosio 18,50%, a na nivou pojedinačnih banaka se kreće u rasponu od 12,77% do 23,78%. Koeficijent kapital u odnosu na aktivu (leverage ratio) na 30. IV 2022. na nivou sistema iznosi 11,05%, dok je u aprilu 2021. iznosio 12,87%.

Na kraju aprila 2022. bankarski sistem je ostvario dobitak u iznosu od 21 milion eura, pri čemu je jedna banka iskazala negativan finansijski rezultat. Finansijski rezultat je bio pozitivan i u aprilu 2021. kada je iznosio 18,2 miliona eura na nivou sistema. Na kraju četvrtog kvartala 2021. agregatni prinos na aktivu (ROA) iznosi 0,76%, a prinos na kapital (ROE) 6,07%, dok su u istom periodu 2020. iznosili 0,55% i 4,10%, respektivno.

Aktivne kamatne stope i dalje bilježe smanjenje. Naime, na kraju aprila 2022. prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa iznosila je 5,58%, dok je u aprilu 2021. iznosila 5,81%. U aprilu 2022. pasivna prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa iznosila je 0,30% i niža je nego u aprilu prethodne godine kada je iznosila 0,40%.

U bankarskom sistemu Crne Gore na dan 31. III 2022. poslovalo je osam mikrokreditnih finansijskih institucija (MFI), čija je ukupna bilansna suma iznosila 80,5 miliona eura. U odnosu na kraj 2021. njihova aktiva bilježi rast od 0,42%. Od ukupne bilansne sume, 67,1% se odnosi na aktivu jedne mikrokreditne finansijske institucije. Bruto krediti i potraživanja su na 31. III 2022. iznosili 67,7 miliona eura i bili su manji za 10,74% u odnosu na jednogodišnji uporedni period. Većina kreditiranja je koncentrisana kod stanovništva (93,87%), dok se na privredu odnosi 6,13%. Kada posmatramo kredite i potraživanja odobrene fizičkim licima, 86,17% odobrenih kredita se odnosi na namjenske kredite, a na gotovinske nenamjenske kredite 13,83%. U ročnoj strukturi ukupnih kredita i potraživanja 82,77% su dugoročni krediti i potraživanja dok kratkoročni krediti čine 17,23% ukupno odobrenih kredita.

Ukupni bruto restrukturirani krediti i potraživanja u martu 2022. iznose 2,6 miliona eura i čine 3,90% bruto kredita i potraživanja. Ukupne bruto restrukturirane kredite u potpunosti predstavljaju krediti za produženje otplate za glavicu ili kamatu u iznosu od 2,6 miliona eura.

Novoodobreni krediti MFI u martu 2022. iznose 13,8 miliona eura što je za 26,58% više u odnosu na isti period prethodne godine kada su ovi krediti iznosili 10,9 miliona eura. Najveći iznos novoodobrenih kredita u sistemu u ovom periodu odobrila je MFI Alter Modus (66,29%).

Bruto nekvalitetni krediti i potraživanja (C, D i E) sistema na 31. III 2022. iznose 6,7 miliona eura i predstavljaju 9,93% ukupnih bruto kredita i potraživanja. Posmatrano u jednogodišnjem uporednom periodu ovi krediti ostvaruju pad od 1,1 milion eura ili 14,05%.

Bruto krediti i potraživanja koji kasne sa naplatom preko 30 dana na kraju marta 2022. iznose 9 miliona eura i čine 13,36% ukupnih bruto kredita i potraživanja. Ovi krediti su veći u odnosu na kraj 2021. za 9 hiljada eura, ili 0,10%, dok su u uporednom jednogodišnjem periodu manji za 2,3 miliona eura, ili 20,25%. Bruto krediti i potraživanja koji kasne preko 90 dana iznose 6,5 miliona eura i činili su 9,54% ukupnih bruto kredita i potraživanja i u odnosu na kraj 2021. ostvaruju pad od 3,22%, dok pad ostvaruju i u odnosu na mart 2021. od 13,81%.

Na dan 31. III 2022, prosječna ponderisana nominalna i efektivna kamatna stopa na ukupne kredite o kojima su MFI izvijestile Regulatorni kreditni biro iznosile su 20,54% i 23,41% respektivno. Na 31. XII 2021. ove stope iznosile su 20,53% i 23,38%. Ukupni kapital mikrokreditnih finansijskih institucija na 31. III 2022. iznosio je 40,8 miliona eura. U odnosu na jednogodišnji uporedni period MFI ostvaruju rast kapitala od 12,51%. Pozajmljena sredstva od banaka i ostalih klijenata (bez obaveza i vremenskih razgraničenja) iznosila su 35,7 miliona eura. Na ino-pozajmice odnosi se 25,5 miliona eura, što je za 0,19% manje nego na 31. XII 2021, dok pad bilježe i u odnosu na mart 2021. od 20,91%.

Na agregatnom nivou, mikrokreditne finansijske institucije su na 31. III 2022. ostvarile pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 1,1 milion eura.

Sektor lizing društava karakteriše stabilnost. Finansijski rezultat na nivou sistema je pozitivan. Lizing sektor čine 2 društva. Od ukupne bilansne sume 61,07% odnosi se na aktivu Porsche lizinga, dok se preostalih 38,93% odnosi na aktivu S-lizinga.

Ukupna aktiva lizing društava na 31. III 2022. iznosila je 41,2 miliona eura i u odnosu na uporedni period 2021. ostvaruje rast od 2,5 miliona eura ili 6,37%. U ukupnoj aktivu najveće učešće od 53,51% imaju dugoročni finansijski plasmani, kratkoročni potraživanja, plasmani i gotovina učestvuju sa 35,67%, dok nekretnine, postrojenja i oprema ostvaruju učešće u ukupnoj aktivu od 10,36%.

U ukupnoj strukturi potraživanja po predmetu lizinga, najviše potraživanja od 20,5 miliona eura ili 54,07% odnosi se na putnička vozila, koja u odnosu na jednogodišnji uporedni period ostvaruju rast od 15,95%. Na vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička) odnosi se 15,3 miliona eura ili 40,34% i u odnosu na 31. III 2021. bilježe pad od 1,89%.

U ročnoj strukturi nedospjelih potraživanja na 31. III 2022. kratkoročna nedospjela potraživanja učestvuju sa 54,61%, a dugoročna sa 45,39% u ukupnim nedospjelim potraživanjima.

Nekvalitetna aktiva (C, D i E) na 31. III 2022. na nivou sistema iznosi 2,4 miliona eura i predstavlja 6,26% ukupnih potraživanja. U odnosu na jednogodišnji uporedni period bilježi pad od 9,98%. Učešće nekvalitetne aktive u ukupnim potraživanjima bilježi pad od 1,08 procentnih poena u odnosu na uporedni period 2021. Učešće nekvalitetne aktive u ukupnoj aktivni na 31. III 2022. iznosi 5,76% i u odnosu na uporedni period 2021. bilježi pad od 1,05 pp.

Ukupne obaveze na 31. III 2022. iznose 37,3 miliona eura, odnosno 90,64% ukupne pasive. U odnosu na jednogodišnji uporedni period ostvaruju rast od 2,1 miliona eura ili 6,07%. Ukupne obaveze po pozajmljenim sredstvima od banaka i ostalih klijenata koje potiču iz inostranstva, bez vremenskih razgraničenja i obaveza za kamate, iznose 32 miliona eura. U odnosu na jednogodišnji uporedni period ostvaruju rast od 1,8 milion eura.

Ukupan kapital na 31. III 2022. iznosi 3,9 miliona eura i čini 9,36% pasive lizing društava. U odnosu na 31. III 2021. ostvaruje rast od 331 hiljada eura ili 9,40%. Dobitak u poslovanju iskazan na nivou sistema iznosio je 158 hiljada eura.

U Crnoj Gori posluju dva faktoring društva, sa ukupnom bilansnom sumom od 5,1 miliona eura.

U ukupnoj aktivni najveće učešće od 99,52% imaju kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina, koji su na 31. III 2022. iznosili 5 miliona eura, dok zalihe u ukupnoj aktivni učestvuju sa jednom hiljadom eura ili 0,02%.

Ukupna bruto faktoring potraživanja na 31. III 2022. iznose 5,1 miliona eura i u odnosu na 31. III 2021. bilježe rast od 1,5 miliona eura. Najviše potraživanja odnosi se na domaći faktoring, koji na 31. III 2022. iznosi 4,6 miliona eura ili 91,33% ukupnih bruto potraživanja.

Ukupne obaveze na 31. III 2022. iznose 4,1 miliona eura, odnosno 82,04% ukupne pasive. U odnosu na 31. III 2021. ostvaruju rast od 1,2 miliona eura ili 42,41%. Ukupne obaveze po pozajmljenim sredstvima od banaka i ostalih klijenata (sa obavezama za kamate i vremenska razgraničenja) na 31. III 2022. iznose 4,1 miliona eura. U odnosu na 31. III 2021. ostvaruju rast od 2,9 miliona eura.

Ukupni kapital na 31. III 2022. iznosi 907 hiljada eura i čini 17,96% ukupne pasive. Posmatrano u odnosu na 31. III 2021. ostvaruje rast od 64 hiljade eura ili 7,59%.

Na kraju prvog kvartala 2022. jedno faktoring društvo je poslovalo sa gubitkom. Dobitak na nivou sistema iznosio je 4 hiljade eura.

Ukupna aktiva Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore (IRF) (neto) na 31. III 2022. iznosi 459,3 miliona eura i u odnosu na isti period 2021. ostvaruje rast od 7,4 miliona eura ili 1,6%. U strukturi aktive stalna imovina ima najznačajnije učešće od 72,6%.

Na 31. III 2022. ukupni kreditni i potraživanja od banaka i klijenata iznosili su 385,7 miliona eura. U jednogodišnjem uporednom periodu ostvaruju pad od 20,8 miliona eura ili 5,1%.

Kreditna aktivnost IRF na kraju marta 2022. - najznačajniji korisnik kredita je privreda sa 89%. Najveći dio kredita i potraživanja IRF-a odnosi se na pravna lica-rezidente (99,5%), a u okviru njih najveći udio ostvaruje sektor turizma (usluge pružanja smještaja i ishrane) sa 24,4%, sektor trgovine 21% i saobraćaj i skladištenje sa 16,7%.

Bruto nekvalitetna aktiva (C, D i E) koja obuhvata kredite i potraživanja i ostale stavke aktive iznosi 43,6 miliona eura, što predstavlja 8,9% ukupne aktive. U godišnjem periodu nekvalitetna aktiva je smanjena za 2,1 milion eura, ili 4,6%. Njen udio u bruto aktivni je takođe smanjen za 0,67 pp.

Bruto nekvalitetni krediti i potraživanja (C, D i E) koji obuhvataju kredite od banaka i klijenata, faktoring i ostala potraživanja na 31. III 2022. iznose 43,3 miliona eura i predstavljaju 11,2% ukupnih bruto kredita i potraživanja. Njihovo učešće u ukupnim bruto kreditima i potraživanjima bilježi blagi rast od 0,06 pp u odnosu na kraj marta 2021.

Ukupne ugovorene obaveze po pozajmljenim sredstvima od finansijskih institucija nerezidenata iznose 444,6 miliona eura. Sve su dugoročnog karaktera i potiču od nerezidenata. Na 31. III 2022. stanje pozajmljenih sredstava iznosi 365,1 milion eura. Fond ima ugovorenu kreditnu liniju sa EIB (Evropska investiciona banka) u iznosu od 150 miliona eura, kao i sa Francuskom agencijom za razvoj u iznosu od 50 miliona eura.

Likvidna aktiva Fonda iznosi 71,1 milion eura. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, likvidna aktiva je povećana za 24,4 miliona eura ili 52,2%.

Ukupni kapital Fonda na 31. III 2022. iznosi 90,3 miliona eura i čini 19,7% njegove ukupne pasive. U jednogodišnjem uporednom periodu kapital Fonda je ostvario rast od 13,9% odnosno 11 miliona eura.

Tokom prva tri mjeseca 2022, IRF je ostvario dobit u iznosu od 1,8 miliona eura. U poređenju sa istim periodom 2021, dobit je veća za 47,7%.

POGLAVLJE 5 - JAVNE NABAVKE

5.1. Realizovane aktivnosti

5.1.1. Normativni okvir

Javna rasprava o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama je trajala od 20. IV 2022. do 22. V 2022. (33 dana). Pored tehničkih poboljšanja Zakona, radi se i na izmjenama određenih zakonskih rješenja čija dosadašnja primjena ne odražava standarde i praksu EU. U okviru javne rasprave održana su i dva okrugla stola gdje su učesnici u sistemu imali priliku da daju komentare i sugestije. Utvrđivanje Zakona se očekuje u II kvartalu 2022.

Elektronski sistem javnih nabavki

U cilju poboljšanja efikasnosti funkcionisanja sistema e-nabavki, završeno je uvezivanje ove platforme sa elektronskim sistemom Ministarstva pravde u dijelu koji se odnosi na ispunjenje obaveznih uslova za privredne subjekte radi učešća u postupcima javne nabavke. Takođe, elektronski sistem javnih nabavki će biti povezan i sa sistemom Uprave prihoda i carina do kraja 2022.

Koncesije za Aerodrome Crne Gore

U pogledu koncesija za Aerodrome Crne Gore, Vlada će zauzeti stav prema učesnicima u postupku i obavijestiti javnost o daljem toku pomenutog postupka.

Statistički podaci

Elektronski sistem javnih nabavki je na dan 27. V 2022. generisao sledeće statističke podatke vezano za postupke javnih nabavki sprovedene od 20. III 2022.:

- Do 27. V 2022. na elektronskom sistemu javnih nabavki registrovano je 661 naručilac, dok je 2.529 ponuđača aktivirano u sistemu.
- U izvještajnom periodu (zaključno sa 27. V 2022) na elektronskom sistemu javnih nabavki objavljeno je ukupno 1.473 objave. Od tog broja 1.045 postupaka javnih nabavki je u toku, okončano je 272 postupka dok je 156 postupaka poništeno.

Vlada je 2. VI 2022. usvojila Godišnji izvještaj o javnim nabavkama za 2021. Podaci koji su prikazani u ovom izvještaju rezultat su elektronski prikupljenih podataka od strane svih naručilaca, a pokazali su sljedeće:

- Period na koji se ovaj izvještaj odnosi karakterisale su brojne okolnosti koje su uticale da dobijeni pokazatelji odstupaju u odnosu na prethodne godine. Te okolnosti se u prvom redu odnose na COVID-19 krizu, kao i neusvajanje budžeta u zakonskom roku, ali i institucionalne promjene kod obveznika primjene Zakona. Stoga u posmatranoj godini ukupna vrijednost javnih nabavki čini svega 40,3% u odnosu na vrijednost iz 2020.
- Obveznici primjene Zakona o javnim nabavkama u 2021. ugovorili su ukupno 332.289.175,19 eura nabavki, od čega su javne nabavke 219.680.113,13 eura i nabavke električne energije i uglja 112.609.062,06 eura. Nabavke i javne nabavke imaju učešće u bruto društvenom proizvodu (BDP) u Crnoj Gori, sa učešćem nabavki u 2021. od 6,76% BDP-a i učešćem javnih nabavke od 4,47% BDP-a.
- Najveći broj postupaka sproveden je putem otvorenog postupka, kao najtransparentnijeg postupka kojim se ostvaruje najveći nivo konkurencije u iznosu od 73,26%. Broj postupaka sprovedenih putem pregovaračkog postupka bez prethodnog objavljivanja poziva za nadmetanje 11,14%, ograničenog postupka 0,40% i jednostavnih nabavki koje su sprovedene kroz sistem 15,20%.
- U sistemu javnih nabavki dominiraju domaći ponuđači sa 94,13%.
- Otvoreni postupak čini 93,33% i ograničeni postupak 6,67% svih javnih nabavki realizovanih putem okvirnog sporazuma.
- U izvještaju je prikazan i pregled broja ugovora po vrsti predmeta javne nabavke sa jednom dostavljenom ponudom gdje je u 2021. realizovano 1.845 ugovora sa ukupnom ugovorenom vrijednošću u iznosu od 66.018.370,83 eura.
- U 2021. naručioci su zaključili 4.523 ugovora o javnoj nabavci i to za robe 105.748.013,39 eura, za usluge 31.609.982,77 eura i za radove 45.362.943,57 eura. Vrijednost jednostavnih nabavki ispod 5.000 eura koje nijesu sprovedene preko sistema iznosi 64.735.589,54 eura, dok je broj zaključenih ugovora/faktura 130.380.
- Prosječno vrijeme trajanja postupka javne nabavke je 33,48 dana, dok je kod jednostavnih nabavki taj prosjek 25,47 dana.
- Prema vrsti predmeta javne nabavke, za nabavku roba ugovoreno je 139.412.419,58 eura, usluga 30.811.805,01 eura dok je za nabavku radova ugovoreno 45.295.074,59 eura.

- Prosječan broj ponuda u 2021. je 3,27 ponuda po postupku, što je porast u odnosu na 2020. kad je taj broj bio 2,27.

U periodu od 20. III 2022. do 6. VI 2022. Komisija za zaštitu prava (KZPPJN) je primila 40 žalbi. KZPPJN je u navedenom periodu donijela ukupno 38 odluka, od čega 36 odluka po izjavljenim žalbama i dva predmeta po presudama Upravnog suda kojima su usvojene tužbe na odluke KZPPJN.

U izvještajnom periodu KZPPJN je riješila 36 žalbi. Od navedenih žalbi: usvojeno je ili djelimično usvojeno 20 žalbi, četiri žalbe su odbijene kao neosnovane, za dvije žalbe je obustavljen postupak iz razloga jer je žalilac odustao od podnesene žalbe, u osam slučajeva po službenoj dužnosti je, u smislu člana 195 stav 2 ZJN zbog postojanja bitne povrede zakona u postupcima javnih nabavki, poništen postupak javne nabavke djelimično ili u cjelosti, dok je jedna žalba odbijena kao nepotpuna, a jedna kao neblagovremena. Od ukupnog broja žalbenih predmeta koje je riješila (36), KZPPJN je u izvještajnom periodu riješila: devet žalbi izjavljenih na Tendersku dokumentaciju, 25 žalbi izjavljenih na Odluku o izboru najpovoljnije ponude i dvije žalbe na Odluku o poništenju postupka javne nabavke.

U izvještajnom periodu, KZPPJN je od strane Upravnog suda primila četiri presude i jedno rješenje, koja su donijeta u postupku po tužbama izjavljenim protiv odluka Komisije, od čega četiri presude kojima su odbijene tužbe i jedno rješenje kojima se postupak obustavlja usljed odustanka tužioca od podnijete tužbe.

Od četiri presude kojima su odbijene tužbe, jedna presuda se odnosi na odluku Komisije donijetu u 2019, dvije presude se odnose na odluke Komisije donijete u 2020. i jedna presuda se odnosi na odluku Komisije donijetu u 2021. Jedno rješenje kojim se postupak obustavlja zbog odustanka tužioca od podnijete tužbe, se odnosi na odluku Komisije donijetu u 2020.

U izvještajnom periodu, nije bilo predmeta vraćenih KZPPJN na ponovno odlučivanje, obzirom da su donesene presude bile odbijajuće, ali je KZPPJN u izvještajnom periodu, donijela dvije odluke u postupku izvršenja presuda Upravnog suda kojima su predmeti vraćeni KZPPJN na ponovno odlučivanje za presude primljene prije izvještajnog perioda.

Vanredno preispitivanje sudskih odluka

U intervalu 20. III 2022. do 6. VI 2022, Upravni sud dostavio je KZPPJN šest tužbi, od kojih su sve izjavljene na odluke Komisije za zaštitu prava donijete u 2022.

U izvještajnom periodu KZPPJN nije dostavljena nijedna presuda Vrhovnog suda.

Uprava za inspekcijske poslove - Inspekcija za javne nabavke u izvještajnom periodu izvršila je ukupno 68 inspekcijskih pregleda, od čega 59 redovnih i devet po inicijativama. Utvrđeno je 52 nepravilnosti, za čije otklanjanje je izrečeno 46 mjera ukazivanja. Za počinjene prekršaje izrečene su četiri novčane kazne, putem izdavanja prekršajnih naloga, u iznosu od 4.300,00 eura, a podniet je jedan zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

Inspekcija je izvršila 59 kontrola, što je pad u poređenju sa 2020. Većina kontrola bila je vezana za vođenje evidencija, sačinjavanje i dostavljanje planova javnih nabavki i izvještaja o sprovedenim nabavkama, primijenu antikorupcijskih mjera i mjera sprečavanja sukoba interesa u postupku javne nabavke, kao i za faze zaključivanja i izvršenja ugovora, kao i sprovođenje jednostavnih nabavki.

Administrativni kapaciteti

U izvještajnom periodu održane su tri obuke, i to jedna temu regulatornog okvira gdje je obučeno 46 polaznika a dvije na temu e-sistema javnih nabavki koju je pohađalo 30 polaznika. Takođe, u istom periodu organizovana su dva roka za polaganje stručnog ispita za rad na poslovima javnih nabavki koji je položilo 19 kandidata, tako da je trenutno 765 službenika za javne nabavke u Crnoj Gori koji su položili ovaj ispit.

POGLAVLJE 18 - STATISTIKA

18.1 Statistička infrastruktura

Vlada je 31. III 2022. usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja zvanične statistike za period 2019 -2023. (za 2021.) i Izvještaj o izvršenju Godišnjeg plana zvanične statistike za 2021.

Nastavljene su aktivnosti na modernizaciji načina prikupljanja podataka: Kroz saradnju sa UNICEF-om, razvijen je sistem za CAPI metod prikupljanja podataka za statističko istraživanje o dohotku i uslovima života (SILC). Razvijena je aplikacija za prikupljanje podataka CAPI metodom za istraživanje Upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija za domaćinstva i lica (IKT) i Upotreba informaciono komunikacionih tehnologija za preduzeća, korišćenjem nove unaprijeđene verzije IST-a i unaprijeđene nove verzije UNICAPI sistema.

U prethodnom periodu Uprava za statistiku je radila na automatizaciji tri statistička saopštenja sa mjesečnom dinamikom prikupljanja podataka, kao i objavljivanja (na crnogorskom i engleskom jeziku). Istraživanja na kojima je rađena automatizacija su:

- Indeks potrošačkih cijena,
- Dolasci i noćenja turista u kolektivnom smještaju i
- Prosječne zarade (plate).

Automatizacijom saopštenja postignut je rezultat standardizacije statističkih poslovnih procesa, kao i unaprijeđenje istih, a u narednom periodu će se raditi na daljoj automatizaciji drugih statističkih saopštenja.

Započete su aktivnosti na kreiranju aplikativnog rješenja za popunjavanje matrice Generičkog modela statističkih poslovnih procesa. Generički model statističkih poslovnih procesa - GSBPM je standardni pregled statističkih poslovnih procesa koji identifikuje aktivnosti, odgovornosti, resurse, dokumentuje statističke procese na standardizovan način. Koristeći model, razvija se sistem praćenja, dokumentovanja i kontrole svih faza u proizvodnji rezultata zvanične statistike.

Uprava za statistiku realizuje Istraživanje o zadovoljstvu korisnika. Istraživanjem o zadovoljstvu korisnika želimo širokom krugu korisnika ponuditi mogućnost da izraze svoje mišljenje o našem radu i uslugama.

18.2. Makroekonomska statistika

U okviru poglavlja 18 – Statistika u cilju harmonizacije zvanične statistike u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima, sa ESA 2010, ističe se formiranje Radne grupe za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike 11. IV 2022.

U izvještajnom periodu radilo se na obračunu kvartalnog BDP-a za prvi kvartal 2022. po proizvodnoj i potrošnoj metodi u skladu sa ESA 2010 metodologijom. U skladu sa Kalendarom objavljivanja statističkih podataka planirano je publikovanje kvartalnog BDP-a 15. VI 2022. Podaci će biti dostavljeni Eurostat-u putem Edamis programa za transmisiju podataka u SDMX formatu.

U oblasti statistike nacionalnih računa nastavljen je rad na daljoj harmonizaciji sa standardima Evropske unije i ispunjavanja zahtjeva koji su definisani završnim mjerilima za zatvaranje Poglavlja 18 – Statistika. Uz podršku IPA projekata, Monstat, uprkos ograničenim kapacitetima, kontinuirano ulaže značajne napore u cilju postizanja većeg stepena usklađenosti sa ESA 2010 metodologijom kroz proizvodnju inputa za popunjavanje većeg broja varijabli u okviru tabela definisanih mjerilima za zatvaranje. Nastavljen je rad na formiranju elemenata potrebnih za obračun BDP-a po prihodnoj metodi, kao i rad na uvođenju i razvoju sektorskih nefinansijskih računa i razvoju integrisanog sistema za proizvodnju tabela ponude i upotrebe.

U okviru statistike cijena nastavlja se dalji rad na usklađivanju sa međunarodnim standardima. Sa tim u vezi, harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) i paritet kupovne moći (PPP) su u velikoj mjeri usklađeni sa standardima EU. U posmatranom periodu sve planirane aktivnosti u oblasti Harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena i Pariteta kupovne moći realizovane su definisanom dinamikom, uz podršku IPA 2019 višekorisničkog projekta.

U cilju unapređenja indeksa potrošačkih cijena i harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena kreirana je nova softverska aplikacija za obračun CPI/HICP-a, čime je automatizovan proces obrade podataka i ujedno su riješene nedoslednosti u agregiranju indeksa, što je i verifikovano od strane Eurostata. Takođe nastavljena je redovna transmisija podataka u zahtijevanom SDMX formatu.

U statistici spoljne trgovine robama nastavljen je rad na daljoj harmonizaciji ove statistike sa međunarodnim standardima. Zahtijevani setovi podataka spoljnotrgovinske robne razmjene na mjesečnom nivou se redovno dostavljaju Eurostatu putem e-Damisa, prema novoj strukturi podataka (DOC MET 400 format).

Takođe, u cilju dalje harmonizacije sa EU standardima, nastavljen je rad na aktivnostima u vezi daljeg unaprjeđenja statistike spoljnotrgovinske robne razmjene prema karakteristikama preduzeća (TEC) i prema fakturnoj vrijednosti (TIC). U skladu sa tim, u toku izvještajnog perioda, radi se na pripremi zahtijevanih skupova podataka statistike spoljnotrgovinske robne razmjene prema karakteristikama preduzeća (tabele B 1-11), za referentnu 2020. Podaci spoljnotrgovinske robne razmjene prema fakturnoj vrijednosti (TIC), za referentnu 2021. su dostavljeni Eurostatu.

18.3. Poslovna statistika

U oblasti statistike kratkoročnih indikatora, nastavljen je rad na harmonizaciji svih domenskih statistika (industrija, građevinarstvo, trgovina na malo i usluge) sa međunarodnim standardima. Zahtijevani podaci se redovno dostavljaju Eurostatu u propisanoj formi, uz kontinuirani rad na redovnim aktivnostima shodno Kalendaru objavljivanja statističkih podataka i unaprijed definisanim rokovima. Uz podršku projekta IPA 2019 višekorisničkog programa, nastavljen je rad na realizaciji aktivnosti neophodnih za harmonizaciju kratkoročnih statistika sa Regulativom za integraciju poslovnih statistika FRIBS EU2019/2152. S tim u vezi, izmijenjena je periodika obračuna i transmisije podataka o indeksu prometa u uslugama sa kvartalne na mjesečnu. U statistici usluga ostvaren je i napredak u proširenju obuhvata sektora N (Administrativne

i pomoćne uslužne djelatnosti) kao i uključivanje novog sektora L (Poslovanje nekretninama). Mjesečni podaci indeksa prometa u uslugama kao i podaci za sektore N i L proslijeđeni su Eurostatu u zahtijevanom SDMX formatu putem EDAMIS web portala.

18.4. Socijalna statistika

Vlada je 2. VI 2022. utvrdila Predlog zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, nakon što je prethodno povučen iz skupštinske procedure, kako bi se uradile ispravke tehničke prirode koje su uslovljene promjenama organizacione strukture Vlade.

Uprava za statistiku je sprovela „Istraživanje o uslovima života i bezbjednosti žena – GBV“. U izvještajnom periodu se radilo na validaciji podataka odnosno prilagođavanju baze Eurostatovom formatu.

U izvještajnom periodu objavljeni su godišnji podaci Ankete o radnoj snazi za 2021. Mjesečni rezultati Istraživanja o zaradama i zaposlenima iz administrativnih izvora su objavljeni prema Kalendaru objavljivanja statističkih podataka

Na osnovu rezultata Pilot istraživanja Ankete o dohotku i uslovima života EU-SILC koje je imalo za cilj testiranje aplikacije za unos podataka, a sprovedeno je u periodu od 28. II do 6. III 2022. - unaprijeđena je sama aplikacija za unos podataka. To je omogućilo sprovođenje redovnog istraživanja u periodu od 1. IV do 31. V 2022. uz novi metod prikupljanja podataka na terenu – CAPI metodom (preko laptopova). Podaci su na terenu u cjelokupnosti prikupljeni ovim metodom.

U izvještajnom periodu, kada je ESSPROS istraživanje u pitanju, shodno GRANT ugovoru IPA 2019 po prvi put je dostavljen prvi set podataka za referentnu 2020. u zahtijevanom SDMX formatu putem EDAMIS web portala. Validacija podataka od strane Eurostata za referentnu 2019. je završena.

18.5. Poljoprivredna statistika

U oblasti statistike poljoprivrede nastavljene su aktivnosti na pripremi Popisa poljoprivrede u skladu sa novim zakonodavnim okvirom EU. U navedenom periodu pripremljena je prvi nacrt Upitnika za Popis poljoprivrede.

U oblasti statistike organske proizvodnje, u martu 2022. formirana je međuinstitucionalna radna grupa u skladu sa ranije potpisanim Sporazumom o saradnji između Ministarstava poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Uprave za statistiku (iz 2013). Konačni podaci za 2021. pripremljeni su u skladu sa novim zakonskim okvirom (ESS sporazum o statistici o organskoj proizvodnji). Izvršeno je testiranje podataka u Eurostatu (CONVAL i STRUVAL validacija). Serija podataka za period od 2016. do 2020. je u pripremi (u skladu sa EU Reg 834/2007). Planirano je da ovi podaci budu dostavljeni Eurostatu kao konačni do 30. VI 2022.

18.6. Dodatno povezivanje

Uprava za statistiku je u izvještajnom periodu poslala Eurostatu podatke za 43 domena putem veb portala Edamis i veb aplikacije Edamis. Tokom izveštajnog perioda, poslato je 79 različitih skupova podataka. Konstantno se radi na povećanju broja podataka sa različitih domena i skupova podataka poslatih preko Edamis-a.

U izvještajnom periodu nastavljene su aktivnosti na stvaranju preduslova za unaprjeđenje diseminacije zvanične statistike, odnosno implementacije dinamičke veb stranice.

POGLAVLJE 32 - FINANSIJSKA KONTROLA

32.1. Unutrašnja finansijska kontrola u javnom sektoru

Normativni okvir

Ministarstvo finansija je u izvještajnom periodu aktivno pripremalo Konsolidovani izvještaj o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru za 2021, čije se usvajanje očekuje do kraja juna 2022, u skladu sa odredbama Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Institucionalni okvir

Unutrašnja revizija

U relevantnom periodu završena su predavanja i teorijska provjera znanja za prvi predmet, kao i predavanja za drugi predmet „Osnovi unutrašnje revizije“ u okviru trećeg kruga lokalizovanog Programa obuke za unutrašnjeg revizora u javnom sektoru za 25 kandidata, u skladu sa Pravilnikom o programu obuke i načinu polaganja ispita za sticanje sertifikata unutrašnjeg revizora u javnom sektoru („Sl. list CG“, broj 71/19).

U izvještajnom periodu, u okviru programa kontinuiranog profesionalnog usavršavanja ovlašćenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru, ukupno je održano 8 obuka³ za unutrašnje revizore raspoređene u jedinicama za unutrašnju reviziju na centralnom i lokalnom nivou, na sljedeće teme: „Metodologija sprovođenja angažmana uvjeravanja, praktično i detaljno predstavljanje i objašnjenje svake faze, a posebno faze planiranja, sve kroz studiju slučaja” i „Organizaciona nezavisnost funkcije unutrašnje revizije, objektivnost unutrašnjih revizora, dužna profesionalna pažnja i etičnost unutrašnjih revizora, globalni okvir kompetencija unutrašnje revizije (IIA) sa posebnim osvrtom na upravljanje rizicima”.

Prema podacima iz registra CHU (Centralne jedinice za harmonizaciju), na kraju izvještajnog perioda, 82⁴ od 89 (92,1%) raspoređenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru Crne Gore je sertifikovano.

Upravljanje i unutrašnje kontrole

U izvještajnom periodu održano je devet obuka iz oblasti upravljanja i unutrašnjih kontrola na sljedeće teme: „Unutrašnje kontrole“, „Samoprocjena unutrašnjih kontrola“, „Upravljanje rizicima“ i „Interne procedure“, kojima su prisustvovala ukupno 144 službenika.

32.2. Eksterna revizija

U cilju daljeg razvoja kapaciteta zaposlenih, zaposleni u DRI prisustvovali obukama organizovanim na nivou Institucije, interno kao i na regionalnom i međunarodnom nivou.

Tabela 1 - Pregled obuka za izvještajni period

Vrsta obuke	Broj obuka	U organizaciji
Obuke interno realizovane na nivou Institucije	1	U organizaciji DRI i Ministarstva finansija
Obuke realizovane na regionalnom i međunarodnom nivou	2	WFD Fondacija za demokratiju, INTOSAI WGIT

³ Za 4 grupe unutrašnjih revizora

⁴ Nesertifikovani raspoređeni unutrašnji revizori su u postupku sertifikacije

Državna revizorska institucija (DRI) je u izvještajnom periodu izvršila i objavila:

- jedan izvještaj o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti (1 revizija potrošačke jedinice),
- jedan izvještaj o reviziji uspjeha i
- 20 izvještaja o realizaciji preporuka.

Kontrolom realizacije preporuka datih u 20 izvještaja o reviziji, DRI je prekontrolisala ukupno 280 preporuka. Od 280 preporuka, 138 preporuka je realizovano (49,29%), 29 preporuka nije realizovano (10,36%), 38 preporuka djelimično realizovano (13,57%), 18 preporuka u fazi realizaciji (6,43%), 1 preporuka nije primjenjiva (0,36%), dok se za 56 preporuka nije mogao utvrditi status preporuke usljed nedostatka odgovarajućih relevantnih dokaza (20,00%).

Tabela 2 - Pregled kontrole realizacije preporuka za izvještajni period

Subjekt i /ili predmet revizije	Broj prekontrolisanih preporuka	Status realizacije					nije primjenjiva
		realizovano	nije realizovano	djelimično realizovana	u fazi realizacije	nije se moglo uvjeriti u status	
Efikasnost redovnog i investicionog održavanja državnih puteva	14	5	1	6	1	1	
Zavod za zapošljavanje Crne Gore za 2020. godinu	45	27	9	4	3	1	1
Tužilaštvo za 2020. godinu	38	11	2	2	8	15	
Rektorat Univerziteta Crne Gore za 2020. godinu	5	4				1	
Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost 2020. godinu	26	10	4	3	4	5	
Efikasnost upravljanja jedinstvenim registrom provrednih subjekata - CRPS	5		1	4			
Demokratska Crna Gora za 2020. godinu	2	1				1	
Nova sprska demokratija za 2020. godinu	11					11	
Grupa Birača Arsenal za Tivat za 2020. godinu	7	4	1	1		1	
Albanska Alternativa za 2020. godinu	8	3		2		3	
Demokratska partija za 2020. godinu	10	1	2	1	2	4	
Ministarstvo odbrane za 2020. godinu	16	8	4	1		3	
Socijaldemokrate Crne Gore za 2020. godinu	12	9	1	1		1	
JPU Ćina Vrbica 2020. godinu	7	4	1	2			
Demokratska partija socijalista CG za 2020. godinu	4	4					
Grupa Birača Tivatska akcija za 2020. godinu	11	4	1	2		4	
Bošnjačka stranka za 2020. godinu	20	13	1	4		2	
Građanski pokret URA za 2020. godinu	16	11	1	3		1	
Socijaldemokratska partija Crne Gore za 2020. godinu	9	6		1		2	
JU Crnogorsko narodno pozorište za 2020. godinu	14	13		1			
Total	280	138	29	38	18	56	1

U cilju jačanja saradnje Vrhovne državne revizije i Parlamenta u dijelu kontrole i nadzora rada subjekata revizije, a u skladu sa Akcionim planom za ispunjavanje obaveza iz Protokola o saradnji Skupštine i Državne revizorske institucije, u izvještajnom periodu održana su 3 konsultativna saslušanja povodom izvještaja o reviziji. Jačanje saradnje sa Skupštinom nastaviće se kroz realizaciju obaveza iz Akcionog plana za ispunjavanje obaveza iz Protokola o saradnji Skupštine i DRI, posebno u dijelu prezentovanje izvještaja o reviziji na sjednicama odbora, a sve u cilju pružanja stručne podrške za postupanje Skupštinskih odbora nakon dostavljanja izvještaja o reviziji.

Kroz međunarodnu saradnju, DRI učestvuje u sprovođenju kooperativne revizije „*Sopstveni prihodi opština za pružanje kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije*“ sa sedam članica EUROSAI Radne grupe za reviziju opština (EUROSAI TFMA). Pored toga, u izvještajnom periodu prihvaćena je inicijativa Ureda za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine za sprovođenje paralelne revizije uspjeha i u toku je definisanje teme i oblasti od uzajamnog interesa za obje institucije.

Kao članica EUROSAI Radne grupe za reviziju životne sredine (EUROSAI WGEA) i INTOSAI Radne grupe za reviziju informacionih sistema (INTOSAI WGITA), DRI je učestvovala na redovnim sastancima ovih međunarodnih radnih grupa.

Kroz saradnju sa Međunarodnom inicijativom za razvoj (IDI), Državna revizorska institucija je u završnoj fazi realizacije samoocjene rada Institucije, koja se sprovodi na osnovu međunarodne metodologije za ocjenu učinka (SAI PMF). Rezultati samoocjene će poslužiti Instituciji kao osnova za izradu novog Strateškog plana razvoja DRI za period 2023 – 2027.

32.3. Zaštita finansijskih interesa EU

Crna Gora, u skladu sa svojim obavezama, redovno izvještava EK o identifikovanim nepravilnostima i pruža podršku u slučaju iskazane potrebe tokom istraga. S tim u vezi, postignut je napredak na razvoju solidne evidencije o prijavljivanju nepravilnosti. U 2022, jedan slučaj je zatvoren, jedan slučaj je ažuriran i jedan novi slučaj je prijavljen kroz IMS (*Irregularity Management System*), u skladu sa procedurama. Takođe, ostvarena je saradnja sa Kancelarijom Evropske Komisije za borbu protiv prevara (OLAF) i pružena podrška i pomoć u istragama na terenu u toku posjete Crnoj Gori, shodno Uredbi (EU, Euroatom) br. 883/2013 i Okvirnom sporazumu potpisanim između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o aranžmanima za finansijsku pomoć Unije u okviru pretpristupne pomoći IPA II.

Nacionalna Kancelarija za borbu protiv prevara (AFCOS) redovno ažurira registre rizika, obuke i nepravilnosti i obavještava OLAF o svim promjenama u skladu sa informacijama dobijenim od tijela uključenih u proces izvještavanja.

U vezi Strategije za borbu protiv prevara i upravljanje nepravilnostima u cilju zaštite finansijskih interesa EU za period 2019-2022, Vlada je 20. V 2022. usvojila Izvještaj o realizaciji pomenute Strategije za 2020. i 2021, a 26. V 2022. i Akcioni plan za 2022. Nakon završetka perioda na koji je Strategija donijeta izvršiće se evaluacija u skladu sa pravilima propisanim Metodologijom razvijanja, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata u Crnoj Gori.

U sklopu Programa Reforme upravljanja javnim finansijama 2022 - 2026 (PFM 2022 - 2026), AFCOS kancelarija je planirala izradu nove Strategije za borbu protiv prevara i upravljanja nepravilnostima u cilju zaštite finansijskih interesa EU za period 2023 – 2026. sa pratećim Akcionim planom, koja bi dodatno ojačala pravni okvir i kapacitete AFCOS kancelarije i cjelokupnog AFCOS sistema.

32.4. Zaštita eura od falsifikovanja

U cilju postizanja pune harmonizovanosti sa regulativom EU/ECB, Savjet CBCG je 17. V 2022, donio Odluku o izmjenama Odluke o reprodukciji novčanica, koja je harmonizovana sa novom Odlukom Evropske Centralne Banke od decembra 2020, EU 2020/2090 (celex 32019D0039) o izmjeni Odluke o apoenima, specifikacijama, reprodukciji, zamjeni i povlačenju euro novčanica (ECB/2013/10) u dijelu koji se odnosi na reprodukciju novčanica.

Nastavljene su aktivnosti na zaštiti eura od falsifikovanja u skladu sa harmonizovanom regulativom i standardima EU i ECB, posebno u dijelu primjene EU i ECB standarda u radu rukovaoca gotovinom i njihove obuke i testiranju uređaja za rad sa novcem. Nastavljena je i saradnja i razmjena informacija sa Upravom policije i Višim tužilaštvom.

Takođe, u skladu sa potpisanim sporazumima nastavljena je redovna komunikacija i razmjena informacija sa ECB, EC DG/ECFIN, kao i drugim međunarodnim institucijama po pitanju zaštite eura od falsifikovanja. Puna pažnja posvećena je daljem učešću Crne Gore u Pericles programu.

KLASTER 2: UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE

U poglavlju 1 se sprovode kontinuirane aktivnosti na planu infrastrukture kvaliteta i tržišnog nadzora, a takođe je nastavljeno sa jačanjem kapaciteta u oblasti hemikalija i pripremom podzakonskih akata u oblasti ljekova. U poglavlju 2, 8. VI 2022. je započeo tenderski proces za tvining projekat u iznosu od 823.529,41 EUR koji će se finansirati iz budžeta IPA 2020 sa ciljem jačanja kapaciteta Zavoda za zapošljavanje Crne Gore u pogledu implementacije AMTR, budućeg učesnika u ESF-u i olakšavanja mobilnosti radne snage. U poglavlju 3, održana je TAIEX ekspertska misija u formi online sastanaka, na temu usklađivanja sektorskih propisa, kao i propisa iz oblasti zanatstva u oblasti međusobnog priznavanja profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija sa Direktivom 2005/36 EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija i Direktivom 2013/55 EU o izmjeni Direktive 2005/36. U okviru poglavlja 4, CBCG je završila šest redovnih neposrednih kontrola finansijskih institucija: tri banke, dvije mikro-kreditne finansijske institucije i jednu faktoring kompaniju u cilju provjere usklađenosti njihovog poslovanja sa propisima iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma. U navedenom periodu su završene i ciljne kontrole kod jedne banke. U dijelu poglavlja 6, formirana je Radna grupa za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima, kroz koji će biti izvršeno dodatno usklađivanje sa pravnom tekovinom EU, dok se u dijelu računovodstva očekuje donošenje podzakonskog akta kojim će biti izvršeno potpuno usklađivanje sa Direktivom o računovodstvu. U dijelu poglavlja 7, utvrđen je Predlog zakona o potvrđivanju Singapurskog ugovora o žigovnom pravu. Kod poglavlja 8, formiran je novi Savjet Agencije za zaštitu konkurencije i imenovan v.d. direktor Agencije. U poglavlju 9, u izvještajnom periodu usvojeni su podzakonski akti iz oblasti bankarstva i osiguranja. U poglavlju 28, Ministarstvo zdravlja je realizovalo projekat razvijanja SOHO Mreže informacionog softverskog sistema sa ciljem stvaranja preduslova za ulaganje u razvoj IT sistema podrške, odnosno primjene zakonodavnog okvira u području supstanci ljudskog porekla (krv, organi, tkiva, ćelije i reproduktivne ćelije), kao i obezbjeđivanje analize, smjernica i podrške za razvoj softvera.

POGLAVLJE 1 - SLOBODA KRETANJA ROBE

1.1. Opšti principi

1.1.2. Standardizacija

Tokom perioda 20. III 2022 – 6. VI 2022. Institut za standardizaciju (ISME) publikovao je ukupno 428 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata (MEST), u potpunosti usaglašenih sa evropskim i međunarodnim standardima.

U skladu sa zvaničnim Izvještajem CEN/CENELEC Management Centra za I kvartal 2022, ISME je na nacionalnom nivou usvojio ukupno 88,02% evropskih standarda i srodnih dokumenata, od kojih je 86.17% CEN standarda iz oblasti opšte standardizacije i 92.01% CENELEC standarda iz oblasti elektrotehnike.

U izvještajnom periodu, Institut je u kontinuitetu sprovodio aktivnosti u cilju ispunjenja zahtjeva za punopravno članstvo u CEN/CENELEC, a ocjenjivanje Instituta je planirano u junu 2022.

Kada je riječ o administrativnim kapacitetima, ISME ima ukupno 19 zaposlenih, uključujući i direktora.

1.1.3. Metrologija

U okviru trećeg ciklusa akreditacije ispitnih i kalibracionih laboratorija Zavoda za metrologiju, izdati su sertifikati o akreditaciji, čime je ponovo potvrđena kompetentnost Zavoda za postupke kalibracije, po standardu MEST EN ISO/IEC 17025:2018. S obzirom da je Zavod uveo sistem menadžmenta kvalitetom

po standardu MEST EN ISO 9001:2016, 14. IV 2022. održana je redovna sertifikaciona provjera u *on line* formatu. Provjeru su vodili ocjenjivači ocjenjivačkog tijela *Management Systems Certification*, Beograd, prilikom koje je potvrđen sistem menadžmenta kvalitetom koji je Zavod implementirao.

Zavod je proširio svoje najbolje kalibracione i mjerne mogućnosti (CMC) za tri nova CMC u oblasti dužine i jedan u oblasti relativne vlažnosti. Trenutno, Zavod ima 32 objavljene najbolje kalibracione i mjerne mogućnosti u Bazi podataka BIPM.

Povodom obilježavanja Svjetskog dana metrologije, 20. V 2022, Zavod je organizovao otvorene dane, prilikom kojih su studenti i učenici imali priliku da se upoznaju sa radom Zavoda i posjete laboratorije, a 19. V je omogućeno svim zainteresovanim građanima da provjere ispravnost i tačnost svojih ličnih manometara za mjerenje krvnog pritiska.

U pogledu kadrovskih kapaciteta, zbog odlaska u penziju, Zavod ima jednog zaposlenog manje, a trenutno je 41 stalno zaposleni i jedna pripravnica, dok je postupak javnog oglašavanja za popunjavanje tri radna mjesta u završnoj fazi.

1.1.4. Akreditacija

U izvještajnom periodu, Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) je akreditovalo 1 novo tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti. U nacionalnom sistemu akreditacije trenutno postoji ukupno 46 tijela za ocjenjivanje usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih su 28 laboratorije za ispitivanje, 2 laboratorije za etaloniranje, 2 medicinske laboratorije, 8 kontrolnih tijela, 3 sertifikaciona tijela za sertifikaciju proizvoda i 3 sertifikaciona tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta.

Nakon uspješno realizovane predocjenjivačke posjete (novembar 2021), Evropska kooperacija za akreditaciju (EA) je u saradnji sa ATCG utvrdila okvirni termin (kraj novembra/početak decembra 2022) za realizaciju ocjenjivačke posjete ATCG-u za potrebe potpisivanja Multilateralnog sporazuma (tzv. EA MLA Sporazum). ATCG je predhodno iskazalo namjeru za potpisivanjem EA MLA Sporazuma u sljedećim šemama akreditacije: ispitivanje (ISO/IEC 17025), etaloniranje (ISO/IEC 17025), medicinska ispitivanja (ISO/IEC 15189), kontrolisanje (ISO/IEC 17020), sertifikacija proizvoda (ISO/IEC 17065) i sertifikacija sistema menadžmenta (ISO/IEC 17021-1).

1.1.5. Tržišni nadzor

Sprovođenje tržišnog nadzora

U proaktivnom nadzoru, shodno Godišnjem programu nadzora proizvoda na tržištu, u izvještajnom periodu postupalo je osam inspekcija, koje su kontrolisale ukupno 4 vrste proizvoda, i to: merdevine (Tržišna inspekcija); igračke, biocidne proizvode (Zdravstveno-sanitarna inspekcija); opremu i uređaje za vozila (Direkcija za inspeksijski nadzor u drumskom saobraćaju).

U reaktivnom nadzoru, Tržišna i Zdravstveno-sanitarna inspekcija, pratile su opasne proizvode na osnovu podataka preuzetih iz RAPEX-a, po obavještenju Regionalne mreže za razmjenu informacija o opasnim proizvodima, po obavještenju Uprave carina i po prijavi potrošača.

U izvještajnom periodu, izvršeno je ukupno 580 inspeksijskih pregleda, od kojih je 444 pregleda izvršeno u proaktivnom nadzoru (po programu - redovni, produženi), a 136 pregleda u reaktivnom nadzoru (133 pregleda po RAPEX obavještenjima, 1 pregled po obavještenju Regionalne mreže za razmjenu

informacija o opasnim proizvodima, 1 pregled po obavještenju Uprave carina, 1 pregled po prijavi potrošača).

Na tržištu Crne Gore, u proaktivnom i reaktivnom nadzoru, pronađeno je 217 vrsta opasnih i neusaglašenih proizvoda u količini 9.497 komada, od čega 59 vrsta u količini 1.003 komada predstavlja opasne proizvode sa ozbiljnim rizikom, 149 vrsta u količini 8.330 komada su opasni proizvodi koji ne predstavljaju ozbiljan rizik, dok 9 vrsta u količini 164 komada predstavlja neusaglašene proizvode.

Preduzete mjere:

Povlačenje s tržišta (trajna zabrana prometa) opasnih i neusaglašenih proizvoda, izrečena je za 68 vrsta u količini 1.167 komada, i to:

- za opasne proizvode koji predstavljaju ozbiljan rizik, ukupno 59 vrsta u količini 1.003 komada (dječja odjeća, lampa, stona lampa, prenosna dječja lampa, svjetleći lanci, punjiva LED lampa, električni razdjelnik, aparat za brijanje, električno kuvalo, električni rešo, produžni kabl, dječje naočare za sunce, igračke).
- za neusaglašene proizvode, ukupno 9 vrsta u količini 164 komada (punjač za mobilni telefon, električna četka za kosu, dječja biciklistička kaciga, skejtbord, zaštitni reflektujuć prsluk, zaštitne rukavice, LED sijalica).

Mjera opoziva od krajnjih potrošača je izrečena za 21 vrstu opasnih proizvoda sa ozbiljnim rizikom u količini 713 komada (električna lampa, igračka).

Obavještenja o opozivima su objavljena u dnevnim novinama i istaknuta na vidnom mjestu u objektu.

Po nalogu inspektora, za proizvode koji su povučeni sa tržišta i čiji je promet trajno zabranjen, mjera uništenja sprovedena je za opasne proizvode sa ozbiljnim rizikom i neusaglašene proizvode, ukupno 53 vrste u količini 857 komada, i to:

- za opasne proizvode sa ozbiljnim rizikom, ukupno 45 vrsta u količini 707 komada (lampa, prenosna dječja lampa, svjetleći lanci, električno kuvalo, električni razdjelnik, aparat za brijanje, punjiva LED lampa, električni rešo, produžni kabl, dječje naočare za sunce);
- za neusaglašene proizvode, ukupno 8 vrsta u količini 150 komada (električna četka za kosu, dječja biciklistička kaciga, skejtbord, zaštitne rukavice, zaštitni reflektujuć prsluk, LED sijalica).

Proizvođaču/distributeru, vraćeno je 13 vrsta opasnih proizvoda sa ozbiljnim rizikom i neusaglašenih proizvoda u količini 113 komada, i to:

- opasnih proizvoda sa ozbiljnim rizikom, ukupno 11 vrsta u količini 45 komada (stona lampa, dječja odjeća);
- neusaglašenih proizvoda, ukupno 2 vrste u količini 68 komada (punjač za mobilni telefon, LED sijalica).

Privremena zabrana prometa za proizvode koji ne predstavljaju ozbiljan rizik, do otklanjanja utvrđenih neusaglašenosti, za 149 vrsta u količini 8.330 komada (hodolica za bebe, hranilica za bebe, lampa, stona lampa, podna lampa, fen za kosu, uvijač za kosu, presa za kosu, punjač za mobilni telefon, električni toster, power bank, električni rešo, električni mikser, štapni mikser, električno kuvalo, električna pećnica, električni aparat za kafu, električna topilica za vosak, mašinica za šišanje, usisivač, zvučnik, pojačavač

zvučnog signala, ekspres lonac, motorna testera, brusilica, mašina za poliranje, mašina za pranje posuđa, aerosolni raspršivač, baštenski namještaj, dječje naočare za sunce, roleri, skejtbord, merdevine, štitnik sluha, oprema za plutanje prilikom obuke u plivanju, biciklistička kaciga, zaštitni šljem, zaštitne rukavice, zaštitni reflektujući prsluk).

Navedeni proizvodi čiji je promet privremeno zabranjen, nakon usaglašavanja vraćeni su u promet.

Izvršeno je uzorkovanje radi laboratorijskog ispitivanja 57 vrsta proizvoda i to 33 vrste – igračka od strane Zdravstveno sanitarne inspekcije i 24 vrste - sredstvo za ishranu bilja od strane Fitosanitarne inspekcije.

Rezultati laboratorijskog ispitivanja ukazuju da 25 proizvoda ne ispunjava propisane zahtjeve i to 20 vrsta igračaka (19 vrsta zbog prisustva ftalata, 1 vrsta zbog prisustva bora) i 5 vrsta sredstava za ishranu bilja (3 vrste zbog odstupanja od označenih i deklariranih vrijednosti, 2 vrste zbog prisustva nedozvoljene supstance).

Saradnja Uprave za inspekcijske poslove i Uprave prihoda i carina

Uprava prihoda i carina je, u saradnji sa Tržišnom inspekcijom, u izvještajnom periodu realizovala jednu zajedničku akciju o pojačanoj kontroli robe i to za:

- Mašine za pranje posuđa u domaćinstvu, a akcija je trajala od 21. II 2022. do 21. III 2022.

U toku su još 3 zajedničke akcije Uprave prihoda i carina i Tržišne inspekcije, i to za:

- Merdevine, akcija traje od 10. V 2022. do 20. VI 2022;
- Neinverterske (on/off) klime, akcija traje od 10. II 2022. do 10. VI 2022;
- Dječja odjeća, električna kувала, produžni kablovi, dječje naočare za sunce, igračke-ljigavci i igračke-plastične lutke (zajednička akcija UPC, Tržišne insepkcije i Zdravstveno sanitarne inspekcije).

Uprava je nastavila da u kontinuitetu obavještava organizacione jedinice o pronađenim opasnim proizvodima, po obavještenjima dobijenim iz Tržišne inspekcije u okviru Regionalne mreže za razmjenu informacija o opasnim proizvodima.

1.2. Vertikalne mjere

1.2.1. Direktive Novog pristupa

Medicinska sredstva

Usaglašavanje sa novim propisima EU nastavlja se kroz podzakonske akte za sprovođenje ovog zakona, prvenstveno u okviru Twinning projekta sa Agencijom za lijekove i medicinske proizvode Republike Hrvatske (HALMED), u okviru kojeg su izrađena tri pravilnika, koje se nalaze u proceduri donošenja.

1.2.2. Direktive sektorskog (starog) pristupa

Hemikalije

Bilans ostvarenih rezultata

Nastavljena je kontinuirana saradnja i izgradnja kapaciteta za učešće u radu tijela Evropske agencije za hemikalije (ECHA) u okviru IPA projekta „Pripreme mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“:

- obuka na temu „Uloga država članica i ECHA u primeni pravnih tekovina EU o hemikalijama“ (31. III 2022);
- ECHA webinar: novi razvoji i regulatorne primene OECD QSAR Toolbok-a (28. IV 2022);
- Uvođenje koncepta faktora procjene smješe (MAF) u REACH (29. IV 2022);
- Najnovije izdanje IUCLID 6 (12. V 2022);
- HelpNet REACH, CLP i BPR radionice i obuka o Uredbi o BPR (17-19. V 2022).

Agencija je izdala 88 dozvola za slobodan promet (uvoz) opasnih hemikalija i to 67 dozvola za uvoz hemikalija. Nadalje, izdato je 8 PIC saglasnosti (Postupak davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja). Na osnovu Zakona o biocidnim proizvodima izdato je 85 rješenja o upisu u Privremenu listu biocidnih proizvoda i 2 rješenja za obavljanje djelatnosti prometa, upotrebe i skladištenja biocida. U izvještajnom periodu postavljeno je 3 pitanja Nacionalnom help-desku (helpdesk@epa.org.me), a većina se odnosila na registraciju biocidnih proizvoda.

Shodno Zakonu o hemikalijama, ekološka inspekcija je obavila 12 inspekcijskih nadzora po Zakonu o hemikalijama.

Sanitarni inspektori izvršili su 192 pregleda pošiljki pri uvozu hemikalija i biocidnih proizvoda u količini od 811.342kg. Ukupnoj pregledanoj količini je odobren uvoz i promet. Sanitarni inspektori izvršili su u unutrašnjem prometu 126 inspekcijskih pregleda, od toga 28 inspekcijskih pregleda biocidnih proizvoda i nijesu utvrđene nepravilnosti, kao i 98 inspekcijskih pregleda u cilju kontrole Uredbe o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu. Takođe, izvršena su 32 laboratorijska ispitivanja plastičnih igračaka na prisustvo ftalata, od čega je 19 uzoraka bilo nebezbedno. Subjekti nadzora su obaviješteni o rezultatima i dobrovoljno su preduzele mjere neodložnog sprječavanja dalje distribucije nebezbednih igračaka (19 vrsta u količini od 519 komada trajno stavljeno van prometa). Izdato je 16 prekršajnih naloga zbog stavljanja u promet nebezbednih igračaka.

Ljekovi

Na sjednici Upravnog odbora Instituta od 25. III 2022. usvojen je novi Cjenovnik za usluge koje pruža Institut u oblasti lijekova - Odluka o načinu plaćanja i visini naknada za obavljanje zakonom utvrđenih nadležnosti Instituta za lijekove i medicinska sredstva (objavljena na internet portalu Instituta 30. III 2022).

Najmlađa organizaciona jedinica u Institutu za lijekove i medicinska sredstva – Laboratorija, započela je sa svojim radom. Tokom marta Institut je organizovao obilazak Laboratorije institucijama zainteresovanim za usluge koje Laboratorija obezbjeđuje. Institut su posjetili predstavnici Instituta za javno zdravlje, Centra za ekotoksikološka ispitivanja, Univerziteta Donja Gorica, Medicinskog, Metalurško-tehnološkog, Prirodno-matematičkog fakulteta, Uprave prihoda i carina i Monteputa. Laboratorija je prvenstveno osnovana u cilju borbe protiv falsifikovanih i substandardnih lijekova, kao i radi unapređenja naučno-istraživačkog rada Instituta, koji je nastavna baza Univerziteta.

Do 27. III 2022. završena je predaja zahtjeva za usaglašavanje maksimalnih cijena lijekova sa Uredbom o kriterijumima za formiranje maksimalnih cijena lijekova („Sl. list CG“, broj 130/21). U proteklom periodu izvršeno je usaglašavanje svih cijena lijekova sa navedenom Uredbom, koje su redovno ažurirane na internet portalu Instituta.

Na osnovu čl. 131 i 150 Zakona o ljekovima i Pravilnika o obliku, sadržaju, periodu za koji se dostavlja i načinu dostavljanja izvještaja o prodaji ljekova („Sl. list CG“, broj 2/13), Institut za ljekove i medicinska sredstva je pripremio Izvještaj o potrošnji ljekova u Crnoj Gori za 2021, koji je objavljen na internet portalu Instituta 22. V 2022. Za izradu izvještaja su korišćeni podaci o prometu registrovanih veledrogerija koje su obavljale promet ljekovima u Crnoj Gori u 2021. (14 privatnih i 1 državna).

Administrativni kapaciteti

Upravni odbor Instituta za ljekove i medicinska sredstva usvojio je novi Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta 25. III 2022, kojim su uvećani administrativni kapaciteti za obavljanje regulatornih poslova – ukupno 94 zaposlena, od čega je popunjeno ukupno 55 radnih mjesta, a na poslovima koji se odnose na implementaciju pravne tekovine u oblasti ljekova zaposlen je 1 farmaceut i 1 referent (srednja stručna sprema). Dodatno zapošljavanje značajno je uticalo na ubrzanje procesa i donošenje odluka u rokovima propisanim zakonom (10 farmaceuta i 2 referenta u 2022). Na istoj sjednici usvojen je i novi Statut Instituta za ljekove i medicinska sredstva, kojim se uspostavljaju temelji za dalji organizacioni razvoj Instituta.

POGLAVLJE 2 - SLOBODA KRETANJA RADNIKA

2.1. Pristup tržištu rada i EURES

Tenderski proces za tvining projekat u iznosu od 823.529,41 EUR koji će se finansirati iz budžeta IPA 2020 sa ciljem jačanja kapaciteta Zavoda za zapošljavanje Crne Gore u pogledu implementacije AMTR, budućeg učešća u ESF-u i olakšavanja mobilnosti radne snage, započeo je njegovim objavljivanjem 8. VI 2022.

POGLAVLJE 3 - PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

3.1. Međusobno priznavanje profesionalnih kvalifikacija

3.1.1. Usklađivanje sektorskih propisa

U periodu od 21-25. V 2022, održana je TAIEX ekspertska misija u formi online sastanaka, na temu usklađivanja sektorskih propisa, kao i propisa iz oblasti zanatstva u oblasti međusobnog priznavanja profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija sa Direktivom 2005/36 EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija i Direktivom 2013/55 EU o izmjeni Direktive 2005/36. U fokusu petodnevne Misije bili su Zakon o zanatstvu, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenoj njezi pacijenata, Zakon o veterinarstvu i Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata. TAIEX eksperti za ovu misiju bili su iz Ministarstva za rad, porodicu, socijalna pitanja i jednake mogućnosti i iz Ministarstva za ekonomski razvoj i tehnologiju Republike Slovenije. Kroz Bilateralno tehničku podršku Crnoj Gori za period 2021-2022, tražena je ekspertska podrška Republike Slovenije u cilju upoznavanja nadležnih institucija sa Direktivom 2018/958 EU o ispitivanju proporcionalnosti prije donošenja novih propisa kojima se regulišu profesije, radi usklađivanja svih propisa.

POGLAVLJE 4 - SLOBODA KRETANJA KAPITALA

4.1. Realizacija aktivnosti – zakonodavni okvir

Na dan 6. VI 2022. Crna Gora ima tri platne institucije i to:

- Platna institucija „MONTENEGRO TRANSFERS” DOO Podgorica (izvršavanje novčanih doznaka putem sistema „Western Union”) – koja ima 16 agenata;
- Platna institucija „CAPITAL TRANSFER MNE” DOO Podgorica (izvršavanje novčanih doznaka putem sistema „RIA”) – koja ima tri agenta;
- Platna institucija „MONETA MNE” DOO Podgorica (izvršavanje novčanih doznaka putem sistema „MoneyGram”) – koja ima tri agenta.

U periodu od marta do juna 2022, Centralna banka je, u cilju provjere usklađenosti poslovanja sa propisima iz oblasti platnog prometa:

- pripremila izvještaj o kontroli dvije banke i izrekla odgovarajuće mjere za jednu banku, čije kontrole je obavila u prethodnom izvještajnom periodu;
- u skladu sa ECB-ovom praksom, nastavljen je proces sprovođenja i sistem-wide tematske kontrole revizije usklađenosti poslovanja sa određenim odredbama Zakona o platnom prometu („Sl. list CG”, br. 62/13 i 6/14) započet u prethodnom izvještajnom periodu.

U prethodnom izvještajnom periodu podnesen je jedan zahtjev za upis agenta u Registar platnih institucija i njihovih agenata koji je i u ovom izvještajnom periodu u fazi realizacije, jer je nakon razmatranja zahtjeva utvrđeno da platna institucija nije dostavila uz zahtjev adekvatnu dokumentaciju za upis agenta.

Takođe, u prethodnom izvještajnom periodu podnesen je jedan zahtjev za dobijanje odobrenja za pružanje platnih usluga koji je i dalje u fazi realizacije zbog dopune adekvatne dokumentacije od strane podnosioca zahtjeva.

4.2. Sprječavanje pranja novca i borba protiv terorizma

CBCG je, u periodu od marta do juna 2022, završila šest redovnih neposrednih kontrola finansijskih institucija: tri banke, dvije mikro-kreditne finansijske institucije i jednu faktoring kompaniju u cilju provjere usklađenosti njihovog poslovanja sa propisima iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma. U navedenom periodu su završene i ciljne kontrole kod jedne banke.

U istom periodu Centralna banka je sprovela i četiri tematske ciljne kontrole obveznika vezano za provjeru ispunjenja prethodno izrečenih mjera na osnovu izvršenih neposrednih kontrola, u vezi s čim su usvojeni zaključci o otklanjanju nepravilnosti u zadatim rokovima.

Centralna banka je u periodu izvještavanja, izrekla mjere Upozorenja prema dva obveznika, kao i jedno preventivno upozorenje svim bankama u domenu primjene propisa iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma i podnijela zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka Sudu za prekršaje, za dvije banke radi prekršenih odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma.

Tokom aprila i maja 2022, MUP - Direkcija za nadzor u oblasti sprečavanje pranja novca, finansiranja terorizma i međunarodnih restriktivnih mjera je, iz djelokruga svojih nadležnosti izvršila 24 kontrole kod obveznika definisanih Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Kao rezultat izvršenih kontrola, izdato je 9 prekršajnih naloga za pravna lica, kao i isti broj odgovornih lica u pravnom licu, sa ukupnim izrečenim novčanim kaznama u iznosu 30,400.00 eura.

Takođe, u navedenom periodu, Direkcija za nadzor je prosljedila pet obavještenja prema drugim državnim organima, od čega su četiri obavještenja prosljeđena Sektoru za finansijsko obavještajne poslove - Uprave policije i jedno obavještenje Upravi prihoda i carina.

Kada je u pitanju Agencija za nadzor osiguranja, uvođenjem digitalizacije i u proces godišnjeg nadzornog izvještavanja ANO značajno je unaprijeđen proces dostave podataka i izvještaja i istovremeno je napravljen značajan iskorak u pogledu kvaliteta i pouzdanosti podataka i informacija koje služe kao osnov za nadzor u skladu sa novim unaprijeđenim podzakonskim okvirom u ovom domenu. Takođe, veoma značajni efekti se odnose na smanjenje operativnih rizika u pratećim poslovnim procesima u Agenciji i u društvima za osiguranje.

POGLAVLJE 6 - PRIVREDNO PRAVO

6.1. Normativni okvir

U cilju daljeg usklađivanja sa pravnom tekovinom EU, 21. III 2022. formirana je Radna grupa za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima. Pored toga, uslozljavanje materije privrednog prava je dodatno dovelo do potrebe da se poglavlje IX Registracije, odnosno članovi 319-324 Zakona o privrednim društvima, dodatno normiraju i izmijeste u poseban zakon. Kroz izmjene i dopune Zakona o privrednim društvima („Sl. list CG“, broj 65/20) će se obezbijediti potrebno usklađivanje u odnosu na Direktivu (EU) 2019/1151 u pogledu upotrebe digitalnih alata i postupaka u pravu društava, Direktivu (EU) 2019/2121 u pogledu prekograničnih spajanja i podjela i dijela Direktive (EU) 2017/828 u pogledu podsticaja dugoročnog učešća akcionara. Takođe, planirano je da se izvrši određeno prilagođavanje normi koje su već u primjeni, a sve u cilju stvaranja uslova poslovanja koji će svim poslovnim subjektima omogućiti da postanu relevantan i ravnopravan učesnik na jedinstvenom ekonomskom prostoru

6.2. Aktivnosti Komisije za tržište kapitala

6.2.1. Centralni registar propisanih informacija

Komisija za tržište kapitala je u izvještajnom periodu usvojila Pravila o načinu dostavljanja propisanih informacija u Centralni registar propisanih informacija, kao i Pravila o dopuni Pravila o bližem sadržaju i načinu finansijskog izvještavanja („Sl. list CG“, broj 49/22).

Komisija radi na implementaciji najnovije forme finansijskih iskaza u skladu sa Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna društva i druga pravna lica („Sl. list CG“, br. 11/20, 139/21, 13/22), koji izrađuje Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore.

6.2.2 Kodeks korporativnog upravljanja

Kada je u pitanju revizija Kodeksa korporativnog upravljanja, Komisija se, zajedno sa Montenegroberzom, u aprilu mjesecu obratila EBRD-u zahtjevom u vezi sa podrškom kada je u pitanju projekat revizije Kodeksa. Imajući u vidu da je Komisija dobila negativan odgovor, uz obrazloženje da EBRD nije u mogućnosti da obezbijedi sredstva za traženu podršku iz razloga što je najveći dio sredstava usmjeren ka potrebama izazvanim ratom u Ukrajini, Komisija je uputila Svjetskoj banci zahtjev za pružanje podrške realizaciji navedenog projekta.

6.2.3. Računovodstvo i revizija

6.2.3.1. Normativni okvir

U oblasti računovodstva, u toku je finalizacija izmjena i dopuna Pravilnika o sadržini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna društva i druga pravna lica („Sl. list CG“, broj 11/20). Očekuje se da će ovaj podzakonski akt biti donijet do kraja juna 2022, nakon što prođe konsultacije u okviru Ministarstva finansija.

POGLAVLJE 7 - PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE

7.1. Ministarstvo ekonomskog razvoja

Normativni okvir

Vlada je 20. IV 2022. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Singapurskog ugovora o žigovnom pravu.

Aktivnosti Direkcije za intelektualnu svojinu Ministarstva ekonomskog razvoja

IT aktivnosti

Kroz saradnju sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO) završena je integracija u Global Brand Database. Navedena baza trenutno sadrži kolekciju iz 71 zavoda, uglavnom nacionalnih, ali i žigova za koje je tražena registracija za zemlje Evropske unije (EUIPO), međunarodno registrovanih žigova preko Madridskog sistema i oznaka geografskog porijekla preko Lisabonskog sistema u WIPO, kao i kolekciju registrovanih imena INN Svjetske zdravstvene organizacije.

Statistika

ŽIG

Period	20. III - 6. VI 2022.	
	BROJ PRIJAVA	REGISTROVANO
NACIONALNE	102	19
MEĐUNARODNE	516	491

PATENT

Period	20. III - 6. VI 2022.	
	BROJ PRIJAVA	REGISTROVANO
NACIONALNE	4	3
PROŠIRENI EVROPSKI PATENT	42	21

INDUSTRIJSKI DIZAJN

Period	20. III - 6. VI 2022.	
	BROJ PRIJAVLJENIH DIZAJNA	REGISTROVANO

NACIONALNE	1	/
MEĐUNARODNE	37	22

AUTORSKO PRAVO

20. III - 6. VI 2022.	
ZAHTEJVA ZA DEPONOVANJE	DEPONOVANO
4	3

7.3. Privredni sud

U Privrednom sudu primljeno je ukupno 64 predmeta iz oblasti zaštite prava intelektualne svojine. Ovi predmeti se uglavnom odnose na zaštitu prava na žig i zaštitu autorskog i srodnih prava. Prosječno trajanje postupka u ovim predmetima je oko 3-6 mjeseci.

	VRSTA POVREDE	BROJ NERIJEŠENIH PREDMETA NA POČETKU IZVJEŠTAJNOG RAZDOBLJA	BROJ PRIMLJENIH PREDMETA	BROJ PRIMLJENIH PREDMETA	TUŽBENI ZAHTEJ			NAČIN RJEŠAVANJA PREDMETA					UKUPNO RIJEŠENO	BROJ NERIJEŠENIH PREDMETA NA KRAJU IZVJEŠTAJNOG RAZDOBLJA
					USVOJENO	ODBIJENO	DJELIMICNO USVOJENO	PRESUDOM	PORAVNANJE	ODBAČAJ	NA DRUGI NAČIN	USTUP DRUGOM SUDU		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Privredni sud Crne Gore UKUPNO	ŽIG		7					0			2		2	5
	PATENT													
	INDUSTRIJSKI DIZAJN													
	OZNAKE GEOGRAFSKOG PORIJEKLA													
	AUTORSKO PRAVO		57					6			5		11	46
	OSTALO													
	SVE UKUPNO		64					6			7		13	51

	Ukupno	do 3mj.	3 do 6 mj.	6 do 12 mj.	1 do 2 god.	2 do 3 god.	3 do 4 god.	4 do 5 god.	Preko 5 god.
Privredni sud	64	13	51	/	/	/	/	/	/
%	100%	20,31%	79,69%	/	/	/	/	/	/

Trajanje postupka u Privrednom sudu u predmetima od 20. III 2022. – 6. VI 2022.

7.4. Uprava za inspekcijske poslove - Tržišna inspekcija

Autorsko i srodna prava

Optički diskovi

r.br.		po službenoj dužnosti	po opštem zahtjevu	po pojedinačnom zahtjevu	po zaduženoj prijavi	Ukupno
1.	Broj kontrola u oblasti prometa optičkih diskova	2	/	/	/	2
2.	Broj subjekata kod kojih su utvrđene nepravilnosti	1	/	/	/	1
3.	Broj utvrđenih nepravilnosti	1	/	/	/	1
4.	Broj ukazivanja	/	/	/	/	/
5.	Broj rješenja	/	/	/	/	/
6.	Broj slučajeva oduzete robe	1	/	/	/	1
7.	Broj komada oduzete robe / vrijednost u €	10/ 20,00€	/	/	/	10/ 20,00€
8.	• CD	10/ 20,00€	/	/	/	10/ 20,00€
	• DVD	/	/	/	/	/
	• kasete	/	/	/	/	/
	• ketridž	/	/	/	/	/
9.	Broj izdatih prekršajnih naloga / vrijednost u €	/	/	/	/	/

10.	Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka	/	/	/	/	/
11.	Broj krivičnih prijava	/	/	/	/	/

PRAVA INDUSTRIJSKE SVOJINE (patent, žig, dizajn, oznake geografskog porijekla, topografija integrisanih kola)

r.br.		po službenoj dužnosti	po opštem zahtjevu	po pojedinačnom zahtjevu	po zaduženoj prijavi	Ukupno
1.	Broj kontrola u oblasti industrijske svojine	211	148	/	/	359
2.	Vrsta proizvoda koji je bio predmet inspekcijskog nadzora	Kozmetički proizvodi, patike, dukserice, džemper, muške i ženske jakne, prsluci, trenerke, ženske čizme, šorcevi, ženske torbe	Novčanici, ženske torbe, alkoholno piće, sredstva za brijanje i depilaciju, električni brijači	Reklamiranje-znaka žiga	/	Kozmetički proizvodi, patike, dukserice, džemper, muške i ženske jakne, prsluci, trenerke, ženske čizme, šorcevi, novčanici, ženske torbe, alkoholno piće, sredstva za brijanje i depilaciju, električni brijači, reklamiranje-znaka žiga
3.	Broj subjekata kod kojih su utvrđene nepravilnosti	26	9	/	/	35
4.	Broj utvrđenih nepravilnosti	26	9	/	/	35
5.	Broj ukazivanja	/	/	/	/	/
6.	Broj rješenja	26	9	/	/	35
7.	Broj slučajeva oduzete robe	26	9	/	/	35
8.	Broj komada oduzete robe / vrijednost u €	613/ 12.500,00€	357/ 7.299,00€	/	/	970/ 19.799,00€
	<ul style="list-style-type: none"> patent 	/	/	/	/	/
	<ul style="list-style-type: none"> žig 	613/ 12.500,00€	357/ 7.299,00€	/	/	970/ 19.799,00€

	• dizajn	/	/	/	/	/
	• oznake goeg.porijekla	/	/	/	/	/
	• topografija integ.kola	/	/	/	/	/
9.	Broj izdatih prekršajnih naloga/vrijednost u €	35/ 25.400,00€	5/ 2.100,00€	/	/	40/ 27.500,00€
10.	Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka	2	4	/	/	6
11.	Broj krivičnih prijava	/	/	/	/	/

U ovom periodu podnijeta su ukupno 4 pojedinačna zahtjeva nosioca prava za zaštitu prava intelektualne svojine.

7.5. Uprava prihoda i carina

Nadležne organizacione jedinice Uprave prihoda i carina su po osnovu sumnje povrede prava intelektualne svojine prekinule 9 carinskih postupaka i privremeno zadržale robu u ukupnoj količini od 3.674 komada robe.

Uprava prihoda i carina je donijela 31 rješenje kojima su usvojeni zahtjevi za preduzimanje carinskih mjera za zaštitu prava intelektualne svojine.

Nastavljena je komunikacija sa DG TAXUD-om u vezi modela/formata za statističko izvještavanje carinskog organa o sprovođenju prava intelektualne svojine. Dana 20.V 2022. su zatražena dodatna pojašnjenja oko podataka u COPIS aplikaciji sa predlogom da EK odredi raspoloživi datum za sastanak/konferenciju kako bi prodiskutovali o podacima, usklađivanju modela statističkog izvještavanja sa EU metodologijom i daljim aktivnostima Uprave prihoda i carina. Očekuje se povratna informaciju o raspoloživim terminima EK za održavanje ovog sastanka.

U periodu od 30. V -1. VI 2022. u Budvi se održala Regionalna konferencija o suzbijanju nelegalne trgovine, koja je bila posvećena zaštiti prava intelektualne svojine.

Uprava prihoda i carina učestvovala je u međunarodnoj operaciji „OPSON XI“ u organizaciji Interpola, koja se odnosi na borbu protiv ilegalne trgovine krivotvorenim i substandardnim prehrambenim proizvodima i pićima. U toku operacije zadržani su krijumčareni prehrambeni proizvodi, međutim nije se radilo o robi za koju se sumnja da povrjeđuje prava intelektualne svojine.

POGLAVLJE 8 – KONKURENCIJA

8.1. Antimonopolska politika i koncentracije

Administrativni kapaciteti

U toku aprila 2022. došlo je do promjena u upravljačkoj strukturi Agencije, tako što je na sjednici Savjeta Agencije za zaštitu konkurencije od 19. IV 2022. donijeto rješenje o prestanku vršenja dužnosti prethodnog v.d direktora. Na sjednici Vlade 20. IV 2022. razriješen je prethodni Savjet Agencije i imenovan novi Savjet, predsjednik Savjeta i dva člana. Novoformirani Savjet Agencije na sjednici održanoj 27. IV 2022, izabrao je novog v.d direktora Agencije.

Nakon usvajanja Statuta na sjednici Vlade i dobijanja saglasnosti na kadrovski plan za 2022. od strane Ministarstva finansija i socijalnog staranja, dobijena je i saglasnost za raspisivanje oglasa za pet radnih mjesta u Agenciji i to: Samostalni savjetnik III - četiri izvršioca i Viši referent/ upisničar – arhivar jedan izvršilac. U izvještajnom periodu službenik koji je privremeno bio raspoređen u Upravi policije na period do 6 mjeseci, vratio se u Agenciju 10. V 2022, dok su četiri službenika po dobijenoj saglasnosti od strane Ministarstva finansija privremeno angažovana po ugovoru o djelu za navedeni period, a odnose se na kontrolu dokumentacije, unos podataka i vođenje registra evidencija i drugih poslova, kao i na ostalim poslovima konkurencije i državne pomoći.

Zabranjeni sporazumi

- Agencija je dana 6. IV 2022, pokrenula postupak po službenoj dužnosti u odnosu na privredna društva „INA – CRNA GORA“ D.O.O. i „JUGOPETROL“ A.D, na relevantnom tržištu prodaje auto plina – TNG (tečnog naftnog gasa) na teritoriji Crne Gore. Radi ispitivanja postojanja akata koji za cilj ili posljedicu imaju ili mogu imati sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije u smislu člana 8 stav 1 tačka 1 i 6 Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/12,13/18 i 145/21).
- Agencija je dana 14. IV 2022, pokrenula postupak po službenoj dužnosti u odnosu na **VETERINARSKU KOMORU CRNE GORE**, na tržištu pružanja veterinarskih usluga, radi ispitivanja postojanja akata, koji za cilj ili posljedicu imaju ili mogu imati sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije, u smislu člana 8 stav 1 tačka 1 Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/12, 13/18 i 145/21).
- U nastavku prekršajnog postupka, nakon osam podnijetih zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka od strane Agencije, u tri postupka još uvijek nije donijeta odluka Suda za prekršaje Budva, Odjeljenje Bar. U preostalim pet postupaka, Viši sud za prekršaje je u 3 postupka uvažio žalbe Agencije i poništio rješenja suda i vratio predmete na ponovni postupak, nakon čega je Sud za prekršaje Budva, Odjeljenje Bar rješavajući u ponovnom postupku, donio Rješenja kojim su tri privredna subjekta kažnjena novčanom kaznom u iznosu od 1% ukupnog godišnjeg prihoda u finansijskoj godini koja je prethodila godini kada je prekršaj učinjen. Trenutno su još dva postupka kod Višeg suda za prekršaje, po žalbama Agencije.

Inicijative

U izvještajnom periodu Agencija je riješila dvije inicijative za ispitivanje povrede konkurencije.

Koncentracije

Agenciji je, u izvještajnom periodu, u skladu sa Zakonom o zaštiti konkurencije, podnijeto 11 zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije. Od ukupnog broja podnešenih zahtjeva, riješeno je i izdato ukupno 19 rješenja koja se odnose na prethodni period. U proceduri je 19 predmeta.

Pojedinačno izuzeće sporazuma

U izvještajnom periodu, po podnijetim zahtjevima stranaka za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane, u postupku procjene su četiri predmeta, od čega su dva iz prethodnog perioda.

Kazne

Po izdatim prekršajnim nalogima za pravno lice „SAVANA COMMERCIAL RETAIL“ DOO Podgorica i odgovorno lice u pravnom licu, izrečene kazne nisu plaćene, već su pred Sudom za prekršaje u Podgorici pokrenuti postupci za sudsko odlučivanje.

Pred Sudom za prekršaje u Podgorici Agencija je pokrenula u prethodnom periodu dva zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka (*M:tel d.o.o. Podgorica* i *Mercator CG Podgorica*), koji su u toku.

Sektorske analize

Agencija je u izvještajnom periodu, u skladu sa ovlaštenjima definisanim Zakonom, analizirala uslove konkurencije na šest tržišta:

- Analiza poštanskih usluga - usluge slanja paketa u međunarodnom saobraćaju/za potrebe predmeta. Predmetna analiza je završena u aprilu 2022;
- Izvještaj o prikupljenim podacima i obradi istih na relevantnom tržištu prodaje hljeba, specijalnog zdravog hljeba i peciva (na relevantnom geografskom tržištu Crne Gore)/za potrebe predmeta, odnosno inicijative - u finalnoj fazi izrade.

Nenajavljeni uvidi

- Agencija je dana 6. IV 2022, po pokrenutom ispitnom postupku po službenoj dužnosti, **izvršila nenajavljeni neposredni uvid u poslovnim prostorijama društva „INA – CRNA GORA“ D.O.O. POSLOVNO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU PROMET I USLUGE PODGORICA, na relevantnom tržištu prodaje auto plina – TNG (tečnog naftnog gasa) na teritoriji Crne Gore.** Prikupljanje podataka neposrednim uvidom je ocijenjeno kao neophodno radi ispitivanja postojanja akata koji za cilj ili posljedicu imaju ili mogu imati sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije u smislu člana 8. stav 1. tačka 1 i 6 Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/12,13/18 i 145/21).
- Agencija je dana 14. IV 2022, po pokrenutom ispitnom postupku po službenoj dužnosti, **izvršila nenajavljeni uvid u poslovnim prostorijama VETERINARSKE KOMORE CRNE GORE, na relevantnom tržištu pružanja veterinarskih usluga na teritoriji Crne Gore.** Prikupljanje podataka neposrednim uvidom je ocijenjeno kao neophodno radi ispitivanja postojanja akata koji za cilj ili posljedicu imaju ili mogu imati sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije u smislu člana 8. stav 1. tačka 1 Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/12, 13/18 i 145/21).

Slobodan pristup informacijama

U izvještajnom periodu Agencija je donijela dva rješenja, od kojih je jedan zahtjev za slobodan pristup informacijama usvojen, a jedan odbijen.

8.2. Državna pomoć

8.2.1. Unapređenje zakonodavstva

U oblasti državne pomoći u izvještajnom periodu usvojen je Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o listi pravila državne pomoći („Sl. list CG“, broj 52/22).

Kapaciteti za sprovođenje i primjenu

U periodu od 20. III 2022. do 6. VI 2022, Sektor za kontrolu državne pomoći je pripremao dokumentaciju, odnosno stručne osnove za odlučivanje Savjeta Agencije, i donijeto je devet odluka od čega šest rješenja i tri mišljenja koja se odnose na državnu pomoć, i to:

Prethodna kontrola:

- jedno rješenje o usklađenosti državne pomoći (Nacrta Programa državne pomoći Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta za 2022);
- jedno mišljenje o usklađenosti državne pomoći (Predloga Informacije o organizaciji gejming događaja „Montesport“);
- jedno mišljenje o usklađenosti državne pomoći (Isplata subvencija JP „nacionalni parkovi - Podgorica“) i
- jedno mišljenje o usklađenosti pravnih akata (zakonskih i podzakonskih) sa pravilima državne pomoći.

Naknadna kontrola:

- jedan pokrenuti ispitni postupak naknadne kontrole;
- četiri okončana ispitna postupaka naknadne kontrole državne pomoći.

Odsjek za naknadnu kontrolu je u ovom izvještajnom periodu izvršio neposredni uvid kod korisnika državne pomoći 22. III 2022.

POGLAVLJE 9 - FINANSIJSKE USLUGE

9.1. Normativni okvir

Sa ciljem daljeg **unaprjeđenja regulatornog okvira**, CBCG je u izvještajnom periodu usvojila sljedeće propise:

- Odluku o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG“ broj 34/22), kojom je izvršeno usklađivanje sa Zakonom o računovodstvu.
- Odluku o stopi kontracikličnog bafera kapitala („Sl. list CG“ broj 34/22), koja je usvojena u cilju ispunjavanja obaveze kvartalnog utvrđivanja stope kontracikličnog bafera za teritoriju Crne Gore, koja proističe iz Zakona o kreditnim institucijama, a na osnovu rezultata prethodno sprovedene analize relevantnih trendova u bankarskom sektoru i ukupnoj ekonomiji. Odlukom je određeno da stopa kontracikličnog bafera kapitala za drugi kvartal 2022. bude 0% ukupnog iznosa izloženosti riziku.

Dodatno, Savjet CBCG je 29. III 2022. usvojio i rješenja kojima se devet kreditnih institucija iz sistema utvrđuju kao **ostale sistemski važne kreditne institucije (OSV)**, koje su dužne da održavaju propisanu stopu bafera. Novi Zakon o kreditnim institucijama prepoznaje kategoriju „ostale sistemski važne kreditne institucije“ kao one čiji bi poremećaj u poslovanju ili prestanak poslovanja mogao uzrokovati sistemski rizik u Crnoj Gori. Kriterijumi na osnovu kojih se vrši procjena systemske važnosti kreditnih institucija utvrđeni su Zakonom o kreditnim institucijama i u njih spadaju: veličina kreditne institucije; značaj kreditne institucije za privredu Crne Gore; značaj prekograničnih aktivnosti kreditne institucije i povezanosti kreditne institucije ili grupe sa finansijskim sistemom.

Nadalje, u cilju unapređenja kapaciteta CBCG kroz efikasniju i efektivniju implementaciju nove regulative, organizovane su dvije od planirane tri online ekspertske misije sa ekspertima Hrvatske narodne banke kroz TAIEX program pod nazivom „Primjena Zakona o kreditnim institucijama“. Navedene dvije misije su održane tokom perioda 14 - 18. III 2022. i 16 - 20. V 2022. Teme koje se obrađuju na ovim misijama se tiču implementacije Zakona o kreditnim institucijama i pojedinih pratećih podzakonskih propisa.

Takođe, CBCG je redovno pratila stanje u pogledu uticaja negativnih efekata epidemije COVID-19 na finansijsku stabilnost u zemlji, nadzirala primjenu donijetih privremenih mjera za njihovo ublažavanje i radila na daljem razvoju tih mjera u skladu sa potrebama i stanjem u sistemu. U tom pravcu, a nakon što je prepoznato da određene ranjivosti sistema i dalje postoje usljed povećanog nivoa volatilnosti na finansijskim tržištima uzrokovanih epidemijom, koji zajedno sa neizvjesnošću usljed situacije u Ukrajini dovode do nastanka nerealizovanih gubitaka po osnovu ponovnog vrednovanja finansijskih instrumenata raspoloživih za prodaju utvrđenih u skladu sa međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI 9) koji su uključeni u ukupni ostali rezultat, na sjednici Savjeta od 17. V 2022. usvojena je Odluka o dopunama Odluke o privremenim mjerama za ublažavanje negativnih uticaja epidemije zarazne bolesti COVID 19 na finansijski sistem („Sl. list CG“, broj 54/22).

Naime, pomenute okolnosti uticale su na pojačano praćenje bankarskog sistema, u toku čega su, analizom podataka koje kreditne institucije dostavljaju CBCG u skladu sa propisima, konstatovane određene potencijalne ranjivosti sistema po pitanju pomenutih ulaganja kreditnih institucija u određene finansijske instrumente prouzrokovane padom cijena tih instrumenata, a koje bi mogle negativno da utiču na njihov regulatorni kapital i posljedično na njihovu finansijsku poziciju. Da bi se ublažio potencijalno značajan negativan uticaj pomenute volatilnosti na finansijskim tržištima, u cilju olakšavanja amortizacije tih negativnih efekata na poslovanje kreditnih institucija u zemlji, novom mjerom (koja se može primijeniti do 31. XII 2022) utvrđena je mogućnost za kreditne institucije da, prilikom vrednovanja dužničkih finansijskih instrumenata raspoloživih za prodaju utvrđenih u skladu sa MSFI 9, isključe 70% iznosa akumuliranih nerealizovanih gubitaka koji su uključeni u ukupni ostali rezultat, a koji su nastali nakon stupanja na snagu ove odluke.

U predmetnom periodu, u dijelu normativnih aktivnosti, Agencija za nadzor osiguranja je, na osnovu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju, donijela Pravilnik o bližim uslovima, dokumentaciji i podacima kojima se dokazuje ispunjenost uslova za izdavanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja i detaljni kriterijumi za ocjenu podobnosti budućih kvalifikovanih imalaca, članova odbora direktora i izvršnog direktora društva za osiguranje. Pravilnik je usvojen na sjednici Savjeta Agencije za nadzor osiguranja, održanoj 1. VI 2022. i upućen „Sl. listu CG“ na objavljivanje. Pravilnikom je bliže propisana dokumentacija koja se dostavlja uz zahtjeve za izdavanje dozvole za rad društvima za osiguranje, a u dijelu propisanih dokaza i dokumentacije za kvalifikovane imaoce i lica koja su članovi organa upravljanja

primjenjivaće se i u postupcima davanja saglasnosti za sticanje ili povećanje kvalifikovanih učešća i za imenovanje novih članova organa upravljanja u već postojećim društvima za osiguranje. Navedenim pravilnikom je, u mjeri mogućeg, prenijet dio zahtjeva iz Zajedničkih smjernica za bonitetnu procjenu sticanja i povećanja kvalifikovanih udjela u finansijskom sektoru (JC/GL/201/01), a bliže je uređen i dio dokumentacije koji se odnosi na fizička lica koja apliciraju za članstvo u odborima direktora i za izvršnog direktora, pogotovo u dijelu programa rada koji podnosi kandidat za izvršnog direktora.

POGLAVLJE 28 - ZAŠTITA POTROŠAČA I JAVNO ZDRAVLJE

28.1. Zaštita potrošača

28.1.2. Jačanje administrativnih i tehničkih kapaciteta

U cilju nastavka aktivnosti na edukaciji inspektora i predstavnika drugih tijela nadležnih za zaštitu potrošača, u saradnji Uprave za inspekcijske poslove sa Ministarstvom vanjskih i evropskih poslova Republike Hrvatske 6. i 7. IV 2022. organizovana je dvodnevna online obuka na temu „Prenos iskustva Republike Hrvatske u transpoziciji Direktive 2019/2161 (u pogledu boljeg izvršavanja i modernizacije pravila o zaštiti potrošača), Direktive 2019/770 (o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga) i Direktive 2019/771 (o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe)”. Pored više inspekcija Uprave, obuhvaćeni su i ostali inspekcijski organi - inspekcije Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, kao i druga nadležna tijela: Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, Agencija za nadzor osiguranja, Centar za zaštitu potrošača, kao i Ministarstvo ekonomskog razvoja.

28.1.3. Sprovođenje zakonodavstva

28.1.3.1. Zaštita ekonomskih interesa potrošača

A) Inspekcijski nadzor nad primjenom Zakona o zaštiti potrošača i drugim zakonima koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača

Uprava za inspekcijske poslove - Inspekcije Uprave koje sprovode inspekcijski nadzor u oblasti zaštite ekonomskih interesa potrošača (u skladu sa Zakonom o zaštiti potrošača i drugim zakonima koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača), u intervalu 20. III - 31. V 2022, izvršile su ukupno 19.516 inspekcijska pregleda, u kojima je utvrđeno 3.284 nepravilnosti, za čije otklanjanje su preduzete propisane upravne i kaznene mjere.

U nadzoru nad primjenom Zakona o zaštiti potrošača (ZPP) - Tržišna inspekcija, Turistička inspekcija i Inspekcija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, u izvještajnom periodu, izvršile su ukupno 8.717 inspekcijskih pregleda. U izvršenim inspekcijskim pregledima utvrđene su 1.814 nepravilnosti, za čije otklanjanje su izrečene upravne mjere (178 ukazivanja i 1.646 rješenja). Za počinjene prekršaje izdato je 3.224 prekršajnih naloga (kojima su izrečene novčane kazne) i podnijeta su tri zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka nadležnim sudovima za prekršaje.

U nadzoru nad primjenom drugih zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača (Zakon o potrošačkim kreditima, Zakon o turizmu i ugostiteljstvu, Zakon o unutrašnjoj trgovini, Zakon o lijekovima, Zakon o pravima pacijenata, Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda), Tržišna, Turistička i Zdravstveno-sanitarna inspekcija, izvršile su ukupno 10.799 inspekcijska pregleda, u kojima je utvrđeno

1.470 nepravilnosti, za čije otklanjanje su izrečene upravne mjere (271 ukazivanja i 1.137 rješenja). Za počinjene prekršaje izdato je 1.617 prekršajnih naloga i podnijeto 29 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka nadležnim sudovima za prekršaje.

Najveći broj kontrola u oblasti zaštite potrošača izvršila je Tržišna inspekcija (ukupno 18.466), u kojima su utvrđene 3.158 nepravilnosti. Od toga, u skladu sa Zakonom o zaštiti potrošača, izvršeno je 8.661 kontrola u kojima su utvrđene 1.784 nepravilnosti, za čije otklanjanje su izrečene upravne mjere (150 ukazivanja i 1.634 rješenja). Za počinjene prekršaje izdato je 3.222 prekršajna naloga i podnesena su tri zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. U skladu sa drugim zakonima koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača (Zakon o potrošačkim kreditima, Zakon o unutrašnjoj trgovini i Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda) Tržišna inspekcija je izvršila 9.605 inspekcijskih pregleda, u kojima je utvrđeno 1.374 nepravilnosti, za čije otklanjanje su izrečene upravne mjere (239 ukazivanja i 1.135 rješenja). Za počinjene prekršaje, izdato je 1.530 prekršajnih naloga i podnijeto je 14 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

B) Nadzor u oblasti zaštite ekonomskih interesa potrošača od strane drugih nadležnih tijela

Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je u izvještajnom periodu, u oblasti zaštite korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga podnijeto ukupno 78 žalbi korisnika. Donijete su 72 odluke/rješenja kojima su tri žalbe usvojene u cjelosti, 26 žalbi je odbijeno, a 39 postupaka je okončano donošenjem rješenja o obustavi postupka zbog postignutog poravnanja korisnika i operatora nakon uključivanja Agencije u postupak. Četiri žalbe su odbijene kao neuredne jer ni u dodatnom roku korisnici nisu otklonili nedostatak. Kada su u pitanju tužbe na odluke Savjeta Agencije, a koje se odnose na zaštitu korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga, u izvještajnom periodu Upravnom sudu Crne Gore je podnijeto sedam tužbi.

Agencija za nadzor osiguranja je, kao institucija nadležna za postupanje po prigovorima ugovarača osiguranja, osiguranika i drugih lica koja imaju određena prava po osnovu ugovora o osiguranju je u izvještajnom periodu primila ukupno šest prigovora na postupanje društava za osiguranje. Od ukupnog broja novih prigovora tri su se odnosila na osiguranje autoodgovornosti i po jedan na kolektivno osiguranje od posljedica nezgode, zdravstveno osiguranje i osiguranje imovine. Postupak po navedenim prigovorima je u toku.

Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti je po zahtjevima Crnogorskog elektrodistributivnog sistema DOO Podgorica donijela Dopunsku odluku, kojom je data saglasnost na Ažurirani trogodišnji investicioni plan za period 2022-2024, na investicije u vrijednosti od 4.290.834 eura za 2022. i Odluku kojom se ne odobrava Odluka o izmjenama i dopunama Pravila mjerenja u distributivnom sistemu električne energije.

Centralna banka Crne Gore je, ostvarujući funkciju nadzora nad potrošačkim kreditiranjem, u izvještajnom periodu izvršila dvije neposredne i 31 posrednu kontrolu kreditora. CBCG je kreditoru kod kojeg je u postupku nadzora utvrđeno da ostvareni nivo zaštite potrošača nije na zadovoljavajućem nivou, izrekla jednu mjeru pisanog upozorenja, nalažući kreditoru da preduzme aktivnosti u cilju otklanjanja utvrđenih nepravilnosti. U okviru redovnih aktivnosti usmjerenih na zaštitu prava korisnika potrošačkih kredita, CBCG je razmotrila i u skladu sa ovlaštenjima postupila po 44 prigovora potrošača koji nijesu bili zadovoljni pruženim uslugama kreditora, od kojih je 20 procesuirano.

Centralna banka je na osnovu dostavljenih zahtjeva i priložene dokumentacije bliže utvrđene Odlukom o evidenciji kreditnih posrednika koju vodi Centralna banka Crne Gore („Sl. list CG", broj 51/13), za jedno pravno lice izdala odobrenje da u okviru svoje poslovne djelatnosti ili zanimanja uz naknadu u novcu ili u drugom dogovorenom finansijskom obliku predstavljaju ili nude ugovore o kreditu potrošačima, pomažu potrošačima preduzimanjem pripremnih radnji u vezi sa ugovorima o kreditu ili zaključuju ugovore o kreditu sa potrošačima u ime kreditora.

U cilju podizanja nivoa finansijske pismenosti potrošača, preduzete su aktivnosti u cilju unaprijeđenja internet stranice Centralne banke, razvojem posebnog segmenta namjenjenog pravima potrošača, koji potrošačima pruža informacije o pravima i načinu zaštite potrošačkih prava, mogućnost da se kroz edukativni upitnik informišu o svojim pravima, informacije o propisima koji uređuju potrošačko kreditiranje u finansijskom sektoru). Takođe, sa ciljem bolje informisanosti o pravima i obavezama i uključenosti potrošača u koncept zaštite njihovih potrošačkih prava, Centralna banka je uzela učešće u edukativnoj kampanji organizovanoj od strane Ministarstva ekonomskog razvoja - „Info dan o zaštiti potrošača“.

Centralni informacioni sistem za zaštitu potrošača (CISZP) www.potrosac.me (Kontakt tačka Uprava za inspeksijske poslove)

U periodu od 20. III 2022. do 31. V 2022, preko Centralnog informacionog sistema za zaštitu potrošača (CISZP) pristigla su 372 podneska (169 žalbi, 11 pitanja, 192 inicijative), od čega 331 za inspekcije Uprave (146 žalbi, osam pitanja i 177 inicijativa potrošača), 28 za druge nadležne organe/institucije – članove sistema (Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (osam), Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (četiri), Agencija za civilno vazduhoplovstvo (jedan), Centralna banka Crne Gore (dva), Inspekcija za drumski saobraćaj - Ministarstvo kapitalnih investicija (tri), Inspekcija za hranu - Uprava za bezbjednost hrane veterinu i fitosanitarne poslove (šest), Sekretarijat za komunalne poslove Glavnog grada Podgorica (četiri), od čega: 19 žalbi, dva pitanja i sedam inicijativa i 13 za organe koji još nijesu članovi sistema (Inspekcija za igre na sreću (jedan), sekretarijati nadležni za komunalne djelatnosti (tri), nadležne lokalne inspekcije (pet), Uprava prihoda i carina (četiri), od čega: četiri žalbe, jedno pitanje i osam inicijativa.

Od ukupnog broja podnesaka koji su u nadležnosti Uprave, 254 je dodijeljeno Tržišnoj inspekciji (124 žalbe, sedam pitanja, 123 inicijative), 54 Turističkoj inspekciji (tri žalbe i 51 inicijativa), 16 Inspekciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (14 žalbi, jedno pitanje i jedna inicijativa), četiri Zdravstveno – sanitarnoj inspekciji (tri žalbe i jedna inicijativa), jedna žalba Metrološkoj inspekciji, jedna žalba Termoenergetskoj inspekciji i jedna inicijativa Inspekciji za stanovanje.

Od ukupnog broja primljenih žalbi koje su u nadležnosti inspekcija Uprave (146), riješeno je više od 74%, od čega potpuno u korist potrošača više od 46%, dok je 18,49% žalbi bilo neosnovano te se nije moglo udovoljiti zahtjevu, već je potrošač upućen da svoja prava može ostvarivati u sudskom/vansudskom postupku. U 9,58% slučajeva potrošač je odustao od žalbe. Ostale žalbe (više od 25%) su u postupku rješavanja. Značajan broj žalbi se odnosio na kvalitet proizvoda i usluga, na saobraznost i garancije. Od ukupnog broja primljenih žalbi koje su proslijeđene drugim članovima sistema (19), potpuno u korist potrošača riješeno je 15,78%, dok je u 5,26% potrošač upućen na nadležni organ. Ostale žalbe (više od 73%) su u postupku rješavanja. Četiri žalbe koje su proslijeđene na postupanje organima koji još nijesu članovi sistema su u postupku rješavanja.

Od ukupnog broja primljenih pitanja, koja su u nadležnosti inspekcija Uprave (osam), potrošači su u 62,5% slučajeva poučeni na koji način mogu zaštititi svoja potrošačka prava, dok su ostala pitanja u postupku rješavanja. Najveći broj pitanja odnosio se na ostvarivanje potrošačkih prava u slučajevima povraćaja novca, nesaobraznost proizvoda. Od ukupnog broja primljenih pitanja, koja su prosljeđena drugim članovima sistema (dva), potrošači su u 50% slučajeva upućeni na zaštitu svojih potrošačkih prava, dok je 50% pitanja u postupku rješavanja. Najveći broj pitanja odnosio se na prava korisnika električne energije, kao i povraćaj novčanih sredstava po osnovu neiskorišćenih avionskih karata. Jedno pitanje prosljeđeno je organu koji nije član Sistema, kojom prilikom je potrošač upućen na nadležni organ.

Od ukupnog broja primljenih inicijativa, koje su u nadležnosti inspekcija Uprave (177), postupljeno je u više od 81% slučajeva, dok su ostale u postupku obrade. Najveći broj inicijativa odnosio na obavezu izdavanja računa i cijene (nepoštovanje utvrđene cijene, promjenu cijene). Inicijative, koje su dodijeljene drugim članovima sistema (sedam) su u postupku rješavanja. Od ukupnog broja inicijativa (osam) koje su evidentirane za organe van sistema, riješena je jedna, dok su ostale u postupku rješavanja.

U naznačenom periodu, preko CISZP-a je evidentirano i sedam podnesaka (tri pitanja i četiri inicijative) koji se ne odnose na zaštitu potrošača, pa je više od 57% njih prosljeđeno inspekcijama Uprave, dok su u ostalim slučajevima podnosioci upućeni na nadležni organ.

28.1.3.2. Zaštita potrošača od nebezbednih proizvoda

Sprovođenje tržišnog nadzora - U proaktivnom nadzoru, shodno Godišnjem programu nadzora proizvoda na tržištu, u izvještajnom periodu postupalo je osam inspekcija, koje su kontrolisale ukupno četiri vrste proizvoda, i to: merdevine (Tržišna inspekcija); igračke, biocidne proizvode (Zdravstveno-sanitarna inspekcija); opremu i uređaje za vozila (Direkcija za inspeksijski nadzor u drumskom saobraćaju). U reaktivnom nadzoru, Tržišna i Zdravstveno-sanitarna inspekcija, pratile su opasne proizvode na osnovu podataka preuzetih iz RAPEX-a, po obavještenju Regionalne mreže za razmjenu informacija o opasnim proizvodima, po obavještenju Uprave carina, po prijavi potrošača.

Izvršeno je ukupno 580 inspeksijskih pregleda, od kojih je 444 pregleda izvršeno u proaktivnom nadzoru (po programu - redovni, produženi), a 136 pregleda u reaktivnom nadzoru (133 pregleda po RAPEX obavještenjima, jedan pregled po obavještenju Regionalne mreže za razmjenu informacija o opasnim proizvodima, jedan pregled po obavještenju Uprave carina, jedan pregled po prijavi potrošača). Na tržištu Crne Gore, u proaktivnom i reaktivnom nadzoru, pronađeno je 217 vrsta opasnih i neusaglašenih proizvoda u količini 9.497 komada, od čega 59 vrsta u količini 1.003 komada predstavlja opasne proizvode sa ozbiljnim rizikom, 149 vrsta u količini 8.330 komada su opasni proizvodi koji ne predstavljaju ozbiljan rizik, dok devet vrsta u količini 164 komada su neusaglašeni proizvodi.

Preduzete mjere - Povlačenje s tržišta (trajna zabrana prometa) opasnih i neusaglašenih proizvoda, izrečena je za 68 vrsta u količini 1.167 komada, i to:

- za opasne proizvode koji predstavljaju ozbiljan rizik, ukupno 59 vrsta u količini 1.003 komada (dječja odjeća, lampa, stona lampa, prenosna dječja lampa, svijetleći lanci, punjiva LED lampa, električni razdjelnik, aparat za brijanje, električno kuvalo, električni rešo, produžni kabl, dječje naočare za sunce, igračke).

- za neusaglašene proizvode, ukupno devet vrsta u količini 164 komada (punjač za mobilni telefon, električna četka za kosu, dječja biciklistička kaciga, skejtbord, zaštitni reflektujuć prsluk, zaštitne rukavice, LED sijalica).

Mjera opoziva od krajnjih potrošača je izrečena za 21 vrstu opasnih proizvoda sa ozbiljnim rizikom u količini 713 komada (električna lampa, igračka). Obavještenje o opozivima su objavljena u dnevnim novinama i istaknuta na vidnom mjestu u objektu.

Po nalogu inspektora, za proizvode koji su povučeni sa tržišta i čiji je promet trajno zabranjen, mjera uništenja sprovedena je za opasne proizvode sa ozbiljnim rizikom i neusaglašene proizvode, ukupno 53 vrste u količini 857 komada, i to:

- za opasne proizvode sa ozbiljnim rizikom, ukupno 45 vrsta u količini 707 komada (lampa, prenosna dječja lampa, svijetleći lanci, električno kuvalo, električni razdjelnik, aparat za brijanje, punjiva LED lampa, električni rešo, produžni kabl, dječje naočare za sunce),
- za neusaglašene proizvode, ukupno osam vrsta u količini 150 komada (električna četka za kosu, dječja biciklistička kaciga, skejtbord, zaštitne rukavice, zaštitni reflektujuć prsluk, LED sijalica).

Proizvođaču/distributeru, vraćeno je 13 vrsta opasnih proizvoda sa ozbiljnim rizikom i neusaglašenih proizvoda u količini 113 komada, i to:

- opasnih proizvoda sa ozbiljnim rizikom, ukupno 11 vrsta u količini 45 komada (stona lampa, dječja odjeća),
- neusaglašenih proizvoda, ukupno dvije vrste u količini 68 komada (punjač za mobilni telefon, LED sijalica).

Privremena zabrana prometa za proizvode koji ne predstavljaju ozbiljan rizik, do otklanjanja utvrđenih neusaglašenosti, za 149 vrsta u količini 8.330 komada (hodolica za bebe, hranilica za bebe, lampa, stona lampa, podna lampa, fen za kosu, uvijač za kosu, presa za kosu, punjač za mobilni telefon, električni toster, power bank, električni rešo, električni mikser, štapni mikser, električno kuvalo, električna pećnica, električni aparat za kafu, električna topilica za vosak, mašinica za šišanje, usisivač, zvučnik, pojačavač zvučnog signala, ekspres lonac, motorna testera, brusilica, mašina za poliranje, mašina za pranje posuđa, aerosolni raspršivač, baštenski namještaj, dječje naočare za sunce, roleri, skejtbord, merdevine, štitičnik sluha, oprema za plutanje prilikom obuke u plivanju, biciklistička kaciga, zaštitni šljem, zaštitne rukavice, zaštitni reflektujuć prsluk). Navedeni proizvodi čiji je promet privremeno zabranjen, nakon usaglašavanja vraćeni su u promet.

Izvršeno je uzorkovanje radi laboratorijskog ispitivanja 57 vrsta proizvoda i to 33 vrste – igračkaka od strane Zdravstveno sanitarne inspekcije i 24 vrste - sredstvo za ishranu bilja od strane Fitosanitarne inspekcije. Rezultati laboratorijskog ispitivanja ukazuju da 25 proizvoda ne ispunjava propisane zahtjeve i to 20 vrsta igračkaka (19 vrsta zbog prisustva ftalata, jedna vrsta zbog prisustva bora) i pet vrsta sredstava za ishranu bilja (tri vrste zbog odstupanja od označenih i deklariranih vrijednosti, dva vrste zbog prisustva nedozvoljene supstance).

28.1.4. Informisanje potrošača i saradnja sa NVO sektorom

Ministarstvo ekonomskog razvoja (Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju/Direkcija za zaštitu potrošača) je na osnovu Vladine Odluke o utvrđivanju prioriternih oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u 2022. („Sl. list CG“, broj 12/22) i

Zakona o nevladinim organizacijama, 28. IV 2022. objavilo javni konkurs za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama za realizaciju projekata u 2022. u oblasti zaštite potrošača pod nazivom „Jačanje zaštite potrošača u Crnoj Gori, u 2022. godini“. Ministarstvo je ukupno opredjelilo iznos od 40.000 eura za podršku nevladinim organizacijama za 2022.

28.2. Javno zdravlje

28.2.1. Strategijski i normativni okvir

Strategijski okvir

Ministarstvo zdravlja je:

- u aprilu 2022. izradilo Završni izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Programa za kontrolu i prevenciju nezaraznih bolesti u Crnoj Gori za period 2019 - 2021, za 2021;
- 21. IV 2022. obrazovalo Koordinaciono tijelo za organizaciju, stručno praćenje i kontrolu kvaliteta Programa za rano otkrivanje raka debelog crijeva, Koordinaciono tijelo za organizaciju, stručno praćenje i kontrolu kvaliteta Programa za rano otkrivanje raka dojke, kao i 21. IV 2022. Koordinaciono tijelo za organizaciju, stručno praćenje i kontrolu kvaliteta Programa za rano otkrivanje raka grlića materice.

28.2.2. Krv, tkiva, ćelije i organi

Krv

HLA laboratorija Zavoda je po prvi put uzela učešće u eksternim kontrolama svoga rada. Započeto je učešće u 18-toj rundi eksternih kontrola (*External Proficiency Testing*) za EFI region 8 balkanskih zemalja koji se sprovodi od strane Istanbul Üniversitesi, Turska. Radi se o kontrolama za tipizaciju gena HLA klase I i II na niskoj rezoluciji razlučivanja SSP i SSO metodom. Rezultati analiza dostavljenih uzoraka su poslati te očekujemo odgovor u vidu ocjene kvaliteta laboratorijskog rada.

Zbog kašnjenja sa isporukom medicinskog potrošnog materijala očekuje se da Zavod nesmetano može početi sa puštanjem u rad telemedicine u trećem kvartalu 2022.

U izvještajnom periodu, Zavodu su dostavljeni uzorci eksternih kontrola u okviru EQAS studija za mart, april i maj mjesec. Dobijeni rezultati za poslate uzorke za markere TTI su zadovoljavajući.

Osim učešća u studijama B-PTS EDQM-a, imunohematološka laboratorija Zavoda je po prvi put uključena u eksterne kontrole laboratorijskog rada UK NEQAS.

Supstance ljudskog porijekla

Ministarstvo zdravlja je iniciralo pregovore u cilju uspostavljanja saradnje u oblasti međusobne razmjene organa sa Evropskom organizacijom za razmjenu organa – Eurotransplant-om. U okviru pregovora Ministarstvo zdravlja je dobilo usmjerenje da je potrebno da ljekari iz Crne Gore završe obuku za obavljanje transplantacije bubrega preko TTA – „*teaching and training*“ ugovora sa Univerzitetom klinikom u Minhenu za obavljanje transplantacije bubrega. Kao rezultat pregovora, potpisan je Sporazum između *Klinikum rechts der Isar der Technischen Universität München*, Ministarstva zdravlja i Kliničkog centra, a čiji predmet je obuka ljekara za obavljanje transplantacije bubrega. U sklopu ove saradnje planirano je uspostavljanje saradnje i u dijelu obuke ljekara (specijalista neurologije i anesteziologije, kao

i bolničkih koordinatora za transplantaciju) za utvrđivanje moždane smrti u jedinicama intenzivne njege. Realizacija sporazuma će započeti tokom tekuće godine.

Vežano za preporuku za potrebu ustanovljavanja tijela koje će nadgledati aktivnosti u oblasti SOHO-supstanci ljudskog porijekla, aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Ministarstvu zdravlja formirana je posebna organizaciona jedinica – Direktorat za biomedicinu i transplantaciju u čijoj nadležnosti je praćenje SOHO oblasti - supstanci ljudskog porijekla-krv, tkiva, ćelije, organi i reproduktivne ćelije.

U cilju implementacije novog Zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji („Sl. list CG“, broj 145/21) koji je stupio na snagu u januaru tekuće godine, u Ministarstvu zdravlja formirana je Komisija za medicinski potpomognutu oplodnju u sastavu i sa zadacima utvrđenim zakonom. U ovom trenutku u toku je izrada podzakonskih akata koje je potrebno donijeti na osnovu zakona, nakon čega će započeti implementacija zakona.

U cilju implementacije zakonske regulative iz oblasti supstanci ljudskog porijekla u Ministarstvu zdravlja je tokom prethodne godine realizovan projekat razvijanja SOHO Mreže informacionog softverskog sistema - *Needs assessment for the development of monitoring system in the area of substances of human origin contract number CFCU/MNE/168, Publication reference: CAP-2017/1-EUIF/CEP-simp-SOHO-relaunch*. Projekat je finansiran u sklopu sredstava Instrumenata predpristupne pomoći - IPA III, sa ciljem stvaranja preduslova za ulaganje u razvoj IT sistema podrške, odnosno primjene zakonodavnog okvira u području supstanci ljudskog porekla (krv, organi, tkiva, ćelije i reproduktivne ćelije) u Ministarstvu zdravlja, kao i obezbjeđivanje analize, smjernica i podrške za razvoj softvera. Rezultati koji su postignuti u okviru SOHO projekta su:

- detaljni plan unaprjeđenja za SOHO mrežu informacionog sistema kao osnova za sprovođenje zakona u oblasti SOHO, kao i za obezbeđenje sigurnosti standarda za krv, organe, tkiva i ćelije i reproduktivne ćelije;
- obavještanja o nastanku neželjenih događaja i neželjenih reakcija;
- analiza tekućeg stanja kroz izvještaje, ispostavljanje TOR-a - uslovi i reference za razvijanje mreže SOHO informacionog softverskog sistema, sa procjenom troškova.

Po završenom projektu od strane izvođača posla ispostavljena su sljedeća dokumenta: Izvještaj o trenutnom stanju u SOHO oblasti, Plan za unaprjeđenje, Terms of references za razvoj softvera SOHO mreže informacionog sistema sa procjenom troškova, početni i finalni izvještaj. U okviru navedenih dokumenata, konstatovano je da je zakonska regulativa koja uređuje SOHO oblast u većem dijelu usklađena sa propisima EU.

Na bazi navedenog projekta, u cilju implementacije zakonske regulative iz SOHO oblasti i radi ispunjavanja obaveza koje Crna Gora ima u okviru pregovaračkog poglavlja 28, planirano je razvijanje posebnog softvera SOHO mreže informacionog sistema koji će softverski povezati SOHO oblast (krv, tkiva, ćelije, organi, reproduktivne ćelije). S tim u vezi posredstvom Kancelarije za evropske integracije aplicirano je i odobren je iz mehanizma IPA sredstava iznos od 300.000 eura za razvijanje softvera SOHO mreže informacionog sistema. Kroz ranije aktivnosti iz IPA fondova finansirana je priprema tehničke specifikacije softvera na osnovu koje će se pripremiti tenderska dokumentacija za razvijanje ovog IS.

Digitalno zdravlje

Zbog epidemiološke situacije fokus digitalizacija je ostao usmjeren na unapređenje servisa kroz e-zdravlje i to: eZakazivanje, eRecept, eNalaz, eApoteka i sl. Unapređenja sistema se odnose na podizanje stabilnosti i optimizacije rada razvijenog elektronskog servisa namijenjenog osiguranicima testiranim na prisustvo novog koronavirusa, a u svrhu dobijanja povratne informacije o rezultatima testiranja preko e-zdravlja. U cilju efikasnije nabavke i izbjegavanje situacija u kojima će zdravstvenim radnicima nedostajati zaštitna oprema ili materijal, kroz preciznije praćenje i izvještavanje o potrošnji i zalihama, razvijena je digitalna platforma, *Medical inventory*, koja prati stanje zaliha lijekova, opreme, kao i potrošnog materijala. Koristi vještačku inteligenciju u dijelu planiranja i predviđanja potreba, kao i formiranja alarma u slučaju devijacija u potrošnji.

Od novih servisa razvijene su sljedeće aplikacije, uvedeni novi servisi i usluge:

- COVID-19 monitoring - Klinički menadžment

COVID-19 monitoring - Klinički menadžment COVID-19 slučajevima je servis namijenjen zdravstvenim ustanovama i institucijama i ima za cilj centralizovano prikupljanje podataka o kliničkom upravljanju COVID-19 slučajevima uz sveobuhvatan i centralizovan sistem izvještavanja. Na ovaj način značajno je unaprijeđeno upravljanje COVID-19 slučajevima, kroz donošenje ključnih odluka i planova zasnovanih na sveobuhvatnim i konkretnim podacima o opterećenju zdravstvenog sistema, kao i kroz pravovremenu alokaciju resursa i sl.

- Mobilna aplikacija SafeGO CG

Mobilna aplikacija SafeGO CG je u završena, korisnici Android i IOS operativnog sistema aplikaciji mogu svakodnevno pristupiti. Uspostavljen je i help desk radi lakše i jednostavnije komunikacije sa građanima oko prijave problema (safego@mzd.gov.me).

- Digitalna alatka – Doniraj krv

Razvijena je još jedna digitalna alatka DONIRAJ KRV kojom je olakšano građanima koji to žele, da doniraju krv, bez nepotrebnih stvaranja gužvi i čekanja u redovima. Aplikacija omogućava najbrži i najlakši način zakazivanja doniranja krvi, kao i informacija o novostima i stanju zaliha krvi u Zavodu. Aplikacija je počela sa radom u svim gradovima Crne Gore gdje postoje organizacioni djelovi Zavoda za transfuziju krvi.

- Issuer app za izdavanje potvrda o testiranju COVID-19

Završena je issuer app koja će putem web servisa obezbijediti izdavanje potvrda o testiranju na COVID-19 privatnim klinikama i trećim licima autorizovanih od strane Ministarstva zdravlja. Aplikacija je u fazi testiranja.

- Informacioni system (IS) Kliničkog centra Crne Gore

Implementacija IS je u finalnoj fazi, u toku je sprovođenje aktivnosti na integraciji poslovnog i medicinskog dijela informacionog sistema, kao i integraciji sa eksternim IS (Institut za javno zdravlje i Ministarstvo unutrašnjih poslova), ali i pristupa Ministarstva zdravlja u cilju praćenja kapitalne opreme, kontinuirane medicinske edukacije, kadra, specijalizacije i ostalih aktivnosti iz nadležnosti Ministarstva zdravlja. Što se tiče povezivanja sa IS IJZCG, to se odnosi na registre, statistiku i sve vezano za obaveze Kliničkog centra Crne Gore prema IJZCG u skladu sa Zakonom o zbirkama podataka u oblasti zdravstva.

Registri koji su u fazi realizacije:

- Registar za karcinom dojke;
- Registar za hemofiliju;
- Registar za karcinom jajnika;
- Registar za hepatocelularni karcinom ;
- Registar za reumatologiju;
- Registar za multipli mijelom;
- Registar za psorijazu;
- Registar za melanoma;
- Registar za zapaljenske bolesti crijeva
- Registar za multiplu sklerozu.

Pored navedenog, u okviru IS KCCG realizovane su i sljedeće aktivnosti:

- Uspostavljena je integracija sa Ministarstvom unutrašnjih poslova u dijelu slanja *prijave rođenja beba* i *prijave smrti*;
- Uspostavljena je integracija sa Zavodom za transfuziju krvi Crne Gore u dijelu slanja *uputa za transfuziju* i *prijave transfuzione reakcije*;
- Uspostavljena je integracija sa Radiološkim informacionim sistemom u dijelu razmjene snimaka i opisa istih;
- Uspostavljena je integracija sa CINMED-om u dijelu servisa za prijavu neželjenih dejstava lijeka;
- Uspostavljena je integracija sa Institutom za javno zdravlje Crne Gore u dijelu servisa za prijavu bolničke infekcije.
- Informacioni sistema Zavoda za hitnu medicinsku pomoć.

U prethodnom periodu radilo se na specificiranju funkcionalnih zahtjeva na osnovu kojih je napravljen ToR za uvođenje novog IS u Zavodu za hitnu medicinsku pomoć. Projekat se realizuje u okviru postojećeg projekta Unapređenja sistema zdravstva u Crnoj Gori koji Ministarstvo zdravlja realizuje sa UNDP-om a u sklopu koga se radi i informatizacija KCCG-a. Završene su pripremne aktivnosti i pokrenuta implementacija novog IS u Zavodu za HMP. Novi IS će obuhvatati medicinski i poslovni dio, a značajno je spomenuti što se po prvi put uvode tablet računari za podršku rada angažovanih timova. Po projektu, rok za završetak implementacije je oktobar 2022.

Omogućeno je sistemsko povezivanje primarnog, sekundarnog i tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite čiji je osnovni zadatak povećanje efikasnosti, maksimalno korišćenje kapaciteta i ljudskih resursa u sistemu, poboljšanje komunikacije između primarnog, sekundarnog i tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite što će po automatizmu dovesti do povećanja efikasnosti i dostupnosti specijalista, kao i redefinisane uloge primarnog nivoa zdravstvene zaštite.

U toku je programiranje za IPA III u iznosu od 3,5 mil eura za potrebe razvoja digitalnog zdravlja-telemedicine, elektronskog zdravstvenog kartona, M- health, Track and trace sistem za lijekove.

KLASTER 3: KONKURENTNOST I INKLUZIVNI RAST

U okviru Klastera 3, značajan broj planiranih aktivnosti je realizovan ili je u finalnoj fazi realizacije. Ključni rezultati su postignuti u poglavlju 16, donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama. U poglavlju 17, bitno je istaći kontinuitet u dijelu pripreme Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o statistici i sistemu zvanične statistike u cilju stvaranja uslova za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici državnih finansija. U skladu sa politikom aktivnog djelovanja na jačanje otpornosti finansijskog sistema na izazove klimatskih promjena, u martu je usvojena Politika Centralne banke Crne Gore u vezi sa izazovima klimatskih promjena. U dijelu poglavlja 19, značajan je nastavak rada na projektima u cilju jačanja kapaciteta Zavoda za zapošljavanje u cilju sprovođenja usluga za tržište rada i mjera aktivne politike zapošljavanja. U poglavlju 20, nastavljen je intenzivan rad na Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o rokovima izmirenja novčanih obaveza, dok je Zakon o turizmu i ugostiteljstvu na usaglašavanju sa EK. Takođe, uspostavljen je jedinstveni portal za podršku MSP (IT portal Single Access Point) u okviru IPA 2016 projekta. U okviru poglavlja 25, nastavljena je realizacija Akcionog plana za sprovođenje Operativnog programa za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2021-2024, kao i rad na implementaciji projekta uspostavljanja Međunarodnog instituta za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope (SEEIIST) za hadronsku kancer terapiju i istraživanje u oblasti biomedicine pomoću protona i težih jona. U poglavlju 29, u okviru projekta „Podrška Upravi carina”, u maju je otpočela pilot primjena NCTS-a (Novog kompjuterizovanog tranzitnog sistema) na nacionalnom nivou na dvije carinske ispostave i sa jednim privrednim subjektom. Napravljen je i plan uključivanja ostalih carinskih ispostava u pilot primjenu, kako bi do kraja septembra sve carinske ispostave i svi podnosioci tranzitnih deklaracija bili uključeni u novi sistem.

POGLAVLJE 10 - INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI

Uspostavljanjem 43. Vlade prestalo je da postoji Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija i formirano je Ministarstvo javne uprave. Oblast medija je pripojena resoru Ministarstva kulture i medija. Oblast elektronskih komunikacija je u okviru Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma.

10.1. Mreže i usluge elektronskih komunikacija

10.1.2. Ostvareni rezultati

Savjet EKIP-a je 26. V 2022. usvojio Nacrt dokumentacije za javno nadmetanje za dodjelu odobrenja za korišćenje radio-frekvencija iz pionirskih 5G opsega 700 MHz, 3,6 GHz i 26 GHz za realizaciju javnih mobilnih elektronskih komunikacionih mreža i Konsultativni dokument kojim se otpočinje konsultativni proces povodom pripreme Dokumentacije za javno nadmetanje.

Dana 28. IV 2022. EKIP je donijela privremena odobrenja operatoru Crnogorski Telekom za privremeno korišćenje radio-frekvencija iz opsega 3400-3800 MHz za realizaciju NR radio bazne stanice (gNodeB-5G) u cilju testiranja radikomunikacione opreme na teritoriji Glavnog grada Podgorica i teritoriji opštine Tivat, kao i privremeno odobrenje operatoru One Crna Gora za privremeno korišćenje radio-frekvencija iz opsega 3400-3800 MHz za realizaciju NR radio bazne stanice (gNodeB-5G) u cilju testiranja radikomunikacione opreme na teritoriji Glavnog grada Podgorica, na period od 90 dana.

Dana 12. V 2022. EKIP je usvojila Odluku o usvajanju analiza relevantnih tržišta („Sl. list CG”, broj 56/22) koja se odnosi na sljedeća relevantna tržišta:

- Veleprodajni lokalni pristup koji se pruža na fiksnoj lokaciji (Tržište 3a) i

- Veleprodajni centralni pristup koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište (Tržište 3b).

EKIP je 12. V 2022. usvojila Odluku o prihvatanju sprovedenih aktivnosti Crnogorskog Telekom-a a.d. Podgorica na Projektu računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva na bazi tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) i dugoročnih inkrementalnih troškova (LRIC) za fiksnu mrežu za 2020. i Odluke o prihvatanju sprovedenih aktivnosti Crnogorskog Telekom-a a.d. Podgorica, Mtel-a doo Podgorica i One Crna Gora doo na Projektu računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva na bazi tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) i dugoročnih inkrementalnih troškova (LRIC) za mobilne mreže za 2020.

10.1.3. Statistički podaci

Ukupan broj priključaka fiksne telefonije 30. IV 2022. je iznosio 189.542 što odgovara penetraciji od 30,57%. U poređenju s prethodnom godinom, broj priključaka fiksne telefonije je manji za 0,64%. Od ukupnog broja priključaka fiksne telefonije na dan 30. IV 2022. na fizička lica se odnosilo 85,96%, a na pravna lica 14,04% priključaka.

Na dan 30.IV 2022. broj korisnika mobilne telefonije u Crnoj Gori iznosio je 1.111.056 što odgovara penetraciji od 179,19%. U odnosu na isti period prošle godine, broj korisnika je veći za 3,81%. Na kraju aprila 2022. bilo je 60,73% ili 674.764 postpaid korisnika, dok je prepaid korisnika bilo 39,27% odnosno 436.292.

Ukupan broj priključaka fiksnog širokopojsnog pristupa internetu na dan 30. IV 2022. je iznosio 189.425. Procentualni iznos po tehnologijama je: xDSL=27,70%, FTTx=43,96%, KDS-HFC=26,87%, WiFi=1,29% i ostale tehnologije=0,18%. U odnosu na isti period prošle godine, broj širokopojsnih priključaka je veći za 1,96%.

Ukupan broj prepaid i postpaid korisnika mobilnih usluga koji su pristupili internetu (putem mobilnih telefona i modema) tokom aprila 2022. je iznosio 582.342, pri čemu je 462.463 koristilo 3G, a 468.840 samo 4G tehnologiju pristupa. Broj korisnika koji su pristupili internetu preko mobilnih mreža tokom aprila 2022. bio je za 9,03% veći u odnosu na april 2021.

Uslugu prenosivosti broja u aprilu 2022. je iskoristilo 640 pretplatnika i to 598 pretplatnika mobilne telefonije i 42 pretplatnika fiksne telefonije. U okviru usluga prenosivosti telefonskih brojeva, do 30. IV 2022. ukupno je prenešeno 72.448 brojeva, od čega 15.819 brojeva u fiksnim i 56.629 brojeva u mobilnim mrežama.

U skladu s ciljevima definisanim Strategijom razvoja informacionog društva do 2020, u tabeli je dat pregled stanja ciljeva koji su bili predviđeni da se postignu do kraja 2020, kao i ciljeva postignutih do 30. IV 2022.

Indikator	Stanje iz Strategije 2017.	Stanje XII 2020	Plan 2020.	Stanje IV 2022.
Dostupnost NGA širokopojsnog pristupa	26,5%	80%	100%	81,70%
Procenat domaćinstava u području dostupnosti NGA (30 Mbit/s)				

Penetracija fiksnih širokopoljasnih priključaka (domaćinstva) Udio domaćinstava koja koriste najmanje fiksni širokopoljasi pristup (2 Mbit/s)	53,3%	93,19%	100%	96,96%
Zastupljenost širokopoljasnih priključaka velikih brzina Udio priključaka širokopoljasnog pristupa internetu putem fiksne mreže velikih brzina (30 Mbit/s) u ukupnom broju fiksnih širokopoljasnih priključaka	3,6%	67,38%	70%	68,92%
Penetracija fiksnih ultrabrzih širokopoljasnih priključaka (domaćinstva) Udio domaćinstava koja koriste ultrabrzni fiksni širokopoljasi pristup (100 Mbit/s)	0%	28,79%	50%	47,07%

10.1.4. Žalbe (operatora), rješavanje sporova, prigovori (pretplatnika)

Tokom intervala 20. III - 30. V 2022. u oblasti zaštite korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga EKIP-u je podnijeto ukupno 78 žalbi korisnika, donijete su 72 odluke/rješenja i to: 3 žalbe su usvojene i predmeti vraćeni operatoru na ponovno odlučivanje, 26 žalbi je odbijeno, a u 39 slučajeva je donijeto rješenje o obustavljanju postupaka zbog postignutog poravnjanja korisnika i operatora nakon što se Agencija uključila u postupak, dok su 4 žalbe odbijene kao neuredne. Kada su u pitanju tužbe na odluke Savjeta EKIP-a, a koje se odnose na zaštitu korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga, u izvještajnom periodu Upravnom sudu je podnijeto 7 tužbi.

10.1.5. Međunarodna saradnja

Dana 31. V 2022, nakon uspješno sprovedenog postupka koordinacije radio-frekvencija iz opsega 700 MHz i 800 MHz, u Zagrebu je potpisan bilateralni sporazum o graničnoj koordinaciji mobilnih-fiksnih komunikacionih mreža (MFCN) u frekvencijskom opsegu 790-862 MHz između administracija Crne Gore (EKIP) i Hrvatske (HAKOM) nadležnih za upravljanje radio-frekvencijskim spektrom, kao i multilateralni sporazum o graničnoj koordinaciji mobilnih-fiksnih komunikacionih mreža (MFCN) i širokopoljasnih sistema za javnu zaštitu i pomoć u slučaju vanrednih situacija (BB-PPDR) u frekvencijskom opsegu 698-791 MHz između administracija Crne Gore (EKIP), Hrvatske (HAKOM), Bosne i Hercegovine (RAK) i Srbije (RATEL) nadležnih za upravljanje radio-frekvencijskim spektrom.

10.2. Usluge informatičkog društva

10.2.1. Normativni okvir

10.2.2. Ostvareni rezultati

Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija je tokom I kvartala 2022. započelo integraciju sa Infomacionim sistemom za elektronsko plaćanje NS-NAT i Infomacionim sistemom za identifikaciju i autentifikaciju NS-eID na Portalu eUprave. Naime, građanima je obezbijeđena mogućnost da upotrebom elektronske lične karte, koja je adekvatno aktivirana, uz pomoć čitača koriste elektronske usluge na Portalu eUprave, kao i da za određene pilot usluge iz nadležnosti Ministarstva pravde elektronski plate administrativnu taksu.

10.2.3. Statistički podaci

Kada su u pitanju elektronske usluge povjerenja, trenutno je upisano sedam davalaca elektronskih usluga povjerenja čiji se podaci nalaze u Evidenciji davalaca elektronskih usluga povjerenja i Registru kvalifikovanih davalaca elektronskih usluga povjerenja, kao i u Trust listi uspostavljenoj u skladu sa standardom ETSI TS 119 612.

Takođe, shodno podacima iz Registra sistema elektronske identifikacije, trenutno u Crnoj Gori su upisana dva sistema elektronske identifikacije, i to:

- Sistem elektronske identifikacije Ministarstva unutrašnjih poslova, čije sredstvo elektronske identifikacije ima visok stepen sigurnosti i nalazi se u ličnoj karti;
- Sistem elektronske identifikacije Crnogorskog Telekom AD Podgorica, čije sredstvo elektronske identifikacije ima značajan stepen sigurnosti i bazirano je na korišćenju dva autentifikaciona faktora za povezivanje sa identifikacionim podacima korisnika.

U skladu s planovima uspostavljanja novih servisa, na Portalu e-uprave u maju 2022. su bile aktivne 410 usluge, od čega je 99 elektronskih, a 311 informativnih.

Na Portalu otvorenih podataka trenutno je objavljeno 197 skupa podataka. U toku je unapređenje portala u cilju poboljšanja određenih segmenata: povezivanje sa evropskim Portalom otvorenih podataka, e-pristupačnost portala, implementacija RDF protokola za postojeće podatke kao izvoznog mehanizma, implementacija DCAT-AP i PSI standarda, proširenje na lokalne samouprave i dr.

10.2.4. Međunarodna saradnja

U skladu s aktivnostima u okviru Inicijative za Zapadni Balkan, Crna Gora aktivno učestvuje u pokretanju zajedničke inicijative za promociju regionalne saradnje, kao i razmjenu informacija na otvoren, interoperabilan, siguran i pouzdan način, dajući prioritet regionalnoj interoperabilnosti i uslugama povjerenja. Crna Gora učestvuje u radu regionalnih radnih grupa, dok je posljednji sastanak u Skoplju 6. IV 2022. bio prilika da se istaknu metode i principi koje je moguće primijeniti u cilju realizacije predviđenih aktivnosti u vezi sa definisanjem mogućih slučajeva prekograničnih usluga koje bi bile dostupne građanima Zapadnog Balkana. U aprilu 2022. definisana je lista predloga prioritetnih oblasti koja će u narednom periodu biti detaljno razrađena, u saradnji sa ostalim zemljama, a shodno planovima Regionalnog savjeta za saradnju. Radna grupa za Interoperabilnost i Trust servis nastavlja aktivnosti na definisanju i razvoju tehničkih specifikacija potrebnih za svaki slučaj upotrebe, uključujući uloge i odgovornosti u cilju kvalitetnije pripreme na putu njihove konačne implementacije po modelu koji su osmislili eksperti, a koji će imati stvarnu, upotrebnu vrijednost za građane zemalja Zapadnog Balkana (WB6).

U okviru aktivnosti na izradi Studije izvodljivosti za identifikaciju tehničke interoperabilnosti u Crnoj Gori, u cilju poboljšanja stepena tehničke interoperabilnosti, koju Crna Gora radi u saradnji s ekspertima iz Bugarske, pripremljena je nulta verzija ovog dokumenta. Finalna verzija dokumenta će biti dostupna na crnogorskom i engleskom jeziku, što će značajno olakšati proces implementacije tehničkih standarda.

10.3. Audiovizuelna politika

10.3.1. Normativni okvir

Dana 13. IV 2022, stupio je na snagu Pravilnik o pravima i obavezama emitera tokom kampanje za prijevremene izbore za odbornike u skupštinama opština Budva i Tivat i za izbore za odbornike u

skupštinama opština Plužine i Žabljak, koji su održani 5. VI 2022. („Sl. list CG", broj 39/22). Dana 26. IV 2022, stupio je na snagu Pravilnik o pravima i obavezama emitera tokom kampanje za izbore za odbornike u skupštinama opština Bijelo Polje i Šavnik, koji će biti održani 12. VI 2022. („Sl. list CG", broj 46/22). Dana 28. IV 2022, stupio je na snagu Pravilnik o pravima i obavezama emitera tokom kampanje za izbore za odbornike u skupštinama opština Bar, Danilovgrad i Kolašin i Skupštini Glavnog grada Podgorica, koji će biti održani 19. VI 2022. („Sl. list CG", broj 47/22). Dana 13. V 2022, stupio je na snagu Pravilnik o pravima i obavezama emitera tokom kampanje za izbore za odbornike u Skupštini opštine Pljevlja, koji će biti održani 23. X 2022. („Sl. list CG", broj 52/22).

Odlukom o izmjeni Odluke o raspisivanju prijevremenih izbora za odbornike u Skupštini opštine Tivat i Skupštini opštine Budva i Odlukom o izmjeni Odluke o raspisivanju izbora za odbornike u Skupštini opštine Plužine, Žabljak, Bijelo Polje, Šavnik, Bar, Danilovgrad, Kolašin i Pljevlja i Skupštini Glavnog grada Podgorica, nakon izglasavanja Zakona o dopuni Zakona o lokalnoj samoupravi, 9. V 2022, predsjednik Crne Gore je ranije raspisane lokalne izbore odgodio za 23. X 2022.

Pravilnicima su bliže uređeni uslovi za realizaciju prava i obaveza emitera u toku kampanja za određene izbore. Njihova svrha je da doprinesu obezbjeđivanju istinitog, blagovremenog i nepristrasnog informisanja građana o svim fazama postupka i različitim stavovima tokom izborne kampanje, pod ravnopravnim uslovima za sve učesnike u izbornoj kampanji, u skladu sa Zakonom o elektronskim medijima, Zakonom o medijima, Zakonom o izboru odbornika i poslanika, Pravilnikom o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama i Pravilnikom o programskim standardima u elektronskim medijima.

10.3.2. Ostvareni rezultati

Analiza programske strukture TV emitera sa nacionalnim pokrivanjem – maj 2022.

SAEM je 3. VI 2022. usvojio Odluku o raspodjeli sredstava iz Fonda za podsticanje pluralizma i raznovrsnosti medija namijenjenih komercijalnim i neprofitnim elektronskim medijima za 2021. Odlukom su raspodijeljena sredstava iz Fonda, u iznosu od 221.183,17 EUR za povećanje obima, strukture i raznovrsnosti ponude sadržaja posvećenih tematskim oblastima od javnog interesa (grantovi za emitere). Sredstva je dobilo 11 emitera za realizaciju 31 programskog sadržaja.

Zbog neispunjavanja uslova za učešće na konkursu, SAEM je odbacio zahtjev samoregulatornog tijela kao i 12 prijava emitera.

Nedodijeljena sredstva u iznosu od 243.267,56 € EUR, koja su bila opredijeljena za emitere i 25.802,82 EUR, koja su bila opredijeljena za samoregulatorna tijela, raspodijeliće se na sljedećem javnom konkursu.

Odluka o raspodjeli sredstava kao i svi akti o odbacivanju prijava, sa obrazloženjima, su dostupni na veb sajtu Agencije.

10.3.3. Statistički podaci

Tokom prvih pet mjeseci 2022, AEM-u je dostavljeno:

- 24 prigovora na rad emitera. U prvostepenom postupku, odbijeno je pet, a prihvaćeno 11 prigovora. Upućen je jedan odgovor na prigovor. Osam postupaka po prigovorima je u toku.
- četiri prigovora na rad kablovskih operatora, na koje je odgovoreno dopisom.

U postupcima po prigovoru ili službenoj dužnosti, u periodu od 1. I do 1. VI 2022, AEM je izrekla 40 upozorenje emiterima, od čega 11 u postupcima po prigovorima i 29 u postupcima po službenoj dužnosti.

U istom periodu, protiv kablovskih operatora je pokrenuto 16 postupka po službenoj dužnosti, od kojih je izrečeno 14 upozorenja, dok su dva završena izmjenom odobrenja.

U drugostepenom postupku, podnesene su tri žalbe na rješenja donesena u postupcima po prigovorima na rad emitera, dvije u postupcima pokrenutim protiv emitera po službenoj dužnosti i dvije u postupcima pokrenutim po službenoj dužnosti protiv operatora, koje su odbijene.

Imajući u vidu odredbe člana 16 Zakona o međunarodnim restriktivnim mjerama („Sl. list CG“, br. 56/18 i 72/19) i člana 7d Odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske Unije 2014/512/ZVBP od 31. jula 2014, 2014/659/ZVBP od 8. septembra 2014, 2014/872/ZVBP od 4. decembra 2014, 2015/971/ZVBP od 22. juna 2015. i 2015/1764/ZVBP od 1. oktobra 2015, 2015/2431/ZVBP od 21. decembra 2015, 2017/2214/ZVBP od 30. novembra 2017, 2019/2192/ZVBP od 21. decembra 2019, 2020/907/ZVBP od 29. juna 2020, 2020/2143/ZVBP od 17. decembra 2020. i 2021/1144/ZVBP od 12. jula 2021, 2022/52/ZVBP od 13. januara 2022. i 2022/264/ZVBP od 23. februara 2022. i 2022/327/ZVBP od 25. februara 2022. i 2022/335/ZVBP od 28. februara 2022. i 2022/346/ZVBP od 1. marta 2022. i 2022/351/ZVBP od 1. marta 2022. s obzirom na djelovanja Rusije kojima se destabilizuje situacija u Ukrajini („Sl. list CG“, br. 3/16, 8/16, 41/16, 11/22 i 40/22), Agencija je uputila dopise svim emiterima i operatorima u Crnoj Gori kojim ih je upoznala sa navedenom odlukom i pozvala da bez odlaganja iz ponude isključe programe ili sadržaje pravnih lica, subjekata ili tijela koja su predmet odluke, odnosno suspenduju bilo kakav aranžman za prenos i distribuciju njihovih sadržaja.

S tim u vezi, Agencija je pokrenula postupak za utvrđivanje odgovornosti za kršenje uvedenih međunarodnih restriktivnih mjera protiv jednog emitera, koji je obustavljen jer je emiter otklonio razloge zbog kojih je postupak pokrenut (suspendovano reemitovanje emisije „Radio Sputnik“).

Takođe, Agencija je donijela osam rješenja o izmjeni odobrenja, kojim su iz ponude kablovskih operatora isključuju programi koji su predmet odluke, kao i programi povezanih lica.

U intervalu 20. III - 1. VI 2022, jedan emiter je prihvatio zaključivanje protokola o reprogramu duga.

U istom periodu, AEM je nije pokretala postupak prinudne naplate protiv emitera, a vodila je tri stečajna postupka.

Dana 20. IV 2022, AEM je objavila Izvještaj o stanju tržišta usluga distribucije radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika sa stanjem na dan 31. III 2022. Broj priključaka za distribuciju radio i televizijskog programa putem različitih platformi sa uslovnim pristupom iznosi 244.051. U poređenju sa brojem priključaka na kraju decembra 2021, broj korisnika Pay-TV usluga je veći za 767 ili 0,32%. Posmatrajući samo učešće platformi sa uslovnim pristupom, KDS distribucija sa učešćem od 45,27% drži vodeću poziciju na tržištu usluga distribucije radio i TV programa do krajnjih korisnika. Slijede IPTV (31,01%) i DTH (20,72%). DVB-T2 ima učešće od 3,01%. Prosječna cijena osnovnog paketa je iznosila 10,75€ (najviša 15,99€, najniža 5,95€). U osnovnom paketu korisnicima je dostupno, u prosjeku, 96 televizijskih kanala (najviše 248, najmanje 18).

POGLAVLJE 16 - POREZI

16.1. Normativni okvir

Skupština je 5. V 2022. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost („Sl. list CG“, broj 49/22), kojim je propisano umanjeње stope PDV-a pri prometu i uvozu sljedećih proizvoda:

- brašno i ulje od suncokreta sa 7% na 0%, do 31. XII 2022;
- so sa 21% na 7%, do 31. XII 2022, i
- pelet za grijanje (ogrijev na biomasu, pelet, briket) sa 21% na 7%, do 31. XII 2023.

Skupština je 5. V 2022. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama („Sl. list CG“, broj 49/22), kojim je izvršeno stvaranje osnova za donošenje Odluke o umanjeњу iznosa akcize do 50% za promet bezolovnog benzina i gasnih ulja, za period do tri mjeseca, u slučaju značajnijeg povećanja cijena mineralnih ulja na svjetskom tržištu. Pored navedenog, ovim zakonom je izvršeno i redefinisanje oporezivanja bezdimnih duvanskih proizvoda za koje se plaća akciza i uveden je akcizni kalendar postepenog povećanja visine akcize na ove proizvode. Predmetnim zakonom u akcizni sistem su uvedeni proizvodi od plastike za jednokratnu upotrebu na koje se akciza plaća u iznosu od 0,4 eura po kilogramu tih proizvoda.

Vlada je 28. I 2022. usvojila Informaciju o potrebi potpisivanja Multilateralnog Sporazuma nadležnih organa o automatskoj razmjeni informacija o finansijskim računima – MCAA i ovlastila ministra finansija da potpiše Izjavu o pridržavanju odredbama koje propisuje navedeni Multilateralni sporazum. Ministarstvo finansija je 4. V 2022. navedenu izjavu prosljedilo OECD elektronskim putem, kao i Ministarstvu vanjskih poslova koji će istu dostaviti diplomatskim putem. Nakon razmjene nota pristupiće se ratifikaciji navedenog sporazuma.

Vlada je 20. IV 2022. usvojila Izveštaj o rezultatima pregovora radi zaključivanja Ugovora između Vlade Crne Gore i Vlade Velikog Vojvodstva Luksemburg o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprječavanju izbjegavanja plaćanja poreza na dohodak i na imovinu i zadužila Ministarstvo vanjskih poslova da sa nadležnim organima Velikog Vojvodstva Luksemburg postigne dogovor o vremenu i mjestu potpisivanja navedenog ugovora, kao i o nivou potpisnika.

Ministarstvo finansija je 3. VI 2022 donijelo Pravilnik o dopuni Pravilnika o posebnim mjerama carinskog nadzora i carinskom postupku za robe koje se koriste za snabdijevanje prevoznih sredstava u međunarodnom saobraćaju („Sl. list CG“, broj 59/22), kojim su plovni objekti koji se koriste za privatne svrhe (rekreacija, razonoda), uključujući i jahte za rekreaciju, izuzeti iz postupka snabdijevanja gorivom iz posebnih skladišta/spremišta koja se nalaze u pristaništu, odnosno luci iz koje plovni objekat isplovljava, bez plaćanja uvoznih dažbina (akcize i pdv). Pravilnikom je propisano da upotreba plovnih objekata za privatne svrhe podrazumijeva korišćenje plovnih objekata i plovila od strane njihovih vlasnika ili po osnovu zakupa, za rekreaciju, odnosno prevoz putnika i robe bez naknade. Osnovni razlozi za izmjenu pravilnika su usaglašavanje sa relevantnim propisima i praksom država članica EU i prikupljanje dodatnih prihoda po osnovu akcize i PDV-a na promet goriva.

16.2. Operativni kapaciteti i kompjuterizacija

U okviru projekta „Reforma Poreske administracije“ (finasiran kreditom Svjetske banke), a koji podrazumijeva uvođenje IRMS (Integrisanog informacionog sistema), kao i modernizaciju poslovnih procesa u skladu sa važećim trendovima digitalizacije usluga poreskim obveznicima:

- završen je FRD dokument (opis budućeg stanja poslovnih procesa koje treba da podrži novi integrisani IT sistem). Sačinjena je potrebna dokumentacija za raspisivanje tendera. Potrebno usaglašavanje sa Bankom o vremenskom okviru, obzirom na pokretanje aktivnosti za DWH/BI.
- DWH-skladište podataka. Formiran tim za implementaciju DWH. Održana tri interna sastanka u cilju pojašnjenja i preciziranja uloga na projektu i jedan s predstavnicima konzorcijuma SAGA.
- Uporedo je nastavljeno sa procesom čišćenja podataka. Sačinjen je nacrt akcionog plana za čišćenje podataka.

Dodatno, sistem za e-fiskalizaciju postao je operativan 1. I 2021, sa prelaznim rokom primjene od 6 mjeseci. Primjena sistema e-fiskalizacije u realnom vremenu, počela je od 1. VII 2021, za sve obveznike u skladu sa Zakonom. Održana je trodnevna sesija „Zajednica prakse jugoistočne Evrope za fiskalizaciju“ u organizaciji Sektora za fiskalne poslove pri MMF-u SAD. Dostavljeni odgovori na upitnik o iskustvu koje smo imali u implementaciji e-fiskalizacije, koji će biti dio „Referentne studije“ koja će zatim biti finalizovana i dostavljena svim poreskim upravama kao trajni referentni dokument u sprovođenju i tekucem radu na fiskalizaciji.

Održana je Misija Svjetske banke od 26. IV – 5. V 2022. u kontekstu podrške realizaciji i restrukturiranju projekta Reforme poreske administracije (RARP). Održan je niz sastanaka sa Radnim grupama, Projektnom jedinicom, Ministarstvom finansija u cilju sagledavanja uslova za rekonstrukciju, odnosno produženje projekta obzirom na evidentno kašnjenje u implementaciji.

Nastavljena je pomoć kroz projekat tehničke pomoći sredstvima Višekorisičke IPA-e koju pružaju eksperti MMF-a, na osnovu TADAT procjene odrađene na kraju 2015. Održana je radionica sa konsultantom MMF-a vezano za poresku kontrolu i povraćaj PDV-a, te sačinjen Izvještaj sa preporukama.

Nastavljene su aktivnosti vezane za procjenu spremnosti administracije za razmjenu informacija AEOI (2023) uz tehničku pomoć predstavnika OECD-a/Globalni forum o transparentnosti i razmjeni informacija u poreske svrhe (po zahtjevu, automatski, spontano). Dostavljeni podaci o razmjeni informacija na zahtjev za 2019, 2020, 2021. i 2022. u formatu dostavljenom od strane OECD-a, u cilju procjene spremnosti administracije za razmjenu informacija primjenom međunarodnih standarda. Održana su dva online sastanka.

POGLAVLJE 17 - EKONOMSKA I MONETARNA UNIJA

17.1. Monetarna politika

Savjet CBCG je 29. III 2022, usvojio Politiku Centralne banke Crne Gore u vezi sa izazovima klimatskih promjena. Ovim dokumentom se potvrđuje opredijeljenost CBCG da se intenzivnije uključi u aktivnosti koje se na globalnom nivou preduzimaju sa ciljem smanjenja negativnih posljedica klimatskih promjena, kao jednog od izvora sistemskog rizika koji može predstavljati opasnost po stabilnost finansijskog sistema.

Na zahtjev CBCG i drugih centralnih banaka regiona, Evropska centralna banka je 28. III 2022. produžila rok za korišćenje EUREP instrumenta (*Eurosystem repo facility for central banks*) za obezbjeđivanje likvidnosti centralnim bankama koje nisu članice eurozone do januara 2023. EUREP linija omogućava Crnoj Gori da se, u slučaju potrebe, kandiduje za dobijanje sredstava za podršku sistemskoj likvidnosti u iznosu do 250 miliona eura.

POGLAVLJE 19 - SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOŠLJAVANJE

19 1 Zaštita i zdravlje na radu

U periodu od 20. III do 6. VI 2022. Inspekcija rada je izvršila ukupno 1.560 inspekcijska pregleda (u oblasti radnih odnosa i zapošljavanja 1.109 i u oblasti zaštite i zdravlja na radu 451). Od ukupnog broja pregleda 642 je izvršeno po inicijativama zaposlenih, građana i drugih podnosilaca (624 iz oblasti radnih odnosa i zapošljavanja i 18 iz oblasti zaštite i zdravlja na radu). Utvrđeno je ukupno 925 nepravilnosti.

U okviru svojih redovnih aktivnosti, ova inspekcija je tokom izvještajnog perioda, evidentirala samo 1 slučaj radnog angažovanja djece u neformalnom radu, od kojih 1 muškog pola, starosti od 15 do 18 godina. Inspektori su preduzeli mjere iz svoje nadležnosti, ukazivanjem poslodavcima za otklanjanje nepravilnosti, odnosno pribavljanja potrebne dokumentacije (lijezarsko uvjerenje i saglasnost roditelja), kako bi se ispunili zakonski uslovi za rad tih lica. Djeca nijesu zatečena na teškim i opasnim poslovima, već su to bili poslovi pomoćnog radnika u objektima za promet voća, igračaka i bižuterije, pa Inspekcija rada nije evidentirala slučajeve koji bi se mogli tretirati kao najgori oblik radnog angažovanja djece u bilo kojoj djelatnosti.

U izvještajnom periodu, Inspekcija rada je izvršila 6 uviđaja povreda na radu - 1 smrtna i 4 teških povreda na radu i 1 kolektivna povreda u kojoj su teško povrijeđena dva lica i to:

- 1 smrtni slučaj u građevinskom sektoru;
- 4 teških povreda na radu: 3 u građevinskom i jedna u prerađivačkoj industriji;
- 1 kolektivna povreda na radu u kojoj su teško povrijeđena dva lica u građevinskom sektoru.

U dijelu opremljenosti inspektora rada za rad, 44 inspektora u obje oblasti odnosno grupe poslova (radni odnosi i zapošljavanje i zaštita i zdravlje na radu) imaju 24 vozila, laptop sa modemom za pristup internetu, mobilni štampač (ne svi), mobilni skener (ne svi). Inspektori za oblast zaštite i zdravlja na radu imaju: zaštitne šljemove, zaštitne čizme, vodonepropusne fluorescentne jakne, 2 foto aparata (ne svi), dok inspektori rada za oblast radnih odnosa i zapošljavanja tu opremu nemaju.

19. 2 Socijalni dijalog

Socijalni savjet je održao dvije, dok je Predsjedništvo Savjeta održalo jednu sjednicu.

19. 3 Politika zapošljavanja

Konačni podaci za 2021. dobijeni kroz Anketu o radnoj snazi pokazuju da je stopa aktivnosti 15+ na nivou od 50,9%. Stopa zaposlenosti na nivou od 52,4%, dok je stopa nezaposlenosti iznosila 16,6%.

Za populaciju 20-64, stopa aktivnosti je iznosila 64,7%, stopa zaposlenosti 54,2%, dok je stopa nezaposlenosti bila na nivou od 16,2%. Indikatori ukazuju da je učešće žena na tržištu rada i dalje niže u odnosu na muškarce. Stopa aktivnosti žena za ovu starosnu dob je na nivou od 57,8% (muškaraca –

71,7%), stopa zaposlenosti 48,7% (muškaraca - 59,8%), dok je stopa nezaposlenosti žena na nivou od 15,7% (muškarci 16,6%).

Kada su u pitanju mladi (15-29) podaci iz ARS-a za 2021. pokazuju da je stopa nezaposlenosti mladih u 2021. iznosila 32,5%, dok je stopa NEET iznosila 26,5%.

Uprava za statistiku (Monstat) revidirala je Metodologiju Ankete o radnoj snazi od 2021, pa se u ovom trenutku ne obezbjeđuje uporedivost podataka sa prethodnim periodima.

Administrativni podaci o zaposlenosti ukazuju da je u periodu januar – april 2022. broj zaposlenih veći za 23,2% u odnosu na isti period prethodne godine (217 520 : 177 932), dok je broj lica koja traže zaposlenje povećan za 2,0%.

Prema podacima Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (ZZZCG) na evidenciji nezaposlenih na kraju aprila 2022. nalazilo 50.552 nezaposlenih lica, što je 6.834 nezaposlena lica manje u odnosu na 31. XII 2021.

19. 4 Evropski i socijalni fond

U okviru Sektorskog operativnog programa za zapošljavanje, obrazovanje i socijalne politike – SOPEES 2015-2017, potpisano je 25 ugovora od planiranih 25 na ukupan iznos od 15.404.913,50 eura, što čini 85,58% ukupne vrijednosti Programa – 18.000.000,00 eura. Tokom druge polovine 2021. i početkom 2022. nastavljene su aktivnosti u dijelu intenzivnog praćenja ugovorenih projekata.

U okviru sprovođenja aktivnosti koja se odnosi na unapređenje pristupačnosti javnim zgradama koja se finansira iz IPA 2018 Akcionog dokumenta „Podrška vladavini prava i temeljnim pravima“ u nadležnosti Ministarstva pravde, 1. IX 2020. je započeta realizacija projekta „Unapređenje pristupačnosti javnih ustanova i centara za socijalni rad u Crnoj Gori“ i izrada Glavnog projekta. Projekat je vrijedan 166,240.00€. U januaru 2022. je formirana Evaluaciona komisija za ugovor o radovima „Radovi na poboljšanju pristupačnosti javnih ustanova i centara za socijalni rad u Crnoj Gori“, dok je prvi sastanak evaluacione komisije povodom otvaranja ponuda bio u februaru 2022. Zbog odsustva interesovanja za učešćem na tenderu, poziv je ponovo raspisan i objavljen 30. III s rokom trajanja do 17. VI.

19. 5 Saradnja Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i centara za socijalni rad

U periodu od marta do maja, Zavod je po zahtjevu centara za socijalni rad, učestvovao u izradi 147 individualnih planova aktivacije, od tog broja 75 planova aktivacije odnose se na žene. U tom periodu, u mjere aktivne politike zapošljavanja i mjere profesionalne rehabilitacije nije bilo uključenih korisnika materijalnog obezbjeđenja. Usluga posredovanja u zapošljavanju, odvijala se u skladu sa iskazanim potrebama poslodavaca i rezultirala je zapošljavanjem 44 radno sposobna korisnika materijalnog obezbjeđenja, od kojih je 17 žena.

19. 6 Socijalna inkluzija i zaštita

Od početka primjene Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, naknade po osnovu ostvarenih prava se isplaćuju redovno na mjesečnom nivou. Prosječan broj ostvarenih prava iz socijalne i dječje zaštite u 2022. je 97.442 mjesečno. U 2022. za prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite iz budžeta Crne Gore bez jednokratnih novčanih pomoći isplaćeno je 43.404.337,88 eura (isplaćeno je pet mjeseci).

Obračunom materijalnih davanja za april 2022. otpočela je isplata Obeštećenja bivšim korisnicama naknade po osnovu rođenja troje ili više djece. Obračunom je obuhvaćeno 14.935 korisnica i u ovu svrhu utrošeno je: 3.589.977,60€.

U periodu od 1. VI 2021. do 21. III 2022. nastavljeno je sa unapređenjem funkcionalnosti ISSS (e-Socijalni karton) u djelu vođenja slučaja, odnosno modula za socijalne usluge. Kroz ISSS blagovremeno je sprovedeno pravo na dodatak za djecu do šest godina koje je ostvarilo preko 36.000 djece. Urađene su i revizije (povećanje iznosa i obima prava na petoro djece) dodatka za djecu za ugrožene kategorije djece – korisnici materijalnog obezbjeđenja, dodatka na pomoć i njegu i ličnu invalidninu, djeca bez roditeljskog staranja kao i djecu čiji su roditelji u posupku radne aktivacije) i pravovremeno i u potpunosti spoveden Zakon o obeštećenju bivših korisnica nadoknada za žene sa troje i više djece, čime je broj korisnika prava na materijalna davanja povećan sa 60.000 na preko 100.000.

19. 7 Rodna ravnopravnost

Vlada je je 20. IV 2022. usvojila Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025. sa Akcionim planom za 2021. Izvještaj je pokazao da unaprijeđen stepen primjene postojećeg normativnog okvira na sprovođenju politike rodne ravnopravnosti i zaštiti od diskriminacije po osnovu pola i roda kroz bolju integrisanost rodne ravnopravnosti u planiranju svih javnih politika. Kreiran je Instrument za procjenu stepena orodnjenosti javnih politika koji će poslužiti kao alatka u kreiranju dokumenata kroz Metodologiju razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata.

Kroz projekat IPA 2018 „Komuniciranje rodne ravnopravnosti“ razvijena je online platforma za obučavanje zaposlenih u javnoj upravi i javnim komunikacijama. Projekat „Komuniciranje rodne ravnopravnosti“ sprovode UNDP, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo kulture i medija, a finansira EU.

U periodu od 8. II do kraja aprila 2022, sprovedena je inovativna medijska kampanja kroz distribuciju serijala tematskog podcast-a „G-spot: Prevažidi se“ o rodnoj ravnopravnosti, emitovanih na RTCG2 i društvenim mrežama. Gosti podcasta su bili poznate ličnosti i istaknuti stručnjaci, koji su diskutovali o različitim temama iz perspektive rodne ravnopravnosti. Što se tiče vidljivosti samog podcasta i prpratne kampanje, dosegno je 40,000 domaćinstava putem prenosa na RTCG i Extra TV, bilo je 8,918 organskih pregleda preko YouTube-a, 43,800 impresija putem Facebook-a. Putem Instagrama, kampanje su postigle doseg od 194,119, a prosječan broj impresija na Twitter-u je 7,000 impresija.

Podržan je razvoj umjetničkih skulptura koje su, kao dio inovativne i interaktivne kampanje s ciljem promocije ženskog liderstva i doprinosa razvoju Crne Gore, postavljene u maju 2022, na dvije mikro lokacije u Podgorici, digitalizovane i povezane s Rodnom mapom.

19. 8 Lica sa invaliditetom

Vlada je 31. III 2022. usvojila Završni izvještaj o realizaciji Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021.

POGLAVLJE 20 - PREDUZETNIŠTVO I INDUSTRIJSKA POLITIKA

20.1. Normativni i institucionalni okvir

U dijelu koji se odnosi na usklađenost nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU - Direktivom o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama 2011/7/EU, za IV kvartal 2022. je predviđeno donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rokovima izmirenja novčanih obaveza. Nakon sugestija dobijenih od strane Sekretarijata za zakonodavstvo, Ministarstvo finansija trenutno radi na usklađivanju nacrta predmetnog zakona sa Ministarstvom pravde, nakon čega će se pristupiti daljoj proceduri.

U oblasti turizma, Crna Gora očekuje komentare EK na Predlog zakona o turizmu i ugostiteljstvu (dostavljen 19. IV 2022), kroz koji će biti izvršeno usklađivanje s sa Direktivom (EU) 2015/2302 Evropskog parlamenta i Savjeta od 25. novembra 2015. o putovanjima u paket-aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima, o izmjeni Uredbe (EZ) br. 2006/2004 i Direktive 2011/83/EU Evropskog parlamenta i Savjeta i o stavljanju van snage Direktive EU 90/314/EEZ.

20.2. Principi preduzetničke i industrijske politike

Informacija zaključivanju Međunarodnog sporazuma između Evropske Unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u programu „Single Market Programme 2021-2027” - EU Program jedinstvenog tržišta (SMP), sa predlogom Sporazuma, usvojena je na sjednici Vlade od 2. VI 2022, čime je javnost upoznata sa detaljima Sporazuma, mogućnostima koje pruža učešće u programu i finansijskim obavezama.

20.3. Unapređenje poslovnog ambijenta

U okviru IPA 2016 projekta „Unapređenje preduzetništva kroz naprednu savjetodavnu podršku i informacione servise“ uspostavljen je jedinstveni portal za podršku MSP (*IT portal Single Access Point*), koji je lansiran 15. VI 2022. Portal za podršku malim i srednjim preduzećima, www.biznis.gov.me, omogućava da na jednom mjestu budu dostupni odgovori na pitanja od značaja za privrednike, a preduzeća će moći da se obrate nadležnim institucijama za sve informacije, savjete i pomoć.

U dijelu regulatornih reformi, nastavljena je kontinuirana primjena Analize uticaja propisa (RIA) sa ciljem kreiranja preduslova da se ne stvaraju nove barijere u propisima. U periodu od 20. III 2022. do 6. VI 2022, u saradnji sa Upravom za kadrove, održane su 3 obuke za obavljanje tehničkih vještina kada je u pitanju izrada RIA Izvještaja, i to za službenike Ministarstva kapitalnih investicija, Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta, Ministarstva javne uprave, digitalnog društva i medija i Ministarstva zdravlja.

U skladu sa aktivnostima Ministarstva javne uprave na planu uspostavljanja novih servisa, na Portalu e-uprave u maju 2022. su bile aktivne 410 usluge, od čega je 99 elektronskih, a 311 informativnih. Na Portalu otvorenih podataka trenutno je objavljeno 197 skupa podataka. U toku je unapređenje portala u cilju poboljšanja određenih segmenata: povezivanje sa evropskim Portalom otvorenih podataka, e-pristupačnost portala, implementacija RDF protokola za postojeće podatke kao izvoznog mehanizma, implementacija DCAT-AP i PSI standarda, proširenje na lokalne samouprave i drugo.

U izvještajnom periodu je nastavljeno sa sprovođenjem obaveza proisteklih iz članstva Crne Gore u NATO kodifikacionom sistemu (NCS), u skladu sa NATO standardima i propisima NATO sistema kodifikacije. Od 20. III 2022. do 6. VI 2022. je dodjeljeno ukupno 14 NCAGE kodova (NATO entitetski kod za pravne subjekte). Od 14 NCAGE kodova dodijeljenih pravnim subjektima u Crnoj Gori u izvještajnom periodu, po tipu poslovanja 2 pravna lica se primarno bave proizvodnjom, 3 se bave prodajom/veleprodajom i 9 se bavi uslugama, a dodatno je kodifikovan 21 novi proizvod od 1 crnogorskog proizvođača i tim proizvodima je dodijeljen NSN broj (NATO skladišni broj).

20.4. Instrumenti preduzetničke i industrijske politike

Po osnovu Javnog poziva za učešće u okviru seta Programa podrške privredi za 2022. (Program za unapređenje konkurentnosti privrede, Program za razvoj prerađivačke industrije, Program za razvoj i promociju zanatstva), do kraja maja 2022. predato je ukupno 274 prijave. U toku je evaluacija dijela aplikacija u okviru pojedinih programskih linija, dok je za Program za razvoj prerađivačke industrije, usljed dostignutog limita raspoloživog budžeta za finansiranje, zaključen Javni poziv za učešće u postupku

dodjele sredstava. Rok za dostavljanje prijava/zahtjeva od strane privrednih subjekata po osnovu Javnog poziva za učešće u Programu za unapređenje konkurentnosti privrede je 30. IX 2022, odnosno 30. XI 2022. za Program za razvoj i promociju zanatstva.

U pogledu finansijske podrške od strane Investiciono-razvojnog fonda (IRFCG), za 5 mjeseci 2022, od strane IRFCG je odobreno 147 plasmana u vrijednosti od 74,7 miliona eura.

U martu 2022. potpisan je aranžman sa Razvojnou bankom Savjeta Evrope u vrijednosti od 30 miliona eura. Kreditni aranžman namijenjen je realizaciji infrastrukturnih projekata, projekata vodosnabdijevanja, tretmana otpadnih voda, projekata zaštite životne sredine, ali i podsticanje projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja sa posebnim osvrtom na ujednačen regionalni razvoj.

U toku je realizacija Javnog konkursa za sufinansiranje inovacione djelatnosti u 2022, koji je objavljen 1. III 2022. Predmet Javnog konkursa je podrška razvoju inovacione zajednice kroz sufinansiranje sljedećih programskih linija utvrđenih u Programu za inovacije 2021-2024: programska linija podrške EUREKA projektima; programska linija za stimulisanje zaštite i razvoja pronalaska; programska linija za podsticanje inovacione kulture; programska linija za realizaciju edukativnih programa u S3 oblastima; programska linija za podršku učešću u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije „Horizont Evropa“ – Stub III Inovativna Evropa. Ukupan iznos podrške obezbijeden za ove namjene u 2022. iznosi 230.000 eura.

Od strane Fonda za inovacije Crne Gore plasiran je 5. IV 2022. Program inovacionih vaučera, u ukupnom iznosu podrške 100.000,00 eura, na način da se jednim vaučerom može pokriti najviše 80% ukupnih troškova usluge koju pruža naučnoistraživačka ustanova do iznosa od 8.000 eura, uključujući PDV. Putem ovog podsticajnog finansijskog mehanizma, mikro, malim i srednjim preduzećima se omogućava veći nivo inovativnosti njihovih proizvoda i unapređenje njihove konkurentnosti na tržištu koristeći specijalizovane usluge naučnoistraživačkih ustanova.

20.5. Industrijska politika

Sa aspekta finansijskog rezultata, realizovana ulaganja u funkciji sprovođenja Akcionog plana za 2021. iznose 197,06 miliona eura, što u odnosu na planirana ulaganja predstavlja 83,8% realizacije. U pogledu ostvarenih rezultata u implementaciji, u okviru strateških i operativnih ciljeva realizovan je značajan broj aktivnosti i projekata, među kojima i investicije u sektor energetike, saobraćaja, ICT infrastrukture, finansijska podrška u vidu kredita i faktoring aranžmana za očuvanje likvidnosti i razvoj, izdavanje kreditnih garancija, bespovratna podrška za modernizaciju prerađivačke industrije i direktna investiciona ulaganja u proizvodne objekte, opremu i proizvodne procese, grantovi za jačanje inovativnosti, digitalizacije, cirkularne ekonomije u okviru Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2021, aktivnosti za unapređenje inovacionih sposobnosti preduzeća, implementacije međunarodnih standarda, internacionalizacije, itd.

20.6. Politika turizma

U segmentu podsticajnih mjera u turizmu, Vlada je 14. IV 2022. usvojila Informaciju o sprovođenju Programa podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2022, za koji je opredijeljeno 400.000 eura, po osnovu kojeg je Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma raspisalo javne pozive 27. IV 2022. za četiri mjere, i to: I a) Organizovanje manifestacija/festivala predračunske vrijednosti do 30.000 eura i b) - Organizovanje manifestacija/festivala predračunske vrijednosti iznad 30.000 eura, Mjera II - Unapređenje kvaliteta usluga i ponude u kampovima, Mjera III - Unapređenje ponude i podizanje kvaliteta usluga u ruralnom

turizmu, Mjera IV - Razvoj inovativnih turističkih proizvoda i usluga koji obogaćuju turističku ponudu u ruralnom, kulturnom, zdravstvenom, sportskom i drugim vidovima turizma. Po navedenim javnim pozivima je pristiglo 100 zahtjeva, a u toku je postupak evaluacije.

20.6.1. Statistika

Kada je riječ o prihodima, prema preliminarnim podacima Centralne banke Crne Gore, prihodi od inostarnih turista u I kvartalu 2022, ostvareni su u iznosu od 45,35 miliona eura, što je 86,52% više nego u istom periodu 2021. godine, a na nivou ostvarenosti od 95,84% u odnosu na uporedni period 2019.

POGLAVLJE 25 - NAUKA I ISTRAŽIVANJE

25.1. Institucionalna i infrastrukturna podrška sistemu istraživanja i inovacija

Efikasan implementacioni okvir za inovacije i pametnu specijalizaciju, koji omogućava unaprijeđene mehanizme konsultacija i komunikacije svih aktera u sistemu inovacija u procesu kreiranja, sprovođenja i monitoringa inovacione politike, predstavlja jedan od najznačajnijih iskoraka i kreiran je u skladu sa preporukama Udruženog istraživačkog centra Evropske komisije (DG JRC). U organizaciji DG JRC-ija održan je događaj na temu „Razmjena stručnih znanja u oblasti pametne specijalizacije za region proširenja i susjedstva EU“ 29-30. III 2022. kada je predstavljen Izvještaj sa okvirom implementacije koji je izradio DG JRC, a koji je Crna Gora prva uskladila u ovom regionu i predstavila svoje iskustvo.

Ovakav koncept uveo je dvije nove strukture u sistem inovacija tokom 2021, i to: Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju i Fond za inovacije Crne Gore.

Zbog izmjena u organizacionoj strukturi Vlade, 1. VI 2022. inicirano je usklađivanje sastava Savjeta za inovacije i pametnu specijalizaciju koje upravlja procesom koordinacije povratnih informacija ciljnih grupa u procesu kreiranja, implementacije i monitoringa procesa pametne specijalizacije. U toku su i izmjene u sastavu Međuinstitucionalne S3 grupe. U okviru druge faze projekta „Unapređenje sistemске podrške inovacijama i razvoju MMSP - Norveška za vas“, koji implementira UNDP Kancelarija u Podgorici, realizovan je poziv za koordinate inovationih radnih grupa Savjeta, koje će biti formirane oko S3 prioriteta i u toku je procedura izbora kandidata. U toku je rad na redizajnu i unapređenju web stranice za pametnu specijalizaciju.

Podrška novouspostavljenom implementacionom okviru u Crnoj Gori ostvarena je i kroz ekspertsku podršku DG JRC-ija i Tehničku podršku za implementaciju Strategije pametne specijalizacije, koja se finansira iz IPA 2020.

Nakon zapošljavanja 7 lica u Fondu za inovacije Crne Gore, usvajanja Programa rada Fonda za 2022, te uplate sredstava u iznosu od milion eura iz nacionalnog budžeta, što je realizovano u I kvartalu 2022, Fond je plasirao prvu programsku liniju inovationih vaučera, a u pripremi je programska linija kolaborativnih grantova za inovativne projekte, koja će biti realizovana kao nadogradnja prethodno uspješno realizovanih poziva za ovu vrstu projekata. Fond od samog početka poslovanja ima podršku jačanju kapaciteta obezbijeđenu iz više izvora: kroz drugu fazu projekta „Unapređenje sistemске podrške inovacijama i razvoju MMSP - Norveška za vas“ i tehničku podršku kroz IPA 2020 sredstva za ove namjene.

Nastavljen je rad na implementaciji projekta uspostavljanja Međunarodnog instituta za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope (SEEIIST) za hadronsku kancer terapiju i istraživanje u oblasti biomedicine pomoću protona i težih jona.

Crna Gora aktivno učestvuje u međunarodnim radnim grupama koje su formirane na inicijativu Federalnog ministarstva vanjskih poslova Švajcarske (FDFA), a sačinjene od predstavnika zemalja učesnica SEEIIST projekta.

Radna grupa za pravni okvir, formirana sa ciljem regulisanja pravnog statusa budućeg instituta, održala je četiri sastanka - posljednji u aprilu 2022. Od tri različita modela pravnog statusa (ERIC, CERN, kombinovani model) koji su prezentovani na sastancima, model Evropskog konzorcijuma istraživačkih infrastruktura (ERIC) prepoznat je kao najbolji za date okolnosti. Uz to, planirano je da se statut budućeg instituta izvede iz CERN konvencije, kao model međunarodne istraživačke institucije usmjerene na „Nauku za mir“. Razvijen je i organizacioni model potreban za liječenje pacijenata u okviru budućeg instituta.

Radna grupa za odabir lokacije, koja će raditi na utvrđivanju procedure za odabir lokacije budućeg SEEIIST instituta, održala je dva sastanka – posljednji u aprilu 2022. U proteklom periodu potvrđen je redosljed aktivnosti neophodnih za odabir lokacije, s namjerom da odluka bude donijeta do kraja 2023, kada bi trebalo da bude i pravno osnovan SEEIIST institut.

Pored toga, predloženo je formiranje Radne grupe za finansije koja će biti zadužena za sprovođenje procedura apliciranja za evropske fondove, kako bi se regulisalo pitanje vođenja finansija i finansiranja daljih faza projekta. Očekuje se da zemlje učesnice projekta imenuju svoje predstavnike u narednom periodu.

Otvorena nauka u Crnoj Gori

Nakon usvajanja Politike za otvoreni pristup istraživačkoj infrastrukturi na Univerzitetu Crne Gore, koja predstavlja iskorak ka internacionalizaciji i jačanju naučne izvrsnosti i prvi je takav dokument usvojen na visokoškolskim ustanovama u regionu, devet crnogorskih visokoškolskih i naučnoistraživačkih institucija je 26. I 2022. potpisalo Memorandum o saradnji u okviru nacionalne inicijative oblaka otvorene nauke u Crnoj Gori.

Ekspertski tim sačinjen od predstavnika Univerziteta Crne Gore i Univerziteta Sveti Kiril i Metodij, Skoplje, Sjeverna Makedonija, pripremio je Studiju izvodljivosti za uspostavljanje nacionalnog repozitorijuma, u martu 2022. Studijom je data procjena obima i potrebnih resursa za realizaciju Nacionalnog repozitorijuma otvorene nauke.

Statistika inovacija

Prema Godišnjem planu zvanične statistike za 2021, Uprava za statistiku - MONSTAT sprovela je redovno istraživanje o Inovativnim aktivnostima preduzeća za period 2018-2020. Upitnik o Inovativnim aktivnostima za period 2018-2020. je pripremljen u skladu zahtjevima Eurostat-a. Prikupljanje podataka obavljeno je u drugoj polovini 2021. Početkom 2022. izvršena je kontrola i unos podataka u program, čija je obrada u toku.

Instrumenti finansiranja

- **Konkurs za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti u 2022.**

Jedan od ključnih mehanizama za podršku naučnoistraživačkoj zajednici, Konkurs za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti objavljen je 20. IV 2022, kojim se naučnoistraživačkoj zajednici Crne Gore stavlja na raspolaganje 200.000,00 eura.

Realizacijom posebnih instrumenata podrške, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja otvara mogućnost naučnicima i istraživačima iz Crne Gore da osnaže svoj rad učešćem na konferencijama, organizovanjem konferencija u Crnoj Gori, publikovanjem radova u časopisima sa otvorenim pristupom, uređivanjem časopisa sa otvorenim pristupom, mobilnošću u razvijenije institucije, kao i povezivanjem sa inostranim partnerima putem međunarodnih programa (Horizont Evropa, IAEA i ICGEB). Konkursom je omogućeno i sufinansiranje po osnovu doktorskih studija, nakon odbranjene doktorske disertacije, na bilo kom univerzitetu u svijetu.

➤ **Javni konkurs za sufinansiranje inovacione djelatnosti 2022.**

U toku je realizacija Javnog konkursa za sufinansiranje inovacione djelatnosti u 2022. koji je objavljen 1. III 2022. Predmet Javnog konkursa je podrška razvoju inovacione zajednice kroz sufinansiranje sljedećih programskih linija utvrđenih u Programu za inovacije 2021-2024:

- Programska linija podrške EUREKA projektima;
- Programska linija za stimulisanje zaštite i razvoja pronalaska;
- Programska linija za podsticanje inovacione kulture;
- Programska linija za realizaciju edukativnih programa u S3 oblastima;
- Programska linija za podršku učešću u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije „Horizont Evropa“ – Stub III Inovativna Evropa.

Ukupan iznos podrške obezbijeđen za ove namjene u 2022. iznosi 230.000 eura.

U pogledu podrške za EUREKA projekte u 2022. ista je proširena kroz poseban Multilateralni javni poziv za finansiranje EUREKA projekata za Dunavski region, u kome Crna Gora učestvuje zajedno sa Albanijom, Austrijom, Hrvatskom, Njemačkom, Mađarskom, Poljskom i Slovačkom. Ukupna vrijednost podrške za EUREKA projekte u 2022. iznosi 120.000,00 eura. Po prvi put se kroz ovaj konkurs podržava učešće u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije „Horizont Evropa“ – Stub III Inovativna Evropa.

➤ **Predakcelacijski program**

Tri predakcelacijska programa za startapove, koja su odobrena u 2021. u ukupnom iznosu od 150.000,00 eura, u završnoj su fazi realizacije.

Krajnji korisnici programa su fizička lica, odnosno neformalni timovi, koji zajednički razvijaju određenu ideju ili projekat koji ima potencijala da preraste u startap ili već osnovana preduzeća u ranoj fazi razvoja startap ideje.

Kako je cilj Programa za inovacije 2021-2024 uvezivanje instrumenata i omogućavanje njihovog kontinuiteta, otvoriće se novi ciklus podrške ranoj fazi razvoja startapova, čija su ciljna grupa prvenstveno učesnici predakcelacijskog programa.

➤ **Javni konkurs za dodjelu grantova za ranu fazu razvoja startapova**

U toku je realizacija 11 grantova za ranu fazu razvoja startapova, koji su odobreni po osnovu Javnog konkursa za sufinansiranje startap projekata iz 2021. Ukupna vrijednost ugovorenih projekata je

253.531,30 eura, od čega je sufinansiranje Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja 189.708,07 eura, a sufinansiranje korisnika 63.823,23 eura.

Novi ciklus podrške biće otvoren u junu 2022.

➤ **Podrška klsterskoj organizaciji u S3 prioritetnoj oblasti IKT**

U toku je realizacija Ugovora o sufinansiranju programa klastera ICT Cortex, a po osnovu Konkursa za podršku razvoja strateškog prioriteta Strategije pametne specijalizacije Crne Gore – Informaciono-komunikacionih tehnologija. Ukupan iznos predviđen za realizaciju programa rada ICT klastera Cortex za period od tri godine iznosi preko milion eura. Program će biti podržan od strane Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja u iznosu od preko 500.000 eura, dok će u istom iznosu biti i kontribucija IT kompanija, članica klastera. Krajem marta 2022. obezbijedena je dodatna podrška iz nacionalnog budžeta za klaster ICT Cortex u iznosu od 200.000,00 eura.

➤ **Inovacioni programi Fonda za inovacije Crne Gore**

Program inovacionih vaučera plasiran je 5. IV 2022. od strane Fonda za inovacije Crne Gore. Inovacioni vaučeri su jednostavan, brz i efikasan finansijski podsticaj namijenjen mikro, malim i srednjim preduzećima (MMSp) sa ciljem da se podigne nivo inovativnosti njihovih proizvoda i unaprijedi njihova konkurentnost na tržištu koristeći specijalizovane usluge naučnoistraživačkih ustanova. Cilj vaučera je da finansijski podstaknu privatna preduzeća da sarađuju sa NI ustanovama na komercijalno primjenjivim naučnoistraživačkim naporima, kako bi svoje operacije i proizvode učinili konkurentnijim na tržištu. Ukupna vrijednost podrške iznosi 100.000,00 eura. Jednim vaučerom se može pokriti najviše 80% ukupnih troškova usluge koju pruža naučnoistraživačka ustanova, do iznosa od 8.000,00 eura, uključujući porez na dodatu vrijednost (PDV), gdje se oba ograničenja primjenjuju istovremeno.

Drugi program Fonda Kolaborativni grantovi za inovacije, koji je u pripremi, ima za cilj jačanje konkurentnosti crnogorskih preduzeća kroz sufinansiranje razvoja inovativnih tržišno-orijentisanih proizvoda, usluga i tehnologija, koji imaju veliki potencijal za komercijalizaciju i tržišnu primjenu, podrška prenosu inovativnih ideja iz naučnoistraživačkih ustanova na tržište, kroz saradnju sa partnerima iz privrede ili kroz otvaranje novih preduzeća/spin-off kompanija u Crnoj Gori i jačanje ljudskih resursa i kreiranje novih radnih mjesta. Za ovaj program planiran je iznos od 670.000,00 eura.

25.2. Međunarodna saradnja u istraživanju i inovacijama

Prvi sastanak EU-Crna Gora Horizont Evropa Zajedničkog odbora za istraživanje i inovacije održan je 20. V 2022. u Podgorici. Iako je Crna Gora u prvoj godini učešća u programu Horizont Evropa aplicirala sa relativno malim brojem projekata, ostvarila je zapažen rezultat i našla se iznad EU prosjeka u dijelu uspješnosti povlačenja sredstava iz ovog Programa - povučeni iznos sredstava je 1.100.000,00 eura u odnosu na uloženi 800.000,00 eura. Posebno je važan projekat Crnogorski centar za podvodne senzorske mreže (*MONtenegrin center for Underwater SEnsor Networks - MONUSEN*), koji je dobio tim Univerziteta Crne Gore, a koji je aplicirao na konkursu za finansiranje Twinning projekata na području Zapadnog Balkana.

Crna Gora je imenovala predstavnike u Bordu guvernera Udruženog istraživačkog centra, ERA Forumu i Evropskom oblaku otvorene nauke (EOSC).

Podgorica je među gradovima koji će učestvovati u Misiji EU za klimatski neutralne i pametne gradove do 2030, zajedno sa 100 gradova iz 27 država članica EU i 12 gradova iz zemalja pridruženih Horizont Evropa programu. Učešće u ovoj evropskoj inicijativi daje mogućnost Podgorici da bude lider procesa tranzicije prema klimatskoj neutralnosti i borbi protiv klimatskih promjena. Na ovaj način Crna Gora doprinosi implementaciji Zelene agende za Zapadni Balkan.

Učešće naučnoistraživačke zajednice u COST programu belježi porast u kontinuitetu. Komitet visokih predstavnika COST-a je 27. V 2022. odobrio finansiranje 70 novih COST akcija, koje će započeti sa realizacijom u septembru 2022. Istraživački timovi iz Crne Gore učestvovali su u svojstvu sekundarnih predlagača (*secondary proposer*) u 12 novoodobrenih COST akcija.

Crna Gora je podnijela aplikaciju za učešće u jedanaestoj rundi Evropskog društvenog istraživanja (ESS ERIC).

Saradnja sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju

U skladu sa Pozivom za podnošenje novih projektnih prijedloga, za ciklus 2024-2025. Crna Gora je, u aprilu 2022. podnijela dva prijedloga, i to: iz oblasti zdravlja ljudi „Izgradnja kapaciteta za dijagnostiku i tretman pacijenata sa kancerom sa PET/CT sistemom“ te iz oblasti upravljanja vodama „Jačanje institucionalnih kapaciteta za kontrolu bezbjednosti i kvaliteta vodnih izvorišta u Crnoj Gori“.

IPPOG – Međunarodna grupa za promociju fizike čestica

U periodu od 11-13. V 2022. u Podgorici je održan redovni prolječni sastanak Međunarodne grupe za promociju fizike čestica (*International Particle Physics Outreach Group*). Cilj godišnjeg sastanka je bio da sve zemlje članice razmijene ideje, akcije, kao i da diskutuju na temu promocije fizike čestica. Trodnevni događaj obuhvatio je i poseban segment za srednjoškolce, profesore i studente koji je pružio posebno iskustvo u vidu virtuelne posjete akceleratorima u CERN-u, što je prisutnima pružilo mogućnost da učestvuju i u posebno osmišljenom kvizu znanja kroz *HEPscape* koji je predstavio tim nacionalnog Instituta za nuklearnu fiziku iz Rima.

Bilateralna saradnja u oblasti nauke i istraživanja

Dogovoreno je produženje realizacije bilateralnih projekata sa Republikom Slovenijom do kraja 2023. (Konkurs 2021-2022).

U toku je realizacija 11 bilateralnih naučnih projekata sa Republikom Austrijom, po Konkursu za sufinansiranje naučne i tehnološke saradnje između Crne Gore i Republike Austrije za period 2021-2022.

U okviru Konkursa za zajedničke istraživačke projekte Crna Gora-Republika Italija, za period 2022-2024. sprovedena je evaluacija 20 projektnih prijava. U toku je komunikacija s predstavnicima Republike Italije oko dogovora za sastanak Mješovite komisije na kojem će se razmatrati projektne prijave i odlučiti o finansiranju zajedničkih projekata.

Konkurs za sufinansiranje naučne i tehnološke saradnje između Crne Gore i Slovenije objavljen je 25. III 2022. sa krajnjim rokom za prijavljivanje projekata 25. V 2022. U toku je administrativna provjera pristiglih prijava nakon čega će iste biti dostavljene nezavisnim ekspertima na dalji postupak evaluacije.

25.3. Prepristupni fondovi (IPA)

U okviru grant šeme Naučni potencijal u službi inovacija (IPA II 2020, ukupan budžet: 1.176.470,60 eura), Evaluaciona komisija je završila treću fazu evaluacije u martu 2022. Izvještaj sa ove faze postupka upućen je Delegaciji EU u Crnoj Gori na mišljenje u aprilu 2022.

Specifični cilj ove Grant šeme odnosi se na unapređenje saradnje između akademskog i privatnog sektora u skladu sa prioritetima Strategije pametne specijalizacije (2019-2024) putem mobilnosti mladih istraživača.

Krajem januara 2022. započeta je implementacija Tehničke podrške za implementaciju Strategije pametne specijalizacije IPA 2020, koja podrazumijeva: jačanje kapaciteta Fonda za inovacije Crne Gore, kako bi se obezbijedilo dobro upravljanje, kreiranje visoko relevantnih inovacionih programa u skladu sa EU smjernicama i regulativnom u oblasti inovacione politike, kao što su javne nabavke, EU pravila državne pomoći, IPR i sl; podrška S3 timu i radu Savjeta za inovacije i pametnu specijalizaciju; jačanje kapaciteta MMSP za bolje razumijevanje inovacionih politika zasnovanih na S3 konceptu i jačanje njihovih kapaciteta za korišćenje EU fondova; i jačanje institucionalnih kapaciteta za efikasan monitoring IPA projekata u oblasti inovacija.

U proceduri odobrenja je i Grant šema za podršku implementaciji Strategije pametne specijalizacije kroz projekte kroz IPA 2020.

POGLAVLJE 26 - OBRAZOVANJE I KULTURA

26.1. Obrazovanje

26.1.1. Predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Usaglašen Projekat *Dostupno, kvalitetno i pravično rano učenje za svu djecu u Crnoj Gori* sa predstavnicima Kancelarije UNICEF-a koji za cilj ima povećanje obuhvata djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem, podrška roditeljima kao i unapređenje mogućnosti za rani razvoj i učenje.

Otvoren je novi vrtić u Podgorici, 26. V 2022. Nova zgrada predškolske ustanove izgrađena je iz kredita Razvojne banke Savjeta Evrope uz učešće države Crne Gore. Za smještaj oko 215 djece namijenjena je površina od 6980 m² od čega 1.512 m² izgrađenog objekata sa svim sadržajima modernog i funkcionalnog zdanja za boravak i učenje djece od rođenja do polaska u školu.

U martu i aprilu 2022. održana je edukacija kadra iz javnih predškolskih ustanova (42 vaspitačice i stručna saradnika) na temu: Predškolsko vaspitanje i obrazovanje je za svu djecu. Cilj obuka je bio osmišljavanje komunikacionih strategija za promjenu stavova i praksi kad je u pitanju upis djece u predškolske ustanove, a ciljne grupe su roditelji, lokalna zajednica i zaposleni u vrtićima. Obuka je organizovana uz pomoć UNICEF-a i organizacije Rain Barrel Communications.

Sve javne predškolske ustanove (21 ustanova) izradile su akcione planove za osmišljavanje kampanje za upis djece u svojim lokalnim sredinama sa ciljem da se upišu sva djeca iz osjetljivih grupa stanovništva (djeca iz romske i egipćanske populacije) kao i djeca sa seoskog područja, posebno u sjevernoj regiji Crne Gore. Javni upis, koji je moguće obaviti i elektronskim putem zbog dostupnosti aplikacije IS sistema Ministarstva prosvjete organizovan je od 25. V do 15. VI 2022.

Informativni sastanak u vezi planiranja obuke četvrte generacije facilitatora programa roditeljstva pod nazivom Brižne porodice u organizaciji kancelarije UNICEF-a. Sastanak je organizovan 10. V, a planirana obuka će se održati 13-17. VI 2022.

26.1.2. Osnovno obrazovanje

Uz saglasnost Ministarstva prosvjete, JU Osnovna škola „Mahmut Lekić“, Tuzi i JU Osnovna škola „Blažo Jokov Orlandić“, Bar učestvuju u projektu „Partnerstvo međunarodnih sestrinskih škola/institucija“ između Cenap Şahabettin Primary School, Istanbul/Kadıköy, Turska.

Memorandumom o razumijevanju u oblasti obrazovanja između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske (potpisanom 18. IV 2012), potpisnice su se obavezale da će razvijati saradnju u oblasti obrazovanja, podsticati neposredne kontakte i saradnju obrazovnih ustanova, uključujući i partnerstva na nivou škola, kao i intenzivirati kontakte između osnovnih i srednjih škola u Crnoj Gori i Republici Turskoj kroz partnerstva škola. Pomenute aktivnosti doprinose boljoj saradnji obrazovnih ustanova Republike Turske i Crne Gore i predstavljaju primjer dobre prakse u interesu obrazovnih sistema obje države.

Projekat građanskog obrazovanja u Crnoj Gori (Montenegro Civic Education Project MCEP) sprovodi predstavništvo neprofitne organizacije PH International u Crnoj Gori u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, a finansira ga Američka Vlada/Biro za međunarodne narkotike i poslove sprovođenja zakona (INL). Svrha pilot projekta (MCEP) je da pruži podršku crnogorskim zajednicama, posebno učenicima osnovnih škola u sjevernim opštinama, da bolje razumiju svoja prava i obaveze prema zakonu, povećaju svijest o problemima mladih i izgrade veće povjerenje između zajednica i profesionalaca angažovanih u sprovođenju zakona.

Održana je Završna konferencija programa Škole za 21. vijek i Nastavnik za 21. vijek, koji su realizovani kroz intenzivnu saradnju sa kancelarijom Britanskog savjeta u Crnoj Gori.

Višegodišnji programi dali su mnoge rezultate: 85% nastavnog kadra prošlo je obuku o kritičkom mišljenju i rješavanju problema kao i osnovama kodiranja; 70% direktora prošlo je obuku prilagođenu za rukovodioce škola; 90% nastavnika informatike obučeno za kodiranje mikrobitom; 4230 mikrobitova i 177 paketa sa dodatnom opremom donirano je školama i svaka je osnovala mikrobit klub; Inoviran je predmetni program za Informatiku sa tehnikom za V, VI, VII i VIII razred i uvedeno kodiranje u redovnu nastavu koje obuhvata ukupno 28 časova kodiranja (u odnosu na 2 kako je bilo ranije); Urađen je udžbenik za kodiranje za V, VI, VII i VIII razred za redovnu i projektnu nastavu; Organizovano je 10 nacionalnih i regionalna takmičenja u kodiranju; Organizovano je 5 posjeta BETT show u Londonu, najvećem sajmu tehnologije u obrazovanju; Obučeno i licencirano 39 trenera za kritičko mišljenje i kodiranje itd.

26.1.3. Stručno obrazovanje

Pripremljen je Konkurs za upis učenika u prvi razred srednje škole. Upis će serealizovati elektronski. Pripremljen je Nacionalni implementacioni plan razvoja stručnog obrazovanja do 2025. godine koji predstavlja monitoring ostvarenosti ciljeva i prioriteta Osnabrick deklaracije i Preporuka Savjeta Evrope o stručnom obrazovanju i u skladu je sa Strategijom razvoja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori.

Crna Gora se uključila u regionalni projekat - Pобољшanje kvaliteta učenja utemeljenog na radu kroz jačanje uloge organizatora praktičnog obrazovanja u kome učestvuju i Republika Srbija i Bosna i Hercegovina. Projekat podržava Austrijska agencija za obrazovanje i internacionalizaciju OEAD.

Crna Gora se uključila u pripremu izvještaja za Torino proces sa fokusom na indikatore performansi sistema i cjeloživotno učenje.

U okviru projekta Erasmus+ „Povezani kroz mobilnost“, koji sa Centrom za stručno obrazovanje sprovodi MeOut Association iz Mađarske, devet učenika iz četiri srednje stručne i mješovite škole iz Crne Gore boravilo je mjesec dana u Leptokariji, Pieria – Grčka. U okviru ovog Projekta upućen je poziv za prijavu za obavljanje praktične nastave u trajanju od tri mjeseca u Slovačkoj za četiri učenika.

Ministarstvo prosvjete i Centar za stručno obrazovanje, uz podršku ETF-a su domaćini Ekspertske posjete članova Foruma ETF-a za obezbjeđenje kvaliteta u stručnom obrazovanju koja se odnosi na „Metodologiju za eksternu evaluaciju u Crnoj Gori sa akcentom na srednje stručne škole“, na kome učestvuju oko 30 stručnjaka iz oblasti obezbjeđenja kvaliteta u stručnom obrazovanju iz država kandidata za članstvo u EU, zemalja Mediterana i sa Bliskog istoka.

Organizovana su tri državna takmičenja (ekonomija, biznis i finansije; muzička umjetnost; turizam i ugostiteljstvo).

Pripremljena su, u saradnji sa partnerima, i usvojeni na Savjetu za kvalifikacije 33 standarda stručnih kvalifikacija iz sektora Inženjerstvo i proizvodne tehnologije (11), sektora Saobraćaj i komunikacije (7), Zdravstvo i socijalna zaštita (4), Rudarstvo, metalurgija i hemijska industrija (10) i Turizam, trgovina i ugostiteljstvo (1).

26.1.4. Inkluzivno obrazovanje

U maju je realizovana obuka za nastavnici i stručni kadar (oko 150 učesnika) u odnosu na primjenu opreme u radu s učenicima s posebnim obrazovnim potrebama, a ciljano preuzimanje i korišćenje aplikacija (DAISY, Cboard)

Sa centrima za dnevni boravak (12 centara), urađene su smjernice za pružanje dodatne stručne podrške prema vrtićima i osnovnim školama – korišćenje lokalnih resursa za podršku u zajednici – prikupljen broj dece/korisnika, mapiranje potreba, dogovori i odabir vrtića i škola za saradnju – u toku priprema za obuku na temu rana intervencija, intenzivna interakcija, asistivna tehnologija.

Urađen nacrt za pristupačan format informacijama, a urađen je i model za samoevaluaciju škola po osnovu Indeksa za inkluziju i planiraju se prateće obuke. Finalizovan je modul za evidenciju u MEIS podrške od strane defektologa/logopeda u vrtićima i školama i sprovedeno je savjetovanje u maju (oko 50 učesnika).

ICT

Strategijom za digitalizaciju obrazovnog sistema predviđeno je uspostavljanje saradnje sa privredom u cilju promovisanja IT zanimanja kako bi se učenici podstakli na izbor zanimanja koja su perspektivna, koja su potreba tržišta rada, a u ovom trenutku su deficitarna, kao i saradnje na razvoju i unaprjeđenju digitalne kompetencije učenika i nastavnika. Potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva prosvjete i klastera IT kompanija, ICT Cortex-a definiše se saradnja upravo na ovim poljima.

U maju 2022. pokrenut je elektronski upis za djecu u privatnim predškolskim ustanovama a što je jedna od aktivnosti koja je predviđena Strategijom za digitalizaciju obrazovnog sistema.

26.1.5. Visoko obrazovanje

Crna Gora je pripremila Predlog razvoja Strategije visokog obrazovanja Crne Gore za period 2022. – 2026, koji je u maju dostavljen Evropskoj komisiji na mišljenje.

U skladu sa Zakonom o stručnom osposobljavanju lica sa stečenim visokim obrazovanjem već desetu godinu zaredom realizuje se Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem. Za Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem, iskazano je veliko interesovanje visokoškolaca i poslodavaca za učešće u Programu. Ukupan broj oglašanih mjesta za stručno osposobljavanje od strane poslodavaca je 12.560, od čega u privatnom sektoru 8.333, a u javnom sektoru 4.227 mjesta.

Visokoškolci koji nemaju radnog iskustva i nalaze se na evidenciji Zavoda za zapošljavanje imali su mogućnost da se prijave za učešće u Programu u periodu od 20. X do 20. XI 2021. Nakon elektronski sprovedenog povezivanja poslodavaca i korisnika, na osnovu prosječne ocjene potencijalnih korisnika i izabranih preferenci, ukupno 2679 lica je dobilo mogućnost da se stručno osposobljava kod izabranog poslodavca, od čega u privatnom sektoru 1477, a u javnom sektoru 1202 korisnika, dok 195 lica nije dobilo poslodavca. Navedeni program ima za cilj da olakša prelazak iz svijeta obrazovanja u svijet rada, i obezbijedi praktična znanja studentima.

Broj prijavljenih mjesta u desetom ciklusu Programa je nešto viši u odnosu na prethodni deveti ciklus i predstavlja rekordan broj prijavljenih radnih mjesta od početka Programa stručnog osposobljavanja. Primjera radi, broj prijavljenih radnih mjesta za deseti ciklus stručnog osposobljavanja visokoškolaca je veći za 11% u odnosu na prethodnu godinu.

26.1.6. Vaspitanje i obrazovanje pripadnika manjinskih naroda i nacionalnih zajednica

Ministarstvo prosvjete i ove godine, u saradnji sa Zavodom za školstvo, Ministarstvom pravde, Nacionalnim romskim savjetom i nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima pripadnika romske i egipćanske zajednice, od 22. do 28. marta promovisalo je upis u predškolsko vaspitanje i obrazovanje, prvi razred osnovne škole i srednje škole u Podgorici, Nikšiću, Beranama i Tivtu.

U aprilu 2022. organizovan je i realizovan kurs za azilante – crnogorski jezik za strance, nivo A2.

Obezbijeden je besplatan prevoz za oko 600 učenika/ca osnovnih škola RE populacije u Podgorici, Nikšiću, Beranama i na Cetinju.

Primjenjuje se Protokol o postupanju i prevenciji drop-auta RE djece iz obrazovnog sistema i prate efekti njegove primjene.

Redovno se prati evidencija o broju RE učenika/ca osnovnih i srednjih škola koji su upisali školsku godinu, praćenje podataka o njihovom postignuću i eventualnom drop-aut-u u MEIS aplikaciji i daju sugestije školama shodno potrebama.

U skladu sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025, Ministarstvo prosvjete, po raspisanom konkursu za školsku i akademsku 2021/2022. za dodjelu stipendija srednjoškolcima i studentima/kinjama Romske i Egipćanske zajednice, kontinuirano prati postignuće kriterijuma i u skladu sa tim dodjeljuje stipendije. Trenutno stipendiju prima 172 srednjoškolaca/ki, u iznosu od 60 eura na mjesečnom nivou dok 12 studenata/kinja, prima stipendiju od 150 eura na mjesečnom nivou.

26.2. Ostvareni rezultati – Kultura

26.2.1. Normativni okvir

U izvještajnom periodu su intenzivirane aktivnosti na izradi Nacionalnog programa razvoja kulture za naredni petogodišnji period, objavljivanjem Javnog poziva za konsultovanje zainteresovane javnosti i predstavnika NVO sektora u Radnom tijelu za pripremu dokumenta.

26.2.2. Mjere podrške u oblasti kulture na nacionalnom nivou

Objavljen je konkurs za sufinansiranje projekata i programa u oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva u cilju pružanja finansijske podrške projektima iz oblasti likovne umjetnosti, muzičko-scenske umjetnosti, književnosti, pozorišne produkcije, kao i onima koji se odnose na međunarodnu promociju i prezentaciju crnogorske kulture i umjetnosti. Evaluacija prijava i selekcija projekata je o toku.

Raspisan je konkurs za dodjelu sredstava za projekte Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2022. za sljedeće oblasti: arheološka i konzervatorska istraživanja, izrada konzervatorskog projekta, sprovođenje konzervatorskih mjera, analize i studije za ekonomsku valorizaciju kulturne baštine i njeno održivo korišćenje, edukacija i doedukacija kadrova, prezentacija i popularizacija kulturne baštine. Evaluacija prijava i selekcija projekata je o toku.

26.2.3. Učešće u programima Evropske unije i Savjeta Evrope koji se odnose na oblast kulture

Završeni su konkursi za projekte saradnje i projekte književnog prevodilaštva u okviru programa **Kreativna Evropa**, na koje su se prijavile i organizacije iz Crne Gore u saradnji sa partnerima iz zemalja učesnica u programu. Objavljeni su rezultati konkursa za projekte saradnje za 2021, na osnovu kojeg su podržana tri projekta na kojima su crnogorske organizacije partneri.

Priča Centra za izučavanje i revitalizaciju tradicionalnih igara i pjesama iz Kolašina, odabrana je među 11 najboljih u Evropi, u okviru poziva za dostavljanje priča o evropskoj kulturnoj baštini, koji Ministarstvo kulture i medija realizuje u saradnji sa Savjetom Evrope i Evropskom komisijom, kao dio manifestacije **Dani evropske baštine**. Priča „Opstanak – glasovi brda”, koja je odabrana među 11 najboljih, govori o očuvanju tradicionalnog ženskog „a cappella” pjevanja koje baštini kolašinska pjevačka grupa „Đude”.

Dan muzeja (18. V) 2022. obilježen je u osam opština na temu „Moć muzeja”, a kroz saradnju sa Narodnim muzejom, Prirodnjačkim muzejom, Centrom savremene umjetnosti, JU „Kulturni centar Bar”, JU „Muzej Bijelo Polje”, JU „Muzeji i galerije Budve”, JU „Muzeji i galerija Tivat”, Zavičajnim muzejom iz Pljevalja i JU „Gradski muzej Mirko Komnenović i galerija Josip Bebo Benković”, Herceg Novi.

Ministarstvo kulture i medija obilježilo 18. IV - Dan ICOMOS-a - Međunarodni dan spomenika i spomeničkih lokaliteta, čija je ovogodišnja tema Klimatske promjene i kulturna baština. Tim povodom u Ministarstvu kulture i medija predstavljena izložba pod nazivom „Stećci – srednjovjekovni nadgrobni spomenici”, koja je rezultat zajedničkih aktivnosti četiri države u procesu njihove nominacije za upis na Listu svjetske kulturne baštine UNESCO, kao zajedničko dobro četiri države Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Srbije i Hrvatske, od 2016. upisane su na UNESCO Listu svjetske baštine

Ministarstvo kulture i medija nastavilo je sa učešćem u Interreg IPA prekograničnom programu saradnje Italija-Albanija-Crna Gora realizacijom projekta „3C – Prekogranična razmjena sa ciljem razvoja kulturnih i kreativnih industrija” i IPA Programu prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora realizacijom projekta „CULT Bike Route”.

26.3. Mladi i sport

Sport

Započete su procedure na izradi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sportu u cilju pojednostavljivanja procedura za registraciju sportskih organizacija, osnaživanja pozicije Crnogorskog olimpijskog komiteta u sistemu sporta, redefinisiranja modela finansiranja sportske oblasti, ali i unapređenja institucionalnog okvira za borbu protiv dopinga u sportu, kao i Strategije razvoja sporta za naredni četvorogodišnji period u cilju definisanja novih pravaca razvoja oblasti sporta.

Mladi

Započete su procedure na izradi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mladima, Strategije za mlade kao i Programu razvoja Evropske omladinske kartice za period 2022-2024.

POGLAVLJE 29 – CARINSKA UNIJA

29. 1. Normativni okvir

Ministarstvo finansija je 3. VI 2022. donijelo Pravilnik o dopuni Pravilnika o posebnim mjerama carinskog nadzora i carinskom postupku za robe koje se koriste za snabdijevanje prevoznih sredstava u međunarodnom saobraćaju („Sl. list CG”, broj 59/22), kojim su plovni objekti koji se koriste za privatne svrhe (rekreacija, rasonoda), uključujući i jahte za rekreaciju, izuzeti iz postupka snabdijevanja gorivom iz posebnih skladišta/spremišta koja se nalaze u pristaništu, odnosno luci iz koje plovni objekat isplovlja, bez plaćanja uvoznih dažbine (akcize i pdv). Pravilnikom je propisano da upotreba plovnih objekata za privatne svrhe podrazumijeva korišćenje plovnih objekata i plovila od strane njihovih vlasnika ili po osnovu zakupa, za rekreaciju, odnosno prevoz putnika i robe bez naknade. Osnovni razlozi za izmjenu pravilnika su usaglašavanje sa relevantnim propisima i praksom država članica EU i prikupljanje dodatnih prihoda po osnovu akcize i PDV-a na promet goriva.

29. 2. Administrativni kapaciteti

Uprava prihoda i carina je nastavila s implementacijom pojednostavljenih uvoznih i izvoznih carinskih postupaka, pa su tokom 20. III – 1. VI 2022. izdata četiri odobrenja za pojednostavljene postupke na osnovu trgovačke isprave.

Na radionici održanoj 11. IV 2022. predstavljen je AEO program u Crnoj Gori ekspertima u okviru GIZ projekta „Podrška regionalnoj ekonomskoj integraciji”. Cilj ove radionice je bio da se diskutuje o specifičnim temama od interesa za AEO koje je obezbijedila carinska služba Crne Gore za unapređenje AEO programa. Ova radionica je za cilj imala i da posluži kao forum za konsultacije i diskusije o svim otvorenim pitanjima vezanim za AEO okvir i njegovo međusobno priznavanje od strane svih CEFTA strana. U okviru istog projekta, u toku je organizacija radionice s ciljem promocije statusa AEO u Crnoj Gori kompanijama koje su prepoznate kao pouzdane i koje mogu aplicirati za ovaj status.

Aktivnosti iz projekta „Podrška Upravi carina” su nastavljene, pa je 16. V 2022. otpočela pilot primjena NCTS-a na nacionalnom nivou na dvije carinske ispostave i to: granična ispostava Debeli Brijeg, unutrašnja carinska ispostava Danilovgrad i sa jednim privrednim subjektom. Napravljen je plan uključivanja ostalih carinskih ispostava u pilot primjenu, kako bi do kraja septembra sve carinske ispostave i svi podnosioci tranzitnih deklaracija bili uključeni u novi sistem.

Nastavljene su aktivnosti na novom sistemu analize rizika (RMS) u okviru NCTS projekta, a koje su se u odnosile na testiranje izrađenih modula i podešavanja Sistema za uspješnu primjenu u Pilot projektu primjene NCTS-a na nacionalnom nivou. U toku je testiranje usklađenosti (CT Mode 2), NCTS aplikacije, koje se odvija planiranom dinamikom. Takođe, u vezi sa testiranjem usklađenosti održani su redovni sastanci s DG TAXUDOM radi praćenja realizacija CT testiranja i nacionalnog plana sprovođenja. Instrukcije za nacionalnu primjenu NCTS-a i primjenu novih propisa su pri kraju, a obuke su planirane tokom trajanja pilot primjene NCTS-a.

U kontekstu Sporazuma o trgovinskim olakšicama (TFA), UPC je, uz podršku Međunarodne finansijske korporacije (IFC), uspješno sprovedla svoju drugu Studiju o prosječnom mjerenju vremena puštanja roba u skladu s metodologijom Svjetske carinske organizacije (SCO). Rezultati studije pokazuju da je u svim vidovima saobraćaja i u svim mjerenim režimima evidentirano skraćanje ukupnog vremena potrebnog za puštanje robe. Ovo skraćanje je najveće u postupku tranzita preko CI Slobodna zona Bar (33%), zatim u avio saobraćaju – u postupku uvoza 27%, a u postupku izvoza 24%. Skraćanje vremena puštanja robe je evidentirano i u postupku uvoza robe u drumskom saobraćaju na ruti CI granični prelaz Dobrakovo – CI Terminal Podgorica (3%). Pored mjerenja vremena carinjenja robe, Studija sadrži kratkoročne i srednjoročne preporuke za poboljšanje efikasnosti i postavlja temelj koji omogućava da buduće odluke budu dobro osmišljene i sprovedene.

Izrada Mape puta za uspostavljanje jedinstvenog trgovinskog šaltera se odvija planiranom dinamikom. U kontinuitetu se održavaju sastanci i radionice s konsultantima Međunarodne finansijske korporacije, na kojima se mapiraju i analiziraju poslovni procesi carinskog organa i nadležnih institucija uključenih u izdavanje različitih licenci, sertifikata, dozvola i drugih ovlašćenja (LSDO) za međunarodnu trgovinu. U toku je faza prikupljanja podataka, analize i projektovanja čiji je cilj prikupljanje svih podataka potrebnih za razvoj različitih proizvoda koji čine dio Mape puta i koji će predstavljati početno stanje za izradu detaljnog i realističnog Plana implementacije za uvođenje jednošalterskog sistema u Crnu Goru.

Aktivnosti u okviru projekta „Podrška Upravi prihoda i carina Crne Gore za implementaciju sistema carinskih odluka (SCO) na nacionalnom nivou”, se vrše shodno planiranoj dinamici: izrađeno je šest carinskih odluka (aktivno oplemenjivanje, pasivno oplemenjivanje, privremeni uvoz, carinsko skladištenje, privremeni smještaj i carinska vrijednost) koje su određene kao prioritete, dok je u toku rad na ostalim carinskim odlukama. Takođe, izvođač je dostavio Upravi prihoda i carina link za testnu aplikaciju, s korisničkim nalogom.

Implementacija projekta „Priprema za implementaciju TARICCG do TARIC EU se sprovodi u skladu s planom aktivnosti. Pomenuti projekti se realizuju iz sredstava EUIF 2017.

Uprava prihoda i carina je, u izvještajnom periodu, nastavila sa implementacijom projekta „Podrška regionalnoj ekonomskoj integraciji“ i „Podrška digitalizaciji trgovinskih procedura – uspostavljanje elektronskog sistema obrade podataka prije prispjeća robe za pošiljke u pomorskom i poštanskom saobraćaju”.

Kada su u pitanju projekti čija je realizacija planirana iz sredstava EU IPA II 2018, očekuje se početak implementacije projekta „Podrška Upravi prihoda i carina za nadogradnju Carinskog informacionog sistema”. U toku je realizacija neophodnih aktivnosti za nesmetano otpočinjanje projekta. Okončana je tenderska procedura i usvojen evaluacioni izvještaj za projekat „Isporuka i instalacija prefabrikovanog Data centra s isporukom i instalacijom opreme - ISO kontejner”. Uprava prihoda i carina će shodno datom

izvještaju nastaviti s aktivnostima na ovom projektu. Krajem marta tekuće godine, poziv za dostavljanje prijedloga projekata za *twinning light* projekat „Podrška Upravi prihoda i carina za osiguranje efikasne i efektivne carinske kontrole na granicama” poslat je od strane Ministarstva finansija EU zemljama članicama i Ujedinjenog Kraljevstva u cilju dostavljanja ponuda.

Uprava prihoda i carina preduzima aktivnosti na inoviranju Strateškog odgovora za IPA III u cilju uključivanja IT projekata za finansiranje iz ovih sredstava.

U okviru podrške Granične službe Ujedinjenog Kraljevstva i, u saradnji sa Svjetskom carinskom organizacijom, UPC je nastavila s implementacijom Sistema za targetiranje karga (*Cargo Targeting Sistem – CTS*) SCO.

Primjena Tranzicionih PEM pravila porijekla u trgovini između Crne Gore i EFTA zemalja, shodno Protokolu o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između EFTA zemalja i Crne Gore, započeta je 1. IV 2022. Od istog datuma započela i primjena tri bilateralna Sporazuma o poljoprivredi između Crne Gore, Švajcarske, Norveške i Islanda. Kao predsjedavajuća CEFTA Podkomiteta za carine i pravila porijekla za 2022, Uprava prihoda i carina je predsjedavala 23. sastankom Podkomiteta, koji je održan u Podgorici 20. IV 2022. Tokom sastanka diskutovalo se o sledećim temama: primjena PEM tranzicionih pravila porijekla, strategija upravljanja rizikom, SEED+, e – comerce i dr, shodno Programu rada Podkomiteta za 2022.

U Crnoj Gori je održan sastanak „*Customs e-commerce experts group meeting*” 27 – 28. V 2022, kojom prilikom je diskutovano o problemima koji se tiču „*Inter-Party e-commerce customs procedures based on EU and WCO rules*” između CEFTA strana. Na sastanku je postignut dogovor u vezi sa dodatnim razvojem procedura koje se odnose na *e-commerce* u skladu s EU i WCO standardima. Carinska ekspertska grupa za *e-commerce* je usvojila operativne zaključke u cilju potpune ili djelimične transpozicije EU PDV *e-commerce* paketa od strane CEFTA strana, kao i eventualne implementacije novog sistema EU ICS2 sistema – uvoznog kontrolnog sistema za redovne ili pojednostavljene carinske procedure za *e-commerce*.

Nastavljene su aktivnosti u projektu SEED+ kao i druge aktivnosti u okviru CEFTA implementacije Zajedničke strategije za upravljanje rizikom. Održani su sastanci dva upravna odbora: *Steering Committee Meeting for the SEED+ Platform Implementation* i sastanak SEED+ *Steering Committee Meeting under Grant Contract SEED+ CN*. Takođe, održan je *Regional Meeting on CEFTA Customs Risk Management* s predstavnicima carinske službe i predstavnicima inspeksijskih organa.

Sedmi neformalni regionalni sastanak direktora carinskih uprava zemalja Zapadnog Balkana na visokom nivou održan je 22 – 23. III 2022. u Budvi u organizaciji UPC, uz podršku Uprave za prihode i carine UK. Sastanak predstavlja snažan podsticaj zajedničkoj posvećenosti carinskih službi, globalnim i regionalnim inicijativama usmjerenim ka olakšavanju trgovine kroz implementaciju višegodišnjeg Akcionog plana za Regionalnu ekonomsku zonu, primjenu Centralno evropskog sporazuma o slobodnoj trgovini CEFTA dodatnog protokola 5 i sprovođenje Sporazuma o trgovinskim olakšicama Svjetske trgovinske organizacije sa jedinstvenim ciljem jačanja međusobne saradnje kao osnova za napredak procesa integracija i ekonomskog prosperiteta.

Nastavljeno je s kontinuiranim osposobljavanjem službenika Odsjeka za carinsku laboratoriju za rad na postojećim aparatima, kao i sprovođenje metoda ispitivanja. Takođe, nastavljeno je sa doradom kao i izradom dijela internih dokumenata.

Odsjek za carinsku reviziju, iz različitih oblasti, je obavio šest kontrola.

Sa Evropskom službom za suzbijanje prevara (OLAF) razmijenjeno je 10 informacija, u vezi s kretanjem duvana i duvanskih proizvoda, preko AFIS sistema kojem UPC ima pristup do nivoa zemlje kandidata. Takođe, u istom periodu, UPC je postupala po zahtjevima OLAF-a u odnosu na kompanije i njihove ovlašćene zastupnike koji posluju u Slobodnoj zoni Luka Bar, te je s ovom kancelarijom, u izvještajnom periodu, neposredno razmijenjena jedna informacija. Odgovoreno je na sedam zahtjeva partnerskih službi i drugih međunarodnih organizacija i upućena su tri zahtjeva za pružanje pomoći partnerskim službama. U međunarodne baze podataka unijeto je 10 informacija. Shodno bilateralnom memorandumu o razumijevanju i saradnji sa Upravom prihoda i carina Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske (*Her Majesty's Revenue and Customs – HMRC*) razmijenjeno je 10 informacija u vezi sa kretanjem duvana i duvanskih proizvoda. Sa Centrom za sprovođenje zakona u Jugoistočnoj Evropi (*Southeast European Law Enforcement Center – SELEC*) su razmijenjene tri informacije.

U skladu s ovlaštenjima u oblasti carinskih istraga, nastavljena je intenzivna saradnja s tužilaštvom, Upravom policije i ostalim organima za sprovođenje zakona. Tokom datog perioda razmijenjena je 21 informacija s nadležnim tužilaštvima, Upravom policije, sudovima i drugim organima za sprovođenje zakona. Upućeno je jedno obavještenje nadležnom državnom tužilaštvu o postojanju sumnje da su počinjena krivična djela po službenoj dužnosti.

U intervalu 20. III – 30. V 2022. Uprava prihoda i carina učestvovala je u dvije međunarodne zajedničke carinske operacije, u organizaciji Svjetske carinske organizacije (*World Customs Organization – WCO*), i HMRC-a. Navedene operacije odnosile su se na borbu protiv ilegalne trgovine lijekovima i medicinskih sredstava povezanih sa COVID-19 i borbu protiv nelegalne trgovine robama.

Od 15. III - 15. IV 2021. Uprava prihoda i carina učestvovala je u međunarodnoj operaciji „OPSON XI“ u organizaciji Interpola, koja se odnosi na borbu protiv ilegalne trgovine krivotvorenim i substandardnim prehrambenim proizvodima i pićima. U toku operacije zadržani su krijumčareni prehrambeni proizvodi, međutim nije se radilo o robi za koju se sumnja da povrjeđuje prava intelektualne svojine.

Shodno Odluci o zabrani skladištenja duvanskih proizvoda na teritoriji Slobodne zone „Luka Bar“ („Sl. list CG“, broj 143/21), UPC je donijela rješenje u skladu s čl. 172 stav 3 Carinskog zakona i zabranila obavljanje djelatnosti skladištenja duvanskih proizvoda na teritoriji Slobodne zone, a Carinarnica Bar je ukinula ili izmijenila odobrenja koja su izdata za vođenje evidencije za skladištenje duvanskih proizvoda u Slobodnoj zoni za 10 firmi kojima su na lageru ostali duvanski proizvodi. Navedenim rješenjima je korisnicima ukinuto rješenje (ako su se samo bavili skladištenjem duvanskih proizvoda) ili izmijenili rješenje (ukoliko su se bavili skladištenjem i drugih vrsta robe). Tim rješenjima su ukinuta ili izmijenjena odobrenja i dati rokovi u skladu s čl. 1 stav 4 Odluke (od 45 do 80 dana u zavisnosti od količina) da korisnici otpreme duvanske proizvode u inostranstvo. Korisnici su male količine otpremili u inostranstvo, a veći dio nisu. Nakon isteka rokova koji su određeni za otpremanje robe Carinarnica Bar je robu - duvanske proizvode koji su i dalje ostali na lageru, oduzela u skladu s navedenom Odlukom, stav 5 koji glasi: „Ako lice kojem je ukinuto ili izmijenjeno odobrenje nije preduzelo radnje u roku iz stava 4, carinski

organ će bez odlaganja, preduzeti mjere za regulisanje statusa robe, uključujući i njenu prodaju, u skladu sa čl. 63 Carinskog zakona”.

Oduzeto je ukupno 125.800 paketa duvanskih proizvoda.

Službenici UPC, u zajedničkoj akciji sa službenicima Specijalnog policijskog odjeljenja u Carinskoj ispostavi Slobodna zona Bar, su 18. V 2022. na osnovu analize rizika, izvršili pregled kontejnera i otkrili krijumčarene cigarete u količini od 1.044 paketa (10.440.000 komada cigareta u vrijednosti od 1.377.850.00 eura).

U aprilu 2022, u skladu sa Zakonom o sprječavanju korupcije („Sl. list CG”, br. 53/14 i 42/2017), sačinjeni su Godišnji izvještaji za 2021. o sprovođenju Planova integriteta Poreske uprave, Uprave za igre na sreću i Uprave carina⁵ i dostavljeni Agenciji za sprječavanje korupcije.

Shodno Zakonu o sprječavanju korupcije, UPC je izradila Plan integriteta za 2022. koji je usvojen 1. VI 2022. i dostavljen Agenciji za sprječavanje korupcije.

Upućene su četiri pritužbe od strane građana i privrednika na rad i postupanje službenika Uprave prihoda i carina.

Odjeljenje za unutrašnju kontrolu sprovelo je 13 kontrola pravilnog sprovođenja propisa, zakonitosti, blagovremenosti, odgovornosti i efikasnosti sprovođenja propisanih postupaka i procedura rada. Date su preporuke u cilju efikasnijeg obavljanja radnih zadataka i naloženo je rukovodiocima organizacionih jedinica da preduzmu odgovarajuće mjere i radnje iz svoje nadležnosti u cilju unapređenja rada.

Pokrenut je jedan disciplinski postupak zbog lakše povrede službene dužnosti, kao i jedan disciplinski postupak zbog teže povrede službene dužnosti.

Donijeto je jedno rješenje kojim je službenik oglašen odgovornim zbog lakše povrede službene dužnosti, kao i jedno rješenje zbog teže povrede službene dužnosti. Takođe, od strane Disciplinske komisije je okončan postupak u disciplinskom predmetu zbog teže povrede službene dužnosti i očekuje se donošenje odluke u ovom predmetu.

29.3. Pregled statističkih podataka o rezultatima kontrola u periodu 1. I – 31. XII 2021.

Službenici UPC izvršili su 52.058 detaljnih kontrola vozila i robe i 20 inspeksijskih kontrola. Utvrđeno je 301. nepravilnost. Izdata su 319 prekršajna naloga i izrečene novčane kazne u vrijednosti od 246.320,00 eura. Oduzeta je krijumčarena roba u vrijednosti od 1.134.851,29 eura. UPC je samostalno i u saradnji s drugim državnim organima podnijela ukupno 16 krivičnih prijava nadležnom tužiocu.

Oduzeto je 7.225.200 komada cigareta u vrijednosti 748.022,80 eura. Takođe, oduzeto je 367,20 kg rezanog duvana u vrijednosti 23.368,20 eura; 857,45 litara alkohola u vrijednosti 9.053,93 eura i 988,16 litara gaziranog pića u vrijednosti 1.092,00 eura. Na osnovu navedenih zapljena akciznih proizvoda, izdato je 26 prekršajnih naloga i podnijete su četiri krivične prijave, samostalno i u saradnji sa drugim državnim organima nadležnom tužiocu. Kada je u pitanju krijumčarenje narkotika, bilo je ukupno 14

⁵ Uredbom o organizaciji rada državne uprave („Sl. list CG”, br. 118/20, 121/20, 2/21, 34/21 i 41/21), izvršeno je spajanje tri državna organa -Uprave prihoda, Uprave carina i Uprave za igre na sreću u jedan, te je formiran novi državni organ – Uprava prihoda i carina.

zaplijena i to: marihuane 11 zaplijena u težini od 1.960,21 kg, kokaina dvije zaplijene u težini od 1.437,30 kg i 26 grama metamfetamina.

UPC je po osnovu sumnje u povredu prava intelektualne svojine prekinula 67 carinska postupka i privremeno zadržala robu u ukupnoj količini od 30.635 komada robe.

29.3.1. Pregled statističkih podataka o rezultatima kontrola u periodu 1. I – 30. V 2022.

Službenici UPC izvršili su 21.966 detaljnih kontrola vozila i robe i 20 inspekcijskih kontrola. Utvrđeno je 110 nepravilnosti. Izdata su 102 prekršajna naloga i izrečene novčane kazne u vrijednosti od 66.050,00 eura. Oduzeta je krijumčarena roba u vrijednosti od 1.533.424,20 eura. Uprava prihoda i carina je samostalno i u saradnji sa drugim državnim organima podnijela ukupno devet krivičnih prijava nadležnom tužiocu.

Oduzeto je 10.461.373 komada cigareta u vrijednosti 1.380.656,00 eura. Takođe, oduzeto je 206 litara alkohola u vrijednosti 3.970,00 eura i 994,76 litara gaziranog pića u vrijednosti 1.035,200 eura i 30.000,00 lit. dizel goriva vrijednosti 31.173,80 eura. Na osnovu navedenih zaplijena akciznih proizvoda, izdato je 11 prekršajnih naloga i podnijeto je pet krivičnih prijava samostalno i u saradnji s drugim državnim organima nadležnom tužiocu. Kada je u pitanju krijumčarenje narkotika bilo je ukupno 10 zaplijena i to: marihuane - šest zaplijena u težini od 1.080,20 kg, kokaina - jedna zaplijena u težini od 500 kg, jedna zaplijena heroina u težini od 2,30kg, jedna zaplijena hašiša u težini 20 kg i jedna zaplijena metamfetamina u težini 13,4 grama i 38 tableta ekstazija.

Nadležne organizacione jedinice UPC su, po osnovu sumnje da povređuje prava intelektualne svojine, prekinule devet carinskih postupaka i privremeno zadržale robu u ukupnoj količini od 3.674 komada robe. U ovom periodu, UPC je donijela 31 rješenje kojima su usvojeni zahtjevi za preduzimanje carinskih mjera za zaštitu prava intelektualne svojine.

Ministarstvo kulture i medija je, shodno odredbama Zakona o zaštiti kulturnih dobara („Sl. list CG”, broj 18/19), a na zahtjev pravnih i fizičkih lica, u intervalu 20. III – 15. VI 2022. izdalo 17 rješenja za iznošenje umjetnina, antikviteta i kulturnih dobara u inostranstvo, od čega šest o privremenom iznošenju, a 11 o trajnom iznošenju.

KLASTER 4: ZELENA AGENDA I ODRŽIVA POVEZANOST

U izvještajnom periodu u poglavlju 14 – Saobraćajna politika postignut je napredak kada je u pitanju sticanje statusa Crne Gore kao punopravne članice u Paris MoU što je jedna od često ponavljanih preporuka EK o Crnoj Gori u oblasti saobraćajne politike. Nadalje, u okviru poglavlja 15 – Energetika, Crna Gora se pridružila platformi Evropske zajednice za ranu razmjenu informacija u slučaju radiološke opasnosti (ECURIE) čime je ispunjena preporuka EK u oblasti nuklearne energije, nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja. Održana su tri sastanka Radne grupe za praćenje realizacije aktivnosti vezanih za upravljanje Ulcinjskom solanom koje su definisane Akcionim planom za ispunjavanje završnih mjerila u okviru poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene.

POGLAVLJE 14 - SAOBRAĆAJNA POLITIKA

14.4. Pomorski saobraćaj

14.4.1. Ostvareni rezultati

U periodu od 16. do 20. V 2022. u Bukureštu, Rumunija, održana je 55. sjednica Odbora Pariškog memoranduma, na kojoj je Crna Gora, koja ima status posmatrača, predstavila trenutne aktivnosti, kao i postignute rezultate u kompletiranju pravnog okvira inspekcijskog nadzora stranih brodova u lukama i na sidrištima Crne Gore usklađenih sa odredbama Paris MoU. Na sastanku je konstatovano da je Crna Gora pred samim ulaskom u Paris MoU.

Kada je u pitanju usavršavanje i iskustvo crnogorskih PSC Inspektora u sprovođenju inspekcijskog nadzora u skladu sa Paris MoU procedurama, uspostavljena je saradnja sa službama inspekcijskog nadzora u Holandiji i Belgiji. Na osnovu pomenute saradnje nastavljene su obuke PSC inspektora u luci Rotterdam tokom maja i juna 2022, a za obuke u luci Antwerpen i dalje čekamo potvrdu pomorskih vlasti Belgije.

Bez obzira na gore pomenute obuke, crnogorski PSC Inspektori su značajno unaprijedili svoje znanje na obukama organizovanim od strane Sekretarijata Pariškog Memoranduma, Evropske agencije za pomorsku sigurnost i kroz „MaKCs on Moodle” aplikacioni sistem, što je evidentirano u lične zapise svakog PSC Inspektora, kao dio Sistema kvaliteta PSC inspekcije – ISO 9001:2015, sertifikovanog od strane evropski priznatog klasifikacionog zavoda, Biro Veritas.

Donesenim zaključcima sa 55. sjednice Odbora Pariškog memoranduma, Crnoj Gori je produžen status posmatrača u Paris MoU, omogućen dalji pristup evropskoj THETIS bazi podataka i obukama organizovanim od strane Sekretarijata Pariškog Memoranduma i Evropske agencije za pomorsku sigurnost i obuke na daljinu kroz „MaKCs on Moodle” aplikacioni sistem.

14.5. Vazdušni saobraćaj

14.5.1. Normativni okvir

Predlog zakona o ECAA sporazumu je zbog političkih okolnosti koje su rezultirale formiranjem nove Vlade, povučen iz skupštinske procedure, kako bi se ponovio postupak utvrđivanja propisa.

U izvještajnom periodu doneseni su sledeći propisi :

- Pravilnik o dopunama Pravilnika o detaljnim pravilima za implementaciju mrežnih funkcija u upravljanju vazдушnim saobraćajem („Sl. list CG”, broj 43/22);
- Pravilnik o uslovima i načinu upotrebe padobrana („Sl. list CG”, broj 43/22).

Pripremljen je Predlog izmjena i dopuna Zakona o obligacionim odnosima, koji će ubrzo biti poslat relevantnim institucijama na mišljenje.

POGLAVLJE 15 – ENERGETIKA

15.2. Unutrašnje energetske tržište

15.2.1. Normativni okvir

Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti je po zahtjevima Crnogorskog elektrodistributivnog sistema DOO Podgorica donijela:

- Dopunsku odluku, kojom je data saglasnost na Ažurirani trogodišnji investicioni plan za period 2022-2024, na investicije u vrijednosti od 4.290.834 € za 2022;
- Odluku kojom se ne odobrava Odluka o izmjenama i dopunama Pravila mjerenja u distributivnom sistemu električne energije.

15.2. Ostvareni rezultati

Tokom marta 2022. započet je proces uspostavljanja nacionalne evidencije učesnika na veleprodajnom tržištu. Četrdeset četiri učesnika na tržištu su izvršila upis u evidenciju do sredine maja, a evidencija je objavljena na internet stranici Agencije (<https://regagen.co.me/remit/evidencija-ucესnikа-na-veleprodajnom-trzistu/evidencija/evidencija-ucესnikа-na-veleprodajnom-trzistu-elektricne-energije-u-crnoj-gori/>). Primjena obaveze izvještavanja je započela tokom maja i registrovani učesnici na veleprodajnom tržištu električne energije su dostavili Agenciji izvještaje o realizovanim transakcijama tokom aprila 2022. Agencija je u kontinuiranoj komunikaciji sa učesnicima na tržištu. U cilju olakšavanja primjene novih obaveza, Agencija je na svojoj internet stranici objavila odgovore na najčešća pitanja učesnika na tržištu.

15.5. Energetska efikasnost

15.5.1. Normativni okvir

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije je zbog političkih okolnosti koje su rezultirale formiranjem nove Vlade, povučen iz skupštinske procedure, kako bi se ponovio postupak utvrđivanja propisa.

15.5.2. Ostvareni rezultati

1. Energetska efikasnost u Crnoj Gori (MEEP)

U okviru MEEP 2 projekta, u izvještajnom periodu su sprovedene sljedeće aktivnosti:

- Krajem aprila, nakon završetka grejne sezone 2021/2022, urađen je izvještaj analize potrošnje energenata u domovima zdravlja u Rožajama, Beranama, Plavu., Ulcinju I Opštoj bolnici Bar, I ista je dostavljena Svjetskoj banci i Ministarstvu kapitalnih investicija na uvid.

Izrađena je tehnička dokumentacija, i to:

- detaljni energetske audit za objekat Dom zdravlja Herceg Novi, i prvi nacrt za Dom zdravlja Podgorica-Blok V;
- plan mjerenja prije i poslije adaptacije za objekat Dom zdravlja Herceg Novi;
- tehnički monitoring prije adaptacije za objekat Dom zdravlja Herceg Novi.

Započeta je izrada tehničke dokumentacije, i to za izradu uporednog izvještaja PRIJE i POSLIJE investicije za objekte: Specijalna bolnica Dobrota, Specijalna bolnica Risan i domovi zdravlja Tivat.

U toku su pregovori oko obezbjeđivanja podrške za realizaciju novog projekta „Primjena mjera energetske efikasnosti u rezidencijalnom sektoru“. Novi projekat je uvršten u Jedinственu listu prioritetnih projekata. Sa Svjetskom bankom su započeti razgovori i banka je pokazala spremnost da podrži ovaj projekat. Realizacija projekta je planirana za drugu polovinu 2023.

2. Unaprjeđenje energetske efikasnosti u javnim zgradama (PEEPB)

U izvještajnom periodu sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- Pripremljeno je 7 Detaljnih energetskih pregleda, a u toku je izrada za još 8 objekata;
- U toku je pretkvalifikacija za tender za rekonstrukciju, sa dogradnjom i nadgradnjom objekta H u Domu za stare „Grabovac“ u Risnu i za adaptaciju tri obrazovne ustanove, od kojih je jedna u Podgorici, a dvije u Nikšiću;
- u toku je izrada tehničke dokumentacije za primjenu mjera energetske efikasnosti za tri obrazovne ustanove, koje se nalaze u Podgorici i Nikšiću.

3. Program Energetski efikasan dom

Ministarstvo kapitalnih investicija je objavilo Javni poziv svim komercijalnim bankama u Crnoj Gori za dostavljanje pisma zainteresovanosti u okviru programa. Pored toga, Ministarstvo kapitalnih investicija je 8. IV 2022. objavilo Javni poziv svim kompanijama u Crnoj Gori za dostavljanje ponuda prema zahtjevima tenderske dokumentacije, a u cilju izbora kvalifikovanih izvođača radova. Rok za dostavljanje ponuda bio je 29. IV 2022. Po okončanju procedura potpisivanja Sporazuma o saradnji između Ministarstva kapitalnih investicija i komercijalnih banaka i Sporazuma o saradnji između Ministarstva kapitalnih investicija i kvalifikovanih izvođača radova, steći će se svi uslovi za početak realizacije programa „Energetski efikasan dom“.

15.6. Nuklearna energija, nuklearna sigurnost i zaštita od jonizujućeg zračenja

15.6.1. Ostvareni rezultati

Nadležne institucije, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Operativno komunikacioni centar 112 Ministarstva unutrašnjih poslova uspješno su pristupili platformi Evropske zajednice za ranu razmjenu informacija u slučaju radiološke opasnosti (ECURIE). Ova platforma je izuzetno značajna, posebno u vrijeme krize u Ukrajini, kada se prate sve radiološke opasnosti.

Takođe, postignut je napredak kada je u pitanju Evropska platforma za razmjenu radioloških podataka (EURDEP). Naime, Agencija za zaštitu životne sredine uvezala je internetom mrežu stanica za neprekidno mjerenje jačine ambijentalnog ekvivalenta doze gama zračenja u vazduhu (GDR) i stupila je u kontakt sa proizvođačem sonde (stanica), radi konfiguracije istih. Kompanija iz Slovačke uspjela je da pristupi serveru Agencije, ali nije još uvijek uspjela da sve poveže u jedan operativan sistem. Nakon

konfiguracije, uslijediće obuka službenika Agencije, koji su privremeno određeni do zaposlenja službenika, koji bi se bavili održavanjem sistema EURDEP i izvještavanje.

Predstavnici Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma Evropska komisija je dostavila Predlog Administrativnog sporazuma (dogovora) između Generalnog Direktorata Evropske komisije za energetiku (DG ENER) i pružaoca podataka EURDEP-a. U toku je priprema Informacije od strane Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, koja će se dostaviti Vladi na upoznavanje i odobravanje, kao i ovlašćivanje predstavnika koji će u ime Crne Gore potpisati Sporazum.

POGLAVLJE 27 - ŽIVOTNA SREDINA I KLIMATSKE PROMJENE

27.1. Horizontalno zakonodavstvo

Bilans stanja

Strateška procjena uticaja (SEA)

U periodu 20. III – 6. VI 2022, samo jedan predmet je u postupku odnosno nije bilo izdatih saglasnosti.

Procjena uticaja na životnu sredinu (EIA)

U periodu jun 2021 - maj 2022. izdato je ukupno 53 saglasnosti na elaborate procjene uticaja na životnu sredinu. Za 14 projekata je donijeto rješenje da nije potrebna procjena uticaja, donijeta su 2 rješenja o obustavi postupka, dok su 2 predmeta proslijeđena na dalju nadležnost.

U intervalu 20. III – 6. VI 2022, donijeto je 6 saglasnosti i 7 rješenja da nije potrebna izrada elaborata.

Nije bilo uključivanja NVO.

Ekokriminal

Statistički prikaz¹ za krivična djela protiv životne sredine i uređenja prostora za period 20. III – 6. VI 2022. je sadržan u Aneksu 1.

27.3. Upravljanje otpadom

Bilans stanja

U oblasti upravljanja otpadom, tekst Nacrta zakona o upravljanju otpadom je dostavljen na mišljenje Sekretarijatu za zakonodavstvo.

NVO Udruženje vodovoda Crne Gore i Zajednica opština Crne Gore obratili su se Eko-fondu sa zahtjevom za uključivanje projekta odnosno mogućnost finansijske podrške za zamjenu azbestno-cementnih cijevi na vodovodnim mrežama Crne Gore. Imajući u vidu procjenu da je za navedeni projekat potrebno oko 150 miliona eura, od čega samo za glavni projekat cc 900.000€ za sve opštine i ograničena finansijska sredstva kojima raspolaže Eko-fond, Eko-fond je pripremio Program rada za 2022, na koji je Vlada dala saglasnost 15. IV 2022. u koji je uključen i projekat „Unapređenje efikasnosti vodosnabdijevanja zamjenom azbest-cementnih cijevi“, odnosno finansiranje izrade potrebne tehničke dokumentacije - Glavni projekat u iznosu od 300.000€.

27.5. Zaštita prirode

Bilans stanja

U oblasti zaštita prirode, u toku je izrada planova upravljanja proglašanih zaštićenih morskih područja i obuke upravljača (JP „Morsko Dobro“).

Kada je riječ o aktivnostima koje se odnose na nastavak prikupljanja podataka sa ciljem identifikovanja potencijalnih Natura 2000 područja iste su se nastavile i tokom 2022. sredstvima koja su opredijeljena kroz državni budžet i kroz projekat podržan od strane Evropske unije (EUIF) „Doprinos uspostavljanju Nature 2000“ (u iznosu od 300.000€). Održani su početni konsultativni sastanci i obuke, a terenski rad stručnjaka otpočeo je tokom maja 2022. i intenzivno se odvija.

Vežano za Park prirode „Ulcinjska solana“ u periodu mart 2022 - jun 2022. Crna Gora je podnijela jedan kvartalni izvještaj o nivou sprovođenja mjera za zaštitu Ulcinjske solane EK. Vlada je nastavila sa preduzimanjem mjera i aktivnosti kako bi se obezbijedila dalja zaštita i održivo upravljanje Parkom prirode „Ulcinjska solana“, u saradnji sa Javnim preduzećem Nacionalni parkovi (JPNP), sa kojim je produžen Ugovor o zakupu Ulcinjske solane do 1. VIII 2022. Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma (MEPPU) je 5. IV 2022. oformilo Radnu grupu za praćenje realizacije aktivnosti vezanih za upravljanje Ulcinjskom solanom koje su definisane Akcionim planom za ispunjavanje završnih mjerila u okviru poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene. Zadaci Radne grupe su, pored praćenja realizacije aktivnosti vezanih za upravljanje Ulcinjskom solanom definisanih Akcionim planom za ispunjavanje završnih mjerila u okviru poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene i: pružanje podrške JPNP, kao upravljaču Parkom prirode „Ulcinjska solana“ do definisanja i uspostavljanja adekvatnog upravljačkog modela ovog zaštićenog područja, izvještavanje Radne grupe za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene i drugih institucija o preduzetim i realizovanim aktivnostima. Inicijalni sastanak Radne grupe održan je 7. IV 2022, a na sastanku je donijet niz zaključaka koji obuhvataju dogovor o daljem radu Radne grupe, definisanju aktivnosti za 2022. i dr. Drugi sastanak Radne grupe održan je 10. V 2022. i na njemu je u fokusu bilo pripremanje logoa Parka prirode, pripremljen je nacrt plana aktivnosti, usaglašen plan manifestacija i ekoloških akcija i upoznavanje sa glavnim problemima saniranja nasipa i utvrđivanje daljih koraka za prevazilaženje tih problema. Članovi Radne grupe su obišli oštećene bentove na Ulcinjskoj solani, o čijoj sanaciji se raspravljalo i na sastanku. Treći sastanak je održan 6. VI 2022, a na sastanku su se razmatrale informacije u vezi sa studijskom posjetom solani Sečovlje, ažuriran je plan aktivnosti i podijeljene odgovornosti za realizaciju istog, kao i razmatrana pitanja u vezi sa konkursom oko logotipa Parka prirode „Ulcinjska solana“.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, postupajući po zahtjevu Javnog preduzeća za uzgoj, zaštitu i lov divljači „Ulcinj“ iz Ulcinja, za davanje saglasnosti na Godišnji lovni plan za lovište „Ulcinj“, za lovnu 2022/23 lovnu godinu, djelimično je usvojilo zahtjev korisnika lovišta, pa je data saglasnost na Godišnji lovni plan za lovište „Ulcinj“, osim za dio lovišta koji zahvata Park prirode „Ulcinjska Solana“, površine 1.477 ha. Na taj način je obezbijeđeno da se na tom zaštićenom području ispoštuje zabrana lova, u skladu sa Odlukom o proglašenju Parka prirode „Ulcinjska solana“.

Povodom slučaja Porto Skadar Lake, stalni komitet Bernske konvencije, s obzirom na to da je prethodno zaključeno da slučaj ostaje otvoren, je tražio da obje strane dostave ažurirane informacije koristeći 12 tačaka Preporuke br. 201 (2018) kao osnovu za njihovo izveštavanje. S tim u vezi, MEPPU je dostavio izveštaj o napretku koji sadrži navedene informacije 16. V.2022

27.7 Hemikalije

Bilans ostvarenih rezultata

Nastavljena je kontinuirana saradnja i izgradnja kapaciteta za učešće u radu tijela Evropske agencije za hemikalije (ECHA) u okviru IPA projekta „Pripremne mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“:

- obuka na temu „Uloga država članica i ECHA u primjeni pravne tekovine EU o hemikalijama“ (31. III 2022);
- ECHA vebinar: novi razvoji i regulatorne primene OECD QSAR Toolbok-a (28. IV 2022);
- Uvođenje koncepta faktora procjene smješe (MAF) u REACH (29. IV 2022);
- Najnovije izdanje IUCLID 6 (12. V 2022);
- HelpNet REACH, CLP i BPR radionice i obuka o Uredbi o BPR (17-19. V 2022).

EPA je izdala 88 dozvola za slobodan promet (uvoz) opasnih hemikalija i to 67 dozvola za uvoz hemikalija. Dalje, izdato je 8 PIC saglasnosti (Postupak davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja). Na osnovu Zakona o biocidnim proizvodima izdato je 85 rješenja o upisu u Privremenu listu biocidnih proizvoda i 2 rješenja za obavljanje djelatnosti prometa, upotrebe i skladištenja biocida. U izvještajnom periodu postavljeno je 3 pitanja Nacionalnom help-desku (helpdesk@epa.org.me), a većina se odnosila na registraciju biocidnih proizvoda.

Shodno Zakonu o hemikalijama, ekološka inspekcija je obavila 12 inspeksijska nadzora po Zakonu o hemikalijama.

Sanitarni inspektori izvršili su 192 pregleda pošiljki pri uvozu hemikalija i biocidnih proizvoda u količini od 811.342 kg. Ukupnoj pregledanoj količini je odobren uvoz i promet. Sanitarni inspektori izvršili su u unutrašnjem prometu 126 inspeksijskih pregleda od toga 28 inspeksijska pregleda biocidnih proizvoda i nijesu utvrđene nepravilnosti, kao i 98 inspeksijskih pregleda u cilju kontrole Uredbe o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu. Takođe, izvršeno je 32 laboratorijskih ispitivanja plastičnih igračaka na prisustvo ftalata, od čega je 19 uzoraka bilo nebezbedno. Subjekti nadzora su obaviješteni o rezultatima i dobrovoljno su preduzele mjere neodložnog sprječavanja dalje distribucije nebezbednih igračaka (19 vrsta u količini od 519 komada trajno stavljeno van prometa). Izdato je 16 prekršajnih naloga zbog stavljanja u promet nebezbednih igračaka.

27.9. Civilna zaštita

Bilans stanja

Vlada je 31. III 2022. donijela Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za 2021, Akcioni plan za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2022-2023, kao i Izvještaj o stanju sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori za 2021.

Generalni direktorat EK za civilnu zaštitu i aktivnosti humanitarne pomoći (DG ECHO) odobrila je finansiranje projekta pod nazivom Procjena sposobnosti upravljanja rizicima Crne Gore, koji je započeo sa realizacijom 1. IV 2022. i trajeće 18 mjeseci. U cilju izrade pomenutog dokumenta obrazovana je Radna grupa za izradu Procjene sposobnosti upravljanja rizicima Crne Gore koju čini 84 stručnjaka iz

različitih oblasti. Procjena će obuhvatiti detaljnu analizu administrativnih, tehničkih i finansijskih kapaciteta Crne Gore u odnosu na rizike koji su identifikovani u Procjeni rizika od katastrofa Crne Gore.

27.10. Klimatske promjene

Bilans stanja

Otpočete su aktivnosti na izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena. U prvoj fazi, predviđene su izmjene u okviru poglavlja III (Postizanje niskokarbonskog razvoja), kao i poglavlja IV (Izvjешtavanje i verifikacija emisija GHG), kako bi se postigla dalja harmonizacija sa implementacionim regulativama EU 2018/2066 o praćenju i izvještavanju GHG, 2018/2067 o verifikaciji podataka u skladu sa Direktivom o ETS-u, Regulativom o upravljanju Energetskom unijom i djelovanjem u oblasti klime 2018/1999 i 2020/1044, kao i Sprovedbenom regulativom 2020/1208. To će omogućiti i ispunjavanje obaveza definisanih Mapom puta za dekarbonizaciju Energetske zajednice.

U cilju što bolje pripreme za izmjene Zakona, obezbijedena je TAIEX tehnička podrška za izradu pomenutog zakona kako bi se stvorio jasniji uvid u zahtjeve relevantnog zakonodavstva EU.

Ujedno, Ministarstvo je apliciralo za tehnicku pomoć u okviru TAIEX instrumenta, za podršku koja se tiče transponovanja Regulative o upravljanju Energetskom unijom i klimatskim akcijama.

Vlada je u junu 2021. usvojila Izvjешtaj za pripremu ažuriranog nacionalnog utvrđenog doprinosa (NDC) iz 2020. čime se obavezuje na smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte za 35% u odnosu na baznu 1990. godinu. Revizijom NDC kao novu ciljnu vrijednost postavlja smanjenje od 35% do 2030, a u odnosu na 1990. Aktivnosti na reviziji NDC su već otpočete. U periodu od 20. III – 6. VI 2022 MEPPU je pratilo napredak implementacije NDC-a, a u toku je imenovanje kontakt osoba za praćenje implementacije NDC-a. U tom kontekstu, MEPPU je izradilo i *Mapu puta za implementaciju NDC-a koja utvrđuje odgovornosti, vremenski okvir i izvor finansiranja za sprovođenje mjera* i *Šemu praćenja i evaluacije za praćenje napretka u sprovođenju mjera*. Uz pomoć navedenih dokumenata, MEPPU će pratiti realizaciju mjera predviđenih NDC-em iz oblasti energetike kao najvećeg emitera, zatim industrije, otpada i poljoprivrede.

U okviru projekta „Jačanje crnogorskog Nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC) i akcija adaptacije u okviru transparentnosti kroz inicijativu za izgradnju kapaciteta za transparentnost – CBIT“, koji MEPPU sprovodi u saradnji sa Programom UN za razvoj (UNDP), u aprilu je organizovan sastanak Upravnog odbora projekata i Inicijalni okrugli sto gdje su najavljeni projekti i detaljno predstavljene aktivnosti. U toku je finalizacija projektnog zadatka konsultanata u oblasti mitigacije, adaptacije i finansija.

U okviru projekta „Prirodna rješenja za otpornija društva na Zapadnom Balkanu“ – ADAPT, koji se sprovodi u saradnji sa Regionalnom kancelarijom za Istočnu Evropu i Centralnu Aziju (IUCN), održana je obuka koja se odnosila na unapređenje znanja u oblasti rješenja zasnovanih na prirodi, kako bi se uključile zainteresovane strane za izradu studije izvodljivosti. U narednom periodu će se intenzivirati aktivnosti u dijelu izrade Studije izvodljivosti.

U okviru projekta „Tranzicija ka ekonomiji sa niskim emisijama i klimatskim otporom na Zapadnom Balkanu i u Turskoj (TRATOLOW)“, čiji dio je i MEPPU, održan je sastanak Upravnog odbora projekta 28. IV 2022. kako bi se definisale predstojeće aktivnosti i budući planovi.

MEPPU je u saradnji sa UNDP-em, otpočelo implementaciju projekta „Dvogodišnji izveštaj o transparentnosti (BTR) i Četvrta nacionalna komunikacija“. Kao potpisnica UNFCCC-a, Crna Gora je u obavezi da redovno izvještava Sekretarijat UNFCCC-a o: inventaru emisija gasova sa efektom staklene bašte (GHG), mjerama ublažavanja i prilagođavanja klimatskim promjenama, praćenju implementacije i postizanja svog nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC) prema Pariskom sporazumu. Ovim projektom će Vlada Crne Gore biti pomognuta u pripremi i podnošenju svoje Četvrte nacionalne komunikacije i prvog dvogodišnjeg izvještaja o transparentnosti za ispunjavanje obaveza iz Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama (UNFCCC). Očekuje se da će projekat biti finalizovan 2024. Početkom januara 2022. MEPPU je imenovalo nacionalnog direktora projekta, pripremljen je programski zadatak i odabrani su menadžeri i asistenti na projektu i osnovana je jedinica za implementaciju projekta u prostorijama MEPPU. U aprilu 2022. organizovan je sastanak Upravnog odbora projekata i Inicijalni okrugli sto gdje su najavljeni projekti i detaljno predstavljene aktivnosti. Trenutno je u izradi projektni zadatak za međunarodnog i nacionalnog konsultanta u oblasti mitigacije.

Planirano je da se prvi nacrt Nacionalnih planova za energetiku i klimu finalizuje do sredine 2023. uz pripremu izvještaja o implementaciji svake dvije godine, počevši od 2024.

Crnoj Gori su odobrena sredstva Svjetske banke za podršku u cilju postizanja spremnosti za određivanje cijene ugljenika a posredstvom programa Partnerstva za implementaciju tržišta (PMI).

Krajnji cilj je uspostavljanje stabilnog nacionalnog sistema cijena ugljenika u skladu sa zahtjevima politike EU i prikupljanje sredstava za sve potrebe zaštite životne sredine iz stacionarnih postrojenja na jedinstvenom principu (prikupljanje emisije CO₂) i njihova raspodjela u skladu sa propisima. Predlog projekta za odobravanje granta od 2 miliona USD je odrađen i upućen Svjetskoj banci 28. IV 2022. Plan podrške spremnosti je obuhvatio: Određivanje cijena ugljenika u razvojnoj politici; političku posvećenost, kapacitet i strukturu podrške za određivanje cijena ugljenika, kao i detaljnu analizu mogućnosti zemlje za pristupanje mehanizmu uvođenja takse CO₂.

KLASTER 5: RESURSI, POLJOPRIVREDA I KOHEZIJA

U okviru Klastera 5, u dijelu poglavlja 11 ostvareni napredak se ogleda u nastavku procesa usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, a u skladu s Programom pristupanja Crne Gore EU 2022-2023. Takođe, nastavljen je intenzivan rad na izradi Strategije poljoprivrede i ruralnih područja 2022-2027, kao ključnog strateškog dokumenta u ovoj oblasti. Pored toga, izvještajni period obilježila je i implementacija IPARD II programa, kao i priprema finalne verzije IPARD III programa, koja je dostavljena EK na uvid i komentare. Što se tiče poglavlja 12, nastavljeno je sa sprovođenjem Strategije Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine Evropske unije za poglavlje 12 sa sveobuhvatnim Akcionim planom i Posebnim Akcionim planom za suzbijanje i iskorijenjivanje klasične kuge svinja. Nastavljena je i implementacija usvojenih programa u oblasti bezbjednosti hrane, veterine i fitosanitarne oblasti. U poglavlju 13 izvještajni period obilježile su aktivnosti u cilju izrade Strategije ribarstva Crne Gore 2023-2028. sa Akcionim planom za prenošenje, implementaciju i sprovođenje pravne tekovine EU. U okviru poglavlja 22 nastavljene su redovne aktivnosti koje se tiču programiranja i sprovođenja programa i projekata, dok je u poglavlju 33 napredak postignut kroz potpisivanje Ugovora o uslugama za projekat uspostavljanja sistema sopstvenih sredstava EU u Crnoj Gori.

POGLAVLJE 11 - POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

11.1. Ostvareni rezultati

Nakon stupanja na snagu Uredbe o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za 2022. – Agrobudžet 1. III 2022. („Sl. list CG“, broj 23/22), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede pokrenulo je aktivnosti u cilju sprovođenja definisanih mjera. Implementacija mjera podrške, koje se sprovode u okviru politike direktnih plaćanja, mjera ruralnog razvoja i zajedničke organizacije tržišta, odvija se planiranom dinamikom i u skladu sa procedurama i rokovima propisanim mjerama Agrobudžeta i javnim pozivima raspisanih na osnovu navedenih mjera.

U skladu sa obavezama definisanim Programom pristupanja Crne Gore EU 2022-2023, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je Program poboljšanja dostupnosti hrane – voće, povrće, mlijeko i mliječni proizvodi za škole. U Program su prenesene odredbe evropskih propisa kojima se uređuje politika školskih šema. Sredstva za sprovođenje ovog programa u Crnoj Gori po uzoru na školske šeme u zemljama EU obezbjeđena su Agrobudžetom za 2022. te se njegovo sprovođenje planira za školsku godinu 2022/23.

Vlada je 8. IV 2022. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o maslinarstvu, koji je u skupštinskoj proceduri. Izmjenom ovog akta pojačaću se inspekcijske kontrole i postrožiti kaznene odredbe, a poljoprivredna inspekcija će dobiti veća ovlašćenja prilikom kontrole proizvoda. Ovim se postiže da na tržištu imamo maslinovo ulje koje je prije stavljanja u promet ocijenjeno u skladu sa svim EU standardima i doprinosi unapređenju sistema kontrole kvaliteta proizvoda. Dodatno, u cilju jačanja svijesti proizvođača maslinovog ulja o važnosti uvođenja standarda u proizvodnji maslinovog ulja, kao i u cilju praćenja inovacija i razmjene iskustava i znanja u ovoj oblasti, u periodu od 5. V do 8. V 2022. Ministarstvo je organizovalo i finansiralo studijsku posjetu za oko 100 predstavnika svih udruženja maslinara Crne Gore, na trodnevnu maslinarsko uljarsku manifestaciju u Hrvatsku.

U Baru je 17. IV 2022. otvoren objekat „Kuća maslina“. Izgradnja ovog objekta finansirana je iz sredstava kapitalnog Budžeta Crne Gore, a u njemu će se vršiti prerada i proizvoditi ulje, pakovanje i etiketiranje, održavati radionice, seminari, obuke, obučavati maslinari, ali i potrošači.

Registrovana je šema kvaliteta – garantovano tradicionalni specijalitet (GTS) „Bamija na ulcinjski način“, 17. V 2022.. Ovo je prvi proizvod zaštićen kao garantovano tradicionalni specijalitet (GTS).

Definisana je novi Predlog zakona o jakim alkoholnim pićima usklađen sa Regulativom (EU) 2019/787 Evropskog parlamenta i Savjeta od 17. IV 2019. o definisanju, opisivanju, prezentaciji i označavanju jakih alkoholnih pića, upotrebi naziva jakih alkoholnih pića u prezentaciji i označavanju drugih prehrambenih proizvoda, zaštiti oznaka geografskog porijekla za jaka alkoholna pića, upotrebi etilnog alkohola i destilata poljoprivrednog porijekla u alkoholnim pićima te stavljanju van snage Regulative (EZ) broj 110/2008. Zakon je trenutno u fazi razmatranja i utvrđivanje na Vladi se očekuje do kraja II kvartala.

U pripremi je Zakon o organskoj proizvodnji, čije je donošenje u skladu sa Programom pristupanja Crne Gore EU 2022-2023, planirano za IV kvartal 2022. Tokom perioda 28. III - 1. IV 2022. realizovana je TAIEX ekspertska misija sa ciljem transponovanja Regulative 2018/848 u nacionalno zakonodavstvo, odnosno novi zakon.

Završen je tender i odabir eksperata za sprovođenje projekta za uvođenje livada i pašnjaka u okviru SIZEP-a i odabir agro-ekološke mjere, koji se sprovodi u okviru MIDAS 2 projekta. Trenutno je u izradi nacrt mjera/scenarija za uvođenje pašnjaka i livada u sistem direktnih plaćanja, kao i predlog 6 agro-ekoloških mjera. Ministarstvo je u obavezi da se bliže odredi koje od navedenih mjera će eksperti razraditi do nivoa pripreme za implementaciju. Planiran je pilot projekat za jednu agroekološku mjeru u toku 2022.

U toku je tender za harmonizaciju svih postojećih i izgradnju nedostajućih registara u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u skladu s EU regulativama, čiji poziv za dostavljanje ponuda traje do 20. VI 2022.

Finalna verzija IPARD III programa je poslata EK na komentare 25. III 2022. Nakon dobijenih komentara, 20. V 2022. je EK poslat na usvajanje. Planirano je da isti bude usvojen na predstojećem IPA III komitetu.

U toku je izrada idejnog projekta za izgradnju kuće poljoprivrede/regionalne kancelarije u Beranama.

U toku je priprema godišnjeg izvještaja koji se odnosi na prikupljene FADN podatke u 2021, sa 32 reprezentativna poljoprivredna gazdinstava. Početkom aprila 2022. upućen je zahtjev za TAIEX ekspertsku podršku za potrebe finalizacije izvještaja. Izvještaj se zasniva isključivo na zbirnim podacima poljoprivrednih gazdinstava obuhvaćenih godišnjim FADN istraživanjem.

U pripremi je organizovanje posjete Hrvatskoj u cilju upoznavanja sa IT sistemima za CMO trgovinske mehanizme i ISAMM. Ministarstvo će u narednom periodu krenuti sa IPA projektom vezanim za uspostavljanje navedenih IT sistema, pa je potrebno da se stekne uvid i praktična znanja kako bi se prvo odabrao način izvještavanja, za šta je neophodno posjetiti nekoliko država članica EU, a zatim pristupiti izradi softverske specifikacije i izvrši usklađivanje izvještavanja o cijenama za voće i povrće, koje će do članstva biti potpuno harmonizovano.

Ministarstvo je pripremilo Pravilnik koji će uređivati oblast raspodjele preferencijalnih carinskih kvota i organizovalo je sastanak s uvoznici u cilju predstavljanja nacrta Javnog poziva za raspodjelu uvoznih preferencijalnih carinskih kvota za poljoprivredne proizvode za 2023.

Uprkos prisustvu otežane spoljnotrgovinske razmjene, sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju bilo je neometano. Povećanje cijena poljoprivrednih proizvoda od skoro 20% nije uticalo na obim trgovine, kako primarnim, tako i prerađenim poljoprivrednim proizvodima.

U periodu mart 2022 – jun 2022, Ministarstvo je nastavilo rad na pripremi projektne dokumentacije (tenderskih dosijea) za aktivnosti koje su predviđene da budu finansirane kroz IPA 2021 projekat „EU za podršku poljoprivrednom sektoru u Crnoj Gori“, ukupne vrijednosti devet miliona eura. Programirane su tri komponente za podršku: Komponenta I – Poljoprivreda i ruralni razvoj (uključujući šumarstvo) sa četiri aktivnosti u iznosu od 3,6 miliona eura; Komponenta II – Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi sa šest aktivnosti u iznosu od 3,4 miliona eura; Komponenta III – Ribarstvo sa dvije aktivnosti u iznosu od dva miliona eura.

Osim toga, Ministarstvo kontinuirano radi na razvoju i unapređenju projektnih ideja za naredne IPA programske godine, sa fokusom na IPA 2024, koje će kandidovati u okviru Strateškog odgovora.

Takođe, nakon odobrenja sredstava kroz Fond za evropsku integraciju za izradu tehničke specifikacije i pripremu tenderske dokumentacije za nabavku dva softvera koja će olakšati funkcionisanje Sektora za računovodstvo i budžet u Direktoratu za plaćanja u domenu finansijskog računovodstva i izvještavanja za IPARD III i vođenje Registra klijenata, pristupilo se izradi projektnog zadatka, čiji je prvi nacrt dostavljen na uvid Delegaciji EU u Crnoj Gori i na osnovu kog će biti pokrenut tender za realizaciju odobrenih sredstava.

Prema posljednjim ažuriranim podacima, trenutno je u Registar poljoprivrednih gazdinstava (Sistem za jedinstvenu identifikaciju korisnika podrške) upisano 16.959 gazdinstava, što je za 947 gazdinstva više u odnosu na prethodni izvještajni period.

Prema posljednjim ažuriranim podacima, trenutno je u LPIS-u upisano 4.675 gazdinstava, što je za 337 gazdinstava više u odnosu na prethodni izvještajni period. Registrovano je ukupno 17.933 parcela, odnosno za 1.439 više u odnosu na prethodni izvještajni period, odnosno 10.086,25 ha, što je više za 534,35 ha u odnosu na prethodni izvještaj.

11.2. Izrada nove Strategije i Akcionog plana

U izvještajnom periodu nastavljene su aktivnosti na izradi nove Strategije poljoprivrede i ruralnih područja 2022-2028. sa Akcionim planom, čije je donošenje u skladu sa Programom rada Vlade za 2022, kao i Programom pristupanja Crne Gore EU 2022-2023, predviđeno do kraja III kvartala 2022. Intenziviran je rad na unapređenju strukture, sadržaja i prije svega kvaliteta dokumenta. Poseban akcenat stavljen je na definisanje strateških i operativnih ciljeva, aktivnosti za sprovođenje operativnih ciljeva i indikatora učinka, poštujući zahtjeve nove ZPP i strateške dokumente (ciljeve zelenog dogovora i dr), kao i obaveze koje propisuje metodologija izrade strateških dokumenata u Crnoj Gori. Nacrt dokumenta dostavljen je članovima radne grupe za izradu Strategije, koju čine predstavnici relevantnih institucija, akademske zajednice i NVO sektora, na komentare i sugestije. U skladu sa Akcionim planom za adresiranje ključnih preporuka iz Izvještaja EK o Crnoj Gori 2021, finalni nacrt Strategije biće dostavljen Evropskoj komisiji do kraja II kvartala.

11.3. Implementacija IPARD programa

Mjera 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“

U okviru Mjere 1 prvog javnog poziva u periodu 20. III – 6. VI 2022. isplaćena su 4 zahtjeva za isplatu. Ukupna vrijednost isplaćenih investicija je 126,772.01 eura (s PDV-om), odnosno 107,932.14 eura (bez PDV-a), a isplaćena je bespovratna podrška u iznosu od 73,615.55 eura. Za tri korisnika zahtjev za isplatu je odbijen.

U okviru drugog Javnog poziva za Mjeru 1 u intervalu 20. III 2021 – 6. VI 2022. ugovoreno je 38 projekta, ukupne vrijednosti investicija 7.175.030,81 eura (sa PDV-om), 5.929.777,53 eura (bez PDV-a), uz mogući iznos podrške od 3.976.066,40 eura.

U okviru Mjere 1 drugi javni poziv u istom periodu isplaćeno je 9 korisnika. Ukupna vrijednost ovih investicija je 1,454,289.50 eura (sa PDV-om), odnosno 1.201.892,15 eura (bez PDV-a), dok je iznos isplaćene podrške 784.354,36 eura.

Treći Javni poziv za Mjeru 1 objavljen je 10. XI 2021. Prijem zahtjeva za dodjelu podrške za ovaj Javni poziv je trajao u periodu 10. XI – 27. XII 2021. Od pristiglih 112 aplikacija, u periodu 20. III 2021 – 6. VI 2022. ugovoreno je 30 projekta, ukupne vrijednosti investicija u iznosu od 2.588.059,84 eura (s PDV-om), odnosno 2.138.892,56 eura (bez PDV-a), uz potencijalni iznos podrške od 1.429.918,82 eura. Ostali projekti su u fazi terenske kontrole i u fazi ugovaranja.

Četvrti Javni poziv kroz Mjeru 1 objavljen je 14. III 2022. Budžet poziva iznosi 7.780.404,40 eura. Prijem aplikacija trajao je 30. IV 2022. i pristigle su 92 aplikacije, ukupan zahtijevani iznos investicije u iznosu od 13.296.904,82 eura (s PDV-om), odnosno ukupan zahtijevani iznos investicije 11.853.779,95 eura (bez PDV-a), uz potencijalni iznos podrške od 7.834.897,99 eura. Sve aplikacije su u fazi administrativne kontrole, terenske kontrole i u fazi ugovaranja.

Mjera 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“

Tokom perioda 20. III 2022 – 6. VI 2022. u okviru prvog Javnog poziva za Mjeru 3 nije bilo isplaćenih zahtjeva za isplatu. Jedan zahtjev je odobren u iznosu investicije od 120.076,15 eura (s PDV-om), odnosno 99.236,49 eura (bez PDV-a), dok je iznos isplaćene podrške 182.443,20 eura. Jedan zahtjev za avansno plaćanje je isplaćen u iznosu od 49.618,24 eura.

U okviru Mjere 3 drugi za javni poziv, u navedenom intervalu isplaćena su dva korisnika. Ukupan iznos ovih investicija je 1.846.282,54 eura (s PDV-om), odnosno 1.525.853,33 eura (bez PDV-a), dok je iznos isplaćene podrške 762.926,67 eura. Dva zahtjeva za isplatu su odbijena.

Za treći Javni poziv za Mjeru 3 u periodu 20. III 2022 – 6. VI 2022. ugovorena su 23 projekta ukupne vrijednosti investicija 14.324.428,90 eura (s PDV-om), 11.838.370,99 eura (bez PDV-a), uz mogući iznos podrške od 5.934.421,56 eura.

U okviru Mjere 3, za treći javni poziv u intervalu 20. III – 6. VI 2022. nije bilo primljenih ni isplaćenih zahtjeva za isplatu.

Četvrti Javni poziv kroz Mjeru 3 objavljen je 14. II 2022. Budžet poziva iznosi 6.052.000,00 eura. Prijem aplikacija trajao je do 31. III 2022. i pristigle su 33 aplikacije, ukupan zahtijevani iznos investicije u iznosu od 23.683.293,32 eura (s PDV-om), odnosno ukupan zahtijevani iznos investicije 19.572.969,69 eura (bez PDV-a), uz potencijalni iznos podrške od 9.786.484,85 eura. Sve aplikacije su u fazi administrativne kontrole, terenske kontrole i u fazi ugovaranja.

Mjera 7 „Diverzifikacija gazdinstva i razvoj poslovanja“, podmjera 7.1 „Podrška investicijama za razvoj ruralnog turizma“

U okviru Prvog IPARD poziva kroz Mjeru 7 podnijeto je 102 zahtjev za dodjelu podrške.

Ukupna vrijednost traženih investicija je 11,559,740.25 eura (sa PDV-om), odnosno 9,553,504.34 eura (bez PDV-a), a potencijalni iznos podrške je 6,209,777.82 eura.

Za sve aplikacije je završena administrativna i terenska kontrola. Potencijalni broj ugovora je 24, dok će ukupno prihvatljiva vrijednost investicije iznositi oko 3.007.872,86 eura (sa PDV-om), odnosno 2.485.845,34 eura (bez PDV-a), uz mogući iznos podrške od 1.615.799,47 eura.

U cilju ispunjavanja svih uslova za akreditaciju Mjera 7 za koju i dalje važi uslovna akreditacija, Vlada je na sjednici održanoj 26. V 2022. utvrdila novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji kojim su stvoreni uslovi za dalje jačanje administrativnih kapaciteta Direktorata za plaćanje, buduće Agencije za plaćanje. Broj radnih mjesta Direktorata za plaćanje je povećan za ukupno 45, od čega 25 za IPARD mjere, a 20 za jačanje regionalnih kancelarija, direktne i tržišne podrške. Shodno navedenom, Direktorat za plaćanja sada ima 155 sistematizovanih radnih mjesta, od čega 98 radnih mjesta za poslove na implementaciji IPARD-a.

Od 20. III - 6. VI 2022. zapošljena su dva lica. Jedno lice je zaposleno u Direkciji za IT za sistemski softver i operativne sisteme, dok je drugo lice zaposleno u Direkciji za administrativne poslove na poziciji upravljanja ljudskim resursima.

U istom intervalu objavljeni su oglasi za još 7 radnih mjesta u Direktoratu za plaćanja, za poslove na implementaciji IPARD-a.

POGLAVLJE 12 - BEZBJEDNOST HRANE, VETERINARSTVO I FITOSANITARNA POLITIKA

12.1. Implementacija Strategije i Akcionog plana – ažuriranje statusa

Kontinuirano se sprovodila Strategija Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine Evropske unije za Poglavlje 12 – Bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika sa sveobuhvatnim Akcionim planom i Posebnim Akcionim planom za suzbijanje i iskorijenjivanje klasične kuge svinja koja je usvojena 10. IX 2015. i ažurirana 26. XII 2019. Formirana je Radna grupa za novo ažuriranje Strategije čije je usvajanje planirano za IV kvartal 2022.

12.2. Prenosjenje pravne tekovine EU

12.2.1. Usvajanje okvirnog zakonodavstva

Sprovedene su aktivnosti u dijelu pripreme radnih grupa za usvajanje ili izmjene i dopune zakona zbog promjene pravne tekovine EU, naročito u dijelu novih propisa koji se odnose na: veterinarstvo, zdravstvenu zaštitu bilja i službene kontrole u skladu sa Inoviranom Strategijom Crne Gore za transpoziciju i implementaciju propisa Poglavlja 12 – Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarna politika sa sveobuhvatnim Akcionim planom i Specifičnim akcionim planom za klasičnu kugu svinja.

Započete pripreme za izmjene i dopune zakonskog okvira u Poglavlju 12 za transpoziciju nove regulative o službenim kontrolama, zdravlju bilja, zdravlju životinja, zaštiti dobrobiti životinja planirano čije je usvajanje planirano za IV kvartal 2023.

12.2.2. Usvajanje sekundarnog zakonodavstva

U periodu od 20. III 2022. do 6. VI 2022. usvojeno je sljedeće sekundarno zakonodavstvo:

Bezbjednost hrane:

- Program mjera bezbjednosti i kvaliteta hrane i hrane za životinje za 2022. („Sl. list CG“, broj 39/22);
- Program monitoringa nitrata u hrani biljnog porijekla za 2022. („Sl. list CG“, broj 52/21) (CELEX: 32006R1881 član 9 stav 1);
- Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2022. („Sl. list CG“, broj 57/22) (CELEX 32021R0601);

Implementacija

U toku je implementacija Programa mjera bezbjednosti i kvaliteta hrane i hrane za životinje za 2022. Za sprovođenje Programa obezbijedena su sredstva Budžetom Crne Gore za 2022.

Program se sastoji od 16 potprograma monitoringa:

1. Program monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje;
2. Program monitoringa rezidua sredstava za zaštitu bilja (pesticida);
3. Program monitoringa nitrata u lisnatom povrću;
4. Program monitoringa mikrobioloških kriterijuma hrane;
5. Program monitoringa bezbjednosti školjki;
6. Program monitoringa kontaminenata u hrani;
7. Program monitoringa nepoželjnih supstanci u hrani za životinje;
8. Monitoring nivoa dioksina u hrani;
9. Program monitoringa hrane neživotinjskog porijekla stavljene na tržište, koja podliježe pojačanoj kontroli pri uvozu;
10. Program monitoringa predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom;
11. Program monitoringa kvaliteta proizvoda životinjskog porijekla i sadržaja soli;
12. Program monitoringa kvaliteta maslina i maslinovog ulja;
13. Program monitoringa kvaliteta meda (domaća proizvodnja);
14. Program monitoringa kvaliteta/sastava hrane i načina pružanja informacija potrošačima o hrani;
15. Tehnička i administrativna podrška implementaciji programa;
16. Hitne mjere.

Učešće u obukama:

- ✓ TAIEX: Predstavnici Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove bili su u studijskoj posjeti Ljubljani od 20. do 22. IV 2022. organizovanoj u saradnji sa Upravom za sigurnost hrane, veterinu i zaštitu bilja Republike Slovenije (AFSVSPP). Cilj ove posjete je sticanje praktičnih znanja o metodologijama, praksama i procedurama za planiranje, implementaciju i evaluaciju nacionalnog sistema zvaničnih kontrola bezbjednosti hrane i hrane za životinje u skladu sa regulativom (EU) 2017/625 u zemlji članici EU (Slovenija).

Veterina, zootehnika i dobrobit životinja:

U periodu od 20. III 2022. do 6. VI 2022. usvojeno je sljedeće sekundarno zakonodavstvo:

- Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2022. („Sl. list CG“, broj 48/22);

Implementacija

U toku je implementacija Programa mjera mjera zdravstvene zaštite životinja za 2022. koji sadrži potprograme monitoringa i nadzora bolesti životinja i zoonoza. Za sprovođenje Programa obezbijedena su sredstva Budžetom Crne Gore za 2022.

Dodatno, Vlada je 2. VI 2022. usvojila Predlog programa za kontrolu rezistencije bakterija na antibiotike s Predlogom akcionog plana za sprovođenje Programa za kontrolu rezistencije bakterija na antibiotike za period od 2022. do 2024. čime započinje implementacija implementacione Odluke Komisije (EU) 2020/1729 od 17. XI 2020.

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove nosilac je projekta „Upotreba antibiotika u sektoru veterine i stočarskoj proizvodnji“, pod pokroviteljstvom Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih Nacija (FAO – UN). U toku projekta, timovi savjetnika iz sektora veterine i bezbjednosti hrane vršiče opsežno i detaljno anketiranje subjekata na nivou cijele Crne Gore.

Na forumu direktora veterinarskih službi zemalja Zapadnog Balkana dogovoreno je jačanje regionalnih saveza u borbi protiv prekograničnih bolesti životinja. S tim u vezi, Crna Gora je preuzela predsjedavanje forumom u narednih šest mjeseci. Unaprijeđenje komunikacije i saradnje između veterinarskih službi u regionu, a samim tim i praćenje epidemiološke situacije, odnosno pojava zaraznih bolesti kod životinja, koje imaju direktan uticaj na javno zdravlje, cilj je drugog foruma direktora veterinarskih službi u regionu Zapadnog Balkana koji je održan 20. i 21. IV 2022. u Ohridu, u organizaciji Agencije za hranu i veterinu Sjeverne Makedonije. Učešće su uzeli Generalni direktorat za zdravlje i bezbjednost hrane Evropske komisije, Svjetska organizacija za zdravstvenu zaštitu životinja (OIE), Evropska agencija za bezbjednost hrane (EFSA), kao i predstavnici Albanije, Kosova, Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Makedonije. Na forumu se govorilo i o sticanju statusa zemalja slobodnih od određenih bolesti.

13. IV 2022. održan je sastanak predstavnika Uprave i predstavnice civilnog sektora u ime NVO organizacija: „Šapice“ Bar, „Udruženje za zaštitu životinja“ Nikšić, „Fenix“ Cetinje, „Ruka-šapi“ Podgorica, „Spas“ Podgorica, „Udruženje veterinarata volontera“ Berane, „Rikijevo Carstvo“- Kolašin, Udruženje „Korina“ Nikšić i „Društvo za zaštitu životinja“ Podgorica. Sastanak je organizovan sa ciljem rješavanja izazova u oblasti zaštite dobrobiti životinja u Crnoj Gori na kojem je sa posebnom pažnjom razmatrano pitanje koje se odnosi na ubijanje i trovanje napuštenih kućnih ljubimaca, kao i način kontrole populacije pasa u pojedinim gradovima i uloge nadležnih institucija u slučajevima ubijanja i trovanja životinja. Dodatno su razmatrana pitanja koja se odnose na unaprijeđenja postojećih uslova u skloništima za napuštene životinje (kućne ljubimce) čiji je rad i upravljanje povjereno lokalnim upravama i organizacija inspekcijiskog nadzora u istim, odnosno ugovori kojim se definišu obaveze između registrovanih veterinarskih ambulanti koje vrše veterinarsko-zdravstvenu zaštitu životinja u skloništima i komunalnih preduzeća u čijoj su nadležnosti skloništa.

Sprovedene su intezivne aktivnosti na rješavanju smještaja napuštenih/izgubljenih životinja za proizvodnju sa posebnim naglaskom na konje.

Dodatno, aktivno učešće u Projektu EU/IPA – Mjera 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ u okviru IPARD-a II 2014–2020 doprinosi efikasnosti i unaprjeđivanju zaštite dobrobiti životinja kroz provjeru „cross compliance“ tokom terenskih kontrola. U toku ovih terenskih kontrola,

naročita pažnja posvećena je podizanju nivoa informisanosti držaoca životinja u dijelu unaprjeđenje zaštite dobrobiti životinja, kao i o njihovim obavezama i dužnostima.

U skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama („Sl. list CG“, br. 39/11 i 37/17) realizovani su odobreni projekti po javnom pozivu za učešće NVO u programu zaštite dobrobiti životinja u 2021.

Fitosanitarna politika:

U izvještajnom intervalu usvojeno je sljedeće sekundarno zakonodavstvo:

Zdravlje bilja

- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o načinu obavljanja pregleda, uslovima i načinu izdavanja biljnog pasoša („Sl. list CG“, broj 52/22) (CELEX: 32020R1770).
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o načinu vođenja evidencije o proizvodnji, preradi i prometu bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom („Sl. list CG“, broj 52/22) (član 65 stav 3 CELEX: 32016R2031);
- Godišnji plan službenih kontrola za fitosanitarnu oblast za 2022. (broj 04-309/20-1691/3) (CELEX 32017R0625).

Implementacija:

U cilju implementacije posebnih nadzora u okviru Programa fitosanitarnih mjera za 2022, pripremljene su instrukcije za fitosanitarne inspektore:

1. Instrukcija za fitosanitarnu inspekciju za pregled i uzorkovanje biljaka na prisustvo *Xylella fastidiosa* (Br. 004/1-309/22-1922 od 17. V 2022);
2. Instrukcija za *Tecia solanivora* - karantinski štetni organizam na krompiru (Br. 004/1-309/22-2018 od 20. V 2022);

Pravilnikom o izmjeni Pravilnika o načinu vođenja evidencije o proizvodnji, preradi i prometu bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom („Sl. list CG“, broj 52/22) uvedene su promjene lokalnog tržišta u cilju olakšanja distribucije bilja (rasada povrća i cvijeća) proizvedenog od strane malih proizvođača, lokalno tržište je prošireno na cijelu teritoriju Crne Gore. Ovim izmjenama mali proizvođači mogu prodavati rasad povrća i cvijeća, osim na mjesu proizvodnje i lokalnoj pijaci i u maloprodajnim objektima u smislu implementacije član 65 stav 3 CELEX: 32016R2031.

Učešće u obukama:

- BTSF on Plant Health Surveys - Session 8 (Alicante, Španija, 3-6 V 2022). Obuku su pohađali savjetnici Odsjeka za zdravstvenu zaštitu bilja i fitosanitarni inspektori. Cilj obuke je upoznavanje sa kreiranjem nadzora nad štetnim organizmima na teritoriji EU u cilju njihovog usklađivanja.
- Savjetnice odsjeka za zdravstvenu zaštitu bilja su izvršile edukaciju fitosanitarne inspekcije (PJ Podgorica, PJ Nikšić, PJ Herceg Novi, PJ Kotor i PJ Bar) na temu: Implementacija Pravilnika o načinu obavljanja pregleda, uslovima i načinu izdavanja biljnog pasoša.
- Savjetnice odsjeka za zdravstvenu zaštitu bilja su izvršile edukaciju odgovornih lica za zdravstvene preglede rasada povrća i cvijeća u cilju dobijanja ovlaštenja za izdavanje biljnih pasoša.

Izvještavanje:

U skladu sa obavezom izvještavanja Evropske komisije vezano za pokrenutu proceduru odobravanja izvoza merkantilnog krompira u Evropsku uniju, u izvještajnom periodu poslat je Izvještaj Evropskoj komisiji o rezultatima posebnih nadzora nad karantinski štetnim organizmima na krompiru: *Technical results of the surveys of the potato pests of the last growing seasons 2020-2021 Montenegro*.

Registracija subjekata:

U izvještajnom periodu, upisano je 16 subjekata u Registar proizvođača, prerađivača, uvoznika, distributera i skladištara bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom.

U toku je implementacija Programa fitosanitarnih mjera za 2022. sa Programom zdravstvene zaštite bilja, kroz 22 Posebna nadzora nad štetnim organizmima:

- Posebni nadzor *Globodera pallida* i *Globodera rostochiensis*;
- Posebni nadzor *Synchytrium endobioticum*;
- Posebni nadzor *Ralstonia solanacearum* i *Clavibacter michigenensis* subsp. *Sepedonicus*;
- Posebni nadzor *Epitrix cucumeris*, *Epitrix papa*, *Epitrix subcrinita*, *Epitrix tuberis*;
- Posebni nadzor *Bursaphelenchus xylophilus*;
- Posebni nadzor *Fusarium circinatum*;
- Posebni nadzor *Anoplophora chinensis*;
- Posebni nadzor *Anoplophora glabripennis*;
- Posebni nadzor *Xylella fastidiosa* sa monitoringom vektora;
- Posebni nadzor *Aleurocanthus spiniferus*;
- Posebni nadzor *Neoleucinodes elegantalis* i *Anthonomus eugeni*;
- Posebni nadzor *Aromia bungii*;
- Posebni nadzor Candidatus *Phytoplasma vitis* (*Flavescence doree*) sa monitoringom cikade vinove loze *Scaphoideus titanus*;
- Posebni nadzor Tomato brown rugose fruit virus;
- Posebni nadzor voćnih muva iz familija Tephritidae;
- Posebni nadzor *Spodoptera frugiperda* (Smith);
- Posebni nadzor *Tecia solanivora* (TECASO);
- Monitoring *Drosophila suzukii*;
- Monitoring *Bactrocera oleae* (muva masline);
- Monitoring *Ceratitis capitata* (voćna muva);
- Obuke;
- Hitne fitosanitarne mjere: Hitne mjere u obilježenom području Candidatus *Phytoplasma vitis* (*Flavescence doree*) i ostali štetni organizmi.

U toku je sprovođenje planiranih aktivnosti na realizaciji fitosanitarnih mjera i praćenja prisustva vektora - *Scaphoideus titanus*, koji prenosi fitoplazmu Candidatus *Phytoplasma vitis* - prouzrokovala zlatne žutice vinove loze (*Grapevine flavescence dorée*).⁶

Sjeme i sadni materijal

Implementacija:

⁶ <https://ubh.gov.me/vijesti/246476/OBAVJEsTENJE-VINOGRADARIMA-DA-PRATE-PRISUSTVO-VEKTORA-FITOPLAZME-CANDIDATUS-PHYTOPLASMA-VITIS.html>

U toku je implementacija Programa fitosanitarnih mjera za 2022. sa Programom kontrolnih ispitivanja proizvodnje sjemenskog i sadnog materijala kroz šest posebnih programa: sjemenske proizvodnje krompira, sjemenske proizvodnja žita, kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala; kontrolnog ispitivanja sadnog materijala, kontrolnog ispitivanja matičnih stabala sadnog materijala, kontrolnog ispitivanja sjemenskog i sadnog materijala na GMO.

Sertifikacija 2022:

Postupak sertifikacije sjemenskog i sadnog materijala je započeo u skladu sa prijavama proizvodnje. U toku su stručne kontrole na terenu.

Sredstva za zaštitu bilja:

- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o načinu vođenja i sadržaju registra sredstava za zaštitu bilja („Sl. list CG”, broj 24/22) (član 57 CELEX 32009R1107);
- Program fitosanitarnih mjera za 2022. („Sl. list CG”, broj 28/22);
- Lista registrovanih sredstava za zaštitu bilja („Sl. list CG”, broj 34/22) (član 57 CELEX 32009R1107);
- Program monitoringa post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja za 2022. („Sl. list CG”, broj 52/22)(član 68 CELEX 32009R1107);
- Program monitoringa uticaja upotrebe pesticida na životnu sredinu za 2022. („Sl. list CG”, broj 52/22) (član 18 CELEX 32009R1107);
- Program monitoringa uređaja za upotrebu pesticida za 2022. („Sl. list CG”, broj 52/22) (član 57 CELEX 32009R1107, Anex 2 CELEX 32009L0128);
- Program monitoringa prometa sredstava za zaštitu bilja za 2022. („Sl. list CG”, broj 52/22) (član 8 CELEX 32009L0128, čl. 9 stav 1 tačka a) IV, čl. 24 i 27 CELEX 32017R0625);
- Program monitoringa održive upotrebe pesticida za 2022. („Sl. list CG”, broj 52/22) (čl. 4, 7 stav 3, 14 CELEX 32009L0128);
- Godišnji plan službenih kontrola za fitosanitarnu oblast za 2022. (broj 04-309/20-1691/3) član 11 CELEX 32017R0625).

Rezidue pesticida

- Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2022. („Sl. list CG”, broj 57/22) (CELEX 32021R0601).

U toku je implementacija Programa fitosanitarnih mjera za 2022. koji sadrži potprograme monitoringa i nadzora sredstava za zaštitu bilja i rezidua pesticida. Za sprovođenje Programa obezbijedena su sredstva Budžetom Crne Gore za 2022.

Implementacija

Crna Gora je nastavila sa sprovođenjem Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja u skladu sa Akcionim planom za period 2021-2026. Sve planirane aktivnosti realizovane su u skladu sa Planom. Pripremljen je Izveštaj o sprovođenju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za 2021.

Nastavljena je medijska kampanja u cilju podizanja svesti o održivoj upotrebi sredstava za zaštitu bilja, kao i obuka korisnika sredstava za zaštitu bilja za profesionalnu upotrebu, koja se kontinuirano sprovodi kao jedna od aktivnosti predviđenih Nacionalnim planom za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja.

U skladu sa nacionalnim Planom, sproveden je niz aktivnosti na uspostavljanju sistema za kontrolu uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja.

Izrađene su Osnovne smjernice za održavanje uređaja za primjenu pesticida.

Komisija za pesticide nastavila je sa radom. Ukupno je zaprimljeno 85 zahtjeva, a registrovano 66 pesticida.

U skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama („Sl. list CG“, br. 39/11 i 37/17) realizovani su odobreni projekti po javnom pozivu za učešće NVO u programu: „Upravljanje otpadom nastali upotrebom sredstava za zaštitu bilja“, sredstva su obezbijedena u Budžetu Crne Gore kao dodatna aktivnost za unaprjeđenje sistema za postupanja i upravljanja otpadom odnosno postupanja sa ambalažom nakon upotrebe pesticida.

Dodatno, u cilju promovisanja Integralne zaštite bilja u skladu sa Nacionalnim planom za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja i Programom fitosanitarnih mjera započeta je implementacija Programa integralne zaštite bilja – krompira, kao i Program zaštite krompira sa praćenjem rezidua sredstava za zaštitu bilja.

U cilju realizacije Nacionalnog plana za održivu upotrebu pesticida i realizacije Programa fitosanitarnih mjera, 14. IV 2022. održana je obuka za upotrebu sredstava za zaštitu bilja. Korisnici pesticida su u obavezi da vode evidenciju o upotrebi pesticida, da ih pravilno upotrebljavaju i čuvaju u skladu sa propisima. Dodatno, obuka je bila fokusirana i na proizvođače krompira, kako na kooperanate fabrike čipsa, tako i na sve registrovane poljoprivredne proizvođače krompira. Obuka je sprovedena od strane profesora Biotehničkog fakulteta, Univerziteta Crne Gore. Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Crne Gore je, u saradnji sa GIZ-om (*Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit*), obezbijedila knjigu gazdinstva za vođenje evidencija o upotrebi pesticida prilikom uzgoja voća i povrća i drugih biljnih kultura za 8.000 poljoprivrednih proizvođača u Crnoj Gori.

Rezidue pesticida

U izvještajnom periodu usvojeni su sljedeći dokumenti:

- Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2022. („Sl. list CG“, broj 57/22) (CELEX: 32021R0601);
- Godišnji plan službenih kontrola za fitosanitarnu oblast za 2022. (broj 04-309/20-1691/3).

Implementacija

Realizacija Programa monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2022. odvija se planiranom dinamikom, a rezultati se izvještavaju - EFSA.

12.3. Identifikacija i registracija životinja

Sprovedene su redovne aktivnosti na poslovima identifikacije i registracije životinja. Nastavljen je rad na projektu Razvoj održivog sistema upravljanja veterinarskim informacijama (VIS) i održavani su redovni tehnički sastanci. Obzirom da je planirano povezivanje sa novim sistemom obavještanja o bolestima životinja (nacionalni NADNS), koji će moći da razmjenjuje relevantne informacije sa sličnim informacionim sistemima u zemlji i sa sistemima van granica Crne Gore, u maju 2022. izvršeno je i niz obuka za korisnike sistema.

Dodatno, aktivno učešće u Projektu EU/IPA – Mjera 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ u okviru IPARD-a II 2014–2020 doprinosi efikasnosti i unaprjeđivanju uspostavljenog sistema identifikacije i registracije životinja kroz provjeru *cross compliance* uslova na terenu. U toku ovih terenskih kontrola, naročita pažnja posvećena je podizanju nivoa informisanosti držaoca životinja u dijelu unapređenje sistema I&R životinja, kao i o njihovim obavezama i dužnostima u pogledu prijave novih gazdinstava, prijava kretanja sa i na gazdinstvo, novorođenih životinja, uginulih ili zaklanih.

Takođe, kroz mjere podrške Agrobudžeta doprinijelo se povećanom interesovanju držalaca životinja naročito konja i pčela za upis u Registar držaoca životinja.

12.4. Strukturni zahtjevi za objekte za proizvodnju hrane i kvalitet sirovog mlijeka

Tokom perioda 20. III – 6. VI 2022. nije bilo promjena vezanih za status neusaglašenih objekata za proizvodnju hrane životinjskog porijekla. U ovom periodu, subjekti su u procesu unapređenja objekata imali mogućnost korišćenja dostupnih IPARD fondova. Određeni broj subjekata koristio je ova sredstva, ali su investicije još uvijek u toku.

U istom intervalu nije bilo promjena vezanih za status objekata za nus proizvode životinjskog porijekla.

12.5. Kvalitet sirovog mlijeka

U skladu sa aktivnostima i mjerama koje su definisane Nacionalnim programom za unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka sa planom za postupanje sa neusaglašenim sirovim mlijekom, svih deset aktivnosti je ili realizovano ili se realizuje kontinuirano planiranom dinamikom.

12.6. Sakupljanje i tretman leševa životinja i nus proizvoda životinjskog porijekla

Plan upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi sa Akcionim planom, a koji je usvojen 21. VI 2018. sprovodi se kontinuirano.

Imajući u vidu da su kroz IPA 2018 projekat bila odobrena finansijska sredstva za potrebe izgradnje sabirnih centara i nabavku neophodnih vozila za prikupljanje nusproizvoda, sredstva su opredjeljena za namjene borbe sa COVID-19, a ista aplikacija je upućena kroz naredni projekat dostupnih IPA sredstava.

12.7. EU akreditacija poljoprivrednih proizvoda za izvoz

Sprovode se sve potrebne aktivnosti na postupcima za akreditaciju poljoprivrednih proizvoda za izvoz u EU u skladu sa zahtjevima subjekata u poslovanju hranom koji su zainteresovani za izvoz na tržište EU.

12.8. Ažuriranje informacija o kontroli bolesti

12.8.1. Bolest kvrgave kože

U izvještajnom periodu nije bilo promjena vezanih za status bolest kvrgave kože. Sprovode se sve mjere planirane Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2022. („Sl. list CG“, broj 81/21).

12.8.2. Bolest plavog jezika

Tokom izvještajnog perioda nije bilo promjena vezanih za status bolest plavog jezika. Sprovode se sve mjere planirane Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2022. („Sl. list CG“, broj 81/21).

12.8.3. Afrička kuga svinja

Nije bilo promjena vezanih za status bolesti afričke kuge svinja. Sprovode se sve mjere planirane Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2022. („Sl. list CG“, broj 81/21).

1.8.4. Klasična kuga svinja

Nije bilo promjena vezanih za status klasične kuge svinja. Sprovode se sve mjere planirane Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2022. („Sl. list CG“, broj 81/21).

Virus avijarne influence

Prisustvo virusa avijarne influence-ptičji grip-podtip H5N1 kod divljih ptica, potvrđeno je kod uginulih pelikana u rezervatu Pančeva oka, u Nacionalnom parku Skadarsko jezero. Uzorkovanje je izvršila Veterinarska ambulanta „Ibričevina“ d.o.o u saradnji sa ornitologom. Odgovarajući uzorci za laboratorijsko ispitivanje su uzeti i dostavljeni Specijalističkoj veterinarskoj laboratoriji u Podgorici. Prema podacima OIE (Međunarodne organizacije za zdravlje životinja) tip virusa ptičijeg gripa H5N1, koji je potvrđen u Crnoj Gori, potvrđen je u brojnim evropskim zemljama, naročito u zemljama u okruženju, uključujući Srbiju, Albaniju, Bosni i Hercegovinu, Kosovo, Hrvatsku te je bilo očekivano da će se bolest pojaviti i kod nas. Zbog rizika od prenošenja virusa sa divljih ptica na domaću živinu, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je donijela Rješenja kojim su utvrđene granice zaraženog, odnosno ugroženog područja i mjere koje će se sprovoditi u ovim područjima u cilju suzbijanja i sprječavanja širenja ove zarazne bolesti. Zaraženim područjem se smatra područje od najmanje 3 km u poluprečniku, a ugroženim područjem krug od najmanje 10 km u poluprečniku od žarišta, odnosno lokacije na kojoj su pronađene uginule ptice. Takođe, na snazi je Naredba kojom je propisano obavezno zatvaranje domaće živine i ptica u objektima na gazdinstvu. Ovom naredbom, osim zabrane držanja živine na otvorenom prostoru, propisane su i druge obaveze koje su dužni da sprovode držaoci živine radi zaštite živine i sprječavanja mogućeg prenosa virusa ptičijeg gripa sa divljih ptica. Napominjemo i da je u cilju sprječavanja širenja i suzbijanja bolesti, obavezna prijava svakog slučaja uginuća divljih ptica na prirodnim staništima i vodenim površinama, kao i prijava povećanog uginuća ili znakova bolesti kod živine i ptica na gazdinstvu, najbližoj veterinarskoj ambulanti ili veterinarskom inspektoratu.

Izdane su preporuke držaocima živine, a letak se nalazi na sajtu Uprave i Ministarstva poljoprivrede, kojim je preporučeno da držaocima živine u narednom periodu u potpunosti sarađuju sa veterinarskom službom. Za suzbijanje bolesti avijarne influence u Crnoj Gori, na snazi je zakonska regulativa:

- Pravilnik o mjerama za sprečavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorijenjivanje avijarne influence („Sl. list CG“, br. 74/16);
- Plan upravljanja kriznim situacijama u slučaju pojave avijarne influence živine, („Sl. list CG“, br. 70/16, 09. XI 2016);
- Naredba o zabrani tranzita i uvoza pošiljki živine, ptica i proizvoda od živine i ptica radi sprečavanja unošenja visoko patogene avijarne influence, („Sl. list CG“, br. 74/16, 1. XII 2016);
- Naredba o zabrani držanja živine na otvorenom prostoru i sprovođenju mjera za sprečavanje pojave i širenja visoko patogene avijarne influence.

Rizik od prenošenja bolesti smanjuje se na najmanju moguću mjeru, upravo poštovanjem datih preporuka, kao preventivnih mjera te apelujemo na vlasnike da se ponašaju sa pažnjom dobrog domaćina.

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će svakodnevno pratiti situaciju na terenu i o tome će blagovremeno obavještavati javnost.

12.9. Administrativni/institucionalni kapaciteti

U periodu 20. III 2022 – 6. VI 2022. nije bilo promjena vezanih za administrativne/institucionalne kapacitete.

POGLAVLJE 13 - RIBARSTVO

13.1. Zakonodavni okvir

U pogledu izrade nove Strategije ribarstva Crne Gore 2023-2028 sa Akcionim planom za prenošenje, implementaciju i sprovođenje pravne tekovine EU, čije je usvajanje planirano za IV kvartal 2022. u izvještajnom periodu, a u sklopu MIDAS projekta, završen je postupak za odabir konsultanta za izradu ovog strateškog dokumenta, te se na liniji sa tim do kraja juna očekuje zaključivanje ugovora i dolazak eksperta u Crnu Goru, nakon čega će uslediti intenzivan rad za izradu istog.

13.2. Ostvareni rezultati

Na osnovu Memoranduma o saradnji za 2021. potpisanog sa AdriaMed projektom, u finalnoj su fazi aktivnosti razvoja novih funkcionalnosti u okviru postojećih pod sistema Ribarskog informacionog sistema i uspostavljanja sistema elektronskog izdavanja dozvola za sportsko-rekreativni ribolov na moru. S tim u vezi, zaključen je sporazum o uspostavljanju elektronske evidencije sa Savezom za sportsko rekreativni ribolov na moru, na osnovu kojeg je izvršena nabavka neophodne elektronske opreme čime su se stekli uslovi za početak implementacije ovog sistema. Oprema će biti stavljena u funkciju i povezaće se sa Ribarskim informacionim sistemom do kraja tekuće godine, gdje se ujedno očekuje i završetak obuke za sve buduće korisnike ovog sistema.

Nastavljena je implementacija Programa prikupljanja podataka (DCF-DCRF) u cjelini, na način i pod uslovima koji su definisani pravnim okvirom za prikupljanje podataka Generalne komisije za ribarstvo u Mediteranu.

Nastavljeno je sa realizacijom projekta „Održivi i inovativni lanac vrijednosti poljoprivrednih i ribarskih proizvoda u cilju unaprijeđenja tržišta za MSP“ – „Food4Health“, koji pripada INTERREG IPA II prekograničnom programu saradnje za Albaniju, Italiju i Crnu Goru.

MIDAS 2

U izvještajnom periodu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Vezano za Grant podršku koja je obezbijedena privrednim ribarima u nabavci novih ribolovnih plovih objekata, usljed poremećaja na tržištu izazvanog situacijom u Ukrajini, došlo je do otežavajućih okolnosti koje su prouzrokovale produženje roka za realizaciju planiranih aktivnosti, te je utvrđen novi rok za završetak na 30. VI 2023. što je dogovoreno tokom redovne misije Svetske banke u Crnoj Gori (1. VI 2022).
- Misija Svjetske banke, koja je boravila u Crnoj Gori od 24. V 2022. do 3. VI 2022. izvršila je kontrolu na licu mjesta svih potencijalnih lokacija (16) na kojima je planirano opremanje i stavljanje u funkciju elektronske opreme za potrebe prikupljanja podataka i proizvodnju leda (mjesta prvog iskrcaja). Tom prilikom zajednički je konstatovano da trenutno samo 11 lokacija zadovoljava potrebe za ugradnju

predmetne opreme, te da Crna Gora treba da preduzme korake kako bi se u dogledno vrijeme zadovoljile potrebe sektora ribarstva duž kompletne crnogorske obale.

- Do kraja juna 2022. planirano je raspisivanje tendera za odabir najpovoljnijeg ponuđača za opremanje mjesta prvog iskrcaja. Trenutno se radi na izradi tehničkih specifikacija elektronskih uređaja koji će biti predmet nabavke odnosno opremanja mjesta prvog iskrcaja.
- Završen je tenderski postupak za odabir konsultanta za izradu Studije tržišne politike za proizvode ribarstva i akvakulture. Međutim, kako kandidati nijesu zadovoljili zadate kriterijume, u toku je priprema novog tenderskog dokumenta koji će biti objavljen najkasnije u roku od 90 dana, od dana ovog izvještaja.
- Završen je tenderski postupak za odabir konsultanta za izradu strategije ribarstva Crne Gore sa akcionim planom za period 2023-2028.
- Održane su konsultacije sa mještanima lokaliteta Rta Đeran na temu idejnog rješenja potencijalne ribarske luke, kao i dvije javne rasprave sa svim uključenim i zainteresovanim stranama na kojima su prezentovana sprovedena naučna istraživanja o pogodnosti lokacije za izgradnju ribarske luke, kao i najoptimalniji model odnosno idejno rješenje koje bi moglo biti prihvatljivo sa aspekta uticaja na životnu sredinu, funkcionalnosti i ambijentalne usklađenosti. U narednom periodu se očekuje održavanje dodatnih konsultacija/okruglih stolova/javnih debata na ovu temu i to u skladu sa zakonom o izgradnji luka i zaštiti životne sredine.
- Do kraja tekuće godine, planirane su studijske posjete koje imaju za cilj jačanje administrativnih kapaciteta i podizanja svijesti privrednih ribara i uzgajivača u smislu zajedničkog djelovanja i organizovanog nastupa na tržištu.

EUSAIR

Nastavljene su aktivnosti na implementaciji Evropske strategije za Jadransko – jonski region (EUSAIR), naročito u pogledu implementacije prvog stuba Strategije koji se odnosi na Plavi rast i kojim zajedno koordiniraju Crna Gora i Grčka. Tematska nadzorna grupa za Plavi rast (TSG1) je u izvještajnom periodu održala redovni 15. sastanak Tematske nadzorne grupe za Plavi rast, 3. V 2022. na kojem je, između ostalog, sagledano do kojeg stepena su vodeće inicijative (flagships) EUSAIR-a uključene u Višegodišnji finansijski okvir 2021-2027 - Glavne programe, Transnacionalne programe, Programne prekogranične saradnje, kao i nacionalnom nivou (9 zemalja koje sprovode EUSAIR). Tematska nadzorna grupa za Plavi rast (TSG1) je u izvještajnom periodu uzela aktivno učešće na 7. godišnjem forumu EUSAIR-a, održanom u okviru predsjedavanja Albanije, u periodu od 16. do 18. V 2022. sa temom „*Essential to achieving the objectives of the European Green Deal: From Blue Growth to Sustainable Blue Economy*“.

POGLAVLJE 22 – REGIONALNA POLITIKA I KOORDINACIJA STRUKTURNIH INSTRUMENATA

22.1. Pretpristupna podrška EU

Kada je u pitanju sprovođenje pretpristupne podrške EU, nastavljene su redovne aktivnosti koje se tiču programiranja i sprovođenja programa i projekata. Kada je riječ o IPA 2014-2020 (IPA II), nastavljen je rad na sprovođenju preostalih akcija koje su obuhvaćene programom IPA 2014 i IPA 2016, Programom Evropske unije i Crne Gore za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu 2015-2017, kao i realizacija

aktivnosti u oblasti reforme javne uprave kroz Sektorsku budžetsku podršku IPA 2017. Dodatno, intenziviran je rad na ugovaranju programa IPA 2017, u okviru kog je rok za ugovaranje istekao 17. XII 2021, kao i programa IPA 2018, dok je kod programa IPA 2020 nastavljen rad na pripremi projektne i tenderske dokumentacije. Pored toga, nastavljeno je intenzivno ugovaranje i implementacija sredstava u okviru IPARD-a II i programa prekogranične saradnje. Kada je u pitanju Godišnji akcioni program za 2018, predviđena je izgradnja značajnih infrastrukturnih objekata u oblasti zdravstva i vladavine prava. U prethodnom periodu, došlo je do značajnih kašnjenja u pripremi tenderske dokumentacije od strane institucija zaduženih za implementaciju, čestom fluktuacijom zaposlenih, kao i nedostatkom kadrova sa specifičnim iskustvom za pripremu tenderske dokumentacije na nivou korisničkih institucija. Krajnji rok za ugovaranje projekata iz ovog programa je 2. XII 2022. Svako dalje kašnjenje u sprovođenju procedure javnih nabavki dovodi do ozbiljnog rizika od gubitka raspoloživih sredstava, procijenjenog na cca 17,5 mil. EUR, u slučaju da se dinamika ugovaranja ne ojača u najskorijem periodu. Kada se radi o izazovima u implementaciji IPARD II programa, na temelju potpisanog Finansijskog sporazuma i godišnjih alokacija, do kraja 2022. neophodno je plasirati 15 miliona EUR dostupnih sredstava ka poljoprivrednom sektoru. Imajući u vidu neadekvatnu dinamiku sprovođenja poziva po dostupnim mjerama, kao i manjak intenziteta u povlačenju sredstava, javlja se visok rizik od gubitka dijela istih, koji po trenutnim projekcijama iznosi cca 6,9 mil EUR.

22.2. Administrativni kapaciteti

U oblasti administrativnih kapaciteta, sve aktivnosti vezane uz indirektno upravljanje sprovodile su se redovno, iako su na uspostavljeni IPA sistem djelimično uticale brojne i značajne promjene, kako organizacione tako i kadrovske. Nastavljen je razvoj kapaciteta IPA struktura i zapošljavanje novog kadra, ali uz i dalje značajan nedostatak obučenog kadra, prije svega u ugovaračkim tijelima, kao i u nekim jedinicama za sprovođenje projekata u resornim ministarstvima. Imajući u vidu da je jačanje kadrovskih kapaciteta jedan od ključnih kriterijuma za nesmetano funkcionisanje i obezbjeđivanje uspješne implementacije IPA II programa, važno je istaći da je manjak kadrovskih kapaciteta angažovanih na IPARD poslovima evidentan u Direktoratu za plaćanja/IPARD agenciji u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Važno je napomenuti da se u prethodnom periodu intenzivno radilo na jačanju kadrovskih kapaciteta u IPARD agenciji, kako angažovanjem značajnog broja službenika, tako i sprovođenjem javnih konkursa za angažman službenika na neodređeno vrijeme. Pored značajnog pomaka ove vrste, neophodno je održati kontinuitet u jačanju kadrovskih kapaciteta i konstantno raditi na edukaciji zaposlenih kako bi se obezbijedilo nesmetano sprovođenje radnih zadataka.

U dijelu koji se odnosi na politiku zadržavanja kadra, Vlada je prethodno usvojila Odluku o dodatku na zarade za IPA strukture u decentralizovanom/centralizovanom, indirektnom/direktnom i zajedničkom upravljanju, omogućavajući povećanje zarada zaposlenima u IPA strukturi do 30%. U cilju zadržavanja kadra, kroz veoma važan mehanizam motivacione politike, dostavljaju se zahtjevi za dodatke na osnovnu zaradu od strane svih IPA institucija. Ovaj instrument motivacione podrške se adekvatno primjenjuje u 2022.

Tokom 2022, a u saradnji sa Upravom za kadrove, izrađen je specifični program obuka u oblasti upravljanja IPA sredstvima i na osnovu njega definisan plan obuka za 2022. Cilj realizacije obuka je unapređenje znanja i vještina službenika koji su uključeni u poslove vezane za upravljanje IPA sredstvima, kao i unapređenje razumijevanja oblasti samostalnog upravljanja IPA sredstvima i jačanje

svijesti u ovoj oblasti, što će uticati na efikasnu i efektivnu implementaciju IPA programa. Planovi obuke su ažurirani u saradnji sa Upravom za kadrove i sprovođenje istih je u toku.

22.3. Institucionalni okvir

Što se tiče institucionalnog okvira za evropske strukturne i investicione (ESI) fondove, planirano je da se isti formalno i pravno definiše usvajanjem Zakona o evropskim strukturnim i investicionim fondovima. Usvajanje ovog zakona je, prema Mapi puta za ispunjenje preostalih obaveza u odnosu na privremeno zatvaranje pregovaračkog poglavlja 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata, planirana za III kvartal 2024.

Kada govorimo o Operativnoj strukturi za IPA III perspektivu, istu će sačinjavati već uspostavljena tijela, koja su akreditovana kroz IPA II perspektivu, sa manjim promjenama u pogledu naziva i nadležnosti. U cilju definisanja jasno prepoznatih nadležnosti, kako institucija koje će biti uključene u sprovođenje podrške, tako i ključnih nosilaca zaduženja u okviru pojedinačnih institucija, neophodno je istaći da je usvojen Finansijski okvirni sporazum o saradnji (*Financial Framework Partnership Agreement - FFPA*) između Evropske komisije i Crne Gore. Okvirni sporazum je usvojen od strane EK, a ratifikacija Okvirnog sporazuma je u nadležnosti Crne Gore i ista je započeta od strane NIPAK-a.

U cilju upoznavanja predstavnika relevantnih tijela koja čine dio sistema samostalnog upravljanja IPA sredstvima, organizovane su obuke usmjerene na pripremu nove finansijske perspektive (IPA III), kao i na praktična iskustva Republike Hrvatske u dijelu finansijskog upravljanja i izvještavanja u okviru Strukturnih/Kohezionih fondova Evropske unije. Kroz paralelu zakonodavnog i institucionalnog okvira između IPA II i IPA III perspektive, predstavljene su ključne sličnosti i razlike, kako bi se uvidjele konkretne promjene koje će nastupiti u novoj finansijskoj perspektivi.

22.4. Programiranje

U oblasti programiranja, nastavljen je rad na pripremi programa IPA 2022 i IPA 2023, kao i na unapređenju Strateškog odgovora, koji definiše prioritete podrške u svakoj oblasti IPA-e III. Drugi nacrti prijedloga projekata za IPA-u 2022 i prvi nacrti prijedloga za IPA-u 2023 trenutno su u pripremi. Priprema strateškog odgovora objedinjava koncepte potencijalnih budućih projekata u određenim oblastima politika, zatim slijedi procjena relevantnosti, podnošenje akcionih dokumenta Evropskoj komisiji pa procjena zrelosti tj. ocjenjivanje spremnosti projekata za finansiranje. Ključni kriterijumi za dobijanje finansijske podrške će biti relevantnost i zrelost predloženih projekata tj. adekvatna spremnost tenderske i projektne dokumentacije, ispunjenost svih pravnih i tehničkih preduslova ključnih za dalje nesmetano sprovođenje planiranih projekata, shodno pravilima koje važe u državama članicama EU prilikom korišćenja Evropskih strukturnih i investicionih fondova.

Programska misija Evropske komisije održana je u Crnoj Gori u periodu 16-18. III 2022. i imala je za cilj, pored programiranja IPA nacionalnih programa i razmjenu informacija u vezi sa Zapadnobalkanskim investicionim okvirom i Evropskim fondom za održivi razvoj (EFSD+), te koordinaciju programiranja akcija u okviru ova dva paralelna procesa. Tokom trajanja programske misije, predstavnici resora su imali priliku da daju svoje prijedloge u vezi sa potrebama i oblastima koje bi mogle biti podržane kroz programa IPA 2023 i IPA 2024. Takođe, koordinativni sastanci predstavnika resornih ministarstava, Kancelarije za evropske integracije i Delegacije EU u Crnoj Gori u cilju preciznijeg definisanja prioriteta programiranja za sva četiri prozora podrške u IPA-i III održani su 28. i 29. IV 2022. U toku sastanaka predstavnici resora

su imali priliku da daju svoje prijedloge u vezi sa potrebama i oblastima koje bi mogle biti podržane kroz programe IPA 2023, IPA 2024 i IPA 2025.

Što se tiče **praćenja i evaluacije**, nastavljene su redovne aktivnosti u ovoj oblasti u skladu sa procedurama za IPA programe i projekte.

U pogledu **finansijskog upravljanja**, može se zaključiti da su se sve aktivnosti sprovodile redovno i u rokovima: finansijsko izveštavanje, izrada i ažuriranje finansijskih projekcija, priprema, verifikacija i odobravanje izveštaja o napretku ugovora i plaćanja za sve programe kojima se upravlja pod indirektnim upravljanjem, mjesečnom usaglašavanje podataka, prenosi EU dijela sredstava i plaćanja ugovaračima/krajnjim korisnicima.

POGLAVLJE 33 - FINANSIJSKE I BUDŽETSKE ODREDBE

33.1. Administrativni kapaciteti

Uz podršku Delegacije EU u Crnoj Gori u maju 2022. potpisan je Ugovor o uslugama za projekat uspostavljanja sistema sopstvenih sredstava EU u Crnoj Gori sa rokom trajanja 8 mjeseci. U skladu sa ugovorom, rok za dostavljanje Početnog izvještaja je mjesec dana, pa je tokom maja i prve polovine juna rađena detaljna analiza postojećeg stanja u oblasti sopstvenih sredstava po svim kategorijama.

KLASTER 6: VANJSKI ODNOSI

Aktivna i konstruktivna uloga u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, pohvaljena je od strane EK na posljednjem sastanku Odbora za SP. U kontekstu Australijske grupe (AG), u toku je priprema formalne aplikacije koja će sadržati detaljne informacije o zakonodavnom okviru i politici izvozne kontrole, te mjerama implementacije relevantnim za ciljeve AG. U vezi sa sporazumima o slobodnoj trgovini (FTA), 1. IV 2022. započela je primjena Tranzicionih PEM pravila porijekla u trgovini između Crne Gore i EFTA zemalja, shodno Protokolu o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između EFTA zemalja i Crne Gore. Od istog je datuma započela i primjena tri bilateralna Sporazuma o poljoprivredi između Crne Gore, Švajcarske, Norveške i Islanda. Crna Gora je nastavila da se usklađuje svaki put kad je bila pozvana na usklađivanje sa deklaracijama, pozicijama HRVP i odlukama Savjeta o restriktivnim mjerama, tako da je održan trend potpune usklađenosti. U vezi sa aktuelnom situacijom u Ukrajini, Vlada je 12. V 2022. donijela Odluku o izmjeni i dopuni Odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske Unije 2014/119/ZVBP od 5. marta 2014. godine, 2015/143/ZVBP od 29. januara 2015. godine, 2015/364/ZVBP od 5. marta 2015. godine, 2015/876/ZVBP od 5. juna 2015. godine i 2015/1781/ZVBP od 5. oktobra 2015. godine i 2016/318/ZVBP od 4. marta 2016. godine i 2017/381/ZVBP od 3. marta 2017. godine i 2018/333/ZVBP od 5. marta 2018. godine i 2019/354/ZVBP od 4. marta 2019. godine i 2020/373/ZVBP od 5. marta 2020. godine i 2021/394/ZVBP od 4. marta 2021. godine povodom situacije u Ukrajini.

POGLAVLJE 30 – VANJSKI ODNOSI

30.1. Svjetska trgovinska organizacija (STO)

Crna Gora je učestvovala na STO XII Ministarskoj konferenciji. Crna Gora, pored inicijativa i pregovora o kojima je već izvještavano, se pridružila sljedećim inicijativama/izjavama: „Zajednička izjava u vezi aplikacije Belorusije za pristupanje Svjetskoj trgovinskoj organizaciji“⁷, „Podrška pravoremenom i efikasnom puštanju globalnih roba kroz ubranu implementaciju STO sporazuma o trgovinskim olakšicama“⁸, „Izjava o trenutnom postupanju za podršku multilateralnom trgovinskom sistemu u pripremi za uspješanu MC12“⁹ i „Postupci za poboljšanje transparentnosti i usklađenosti notifikacija STO sporazuma“¹⁰. U kontekstu e-trgovine, značajno je pomenuti i Predlog Ministarske deklaracije¹¹. Takođe, podržane su sljedeće izjave: „Predlog za pridruživanje Zajedničkoj izjavi o otvorenoj i predvidivoj trgovini poljoprivrednim proizvodima i hranom u STO“¹² i „Zajednička izjava o posljedicama agresije Ruske Federacije na javne nabavke“¹³. Na ovaj način Crna Gora prepoznaje značaj koji multilateralni trgovinski sistem STO zasnovan na pravilima ima u cilju obezbjeđenja sigurnosti trgovinskog sistema, ali i usaglašava se s EU politikama u okviru STO.

⁷ Joint Statement regarding the application from Belarus for accession to the World Trade Organization; WT/GC/246 (24 March 2022);

⁸ Supporting the timely and efficient release of global goods through accelerated implementation of the WTO Trade Facilitation Agreement; G/TFA/W/25/Rev.9 (8 April 2022);

⁹ Statement on immediate action to support the multilateral trading system in preparation for a successful MC12; WT/GC/W/841/Rev.4 (28 April 2022);

¹⁰ procedures to enhance transparency and improve compliance with notification requirements under WTO agreements; JOB/GC/204/Rev.10, JOB/CTG/14/Rev.10 (19 May 2022);

¹¹ Draft Ministerial Decision; Work Programme on electronic commerce; WT/GC/W/831/Rev.6 (31 May 2022)

¹² Joint Statement on open and predictable trade in agricultural and food products;

¹³ Joint Statement on government procurement implications resulting from the aggression by the Russian Federation against Ukraine.

U kontekstu Sporazuma o trgovinskim olakšicama - (TFA), Uprava prihoda i carina je, uz podršku Međunarodne finansijske korporacije (IFC), uspješno sprovedla svoju drugu Studiju o prosječnom mjerenju vremena puštanja roba u skladu sa metodologijom Svjetske carinske organizacije (SCO). Rezultati studije pokazuju da je u svim vidovima saobraćaja i u svim mjerenim režimima evidentirano skraćanje ukupnog vremena potrebnog za puštanje robe. Ovo skraćanje je najveće u postupku tranzita preko CI Slobodna zona Bar (33%), zatim u avio saobraćaju – u postupku uvoza 27%, a u postupku izvoza 24%. Skraćanje vremena puštanja robe je evidentirano i u postupku uvoza robe u drumskom saobraćaju na ruti CI granični prelaz Dobrakovo – CI Terminal Podgorica (3%). Pored mjerenja vremena carinjenja robe, Studija sadrži kratkoročne i srednjoročne preporuke za poboljšanje efikasnosti i postavlja temelj koji omogućava da buduće odluke budu dobro osmišljene i sprovedene. Izrada Mape puta za uspostavljanje jedinstvenog trgovinskog šaltera se odvija planiranom dinamikom. U kontinuitetu se održavaju sastanci i radionice s konsultantima Međunarodne finansijske korporacije, na kojima se mapiraju i analiziraju poslovni procesi carinskog organa i nadležnih institucija uključenih u izdavanje različitih licenci, sertifikata, dozvola i drugih ovlašćenja (LSDO) za međunarodnu trgovinu. U toku je faza prikupljanja podataka, analize i projektovanja čiji je cilj prikupljanje svih podataka potrebnih za razvoj različitih proizvoda koji čine dio Mape puta i koji će predstavljati početno stanje za izradu detaljnog i realističnog Plana implementacije za uvođenje jednošalterskog sistema u Crnu Goru.

30.2. Najnoviji podaci o trgovini (uvoz i izvoz)

Aneks 2: Eksel tabela podataka s finalnim podacima spoljno-trgovinske robne razmjene Crne Gore, za period januar – decembar 2021.

30.3. Režim spoljne trgovine kontrolisanom robom

U vezi s Vasenarskim aranžmanom, Crna Gora se nalazi u procesu priključenja ovom aranžmanu, a tokom 2021. i u prvoj polovini 2022. nijesu razmatrane kandidature na plenarnoj sjednici Vasenara. U kontekstu Australijske grupe (AG), Vlada je 27. IV 2022. usvojila Informaciju o pokretanju procedure za pristupanje Australijskoj grupi. U skladu sa pomenutim, u toku je priprema formalne aplikacije koja će sadržati detaljne informacije o zakonodavnom okviru i politici izvozne kontrole, te mjerama implementacije relevantnim za ciljeve AG.

30.4. Izvozni krediti

U cilju unapređenja teksta Nacrta uredbe o osiguranju izvoznih kredita od netržišnih rizika, tokom maja 2022. postignut je načelni dogovor sa Hrvatskom bankom za obnovu i razvoj. Očekuju se dalje konsultacije po ovom pitanju.

30.5. Sporazumi o slobodnoj trgovini (FTA)

Sporazum o slobodnoj trgovini s Republikom Turskom¹⁴ - Zakon o potvrđivanju Protokola I Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske i Protokola III o trgovini uslugama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske, objavljen je u „Sl. listu CG - Međunarodni ugovori, broj 6/21”. S obzirom da su obje države, shodno završnim odredbama protokola, ispunile svoje unutrašnje pravne procedure za stupanje na snagu i o tome, diplomatskim putem jedna drugu

¹⁴ Sporazum između Crne Gore i Republike Turske o slobodnoj trgovini potpisan je 26. XI 2008. i stupio je na snagu 1. III 2010. U cilju dodatne liberalizacije tržišta, u Ankaru su 17. VII 2019. potpisani Protokol I Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske i Protokol III o trgovini uslugama Sporazuma o slobodnoj trgovini.

obavijestile, navedeni protokoli će stupiti na snagu 1. VII 2022.

U vezi sa sporazumima o slobodnoj trgovini (FTA), 1. IV 2022, započela je primjena Tranzicionih PEM pravila porijekla u trgovini između Crne Gore i EFTA zemalja¹⁵, shodno Protokolu o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između EFTA zemalja i Crne Gore. Od istog je datuma započela i primjena tri bilateralna Sporazuma o poljoprivredi između Crne Gore, Švajcarske, Norveške i Islanda. Takođe, značajno je napomenuti da je su strane razmijenile note (u martu 2022. EFTA Sekretarijat i u maju 2022. Crna Gora) da će pri uvozu, shodno mogućnosti predviđenoj članom 7 stav 5 Priloga A Aneksa VIII, proširiti primjenu pune kumulacije (propisane članom 3 Aneksa VIII) i na tekstil i proizvode od tekstila (Glave 50-63 HS).

30.5.1. CEFTA 2006 Sporazum i Zajedniko regionalno tržište (CRM) – trgovinska komponenta

CEFTA Dodatni protokol 7¹⁶ (DP 7) – Do sada je okončano sedam rundi pregovora. Osmu rundu pregovora je započeta i održano je nekoliko on-line sastanaka, dok su 5. i 6. V 2022. održani dvodnevni pregovori u hibridnom formatu. Posljednji sastanak osme runde pregovora održan je 5 – 6. VI 2022. u Briselu. Imajući u vidu da su neki članovi Dodatnog protokola 7 još uvijek neusaglašeni između CEFTA strana, sljedeći sastanak je planiran za septembar 2022. Crna Gora od samog početka pregovaranja, aktivno učestvuje i u pregovorima se pozicionira kao konstruktivan partner u cilju postizanja kompromisa u definisanju Dodatnog Protokola 7 kako bi se mehanizam za rješavanje eventualnih sporova CEFTA strana unaprijedio. U skladu s dosadašnjom dinamikom realizacije toka pregovora (iako je planirano da se pregovori okončaju tokom II kvartala 2022), u ovom momentu nije moguće predvidjeti da li će se u toku 2022. pregovori uspješno okončati.

Takođe, u kontekstu CEFTA/CRM, osim aktivnosti koje se odnose na DP7, značajno je pomenuti:

Pripremljen je tekst Predloga odluke CEFTA o uslugama međustranačke isporuke paketa (Inter-Party Parcel Delivery Services), i procedure oko njenog usaglašavanja između CEFTA zemalja su u toku¹⁷.

- Kao predsjedavajuća CEFTA Podkomiteta za carine i pravila porijekla za 2022, Uprava prihoda i carina predsjedavala je 23. sastankom Podkomiteta, koji je održan u Podgorici 20. IV 2022. Tokom sastanka diskutovano se o sledećim temama: primjena PEM tranzicionih pravila porijekla, strategija upravljanja rizikom, SEED+, e – comerce i dr, shodno Programu rada Podkomiteta za 2022. U periodu od 27 – 28. V 2022. u Petrovcu, Crna Gora, je održan sastanak „*Customs e-commerce exerts group meeting*“, kojom prilikom diskutovano je o problemima koji se tiču „*Inter-Party e-commerce customs procedures based on EU and WCO rules*“ između CEFTA strana. Na sastanku je postignut dogovor u vezi s dodatnim razvojem procedura koje se odnose na "e-commerce" u skladu s EU i WCO standardima. Carinska ekspertska grupa za e-commerce je usvojila operativne zaključke u cilju potpune ili djelimične transpozicije EU PDV e-commerce paketa od strane CEFTA strana, kao i eventualne implementacije novog sistema EU ICS2 sistema - uvoznog kontrolnog sistema za redovne ili pojednostavljene carinske procedure za e-commerce¹⁸.

¹⁵ Zakon o potvrđivanju Protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između EFTA Zemalja i Crne Gore, Izmjena sporazuma o poljoprivredi između Crne Gore i Švajcarske konfederacije, Izmjena sporazuma o poljoprivredi između Crne Gore i Kraljevine Norveške i Izmjena sporazuma o poljoprivredi između Crne Gore i Islanda („Sl. list CG – Međunarodni ugovori“, br. 7/2021)

¹⁶ Veza dio CRM tačka 1.2 - koji se odnosi na Eliminaciju netarifnih barijera (NTBs)

¹⁷ 3.7.2. Poštanske usluge

¹⁸ 3.7.2. Customs e-commerce

- U izvještajnom periodu nastavljene su aktivnosti u projektu SEED+ kao i druge aktivnosti u okviru CEFTA implementacije Zajedničke strategije za upravljanje rizikom. Održani su sastanci dva upravna odbora: *Steering Committee Meeting for the SEED+ Platform Implementation i sastanak SEED+ Steering Committee Meeting under Grant Contract SEED+ CN*. Takođe, održan je *Regional Meeting on CEFTA Customs Risk Management* s predstavnicima uprava carina i predstavnicima inspeksijskih organa¹⁹.
- Predstavnici Crne Gore učestvovali su na sedamnaestom redovnom sastanku CEFTA Potkomiteta za poljoprivredu i SPS, koji je održan u Beogradu 17. V 2022. U kontekstu ispunjavanja obaveza iz Berlinskog procesa (CEFTA/CMR), na sastanku su dogovorene aktivnosti koju su vezane za dalje usaglašavanje veterinarskog sertifikata i radnih sati inspeksijskih graničnih službi. Pored toga, dogovorene su dalje aktivnosti u vezi sa *CEFTA Transparency Pack*, u dijelu koji se tiče izvještavanja o subvencijama u sektoru poljoprivrede.

30.6. Ostali sporazumi u oblasti trgovine

Nacrt Sporazuma o partnerstvu, trgovini i saradnji između Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske i Crne Gore

Tokom sastanka održanog u maju 2022, ponovo je potvrđeno da će britanska strana dostaviti inovirani nacrt Sporazuma.

30.7. Razvojna politika i humanitarna pomoć

Normativni okvir

- Vlada je 31. III 2022. usvojila Izveštaj o stanju sistema zaštite i spašavanja u 2021. Izveštaj predstavlja prikaz najvažnijih aktivnosti i rezultata sprovedenih i ostvarenih u 2021, u okviru sistema zaštite i spašavanja građana, materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine u Crnoj Gori u oblasti planiranja, pripremanja i sprovođenja zaštite i spašavanja.
- Vlada je 31. III 2022. usvojila Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za 2021. Izveštaj predstavlja prikaz stepena uspješnosti realizacije Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa, za 2021. od strane svih prepoznatih subjekata sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori, na državnom i lokalnom nivou.
- Vlada je 31. III 2022. usvojila Akциони plan za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2022-2023. Treći po redu Akcioni plan za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2022-2023. izrađen je u skladu sa odrednicama Dinamičkog plana aktivnosti, a obuhvata i aktivnosti i podaktivnosti koje nijesu realizovane u Prvom i Drugom akcionom planu. Ovaj akcioni plan sadrži aktivnosti i podaktivnosti, nosioce i organe koji učestvuju u realizaciji aktivnosti, vremenski okvir realizacije, procjenu troškova, izvore finansiranja, kao i indikatore uspjeha.
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu organizovanja i angažovanja jedinica civilne zaštite – („Sl. list CG”, broj 59/22).
- Priprema Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj razvojnoj saradnji i upućivanju međunarodne humanitarne pomoći – Ministarstvo vanjskih poslova koordinira proces izmjene Zakona, te je 26 – 27. IV 2022. realizovana posjeta hrvatskih eksperata²⁰. Sastanak

¹⁹ 2.3. Sistem elektronske razmjene podataka (SEED+)

²⁰ Dana 26. IV 2022, MVP je organizovalo sastanak predstavnika sa hrvatskim ekspertima, tokom kog su usaglašene sugestije/komentari na važeći Zakon. Dana 27. aprila, na VI sjednici Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o

Međuresorske radne grupe za razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć (RG) održan je 31. V 2022, te realizovana druga posjeta hrvatskih eksperata 1. i 2. VI 2022, kada su nastavljene aktivnosti na izmjeni Zakona. MVP je 12. IV 2022. objavilo javni poziv za predlaganje predstavnika nevladine organizacije u RG, na koji se nisu prijavile NVO²¹.

Bilans ostvarenih rezultata

Operativno-komunikacioni centar 112 (OKC 112) Direktorata za zaštitu i spašavanje Ministarstva unutrašnjih poslova, od 20. III – 24. V 2022. primio je 35.782 poziva i koordinirao sa četiri akcije spašavanja u planinama, u kojima su spašene 24 osobe (pet crnogorskih i 19 stranih državljana).

Realizovana je vježba simulacije sprovođenja sistema rane najave i komunikacionog plana u vezi sa pojavom poplava u basenu Skadarskoj jezera, 24. III 2022. u sklopu saradnje sa Njemačkom agencijom za međunarodnu saradnju – GIZ.

U sklopu projekta SAFE TOGETHER – Prevencija rizika u prekograničnom području, koji se realizuje u okviru IPA INTERREG Programa prekogranične saradnje između Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, sprovedena je obuka na temu spašavanja na brzim vodama, u periodu od 6 - 11. IV 2022. u Donjem Kraljevcu (Republika Hrvatska). Obuku su sproveli instruktori iz Gorske službe spašavanja Republike Hrvatske po međunarodnom programu obuke *Rescue 3 International*. Obuku je uspješno savladalo 10 pripadnika službi zaštite i spašavanja iz Prijestonice Cetinje i opština Ulcinj, Kotor, Tivat i Danilovgrad. Nakon sprovedene obuke organizovana je i pokazna vježba na kojoj su polaznici demonstrirali stečena znanja i vještine. Svi polaznici obuke dobili su međunarodno priznati sertifikat *Rescue 3 International*. U okviru projekta nabavljeno je i terensko vozilo vrijednosti 17.500 eura.

Crnogorski tim za traganje i spašavanje iz ruševina koga su sačinjavali predstavnici Direktorata za zaštitu i spašavanje Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije, Crvenog krsta Crne Gore i službi zaštite i spašavanja opština Kotor, Tivat, Herceg Novi, Budva, Bar, Ulcinj, Berane i Pljevlja, učestvovao je na međunarodnoj terenskoj vježbi „ResponSEE” na temu reagovanja u slučaju zemljotresa, koja je sprovedena, u periodu od 26 - 29. IV 2022, na području Sarajeva i Istočnog Sarajeva. Direktorat za zaštitu i spašavanje MUP-a imao je i dva predstavnika u rukovodstvu vježbe, kao i posmatrača na vježbi. Na vježbi su se testirale procedure traženja i primanja međunarodne pomoći preko Mehanizma Unije za civilnu zaštitu i procedure podrške zemlje domaćina – HNS, uvježbavala koordinacija, saradnja i interoperabilnost među timovima na terenu, kao i jačala komunikacija i saradnja između glavnih aktera vježbe. Vježba se realizovala u okviru projekta ResponSEE, koji finansira EU u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu. Cilj ovog projekta je jačanje pripravnosti na katastrofe na Zapadnom Balkanu kroz povećanje interoperabilnosti i unapređenje zajedničke regionalne i međunarodne saradnje u odgovoru na katastrofe, kao i podrška Albaniji i Bosni i Hercegovini u pridruživanju Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu (UCPM).

pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 30 – Vanjski odnosi, hrvatski eksperti predstavili su sistem razvojne saradnje i humanitarne pomoći članovima Radne grupe za pregovaračko poglavlje 30 i imenovanim predstavnicima u Međuresorskoj radnoj grupi za razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć (RG).

²¹ MVP je zatražilo imenovanja/eventualne izmjene predstavnika u Međuresorskoj radnoj grupi za razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć, imajući u vidu da je promijenjena struktura državne uprave usvajanjem Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, broj 49/2022). S obzirom na značaj inkluzivnosti procesa, MVP će ponoviti javni poziv za učešće NVO u radu RG.

Pružanje humanitarne pomoći Ukrajini

- Direktorat za zaštitu i spašavanje MUP-a, u saradnji sa Crvenim krstom Crne Gore, 4. IV 2022. uputio je humanitarnu pomoć Ukrajini, procijenjene vrijednosti 11.250,00 eura, i to: vreće za spavanje – 50 komada, podmetače za spavanje – 50 komada, kuhinjske setove – 150 kompleta, platnena nosila za povrijeđene – 50 komada i posteljinu – 50 kompleta.
- Vlada je 31. III 2022. donijela Odluku o obrazovanju Koordinacionog tijela za vršenje nadzora nad sprovođenjem Odluke o odobravanju privremene zaštite licima iz Ukrajine. Koordinaciono tijelo prati i koordinira aktivnosti i mjere koje preduzimaju nadležni organi i institucije u cilju sprovođenja Odluke, odnosno radi ostvarivanja prava lica iz Ukrajine na smještaj, zdravstvenu zaštitu, osnovno i srednje obrazovanje, informacije o pravima i obavezama, rad, spajanje porodice, isprave i pravo na podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu, kao i saraduje sa međunarodnim organizacijama koje se bave pravima izbjeglica i migranata i Crvenim krstom Crne Gore. S tim u vezi, Vlada je opredijelila iznos do 2.000.000,00 eura za sprovođenje Odluke o odobravanju privremene zaštite licima iz Ukrajine. U periodu od 24. II – 30. V 2022, u Crnu Goru je ukupno ušlo 7.542 državljana Ukrajine. Od donošenja Odluke o odobravanju privremene zaštite 14. III – 30. V 2022. ukupno je podnijeto 2.530 zahtjeva za privremenu zaštitu, od čega 1.771 za odrasla lica, 1.345 žena i 426 muškaraca, kao i 759 maloljetnih lica. Do 30. V 2022. je odobreno ukupno 434 zahtjeva za privremenu zaštitu.
- Marta 2022. Centralna banka Crne Gore je Ambasadi Ukrajine uplatila iznos od 30.000 eura za podršku ugroženom stanovništvu Ukrajine.
- U skladu s pozivom Sekretarijata Energetske zajednice, Crna Gora je 30. III 2022. uplatila kontribuciju za Ukrajinu u vrijednosti od 2.500 eura. Imajući u vidu da Ukrajina nije u mogućnosti da plati kontribuciju za ovogodišnje članstvo, zemlje članice su pozvane da to učine umjesto nje. Crna Gora se odazvala pozivu i odlučeno je da se uplati kontribucija u vrijednosti crnogorske godišnje kontribucije za članstvo u Energetskoj zajednici.
- U maju 2022, Vlada i Ministarstvo odbrane uputili su vojnu i humanitarnu donaciju vrijednu 400.000 eura Ukrajini. Navedene donacije realizovane su na osnovu odluka Vlade, a u skladu sa iskazanim potrebama ukrajinske strane.

POGLAVLJE 31 – VANJSKA, BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA

31. 1. Zajednička vanjska i bezbjednosna politika

Američko-jadranska povelja A-5 - Crna Gora je od januara 2022. po četvrti put preuzela predsjedavanje Američko-jadranskom poveljom (A-5).

Sprovođenje sankcija i restriktivnih mjera

Nastavljen je trend 100% usklađenosti, odnosno Crna Gora se uskladila svaki put kad je bila pozvana sa zahtjevima za usklađivanje s deklaracijama, pozicijama HRVP i odlukama Savjeta o restriktivnim mjerama.

Vlada je 8. IV 2022. donijela:

- Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske Unije 2014/512/ZVBP od 31. jula 2014. godine, 2014/659/ZVBP od 8. septembra 2014. godine, 2014/872/ZVBP od 4. decembra 2014. godine, 2015/971/ZVBP od 22. juna 2015. godine i 2015/1764/ZVBP od 1. oktobra 2015. godine i 2015/2431/ZVBP od 21. decembra 2015.

godine i 2017/2214/ZVBP od 30. novembra 2017. godine i 2019/2192/ZVBP od 21. decembra 2019. godine i 2020/907/ZVBP od 29. juna 2020. godine i 2020/2143/ZVBP od 17. decembra 2020. godine i 2021/1144/ZVBP od 12. jula 2021. godine s obzirom na djelovanja Rusije kojima se destabilizuje situacija u Ukrajini, („Sl. list CG”, broj 40/22);

- Odluku o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih Odlukom Savjeta Evropske unije 2022/266/ZVBP od 23. februara 2022. godine kao odgovor na priznavanje područja ukrajinskih regija Donjecka i Luganjska koje nijesu pod kontrolom Vlade Ukrajine i na naredbu ruskim snagama da stupe na ta područja, („Sl. list CG”, broj 40/22);

- Odluku o izmjenama i dopuni Odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske Unije 2014/145/ZVBP od 17. marta 2014. godine, 2014/151/ZVBP od 21. marta 2014. godine, 2014/238/ZVBP od 28. aprila 2014. godine, 2014/265/ZVBP od 12. maja 2014. godine, 2014/308/ZVBP od 28. maja 2014. godine, 2014/455/ZVBP od 11. jula 2014. godine, 2014/475/ZVBP od 18. jula 2014. godine, 2014/499/ZVBP od 25. jula 2014. godine, 2014/508/ZVBP od 30. jula 2014. godine, 2014/658/ZVBP od 8. septembra 2014. godine, 2014/801/ZVBP od 17. novembra 2014. godine, 2014/855/ZVBP od 28. novembra 2014. godine, 2015/241/ZVBP od 9. februara 2015. godine, 2015/432/ZVBP od 13. marta 2015. godine i 2015/1524/ZVBP od 14. septembra 2015. godine i 2016/359/ZVBP od 10. marta 2016. godine i 2016/1671/ZVBP od 15. septembra 2016. godine, 2016/1961/ZVBP od 8. novembra 2016. godine, 2017/445/ZVBP od 13. marta 2017. godine i 2017/1386/ZVBP od 25. jula 2017. godine, 2017/1418/ZVBP od 4. avgusta 2017. godine i 2017/1561/ZVBP od 14. septembra 2017. godine, 2017/2163/ZVBP od 20. novembra 2017. godine, 2018/392/ZVBP od 12. marta 2018. godine, 2018/706/ZVBP od 14. maja 2018. godine, 2018/1085/ZVBP od 30. jula 2018. godine, 2018/1237/ZVBP od 12. septembra 2018. godine, 2018/1930/ZVBP od 10. decembra 2018. godine, 2019/95/ZVBP od 21. januara 2019. godine, 2019/415/ZVBP od 14. marta 2019. godine, 2019/416/ZVBP od 14. marta 2019. godine i 2019/1405/ZVBP od 12. septembra 2019. godine i 2020/120/ZVBP od 28. januara 2020. godine i 2020/399/ZVBP od 13. marta 2020. godine, 2020/1269/ZVBP od 1. septembra 2020. godine, 2020/1369/ZVBP od 1. oktobra 2020. godine, 2021/448/ZVBP od 12. marta 2021. godine, 2021/1470/ZVBP od 10. septembra 2021. godine i 2021/1792/ZVBP od 11. oktobra 2021. godine i 2021/2196/ZVBP od 13. decembra 2021. godine u odnosu na djelovanja koja podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine, („Sl. list CG”, broj 40/22);

Vlada je 12. V 2022. donijela Odluku o izmjeni i dopuni Odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske Unije 2014/119/ZVBP od 5. marta 2014. godine, 2015/143/ZVBP od 29. januara 2015. godine, 2015/364/ZVBP od 5. marta 2015. godine, 2015/876/ZVBP od 5. juna 2015. godine i 2015/1781/ZVBP od 5. oktobra 2015. godine i 2016/318/ZVBP od 4. marta 2016. godine i 2017/381/ZVBP od 3. marta 2017. godine i 2018/333/ZVBP od 5. marta 2018. godine i 2019/354/ZVBP od 4. marta 2019. godine i 2020/373/ZVBP od 5. marta 2020. godine i 2021/394/ZVBP od 4. marta 2021. godine povodom situacije u Ukrajini („Sl. list CG”, broj 53/22).

31. 2. Saradnja s međunarodnim organizacijama

Saradnja s Ujedinjenim nacijama

U periodu 20. III – 6. VI 2022. MO je, iz domena svoje nadležnosti, ispunilo sve obaveze koje proizilaze iz članstva Crne Gore u UN, a koje se odnose na izvještavanja o sprovođenju međunarodno-pravnih

instrumenata iz oblasti razoružanja i kontrole naoružanja, u skladu sa rokovima izvještavanja UN i finansijske kontribucije prema određenim mirovnim misijama, organizacijama i konvencijama.

Crna Gora ostaje posvećena promovisanju uloge žena u miru i bezbjednosti, kao i implementaciji Rezolucije SBUN 1325. Vlada je, 31. III 2022. usvojila Godišnji izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Programa sprovođenja AP za R SBUN 1325, za 2021, čiji je procenat realizacije 66,66%.

Saradnja sa OEBS-om

U izvještajnom periodu, MO je ispunilo sve obaveze iz svoje nadležnosti u skladu s kalendarom implementacije aktivnosti OEBS-a, u domenu izvještavanja i, u datom periodu dostavilo odgovore na upitnik o Protivpješadijskim minama-APLM.

MO je opredijeljeno za dalje napore u demilitarizaciji viškova naoružanja i eksplozivnih naprava, kao i za uspostavljanje održivog sistema upravljanja životnim ciklusom naoružanja i eksplozivnih naprava. U tom smislu, tokom 2022. nastavljena je saradnja na projektu „Ublažavanje bezbjednosnih rizika povezanih sa SALW/SCA u Crnoj Gori”, sa OEBS-om, a završetak realizacije se očekuje do kraja 2023.

Saradnja sa Savjetom Evrope

Crna Gora je potpisala Drugi dodatni protokol uz Konvenciju o računarskom kriminalu o unaprijeđenoj saradnji i otkrivanju elektronskih dokaza, u okviru Međunarodne konferencije o poboljšanju saradnje i objelodanjivanja elektronskih dokaza, održane 12. V 2022. u Strazburu, u saradnji s italijanskim predsjedavanjem Komitetom ministara SE.

Vlada je 20. V 2022. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Protokola 16 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

31.3. Zajednička vanjska i bezbjednosna politika – kapaciteti za doprinos

Strategijski i normativni okvir

- Vlada je 31. III 2022. usvojila Izvještaj o stanju sistema zaštite i spašavanja u 2021. Izvještaj predstavlja prikaz najvažnijih aktivnosti i rezultata sprovedenih i ostvarenih, u 2021. u okviru sistema zaštite i spašavanja građana, materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine u Crnoj Gori u oblasti planiranja, pripremanja i sprovođenja zaštite i spašavanja.
- Vlada je 31. III 2022. usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem i municijom, od 2019. do 2025, za 2021. Izvještaj sadrži prikaz stepena realizacije aktivnosti, najvažnijih rezultata postignutih za svaki operativni cilj, kao i prikaz aktivnosti, indikatora rezultata, početnog i krajnjeg roka za realizaciju postavljenih aktivnosti, status indikatora rezultata i preporuka za djelimično realizovane i nerealizovane aktivnosti, kao i izazove koji su se pojavili prilikom realizacije aktivnosti.
- Vlada je 31. III 2022. usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za 2021. Izvještaj predstavlja prikaz stepena uspješnosti realizacije Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa, za 2021. od strane svih prepoznatih subjekata sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori, na državnom i lokalnom nivou.

- Vlada je 31. III 2022. usvojila Akциони plan za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2022-2023. Treći po redu Akcioni plan za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2022-2023. izrađen je u skladu sa odrednicama Dinamičkog plana aktivnosti, a obuhvata i aktivnosti i podaktivnosti koje nijesu realizovane u Prvom i Drugom akcionom planu. Ovaj akcioni plan sadrži aktivnosti i podaktivnosti, nosioce i organe koji učestvuju u realizaciji aktivnosti, vremenski okvir realizacije, procjenu troškova, izvore finansiranja, kao i indikatore uspjeha.
- Donijet je Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu organizovanja i angažovanja jedinica civilne zaštite („Sl. list CG”, broj 52/22).
- Crna Gora, kao punopravna članica NATO, harmonizovala je nacionalni proces s NATO procesom planiranja odbrane (NDPP).
- MO je dostavilo korigendum odgovora na NATO Upitnik o planiranju odbrambenih sposobnosti Crne Gore za 2021. (NDPCS) NATO u maju 2022, a koji predstavlja jedan od najvažnijih instrumenata pomoću kojeg NATO sagledava odbrambene sposobnosti država članica, procjenjuje njihove odbrambene kapacitete, dinamiku modernizacije odbrambenog sistema, nivo finansijskih izdvajanja za sektor odbrane, odnosno funkcionisanje cjelokupnog odbrambenog sistema Crne Gore.
- MO je u maju 2022. dostavilo NATO-u Ažurirani godišnji strateški izvještaj Crne Gore o implementaciji Obaveze investiranja u odbranu za 2021. Pomenuti Izvještaj radi se na osnovu projekcija i podataka koji su dati u Planu investiranja Crne Gore u odbranu za period 2019 – 2024, Dugoročnom planu razvoja odbrane 2019 – 2028, kao i na osnovu podataka organizacionih jedinica MO.

Upravljanje vojnim krizama

NATO misije i aktivnosti

KFOR – Crna Gora je nastavila s aktivnim doprinosom misiji KFOR, a na osnovu odluke Skupštine iz jula 2018. o učešću pripadnika VCG u NATO misiji na Kosovu. Trenutno je na Kosovu angažovan jedan oficir u Komandi KFOR od 24. III 2022.

NATO misija u Iraku – Skupština je 17. XII 2019. donijela Odluku o upućivanju pripadnika Vojske Crne Gore u NATO misiju u Republici Irak (NMI), kojom je predviđeno angažovanje do dva pripadnika. U toku je priprema za upućivanje drugog predstavnika VCG u ovu misiju.

Ostale NATO aktivnosti

NATO Ojačano prisustvo na Istoku

Doprinos Crne Gore aktivnostima Alijanse na njenim istočnim granicama ostvaruje se kroz angažovanje pripadnika VCG u okviru NATO Ojačanog prisustva na Istoku (*enhanced Forward Presence - eFP*) od decembra 2018. Trenutno se u eFP nalazi sedma rotacija u okviru koje je angažovano jedno artiljerijsko odjeljenje. Osmo rotacija, koju čini HBRNO odjeljenje od 10 pripadnika i jedan štabni oficir, upućeni su 6 – 7. VI 2022.

Pomoć Ukrajini

Imajući u vidu krizu u Ukrajini, kao i njen zahtjev za pomoć, Crna Gora je, do sada, uputila humanitarnu, finansijsku i vojnu pomoć. Tokom marta 2022, MO je obezbijedilo određeni broj neborbenih sredstava, odnosno 300 balističkih prsluka, 500 šljemova i 7.000 suvih dnevnih obroka.

Vlada i MO su, takođe, u maju 2022, uputili Ukrajini vojnu i humanitarnu pomoć u iznosu od 400.000 eura. Navedene donacije su realizovane na osnovu odluka Vlade, a u skladu sa iskazanim potrebama ukrajinske strane.

U koordinaciji sa drugim evropskim partnerima i NATO saveznicama, Vlada i MO nastaviće da podržavaju Ukrajinu u njenim naporima da uspješno odgovori svim izazovima sa kojima je suočena uslijed ruske vojne agresije.

Do sada su održana dva sastanka Kontakt grupe za podršku Ukrajini, na kojima je učestvovalo i MO. Sastanci, na kojima učestvuju ministri odbrane partnerskih i savezničkih zemalja, kao i predstavnici NATO i EU, održani su na inicijativu Sekretara za odbranu SAD Lojda J. Ostina. Cilj sastanaka je da se predoči stanje dosadašnjeg pruženog kolektivnog napora u odbrani Ukrajine, sagledaju hitne potrebe u naoružanju i opremi, usaglasi kvalitetnija koordinacija, kao i da se razmotre budući zajednički koraci za dalje djelovanje.

Aktivnosti u oblasti NATO standardizacije

Crna Gora je po prvi put od punopravnog članstva u NATO imala predstavnika iz svoje Kancelarije na sastanku Grupe za upravljanje standardizacijom, koji je održan u sjedištu NATO u Briselu, 25. III 2022.

Takođe, MO je imalo priliku da na sastanku NATO komiteta za standardizaciju, kojem su prisustvovali šefovi kancelarija za standardizaciju zemalja NATO, predstavnici NSO i partnerskih zemalja (16. V 2022.), predstavi najbolje nacionalne prakse, kao i cjelokupan djelokrug rada iz domena standardizacije od momenta dobijanja statusa punopravne članice u Alijansi.

EU misije i operacije

Pripadnici VCG učestvuju u operaciji EU NAVFOR ATALANTA kroz: ukrcavanje na savezničke brodove - brodove Komande snaga, kao i kroz angažovanje Samostalnog tima za zaštitu brodova – AVPD na trgovačkim brodovima koji su angažovani za potrebe WFP (*World Food Programme*) u području operacije.

Trenutno je u ovoj operaciji angažovan jedan oficir VCG na brodu Mornarice Republike Italije, od marta 2022, dok se sljedeća rotacija za angažovanje oficira VCG na brodu komande snaga planira za jul 2022. Peti AVPD tim, angažovan u operaciji od oktobra 2021, se vratio iz operacije 10. IV 2022.

Savjet EU je, u januaru 2014, odobrio formiranje misije Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike kao podršku obuci i reorganizaciji vojnih snaga Malija. VCG učestvuje u misiji EUTM Mali od maja 2014, sa jednim logističkim oficijom koji je angažovan u okviru instruktorskog logističkog tima, koji vrši obuku pripadnika OS Republike Mali. Trenutno u ovoj misiji nema angažovanih predstavnika VCG.

UN misija

Pripadnici VCG u Misiji Ujedinjenih nacija za referendum u Zapadnoj Sahari (*United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara – MINURSO*) su angažovani u sastavu timova vojnih posmatrača UN, koji realizuju patrole radi sagledavanja situacije, kontrole poštovanja mirovnog sporazuma i izvještavanja nadležnih tijela UN. U toku je priprema za upućivanje oficirke VCG u ovu Misiju u okviru naredne rotacije.

Upravljanje civilnim krizama

CMX

U intervalu 20. III – 6. VI 2022, Crna Gora je aktivno, u skladu s utvrđenim sistemom rada Alijanse, učestvovala u aktivnostima NATO procesa upravljanja kriznim situacijama. Shodno trenutnim dešavanjima u Ukrajini, realizacija NATO vježbe *Crisis Management Exercise* (CMX), koja je bila planirana za mart 2022, je odložena.

MO je, u saradnji s drugim državnim institucijama, završilo ažuriranje Nacionalnog kataloga mjera za odgovor na krize 2021, a u skladu s važećim NATO priručnikom za sistem upravljanja krizama. U navedenom Katalogu jasno su definisani nacionalni nosioci odgovora na NATO mjere i definisane su konkretne aktivnosti koje je potrebno preduzeti za implementaciju mjera kada se one aktiviraju od strane NATO. Katalog je namijenjen strategijsko-političko-vojnom rukovodstvu za donošenje odluka u kriznim situacijama. Redovnim ažuriranjem ovog kataloga stvaraju se preduslovi za kvalitetniju pripremu i učešće svih elemenata sistema na predstojećim CMX NATO vježbama, ali i osnova za dalji razvoj nacionalnog sistema upravljanja krizama.

Bilans ostvarenih rezultata

Operativno-komunikacioni centar 112 (OKC 112) Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP, od 20. III do 24. V 2022. primio je 35.782 poziva i koordinirao sa četiri akcije spašavanja u planinama, u kojima su spašene 24 osobe (pet crnogorskih i 19 stranih državljana).

Crnogorski tim za traganje i spašavanje iz ruševina koga su sačinjavali predstavnici Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP, UP, Crvenog krsta Crne Gore i službi zaštite i spašavanja opština Kotor, Tivat, Herceg Novi, Budva, Bar, Ulcinj, Berane i Pljevlja, učestvovao je na međunarodnoj terenskoj vježbi „ResponSEE” na temu reagovanja u slučaju zemljotresa, koja je sprovedena, u periodu od 26. do 29. IV 2022. na području Sarajeva i Istočnog Sarajeva. Direktor za zaštitu i spašavanje MUP-a imao je i dva predstavnika u rukovodstvu vježbe, kao i posmatrača na vježbi. Na vježbi su se testirale procedure traženja i primanja međunarodne pomoći preko Mehanizma Unije za civilnu zaštitu i procedure podrške zemlje domaćina – HNS, uvijek bavala koordinacija, saradnja i interoperabilnost među timovima na terenu, kao i jačala komunikacija i saradnja između glavnih aktera vježbe. Vježba se realizovala u okviru projekta ResponSEE, koji finansira EU u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu. Cilj ovog projekta je jačanje pripravnosti na katastrofe na Zapadnom Balkanu kroz povećanje interoperabilnosti i unapređenje zajedničke regionalne i međunarodne saradnje u odgovoru na katastrofe, kao i podrška Albaniji i Bosni i Hercegovini u pridruživanju Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu (UCPM).

Obuku za pilote i trenere dronova, koju je realizovala firma One drone iz Slovenije, u periodu od 23 – 29. IV 2022. u Podgorici, uspješno je završilo sedam službenika Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a.

Uništavanje neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS) – Službenici Odsjeka za NUS u okviru Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a, u periodu od 20. III do 31. V 2022. izvršili su prikupljanje 200 kg NUS-a, u skladu sa procedurama.

Kontrola naoružanja

Crna Gora je tokom perioda 20. III – 6. VI 2022. nastavila da aktivno učestvuje u aktivnostima po pitanju kontrole naoružanja.

Nakon izvršene procjene i stabilizacije epidemiološke situacije izazvane pandemijom COVID 19, Crna Gora je 15. IV 2022. zvanično otvorena za sve aktivnosti koje proističu iz Bečkog dokumenta 2011 (BD11). U periodu od 17 – 20. V 2022, Crna Gora je realizovala posjetu Vazduhoplovnoj bazi i vojnoj instalaciji na kojoj su učestvovalo 39 delegata iz 20 zemalja učesnica OEBS-a.

U skladu sa Sporazumom o podregionalnoj kontroli naoružanja SPKN – DAYTON, realizovan je Inspeksijski nadzor u Crnoj Gori od strane R. Srbije (pasivna kvota) u periodu od 18 – 20. IV 2022.

Viškovi naoružanja i ubojnih sredstava

Do juna 2022. od strane komisionara i kupaca, a po ranije zaključenim ugovorima, preuzeto je 67.46 tona ubojnih sredstava i 7.756 komada naoružanja.

Administrativni kapaciteti

Vježbe i obuke

Aktivnosti po pitanju individualne obuke u periodu od 20. III – 6. VI 2022. bile su fokusirane na dostizanje, unaprjeđenje i održavanje sposobnosti jedinica VCG, a u cilju kvalitetnog izvršavanja postavljenih zadataka. Individualna obuka je bila usmjerena na zadatke osposobljavanja deklariranih jedinica, realizaciju karijernih kurseva, stručno-specijalističko usavršavanje i izučavanje stranih jezika u zemlji i inostranstvu.

U okviru redovnih aktivnosti, u Bataljonu za borbenu podršku realizovan je Kurs prekvalifikacije Pomorskog odreda za prijem u kopnenu komponentu.

U 1. Pješadijskom bataljonu je realizovan Kurs za proces donošenja vojnih odluka (MDMP) u organizaciji Oružanih snaga SAD.

Pet pripadnika EOD voda u sastavu Bataljona za podršku uspješno je završilo obuku u izviđanju eksplozivnih sredstava (Nivo 1), u Bosni i Hercegovini.

U okviru formiranja Regionalnog centra za planinsko ratovanje i osposobljavanje osoblja koje će preuzeti ulogu instruktora u istom, šest pripadnika VCG je uspješno završilo Zimski kurs instruktora vojnog planinara u Republici Austriji, a jedan pripadnik je završio Kurs planinskog ratovanja za komandire nižih jedinica u NATO Centru za obuku u Republici Sloveniji.

Obuka pripadnika Vazduhoplovstva VCG bila je usmjerena na osposobljavanje pilota i inženjera-tehničara za izvršavanje zadataka i uvođenje novih vazduhoplova u operativnu upotrebu. Obuka se sprovodi u vidu redovnih oblika obučavanja u zemlji, ali i usavršavanja na kursevima u Kraljevini Španiji.

Takođe, u izvještajnom periodu, Vazduhoplovstvo VCG je realizovalo obuku pripadnika koji su u prethodnom periodu uspješno završili Osnovni kurs specijalista za spašavanje vitlom.

Nakon uspješno realizovanog prvog samostalnog testiranja po STANAG-u 6001, u prethodnom periodu nastavljene su aktivnosti usmjerene na unaprjeđenje rada nacionalnog STANAG test tima za engleski jezik.

U izvještajnom periodu VCG se težišno angažovala na izvođenju vježbovničkih aktivnosti s ciljem održavanja i provjere spremnosti iz domena planiranja i izvođenja operacija.

Pripadnici Vojske su tokom istog intervala učestvovali na deset vježbi. Vježbe su izvedene na vojnim poligonima Republike Austrije, Republike Sjeverne Makedonije, Republike Hrvatske, Republike Slovenije i Republike Grčke, kao i na odgovarajućim mjestima za obuku u Crnoj Gori.

Pripadnici VCG su uzeli učešće na većim vježbama, i to:

- U vježbi „COLD RESPONSE 22 (CR22)“, koja je izvedena od 21 – 31. III 2022. u Reni, Kraljevina Norveška, s 4 štabna oficira. Vježba je organizovana u cilju demonstracije spremnosti i kohezije NATO Alijanse kroz uvježbavanje raspoređivanja snaga u ekstremno hladnim klimatskim uslovima.
- U vježbi „ORION-22“, koja je izvedena u periodu od 27. III – 9. IV 2022. u reonu Atine, Republika Grčka, s jednim štabnim oficirom. Vježba je organizovana u cilju uvježbavanje taktika i procedura za angažovanje specijalnih snaga na operativnom i taktičkom nivou.
- U vježbi „Allied Knight 2022“, koja je izvedena od 5 – 8. IV 2022. u Pordenoneu, Republika Italija, s 2 štabna oficira. Aktivnost je realizovana u cilju uvježbavanja NATO snaga u okviru NRI (NATO *Readiness Initiative*).
- U vježbi specijalnih snaga „TROJAN FOOTPRINT 22“, koja je izvedena od 2 – 13. V 2022. na području Crne Gore, R. Hrvatske i SR Njemačke, u organizaciji US SOCOM (komanda specijalnih snaga). Cilj aktivnosti je bilo unapređenje sposobnosti specijalnih snaga u borbi protiv širokog spektra savremenih prijetnji. Na ovu vježbu u inostranstvo su upućena 3 štabna oficira. U Crnoj Gori je u vježbi učestvovalo 48 pripadnika VCG, u saradnji s 25 pripadnika specijalnih snaga UK i 12 pripadnika specijalnih snaga SAD.
- U vježbi „EUROPEAN MOUNTAIN THUNDER 2022“ (EMT 22)“ koja je izvedena u periodu od 9 – 19. V 2022. u području Tirolskih Alpa, na poligonu Lizum/Walchenu, Republika Austrija. Vježba planinskih jedinica izvedena je cilju uvježbavanja izvođenja UN vođenih operacija stabilnosti na visoko-planinskom terenu i razvoja interoperabilnosti na bataljonskom nivou.
- U vježbi „DEFENDER 22 - Swift Response 22“, koja je izvedena od 8 – 18. V 2022. na Poligonu za obuku „Krivolak“, Republika Sjeverna Makedonija. Tokom izvođenja vježbe izvršeno je artiljerijsko bojno gađanje haubicama 122mm D-30J, minobacačima 82mm i minobacačima 120mm. Organizator vježbe je USAREUR-AF. Aktivnost je izvedena sa ciljem uvježbavanja i provjere mogućnosti raspoređivanja snaga u Evropi, sa težištem na regionu Baltika, istočnog i zapadnog Mediterana, kao i regionu Crnog mora.
- U kompjuterskoj vježbi „T-RISE“. Prvi dio vježbe je izveden u Mornaričkim operativnim centrom u Baru (17 – 18. V 2022.) u saradnji s Mornaričkim operativnim centrom Ratne mornarice Republike Italije. Aktivnost je izvedena u cilju uvježbavanja procedura nadzora pomorskog saobraćaja i razmjene informacija.
- U vježbi „ADRIATIC STRIKE“, koja je u toku (izvodi se od 27. V – 5. VI 2022. na Vojnom poligonu „Cerklje“ u Republici Sloveniji, s 13 pripadnika Vojske Crne Gore sa jednim helikopterom tipa BELL 412 i jednim helikopterom tipa BELL 505. Aktivnost ima za cilj uvježbavanje pružanja bliske vazduhoplovne podrške, artiljerijske podrške i medicinske evakuacije, angažovanjem pripadnika JTAC/FAC specijalnosti.
- U vježbi „ADRION CAX/LIVEX“, koja se izvodi od 5 – 19. VI 2022. u akvatoriju Republike Hrvatske, a u sklopu regionalne ADRION inicijative, s 2 pripadnika VCG. Cilj aktivnosti je uvježbavanje izvođenja mornaričkih operacija kroz upotrebu simulacionih sistema i protivpodmorničkih i protivminskih TTP na otvorenom moru.

- Predstavници MO su u periodu od 20. III – 6. VI 2022. učestvovali u aktivnostima u oblasti NATO standardizacije, s ciljem unaprjeđenja nacionalnih kapaciteta u ovom domenu.

Prilozi

Prilog 1: Spisak zakona koje je Skupština Crne Gore donijela u periodu od 20. III 2022. do 6. VI 2022:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama;
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost;
- Zakon o privremenim mjerama za ograničavanje cijena proizvoda od posebnog značaja za život i zdravlje ljudi;
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na nepokretnosti;
- Zakon o izmjeni Zakona o državnoj upravi;
- Zakon o dopuni Zakona o lokalnoj samoupravi;
- Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o budžetu Crne Gore za 2022.

Prilog 2:

Aneks 1: Statistika za krivična djela protiv životne sredine i uređenja prostora, za period 20. mart – 3. jun 2022.

Aneks 2: Eksel tabela podataka s finalnim podacima spoljno-trgovinske robne razmjene Crne Gore, za period januar – decembar 2021.

Extraction:Vanjski odnosi, Poglavlje 30

PARTNER sve zemlje
 Sistem trgovine specijalni sistem
 Vrijednost Eur

	Godina
Period	CN \ Trgovinski tok
jan-decembar	01:Žive životinje
	02:Meso i drugi klanicni proizvodi za jelo
	03:Ribe, ljuskari, mekušci i ostali vodeni
	04:Mlijeko i proizvodi od mlijeka, živinska i pticja jaja, prirodni med, jestivi proizvo
	05:Proizvodi životinjskog porijekla, na drugom mjestu nepomenuti niti obuhvacen
	06:Živo drvece i druge biljke; lukovice, korijenje i slicno; sijeceno cvijece i ukrasno
	07:Povrce, korijenje i krtole za jelo
	08:Voce za jelo, ukljucujuci jezgrasto voce; kore agruma ili dinja i lubenica
	09:Kafa, caj, mate caj i zacini
	10:Žitarice
	11:Proizvodi mlinske industrije; slad; skrob; inulin; gluten od pšenice
	12:Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnavlje, sjeme i plodovi; industrijsko i ljekovito
	13:Seljak;gume, smole i ostali biljni sokovi i ekstrakti
	14:Biljni materijali za pletarstvo; biljni proizvodi na drugom mjestu nepomenuti ni
	15:Masnoce i ulja životinjskog ili biljnog porijekla i proizvodi njihovog razlaganja; p
	16:Preradevine od mesa, riba, ljuskara, mekušaca ili ostalih vodenih besikmenjaka
	17:Šecer i proizvodi od šecera
	18:Kakao i proizvodi od kakaa
	19:Proizvodi na bazi žitarica, brašna, skroba ili mlijeka; poslasticarski proizvodi
	20:Proizvodi od povrca, voca, ukljucujuci jezgrasto voce, i ostalih djelova bilja
	21:Razni proizvodi za ishranu
	22:Pica, alkoholi i sirce
	23:Ostaci i otpaci prehrambene industrije; pripremljena hrana za životinje
	24:Duvan i proizvodi zamjene duvana
	25:So;sumpor; zemlja i kamen;gips,krec i cement
	26:Rude, zgure i pepeo
	27:Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije;bitumenozne ma
	28:Neorganski hemijski proizvodi; organska ili neorganska jedinjenja plemenitih m
	29:Organski hemijski proizvodi
	30:Farmaceutski proizvodi
	31:Đubriva
	32:Ekstrati za štavljenje ili bojenje;tanini i njihovi derivati;boje, pigmenti i ostale m
	33:Etericna ulja i rezinoidi; parfimerijski, kozmeticki i toaletni proizvodi
	34:Sapun, organska površinska aktivna sredstva,preparati za pranje,preparati za p
	35:Bjelancevinaste materije;modifikovani skrobovi;lijepkovi;enzimi
	36:Eksplozivi; pirotehnicki proizvodi; šibice; piroforne legure; zapaljivi preparati
	37:Proizvodi z afotografske ili kinematografske svrhe
	38:Razni proizvodi hemijske industrije
	39:Plasticne mase i proizvodi od plasticnih masa

	40:Kaucuk i proizvodi od kaučuka i gume
	41:Sirova sitna i krupna koža, sa dlakom ili bez dlake(osim krzna) i štavljena koža
	42:Proizvodi od kože, sedlarski i saracki proizvodi , predmeti za putovanje, rucne t
	43:Prirodno i vještacko krzno; proizvodi od krzna
	44:Drvo i proizvodi od drveta;drveni ugalj
	45:Pluta i proizvodi od plute
	46:Proizvodi od slame, esparta ili ostalih materijala za pletariju; korparskih i pletar
	47:Celuloza od drveta ili drugih vlaknastih celuloznih materijala; hartija i karton (ot
	48:Hartija i karton; proizvodi od hartijine pulpe, hartije ili kartona
	49:Štampane knjige, novine, slike i ostali proizvodi graficke industrije, rukopisi, kud
	50:Svila
	51:Vuna, fina ili gruba životinjska dlaka, predivo i tkanine od konjske dlake
	52:Pamuk
	53:Ostala biljna tekstilna vlakna; predivo od hartije i tkanine od prediva od hartije
	54:Vještacki ili sinteticki filamenti
	55:Vještacka ili sinteticka vlakna, sjecena
	56:Vata, filc i netkani materijal; specijalna prediva; kanapi, užad, konopci i kablovi
	57:Tepisi i ostali tekstilni podni pokrивaci
	58:Specijalne tkanine; taftovani tekstilni proizvodi; cipke; tapiserije; pozamanerija
	59:Tekstilne tkanine, impregnisane, premazane, prevucene, prekrivene ili laminira
	60:Pleteni ili kukicani materijali
	61:Odjeca i pribor za odjecu, pleteni ili kukicani
	62:Odjeca i pribor za odjecu, osim pletenih ili kukicanih proizvoda
	63:Ostali gotovi proizvodi od tekstila; setovi, iznošena, dotrajala odjeca i dotrajali p
	64:Obuca, kamašne i slicni proizvodi; djelovi tih proizvoda
	65:Šeširi, kape i ostale pokrивke za glavu i njihovi djelovi
	66:Kišobrani, suncobrani, štapovi, štapovi-stolice, bicevi, korbaci i njihovi djelovi
	67:Perje i paperje, preparirano i proizvodi izradjeni od perja i paperja; vještacko cv
	68:Proizvodi od kamena, gipsa, cementa, betona, azbesta, liskuna ili slicnih materi
	69:Keramicki proizvodi
	70:Staklo i proizvodi od stakla
	71:Prirodni ili kultivisani biseri, drago ili poludrago kamenje, plemeniti metali, meta
	72:Gvožde i celik
	73:Proizvodi od gvožda i celika
	74:Bakar i proizvodi od bakra
	75:Nikl i proizvodi od nikla
	76:Aluminijum i proizvodi od aluminijuma
	78:Olovo i proizvodi od olova
	79:Cink i proizvodi od cinka
	80:Kalaj i proizvodi od kalaja
	81:Ostali prosti metali; kremeti; proizvodi od njih
	82:Alati, nožarski proizvodi, kašike i viljuške, od prostih metala; njihovi djelovi od p
	83:Razni proizvodi od prostih metala
	84:Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine i mehanicki uredjaji i njihovi djelovi
	85:Elektricne mašine i oprema i njihovi djelovi; aparati za snimanje i reprodukciju z
	86:Sinska vozila i njihovi djelovi; željeznicki i tramvajski kolosjecni sklopovi i pribor
	87:Vozila, osim željeznickih ili tramvajskih šinskih vozila i njihovi djelovi i pribor

	88:Vazduhoplovi, kosmicke letjelice i njihovi djelovi
	89:Brodovi, camci i plovece konstrukcije
	90:Opticki, fotografski, kinematografski, mjerni, kontrolni, precizni, medicinski i hi
	91:Casovnici i njihovi djelovi
	92:Muzicki instrumenti, djelovi i pribor ovih proizvoda
	93:Oruzje i municija; njihovi djelovi i pribor
	94:Namjestaj, posteljina, madraci, nosaci madraca, jastuci i slicni punjeni proizvod
	95:Iracke, rekviziti za drustvene igre i sport; njihovi djelovi i pribor
	96:Razni proizvodi
	97:Predmeti umjetnosti, kolekcija i starina
	HS-2:

Izvor podataka: Monstat

2021:	
1:uvoz	2:izvoz
30,977,661	93,984
80,059,798	12,457,264
13,014,148	123,115
48,665,934	126,654
911,891	423,178
7,636,962	87,588
21,015,548	2,938,816
31,236,368	6,178,269
11,603,161	1,176,185
9,575,519	66,346
21,056,330	1,340
4,807,049	685,415
173,820	1,588
51,754	0
21,348,158	276,616
27,484,617	5,603,401
10,813,275	95,936
23,524,227	2,268,642
48,648,614	966,280
19,737,690	305,855
52,287,108	230,755
68,774,786	16,943,924
26,643,276	883,608
20,552,410	7,700,921
34,588,550	1,986,311
222,271	23,742,321
285,246,613	80,882,281
27,935,972	1,649,647
4,796,036	109,915
153,217,054	22,766,358
3,308,836	23,660
29,283,098	73,252
31,783,716	1,999,138
23,580,442	98,519
2,669,671	105,035
2,995,751	1,528,183
1,362,039	7,185
34,271,002	143,135
79,392,515	3,548,293

24,319,747	110,417
45,177	2,289,597
8,842,474	592,795
126,928	6,977
33,241,043	37,540,453
485,247	0
273,058	1,865
29,577	1,342,260
31,174,940	2,809,638
8,776,185	1,361,195
21,145	0
48,890	0
513,954	7,203
25,139	145
871,871	2
552,473	201,095
3,153,477	131,870
3,108,966	56,342
133,076	1,984
1,047,807	5,634
646,449	0
29,114,836	379,008
47,192,612	1,811,762
12,497,063	254,289
32,037,476	545,982
1,265,187	29,229
1,069,390	11,336
505,500	18
18,984,820	2,990,570
28,587,605	144,170
18,870,769	675,685
3,205,449	802,097
57,296,000	27,793,911
87,273,158	4,267,000
2,693,665	7,625,033
85,726	0
39,380,207	88,562,418
53,529	143,510
287,189	30,774
27,156	6,099
401,874	12,419
8,513,263	170,426
12,123,541	257,818
183,831,441	25,871,200
153,618,395	9,410,880
1,193,400	331,704
150,600,611	9,441,512

20,840,814	1,222,475
3,083,042	268,834
32,047,245	2,584,887
7,612,780	164,633
502,744	186,397
9,772,966	2,722,492
67,932,910	2,104,843
18,030,093	1,333,098
21,713,867	79,641
176,888	50,751
2,505,114,503	437,045,287

Extraction:Foreign trade of goods

PARTNER All countries
 CPC special system
 Indicators Eur

	Year	2021:	
Period	CN \ FLOW	1:Import	2:Export
jan-december	010121:	1,700	0
	010129:Other	4,500	0
	010221:Pure-bred breeding animals	377,494	0
	010229:Other	25,536,093	0
	010290:Other	884,787	0
	010391:Weighing less than 50 kg	189,771	0
	010392:Weighing 50 kg or more	199,736	0
	010410:Sheep	2,417,300	0
	010511:Fowls of the species Gallus domesticus	651,453	74,450
	010512:LIVE DOMESTIC TURKEYS, WEIGHING <= 185 G	38,738	0
	010594:LIVE FOWLS OF THE SPECIES GALLUS DOMESTI	654,650	13,384
	010599:Other	21,439	0
	010690:LIVE ANIMALS (EXCL. MAMMALS, REPTILES, BI	0	6,150
	020110:CARCASSES OR HALF-CARCASSES OF BOVINE AN	2,970,768	0
	020120:Other cuts with bone in	7,758,751	76,201
	020130:FRESH OR CHILLED BOVINE MEAT, BONELESS	154,148	471
	020210:FROZEN BOVINE CARCASSES AND HALFCARCAS	26,735	0
	020220:Other cuts with bone in	174,308	328
	020230:Boneless	2,874,741	95
	020311:Carcases and half-carcases	9,017,626	0
	020312:Hams, shoulders and cuts thereof, with bone i	11,276,862	0
	020319:Other	21,019,392	39
	020321:Carcases and half-carcases	407,798	360
	020322:Hams, shoulders and cuts thereof, with bone i	587,405	1,892
	020329:Other	4,372,943	197,932
	020410:FRESH OR CHILLED LAMB CARCASSES AND HAL	57,162	0
	020421:FRESH OR CHILLED SHEEP CARCASSES AND HAL	98,382	0
	020422:Other cuts with bone in	14,130	40
	020423:FRESH OR CHILLED BONELESS CUTS OF SHEEP	84	0
	020442:Other cuts with bone in	32,985	0
	020610:Of bovine animals, fresh or chilled	175,194	0
	020622:FROZEN EDIBLE BOVINE LIVERS	391	22,938
	020629:Other	207,843	0
	020630:FRESH OR CHILLED EDIBLE OFFAL OF SWINE	6,876	0
	020641:FROZEN EDIBLE LIVERS OF SWINE	631	0
	020649:EDIBLE OFFAL OF SWINE, FROZEN (EXCL. LIVER	112,836	0
	020711:Not cut in pieces, fresh or chilled	3,099,036	234
	020712:Not cut in pieces, frozen	441,776	5,745
	020713:Cuts and offal, fresh or chilled	6,129,205	0

	020714:Cuts and offal, frozen	6,379,920	12,991
	020724:Not cut in pieces, fresh or chilled	206,606	0
	020725:Not cut in pieces, frozen	914	0
	020726:Cuts and offal, fresh or chilled	461,381	0
	020727:Cuts and offal, frozen	181,880	0
	020741:Not cut in pieces, fresh or chilled	253	0
	020742:Not cut in pieces, frozen	820	0
	020743:	432	0
	020744:Other, fresh or chilled	7,667	0
	020745:Other, frozen	10,421	0
	020753:	13,840	0
	020754:Other, fresh or chilled	256	0
	020755:Other, frozen	12,246	0
	020760:Of guinea fowls	10,574	0
	020810:Of rabbits or hares	446	0
	020910:Of pigs	402,760	540,187
	020990:	1,054	0
	021011:Hams, shoulders and cuts thereof, with bone in	147,626	5,091,737
	021012:Bellies (streaky) and cuts thereof	13,016	338,634
	021019:Other	772,897	4,308,442
	021020:Meat of bovine animals	371,417	1,740,699
	021099:Other	45,365	118,299
	030191:Trout (<i>Salmo trutta</i> , <i>Oncorhynchus mykiss</i> , <i>On</i>	101,700	17,600
	030199:Other	132,930	435
	030211:Trout (<i>Salmo trutta</i> , <i>Oncorhynchus mykiss</i> , <i>On</i>	136,880	0
	030214:	213,401	0
	030223:FRESH OR CHILLED SOLE 'SOLEA SPP.'	1,742	0
	030224:	119,176	0
	030231:Albacore or longfinned tuna (<i>Thunnus alalunga</i>)	544	0
	030232:Yellowfin tuna (<i>Thunnus albacares</i>)	85	0
	030235:Atlantic and Pacific bluefin tuna (<i>Thunnus thyr</i>	5,297	0
	030242:	18	0
	030243:Sardines (<i>Sardina pilchardus</i> , <i>Sardinops spp.</i>), s	784	0
	030244:	2,035	0
	030245:Jack and horse mackerel (<i>Trachurus spp.</i>)	261	0
	030251:Cod (<i>Gadus morhua</i> , <i>Gadus ogac</i> , <i>Gadus macro</i>	3,890	0
	030253:	359	0
	030254:Hake (<i>Merluccius spp.</i> , <i>Urophycis spp.</i>)	1,244	1,617
	030281:Dogfish and other sharks	195	66
	030282:	10	210
	030284:Sea bass (<i>Dicentrarchus spp.</i>)	1,074,773	34,261
	030285:Sea bream (<i>Sparidae</i>)	637,513	65,469
	030289:Other	64,808	1,283
	030299:FRESH OR CHILLED FISH FINS, HEADS, TAILS, M	2,960	0
	030312:	27,333	0
	030313:	5,959	0
	030325:	695	0

030329:FROZEN SALMONIDAE (EXCL. PACIFIC SALMON)	775	0
030332:FROZEN PLAICE 'PLEURONECTES PLATESSA'	66	0
030334:	57,297	0
030339:Other	11,058	0
030342:Yellowfin tuna (Thunnus albacares)	19,956	0
030344:Bigeye tuna (Thunnus obesus)	2,635	0
030351:FROZEN HERRINGS 'CLUPEA HARENGUS, CLUPEA PALLASII'	1,597	0
030353:Sardines (Sardina pilchardus, Sardinops spp.), sardines	71,921	0
030354:Mackerel (Scomber scombrus, Scomber australis)	97,981	65
030359:Other	15,820	0
030366:Hake (Merluccius spp., Urophycis spp.)	725,554	543
030369:Other	35,664	0
030381:Dogfish and other sharks	14,155	0
030383:	8,943	0
030384:Sea bass (Dicentrarchus spp.)	42,192	0
030389:Other	245,143	0
030399:FROZEN FISH FINS, HEADS, TAILS, MAWS AND BONES	7,348	0
030432:	1,896	0
030439:	26	0
030441:	123,704	0
030444:Fish of the families Bregmacerotidae, Euclichthidae	12,567	0
030449:Other	129,919	210
030462:	31,543	0
030463:	22,281	0
030471:Cod (Gadus morhua, Gadus ogac, Gadus macrocephalus)	46,223	0
030473:	43,631	0
030474:Hake (Merluccius spp., Urophycis spp.)	418,422	0
030475:	12,610	0
030481:	442,852	0
030483:Flat fish (Pleuronectidae, Bothidae, Cynoglossidae)	5,578	0
030484:	11,509	0
030486:	3,628	0
030487:	347,069	0
030488:Dogfish, other sharks, rays and skates (Rajidae)	3,129	0
030489:Other	441,247	230
030493:Tilapias (Oreochromis spp.), catfish (Pangasius spp.)	751	0
030495:Fish of the families Bregmacerotidae, Euclichthidae	13,902	0
030499:Other	116,702	0
030520:FISH LIVERS AND ROES, DRIED, SMOKED, SALTED	7,991	0
030531:	64	0
030532:Fish of the families Bregmacerotidae, Euclichthidae	25,991	0
030539:Other	4,028	0
030541:PACIFIC SALMON 'ONCORHYNCHUS NERKA, ONCORHYNCHUS	371,674	0
030542:HERRINGS 'CLUPEA HARENGUS, CLUPEA PALLASII'	171	0
030543:	2,154	0
030544:Tilapias (Oreochromis spp.), catfish (Pangasius spp.)	6,777	0
030549:Other	11,904	0

030551:Cod (Gadus morhua, Gadus ogac, Gadus macrocephalus)	18,500	0
030554:Herrings (Clupea harengus, Clupea pallasii), and other species	2,332	0
030559:Other	7,789	0
030561:HERRINGS 'CLUPEA HARENGUS, CLUPEA PALLASII', AND OTHER SPECIES	2,598	0
030569:Other	3,949	0
030611:Rock lobster and other sea crawfish (Palinurus spp.)	58,376	0
030614:Crabs	38,699	0
030615:Norway lobsters (Nephrops norvegicus)	59,505	0
030616:Cold-water shrimps and prawns (Pandalus spp.)	47,723	355
030617:Other shrimps and prawns	1,623,314	0
030619:Other	17,580	0
030631:ROCK LOBSTER AND OTHER SEA CRAWFISH "PALINURUS SPP."	7,998	0
030632:LoBSTERS (Homarus spp.)	196,664	0
030633:Crabs	4,000	0
030634:NORWAY LOBSTERS "NEPHROPS NORVEGICUS"	35	0
030636:Other shrimps and prawns	6,765	0
030695:Shrimps and prawns	4,060	0
030711:Live, fresh or chilled	60,472	0
030712:OYSTERS, EVEN IN SHELL, FROZEN	3,126	0
030721:Live, fresh or chilled	5,334	0
030722:Frozen	43,117	0
030731:Live, fresh or chilled	13,047	406
030732:Frozen	100,391	0
030739:Other	1,299	0
030742:Live, fresh or chilled	1,073	0
030743:Frozen	2,700,197	367
030749:Other	88,365	0
030751:LIVE, FRESH OR CHILLED OCTOPUS 'OCTOPUS SPP.'	1,050	0
030752:OCTOPUS "OCTOPUS SPP.", FROZEN	1,084,370	0
030759:Other	103,432	0
030771:	1,576	0
030772:Frozen	5,738	0
030792:MOLLUSCS, EVEN IN SHELL, FROZEN (EXCL. OYSTERS)	23,552	0
030799:Other	119,397	0
030890:Other	6,089	0
040110:Of a fat content, by weight, not exceeding 1 %	94,251	24
040120:Of a fat content, by weight, exceeding 1 % but not exceeding 6 %	13,228,409	26,586
040140:Of a fat content, by weight, exceeding 6 % but not exceeding 10 %	3,315	0
040150:Of a fat content, by weight, exceeding 10 %	273,084	0
040210:In powder, granules or other solid forms, of a fat content exceeding 10 %	95,411	0
040221:Not containing added sugar or other sweetening ingredients	30,085	0
040229:Other	362	0
040291:Not containing added sugar or other sweetening ingredients	240	0
040299:Other	2,326	0
040310:Yogurt	7,530,828	145
040390:Other	3,276,106	0
040410:Whey and modified whey, whether or not containing added sugar or other sweetening ingredients	85,656	0

040490:Other	45,226	0
040510:Butter	1,776,700	84
040520:Dairy spreads	1,422,985	0
040590:Other	836,086	0
040610:Fresh (unripened or uncured) cheese, including	1,283,700	23
040620:Grated or powdered cheese, of all kinds	329,487	0
040630:Processed cheese, not grated or powdered	1,006,241	24
040640:Blue-veined cheese and other cheese containing	322,713	0
040690:Other cheese	14,785,176	5,324
040711:	26,699	10,423
040719:Other	0	20,675
040721:	960,677	53,500
040729:Other	308,694	9,169
040790:Other	45,570	0
040900:NATURAL HONEY	895,909	677
050400:GUTS, BLADDERS AND STOMACHS OF ANIMALS	809,319	422,318
050790:TORTOISESHELL, WHALEBONE AND WHALEBONE	7	0
050800:Coral and similar materials, unworked or simply	1,651	0
051110:BOVINE SEMEN	99,974	0
051191:Products of fish or crustaceans, molluscs or other	688	0
051199:Other	252	860
060110:Bulbs, tubers, tuberous roots, corms, crowns and	43,626	0
060120:Bulbs, tubers, tuberous roots, corms, crowns and	147,455	0
060210:Unrooted cuttings and slips	51,994	16,100
060220:Trees, shrubs and bushes, grafted or not, of kind	1,468,367	40,183
060230:RHODODENDRONS AND AZALEAS, GRAFTED OR NOT	5,568	0
060240:ROSES, WHETHER OR NOT GRAFTED	102,948	0
060290:Other	4,011,841	0
060311:FRESH CUT ROSES AND BUDS, OF A KIND SUITABLE	716,005	0
060312:FRESH CUT CARNATIONS AND BUDS, OF A KIND SUITABLE	27,261	0
060313:FRESH CUT ORCHIDS AND BUDS, OF A KIND SUITABLE	21,278	0
060314:FRESH CUT CHRYSANTHEMUMS AND BUDS, OF A KIND SUITABLE	355,803	0
060315:	100,748	0
060319:Other	476,728	0
060390:DRIED, DYED, BLEACHED, IMPREGNATED OR OTHERWISE	7,189	0
060420:Fresh	87,711	0
060490:Other	12,439	31,305
070110:SEED POTATOES	714,474	0
070190:Other	1,552,101	319,783
070200:TOMATOES, FRESH OR CHILLED	4,935,511	668
070310:Onions and shallots	1,498,841	23
070320:GARLIC, FRESH OR CHILLED	326,568	0
070390:LEEKs AND OTHER ALLIACEOUS VEGETABLES, FRESH OR CHILLED	184,746	34
070410:Cauliflowers and broccoli	354,595	13
070420:BRUSSELS SPROUTS, FRESH OR CHILLED	8,244	0
070490:Other	388,914	158,509
070511:FRESH OR CHILLED CABBAGE LETTUCE	84,846	12

070519:FRESH OR CHILLED LETTUCE (EXCL. CABBAGE L	280,594	4,944
070521:FRESH OR CHILLED WITLOOF CHICORY	20,264	0
070529:FRESH OR CHILLED CHICORY (EXCL. WITLOOF C	37	0
070610:FRESH OR CHILLED CARROTS AND TURNIPS	917,255	44
070690:Other	442,925	7
070700:Cucumbers and gherkins, fresh or chilled	1,061,278	490
070810:FRESH OR CHILLED PEAS 'PISUM SATIVUM', SH	2,659	0
070820:FRESH OR CHILLED BEANS 'VIGNA SPP., PHASE	1,347	0
070890:FRESH OR CHILLED LEGUMINOUS VEGETABLES	58,760	0
070920:FRESH OR CHILLED ASPARAGUS	91,646	0
070930:FRESH OR CHILLED AUBERGINES 'EGGPLANTS'	207,624	30
070940:FRESH OR CHILLED CELERY (EXCL. CELERIAC)	80,426	0
070951:FRESH OR CHILLED MUSHROOMS OF THE GEN	28,144	0
070959:Other	46,266	201,320
070960:Fruits of the genus Capsicum or of the genus P	2,331,917	6,757
070970:FRESH OR CHILLED SPINACH, NEW ZEALAND S	46,400	0
070991:	3,685	0
070992:Olives	5,248	140
070993:Pumpkins, squash and gourds (Cucurbita spp.)	485,344	659
070999:Other	170,288	0
071010:POTATOES, UNCOOKED OR COOKED BY STEAM	28,648	29
071021:SHELLED OR UNSHELLED PEAS 'PISUM SATIVU	594,713	0
071022:SHELLED OR UNSHELLED BEANS 'VIGNA SPP., F	331,035	0
071029:LEGUMINOUS VEGETABLES, SHELLED OR UNSH	75,026	9
071030:SPINACH, NEW ZEALAND SPINACH AND ORAC	109,549	0
071040:SWEETCORN, UNCOOKED OR COOKED BY STEA	174,320	0
071080:Other vegetables	302,729	593,520
071090:MIXTURES OF VEGETABLES, UNCOOKED OR CO	786,676	526
071120:Olives	98,879	0
071140:CUCUMBERS AND GHERKINS PROVISIONALLY	20,692	0
071159:MUSHROOMS AND TRUFFLES, PROVISIONALLY	704	68,991
071190:Other vegetables; mixtures of vegetables	6,560	0
071220:DRIED ONIONS, WHOLE, CUT, SLICED, BROKEN	69,582	0
071231:DRIED MUSHROOMS OF THE GENUS 'AGARICU	32	0
071232:DRIED WOOD EARS 'AURICULARIA SPP.', WHO	947	0
071239:DRIED MUSHROOMS AND TRUFFLES, WHOLE,	264,551	1,555,547
071290:Other vegetables; mixtures of vegetables	194,050	0
071310:Peas (Pisum sativum)	14,991	0
071320:DRIED, SHELLED CHICKPEAS 'GARBANZOS', WH	48,454	0
071331:DRIED, SHELLED BEANS OF SPECIES 'VIGNA MU	791	0
071332:DRIED, SHELLED SMALL RED 'ADZUKI' BEANS 'P	436	0
071333:Kidney beans, including white pea beans (Phas	1,424,457	18,545
071334:	0	3,888
071339:DRIED, SHELLED BEANS 'VIGNA AND PHASEOL	2,290	4,330
071340:DRIED, SHELLED LENTILS, WHETHER OR NOT SH	46,320	0
071350:DRIED, SHELLED BROAD BEANS 'VICIA FABA VA	6,092	0
071390:DRIED, SHELLED LEGUMINOUS VEGETABLES, V	8,430	0

071420:Sweet potatoes	61,087	0
071490:Other	12,559	0
080111:DESICCATED COCONUTS	102,231	21,241
080119:FRESH COCONUTS, WHETHER OR NOT SHELLED	22,900	0
080121:FRESH OR DRIED BRAZIL NUTS, IN SHELL	1,071	0
080122:FRESH OR DRIED BRAZIL NUTS, SHELLED	73,432	0
080131:FRESH OR DRIED CASHEW NUTS, IN SHELL	12,826	0
080132:FRESH OR DRIED CASHEW NUTS, SHELLED	464,503	17,328
080211:In shell	24,822	0
080212:Shelled	1,130,574	33,549
080221:FRESH OR DRIED HAZELNUTS OR FILBERTS 'CO	4,131	0
080222:FRESH OR DRIED HAZELNUTS OR FILBERTS 'CO	476,595	24,278
080232:FRESH OR DRIED WALNUTS, SHELLED AND PEE	1,467,343	0
080241:	34,286	0
080242:	15,426	0
080251:	271,832	6,219
080252:	25,657	0
080290:Other	35,944	869
080310:Plantains	3,565,136	568
080390:Other	3,408,439	52
080410:FRESH OR DRIED DATES	369,898	1
080420:Figs	118,508	22,018
080430:FRESH OR DRIED PINEAPPLES	422,633	0
080440:FRESH OR DRIED AVOCADOS	397,860	0
080450:FRESH OR DRIED GUAVAS, MANGOES AND MA	52,158	0
080510:Oranges	3,310,406	71
080521:Mandarins (including tangerines and satsumas	321,958	8
080522:FRESH OR DRIED CLEMENTINES INCL. MONREA	113,976	14
080529:FRESH OR DRIED WILKINGS AND SIMILAR CITR	6,391	0
080540:FRESH OR DRIED GRAPEFRUIT	439,665	19
080550:Lemons (Citrus limon, Citrus limonum) and lim	2,512,224	8
080590:FRESH OR DRIED CITRUS FRUIT (EXCL. ORANGE	9,703	23
080610:Fresh	1,514,680	381,415
080620:Dried	267,539	15,813
080711:FRESH WATERMELONS	510,509	738,549
080719:FRESH MELONS (EXCL. WATERMELONS)	138,196	0
080720:FRESH PAWPAWS 'PAPAYAS'	7,058	0
080810:Apples	3,167,495	1,441
080830:Pears	792,961	0
080840:	31,602	0
080910:FRESH APRICOTS	423,394	0
080921:	40,180	0
080929:	521,944	0
080930:Peaches, including nectarines	1,759,561	141,845
080940:Plums and sloes	317,365	39
081010:FRESH STRAWBERRIES	418,508	38,201
081020:Raspberries, blackberries, mulberries and loga	24,961	2,503

081030:Black-, white- or redcurrants and gooseberries	2,543	0
081040:Cranberries, bilberries and other fruit of the g	59,059	138,424
081050:FRESH KIWIFRUIT	223,284	0
081070:	29,181	0
081090:Other	210,806	27,950
081110:Strawberries	86,625	129,554
081120:Raspberries, blackberries, mulberries, loganbe	185,838	2,432,969
081190:Other	350,187	1,897,275
081210:CHERRIES, PROVISIONALLY PRESERVED, E.G. B	3,251	0
081290:Other	250	0
081310:DRIED APRICOTS	178,876	35,891
081320:DRIED PRUNES	472,581	45,007
081330:DRIED APPLES	5,964	0
081340:Other fruit	113,035	812
081350:Mixtures of nuts or dried fruits of this chapter	166,403	24,316
081400:PEEL OF CITRUS FRUIT OR MELONS, INCL. WA	2	0
090111:COFFEE (EXCL. ROASTED AND DECAFFEINATED)	4,310,819	80
090121:ROASTED COFFEE (EXCL. DECAFFEINATED)	5,270,216	17,751
090122:ROASTED, DECAFFEINATED COFFEE	43,163	0
090190:Other	2	0
090210:GREEN TEA IN IMMEDIATE PACKINGS OF <= 3	122,656	0
090220:GREEN TEA IN IMMEDIATE PACKINGS OF > 3 K	31,636	816
090230:BLACK FERMENTED TEA AND PARTLY FERMEN	125,359	0
090240:BLACK FERMENTED TEA AND PARTLY FERMEN	31,028	0
090300:MATE	160	17
090411:PEPPER OF THE GENUS PIPER, NEITHER CRUSH	155,051	0
090412:PEPPER OF THE GENUS PIPER, CRUSHED OR GF	291,622	0
090421:Dried, neither crushed nor ground	26,029	2,211
090422:	574,351	11,498
090510:	11,440	0
090611:CINNAMON "CINNAMOMUM EYLANICUM BLU	3,093	0
090619:CINNAMON AND CINNAMON-TREE FLOWERS	1,288	0
090620:CRUSHED OR GROUND CINNAMON AND CINN	63,788	0
090710:	8,922	0
090720:	1,120	0
090811:	1,208	0
090812:	8,306	0
090831:	2,436	0
090832:	699	0
090921:	1,281	0
090922:	658	0
090931:	801	0
090932:	2,922	0
090961:	63,057	1,138,377
090962:	3,255	0
091011:	207,600	0
091012:	34,769	0

091020:Saffron	16,598	0
091030:TURMERIC 'CURCUMA'	26,105	0
091091:Mixtures referred to in note 1(b) to this chapter	42,056	30
091099:Other	119,666	5,405
100111:	2,233	0
100119:	300,539	0
100191:Seed	50,791	0
100199:	1,782,252	0
100210:	4,642	0
100290:	24,467	0
100310:	22,335	0
100390:	410,007	0
100410:	14,624	0
100490:	78,200	0
100510:Seed	72,809	0
100590:MAIZE (EXCL. SEED)	5,295,603	18,085
100610:Rice in the husk (paddy or rough)	61,763	8,779
100620:Husked (brown) rice	50,813	815
100630:Semi-milled or wholly milled rice, whether or not	1,299,784	38,667
100640:BROKEN RICE	21,149	0
100810:BUCKWHEAT	26,046	0
100821:	10	0
100829:	6,859	0
100830:CANARY SEED	6,657	0
100850:	17,845	0
100860:	22,988	0
100890:CEREALS (EXCL. WHEAT AND MESLIN, RYE, BARLEY)	3,102	0
110100:Wheat or meslin flour	16,338,692	268
110220:Maize (corn) flour	207,778	78
110290:Other	249,957	529
110311:Of wheat	156,161	0
110313:Of maize (corn)	1,742,511	0
110319:Of other cereals	341,918	0
110320:Pellets	141,139	0
110412:Of oats	108,958	131
110419:Of other cereals	64,829	0
110422:Of oats	927	0
110423:Of maize (corn)	64,441	0
110429:Of other cereals	57,872	0
110430:Germ of cereals, whole, rolled, flaked or ground	3,013	0
110510:FLOUR, MEAL AND POWDER OF POTATOES	5,200	0
110520:FLAKES, GRANULES AND PELLETS OF POTATOES	159,105	334
110610:FLOUR, MEAL AND POWDER OF PEAS, BEANS, LENTILS	428	0
110620:Of sago or of roots or tubers of heading 0714	10,576	0
110630:Of the products of Chapter 8	112,384	0
110710:Not roasted	1,151,637	0
110720:ROASTED MALT	26,596	0

110812:MAIZE STARCH	47,983	0
110813:POTATO STARCH	60,225	0
110814:MANIOC STARCH	297	0
110819:Other starches	844	0
110820:INULIN	660	0
110900:WHEAT GLUTEN, WHETHER OR NOT DRIED	2,200	0
120190:	865,071	0
120241:	251,734	8,344
120242:	236,936	2,579
120300:COPRA	143	0
120400:Linseed, whether or not broken	60,216	3,144
120600:Sunflower seeds, whether or not broken	103,341	1,706
120729:	0	302
120740:Sesamum seeds	211,099	10,536
120750:Mustard seeds	447	0
120760:(HS2002):SAFFLOWER SEEDS, WHETHER OR NOT	105	0
120770:	15,627	0
120791:Poppy seeds	37,613	0
120799:Other	257,988	2,800
120810:SOYA BEAN FLOUR AND MEAL	147,417	0
120890:FLOURS AND MEAL OF OIL SEEDS OR OLEAGINOUS	13,776	0
120921:ALFALFA SEED FOR SOWING	47,854	0
120922:Clover (Trifolium spp.) seeds	44,181	0
120923:Fescue seeds	11,391	0
120925:Ryegrass (Lolium multiflorum Lam., Lolium perenne)	27,994	0
120929:Other	196,673	0
120930:SEEDS OF HERBACEOUS PLANTS CULTIVATED FOR	44,950	0
120991:Vegetable seeds	756,333	0
120999:Other	83,032	0
121020:Hop cones, ground, powdered or in the form of	145,371	43
121120:GINSENG ROOTS, FRESH OR DRIED, WHETHER	1,604	0
121190:Other	926,321	655,962
121221:	23,741	0
121229:	18,034	0
121291:Sugar beet	1,861	0
121292:	2,244	0
121299:Other	92,057	0
121300:CEREAL STRAW AND HUSKS, UNPREPARED, WHETHER	1,270	0
121410:ALFALFA MEAL AND PELLETS	31,822	0
121490:Other	148,800	0
130120:NATURAL GUM ARABIC	3,326	0
130190:NATURAL GUMS, RESINS, GUM-RESINS, BALSAMS	2,742	0
130213:EXTRACTS OF HOPS	1,797	0
130219:Other	18,903	0
130220:Pectic substances, pectinates and pectates	1,319	0
130231:AGAR-AGAR, WHETHER OR NOT MODIFIED	3,628	0
130232:Mucilages and thickeners, whether or not modified	15,925	1,588

	130239:MUCILAGES AND THICKENERS DERIVED FROM	126,180	0
	140110:BAMBOOS	5,059	0
	140120:RATTANS	10	0
	140190:REEDS, RUSHES, OSIER, RAFFIA, CLEANED, BLE	35,349	0
	140490:VEGETABLE PRODUCTS N.E.S	11,336	0
	150110:Lard	91,600	2,811
	150120:Other pig fat	5,016	180
	150190:	290	0
	150210:Tallow	47,864	0
	150290:Other	47,787	0
	150410:Fish-liver oils and their fractions	343	0
	150420:Fats and oils and their fractions, of fish, other f	1,109	0
	150430:Fats and oils and their fractions, of marine ma	555	0
	150500:Wool grease and fatty substances derived ther	420	0
	150790:Other	464	0
	150910:Virgin	1,154,919	36,637
	150990:OLIVE OIL AND FRACTIONS OBTAINED FROM T	27,939	134
	151000:Other oils and their fractions, obtained solely f	710,496	1,142
	151110:Crude oil	347	0
	151190:Other	535,804	0
	151211:Crude oil	2,399,389	28,841
	151219:Other	12,899,664	1
	151221:Crude oil, whether or not gossypol has been re	1,050	0
	151229:Other	170,992	1,875
	151311:Crude oil	53,094	0
	151319:Other	29,328	0
	151321:Crude oil	6,806	0
	151411:Crude oil	269	0
	151419:Other	6,098	0
	151491:Crude oil	79	0
	151499:Other	343	0
	151511:CRUDE LINSEED OIL	1,803	0
	151519:Other	10,215	0
	151529:Other	921	0
	151530:Castor oil and its fractions	475	0
	151550:Sesame oil and its fractions	15,597	0
	151590:Other	135,537	88,912
	151610:Animal fats and oils and their fractions	2,825	13,315
	151620:Vegetable fats and oils and their fractions	81,158	0
	151710:Margarine, excluding liquid margarine	1,931,924	0
	151790:Other	972,709	0
	151800:Animal, vegetable or microbial fats and oils an	116	102,767
	152000:GLYCEROL, CRUDE; GLYCEROL WATERS AND G	997	0
	152110:VEGETABLE WAXES, WHETHER OR NOT REFINED	1,722	0
	152200:Degras; residues resulting from the treatment	95	0
	160100:Sausages and similar products, of meat, meat	13,562,617	3,758,139
	160210:HOMOGENISED PREPARED MEAT, OFFAL OR B	1,398	0

	160220:Of liver of any animal	941,316	2,794
	160231:Of turkeys	661,871	0
	160232:Of fowls of the species Gallus domesticus	844,622	16,594
	160239:Other	2,138,192	0
	160241:Hams and cuts thereof	755,347	481,407
	160242:Shoulders and cuts thereof	72,808	299,951
	160249:Other, including mixtures	2,033,967	875,841
	160250:Of bovine animals	867,609	166,581
	160290:Other, including preparations of blood of any a	87,245	1,998
	160300:Extracts and juices of meat, fish or crustaceans	9,945	0
	160411:PREPARED OR PRESERVED SALMON, WHOLE O	3,094	0
	160412:Herring	31,574	0
	160413:Sardines, sardinella and brisling or sprats	1,073,599	47
	160414:Tunas, skipjack tuna and bonito (Sarda spp.)	2,156,086	12
	160415:Mackerel	194,871	0
	160416:PREPARED OR PRESERVED ANCHOVIES, WHOL	39,539	0
	160419:Other	62,520	0
	160420:Other prepared or preserved fish	1,467,283	0
	160431:	49,940	0
	160432:	25,991	0
	160510:CRAB, PREPARED OR PRESERVED	3,250	0
	160521:Not in airtight containers	46,892	0
	160529:	4,226	0
	160530:Lobster	1,211	0
	160540:CRUSTACEANS, PREPARED OR PRESERVED (EX	224	0
	160552:	1,437	1
	160553:Mussels	43,056	38
	160554:	67,268	0
	160555:	158,463	0
	160556:	2,423	0
	160559:	99	0
	160562:	1,498	0
	160569:	73,139	0
	170112:Beet sugar	20,819	375
	170114:Other cane sugar	87,165	0
	170191:REFINED CANE OR BEET SUGAR, CONTAINING	152,977	0
	170199:Other	5,277,632	7,651
	170211:LACTOSE IN SOLID FORM AND LACTOSE SYRUP	117	0
	170219:LACTOSE IN SOLID FORM AND LACTOSE SYRUP	1,063	0
	170220:Maple sugar and maple syrup	28,151	0
	170230:Glucose and glucose syrup, not containing fruc	23,378	0
	170240:Glucose and glucose syrup, containing in the d	5,207	0
	170250:CHEMICALLY PURE FRUCTOSE IN SOLID FORM	1,685	0
	170260:Other fructose and fructose syrup, containing f	12,769	0
	170290:Other, including invert sugar and other sugar a	83,065	0
	170310:CANE MOLASSES RESULTING FROM THE EXTRA	98	0
	170390:BEET MOLASSES RESULTING FROM THE EXTRA	993	0

170410:Chewing gum, whether or not sugar-coated	251,778	3,916
170490:Other	4,866,378	83,994
180100:COCOA BEANS, WHOLE OR BROKEN, RAW OR	2,441	0
180200:COCOA SHELLS, HUSKS, SKINS AND OTHER CO	15	0
180310:COCOA PASTE (EXCL. DEFATTED)	78,404	0
180320:COCOA PASTE, WHOLLY OR PARTLY DEFATTED	35	0
180400:COCOA BUTTER, FAT AND OIL	98,286	0
180500:COCOA POWDER, NOT CONTAINING ADDED S	302,050	12,106
180610:Cocoa powder, containing added sugar or othe	38,073	15
180620:Other preparations in blocks, slabs or bars wei	409,797	0
180631:CHOCOLATE AND OTHER PREPARATIONS CON	3,373,938	15,115
180632:Not filled	8,465,357	445,361
180690:Other	10,755,830	1,796,044
190110:FOOD PREPARATIONS FOR INFANT USE, PUT U	2,266,330	0
190120:MIXES AND DOUGHS OF FLOUR, GROATS, MEA	1,935,589	0
190190:Other	3,568,238	52,027
190211:UNCOOKED PASTA, NOT STUFFED OR OTHERW	194,971	54
190219:Other	2,497,907	2,171
190220:Stuffed pasta, whether or not cooked or other	142,095	0
190230:Other pasta	455,222	451
190240:Couscous	17,066	0
190300:TAPIOCA AND SUBSTITUTES THEREFOR PREPA	2,338	0
190410:Prepared foods obtained by the swelling or ro	4,009,433	1,685
190420:Prepared foods obtained from unroasted cere	885,726	56
190430:BULGUR WHEAT IN THE FORM OF WORKED GF	8,287	0
190490:Other	242,333	0
190510:CRISPBREAD	15,606	0
190520:Gingerbread and the like	125,484	0
190531:Sweet biscuits	12,741,996	40,717
190532:Waffles and wafers	5,819,103	738,252
190540:Rusks, toasted bread and similar toasted prod	1,978,431	0
190590:Other	11,742,459	130,868
200110:CUCUMBERS AND GHERKINS, PREPARED OR P	1,379,774	0
200190:Other	1,232,232	28,371
200210:Tomatoes, whole or in pieces	661,583	0
200290:Other	809,777	47,865
200310:Mushrooms of the genus Agaricus	268,636	0
200390:Other	82,630	148,338
200410:Potatoes	2,006,004	525
200490:Other vegetables and mixtures of vegetables	79,245	6,101
200510:HOMOGENISED VEGETABLES PUT UP FOR RETA	50,829	1,435
200520:Potatoes	3,471,149	9,129
200540:PEAS 'PISUM SATIVUM', PREPARED OR PRESEF	136,097	0
200551:SHELLED BEANS 'VIGNA SPP., PHASEOLUS SPP	99,684	0
200559:UNSHELLED BEANS 'VIGNA SPP., PHASEOLUS S	18,051	1,438
200560:ASPARAGUS, PREPARED OR PRESERVED OTHE	4,059	0
200570:OLIVES, PREPARED OR PRESERVED OTHERWISE	735,624	17

200580:SWEET CORN 'ZEA MAYS VAR. SACCHARATA',	122,908	0
200591:BAMBOO SHOOTS, PREPARED OR PRESERVED	450	0
200599:Other	1,758,348	15,425
200600:Vegetables, fruit, nuts, fruit-peel and other pa	33,801	19
200710:Homogenised preparations	456,536	59
200791:Citrus fruit	124,520	30
200799:Other	988,310	8,292
200811:Groundnuts	1,128,146	6,544
200819:Other, including mixtures	854,480	17,658
200820:Pineapples	111,692	0
200830:Citrus fruit	2,060	0
200840:Pears	7,294	0
200850:Apricots	6,457	0
200860:Cherries	59,542	428
200870:Peaches, including nectarines	24,430	0
200880:Strawberries	6,455	473
200893:Cranberries (Vaccinium macrocarpon, Vaccini	43,645	0
200897:Mixtures	116,474	0
200899:Other	126,281	11,507
200911:Frozen	53,499	43
200912:ORANGE JUICE, UNFERMENTED, BRIX VALUE <	786,729	0
200919:Other	10,207	545
200921:GRAPEFRUIT JUICE, UNFERMENTED, BRIX VAL	23,092	0
200929:Other	3,959	0
200931:Of a Brix value not exceeding 20	12,078	0
200941:Of a Brix value not exceeding 20	51,762	26
200949:Other	88,146	0
200950:Tomato juice	42,785	0
200971:Of a Brix value not exceeding 20	586,181	97
200979:Other	19,288	0
200981:Cranberry (Vaccinium macrocarpon, Vaccinium	683	0
200989:Other	94,104	1,470
200990:Mixtures of juices	957,973	20
210111:EXTRACTS, ESSENCES AND CONCENTRATES, OF	836,704	0
210112:Preparations with a basis of these extracts, ess	1,960,907	0
210120:Extracts, essences and concentrates, of tea or	74,479	588
210130:Roasted chicory and other roasted coffee subs	6,666	0
210210:Active yeasts	1,292,829	0
210220:Inactive yeasts; other single-cell micro-organis	69,132	0
210230:PREPARED BAKING POWDERS	241,334	0
210310:SOYA SAUCE	92,554	461
210320:TOMATO KETCHUP AND OTHER TOMATO SAU	1,938,769	9,248
210330:Mustard flour and meal and prepared mustard	200,804	0
210390:Other	5,614,944	1,568
210410:SOUPS AND BROTHS AND PREPARATIONS THE	1,757,219	1,922
210420:FOOD PREPARATIONS CONSISTING OF FINELY	248,830	0
210500:Ice cream and other edible ice, whether or not	7,003,512	49,693

	210610:Protein concentrates and textured protein sub	756,023	0
	210690:Other	30,192,400	167,274
	220110:Mineral waters and aerated waters	9,528,408	244,826
	220190:ORDINARY NATURAL WATER, NOT CONTAININ	142,933	12,190
	220210:WATERS, INCL. MINERAL AND AERATED, WITH	20,689,692	54,349
	220291:NON-ALCOHOLIC BEER <= 0.5% VOL ALC	131,787	0
	220299:Other	9,345,490	13,950
	220300:Beer made from malt	11,063,052	3,485,459
	220410:Sparkling wine	1,545,078	51,674
	220421:In containers holding 2 litres or less	5,458,213	11,862,061
	220422:In containers holding more than 2 litres but no	205,826	3,108
	220429:Other	486,209	300,805
	220430:Other grape must	0	14
	220510:In containers holding 2 litres or less	83,331	4,892
	220590:Other	0	0
	220600:Other fermented beverages (for example, cide	1,221,630	5,160
	220710:UNDENATURED ETHYL ALCOHOL, OF ACTUAL A	199,836	0
	220720:DENATURED ETHYL ALCOHOL AND OTHER SPIR	1,266	0
	220820:Spirits obtained by distilling grape wine or gra	586,406	780,425
	220830:Whiskies	2,025,124	14,584
	220840:Rum and other spirits obtained by distilling fer	300,404	290
	220850:Gin and Geneva	478,749	483
	220860:Vodka	982,853	4,022
	220870:Liqueurs and cordials	1,150,478	392
	220890:Other	2,865,365	100,794
	220900:Vinegar and substitutes for vinegar obtained f	282,655	4,446
	230110:FLOURS, MEALS AND PELLETS, OF MEAT OR OF	133,025	73,044
	230210:Of maize (corn)	1,369,331	0
	230230:Of wheat	2,431,051	0
	230240:Of other cereals	167,602	0
	230250:BRAN, SHARPS AND OTHER RESIDUES OF LEGU	42	0
	230310:Residues of starch manufacture and similar res	11,456	0
	230320:Beet-pulp, bagasse and other waste of sugar m	284,144	0
	230330:BREWING OR DISTILLING DREGS AND WASTE	187	0
	230400:OILCAKE AND OTHER SOLID RESIDUES, WHETH	1,134,110	0
	230630:OILCAKE AND OTHER SOLID RESIDUES, WHETH	569,226	0
	230649:OILCAKE AND OTHER SOLID RESIDUES, WHETH	7,640	0
	230650:OILCAKE AND OTHER SOLID RESIDUES, WHETH	860	0
	230690:Other	1,102	0
	230910:Dog or cat food, put up for retail sale	4,598,230	0
	230990:Other	15,935,270	810,564
	240110:Tobacco, not stemmed/stripped	0	10
	240120:Tobacco, partly or wholly stemmed/stripped	13,569	107,439
	240210:CIGARS, CHERROOTS AND CIGARILLOS CONTAIN	764,858	0
	240220:Cigarettes containing tobacco	15,297,282	571,912
	240290:CIGARS, CHERROOTS, CIGARILLOS AND CIGARET	0	6,959,064
	240311:	3,936	0

240319:Other	101,911	62,496
240399:Other	4,370,855	0
250100:Salt (including table salt and denatured salt) and	1,640,642	18,063
250200:UNROASTED IRON PYRITES	50	0
250300:Sulphur of all kinds, other than sublimed sulphur	3,780	0
250410:NATURAL GRAPHITE IN POWDER OR IN FLAKES	24,264	0
250510:SILICA SANDS AND QUARTZ SANDS, WHETHER OR NOT	276,337	1,310
250590:NATURAL SANDS OF ALL KINDS, WHETHER OR NOT	32,171	372,730
250610:QUARTZ (EXCL. QUARTZ SANDS)	1,230	0
250700:Kaolin and other kaolinic clays, whether or not	849	21
250810:BENTONITE	79,485	0
250830:FIRECLAY (EXCL. KAOLIN AND OTHER KAOLINIC CLAYS)	67	0
250840:CLAYS (EXCL. FIRECLAY, KAOLIN AND OTHER KAOLINIC CLAYS)	26,856	0
250870:CHAMOTTE OR DINAS EARTHS	14	0
250900:CHALK	991	1
251020:NATURAL CALCIUM PHOSPHATES AND NATURAL STRONTIUM	90	0
251110:NATURAL BARIUM SULPHATE 'BARYTES'	881,729	2,176
251200:SILICEOUS FOSSIL MEALS, E.G. KIESELGUHR, TRIPOLI	20,729	0
251310:PUMICE STONE	1,340	0
251320:EMERY; NATURAL CORUNDUM, NATURAL GARNET	22,346	360
251400:SLATE, WHETHER OR NOT ROUGHLY TRIMMED	10,196	0
251511:MARBLE AND TRAVERTINE, CRUDE OR ROUGHLY TRIMMED	93,035	581,661
251512:MARBLE AND TRAVERTINE, MERELY CUT, BY SAWING OR OTHER	185,292	11,035
251520:ECAUSSINE AND OTHER CALCAREOUS MONUMENTAL STONES	17,606	174,834
251611:GRANITE, CRUDE OR ROUGHLY TRIMMED (EXCLUDING MARBLE)	158,303	0
251612:GRANITE, MERELY CUT, BY SAWING OR OTHER	72,199	0
251620:SANDSTONE, WHETHER OR NOT ROUGHLY TRIMMED	24,843	0
251690:PORPHYRY, BASALT AND OTHER MONUMENTAL STONES	104,469	16,544
251710:Pebbles, gravel, broken or crushed stone, of all kinds	650,726	806,756
251720:MACADAM OF SLAG, DROSS OR SIMILAR INDUSTRIAL WASTE	15,705	0
251741:MARBLE GRANULES, CHIPPINGS AND POWDER	95,765	0
251749:GRANULES, CHIPPINGS AND POWDER, WHETHER OR NOT	46,590	0
251810:CRUDE DOLOMITE, NOT CALCINED OR NOT SIMILAR	14	0
251990:Other	2,844	0
252010:GYPSUM; ANHYDRITE	2,313	0
252020:PLASTERS CONSISTING OF CALCINED GYPSUM	76,799	0
252210:QUICKLIME	15,575	0
252220:SLAKED LIME	590,794	0
252230:HYDRAULIC LIME (EXCL. PURE CALCIUM OXIDE)	65,298	0
252310:CEMENT CLINKERS	207,069	0
252321:WHITE PORTLAND CEMENT, WHETHER OR NOT COLOURED	3,192,009	0
252329:PORTLAND CEMENT (EXCL. WHITE, WHETHER OR NOT	18,242,751	178
252330:ALUMINOUS CEMENT	544	0
252390:CEMENT, WHETHER OR NOT COLOURED (EXCLUDING PORTLAND	7,581,209	0
252620:NATURAL STEATITE AND TALC, CRUSHED OR POWDERED	214	0
252800:	68,332	0
253010:VERMICULITE, PERLITE AND CHLORITES, UNEXTRACTED	4,880	0

253090:ARSENIC SULFIDES, ALUNITE, POZZUOLANA, E	50,208	643
260111:NON-AGGLOMERATED IRON ORES AND CONC	182,725	0
260600:ALUMINIUM ORES AND CONCENTRATES	0	9,819,417
260800:ZINC ORES AND CONCENTRATES	0	13,836,125
261000:CHROMIUM ORES AND CONCENTRATES	10,980	0
261800:GRANULATED SLAG 'SLAG SAND' FROM THE M	27,826	0
262040:ASH AND RESIDUES CONTAINING MAINLY ALU	0	86,779
262190:SLAG AND ASH, INCL. SEAWEED ASH 'KELP' (EX	740	0
270111:ANTHRACITE, WHETHER OR NOT PULVERISED,	66,968	0
270120:BRIQUETTES, OVOIDS AND SIMILAR SOLID FUE	0	5,010
270210:LIGNITE, WHETHER OR NOT PULVERISED, NON	0	6,853,847
270300:PEAT, INCL. PEAT LITTER, WHETHER OR NOT A	801,093	0
270400:Coke and semi-coke of coal, of lignite or of pea	5,892,048	1,465
270730:Xylol (xylenes)	512	0
270810:PITCH OBTAINED FROM COAL TAR OR FROM C	868,681	50
271012:Light oils and preparations	22,206,658	4,911
271019:Other	159,846,067	9,724,104
271020:Petroleum oils and oils obtained from bitumin	204,369	40
271091:WASTE OILS CONTAINING POLYCHLORINATED	0	200
271099:WASTE OILS CONTAINING MAINLY PETROLEUM	2,130	18,598
271111:NATURAL GAS, LIQUEFIED	209,867	0
271112:Propane	2,155,885	318
271113:Butanes	6,030,736	244
271114:ETHYLENE, PROPYLENE, BUTYLENE AND BUTAN	10,146	0
271119:GASEOUS HYDROCARBONS, LIQUEFIED, N.E.S.	480,248	0
271121:NATURAL GAS IN GASEOUS STATE	2,463,868	0
271129:HYDROCARBONS IN GASEOUS STATE, N.E.S. (E	382,862	0
271210:Petroleum jelly	7,357	0
271220:Paraffin wax containing by weight less than 0,	18,299	0
271290:Other	31,351	0
271312:PETROLEUM COKE, CALCINED	650	0
271320:PETROLEUM BITUMEN	11,571,026	0
271390:Other residues of petroleum oils or of oils obta	0	131,309
271490:BITUMEN AND ASPHALT, NATURAL; ASPHALTI	932,420	0
271500:BITUMINOUS MASTICS, CUT-BACKS AND OTHE	660,499	0
271600:ELECTRICAL ENERGY	70,402,874	64,142,186
280110:CHLORINE	68,474	0
280120:IODINE	904	0
280200:SULPHUR, SUBLIMED OR PRECIPITATED; COLLO	101	0
280300:CARBON "CARBON BLACKS AND OTHER FORM	0	10
280410:HYDROGEN	48	0
280421:ARGON	63,717	450
280429:Other	108,703	0
280430:NITROGEN	53,112	0
280440:OXYGEN	492,924	1,200
280469:SILICON CONTAINING < 99,99% BY WEIGHT OF	0	21,142
280511:SODIUM	90	0

280512:CALCIUM	15	0
280610:HYDROGEN CHLORIDE 'HYDROCHLORIC ACID'	79,948	0
280620:CHLOROSULPHURIC ACID	568	0
280700:SULPHURIC ACID; OLEUM	33,284	0
280800:NITRIC ACID; SULPHONITRIC ACIDS	17,451	0
280920:PHOSPHORIC ACID; POLYPHOSPHORIC ACIDS,	5,256	0
281000:Oxides of boron; boric acids	32,693	0
281119:Other	1,624	0
281121:CARBON DIOXIDE	61,529	160
281122:SILICON DIOXIDE	151,151	12,340
281129:Other	22,239	0
281290:HALIDES AND HALIDE OXIDES OF NON-METALS	8,869	0
281310:CARBON DISULPHIDE	131	0
281410:ANHYDROUS AMMONIA	3,986	156
281420:AMMONIA IN AQUEOUS SOLUTION	2,124	0
281511:SODIUM HYDROXIDE 'CAUSTIC SODA' SOLID	82,038	0
281512:SODIUM HYDROXIDE 'CAUSTIC SODA' IN AQUE	100,524	1,724
281520:POTASSIUM HYDROXIDE "CAUSTIC POTASH"	6,926	952
281530:PEROXIDES OF SODIUM OR POTASSIUM	65	0
281610:HYDROXIDE AND PEROXIDE OF MAGNESIUM	256,526	0
281700:ZINC OXIDE; ZINC PEROXIDE	1,131	0
281810:Artificial corundum, whether or not chemically	3,502	0
281820:ALUMINIUM OXIDE (EXCL. ARTIFICIAL CORUNDUM)	23,599,385	0
281830:ALUMINIUM HYDROXIDE	596	0
281910:CHROMIUM TRIOXIDE	47	0
281990:Other	8,904	0
282090:Other	71,995	13
282110:IRON OXIDES AND HYDROXIDES	11,551	0
282120:EARTH COLOURS CONTAINING >= 70% BY WEIGHT	1,707	0
282510:HYDRAZINE AND HYDROXYLAMINE AND THEIR	433	0
282590:Other	188	0
282612:FLUORIDE OF ALUMINIUM	700,066	0
282630:SODIUM HEXAFLUOROALUMINATE 'SYNTHETIC	39,643	0
282690:Other	10,126	0
282710:AMMONIUM CHLORIDE	93,854	0
282720:CALCIUM CHLORIDE	59,670	0
282731:MAGNESIUM CHLORIDE	9,976	0
282732:ALUMINIUM CHLORIDE	24,758	0
282739:Other	167,889	173
282749:Other	36,032	0
282751:BROMIDES OF SODIUM OR OF POTASSIUM	304	0
282760:IODIDES AND IODIDE OXIDES	1,611	0
282810:CALCIUM HYPOCHLORITES, INCL. COMMERCIAL	912	0
282890:HYPOCHLORITES, CHLORITES AND HYPOBROM	191,537	0
282911:CHLORATE OF SODIUM	1,067	0
282919:CHLORATES (EXCL. SODIUM)	31	0
282990:Other	431,237	1,579,056

283110:DITHIONITE AND SULFOXYLATE OF SODIUM	63	0
283210:SODIUM SULPHITES	105,549	0
283220:SULPHITES (EXCL. SODIUM)	24,433	0
283230:THIOSULPHATES	1,141	0
283311:DISODIUM SULPHATE	295	0
283319:SODIUM SULPHATES (EXCL. DISODIUM)	10,125	0
283321:SULPHATE OF MAGNESIUM	3,417	0
283322:SULPHATE OF ALUMINIUM	1,083	0
283325:SULPHATES OF COPPER	156,708	0
283329:Other	40,820	0
283330:ALUMS	225	0
283340:PEROXOSULPHATES 'PERSULPHATES'	19	0
283410:NITRITES	140	0
283421:NITRATE OF POTASSIUM	12,079	0
283429:Other	351	4,320
283510:PHOSPHINATES 'HYPOPHOSPHITES' AND PHOS	5,100	0
283522:MONO- OR DISODIUM PHOSPHATE	1,718	0
283524:PHOSPHATES OF POTASSIUM	7,530	0
283525:CALCIUM HYDROGENORTHOPHOSPHATE "DIC	3,407	0
283526:PHOSPHATES OF CALCIUM (EXCL. CALCIUM HY	79,707	0
283529:Other	1,092	0
283539:POLYPHOSPHATES, WHETHER OR NOT CHEMIC	5,589	0
283620:DISODIUM CARBONATE	6,936	0
283630:SODIUM HYDROGENCARBONATE 'SODIUM BIC	110,192	0
283640:POTASSIUM CARBONATES	97	0
283650:CALCIUM CARBONATE	6,660	0
283660:BARIUM CARBONATE	40	0
283691:LITHIUM CARBONATES	506	0
283699:Other	140	0
283720:COMPLEX CYANIDES	71	0
283911:METASILICATES OF SODIUM, INCL. COMMERC	79	0
283919:SILICATES OF SODIUM, INCL. COMMERCIAL SIL	12,823	0
283990:SILICATES, INCL. COMMERCIAL ALKALI METAL	8,679	0
284011:ANHYDROUS DISODIUM TETRABORATE 'REFIN	28	0
284019:Other	56	0
284020:Other borates	7,406	0
284150:CHROMATES AND DICHROMATES; PEROXOCH	166	0
284161:POTASSIUM PERMANGANATE	4,415	0
284169:MANGANITES, MANGANATES AND PERMANG	66	0
284170:MOLYBDATES	255	0
284180:TUNGSTATES 'WOLFRAMATES'	365	0
284190:Other	66	0
284210:DOUBLE OR COMPLEX SILICATES OF INORGAN	35	0
284290:Other	444	0
284310:Colloidal precious metals	104	0
284321:SILVER NITRATE	453	0
284329:SILVER COMPOUNDS, INORGANIC OR ORGANI	950	0

284390:Other compounds; amalgams	353	0
284440:Radioactive elements and isotopes and compo	46,114	27,705
284590:Other	1,812	0
284690:Other	42	0
284700:HYDROGEN PEROXIDE, WHETHER OR NOT SOL	88,936	0
284910:CARBIDES OF CALCIUM, WHETHER OR NOT CH	570	0
284920:CARBIDES OF SILICON, WHETHER OR NOT CHE	592	0
285000:Hydrides, nitrides, azides, silicides and borides	55	0
285210:	490	0
285310:CYANOGEN CHLORIDE "CHLORCYAN"	118	0
285390:Other	52,097	245
290110:SATURATED ACYCLIC HYDROCARBONS	5,015	0
290122:PROPENE 'PROPYLENE'	7,928	0
290129:HYROCARBONS, ACYCLIC, UNSATURATED (EXC	26,587	600
290211:CYCLOHEXANE	258	0
290219:CYCLANES, CYCLENES AND CYCLOTERPENES (E	39	0
290220:BENZENE	375	0
290230:TOLUENE	483	0
290244:MIXED XYLENE ISOMERS	1,168	0
290250:STYRENE	1,332	0
290290:CYCLIC HYDROCARBONS (EXCL. CYCLANES, CYC	6,952	0
290312:DICHLOROMETHANE 'METHYLENE CHLORIDE'	492	0
290313:CHLOROFORM 'TRICHLOROMETHANE'	505	0
290323:TETRACHLOROETHYLENE 'PERCHLOROETHYLEN	5,030	0
290329:UNSATURATED CHLORINATED DERIVATIVES O	1,365	0
290339:Other	34,179	0
290371:	6,878	0
290399:Other	87	0
290410:DERIVATIVES OF HYDROCARBONS CONTAININ	17	0
290420:DERIVATIVES OF HYDROCARBONS CONTAININ	126,237	0
290511:METHANOL 'METHYL ALCOHOL'	44,675	0
290512:PROPAN-1-OL 'PROPYL ALCOHOL' AND PROPA	24,383	0
290513:BUTAN-1-OL 'N-BUTYL ALCOHOL'	11	0
290519:SATURATED MONOHYDRIC ACYCLIC ALCOHOL	2,236	0
290531:ETHYLENE GLYCOL 'ETHANEDIOL'	743	0
290532:PROPYLENE GLYCOL 'PROPANE-1,2-DIOL'	1,949	0
290539:Other	75	0
290543:MANNITOL	113,467	0
290545:GLYCEROL	6,233	0
290559:Other	2,892	0
290611:MENTHOL	4,883	0
290613:Sterols and inositols	165	0
290619:CYCLANIC, CYCLENIC OR CYCLOTERPENIC ALCO	23	0
290629:AROMATIC CYCLIC ALCOHOLS AND THEIR HAL	833	0
290711:PHENOL 'HYDROXYBENZENE' AND ITS SALTS	50	0
290712:CREOLS AND THEIR SALTS	23	0
290721:RESORCINOL AND ITS SALTS	176	0

290911:DIETHYL ETHER	645	0
290941:2,2'-OXYDIETHANOL 'DIETHYLENE GLYCOL, DIC	34	0
290943:MONOBUTYL ETHERS OF ETHYLENE GLYCOL O	488	0
290944:MONOALKYLEETHERS OF ETHYLENE GLYCOL OR	534	0
290949:Other	10,547	0
290960:Alcohol peroxides, ether peroxides, acetal and	1,223	0
291090:EPOXIDES, EPOXYALCOHOLS, EPOXYPHENOLS,	778,480	0
291211:METHANAL 'FORMALDEHYDE'	121	0
291219:ACYCLIC ALDEHYDES, WITHOUT OTHER OXYGE	10,149	0
291221:BENZALDEHYDE	50	0
291229:CYCLIC ALDEHYDES, WITHOUT OTHER OXYGEN	21,959	0
291241:VANILLIN '4-HYDROXY-3-METHOXYBENZALDEH	4,101	0
291300:HALOGENATED, SULPHONATED, NITRATED OR	50	0
291411:ACETONE	13,995	0
291412:BUTANONE 'METHYL ETHYL KETONE'	4,402	0
291419:Other	55	0
291439:KETONES, AROMATIC, WITHOUT OTHER OXYG	254	0
291450:KETONE-PHENOLS AND KETONES WITH OTHER	82	0
291462:COENZYME Q10 "UBIDECARENONE "INN""	27	0
291479:HALOGENATED, SULPHONATED, NITRATED OR	451	0
291511:FORMIC ACID	284	0
291512:SALTS OF FORMIC ACID	494	0
291513:ESTERS OF FORMIC ACID	200	0
291521:ACETIC ACID	192,480	0
291529:SALTS OF ACETIC ACID (EXCL. SODIUM AND CO	332	0
291531:ETHYL ACETATE	299	0
291533:N-BUTYL ACETATE	32	0
291539:ESTERS OF ACETIC ACID (EXCL. ETHYL, VINYL, N	130	7,090
291540:MONO- DI- OR TRICHLOROACETIC ACIDS, THEI	98	0
291550:PROPIONIC ACID, ITS SALTS AND ESTERS	5,200	0
291560:Butanoic acids, pentanoic acids, their salts and	15	0
291570:Palmitic acid, stearic acid, their salts and ester	963	0
291590:Other	7,296	1,415
291614:ESTERS OF METHACRYLIC ACID	171	0
291615:OLEIC, LINOLEIC OR LINOLENIC ACIDS, THEIR S	18	0
291619:Other	9,548	0
291631:BENZOIC ACID, ITS SALTS AND ESTERS	7,932	0
291632:BENZOYL PEROXIDE AND BENZOYL CHLORIDE	41,676	0
291711:OXALIC ACID, ITS SALTS AND ESTERS	5,589	0
291714:MALEIC ANHYDRIDE	646	0
291719:Other	23	0
291733:DINONYL OR DIDECYL ORTHOPHTHALATES	33	0
291734:ESTERS OF ORTHOPHTHALIC ACID (EXCL. DIBU	16	0
291739:Other	1,093	0
291811:LACTIC ACID, ITS SALTS AND ESTERS	22,823	0
291812:TARTARIC ACID	44,738	0
291813:SALTS AND ESTERS OF TARTARIC ACID	4,387	0

291814:CITRIC ACID	72,148	0
291815:SALTS AND ESTERS OF CITRIC ACID	4,354	0
291819:Other	434	0
291821:SALICYLIC ACID AND ITS SALTS	697	0
291823:ESTERS OF SALICYLIC ACID AND THEIR SALTS (E	195	0
291829:CARBOXYLIC ACIDS WITH PHENOL FUNCTION	1,990	0
291830:CARBOXYLIC ACIDS WITH ALDEHYDE OR KETO	80	0
291899:Other	43	0
291990:PHOSPHORIC ESTERS AND THEIR SALTS, INCL.	2,744	0
292090:Other	412	0
292119:Other	6,427	0
292122:HEXAMETHYLENEDIAMINE AND ITS SALTS	198,214	0
292129:ACYCLIC POLYAMINES AND THEIR DERIVATIVE	341	0
292141:ANILINE AND ITS SALTS	104	0
292143:TOLUIDINES AND THEIR DERIVATIVES; SALTS T	39	0
292145:1-NAPHTHYLAMINE 'ALPHA-NAPHTHYLAMINE	489	0
292149:AROMATIC MONOAMINES AND DERIVATIVES;	18	0
292151:o-, m-, p-Phenylenediamine, diaminotoluenes	176	0
292159:Other	297	0
292211:MONOETHANOLAMINE AND ITS SALTS	19,525	0
292219:Other	305	0
292229:AMINO-NAPHTHOLS AND OTHER AMINO-PHE	161	0
292239:AMINO-ALDEHYDES, AMINO-KETONES AND AM	78	0
292241:LYSINE AND ITS ESTERS; SALTS THEREOF	51,184	0
292242:GLUTAMIC ACID AND ITS SALTS	4,920	0
292249:Other	101,732	0
292250:AMINO-ALCOHOL-PHENOLS, AMINO-ACID-PH	61,390	0
292320:LECITHINS AND OTHER PHOSPHOAMINOLIPID	10,116	0
292390:QUATERNARY AMMONIUM SALTS AND HYDRO	27,623	0
292412:FLUOROACETAMIDE "ISO", MONOCROTOPHO	45	0
292419:ACYCLIC AMIDES, INCL. ACYCLIC CARBAMATES	3,159	0
292429:Other	10,733	0
292519:Other	815	0
292529:IMINES AND THEIR DERIVATIVES; SALTS THERE	26,030	0
292690:Other	3,002	0
292700:DIAZO-, AZO- OR AZOXY-COMPOUNDS	84	0
292800:Organic derivatives of hydrazine or of hydroxy	97,077	0
292910:ISOCYANATES	5,040	0
292990:COMPOUNDS WITH NITROGEN FUNCTION (EX	62	0
293040:Methionine	62,125	0
293090:Other	73,446	0
293132:DIMETHYL PROPYLPHOSPHONATE	328	0
293139:	6,130	0
293190:Other	105,605	0
293211:TETRAHYDROFURAN	122	0
293212:2-FURALDEHYDE 'FURFURALDEHYDE'	31	0
293219:HETEROCYCLIC COMPOUNDS WITH OXYGEN H	112	0

293220:Lactones	2,267	0
293299:HETEROCYCLIC COMPOUNDS WITH OXYGEN H	1,509	0
293311:Phenazone (antipyrin) and its derivatives	77	0
293319:Other	256	0
293329:Other	318,199	0
293349:Other	40,655	0
293359:Other	995	0
293361:MELAMINE	57	0
293369:Other	129,686	0
293391:Alprazolam (INN), camazepam (INN), chlordiaz	5,641	0
293399:Other	47,298	0
293499:Other	57,686	0
293510:N-METHYLPERFLUOROOCCTANE SULPHONAMID	101	0
293590:Other	139	0
293621:VITAMINS A AND THEIR DERIVATIVES, USED PR	4,900	0
293622:VITAMIN B1 AND ITS DERIVATIVES, USED PRIM	1,161	0
293623:VITAMIN B2 AND ITS DERIVATIVES, USED PRIM	624	0
293624:D-PANTOTHENIC OR DL-PANTOTHENIC ACID 'V	17,725	0
293625:VITAMIN B6 AND ITS DERIVATIVES, USED PRIM	647	0
293626:VITAMIN B12 AND ITS DERIVATIVES, USED PRI	6,182	0
293627:VITAMIN C AND ITS DERIVATIVES, USED PRIMA	45,326	0
293628:VITAMIN E AND ITS DERIVATIVES, USED PRIMA	1,446	0
293629:VITAMINS AND THEIR DERIVATIVES, USED PRIM	9,525	0
293690:MIXTURES OF VITAMINS AND PROVITAMINS, V	12,446	0
293721:CORTISONE, HYDROCORTISONE, PREDNISONE	178	0
293722:HALOGENATED DERIVATIVES OF CORTICOSTER	190	0
293723:OESTROGENS AND PROGESTOGENS	77	0
293729:STEROIDAL HORMONES, THEIR DERIVATIVES A	234	0
293790:HORMONES, NATURAL OR REPRODUCED BY SY	1,996	0
293890:Other	2,152	0
293941:EPHEDRINE AND ITS SALTS	27,753	0
293942:PSEUDOEPHEDRINE 'INN' AND ITS SALTS	35,340	0
293962:ERGOTAMINE 'INN' AND ITS SALTS	9,114	0
293979:Other	113	0
293980:NON-VEGETAL ALKALOIDS, NATURAL OR REPR	271	0
294000:SUGARS, CHEMICALLY PURE (EXCL. SUCROSE,	249	0
294110:PENICILLINS AND THEIR DERIVATIVES WITH A	2,070	0
294120:Streptomycins and their derivatives; salts ther	76	0
294140:CHLORAMPHENICOL AND ITS DERIVATIVES; SA	558	0
294190:ANTIBIOTICS (EXCL. PENICILLINS AND THEIR D	1,416,746	100,810
294200:SEPARATE CHEMICALLY DEFINED ORGANIC CO	12,284	0
300190:Other	2,716	0
300212:ANTISERA AND OTHER BLOOD FRACTIONS	1,297,470	0
300215:IMMUNOLOGICAL PRODUCTS, PUT UP IN MEA	27,498,918	0
300219:IMMUNOLOGICAL PRODUCTS, N.E.S. (CODE PC	349,446	0
300220:VACCINES FOR HUMAN MEDICINE	22,713,140	20
300230:VACCINES FOR VETERINARY MEDICINE	126,216	0

300290:Other	609,044	248
300390:MEDICAMENTS CONSISTING OF TWO OR MOR	240,424	0
300410:MEDICAMENTS CONTAINING PENICILLINS OR	694,282	8,440
300420:MEDICAMENTS CONTAINING ANTIBIOTICS, PU	4,308,502	19,114
300431:MEDICAMENTS CONTAINING INSULIN BUT NO	2,782,147	0
300432:MEDICAMENTS CONTAINING CORTICOSTEROI	3,641,848	0
300439:MEDICAMENTS CONTAINING HORMONES OR	3,906,714	221
300442:MEDICAMENTS CONTAINING PSEUDOEPHEDR	1,728,089	0
300449:MEDICAMENTS CONTAINING ALKALOIDS OR D	1,620,415	24
300450:MEDICAMENTS CONTAINING PROVITAMINS, V	818,444	5,647
300460:MEDICAMENTS CONTAINING ANY OF THE FOL	2,763	0
300490:MEDICAMENTS CONSISTING OF MIXED OR UN	76,473,763	22,730,839
300510:ADHESIVE DRESSINGS AND OTHER ARTICLES H	348,182	0
300590:Other	899,609	1,547
300610:Sterile surgical catgut, similar sterile suture ma	631,742	0
300620:REAGENTS FOR DETERMINING BLOOD GROUPS	544	0
300630:OPACIFYING PREPARATIONS FOR X-RAY EXAM	1,907,582	0
300640:DENTAL CEMENTS AND OTHER DENTAL FILLING	254,074	0
300650:FIRST-AID BOXES AND KITS	22,038	59
300660:CHEMICAL CONTRACEPTIVE PREPARATIONS B	115,581	0
300670:GEL PREPARATIONS DESIGNED TO BE USED IN	11,369	0
300691:APPLIANCES IDENTIFIABLE FOR OSTOMY USE	211,992	0
300692:WASTE PHARMACEUTICALS	0	200
310100:ANIMAL OR VEGETABLE FERTILISERS, WHETHE	276,040	23,660
310210:Urea, whether or not in aqueous solution	109,857	0
310221:AMMONIUM SULPHATE (EXCL. THAT IN PELLE	4,863	0
310229:DOUBLE SALTS AND MIXTURES OF AMMONIU	1,656	0
310230:Ammonium nitrate, whether or not in aqueou	265,706	0
310240:Mixtures of ammonium nitrate with calcium ca	242,187	0
310260:DOUBLE SALTS AND MIXTURES OF CALCIUM N	11,317	0
310280:MIXTURES OF UREA AND AMMONIUM NITRAT	89	0
310290:MINERAL OR CHEMICAL NITROGEN FERTILISE	60,466	0
310319:SUPERPHOSPHATES (EXCL. SUCH PRODUCTS C	2,329	0
310390:MINERAL OR CHEMICAL PHOSPHATIC FERTILIS	386	0
310420:Potassium chloride	1,207	0
310430:POTASSIUM SULPHATE (EXCL. THAT IN PELLET	9,084	0
310490:POTASSIUM MAGNESIUM SULPHATE AND MIX	4,038	0
310510:MINERAL OR CHEMICAL FERTILISERS OF ANIM	125,346	0
310520:Mineral or chemical fertilisers containing the t	2,043,139	0
310540:AMMONIUM DIHYDROGENORTHOPHOSPHAT	4,700	0
310559:MINERAL OR CHEMICAL FERTILISERS CONTAIN	1,210	0
310560:MINERAL OR CHEMICAL FERTILISERS CONTAIN	1,015	0
310590:Other	144,199	0
320110:QUEBRACHO EXTRACT	32,451	0
320190:Other	4,598	0
320290:INORGANIC TANNING SUBSTANCES; TANNING	2,506	0
320300:Colouring matter of vegetable or animal origin	66,433	0

320411:SYNTHETIC ORGANIC DISPERSE DYES; PREPARA	20,303	5,845
320412:SYNTHETIC ORGANIC ACID DYES, WHETHER OF	5,388	0
320413:BASIC SYNTHETIC ORGANIC DYES; PREPARATIO	29,764	0
320416:SYNTHETIC ORGANIC REACTIVE DYES; PREPAR	489	0
320417:SYNTHETIC ORGANIC PIGMENTS; PREPARATIO	16,688	0
320419:SYNTHETIC ORGANIC COLOURING MATTER (EX	21,491	3,509
320420:SYNTHETIC ORGANIC PRODUCTS OF A KIND US	81	0
320490:SYNTHETIC ORGANIC PRODUCTS OF A KIND US	13,162	0
320500:COLOUR LAKES (OTHER THAN CHINESE OR JAP	15,769	0
320611:PIGMENTS AND PREPARATIONS BASED ON TIT	1,809	0
320619:PIGMENTS AND PREPARATIONS BASED ON TIT	103,269	0
320620:PIGMENTS AND PREPARATIONS OF A KIND US	47	0
320641:ULTRAMARINE AND PREPARATIONS BASED TH	19	0
320649:Other	251,289	0
320650:INORGANIC PRODUCTS OF A KIND USED AS LU	799	0
320710:PREPARED PIGMENTS, PREPARED OPACIFIERS,	17,772	0
320720:Vitrifiable enamels and glazes, engobes (slips)	3,876	0
320730:LIQUID LUSTRES AND SIMILAR PREPARATIONS	645	0
320740:Glass frit and other glass, in the form of powde	16,189	0
320810:Based on polyesters	621,534	0
320820:Based on acrylic or vinyl polymers	1,328,259	10
320890:Other	2,754,767	18,517
320910:PAINTS AND VARNISHES, INCL. ENAMELS AND	1,406,755	2,378
320990:PAINTS AND VARNISHES, INCL. ENAMELS AND	749,412	1,035
321000:Other paints and varnishes (including enamels	147,499	67
321100:PREPARED DRIERS	1,710	60
321210:STAMPING FOILS OF A KIND USED IN THE PRIN	44,407	0
321290:PIGMENTS, INCL. METALLIC POWDERS AND FL	214,854	0
321310:SETS OF ARTIST'S, STUDENT'S OR SIGNBOARD	109,431	305
321390:ARTIST'S, STUDENT'S OR SIGNBOARD PAINTER	174,994	636
321410:Glaziers' putty, grafting putty, resin cements, c	6,919,234	30,183
321490:NON-REFRACTORY SURFACING PREPARATION	12,667,864	6,486
321511:BLACK PRINTING INK, WHETHER OR NOT CON	169,703	0
321519:PRINTING INK, WHETHER OR NOT CONCENTRA	527,537	3,373
321590:Other	820,301	849
330112:Of orange	54	0
330113:Of lemon	244	0
330119:Other	248	0
330124:Of peppermint (Mentha piperita)	39	0
330125:Of other mints	161	0
330129:Other	116,247	1,401,256
330190:Other	24,397	234
330210:Of a kind used in the food or drink industries	108,701	0
330290:Other	49,598	3,001
330300:Perfumes and toilet waters	3,853,054	373,163
330410:LIP MAKE-UP PREPARATIONS	544,210	9,055
330420:EYE MAKE-UP PREPARATIONS	825,324	3,760

	330430:MANICURE OR PEDICURE PREPARATIONS	561,522	11,790
	330491:MAKE-UP OR SKIN CARE POWDERS, INCL. BAB	403,706	15,447
	330499:BEAUTY OR MAKE-UP PREPARATIONS AND PR	10,983,910	119,496
	330510:SHAMPOOS	3,206,586	19,997
	330520:PREPARATIONS FOR PERMANENT WAVING OR	4,869	0
	330530:HAIR LACQUERS	117,455	0
	330590:PREPARATIONS FOR USE ON THE HAIR (EXCL. S	3,047,283	7,204
	330610:DENTIFRICES, INCL. THOSE USED BY DENTAL P	1,712,720	8,195
	330620:YARN USED TO CLEAN BETWEEN THE TEETH 'D	48,924	105
	330690:PREPARATIONS FOR ORAL OR DENTAL HYGIEN	432,154	13,771
	330710:SHAVING PREPARATIONS, INCL. PRE-SHAVE A	613,957	249
	330720:PERSONAL DEODORANTS AND ANTIPERSPIRAN	2,204,058	86
	330730:PERFUMED BATH SALTS AND OTHER BATH AN	634,359	874
	330741:AGARBATTI' AND OTHER ODORIFEROUS PREPA	36,717	172
	330749:PREPARATIONS FOR PERFUMING OR DEODOR	748,904	1,808
	330790:DEPILATORIES AND OTHER PERFUMERY, TOILE	1,504,318	9,476
	340111:SOAP AND ORGANIC SURFACE-ACTIVE PRODU	1,639,417	8,867
	340119:SOAP AND ORGANIC SURFACE-ACTIVE PRODU	848,442	3,604
	340120:Soap in other forms	542,087	2,689
	340130:ORGANIC SURFACE-ACTIVE PRODUCTS AND P	1,680,755	20,985
	340211:Anionic	11,968	0
	340212:CATIONIC ORGANIC SURFACE-ACTIVE AGENTS	8,052	0
	340213:NON-IONIC ORGANIC SURFACE-ACTIVE AGENT	50,356	0
	340219:ORGANIC SURFACE-ACTIVE AGENTS, WHETHE	54,683	0
	340220:Preparations put up for retail sale	14,765,464	8,961
	340290:Other	1,415,337	10,306
	340311:TEXTILE LUBRICANT PREPARATIONS AND PREP	10,401	0
	340319:Other	498,705	2,207
	340391:TEXTILE LUBRICANT PREPARATIONS AND PREP	181,134	18,488
	340399:LUBRICANT PREPARATIONS, INCL. CUTTING-O	276,305	7,402
	340420:POLY'OXYETHYLENE' [POLYETHYLENE GLYCOL]	194	0
	340490:ARTIFICIAL WAXES AND PREPARED WAXES (EX	84,566	88
	340510:POLISHES, CREAMS AND SIMILAR PREPARATIO	84,503	693
	340520:POLISHES, CREAMS AND SIMILAR PREPARATIO	76,243	1,961
	340530:POLISHES AND SIMILAR PREPARATIONS FOR C	287,538	5,395
	340540:SCOURING PASTES AND POWDERS AND OTHE	224,089	0
	340590:Other	231,401	557
	340600:CANDLES AND THE LIKE	400,888	5,322
	340700:MODELLING PASTES, INCL. THOSE PUT UP FOR	207,914	993
	350190:Other	49,988	0
	350211:Dried	176	0
	350220:Milk albumin, including concentrates of two or	262	0
	350300:Gelatin (including gelatin in rectangular (includ	47,675	0
	350400:Peptones and their derivatives; other protein s	219,362	0
	350510:Dextrins and other modified starches	27,029	0
	350520:Glues	36,083	23,680
	350610:PRODUCTS SUITABLE FOR USE AS GLUES OR A	609,150	14,379

350691:Adhesives based on polymers of headings 390	885,837	15,581
350699:GLUES, PREPARED, AND OTHER PREPARED AD	658,927	8,027
350710:RENNET AND CONCENTRATES THEREOF	85,240	43,368
350790:Other	49,942	0
360200:PREPARED EXPLOSIVES (EXCL. PROPELLENT PO	2,053,899	297,854
360300:Safety fuses; detonating fuses; percussion or d	392,738	6,225
360410:FIREWORKS	220,924	13,933
360490:SIGNALLING FLARES, RAIN ROCKETS, FOG SIGN	4,865	1,210,146
360500:MATCHES (EXCL. PYROTECHNIC ARTICLES OF H	32,050	0
360610:LIQUID OR LIQUEFIED-GAS FUELS IN CONTAIN	13,337	25
360690:Other	277,939	0
370110:PHOTOGRAPHIC PLATES AND FILM IN THE FLA	73,451	0
370120:INSTANT PRINT FILM IN THE FLAT, SENSITISED	1,713	0
370130:PHOTOGRAPHIC PLATES AND FILM IN THE FLA	294,546	4,460
370199:PHOTOGRAPHIC PLATES AND FILM IN THE FLA	50,878	828
370210:PHOTOGRAPHIC FILM IN ROLLS, UNEXPOSED,	177	0
370254:PHOTOGRAPHIC FILM, SENSITISED, IN ROLLS, U	1,796	0
370296:Of a width not exceeding 35 mm and of a leng	500	0
370297:Of a width not exceeding 35 mm and of a leng	62	0
370320:PHOTOGRAPHIC PAPER, PAPERBOARD AND TE	52,968	0
370390:PHOTOGRAPHIC PAPER, PAPERBOARD AND TE	507	0
370500:Photographic plates and film, exposed and dev	151	990
370710:SENSITISING EMULSIONS 'FOR PHOTOGRAPHI	3,242	0
370790:Other	882,047	908
380130:CARBONACEOUS PASTES FOR ELECTRODES AN	169,456	0
380190:PREPARATIONS BASED ON GRAPHITE OR OTHE	2,305	0
380210:ACTIVATED CARBON (EXCL. MEDICAMENTS OF	16,752	0
380290:ACTIVATED KIESELGUHR AND OTHER ACTIVAT	48,681	20
380400:RESIDUAL LYES FROM THE MANUFACTURE OF	21,610	0
380510:Gum, wood or sulphate turpentine oils	696	0
380590:Other	374	0
380610:ROSIN AND RESIN ACIDS	424	0
380630:ESTER GUMS	99	0
380690:DERIVATIVES OF ROSIN, INCL. SALTS OF ROSIN	1,539	0
380700:Wood tar; wood tar oils; wood creosote; wood	1,883	0
380859:GOODS OF HEADING 3808 CONTAINING ONE O	6,945	0
380861:GOODS OF HEADING 3808, CONTAINING ALPH	11,298	0
380862:GOODS OF HEADING 3808, CONTAINING ALPH	4,165	0
380891:Insecticides	1,478,734	8,143
380892:Fungicides	2,182,418	0
380893:Herbicides, anti-sprouting products and plant-	505,489	0
380894:Disinfectants	1,082,496	2,181
380899:Other	131,674	0
380910:With a basis of amylaceous substances	1,359	0
380991:FINISHING AGENTS, DYE CARRIERS TO ACCELE	1,851,443	67
380992:FINISHING AGENTS, DYE CARRIERS TO ACCELE	1,295	0
380993:FINISHING AGENTS, DYE CARRIERS TO ACCELE	91	0

	381010:PICKLING PREPARATIONS FOR METAL SURFAC	21,415	172
	381090:Other	8,795	0
	381111:Based on lead compounds	27	0
	381119:ANTI-KNOCK PREPARATIONS FOR MOTOR FUE	308	0
	381121:PREPARED ADDITIVES FOR OIL LUBRICANTS CO	13,729	0
	381129:PREPARED ADDITIVES FOR OIL LUBRICANTS NO	25,169	0
	381190:OXIDATION INHIBITORS, GUM INHIBITORS, VIS	302,790	1,064
	381210:PREPARED RUBBER ACCELERATORS	459	0
	381220:Compound plasticisers for rubber or plastics	740	0
	381239:Other	22,146	0
	381300:PREPARATIONS AND CHARGES FOR FIRE-EXTIN	30,287	0
	381400:Organic composite solvents and thinners, not e	742,083	428
	381512:SUPPORTED CATALYSTS WITH PRECIOUS METAL	596	0
	381519:Other	267,759	1,300
	381590:Other	147,487	0
	381600:Refractory cements, mortars, concretes and si	447,271	0
	381800:Chemical elements doped for use in electronic	946	0
	381900:HYDRAULIC BRAKE FLUIDS AND OTHER PREPA	105,563	2,366
	382000:ANTI-FREEZING PREPARATIONS AND PREPARE	819,854	5,230
	382100:CULTURE MEDIA SPECIALLY PREPARED FOR TH	594,459	6,017
	382200:DIAGNOSTIC OR LABORATORY REAGENTS ON A	13,477,685	81,441
	382311:STEARIC ACID, INDUSTRIAL	51	1
	382319:Other	586	0
	382370:FATTY ALCOHOLS, INDUSTRIAL	894	0
	382410:PREPARED BINDERS FOR FOUNDRY MOULDS CO	32,986	0
	382440:PREPARED ADDITIVES FOR CEMENTS, MORTAR	1,783,785	8,730
	382450:Non-refractory mortars and concretes	4,916,133	4,873
	382460:Sorbitol other than that of subheading 290544	289	0
	382478:MIXTURES CONTAINING PERFLUOROCARBONS	121,551	0
	382479:MIXTURES CONTAINING PERHALOGENATED D	1,243	0
	382482:MIXTURES AND PREPARATIONS CONTAINING	100	0
	382484:MIXTURES AND PREPARATIONS CONTAINING	2,162	0
	382491:MIXTURES AND PREPARATIONS CONSISTING N	7,644	0
	382499:Other	2,830,446	433
	382510:MUNICIPAL WASTE	0	1
	382550:WASTES OF METAL PICKLING LIQUORS, OF HYD	1,908	0
	382561:WASTES FROM CHEMICAL OR ALLIED INDUSTR	600	0
	382569:WASTES FROM CHEMICAL OR ALLIED INDUSTR	0	3,000
	382590:Other	7,352	17,669
	382600:Biodiesel and mixtures thereof, not containing	12,479	0
	390110:Polyethylene having a specific gravity of less th	473,850	0
	390120:Polyethylene having a specific gravity of 0,94 c	1,039,729	18,432
	390130:ETHYLENE-VINYL ACETATE COPOLYMERS, IN PR	7,271	0
	390140:ETHYLENE-ALPHA-OLEFINS COPOLYMERS, HAV	0	533
	390190:Other	353	0
	390210:POLYPROPYLENE, IN PRIMARY FORMS	14,768	0
	390220:POLYISOBUTYLENE, IN PRIMARY FORMS	25,858	0

390230:PROPYLENE COPOLYMERS, IN PRIMARY FORM	1,949	0
390290:Other	6,420	246
390311:EXPANSIBLE POLYSTYRENE, IN PRIMARY FORM	97,397	0
390319:POLYSTYRENE, IN PRIMARY FORMS (EXCL. EXP	10,704	0
390330:ACRYLONITRILE-BUTADIENE-STYRENE COPOLY	54,491	0
390390:Other	1,109,304	0
390410:POLY'VINYL CHLORIDE', IN PRIMARY FORMS, N	187	0
390421:NON-PLASTICISED POLY'VINYL CHLORIDE', IN P	3,774	0
390422:PLASTICISED POLY'VINYL CHLORIDE', IN PRIMA	33,001	0
390450:Vinylidene chloride polymers	20	0
390490:POLYMERS OF VINYL CHLORIDE OR OTHER HA	165	0
390512:POLY'VINYL ACETATE', IN AQUEOUS DISPERSIO	41,116	0
390521:VINYL ACETATE COPOLYMERS, IN AQUEOUS D	50,440	0
390529:VINYL ACETATE COPOLYMERS, IN PRIMARY FO	141,996	0
390530:POLY'VINYL ALCOHOL', IN PRIMARY FORMS, W	3,445	0
390591: COPOLYMERS OF VINYL, IN PRIMARY FORMS (55,122	0
390599:Other	4,899	0
390610:POLY'METHYL METHACRYLATE', IN PRIMARY F	1,336	0
390690:Other	191,728	0
390710:POLYACETALS, IN PRIMARY FORMS	25,315	0
390720:Other polyethers	100,133	0
390730:EPOXIDE RESINS, IN PRIMARY FORMS	774,571	0
390750:ALKYD RESINS, IN PRIMARY FORMS	53,270	0
390761:POLY"ETHYLENE TEREPHTHALATE", IN PRIMAR	37,581	0
390769:POLY"ETHYLENE TEREPHTHALATE", IN PRIMAR	571	0
390791:Unsaturated	96,850	0
390799:Other	55,167	0
390810:POLYAMIDES-6, -11, -12, -6,6, -6,9, -6,10 OR -6	118	0
390890:POLYAMIDES, IN PRIMARY FORMS (EXCL. POLY	19,447	0
390910:UREA RESINS AND THIOUREA RESINS, IN PRIM	162,260	0
390920:MELAMINE RESINS, IN PRIMARY FORMS	60,073	0
390931:POLY" METHYLENE PHENYL ISOCYANATE" "CRU	153,827	0
390939:AMINO-RESINS, IN PRIMARY FORMS (EXCL. UR	32,699	0
390950:Polyurethanes	660,936	30
391000:SILICONES IN PRIMARY FORMS	72,176	246
391110:PETROLEUM RESINS, COUMARONE, INDENE O	15,098	0
391190:Other	59,163	0
391212:PLASTICISED CELLULOSE ACETATES, IN PRIMAR	283	86
391220:Cellulose nitrates (including collodions)	1,076	0
391231:CARBOXYMETHYLCELLULOSE AND ITS SALTS, I	217,135	0
391239:Other	53,191	0
391290:Other	8,592	0
391310:ALGINIC ACID, ITS SALTS AND ESTERS, IN PRIM	55,249	11,012
391390:NATURAL POLYMERS AND MODIFIED NATURA	117,563	70,665
391400:ION-EXCHANGERS BASED ON POLYMERS OF H	35,246	8,220
391510:WASTE, PARINGS AND SCRAP, OF POLYMERS C	165,860	90,872
391590:Of other plastics	587	123,674

391610:MONOFILAMENT OF WHICH ANY CROSS-SECT	30,621	0
391620:MONOFILAMENT OF WHICH ANY CROSS-SECT	3,359,811	16,400
391690:Of other plastics	296,244	315
391710:Artificial guts (sausage casings) of hardened pr	204,555	0
391721:Of polymers of ethylene	3,247,531	13,027
391722:Of polymers of propylene	1,545,582	16,198
391723:Of polymers of vinyl chloride	1,529,697	3,037
391729:RIGID TUBES, PIPES AND HOSES, OF PLASTICS (809,703	14,196
391731:FLEXIBLE TUBES, PIPES AND HOSES, AND FITTI	173,919	2,684
391732:FLEXIBLE TUBES, PIPES AND HOSES OF PLASTIC	773,133	103,728
391733:FLEXIBLE TUBES, PIPES AND HOSES OF PLASTIC	535,120	1,789
391739:FLEXIBLE TUBES, PIPES AND HOSES, OF PLASTI	819,671	19,955
391740:FITTINGS, E.G. JOINTS, ELBOWS, FLANGES, OF	2,209,298	67,506
391810:Of polymers of vinyl chloride	631,446	6
391890:FLOOR COVERINGS OF PLASTICS, WHETHER OF	588,018	1,783
391910:In rolls of a width not exceeding 20 cm	645,439	22,013
391990:Other	1,369,160	5,810
392010:Of polymers of ethylene	4,163,203	20,403
392020:Of polymers of propylene	316,085	52,634
392030:PLATES, SHEETS, FOIL, FILM AND STRIP, OF NO	942,658	6,632
392043:Containing by weight not less than 6 % of plast	424,282	75
392049:Other	562,021	6,026
392051:PLATES, SHEETS, FILM, FOIL AND STRIP, OF NO	323,939	0
392059:Other	30,542	0
392061:PLATES, SHEETS, FILM, FOIL AND STRIP, OF NO	84,160	31
392062:Of poly(ethylene terephthalate)	195,288	0
392063:PLATES, SHEETS, FILM, FOIL AND STRIP, OF NO	295	0
392069:PLATES, SHEETS, FILM, FOIL AND STRIP, OF NO	89,159	34,896
392071:PLATES, SHEETS, FILM, FOIL AND STRIP, OF NO	1,865	0
392073:Of cellulose acetate	210	0
392079:Of other cellulose derivatives	205,441	0
392091:PLATES, SHEETS, FILM, FOIL AND STRIP, OF NO	3,013	45
392092:PLATES, SHEETS, FILM, FOIL AND STRIP, OF NO	4,284	0
392099:Of other plastics	140,177	5,578
392111:PLATES, SHEETS, FILM, FOIL AND STRIP, OF CEL	5,158,286	9,973
392112:PLATES, SHEETS, FILM, FOIL AND STRIP, OF CEL	125,591	0
392113:Of polyurethanes	951,590	583,945
392114:PLATES, SHEETS, FILM, FOIL AND STRIP, OF REC	105,667	30
392119:PLATES, SHEETS, FILM, FOIL AND STRIP, OF CEL	729,499	6,202
392190:Other	2,207,252	6,542
392210:BATHS, SHOWER-BATHS, SINKS AND WASH-BA	663,196	8,228
392220:LAVATORY SEATS AND COVERS, OF PLASTICS	467,170	2,657
392290:PIDETS, LAVATORY PANS, FLUSHING CISTERNS	2,021,439	127,393
392310:Boxes, cases, crates and similar articles	1,824,724	31,494
392321:SACKS AND BAGS, INCL. CONES, OF POLYMERS	2,747,550	922,572
392329:Of other plastics	2,116,640	3,998
392330:Carboys, bottles, flasks and similar articles	4,734,823	23,482

392340:Spools, cops, bobbins and similar supports	14,063	475
392350:Stoppers, lids, caps and other closures	799,217	55,164
392390:ARTICLES FOR THE CONVEYANCE OR PACKAGING	1,152,294	22,368
392410:TABLEWARE AND KITCHENWARE, OF PLASTICS	1,864,973	4,108
392490:HOUSEHOLD ARTICLES AND TOILET ARTICLES, OF PLASTICS	3,017,699	17,570
392510:RESERVOIRS, TANKS, VATS AND SIMILAR CONTAINERS	923,423	3,604
392520:DOORS, WINDOWS AND THEIR FRAMES AND THRESHOLDS	1,646,693	721,891
392530:SHUTTERS, BLINDS, INCL. VENETIAN BLINDS, A	226,262	42,854
392590:Other	4,510,118	59,707
392610:OFFICE OR SCHOOL SUPPLIES, OF PLASTICS, N.E.C.	341,558	3,743
392620:ARTICLES OF APPAREL AND CLOTHING ACCESSORIES	423,478	1,791
392630:FITTINGS FOR FURNITURE, COACHWORK AND	128,238	238
392640:STATUETTES AND OTHER ORNAMENTAL ARTICLES	282,103	8,537
392690:Other	7,550,042	140,948
400110:NATURAL RUBBER LATEX, WHETHER OR NOT FLOCCULATED	1,753	0
400121:SMOKED SHEETS OF NATURAL RUBBER	1,587	0
400129:NATURAL RUBBER IN PRIMARY FORMS OR IN	143	0
400130:BALATA, GUTTA-PERCHA, GUAYULE, CHICLE AND	844	0
400211:STYRENE-BUTADIENE RUBBER LATEX 'SBR'; CA	27,558	0
400219:Other	3,163	0
400231:ISOBUTYLENE ISOPRENE RUBBER 'IIR', IN PRIM	21,265	145
400241:CHLOROPRENE LATEX 'CHLOROBUTADIENE RU	908	0
400249:CHLOROPRENE 'CHLOROBUTADIENE RUBBER,	827	0
400259:ACRYLONITRILE-BUTADIENE RUBBER 'NBR', IN	775	0
400270:ETHYLENE-PROPYLENE DIENE RUBBER 'EPDM',	3,394	2,530
400280:MIXTURES OF NATURAL RUBBER, BALATA, GU	244	0
400291:SYNTHETIC RUBBER AND FACTICE DERIVED FR	28	0
400299:Other	343	0
400300:RECLAIMED RUBBER IN PRIMARY FORMS OR IN	61,096	0
400400:WASTE, PARINGS AND SCRAP OF SOFT RUBBER	69,960	0
400510:RUBBER, UNVULCANISED, COMPOUNDED WITH	1,707	0
400520:COMPOUNDED RUBBER, UNVULCANISED, IN T	637	0
400591:COMPOUNDED RUBBER, UNVULCANISED, IN T	8,906	0
400599:COMPOUNDED, UNVULCANISED RUBBER IN P	3,469	0
400610:CAMEL-BACK' STRIPS OF UNVULCANISED RUB	30,751	0
400690:RODS, BARS, TUBES, PROFILES AND OTHER FO	19,082	0
400700:VULCANISED RUBBER THREAD AND CORD (EXC	136	0
400811:PLATES, SHEETS AND STRIP OF CELLULAR RUBBER	169,639	8,987
400819:STRIP, RODS AND PROFILE SHAPES, OF CELLUL	26,029	1,404
400821:Plates, sheets and strip	102,196	17
400829:RODS, TUBES AND PROFILE SHAPES, OF NON-C	208,131	54
400911:TUBES, PIPES AND HOSES, OF VULCANISED RU	148,479	1,085
400912:TUBES, PIPES AND HOSES, OF VULCANISED RU	80,171	0
400921:TUBES, PIPES AND HOSES, OF VULCANISED RU	140,178	0
400922:TUBES, PIPES AND HOSES, OF VULCANISED RU	256,490	1,104
400931:TUBES, PIPES AND HOSES, OF VULCANISED RU	143,576	885
400932:TUBES, PIPES AND HOSES, OF VULCANISED RU	84,186	846

400941:TUBES, PIPES AND HOSES, OF VULCANISED RU	84,095	1,426
400942:TUBES, PIPES AND HOSES, OF VULCANISED RU	86,151	680
401011:CONVEYOR BELTS OR BELTING, OF VULCANISE	38	0
401012:CONVEYOR BELTS OR BELTING, OF VULCANISE	111,299	0
401019:CONVEYOR BELTS OR BELTING, OF VULCANISE	30,115	1,255
401031:ENDLESS TRANSMISSION BELTS OF TRAPEZOID	303,806	38
401032:ENDLESS TRANSMISSION BELTS OF TRAPEZOID	75,872	16
401033:ENDLESS TRANSMISSION BELTS OF TRAPEZOID	11,489	0
401034:ENDLESS TRANSMISSION BELTS OF TRAPEZOID	2,697	0
401035:ENDLESS SYNCHRONOUS BELTS, OF VULCANIS	20,341	0
401036:ENDLESS SYNCHRONOUS BELTS, OF VULCANIS	1,455	0
401039:TRANSMISSION BELTS OR BELTING, OF VULCA	307,539	0
401110:NEW PNEUMATIC TYRES, OF RUBBER, OF A KIN	9,855,718	26,361
401120:Of a kind used on buses or lorries	4,507,239	0
401130:NEW PNEUMATIC TYRES, OF RUBBER, OF A KIN	57,263	18,500
401140:NEW PNEUMATIC TYRES, OF RUBBER, OF A KIN	119,104	0
401150:NEW PNEUMATIC TYRES, OF RUBBER, OF A KIN	20,808	0
401170:NEW PNEUMATIC TYRES, OF RUBBER, OF A KIN	212,332	1,046
401180:NEW PNEUMATIC TYRES, OF RUBBER, OF A KIN	839,680	0
401190:NEW PNEUMATIC TYRES, OF RUBBER (EXCL. O	238,341	0
401211:RETREADED PNEUMATIC TYRES, OF RUBBER, C	231,525	0
401212:RETREADED PNEUMATIC TYRES, OF RUBBER, C	233,877	0
401213:RETREADED PNEUMATIC TYRES, OF RUBBER, C	160	0
401219:RETREADED PNEUMATIC TYRES, OF RUBBER (E	10,507	0
401220:USED PNEUMATIC TYRES OF RUBBER	4,862	270
401290:Other	326,770	0
401310:INNER TUBES, OF RUBBER, OF A KIND USED ON	8,903	0
401320:INNER TUBES, OF RUBBER, OF A KIND USED FO	16,400	0
401390:INNER TUBES, OF RUBBER (EXCL. THOSE OF A	77,576	0
401410:SHEATH CONTRACEPTIVES, OF VULCANISED RU	212,222	0
401490:HYGIENIC OR PHARMACEUTICAL ARTICLES, IN	63,399	0
401511:SURGICAL GLOVES, OF VULCANISED RUBBER (1,059,256	0
401519:GLOVES, MITTENS AND MITTS, OF VULCANISE	826,215	270
401590:ARTICLES OF APPAREL AND CLOTHING ACCESS	143,182	0
401610:ARTICLES OF CELLULAR RUBBER, N.E.S.	53,946	204
401691:FLOOR COVERINGS AND MATS, OF VULCANISE	322,033	4,392
401692:ERASERS, OF VULCANISED RUBBER (EXCL. HAR	30,075	112
401693:GASKETS, WASHERS AND OTHER SEALS, OF VU	652,176	18,936
401694:BOAT OR DOCK FENDERS, WHETHER OR NOT I	53,691	0
401695:INFLATABLE MATTRESSES AND CUSHIONS AND	108,682	6
401699:Other	1,284,326	17,899
401700:HARD RUBBER, E.G. EBONITE, IN ALL FORMS, I	96,931	1,950
410120:Whole hides and skins, unsplit, of a weight per	0	1,638,575
410150:Whole hides and skins, of a weight exceeding	0	513,538
410210:With wool on	288	35,935
410419:Other	0	76,658
410449:Other	2,337	0

410691:HIDES AND SKINS OF ANTILOPES, DEERS, ELKS,	0	24,891
410692:HIDES AND SKINS OF ANTILOPES, DEERS, ELKS,	1,256	0
410711:Full grains, unsplit	2,455	0
410712:Grain splits	4,131	0
410719:Other	3,259	0
410792:Grain splits	275	0
410799:Other	2,495	0
411200:LEATHER FURTHER PREPARED AFTER TANNING	231	0
411310:LEATHER FURTHER PREPARED AFTER TANNING	816	0
411320:LEATHER FURTHER PREPARED AFTER TANNING	361	0
411390:LEATHER FURTHER PREPARED AFTER TANNING	888	0
411410:Chamois (including combination chamois) leat	106	0
411420:PATENT LEATHER AND PATENT LAMINATED LE	1,240	0
411510:COMPOSITION LEATHER BASED ON LEATHER C	25,040	0
411520:PARINGS AND OTHER WASTE OF LEATHER OR	0	0
420100:SADDLERY AND HARNESS FOR ANY ANIMAL, IN	188,780	315
420211:With outer surface of leather or of compositio	105,364	26,016
420212:With outer surface of plastics or of textile mat	781,226	6,879
420219:Other	47,635	1,340
420221:HANDBAGS, WHETHER OR NOT WITH SHOULD	1,625,803	388,719
420222:With outer surface of sheeting of plastics or of	2,028,463	28,691
420229:HANDBAGS, WHETHER OR NOT WITH SHOULD	386,303	5,597
420231:WALLETS, PURSES, KEY-POUCHES, CIGARETTE-	412,175	3,485
420232:With outer surface of sheeting of plastics or of	505,283	650
420239:WALLETS, PURSES, KEY-CASES, CIGARETTE-CAS	135,346	569
420291:With outer surface of leather or of compositio	82,409	5,044
420292:With outer surface of sheeting of plastics or of	1,440,040	31,625
420299:TRAVELLING-BAGS, SHOPPING OR TOOL BAGS	106,535	639
420310:ARTICLES OF APPAREL, OF LEATHER OR COMP	320,208	68,366
420321:SPECIALLY DESIGNED GLOVES FOR USE IN SPO	48,170	7
420329:Other	127,014	631
420330:BELTS AND BANDOLIERS, OF LEATHER OR COM	367,436	22,820
420340:CLOTHING ACCESSORIES OF LEATHER OR COM	23,135	1,401
420500:Other articles of leather or of composition leat	111,150	0
430219:Other	1,414	0
430310:Articles of apparel and clothing accessories	29,098	6,573
430390:ARTICLES OF FURSKIN (EXCL. ARTICLES OF APP	69,915	75
430400:ARTIFICIAL FUR AND ARTICLES THEREOF (EXCL	26,501	330
440121:CONIFEROUS WOOD IN CHIPS OR PARTICLES (3,007	0
440122:Non-coniferous	22,183	0
440131:	245,107	7,143,958
440139:Other	111,305	4,644
440140:SAWDUST AND WOOD WASTE AND SCRAP, NC	38,238	0
440290:WOOD CHARCOAL, INCL. SHELL OR NUT CHAR	175,630	0
440311:WOOD IN THE ROUGH, TREATED WITH PAINT,	936,138	0
440323:Of fir (Abies spp.) and spruce (Picea spp.), of w	9,320	27,536
440391:Of oak (Quercus spp.)	2,280	0

440394:BEECH "FAGUS SPP." IN THE ROUGH, OF WHIC	1,480	0
440399:Other	7,943	0
440410:HOOPWOOD; SPLIT POLES; PILES, PICKETS AND	2,141	0
440420:HOOPWOOD; SPLIT POLES; PILES, PICKETS AND	4,012	0
440612:RAILWAY OR TRAMWAY SLEEPERS "CROSS-TIE	1,050	0
440691:RAILWAY OR TRAMWAY SLEEPERS "CROSS-TIE	2,856	13,952
440692:RAILWAY OR TRAMWAY SLEEPERS "CROSS-TIE	195,208	0
440711:Of pine (Pinus spp.)	37,886	225,452
440712:Of fir (Abies spp.) and spruce (Picea spp.)	391,027	22,095,254
440719:Other	57,538	465,881
440722:Virola, imbuia and balsa	2,422	0
440727:Sapelli	25,132	0
440728:Iroko	21,761	0
440729:Other	107,900	0
440791:Of oak (Quercus spp.)	92,351	34,232
440792:BEECH 'FAGUS SPP.', SAWN OR CHIPPED LENG	28,359	5,089,201
440793:Of maple (Acer spp.)	10,450	0
440794:Of cherry (Prunus spp.)	0	400
440795:Of ash (Fraxinus spp.)	14,042	1,279
440796:Of birch (Betula spp.)	14,248	0
440797:Of poplar and aspen (Populus spp.)	58,951	8,076
440799:Other	39,597	1,817
440810:Coniferous	5,009	0
440839:Other	11,235	0
440890:Other	175,774	103,822
440910:Coniferous	1,189,537	8,254
440921:BAMBOO, INCL. STRIPS AND FRIEZES FOR PAR	244,425	0
440922:	23,693	0
440929:Other	1,123,531	19,186
441011:Particle board	6,247,794	12,511
441012:Oriented strand board (OSB)	781,303	0
441019:WAFERBOARD AND SIMILAR BOARD, OF WOO	637	0
441090:PARTICLE BOARD AND SIMILAR BOARD OF BAC	11,291	0
441112:Of a thickness not exceeding 5 mm	528,656	39
441113:Of a thickness exceeding 5 mm but not exceed	689,919	0
441114:Of a thickness exceeding 9 mm	2,722,634	2,646
441192:Of a density exceeding 0,8 g/cm3	1,047,803	0
441193:Of a density exceeding 0,5 g/cm3 but not exce	74,080	0
441194:Of a density not exceeding 0,5 g/cm3	58,791	0
441210:VENEERED PANELS AND SIMILAR LAMINATED	35,427	0
441231:With at least one outer ply of tropical wood	63,548	0
441233:Other, with at least one outer ply of non-conif	322,188	4,242
441234:PLYWOOD CONSISTING SOLELY OF SHEETS OF	1,177	0
441239:PLYWOOD CONSISTING SOLELY OF SHEETS OF	178,668	577,567
441294:LAMINATED WOOD AS BLOCKBOARD, LAMINB	1,069,617	0
441299:Other, with both outer plies of coniferous wod	412,464	36,070
441300:METALLISED WOOD AND OTHER DENSIFIED W	4,224	0

441400:Wooden frames for paintings, photographs, m	86,033	546
441510:Cases, boxes, crates, drums and similar packin	60,281	6,949
441520:Pallets, box pallets and other load boards; pall	690,823	1,129,186
441600:CASKS, BARRELS, VATS, TUBS AND OTHER COO	48,160	200
441700:TOOLS, TOOL BODIES, TOOL HANDLES, BROOM	94,792	80
441810:Windows, French windows and their frames	502,568	187,807
441820:Doors and their frames and thresholds	3,087,798	129,263
441840:WOODEN SHUTTERING FOR CONCRETE CONST	508,514	44,919
441860:POSTS AND BEAMS, OF WOOD	141,129	7,927
441873:Of bamboo or with at least the top layer (wear	25,725	0
441874:FLOORING PANELS FOR MOSAIC FLOORS, ASSE	2,412	0
441875:FLOORING PANELS, MULTILAYER, ASSEMBLED,	5,008,077	17,203
441879:FLOORING PANELS, ASSEMBLED, OF WOOD (EX	137,050	0
441891:BUILDERS' JOINERY AND CARPENTRY, OF BAM	20,531	0
441899:BUILDERS' JOINERY AND CARPENTRY, OF WOC	1,013,684	54,548
441911:BREAD BOARDS, CHOPPING BOARDS AND SIM	79,588	1,962
441912:CHOPSTICKS OF BAMBOO	12,258	0
441919:TABLEWARE AND KITCHENWARE, OF BAMBOO	97,350	2,598
441990:	185,243	160
442010:Statuettes and other ornaments, of wood	168,887	7,789
442090:Other	131,386	15
442110:CLOTHES HANGERS OF WOOD	80,430	55
442191:ARTICLES OF BAMBOO, N.E.S.	41,903	42
442199:Other	1,333,432	73,185
450190:CORK WASTE; CRUSHED, POWDERED OR GROU	3,283	0
450200:NATURAL CORK, DEBACKED OR ROUGHLY SQU	302	0
450310:Corks and stoppers	95,806	0
450390:ARTICLES OF NATURAL CORK (EXCL. CORK IN S	5,376	0
450410:Blocks, plates, sheets and strip; tiles of any sha	353,705	0
450490:Other	26,776	0
460121:Of bamboo	55,562	0
460122:Of rattan	1,969	0
460129:Other	10,252	0
460192:Of bamboo	834	0
460194:Of other vegetable materials	28	0
460199:Other	291	0
460211:BASKETWORK, WICKERWORK AND OTHER ART	12,488	0
460212:BASKETWORK, WICKERWORK AND OTHER ART	11,612	0
460219:Other	111,273	1,482
460290:BASKETWORK, WICKERWORK AND OTHER ART	68,749	383
470620:PULPS OF FIBRES DERIVED FROM RECOVERED	3,648	0
470691:MECHANICAL PULP OF FIBROUS CELLULOSIC M	38	0
470710:RECOVERED 'WASTE AND SCRAP' PAPER OR PA	8,124	0
470720:RECOVERED 'WASTE AND SCRAP' PAPER OR PA	131	0
470730:Paper or paperboard made mainly of mechani	17,637	1,057,912
470790:Other, including unsorted waste and scrap	0	284,348
480100:NEWSPRINT, IN ROLLS OF A WIDTH > 36 CM O	863,186	13,260

480210:HANDMADE PAPER AND PAPERBOARD OF AN	1,807	0
480220:PAPER AND PAPERBOARD OF A KIND USED AS	7,418	0
480240:Wallpaper base	17,511	0
480254:UNCOATED PAPER AND PAPERBOARD, OF A KI	4,025	0
480255:Weighing 40 g/m2 or more but not more than	87,291	0
480256:Weighing 40 g/m2 or more but not more than	1,893,044	1,045
480257:UNCOATED PAPER AND PAPERBOARD, OF A KI	483,300	70
480258:Weighing more than 150 g/m2	93,121	0
480261:In rolls	39,883	6
480262:UNCOATED PAPER AND PAPERBOARD, OF A KI	817	0
480269:UNCOATED PAPER AND PAPERBOARD, OF A KI	16,821	97
480300:Toilet or facial tissue stock, towel or napkin stc	509,844	3,073
480411:Unbleached	1,454	0
480419:Other	98	0
480421:Unbleached	16,612	0
480431:Unbleached	24,609	0
480439:Other	35,170	0
480441:Unbleached	1,457	0
480449:KRAFT PAPER AND PAPERBOARD, UNCOATED,	79	0
480459:Other	71	20
480511:SEMI-CHEMICAL FLUTING PAPER, UNCOATED,	5	0
480519:Other	2,259	0
480530:SULPHITE WRAPPING PAPER, UNCOATED, IN R	35,578	0
480540:FILTER PAPER AND PAPERBOARD, IN ROLLS OF	2,777	0
480550:FELT PAPER AND PAPERBOARD, IN ROLLS OF A	12,908	0
480591:PAPER AND PAPERBOARD, UNCOATED, IN ROL	2,529	0
480592:PAPER AND PAPERBOARD, UNCOATED, IN ROL	3,803	0
480593:Weighing 225 g/m2 or more	24,868	9,004
480610:VEGETABLE PARCHMENT, IN ROLLS OF A WIDT	7,764	0
480620:GREASEPROOF PAPERS, IN ROLLS OF A WIDTH	162,968	258
480630:TRACING PAPERS, IN ROLLS OF A WIDTH > 36 C	4,575	0
480640:Glassine and other glazed transparent or trans	43,003	0
480700:Composite paper and paperboard (made by st	59,851	0
480810:CORRUGATED PAPER AND PAPERBOARD 'WIT	732,829	0
480840:	2,065	0
480890:PAPER AND PAPERBOARD, CREPED, CRINKLED	147,842	0
480920:SELF-COPY PAPER, WHETHER OR NOT PRINTED	362,839	0
480990:TRANSFER PAPERS, INCL. COATED OR IMPREG	12,576	0
481013:PAPER AND PAPERBOARD USED FOR WRITING	191,397	0
481014:PAPER AND PAPERBOARD USED FOR WRITING	2,810	0
481019:PAPER AND PAPERBOARD USED FOR WRITING	406,893	112
481022:LIGHTWEIGHT COATED PAPER USED FOR WRIT	16,312	0
481029:Other	395,443	586
481031:KRAFT PAPER AND PAPERBOARD, BLEACHED U	3,675	0
481032:Bleached uniformly throughout the mass and c	11,207	0
481039:KRAFT PAPER AND PAPERBOARD, COATED ON	1,439	0
481092:Multi-ply	383,391	0

481099:Other	35,507	0
481110:TARRED, BITUMINISED OR ASPHALTED PAPER	27,783	0
481141:Self-adhesive	1,514,486	2
481149:GUMMED OR ADHESIVE PAPER AND PAPERBOARD	65,566	978
481151:PAPER AND PAPERBOARD, SURFACE-COLOURED	18,041	0
481159:PAPER AND PAPERBOARD, SURFACE-COLOURED	126,017	0
481160:PAPER AND PAPERBOARD, COATED, IMPREGNATED	1,209	0
481190:PAPER, PAPERBOARD, CELLULOSE WADDING AND	314,937	153,234
481200:FILTER BLOCKS, SLABS AND PLATES, OF PAPER	12,386	0
481310:CIGARETTE PAPER IN THE FORM OF BOOKLETS	447,490	1,177
481320:CIGARETTE PAPER IN ROLLS OF A WIDTH OF <=	41	0
481390:Other	41,592	255,807
481420:WALLPAPER AND SIMILAR WALL COVERINGS	233,472	17,627
481490:Other	76,064	2,482
481620:SELF-COPY PAPER, IN ROLLS OF A WIDTH OF <=	31,148	0
481690: COPYING OR TRANSFER PAPERS, IN ROLLS OF A	580	0
481710:ENVELOPES OF PAPER OR PAPERBOARD (EXCL	265,873	545
481720:LETTER CARDS, PLAIN POSTCARDS AND CORRE	10,630	0
481730:BOXES, POUCHES, WALLETS AND WRITING CO	980	0
481810:Toilet paper	7,069,937	180
481820:Handkerchiefs, cleansing or facial tissues and t	3,395,762	4,687
481830:TABLECLOTHS AND SERVIETTES OF PAPER PULP	1,140,373	53
481850:ARTICLES OF APPAREL AND CLOTHING ACCESS	6,600	0
481890:Other	242,817	0
481910:CARTONS, BOXES AND CASES, OF CORRUGATED	2,232,839	68,658
481920:FOLDING CARTONS, BOXES AND CASES, OF NO	690,638	232,086
481930:SACKS AND BAGS, OF PAPER, PAPERBOARD, C	143,008	0
481940:SACKS AND BAGS, INCL. CONES, OF PAPER, PA	967,543	15,987
481950:PACKING CONTAINERS, INCL. RECORD SLEEVES	70,973	221
481960:BOX FILES, LETTER TRAYS, STORAGE BOXES AN	527,082	234
482010:Registers, account books, notebooks, order bo	525,161	4,772
482020:EXERCISE BOOKS OF PAPER OR PAPERBOARD	671,598	10,737
482030:BINDERS (OTHER THAN BOOK COVERS), FOLDE	143,578	0
482040:MANIFOLD BUSINESS FORMS AND INTERLEAV	59,243	0
482050:ALBUMS FOR SAMPLES OR COLLECTIONS, OF P	36,917	4,144
482090:BLOTTING PADS AND SIMILAR ARTICLES OF ST	64,718	472
482110:Printed	656,619	1,737,067
482190:Other	230,733	23,653
482290:BOBBINS, SPOOLS, COPS AND SIMILAR SUPPO	32,704	312
482320:FILTER PAPER AND PAPERBOARD, IN STRIPS O	29,146	572
482340:ROLLS, SHEETS AND DIALS, PRINTED FOR SELF-	374,429	97
482361:TRAYS, DISHES, PLATES, CUPS AND THE LIKE, C	460	0
482369:Other	423,068	62
482370:Moulded or pressed articles of paper pulp	673,971	0
482390:Other	410,004	246,261
490110:PRINTED BOOKS, BROCHURES AND SIMILAR PR	205,546	3,292
490191:DICTIONARIES AND ENCYCLOPAEDIAS, AND SE	320,650	8

490199:PRINTED BOOKS, BROCHURES AND SIMILAR P	2,413,481	276,021
490210:NEWSPAPERS, JOURNALS AND PERIODICALS, V	1,058,819	0
490290:NEWSPAPERS, JOURNALS AND PERIODICALS, V	1,662,797	600,258
490300:CHILDREN'S PICTURE, DRAWING OR COLOURI	110,605	10,786
490400:MUSIC, PRINTED OR IN MANUSCRIPT, WHETH	445	0
490510:GLOBES, PRINTED (EXCL. RELIEF GLOBES)	25,282	0
490591:MAPS AND HYDROGRAPHIC OR SIMILAR CHAR	8,570	0
490599:MAPS AND HYDROGRAPHIC OR SIMILAR CHAR	13,781	0
490600:PLANS AND DRAWINGS FOR ARCHITECTURAL,	1,348	0
490700:Unused postage, revenue or similar stamps of	579,947	349,058
490810:TRANSFERS 'DECALCOMANIAS', VITRIFIABLE	163	0
490890:TRANSFERS 'DECALCOMANIAS' (EXCL. VITRIFIA	4,719	0
490900:PRINTED OR ILLUSTRATED POSTCARDS; PRINT	48,335	141
491000:CALENDARS OF ANY KINDS, PRINTED, INCL. CA	106,338	13
491110:Trade advertising material, commercial catalo	1,270,835	11,835
491191:PICTURES, PRINTS AND PHOTOGRAPHS, N.E.S.	268,161	1,411
491199:PRINTED MATTER, N.E.S.	676,360	108,374
500200:RAW SILK 'NON-THROWN'	2,905	0
500600:Silk yarn and yarn spun from silk waste, put up	45	0
500710:WOVEN FABRICS OF NOIL SILK	7,275	0
500720:Other fabrics, containing 85 % or more by weig	10,778	0
500790:Other fabrics	143	0
510510:WOOL, CARDED	5,534	0
510610:Containing 85 % or more by weight of wool	17,655	0
510620:Containing less than 85 % by weight of wool	922	0
510910:Containing 85 % or more by weight of wool or	463	0
510990:YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 8	12,414	0
511119:Other	3,259	0
511130:Other, mixed mainly or solely with man-made	189	0
511190:Other	3,146	0
511211:WOVEN FABRICS CONTAINING >= 85% COMBE	2,816	0
511219:Other	1,923	0
511220:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	40	0
511230:Other, mixed mainly or solely with man-made	530	0
520100:Cotton, not carded or combed	153	0
520210:COTTON YARN WASTE, INCL. THREAD WASTE	21	0
520291:GARNETTED STOCK OF COTTON	649	0
520299:COTTON WASTE (EXCL. YARN WASTE, THREAD	1,372	0
520411:SEWING THREAD, CONTAINING >= 85% COTTO	119	0
520419:SEWING THREAD, CONTAINING PREDOMINAN	1,345	0
520420:COTTON SEWING THREAD, PUT UP FOR RETAI	11,472	0
520522:SINGLE COTTON YARN, OF COMBED FIBRES, CO	308	0
520710:COTTON YARN CONTAINING >= 85% COTTON	3,339	0
520790:COTTON YARN CONTAINING PREDOMINANTLY	2,179	0
520811:Plain weave, weighing not more than 100 g/m	572	0
520812:Plain weave, weighing more than 100 g/m2	147,665	0
520819:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	370	0

520821:Plain weave, weighing not more than 100 g/m	740	0
520822:Plain weave, weighing more than 100 g/m2	1,784	0
520823:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	806	0
520829:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	29,529	0
520831:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	454	0
520832:Plain weave, weighing more than 100 g/m2	37,863	0
520833:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	516	0
520839:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	33,042	0
520841:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	347	0
520842:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	7,761	0
520843:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	5,864	5,617
520849:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	8,339	0
520851:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	11,209	0
520852:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	21,042	0
520859:Other fabrics	2,104	0
520911:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	739	0
520912:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	214	0
520919:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	1,471	0
520921:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	217	0
520929:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	2,767	0
520931:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	134	0
520932:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	9,103	0
520939:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	14,792	0
520942:DENIM, CONTAINING >= 85% COTTON BY WEI	66	0
520949:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	3,672	0
520951:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	3,630	0
520959:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING >=	1,552	0
521029:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING PF	21,576	0
521031:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	14,146	0
521039:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING PF	2,438	0
521041:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	2,322	0
521049:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING PF	4,328	0
521051:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	6,040	0
521059:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING PF	8,556	1,586
521111:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	360	0
521119:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING PF	10,986	0
521120:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING PF	227	0
521131:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	2,165	0
521132:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING PF	22,090	0
521139:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING PF	28,943	0
521149:Other fabrics	1,437	0
521151:PLAIN WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAIN	438	0
521152:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING PF	57	0
521159:WOVEN FABRICS OF COTTON, CONTAINING PF	670	0
521213:Dyed	4,927	0
521214:Of yarns of different colours	1,227	0
521215:Printed	21	0

521222:Bleached	5,695	0
521223:Dyed	3,305	0
521224:Of yarns of different colours	438	0
521225:Printed	2,242	0
530129:FLAX, HACKLED OR OTHERWISE PROCESSED, B	3,277	0
530130:FLAX TOW AND WASTE, INCL. YARN WASTE AN	695	0
530210:TRUE HEMP 'CANNABIS SATIVA L.', RAW OR RE	1,630	0
530290:TRUE HEMP 'CANNABIS SATIVA L.', PROCESSED	2,767	0
530390:JUTE AND OTHER TEXTILE BAST FIBRES, PROCE	150	0
530500:COCONUT, ABACA "MANILA HEMP OR MUSA	26	0
530620:Multiple (folded) or cabled	1,761	0
530710:SINGLE YARN OF JUTE OR OF OTHER TEXTILE B	86	0
530890:Other	191	0
530919:WOVEN FABRICS OF FLAX, CONTAINING >= 85	6,953	0
530929:WOVEN FABRICS OF FLAX, CONTAINING PRED	3,433	0
531010:Unbleached	1,203	0
531100:Woven fabrics of other vegetable textile fibres	2,968	145
540110:Of synthetic filaments	12,536	0
540120:Of artificial filaments	2,629	0
540219:HIGH-TENACITY FILAMENT YARN OF NYLON O	5,029	0
540220:HIGH TENACITY FILAMENT YARN OF POLYESTE	2,776	0
540231:TEXTURED FILAMENT YARN OF NYLON OR OTH	1,310	0
540233:TEXTURED FILAMENT YARN OF POLYESTER (EX	1,430	0
540234:TEXTURED SYNTHETIC FILAMENT YARN OF PO	5,719	0
540245:FILAMENT YARN OF NYLON OR OTHER POLYAM	1,628	0
540247:FILAMENT YARN OF POLYESTER, INCL. MONOF	8,846	0
540249:SYNTHETIC FILAMENT YARN, INCL. SYNTHETIC	2,782	0
540251:FILAMENT YARN OF NYLON OR OTHER POLYAM	783	0
540252:FILAMENT YARN OF POLYESTER, INCL. MONOF	2,122	0
540253:FILAMENT YARN OF POLYPROPYLENE, INCL. M	11	0
540259:Other	1,290	0
540262:MULTIPLE 'FOLDED' OR CABLED FILAMENT YAR	994	0
540263:MULTIPLE "FOLDED" OR CABLED FILAMENT YA	73	0
540269:Other	1,240	0
540333:FILAMENT YARN OF CELLULOSE ACETATE, INCL	159	0
540349:MULTIPLE 'FOLDED' OR CABLED ARTIFICIAL FIL	353	0
540411:ELASTOMERIC MONOFILAMENT OF >= 67 DEC	1,699	0
540412:POLYPROPYLENE MONOFILAMENT OF >= 67 D	1,003	0
540419:SYNTHETIC MONOFILAMENT OF >= 67 DECITE	58,221	0
540490:Other	1,762	0
540500:ARTIFICIAL MONOFILAMENT OF >= 67 DECITE	5,210	0
540600:MAN-MADE FILAMENT YARN, PUT UP FOR RET	3,445	0
540710:WOVEN FABRICS OF HIGH TENACITY YARN, NY	84,475	2
540720:Woven fabrics obtained from strip or the like	93,339	0
540730:WOVEN FABRICS OF SYNTHETIC FILAMENT YA	1,481	0
540741:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING >= 85	30,843	0
540742:WOVEN FABRICS OF FILAMENT YARN CONTAIN	143	0

	540751:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING >= 85	7,458	0
	540752:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING >= 85	127,437	0
	540753:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING >= 85	108,951	0
	540754:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING >= 85	3,455	0
	540761:Containing 85 % or more by weight of non-textiles	150,509	0
	540769:Other	16,697	0
	540771:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING >= 85	5,322	0
	540772:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING >= 85	16,099	0
	540773:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING >= 85	16,297	0
	540774:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING >= 85	34,815	0
	540781:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85%	1,220	0
	540782:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85%	6,050	0
	540783:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85%	4,027	0
	540784:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85%	2,677	0
	540791:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85%	4,280	0
	540792:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85%	15,632	0
	540793:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85%	6,701	0
	540794:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85%	5,239	0
	540810:WOVEN FABRICS OF HIGH TENACITY VISCOSE RAYON	2,584	0
	540822:Dyed	2,164	0
	540824:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING >= 85% VISCOSE RAYON	388	0
	540832:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85% VISCOSE RAYON	507	0
	540834:WOVEN FABRICS OF YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85% VISCOSE RAYON	34	0
	550190:SYNTHETIC FILAMENT TOW AS SPECIFIED IN NOTE 1	7,325	0
	550210:ARTIFICIAL FILAMENT TOW AS SPECIFIED IN NOTE 1	0	192,697
	550290:ARTIFICIAL FILAMENT TOW, AS SPECIFIED IN NOTE 1	0	54
	550320:STAPLE FIBRES OF POLYESTERS, NOT CARDED, COMBING	2,873	0
	550340:STAPLE FIBRES OF POLYPROPYLENE, NOT CARDED, COMBING	9,249	0
	550390:SYNTHETIC STAPLE FIBRES, NOT CARDED, COMBING	1,763	0
	550410:STAPLE FIBRES OF VISCOSE RAYON, NOT CARDED, COMBING	965	0
	550610:STAPLE FIBRES OF NYLON OR OTHER POLYAMIDES	81	0
	550810:Of synthetic staple fibres	9,037	0
	550820:Of artificial staple fibres	1,416	0
	550911:SINGLE YARN CONTAINING >= 85% NYLON OR OTHER POLYAMIDES	4,876	0
	550932:MULTIPLE 'FOLDED' OR CABLED YARN CONTAINING >= 85% NYLON OR OTHER POLYAMIDES	1,520	0
	550942:MULTIPLE 'FOLDED' OR CABLED YARN CONTAINING >= 85% NYLON OR OTHER POLYAMIDES	46	0
	550969:YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85% NYLON OR OTHER POLYAMIDES	38	0
	550999:YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85% NYLON OR OTHER POLYAMIDES	666	0
	551110:YARN CONTAINING >= 85% SYNTHETIC STAPLE FIBRES	1,153	0
	551120:YARN CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85% SYNTHETIC STAPLE FIBRES	104	0
	551211:WOVEN FABRICS CONTAINING >= 85% POLYESTERS	2,251	0
	551219:Other	152,747	0
	551221:WOVEN FABRICS CONTAINING >= 85% ACRYLIC FIBRES	1,101	0
	551229:Other	118,642	8,344
	551299:Other	37,168	0
	551311:Of polyester staple fibres, plain weave	849	0
	551321:PLAIN WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANTLY, BUT < 85% POLYESTERS	1,369	0

551323:Other woven fabrics of polyester staple fibres	1,514	0
551329:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	279	0
551339:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	243	0
551341:PLAIN WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOM	105	0
551349:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	600	0
551411:PLAIN WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOM	1,934	0
551412:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	1,058	0
551419:Other woven fabrics	219	0
551421:PLAIN WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOM	4,944	0
551422:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	47,218	0
551423:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	45,106	0
551429:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	6,666	0
551430:Of yarns of different colours	344	0
551442:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	3,662	0
551511:Mixed mainly or solely with viscose rayon stap	4,160	0
551512:Mixed mainly or solely with man-made filame	16,533	0
551519:Other	15,124	0
551521:Mixed mainly or solely with man-made filame	23,315	0
551529:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	1,077	0
551591:Mixed mainly or solely with man-made filame	825	0
551599:Other	3,667	0
551612:WOVEN FABRICS CONTAINING >= 85% ARTIFIC	8,522	0
551613:WOVEN FABRICS CONTAINING >= 85% ARTIFIC	548	0
551614:WOVEN FABRICS CONTAINING >= 85% ARTIFIC	809	0
551623:Of yarns of different colours	7,936	0
551642:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	231	0
551691:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	224	0
551692:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	124	0
551694:WOVEN FABRICS CONTAINING PREDOMINANT	248	0
560121:Of cotton	457,023	0
560122:Of man-made fibres	39,268	83,708
560129:WADDING OF TEXTILE MATERIALS AND ARTICL	64,136	0
560130:TEXTILE FLOCK AND DUST AND MILL NEPS	4,990	0
560210:Needleloom felt and stitch-bonded fibre fabric	559,145	0
560221:FELT, NOT IMPREGNATED, COATED, COVERED	1,691	0
560229:FELT, NOT IMPREGNATED, COATED, COVERED	76,969	0
560290:FELT, IMPREGNATED, COATED, COVERED OR L	53,907	1,838
560311:Weighing not more than 25 g/m2	52,079	32,587
560312:Weighing more than 25 g/m2 but not more th	53,236	0
560313:Weighing more than 70 g/m2 but not more th	378,039	0
560314:Weighing more than 150 g/m2	429,527	0
560391:Weighing not more than 25 g/m2	915	0
560392:Weighing more than 25 g/m2 but not more th	3,707	0
560393:Weighing more than 70 g/m2 but not more th	30,490	0
560394:Weighing more than 150 g/m2	231,187	0
560410:TEXTILE-COVERED RUBBER THREAD AND CORD	7,353	0
560490:Other	24,497	0

560500:METALLISED YARN, WHETHER OR NOT GIMPE	60	0
560600:Gimped yarn, and strip and the like of heading	276	0
560721:BINDER OR BALER TWINE, OF SISAL OR OTHER	12,689	81
560729:TWINE, CORDAGE, ROPES AND CABLES, OF SIS	23,150	0
560741:BINDER OR BALER TWINE, OF POLYETHYLENE C	159,933	0
560749:Other	77,816	0
560750:Of other synthetic fibres	82,740	11,540
560790:Other	57,429	1,145
560811:Made-up fishing nets	89,924	0
560819:Other	120,473	930
560890:KNOTTED NETTING OF TWINE, CORDAGE, ROP	13,689	0
560900:ARTICLES OF YARN, STRIP OR THE LIKE OF HEA	47,140	41
570110:Of wool or fine animal hair	10,430	0
570190:Of other textile materials	52,227	109
570210:KELEM, SCHUMACKS, KARAMANIE AND SIMILA	8,968	490
570220:FLOOR COVERINGS OF COCONUT FIBRES 'COIR	22,520	141
570231:Of wool or fine animal hair	27,484	7
570232:Of man-made textile materials	23,454	0
570239:CARPETS AND OTHER FLOOR COVERINGS, OF V	16,194	0
570241:Of wool or fine animal hair	2,918	0
570242:Of man-made textile materials	895,950	38,074
570249:CARPETS AND OTHER FLOOR COVERINGS, OF V	101,129	394
570250:Other, not of pile construction, not made up	15,054	0
570291:CARPETS AND OTHER FLOOR COVERINGS, OF V	42,906	0
570292:Of man-made textile materials	155,363	0
570299:CARPETS AND OTHER FLOOR COVERINGS, OF V	32,869	0
570310:CARPETS AND OTHER FLOOR COVERINGS, OF V	45,616	0
570320:Of nylon or other polyamides	411,294	5,680
570330:Of other man-made textile materials	487,262	3,603
570390:Of other textile materials	115,548	0
570420:FLOOR TILES, OF FELT, NOT TUFTED OR FLOCKE	2,068	0
570490:CARPETS AND OTHER FLOOR COVERINGS, OF P	143,285	1,124
570500:Other carpets and other textile floor coverings	496,429	6,720
580122:CUT CORDUROY, OF COTTON (EXCL. TERRY TO	202	0
580126:CHENILLE FABRICS, OF COTTON (EXCL. TERRY T	435	0
580131:UNCUT WEFT PILE FABRICS, OF MAN-MADE FI	2,936	0
580133:CUT WEFT PILE FABRICS, OF MAN-MADE FIBRE	1,266	0
580136:CHENILLE FABRICS, OF MAN-MADE FIBRES (EX	9,917	0
580137:	16,650	0
580190:Of other textile materials	1,460	88
580219:TERRY TOWELLING AND SIMILAR WOVEN TERR	3,363	0
580220:TERRY TOWELLING AND SIMILAR WOVEN TERR	13	0
580410:Tulles and other net fabrics	3,147	0
580421:Of man-made fibres	142	0
580429:Of other textile materials	744	0
580430:HAND-MADE LACE IN THE PIECE, IN STRIPS OR	2,750	0
580500:HAND-WOVEN TAPESTRIES OF THE TYPE GOBE	328	20

580610:NARROW WOVEN PILE FABRICS, INCL. TERRY T	5,035	0
580620:NARROW WOVEN FABRICS OF TEXTILE MATER	3,374	1,876
580631:NARROW WOVEN FABRICS OF COTTON, N.E.S.	2,773	0
580632:Of man-made fibres	22,791	0
580639:NARROW WOVEN FABRICS OF TEXTILE MATER	21,963	0
580640:NARROW FABRICS CONSISTING OF WARP WIT	813	0
580710:Woven	7,386	0
580790:Other	1,682	0
580810:BRAIDS IN THE PIECE	3,040	0
580890:ORNAMENTAL TRIMMINGS OF TEXTILE MATER	13,642	0
580900:WOVEN FABRICS OF METAL THREAD AND WO	233	0
581010:Embroidery without visible ground	30	0
581091:Of cotton	2	0
581092:Of man-made fibres	1,358	0
581099:Of other textile materials	295	0
581100:QUILTED TEXTILE PRODUCTS IN THE PIECE, CO	5,308	0
590110:TEXTILE FABRICS COATED WITH GUM OR AMY	18,652	0
590190:TRACING CLOTH; PREPARED PAINTING CANVA	81,188	0
590290:Other	39	0
590310:With poly(vinyl chloride)	139,592	1,129
590320:With polyurethane	20,867	0
590390:Other	76,531	3,200
590410:LINOLEUM, WHETHER OR NOT CUT TO SHAPE	10,672	0
590500:Textile wall coverings	18,637	0
590610:ADHESIVE TAPE OF RUBBERISED TEXTILE FABR	62,258	17
590691:KNITTED OR CROCHETED TEXTILE FABRICS, RU	27,298	0
590699:Other	47,449	23
590700:IMPREGNATED, COATED OR COVERED TEXTILE	125,392	1,109
590800:TEXTILE WICKS, WOVEN, PLAITED OR KNITTED	202	0
590900:Textile hosepiping and similar textile tubing, w	69,868	17
591000:TRANSMISSION OR CONVEYOR BELTS OR BELT	47,380	0
591110:TEXTILE FABRICS, FELT AND FELT-LINED WOVE	7,103	0
591120:BOLTING CLOTH, WHETHER OR NOT MADE-UP	5,428	0
591131:Weighing less than 650 g/m2	3,836	0
591132:Weighing 650 g/m2 or more	3,324	0
591140:STRAINING CLOTH OF A KIND USED IN OIL PRE	1,735	0
591190:Other	280,356	139
600110:LONG PILE' FABRICS, KNITTED OR CROCHETED	74	0
600121:LOOPED PILE FABRICS OF COTTON, KNITTED O	641	0
600192:PILE FABRICS OF MAN-MADE FIBRES, KNITTED	16,059	0
600199:PILE FABRICS, KNITTED OR CROCHETED (EXCL.	374	0
600290:KNITTED OR CROCHETED FABRICS, OF A WIDT	17,100	0
600320:KNITTED OR CROCHETED FABRICS OF COTTON	7	0
600330:Of synthetic fibres	494	0
600390:KNITTED OR CROCHETED FABRICS OF A WIDT	1,582	0
600410:KNITTED OR CROCHETED FABRICS, OF A WIDT	10,834	0
600490:KNITTED OR CROCHETED FABRICS, OF A WIDT	27	0

600521:UNBLEACHED OR BLEACHED COTTON WARP K	849	0
600522:DYED COTTON WARP KNIT FABRICS 'INCL. THO	31,186	0
600535:WARP KNIT FABRICS OF SYNTHETIC FIBRES, AN	6,196	0
600536:UNBLEACHED OR BLEACHED WARP KNIT FABR	12,119	0
600537:DYED WARP KNIT FABRICS OF SYNTHETIC FIBR	7,629	0
600538:WARP KNIT FABRICS OF SYNTHETIC FIBRES, OF	25,922	0
600539:PRINTED WARP KNIT FABRICS OF SYNTHETIC F	32,193	0
600541:UNBLEACHED OR BLEACHED WARP KNIT FABR	8,260	0
600542:DYED WARP KNIT FABRICS OF ARTIFICIAL FIBR	2,789	0
600544:PRINTED WARP KNIT FABRICS OF ARTIFICIAL F	817	0
600590:Other	5,681	0
600621:UNBLEACHED OR BLEACHED COTTON FABRICS	102,910	0
600622:DYED COTTON FABRICS, KNITTED OR CROCHET	278,928	0
600624:PRINTED COTTON FABRICS, KNITTED OR CROC	82	0
600632:Dyed	27,929	0
600633:Of yarns of different colours	46,643	0
600634:Printed	1,979	0
600641:UNBLEACHED OR BLEACHED FABRICS, KNITTED	127	0
600642:DYED FABRICS, KNITTED OR CROCHETED, OF A	1,096	0
600644:PRINTED FABRICS, KNITTED OR CROCHETED, O	279	0
600690:FABRICS, KNITTED OR CROCHETED, OF A WIDT	5,642	0
610120:Of cotton	154,439	135
610130:Of man-made fibres	207,658	0
610190:Of other textile materials	13,474	0
610210:Of wool or fine animal hair	44,661	114
610220:Of cotton	210,049	0
610230:Of man-made fibres	297,417	26
610290:Of other textile materials	38,354	495
610310:Suits	29,607	0
610322:MEN'S OR BOYS' ENSEMBLES OF COTTON, KNI	99,962	0
610323:MEN'S OR BOYS' ENSEMBLES OF SYNTHETIC FI	102,791	0
610329:MEN'S OR BOYS' ENSEMBLES OF TEXTILE MAT	1,559	622
610331:MEN'S OR BOYS' JACKETS AND BLAZERS OF WO	9,164	0
610332:MEN'S OR BOYS' JACKETS AND BLAZERS OF CO	95,704	10
610333:MEN'S OR BOYS' JACKETS AND BLAZERS OF SY	22,778	0
610339:MEN'S OR BOYS' JACKETS AND BLAZERS OF TE	57,649	42
610341:MEN'S OR BOYS' TROUSERS, BIB AND BRACE O	8,437	0
610342:MEN'S OR BOYS' TROUSERS, BIB AND BRACE O	1,066,815	12,783
610343:MEN'S OR BOYS' TROUSERS, BIB AND BRACE O	254,071	2,903
610349:MEN'S OR BOYS' TROUSERS, BIB AND BRACE O	21,444	110
610413:WOMEN'S OR GIRLS' SUITS OF SYNTHETIC FIBR	1,547	1,211
610419:Of other textile materials	15,976	0
610422:WOMEN'S OR GIRLS' ENSEMBLES OF COTTON,	218,936	0
610423:WOMEN'S OR GIRLS' ENSEMBLES OF SYNTHET	4,985	429
610429:Of other textile materials	3,594	0
610431:WOMEN'S OR GIRLS' JACKETS AND BLAZERS O	12,467	1,411
610432:WOMEN'S OR GIRLS' JACKETS AND BLAZERS O	127,137	3,432

610433:WOMEN'S OR GIRLS' JACKETS AND BLAZERS O	31,248	190
610439:WOMEN'S OR GIRLS' JACKETS AND BLAZERS O	108,387	336
610441:WOMEN'S OR GIRLS' DRESSES OF WOOL OR FI	18,416	4,149
610442:WOMEN'S OR GIRLS' DRESSES OF COTTON, KN	389,904	15,216
610443:WOMEN'S OR GIRLS' DRESSES OF SYNTHETIC F	329,677	5,988
610444:WOMEN'S OR GIRLS' DRESSES OF ARTIFICIAL F	207,255	24,917
610449:WOMEN'S OR GIRLS' DRESSES OF TEXTILE MAT	58,062	4,175
610451:WOMEN'S OR GIRLS' SKIRTS AND DIVIDED SKIF	2,707	71
610452:WOMEN'S OR GIRLS' SKIRTS AND DIVIDED SKIF	17,077	0
610453:WOMEN'S OR GIRLS' SKIRTS AND DIVIDED SKIF	56,500	3,688
610459:WOMEN'S OR GIRLS' SKIRTS AND DIVIDED SKIF	39,832	5,405
610461:WOMEN'S OR GIRLS' TROUSERS, BIB AND BRA	24,119	8,172
610462:WOMEN'S OR GIRLS' TROUSERS, BIB AND BRA	1,053,046	1,642
610463:WOMEN'S OR GIRLS' TROUSERS, BIB AND BRA	588,584	5,596
610469:WOMEN'S OR GIRLS' TROUSERS, BIB AND BRA	209,029	16,844
610510:MEN'S OR BOYS' SHIRTS OF COTTON, KNITTED	597,886	3,633
610520:Of man-made fibres	21,464	0
610590:Of other textile materials	18,069	0
610610:WOMEN'S OR GIRLS' BLOUSES, SHIRTS AND SH	234,086	527
610620:WOMEN'S OR GIRLS' BLOUSES, SHIRTS AND SH	81,777	3,436
610690:Of other textile materials	23,634	224
610711:MEN'S OR BOYS' UNDERPANTS AND BRIEFS OF	475,350	4
610712:MEN'S OR BOYS' UNDERPANTS AND BRIEFS OF	18,750	0
610719:MEN'S OR BOYS' UNDERPANTS AND BRIEFS OF	1,228	0
610721:MEN'S OR BOYS' NIGHTSHIRTS AND PYJAMAS	155,593	7
610722:MEN'S OR BOYS' NIGHTSHIRTS AND PYJAMAS	20,400	0
610729:MEN'S OR BOYS' NIGHTSHIRTS AND PYJAMAS	1,281	0
610791:MEN'S OR BOYS' BATHROBES, DRESSING GOW	58,908	0
610799:MEN'S OR BOYS' BATHROBES, DRESSING GOW	8,846	0
610811:WOMEN'S OR GIRLS' SLIPS AND PETTICOATS O	8,515	0
610819:WOMEN'S OR GIRLS' SLIPS AND PETTICOATS O	3,781	0
610821:WOMEN'S OR GIRLS' BRIEFS AND PANTIES OF	631,758	4
610822:WOMEN'S OR GIRLS' BRIEFS AND PANTIES OF	217,708	4,769
610829:WOMEN'S OR GIRLS' BRIEFS AND PANTIES OF	1,585	0
610831:WOMEN'S OR GIRLS' NIGHTDRESSES AND PYJA	508,805	292
610832:WOMEN'S OR GIRLS' NIGHTDRESSES AND PYJA	94,359	0
610839:WOMEN'S OR GIRLS' NIGHTDRESSES AND PYJA	4,564	0
610891:WOMEN'S OR GIRLS' N+GLIG+S, BATHROBES, U	23,227	0
610892:WOMEN'S OR GIRLS' N+GLIG+S, BATHROBES, U	46,781	0
610899:WOMEN'S OR GIRLS' N+GLIG+S, BATHROBES, U	38,632	0
610910:T-SHIRTS, SINGLETS AND OTHER VESTS OF COT	6,999,041	96,130
610990:Of other textile materials	889,880	7,490
611011:Of wool	425,963	12,966
611012:Of Kashmir (cashmere) goats	48,821	3,788
611019:Other	21,609	3,049
611020:Of cotton	2,902,587	38,748
611030:Of man-made fibres	1,762,734	26,320

611090:Of other textile materials	88,816	31,967
611120:Of cotton	1,559,474	223
611130:Of synthetic fibres	97,572	21
611190:Of other textile materials	4,426	34
611211:TRACK-SUITS OF COTTON, KNITTED OR CROCH	273,432	408
611212:TRACK-SUITS OF SYNTHETIC FIBRES, KNITTED O	222,026	0
611219:TRACK-SUITS OF TEXTILE MATERIALS, KNITTED	60,724	0
611231:Of synthetic fibres	65,948	3,264
611239:Of other textile materials	3,034	0
611241:Of synthetic fibres	585,126	5,219
611249:Of other textile materials	37,089	0
611300:Garments, made up of knitted or crocheted fa	135,925	0
611420:SPECIAL GARMENTS FOR PROFESSIONAL, SPOF	118,053	9,768
611430:SPECIAL GARMENTS FOR PROFESSIONAL, SPOF	176,393	1,999
611490:SPECIAL GARMENTS FOR PROFESSIONAL, SPOF	5,823	22
611510:Graduated compression hosiery (for example,	106,417	0
611521:PANTYHOSE AND TIGHTS OF SYNTHETIC FIBRE	346,540	0
611522:PANTYHOSE AND TIGHTS OF SYNTHETIC FIBRE	187,833	0
611529:PANTYHOSE AND TIGHTS OF TEXTILE MATERIA	126,533	0
611530:Other women's full-length or knee-length hosi	63,567	0
611594:FULL-LENGTH OR KNEE-LENGTH STOCKINGS, S	4,489	0
611595:FULL-LENGTH OR KNEE-LENGTH STOCKINGS, S	969,949	2,983
611596:Of synthetic fibres	557,719	107
611599:FULL-LENGTH OR KNEE-LENGTH STOCKINGS, S	17,959	0
611610:Impregnated, coated, covered or laminated w	430,660	587
611691:GLOVES, MITTENS AND MITTS, OF WOOL OR F	2,465	229
611692:GLOVES, MITTENS AND MITTS, OF COTTON, KN	6,038	0
611693:GLOVES, MITTENS AND MITTS, OF SYNTHETIC	59,207	181
611699:GLOVES, MITTENS AND MITTS, OF TEXTILE MA	18,220	0
611710:SHAWLS, SCARVES, MUFLERS, MANTILLAS, VE	84,433	495
611780:Other accessories	95,906	0
611790:PARTS OF GARMENTS OR CLOTHING ACCESSO	899	0
620111:MEN'S OR BOYS' OVERCOATS, RAINCOATS, CA	44,440	5,173
620112:Of cotton	298,208	0
620113:Of man-made fibres	410,606	5,762
620119:MEN'S OR BOYS' OVERCOATS, RAINCOATS, CA	12,268	0
620191:MEN'S OR BOYS' ANORAKS, INCL. SKI-JACKETS	11,343	0
620192:MEN'S OR BOYS' ANORAKS, WINDCHEATERS, V	119,799	0
620193:MEN'S OR BOYS' ANORAKS, WINDCHEATERS, V	1,154,614	550
620199:MEN'S OR BOYS' ANORAKS, INCL. SKI-JACKETS	47,390	0
620211:WOMEN'S OR GIRLS' OVERCOATS, RAINCOATS	217,949	9,120
620212:Of cotton	83,334	2,524
620213:Of man-made fibres	675,364	42,404
620219:WOMEN'S OR GIRLS' OVERCOATS, RAINCOATS	42,554	3,637
620291:WOMEN'S OR GIRLS' ANORAKS, INCL. SKI-JACK	9,030	0
620292:WOMEN'S OR GIRLS' ANORAKS, WINDCHEATE	78,701	1,913
620293:WOMEN'S OR GIRLS' ANORAKS, WINDCHEATE	848,988	11,093

620299:WOMEN'S OR GIRLS' ANORAKS, INCL. SKI-JACK	77,143	1,768
620311:MEN'S OR BOYS' SUITS OF WOOL OR FINE ANI	80,053	5,235
620312:MEN'S OR BOYS' SUITS OF SYNTHETIC FIBRES (37,796	113
620319:Of other textile materials	137,522	188
620322:Of cotton	230,310	0
620323:Of synthetic fibres	21,402	0
620329:Of other textile materials	8,053	10
620331:MEN'S OR BOYS' JACKETS AND BLAZERS OF WO	70,477	526
620332:Of cotton	268,769	7,557
620333:Of synthetic fibres	510,307	4,741
620339:Of other textile materials	153,703	0
620341:Of wool or fine animal hair	71,254	3,964
620342:Of cotton	3,550,988	29,690
620343:Of synthetic fibres	699,855	622
620349:Of other textile materials	159,198	4,935
620411:WOMEN'S OR GIRLS' SUITS OF WOOL OR FINE	464	0
620412:WOMEN'S OR GIRLS' SUITS OF COTTON (EXCL.	26,922	0
620413:WOMEN'S OR GIRLS' SUITS OF SYNTHETIC FIBF	60,406	0
620419:Of other textile materials	14,420	103
620421:WOMEN'S OR GIRLS' ENSEMBLES OF WOOL OF	3,496	0
620422:Of cotton	265,347	0
620423:Of synthetic fibres	17,457	0
620429:Of other textile materials	18,757	180
620431:WOMEN'S OR GIRLS' JACKETS AND BLAZERS O	58,297	109,890
620432:Of cotton	308,215	2,132
620433:Of synthetic fibres	395,834	6,244
620439:Of other textile materials	253,976	3,886
620441:WOMEN'S OR GIRLS' DRESSES OF WOOL OR FI	98,936	11,576
620442:WOMEN'S OR GIRLS' DRESSES OF COTTON (EX	1,102,664	38,587
620443:WOMEN'S OR GIRLS' DRESSES OF SYNTHETIC F	11,041,480	54,322
620444:WOMEN'S OR GIRLS' DRESSES OF ARTIFICIAL F	638,658	17,999
620449:Of other textile materials	363,848	42,012
620451:WOMEN'S OR GIRLS' SKIRTS AND DIVIDED SKIF	13,735	853
620452:WOMEN'S OR GIRLS' SKIRTS AND DIVIDED SKIF	230,279	9,493
620453:WOMEN'S OR GIRLS' SKIRTS AND DIVIDED SKIF	188,252	10,663
620459:Of other textile materials	197,296	9,463
620461:Of wool or fine animal hair	52,925	10,173
620462:Of cotton	2,174,690	23,316
620463:Of synthetic fibres	914,304	5,385
620469:Of other textile materials	507,261	17,516
620520:MEN'S OR BOYS' SHIRTS OF COTTON (EXCL. KN	1,645,317	180,880
620530:MEN'S OR BOYS' SHIRTS OF MAN-MADE FIBRE	110,890	895
620590:Of other textile materials	114,173	5,967
620610:WOMEN'S OR GIRLS' BLOUSES, SHIRTS AND SH	57,441	7,372
620620:WOMEN'S OR GIRLS' BLOUSES, SHIRTS AND SH	6,858	32
620630:WOMEN'S OR GIRLS' BLOUSES, SHIRTS AND SH	592,704	20,645
620640:WOMEN'S OR GIRLS' BLOUSES, SHIRTS AND SH	566,461	7,127

620690:Of other textile materials	146,956	50,929
620711:MEN'S OR BOYS' UNDERPANTS AND BRIEFS OF	298,630	561
620719:MEN'S OR BOYS' UNDERPANTS AND BRIEFS OF	6,857	743
620721:MEN'S OR BOYS' NIGHTSHIRTS AND PYJAMAS	307,040	663
620722:MEN'S OR BOYS' NIGHTSHIRTS AND PYJAMAS	739	0
620729:MEN'S OR BOYS' NIGHTSHIRTS AND PYJAMAS	431	64
620791:MEN'S OR BOYS' SINGLETS AND OTHER VESTS,	1,705,568	4,495
620799:Of other textile materials	425,597	10
620811:WOMEN'S OR GIRLS' SLIPS AND PETTICOATS OF	40,321	292
620819:WOMEN'S OR GIRLS' SLIPS AND PETTICOATS OF	14,832	0
620821:WOMEN'S OR GIRLS' NIGHTDRESSES AND PYJA	987,453	1,000
620822:WOMEN'S OR GIRLS' NIGHTDRESSES AND PYJA	16,145	0
620829:WOMEN'S OR GIRLS' NIGHTDRESSES AND PYJA	3,646	0
620891:WOMEN'S OR GIRLS' SINGLETS AND OTHER VE	2,042,894	10,086
620892:WOMEN'S OR GIRLS' SINGLETS AND OTHER VE	146,300	0
620899:WOMEN'S OR GIRLS' SINGLETS AND OTHER VE	92,806	1,463
620920:BABIES' GARMENTS AND CLOTHING ACCESSOR	733,008	1,688
620930:BABIES' GARMENTS AND CLOTHING ACCESSOR	105,060	0
620990:Of other textile materials	110,980	14
621010:Of fabrics of heading 5602 or 5603	1,633,427	746,394
621020:GARMENTS OF THE TYPE DESCRIBED IN SUBHE	76,651	0
621030:GARMENTS OF THE TYPE DESCRIBED IN SUBHE	17,524	0
621040:MEN'S OR BOYS' GARMENTS OF TEXTILE FABRI	564,781	189,000
621050:WOMEN'S OR GIRLS' GARMENTS OF TEXTILE F	430,954	3,987
621111:MEN'S OR BOYS' SWIMWEAR (EXCL. KNITTED C	283,941	2,918
621112:WOMEN'S OR GIRLS' SWIMWEAR (EXCL. KNIT	328,974	3,718
621120:SKI SUITS (EXCL. KNITTED OR CROCHETED)	99,603	473
621132:Of cotton	1,244,651	1,205
621133:Of man-made fibres	598,014	6,222
621139:MEN'S OR BOYS' TRACK SUITS AND OTHER GA	41,967	0
621142:Of cotton	678,849	12,832
621143:Of man-made fibres	272,297	3,892
621149:WOMEN'S OR GIRLS' TRACK SUITS AND OTHER	27,339	3,371
621210:Brassières	954,984	10,177
621220:GIRDLES AND PANTY-GIRDLES OF ALL TYPES OF	11,579	1,091
621230:CORSELETTES OF ALL TYPES OF TEXTILE MATER	16,077	0
621290:CORSETS, BRACES, GARTERS, SUSPENDERS AN	64,482	17
621320:HANDKERCHIEFS OF COTTON, OF WHICH NO S	5,654	0
621390:HANDKERCHIEFS OF TEXTILE MATERIALS, OF V	1,154	0
621410:SHAWLS, SCARVES, MUFLERS, MANTILLAS, VE	39,967	9,508
621420:SHAWLS, SCARVES, MUFLERS, MANTILLAS, VE	18,428	353
621430:SHAWLS, SCARVES, MUFLERS, MANTILLAS, VE	79,696	0
621440:SHAWLS, SCARVES, MUFLERS, MANTILLAS, VE	11,606	592
621490:SHAWLS, SCARVES, MUFLERS, MANTILLAS, VE	46,282	996
621510:TIES, BOW TIES AND CRAVATS OF SILK OR SILK	6,474	0
621520:TIES, BOW TIES AND CRAVATS OF MAN-MADE	9,449	0
621590:TIES, BOW TIES AND CRAVATS OF TEXTILE MA	8,570	680

621600:GLOVES, MITTENS AND MITTS, OF ALL TYPES OF	175,382	0
621710:MADE-UP CLOTHING ACCESSORIES, OF ALL TYPES	82,651	4,070
621790:PARTS OF GARMENTS OR CLOTHING ACCESSORIES	2,760	21
630110:ELECTRIC BLANKETS OF ALL TYPES OF TEXTILE	2,127	0
630120:Blankets (other than electric blankets) and travelling	5,276	1,060
630130:Blankets (other than electric blankets) and travelling	163,739	1,747
630140:Blankets (other than electric blankets) and travelling	399,500	1,318
630190:Other blankets and travelling rugs	154,530	880
630210:BED-LINEN, KNITTED OR CROCHETED	103,010	36,780
630221:PRINTED BED-LINEN OF COTTON (EXCL. KNITTED OR	916,008	15,191
630222:Of man-made fibres	84,057	38,021
630229:Of other textile materials	20,312	0
630231:BED-LINEN OF COTTON (EXCL. PRINTED, KNITTED OR	679,993	1,326
630232:Of man-made fibres	121,928	2,190
630239:Of other textile materials	55,668	5,986
630240:TABLE LINEN, KNITTED OR CROCHETED	22,620	16
630251:TABLE LINEN OF COTTON (EXCL. KNITTED OR CROCHETED	209,181	10,155
630253:Of man-made fibres	109,010	0
630259:Of other textile materials	69,171	12,649
630260:TOILET LINEN AND KITCHEN LINEN, OF TERRY TYPE	1,255,108	11,963
630291:TOILET LINEN AND KITCHEN LINEN OF COTTON	192,993	2,068
630293:Of man-made fibres	43,794	0
630299:Of other textile materials	38,471	1,221
630312:CURTAINS, INCL. DRAPES, AND INTERIOR BLINDS	8,878	0
630319:CURTAINS, INCL. DRAPES, AND INTERIOR BLINDS	12,834	0
630391:CURTAINS, INCL. DRAPES, AND INTERIOR BLINDS	43,324	0
630392:Of synthetic fibres	436,236	309
630399:Of other textile materials	216,237	0
630411:KNITTED OR CROCHETED BEDSPREADS (EXCL. OF	6,822	0
630419:Other	285,716	1,735
630420:BED NETS, WARP KNIT, ANTIMALARIAL	3,506	0
630491:ARTICLES FOR INTERIOR FURNISHING, KNITTED OR	54,661	30
630492:ARTICLES FOR INTERIOR FURNISHING, OF COTTON	56,618	0
630493:ARTICLES FOR INTERIOR FURNISHING, OF SYNTHETIC	86,821	0
630499:ARTICLES FOR INTERIOR FURNISHING, OF TEXTILE	94,779	192
630510:Of jute or of other textile bast fibres of heading	13,283	0
630520:SACKS AND BAGS, FOR THE PACKING OF GOODS	6,089	3
630532:Flexible intermediate bulk containers	30,138	184
630533:Other, of polyethylene or polypropylene strip	117,019	0
630539:SACKS AND BAGS, FOR THE PACKING OF GOODS	30,760	0
630590:SACKS AND BAGS, FOR THE PACKING OF GOODS	39,282	0
630612:TARPAULINS, AWNINGS AND SUNBLINDS OF SYNTHETIC	158,754	1,595
630619:TARPAULINS, AWNINGS AND SUNBLINDS OF TEXTILE	198,059	1,150
630622:TENTS OF SYNTHETIC FIBRES (EXCL. FLY SHEETS)	60,614	12
630629:TENTS OF TEXTILE MATERIALS (EXCL. COTTON)	34,992	0
630630:SAILS FOR BOATS, SAILBOARDS OR LANDCRAFT	18,748	0
630640:PNEUMATIC MATTRESSES OF TEXTILE MATERIALS	3,916	0

630690:	241,783	4,199
630710:Floorcloths, dishcloths, dusters and similar cle	672,120	1,779
630720:LIFE-JACKETS AND LIFE-BELTS, OF ALL TYPES O	67,478	242
630790:Other	4,290,299	63,406
630800:SETS CONSISTING OF WOVEN FABRIC AND YAF	38,190	0
630900:WORN CLOTHING AND CLOTHING ACCESSORI	461,908	36,830
631010:USED OR NEW RAGS, SCRAP TWINE, CORDAGE	40,241	13
631090:USED OR NEW RAGS, SCRAP TWINE, CORDAGE	20,459	38
640110:WATERPROOF FOOTWEAR INCORPORATING A	34,314	1,073
640192:Covering the ankle but not covering the knee	434,890	1,261
640199:WATERPROOF FOOTWEAR COVERING NEITHE	135,042	3,123
640212:Ski-boots, cross-country ski footwear and snow	138,684	0
640219:SPORTS FOOTWEAR WITH OUTER SOLES AND	202,075	0
640220:FOOTWEAR WITH OUTER SOLES AND UPPERS	955,613	17,195
640291:Covering the ankle	1,871,964	20
640299:Other	5,797,246	29,496
640312:SKI-BOOTS, CROSS-COUNTRY SKI FOOTWEAR A	486	0
640319:SPORTS FOOTWEAR, WITH OUTER SOLES OF R	100,070	12
640320:FOOTWEAR WITH OUTER SOLES OF LEATHER, A	93,544	518
640340:FOOTWEAR, INCORPORATING A PROTECTIVE M	264,760	102
640351:Covering the ankle	426,726	14,794
640359:Other	730,270	80,491
640391:Covering the ankle	2,813,085	20,571
640399:Other	7,873,183	193,022
640411:SPORTS FOOTWEAR, INCL. TENNIS SHOES, BAS	3,818,130	4,804
640419:Other	4,805,047	92,111
640420:Footwear with outer soles of leather or compo	165,557	59,778
640510:FOOTWEAR WITH UPPERS OF LEATHER OR CO	505,155	2,466
640520:With uppers of textile materials	494,141	17,677
640590:Other	322,409	3,517
640610:Uppers and parts thereof, other than stiffener	3	0
640620:Outer soles and heels, of rubber or plastics	6,678	969
640690:Other	48,402	2,982
650100:HAT-FORMS, HAT BODIES AND HOODS OF FEL	474	0
650400:HATS AND OTHER HEADGEAR, PLAITED OR MA	104,426	8,362
650500:Hats and other headgear, knitted or crocheted	738,196	15,893
650610:Safety headgear	356,559	4,768
650691:BATHING CAPS, HOODS AND OTHER HEADGEA	17,824	0
650699:Of other materials	40,167	198
650700:HEAD-BANDS, LININGS, COVERS, HAT FOUNDA	7,540	9
660110:GARDEN OR SIMILAR UMBRELLAS (EXCL. BEAC	612,186	7,815
660191:UMBRELLAS HAVING A TELESCOPIC SHAFT (EX	93,859	0
660199:Other	313,785	3,521
660200:WALKING-STICKS, SEAT-STICKS, WHIPS, RIDING	13,813	0
660320:UMBRELLA FRAMES, INCL. FRAMES MOUNTED	187	0
660390:Other	35,559	0
670100:SKINS AND OTHER PARTS OF BIRDS WITH THEI	1,810	0

670210:ARTIFICIAL FLOWERS, FOLIAGE AND FRUIT AN	293,216	1
670290:ARTIFICIAL FLOWERS, FOLIAGE AND FRUIT AN	137,551	0
670300:HUMAN HAIR, DRESSED, THINNED, BLEACHED	567	0
670411:COMPLETE WIGS OF SYNTHETIC TEXTILE MATE	23,135	17
670419:FALSE BEARDS, EYEBROWS AND EYELASHES, SY	18,808	0
670420:WIGS, FALSE BEARDS, EYEBROWS AND EYELAS	15,636	0
670490:WIGS, FALSE BEARDS, EYEBROWS AND EYELAS	14,778	0
680100:SETTS, CURBSTONES AND FLAGSTONES, OF NA	311,016	0
680210:TILES, CUBES AND OTHER PROCESSED ARTICLE	235,398	0
680221:MARBLE, TRAVERTINE AND ALABASTER ARTIC	1,158,033	56,292
680223:GRANITE AND ARTICLES THEREOF, SIMPLY CUT	536,350	2,923
680229:MONUMENTAL OR BUILDING STONE AND ART	143,418	1,022,987
680291:MARBLE, TRAVERTINE AND ALABASTER, IN AN	1,102,117	775,969
680292:CALCAREOUS STONE, IN ANY FORM, POLISHED	272,962	787,305
680293:Granite	1,188,317	28,725
680299:Other stone	96,361	240,287
680300:Worked slate and articles of slate or of agglom	32,471	0
680410:MILLSTONES AND GRINDSTONES, WITHOUT FR	284	0
680421:MILLSTONES, GRINDSTONES, GRINDING WHEEL	102,438	763
680422:Of other agglomerated abrasives or of ceramic	475,397	2,258
680423:MILLSTONES, GRINDSTONES, GRINDING WHEEL	7,416	0
680430:HAND SHARPENING OR POLISHING STONES	10,853	5,127
680510:NATURAL OR ARTIFICIAL ABRASIVE POWDER C	82,916	803
680520:NATURAL OR ARTIFICIAL ABRASIVE POWDER C	187,293	327
680530:NATURAL OR ARTIFICIAL ABRASIVE POWDER C	254,030	1,474
680610:SLAG WOOL, ROCK WOOL AND SIMILAR MINE	533,402	46
680620:Exfoliated vermiculite, expanded clays, foame	6,318	0
680690:MIXTURES AND ARTICLES OF HEAT-INSULATING	195,276	0
680710:ARTICLES OF ASPHALT OR OF SIMILAR MATERI	1,157,208	879
680790:ARTICLES OF ASPHALT OR OF SIMILAR MATERI	85,837	0
680800:PANELS, BOARDS, TILES, BLOCKS AND SIMILAR	89,871	0
680911:BOARDS, SHEETS, PANELS, TILES AND SIMILAR	2,731,814	0
680919:BOARDS, SHEETS, PANELS, TILES AND SIMILAR	99,517	0
680990:ARTICLES OF PLASTER OR OF COMPOSITIONS B	60,072	5,500
681011:Building blocks and bricks	1,483,950	9,409
681019:TILES, FLAGSTONES, BRICKS AND SIMILAR ART	990,041	3,912
681091:PREFABRICATED STRUCTURAL COMPONENTS	1,129,480	8,524
681099:ARTICLES OF CEMENT, CONCRETE OR ARTIFICI	3,413,020	26,426
681182:SHEETS, PANELS, PAVING, TILES AND SIMILAR	61,918	0
681189:ARTICLES OF ASBESTOS-CEMENT, CELLULOSE F	3,656	0
681280:Of crocidolite	2,112	0
681291:CLOTHING, CLOTHING ACCESSORIES, FOOTWE	4	0
681293:COMPRESSED ASBESTOS FIBRE JOINTING, IN S	216	0
681299:Other	2,554	0
681320:FRICTION MATERIAL AND ARTICLES THEREOF,	458	0
681381:BRAKE LININGS AND PADS WITH A BASIS OF A	48,921	0
681389:FRICTION MATERIAL AND ARTICLES THEREOF,	1,646	0

681410:PLATES, SHEETS AND STRIPS OF AGGLOMERATED	2,645	0
681490:WORKED MICA AND ARTICLES OF MICA (EXCL.	466	0
681510:Non-electrical articles of graphite or other carb	185,411	0
681520:ARTICLES OF PEAT (EXCL. TEXTILE PRODUCTS F	21	0
681599:ARTICLES OF STONE OR OTHER MINERAL SUBS	501,914	10,636
690100:BRICKS, BLOCKS, TILES AND OTHER CERAMIC C	1,507	0
690210:REFRACTORY BRICKS, BLOCKS, TILES AND SIMI	17,343	0
690220:Containing, by weight, more than 50 % of alum	108,142	0
690290:REFRACTORY BRICKS, BLOCKS, TILES AND SIMI	7,636	0
690310:RETORTS, CRUCIBLES, MUFFLERS, NOZZLES, PL	5,070	0
690320:Containing, by weight, more than 50 % of alum	146,040	1,917
690390:Other	8,827	0
690410:BUILDING BRICKS (EXCL. THOSE OF SILICEOUS	3,942,980	0
690490:CERAMIC FLOORING BLOCKS, SUPPORT OR FIL	670,280	0
690510:ROOFING TILES	3,158,937	0
690590:CERAMIC CHIMNEY-POTS, COWLS, CHIMNEY L	170,736	0
690600:CERAMIC PIPES, CONDUITS, GUTTERING AND	3,558	0
690721:CERAMIC FLAGS AND PAVING, HEARTH OR WA	9,366,317	32,337
690722:CERAMIC FLAGS AND PAVING, HEARTH OR WA	1,541,753	9,534
690723:CERAMIC FLAGS AND PAVING, HEARTH OR WA	2,342,526	3,731
690730:CERAMIC MOSAIC CUBES AND THE LIKE, WHE	130,648	0
690740:FINISHING CERAMICS (EXCL. REFRACTORY)	1,490,743	0
690911:CERAMIC WARES FOR LABORATORY, CHEMICA	1,254	0
690912:CERAMIC ARTICLES HAVING A HARDNESS EQU	1,296	0
690919:CERAMIC WARES FOR CHEMICAL OR OTHER TE	17,733	0
690990:CERAMIC TROUGHS, TUBS AND SIMILAR RECE	3,081	0
691010:CERAMIC SINKS, WASH BASINS, WASH BASIN	1,189,345	8,282
691090:CERAMIC SINKS, WASH BASINS, WASH BASIN	1,021,602	3,658
691110:TABLEWARE AND KITCHENWARE, OF PORCELA	1,609,352	4,656
691190:HOUSEHOLD AND TOILET ARTICLES, OF PORCE	55,976	0
691200:Ceramic tableware, kitchenware, other house	696,474	6,073
691310:STATUETTES AND OTHER ORNAMENTAL ARTIC	142,532	0
691390:Other	563,288	73,173
691410:CERAMIC ARTICLES OF PORCELAIN OR CHINA,	871	0
691490:CERAMIC ARTICLES, N.E.S. (EXCL. OF PORCELA	171,759	811
700100:Cullet and other waste and scrap of glass, excl	13,004	207
700210:GLASS IN BALLS, UNWORKED (EXCL. GLASS MI	2,215	0
700220:Rods	1,212	0
700231:TUBES OF FUSED QUARTZ OR OTHER FUSED SI	33	0
700312:Coloured throughout the mass (body tinted), c	371	0
700319:Other	58,404	0
700320:CAST GLASS AND ROLLED GLASS, IN WIRED SH	5,422	0
700330:PROFILES OF GLASS, WHETHER OR NOT HAVIN	793	0
700490:Other glass	4,791	0
700510:Non-wired glass, having an absorbent, reflecti	955,907	424,182
700521:Coloured throughout the mass (body tinted), c	233,866	0
700529:Other	1,757,666	33,844

700530:FLOAT GLASS AND SURFACE GROUND AND PO	5,460	0
700600:Glass of heading 7003, 7004 or 7005, bent, edg	87,184	401
700711:Of size and shape suitable for incorporation in	74,837	240
700719:Other	187,302	0
700721:Of size and shape suitable for incorporation in	529,480	182
700729:LAMINATED SAFETY GLASS (EXCL. GLASS OF SI	1,283,340	12,464
700800:Multiple-walled insulating units of glass	556,790	27,196
700910:REAR-VIEW MIRRORS, WHETHER OR NOT FRA	130,155	1,156
700991:GLASS MIRRORS, UNFRAMED (EXCL. REAR-VIE	322,374	0
700992:GLASS MIRRORS, FRAMED (EXCL. REAR-VIEW M	634,239	958
701010:GLASS AMPOULES	213	0
701020:STOPPERS, LIDS AND OTHER CLOSURES, OF GL	30,995	0
701090:Other	5,566,980	49,633
701110:GLASS ENVELOPES, INCL. BULBS AND TUBES, C	2,390	0
701190:GLASS ENVELOPES, INCL. BULBS AND TUBES, C	114	0
701310:GLASSWARE OF GLASS-CERAMICS, OF A KIND	13,664	0
701322:Of lead crystal	15,681	0
701328:Other	553,840	13,367
701333:Of lead crystal	53,739	0
701337:Other	831,212	20,426
701341:Of lead crystal	46,368	0
701342:GLASSWARE FOR TABLE OR KITCHEN PURPOSE	96,865	742
701349:Other	632,918	19,207
701391:Of lead crystal	18,092	0
701399:GLASSWARE OF A KIND USED FOR TOILET, OFF	470,728	6,883
701400:SIGNALLING GLASSWARE AND OPTICAL ELEMEN	3,218	0
701510:GLASSES FOR CORRECTIVE SPECTACLES, CURV	51,243	0
701590:CLOCK OR WATCH GLASSES AND SIMILAR GLA	2,602	0
701610:GLASS CUBES AND OTHER GLASS SMALLWARE	228,555	979
701690:Other	295,473	0
701710:LABORATORY, HYGIENIC OR PHARMACEUTICA	6,769	0
701720:LABORATORY, HYGIENIC OR PHARMACEUTICA	16,135	0
701790:LABORATORY, HYGIENIC OR PHARMACEUTICA	298,116	151
701810:Glass beads, imitation pearls, imitation precio	14,153	0
701820:GLASS MICROSPHERES <= 1 MM IN DIAMETER	42,607	0
701890:Other	21,131	60,450
701911:GLASS FIBRE THREADS 'CHOPPED STRANDS', C	3,064	0
701912:ROVINGS OF GLASS FIBRES	736	0
701919:Other	17,497	0
701931:Mats	22,338	0
701932:Thin sheets (voiles)	57,575	0
701939:WEBS, MATTRESSES, BOARDS AND SIMILAR NO	403,558	1,153
701940:WOVEN FABRICS OF GLASS FIBRES MADE FRO	250,845	0
701951:WOVEN FABRICS, INCL. NARROW FABRICS, OF	12,659	0
701952:WOVEN FABRICS, INCL. NARROW FABRICS, OF	140,396	0
701959:WOVEN FABRICS, INCL. NARROW FABRICS, OF	553,206	0
701990:GLASS FIBRES, INCL. GLASS WOOL, AND ARTIC	289,248	1,392

	702000:Other articles of glass	961,004	472
	710110:PEARLS, NATURAL, WHETHER OR NOT WORKE	1,754	0
	710310:PRECIOUS STONES AND SEMI-PRECIOUS STON	1,702	0
	710399:PRECIOUS AND SEMI-PRECIOUS STONES, WOR	3,174	0
	710490:PRECIOUS AND SEMI-PRECIOUS STONES, SYNT	90	0
	710590:DUST AND POWDER OF NATURAL OR SYNTHET	0	3
	710700:BASE METALS CLAD WITH SILVER, NOT FURTH	2,708	0
	710812:GOLD, INCL. GOLD PLATED WITH PLATINUM, U	13,248	0
	710813:Other semi-manufactured forms	72	0
	711019:Other	1,385	0
	711299:WASTE AND SCRAP OF SILVER, INCL. METAL CL	0	106,896
	711311:ARTICLES OF JEWELLERY AND PARTS THEREOF	811,308	0
	711319:ARTICLES OF JEWELLERY AND PARTS THEREOF	1,232,400	615,598
	711320:ARTICLES OF JEWELLERY AND PARTS THEREOF	5,103	0
	711411:ARTICLES OF GOLDSMITHS' OR SILVERSMITHS'	2,284	0
	711419:ARTICLES OF GOLDSMITHS' OR SILVERSMITHS'	358	0
	711420:ARTICLES OF GOLDSMITHS' OR SILVERSMITHS'	3,804	0
	711510:CATALYSTS IN THE FORM OF WIRE CLOTH OR C	1,268	0
	711590:ARTICLES OF PRECIOUS METAL OR OF METAL C	507	0
	711610:ARTICLES OF NATURAL OR CULTURED PEARLS,	1,360	0
	711620:Of precious or semi-precious stones (natural, s	150,372	28,374
	711711:CUFF-LINKS AND STUDS, OF BASE METAL, WHI	8,361	0
	711719:IMITATION JEWELLERY, OF BASE METAL, WHE	381,209	26,978
	711790:IMITATION JEWELLERY (EXCL. JEWELLERY, OF B	545,940	24,247
	711810:COIN (EXCL. LEGAL TENDER, GOLD COINS, MED	18,868	0
	711890:COIN OF LEGAL TENDER	18,174	0
	720211:Containing by weight more than 2 % of carbon	16,075	0
	720221:FERRO-SILICON, CONTAINING BY WEIGHT > 55	9,860	0
	720229:Other	145,238	0
	720230:FERRO-SILICO-MANGANESE	24,044	0
	720241:Containing by weight more than 4 % of carbon	1,990	0
	720249:Other	31,750	0
	720270:FERRO-MOLYBDENUM	16,528	0
	720291:FERRO-TITANIUM AND FERRO-SILICO-TITANIU	9,319	0
	720310:FERROUS PRODUCTS OBTAINED BY DIRECT RE	207	0
	720390:SPONGY FERROUS PRODUCTS, OBTAINED FRO	953	0
	720410:WASTE AND SCRAP, OF CAST IRON (EXCL. RAD	0	204,784
	720421:Of stainless steel	114,715	1,038,459
	720449:Other	51,451	20,595,989
	720510:GRANULES, OF PIG IRON, SPIEGELEISEN, IRON	33,472	0
	720529:POWDERS, OF PIG IRON, SPIEGELEISEN, IRON C	3,236	0
	720610:INGOTS, OF IRON AND NON-ALLOY STEEL, (EXC	3,868,836	549,618
	720810:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	3,554	0
	720825:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	23,874	0
	720827:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	833	0
	720836:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	36,001	0
	720837:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	28,578	0

720838:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	15,163	0
720839:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	21,867	0
720840:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	27,753	25
720851:Of a thickness exceeding 10 mm	167,882	0
720852:Of a thickness of 4,75 mm or more but not exc	764,918	6,775
720853:Of a thickness of 3 mm or more but less than 4	400,574	1,700
720854:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	125,873	0
720890:Other	30,441	0
720915:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	5,484	0
720916:Of a thickness exceeding 1 mm but less than 3	36,504	0
720917:Of a thickness of 0,5 mm or more but not exce	14,011	0
720918:Of a thickness of less than 0,5 mm	204	0
720925:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	8,314	0
720926:Of a thickness exceeding 1 mm but less than 3	164,137	0
720927:Of a thickness of 0,5 mm or more but not exce	68,326	3,068
720990:Other	39,444	0
721012:Of a thickness of less than 0,5 mm	15,482	0
721030:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	5,688	0
721041:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	74,744	0
721049:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	1,385,616	54,903
721050:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	455	0
721061:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	1,675	0
721070:Painted, varnished or coated with plastics	4,616,111	41,554
721090:Other	6,122	0
721114:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	55,646	0
721119:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	15,031	0
721123:Containing by weight less than 0,25 % of carbo	6,623	0
721129:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	8,075	0
721190:Other	16,042	0
721210:Plated or coated with tin	7,476	0
721220:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	20,716	0
721230:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF IRON OR NON-AL	523,261	126
721240:Painted, varnished or coated with plastics	60,450	0
721250:Otherwise plated or coated	1,995,004	810
721310:BARS AND RODS, HOT-ROLLED, IN IRREGULAR	8,763,705	0
721391:Of circular cross-section measuring less than 1	9,661,726	0
721399:Other	2,288,326	0
721410:BARS AND RODS, OF IRON OR NON-ALLOY STE	0	2,168,369
721420:BARS AND RODS, OF IRON OR NON-ALLOY STE	11,825,153	29,425
721491:Of rectangular (other than square) cross-sectid	225,840	0
721499:Other	619,500	222,776
721510:BARS AND RODS, OF NON-ALLOY FREE-CUTTIN	7,221	62
721550:Other, not further worked than cold-formed o	9,685	164,718
721590:BARS OR RODS, OF IRON OR NON-ALLOY STEEL	3,034	22,847
721610:U, I OR H SECTIONS OF IRON OR NON-ALLOY S	63,821	0
721621:L SECTIONS OF IRON OR NON-ALLOY STEEL, NC	358,289	1,736
721622:T SECTIONS OF IRON OR NON-ALLOY STEEL, NC	10,443	0

721631:U sections	280,838	0
721632:I sections	225,075	0
721633:H sections	89,052	0
721640:L or T sections, not further worked than hot-ro	19,920	0
721650:Other angles, shapes and sections, not further	204,771	28,264
721661:Obtained from flat-rolled products	1,746,607	110,775
721669:ANGLES, SHAPES AND SECTIONS, OF IRON OR	10,199	0
721691:Cold-formed or cold-finished from flat-rolled p	660,104	509
721699:ANGLES, SHAPES AND SECTIONS, OF IRON OR	94,451	105
721710:Not plated or coated, whether or not polished	1,916,343	4,325
721720:Plated or coated with zinc	260,362	100
721730:Plated or coated with other base metals	28,782	77
721790:Other	66,124	0
721810:STEEL, STAINLESS, IN INGOTS AND OTHER PRIM	12	0
721899:Other	2,491	0
721912:Of a thickness of 4,75 mm or more but not exc	136	0
721921:Of a thickness exceeding 10 mm	7,255	0
721922:Of a thickness of 4,75 mm or more but not exc	9,356	0
721923:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF STAINLESS STEEL,	11,725	0
721931:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF STAINLESS STEEL,	6,931	0
721932:Of a thickness of 3 mm or more but less than 4	36,479	0
721933:Of a thickness exceeding 1 mm but less than 3	50,049	0
721934:Of a thickness of 0,5 mm or more but not exce	65,932	0
721935:Of a thickness of less than 0,5 mm	268	0
721990:Other	34,467	0
722011:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF STAINLESS STEEL,	7,928	0
722012:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF STAINLESS STEEL,	3,117	0
722020:Not further worked than cold-rolled (cold-redu	1,012	0
722090:Other	3,998	0
722100:Bars and rods, hot-rolled, in irregularly wound	1,256	0
722211:Of circular cross-section	1,385	0
722219:Other	654	0
722220:Bars and rods, not further worked than cold-fc	30,093	0
722230:Other bars and rods	17,883	0
722240:Angles, shapes and sections	31,324	0
722300:Wire of stainless steel	6,366	197
722410:Ingots and other primary forms	0	11,550
722490:Other	1,549	0
722511:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF SILICON-ELECTRIC	246	0
722519:Other	530	0
722540:Other, not further worked than hot-rolled, not	1,986,228	0
722599:FLAT-ROLLED PRODUCTS OF ALLOY STEEL OTH	284	0
722691:Not further worked than hot-rolled	25,000	0
722699:Other	4,585	0
722790:Other	16,778	156
722810:Bars and rods, of high-speed steel	208	0
722830:Other bars and rods, not further worked than	9,116	90,692

722840:Other bars and rods, not further worked than	0	1,419,708
722850:Other bars and rods, not further worked than	146,211	942,249
722860:Other bars and rods	4,531	59,454
722870:Angles, shapes and sections	9,148	0
722880:HOLLOW DRILL BARS AND RODS, OF ALLOY OR	1,140	0
722920:WIRE OF SILICO-MANGANESE STEEL, IN COILS	187,236	17,680
722990:Other	8,097	326
730110:SHEET PILING OF IRON OR STEEL, WHETHER O	425	64,822
730120:ANGLES, SHAPES AND SECTIONS, OF IRON OR	49,017	0
730210:Rails	21,381	147,630
730230:SWITCH BLADES, CROSSING FROGS, POINT RO	33,496	0
730240:FISH-PLATES AND SOLE PLATES OF IRON OR ST	98,367	18,458
730290:SLEEPERS 'CROSS-TIES', CHECK-RAILS, RACK RA	49,133	66,000
730300:Tubes, pipes and hollow profiles, of cast iron	249,844	15,718
730419:Other	42,369	2,625
730423:DRILL PIPE, SEAMLESS, OF A KIND USED IN DRI	111,398	199
730429:Other	4,892,537	2,978
730431:Cold-drawn or cold-rolled (cold-reduced)	41,356	0
730439:Other	430,622	927
730441:TUBES, PIPES AND HOLLOW PROFILES, SEAML	1,881	0
730449:Other	995,569	58,987
730451:Cold-drawn or cold-rolled (cold-reduced)	15,072	0
730459:Other	3,962	0
730490:TUBES, PIPES AND HOLLOW PROFILES, SEAML	300,441	280,790
730511:LINE PIPE OF A KIND USED FOR OIL OR GAS PIP	373,475	0
730519:LINE PIPE OF A KIND USED FOR OIL OR GAS PIP	39,983	0
730531:TUBES AND PIPES HAVING CIRCULAR CROSS-S	3,812	0
730539:TUBES AND PIPES HAVING CIRCULAR CROSS-S	592,917	0
730590:TUBES AND PIPES HAVING CIRCULAR CROSS-S	32,725	0
730611:Welded, of stainless steel	15,109	679
730619:Other	10,461	0
730629:CASING AND TUBING OF A KIND USED IN DRIL	119,918	0
730630:Other, welded, of circular cross-section, of iron	1,085,414	7,005
730640:Other, welded, of circular cross-section, of stai	270,096	26,792
730650:Other, welded, of circular cross-section, of oth	43,559	2,668
730661:Of square or rectangular cross-section	6,248,713	10,209
730669:Of other non-circular cross-section	102,328	0
730690:TUBES, PIPES AND HOLLOW PROFILES 'E.G., OF	288,017	20
730711:Of non-malleable cast iron	329,028	10,027
730719:Other	426,222	2,329
730721:FLANGES OF STAINLESS STEEL (EXCL. CAST PRO	46,977	0
730722:Threaded elbows, bends and sleeves	23,197	0
730723:Butt welding fittings	69,011	0
730729:Other	201,988	28,209
730791:FLANGES OF IRON OR STEEL (EXCL. CAST OR ST	256,068	0
730792:Threaded elbows, bends and sleeves	105,802	8,445
730793:Butt welding fittings	54,389	3,761

	730799:Other	808,553	8,623
	730810:BRIDGES AND BRIDGE-SECTIONS, OF IRON OR	134,248	500
	730820:TOWERS AND LATTICE MASTS, OF IRON OR ST	1,527,206	68,821
	730830:DOORS, WINDOWS AND THEIR FRAMES AND T	2,447,675	29,251
	730840:EQUIPMENT FOR SCAFFOLDING, SHUTTERING	1,581,521	671,031
	730890:Other	19,191,346	681,068
	730900:Reservoirs, tanks, vats and similar containers f	1,380,645	36,228
	731010:TANKS, CASKS, DRUMS, CANS, BOXES AND SIM	278,614	36,114
	731021:Cans which are to be closed by soldering or cri	157,580	110,322
	731029:Other	227,171	127,367
	731100:Containers for compressed or liquefied gas, of	733,445	700,381
	731210:Stranded wire, ropes and cables	951,421	12,711
	731290:PLAITED BANDS, SLINGS AND THE LIKE, OF IRO	58,668	1,455
	731300:BARBED WIRE OF IRON OR STEEL; TWISTED HC	106,191	0
	731412:ENDLESS BANDS OF STAINLESS STEEL WIRE, FC	13,340	0
	731414:WOVEN CLOTH, INCL. ENDLESS BANDS, OF STA	15,588	0
	731419:WOVEN CLOTH, INCL. ENDLESS BANDS, OF IRC	12,920	25
	731420:Grill, netting and fencing, welded at the inters	13,077,213	75,326
	731431:GRILL, NETTING AND FENCING, OF IRON OR ST	23,801	0
	731439:GRILL, NETTING AND FENCING, OF IRON OR ST	257,554	0
	731441:GRILL, NETTING AND FENCING, OF IRON OR ST	1,668,439	0
	731442:GRILL, NETTING AND FENCING, OF IRON OR ST	61,089	162
	731449:GRILL, NETTING AND FENCING, OF IRON OR ST	522,323	0
	731450:EXPANDED METAL, OF IRON OR STEEL	8,959	0
	731511:Roller chain	232,323	2,738
	731512:ARTICULATED LINK CHAIN OF IRON OR STEEL (50,742	2,598
	731519:PARTS OF ARTICULATED LINK CHAIN, OF IRON	6,855	0
	731520:SKID CHAIN FOR MOTOR VEHICLES, OF IRON O	45,632	0
	731581:STUD-LINK OF IRON OR STEEL	1,674	0
	731582:WELDED LINK CHAIN OF IRON OR STEEL (EXCL.	45,182	0
	731589:CHAIN OF IRON OR STEEL (EXCL. ARTICULATED	37,196	0
	731590:PARTS OF SKID CHAIN, STUD-LINK CHAIN AND	11,935	0
	731600:ANCHORS, GRAPNELS AND PARTS THEREOF, O	13,460	800
	731700:Nails, tacks, drawing pins, corrugated nails, sta	709,859	2,180
	731811:COACH SCREWS OF IRON OR STEEL	45,990	18
	731812:Other wood screws	690,617	838
	731813:SCREW HOOKS AND SCREW RINGS, OF IRON O	39,959	864
	731814:Self-tapping screws	611,025	4,931
	731815:Other screws and bolts, whether or not with th	1,152,337	8,428
	731816:Nuts	194,901	780
	731819:THREADED ARTICLES, OF IRON OR STEEL, N.E.S	438,268	2,775
	731821:SPRING WASHERS AND OTHER LOCK WASHERS	22,905	32
	731822:WASHERS OF IRON OR STEEL (EXCL. SPRING W	140,476	1,010
	731823:RIVETS OF IRON OR STEEL (EXCL. TUBULAR AN	6,263	0
	731824:COTTERS AND COTTER-PINS, OF IRON OR STEE	25,255	586
	731829:NON-THREADED ARTICLES, OF IRON OR STEEL	296,734	779
	731940:	629	0

	731990:Other	8,256	0
	732010:Leaf-springs and leaves therefor	42,917	3,328
	732020:Helical springs	86,164	416
	732090:Other	58,057	2,432
	732111:For gas fuel or for both gas and other fuels	367,527	1,314
	732112:APPLIANCES FOR BAKING, FRYING, GRILLING A	4,525	0
	732119:APPLIANCES FOR BAKING, FRYING, GRILLING A	411,798	5,558
	732181:STOVES, HEATERS, GRATES, FIRES, WASH BOIL	206,565	3,536
	732182:STOVES, HEATERS, GRATES, FIRES, WASH BOIL	165,386	0
	732189:STOVES, HEATERS, GRATES, FIRES, WASH BOIL	2,792,255	33,994
	732190:PARTS OF DOMESTIC APPLIANCES NON-ELECT	190,758	1,099
	732211:RADIATORS FOR CENTRAL HEATING, NON-ELE	82,194	320
	732219:RADIATORS FOR CENTRAL HEATING, NON-ELE	628,742	13,938
	732290:AIR HEATERS AND HOT AIR DISTRIBUTORS, INC	169,178	25,555
	732310:IRON OR STEEL WOOL; POT SCOURERS AND SC	111,947	0
	732391:TABLE, KITCHEN OR OTHER HOUSEHOLD ARTIC	24,372	3,846
	732392:TABLE, KITCHEN OR OTHER HOUSEHOLD ARTIC	34,230	0
	732393:TABLE, KITCHEN OR OTHER HOUSEHOLD ARTIC	1,208,385	24,569
	732394:TABLE, KITCHEN OR OTHER HOUSEHOLD ARTIC	1,036,789	5,083
	732399:TABLE, KITCHEN OR OTHER HOUSEHOLD ARTIC	883,642	14,892
	732410:SINKS AND WASH BASINS, OF STAINLESS STEEL	421,339	10,573
	732421:BATHS OF CAST IRON, WHETHER OR NOT ENA	143	0
	732429:BATHS OF STEEL SHEET	24,660	0
	732490:SANITARY WARE, INCL. PARTS THEREOF (EXCL	540,150	1,533
	732510:Of non-malleable cast iron	524,178	664
	732591:GRINDING BALLS AND SIMILAR ARTICLES FOR	3,498	264,841
	732599:Other	463,861	10,638
	732611:GRINDING BALLS AND SIMILAR ARTICLES FOR	179,832	0
	732619:Other	372,991	57
	732620:ARTICLES OF IRON OR STEEL WIRE, N.E.S.	477,076	234
	732690:Other	7,609,933	490,559
	740200:COPPER, UNREFINED; COPPER ANODES FOR EL	122	0
	740319:COPPER, REFINED, UNWROUGHT (EXCL. COPP	59	0
	740322:COPPER-TIN BASE ALLOYS 'BRONZE' UNWROU	1,642	0
	740329:COPPER ALLOYS UNWROUGHT (EXCL. COPPER	14	0
	740400:Copper waste and scrap	115,665	7,607,549
	740610:COPPER POWDERS, OF NON-LAMELLAR STRUC	44	0
	740620:COPPER POWDERS, OF LAMELLAR STRUCTURE	197	0
	740710:BARS, RODS AND PROFILES, OF REFINED COPP	58,186	0
	740721:Of copper-zinc base alloys (brass)	4,825	0
	740729:BARS, RODS AND PROFILES OF COPPER ALLOYS	10,029	62
	740819:Other	89	0
	740821:WIRE OF COPPER-ZINC BASE ALLOYS 'BRASS'	85	0
	740829:WIRE OF COPPER ALLOYS (OTHER THAN COPP	21,265	0
	740911:PLATES, SHEETS AND STRIP, OF REFINED COPP	7,408	0
	740919:PLATES, SHEETS AND STRIP, OF REFINED COPP	10,217	0
	740929:PLATES, SHEETS AND STRIP, OF COPPER-ZINC B	2,651	0

740990:PLATES, SHEETS AND STRIP, OF COPPER ALLOY	468	0
741011:REFINED COPPER FOIL, NOT BACKED, OF A THICKNESS	112	0
741012:COPPER ALLOY FOIL, NOT BACKED, OF A THICKNESS	674	0
741022:COPPER ALLOY FOIL, BACKED, OF A THICKNESS	223	0
741110:Of refined copper	1,393,568	10,120
741121:Of copper-zinc base alloys (brass)	22,398	0
741129:TUBES AND PIPES OF COPPER ALLOYS (EXCL. COPPER)	3,861	0
741210:REFINED COPPER TUBE OR PIPE FITTINGS 'E.G., CO	149,829	11
741220:COPPER ALLOY TUBE OR PIPE FITTINGS 'E.G., CO	469,405	6,728
741300:STRANDED WIRE, CABLES, PLAITED BANDS AND	71,295	0
741510:NAILS, TACKS, DRAWING PINS, STAPLES AND SIMILAR	3,450	70
741521:WASHERS, 'INCL. SPRING WASHERS AND SPRING	4,440	0
741529:RIVETS, COTTERS, COTTER-PINS AND THE LIKE,	2,753	0
741533:SCREWS, BOLTS, NUTS AND SIMILAR ARTICLES	10,482	146
741539:SCREW HOOKS, SCREW RINGS AND THE LIKE, T	4,115	73
741810:Table, kitchen or other household articles and	4,828	30
741820:SANITARY WARE AND PARTS THEREOF, OF COPPER	238,362	210
741910:CHAIN AND PARTS THEREOF, OF COPPER (EXCL. CO	43	0
741991:ARTICLES OF COPPER, CAST, MOULDED, STAMPED	607	0
741999:Other	80,254	34
750210:NICKEL, NOT ALLOYED, UNWROUGHT	31,841	0
750512:BARS, RODS, PROFILES AND WIRE, OF NICKEL ALLOYS	3,283	0
750522:WIRE OF NICKEL ALLOYS (EXCL. ELECTRICALLY	706	0
750610:PLATES, SHEETS, STRIP AND FOIL, OF NON-ALLOY	15,631	0
750620:PLATES, SHEETS, STRIP AND FOIL, OF NICKEL ALLOYS	299	0
750720:TUBE OR PIPE FITTINGS, OF NICKEL	33,002	0
750810:CLOTH, GRILL, NETTING AND FENCING, OF NICKEL	67	0
750890:ARTICLES OF NICKEL, N.E.S.	896	0
760110:ALUMINIUM, NOT ALLOYED, UNWROUGHT	7,288,721	42,423,932
760120:Aluminium alloys	932,706	38,960,746
760200:Aluminium waste and scrap	1,599,562	5,499,435
760410:Of aluminium, not alloyed	4,213,066	54,787
760421:HOLLOW PROFILES OF ALUMINIUM ALLOYS, NOT	2,289,582	5,064
760429:Other	9,245,053	191,225
760519:WIRE OF NON-ALLOY ALUMINIUM, WITH A MAXIMUM	555	0
760521:WIRE OF ALUMINIUM ALLOYS, WITH A MAXIMUM	173,035	0
760529:WIRE, OF ALUMINIUM ALLOYS, HAVING A MAXIMUM	21,531	425
760611:Of aluminium, not alloyed	203,202	326
760612:Of aluminium alloys	411,851	6,271
760691:PLATES, SHEETS AND STRIP, OF NON-ALLOY ALUMINIUM	4,819	0
760692:PLATES, SHEETS AND STRIP, OF ALUMINIUM ALLOYS	60,258	560
760711:Rolled but not further worked	441,585	307
760719:Other	105,719	7
760720:Backed	110,024	105,974
760810:TUBES AND PIPES OF NON-ALLOY ALUMINIUM	52,984	3,054
760820:Of aluminium alloys	136,943	4,848
760900:ALUMINIUM TUBE OR PIPE FITTINGS 'E.G., CO	64,833	0

	761010:DOORS, WINDOWS AND THEIR FRAMES AND T	1,542,006	1,089,366
	761090:Other	3,955,250	147,516
	761100:RESERVOIRS, TANKS, VATS AND SIMILAR CONT	19,931	2,684
	761210:COLLAPSIBLE TUBULAR CONTAINERS, OF ALUM	2,384	0
	761290:Other	1,281,462	7,240
	761300:ALUMINIUM CONTAINERS FOR COMPRESSED	6,873	0
	761410:STRANDED WIRE, CABLES, PLAITED BANDS AN	459,498	0
	761490:STRANDED WIRES, CABLES, ROPES AND SIMILA	425	0
	761510:Table, kitchen or other household articles and	1,504,415	15,131
	761520:SANITARY WARE AND PARTS THEREOF, OF ALU	41,750	45
	761610:NAILS, TACKS, STAPLES, SCREWS, BOLTS, NUTS	22,204	2,383
	761691:CLOTH, GRILL, NETTING AND FENCING, OF ALU	99,652	1,227
	761699:Other	3,088,328	39,864
	780110:UNWROUGHT LEAD, REFINED	2,431	0
	780199:Other	1,824	13,302
	780200:LEAD WASTE AND SCRAP (EXCL. ASHES AND R	10,693	130,107
	780411:LEAD SHEETS, STRIP AND FOIL, OF A THICKNES	12,812	0
	780419:LEAD PLATES; LEAD SHEETS, STRIP AND FOIL, C	3,005	0
	780600:Other articles of lead	22,764	100
	790120:UNWROUGHT ZINC ALLOYS	120	0
	790200:ZINC WASTE AND SCRAP (EXCL. ASH AND RESI	0	30,334
	790390:ZINC POWDERS AND FLAKES (EXCL. GRAINS OF	8	0
	790400:ZINC BARS, RODS, PROFILES AND WIRE, N.E.S.	889	0
	790500:ZINC PLATES, SHEETS, STRIP AND FOIL	21,593	0
	790700:ARTICLES OF ZINC, N.E.S.	264,579	440
	800110:UNWROUGHT TIN, NOT ALLOYED	1,696	0
	800120:UNWROUGHT TIN ALLOYS	3,597	0
	800200:TIN WASTE AND SCRAP (EXCL. ASH AND RESID	0	6,062
	800300:TIN BARS, RODS, PROFILES AND WIRE, N.E.S.	21,471	37
	800700:Other articles of tin	392	0
	810199:Other	368	0
	810411:UNWROUGHT MAGNESIUM, CONTAINING >=	277,421	0
	810419:UNWROUGHT MAGNESIUM, CONTAINING < 9	25,461	0
	810430:MAGNESIUM RASPIINGS, TURNINGS AND GRA	35	0
	810490:ARTICLES OF MAGNESIUM, N.E.S.	1,176	0
	810520:COBALT MATTES AND OTHER INTERMEDIATE P	2,150	0
	810590:ARTICLES OF COBALT, N.E.S.	17,183	0
	810890:Other	46,855	0
	811100:Manganese and articles thereof, including was	30,050	0
	811222:CHROMIUM WASTE AND SCRAP (EXCL. ASH AN	0	12,419
	811229:ARTICLES OF CHROMIUM, N.E.S.	885	0
	811300:Cermets and articles thereof, including waste	290	0
	820110:SPADES AND SHOVELS, WITH WORKING PARTS	84,364	2,755
	820130:MATTOCKS, PICKS, HOES AND RAKES, WITH W	113,143	10
	820140:AXES, BILL HOOKS AND SIMILAR HEWING TOO	69,742	2,057
	820150:SECATEURS AND SIMILAR ONE-HANDED PRUN	91,445	118
	820160:HEDGE SHEARS, TWO-HANDED PRUNING SHEA	62,936	0

820190:SCYTHES, SICKLES, HAY KNIVES, TIMBER WEDGES	74,305	115
820210:HAND SAWS, WITH WORKING PARTS OF BASE METAL	117,370	632
820220:BAND SAW BLADES OF BASE METAL	68,224	0
820231:CIRCULAR SAW BLADES, INCL. SLITTING OR SLICING	36,955	300
820239:CIRCULAR SAW BLADES, INCL. SLITTING OR SLICING	45,813	620
820240:CHAIN SAW BLADES OF BASE METAL	228,865	0
820291:STRAIGHT SAW BLADES, OF BASE METAL, FOR	6,564	358
820299:Other	68,009	816
820310:FILES, RASPS AND SIMILAR HAND TOOLS OF BASE METAL	89,947	4,397
820320:PLIERS, INCL. CUTTING PLIERS, PINCERS AND TONGS	269,797	4,539
820330:METAL CUTTING SHEARS AND SIMILAR HAND TOOLS	32,148	238
820340:PIPE-CUTTERS, BOLT CROPPERS, PERFORATING TOOLS	36,322	3,268
820411:HAND-OPERATED SPANNERS AND WRENCHES	177,160	5,458
820412:HAND-OPERATED SPANNERS AND WRENCHES	48,814	1,294
820420:INTERCHANGEABLE SPANNER SOCKETS, WITH	210,822	1,449
820510:HAND-OPERATED DRILLING, THREADING OR TAPPING TOOLS	20,734	850
820520:HAMMERS AND SLEDGE HAMMERS WITH WORKING PARTS	78,236	259
820530:PLANES, CHISELS, GOUGES AND SIMILAR CUTTING TOOLS	10,300	557
820540:HAND-OPERATED SCREWDRIVERS	123,507	1,201
820551:HOUSEHOLD HAND TOOLS, NON-MECHANICAL	204,879	427
820559:Other	617,001	24,468
820560:BLOW LAMPS AND THE LIKE (EXCL. GAS-POWERED)	10,821	373
820570:VICES, CLAMPS AND THE LIKE (EXCL. ACCESSORIES)	45,553	401
820590:Other, including sets of articles of two or more	37,799	750
820600:SETS OF TWO OR MORE TOOLS OF HEADING 8207	113,218	2,604
820713:ROCK-DRILLING OR EARTH-BORING TOOLS, INCLUDING	47,862	0
820719:Other, including parts	805,622	13,750
820720:Dies for drawing or extruding metal	107,332	0
820730:Tools for pressing, stamping or punching	62,438	74
820740:Tools for tapping or threading	19,189	1,280
820750:Tools for drilling, other than for rock-drilling	475,912	4,951
820760:Tools for boring or broaching	12,608	20,980
820770:Tools for milling	71,523	22,131
820780:Tools for turning	6,227	0
820790:Other interchangeable tools	269,179	26,528
820810:KNIVES AND CUTTING BLADES, OF BASE METAL	71,516	0
820820:KNIVES AND CUTTING BLADES, OF BASE METAL	50,785	39
820830:KNIVES AND CUTTING BLADES, OF BASE METAL	36,391	0
820840:KNIVES AND CUTTING BLADES, OF BASE METAL	44,987	10
820890:KNIVES AND CUTTING BLADES, OF BASE METAL	39,298	36
820900:Plates, sticks, tips and the like for tools, unmounted	48,847	0
821000:HAND-OPERATED MECHANICAL DEVICES, OF BASE METAL	176,695	0
821110:SETS OF ASSORTED ARTICLES OF KNIVES OF HEADING 8208	57,948	0
821191:TABLE KNIVES HAVING FIXED BLADES OF BASE METAL	160,110	50
821192:KNIVES WITH FIXED BLADES OF BASE METAL (EXCEPT	395,146	16,439
821193:KNIVES HAVING OTHER THAN FIXED BLADES, INCLUDING	95,909	819
821194:BLADES OF BASE METAL FOR TABLE KNIVES, PORTABLE	21,567	272

821195:HANGLES OF BASE METAL FOR TABLE KNIVES,	9	0
821210:Razors	1,018,086	0
821220:SAFETY RAZOR BLADES OF BASE METAL, INCL.	174,777	0
821290:PARTS OF NON-ELECTRIC RAZORS OF BASE ME	7,179	0
821300:SCISSORS, TAILORS' SHEARS AND SIMILAR SHE	97,393	1,131
821410:PAPER KNIVES, LETTER OPENERS, ERASING KN	32,578	52
821420:MANICURE OR PEDICURE SETS AND INSTRUM	205,744	5
821490:HAIR CLIPPERS, BUTCHERS' OR KITCHEN CLEA	34,020	250
821510:Sets of assorted articles containing at least one	53,090	0
821520:Other sets of assorted articles	268,549	1,040
821591:SPOONS, FORKS, LADLES, SKIMMERS, CAKE-SE	1,136	0
821599:Other	348,821	272
830110:PADLOCKS OF BASE METAL	73,105	2,432
830120:LOCKS USED FOR MOTOR VEHICLES, OF BASE M	75,828	201
830130:LOCKS USED FOR FURNITURE, OF BASE METAL	17,875	29
830140:Other locks	627,631	27,378
830150:CLASPS AND FRAMES WITH CLASPS, INCORPO	34,803	0
830160:PARTS OF PADLOCKS, LOCKS, CLASPS AND FRA	486,256	6,229
830170:KEYS PRESENTED SEPARATELY FOR PADLOCKS,	43,187	11
830210:HINGES OF ALL KINDS, OF BASE METAL	781,775	2,948
830220:CASTORS WITH MOUNTINGS OF BASE METAL	65,191	600
830230:BASE METAL MOUNTINGS, FITTINGS AND SIM	247,632	86
830241:Suitable for buildings	4,377,490	57,627
830242:BASE METAL MOUNTINGS, FITTINGS AND SIM	1,588,996	25,875
830249:BASE METAL MOUNTINGS, FITTINGS AND SIM	599,212	1,225
830250:HAT-RACKS, HAT-PEGS, BRACKETS AND SIMILA	280,739	2,547
830260:AUTOMATIC DOOR CLOSERS OF BASE METAL	64,634	152
830300:Armoured or reinforced safes, strongboxes an	404,936	2,334
830400:FILING CABINETS, CARD-INDEX CABINETS, PAP	27,355	5
830510:FITTINGS FOR LOOSE-LEAF BINDERS OR FILES,	7,709	0
830520:STAPLES IN STRIPS, OF BASE METAL	77,591	2,034
830590:OFFICE ARTICLES SUCH AS LETTER CLIPS, LETTE	22,118	1,115
830610:BELLS, GONGS AND THE LIKE, NON-ELECTRIC, C	38,785	270
830621:STATUETTES AND OTHER ORNAMENTS, OF BA	16,092	0
830629:STATUETTES AND OTHER ORNAMENTS, OF BA	208,847	30,502
830630:PHOTOGRAPH, PICTURE OR SIMILAR FRAMES,	25,744	5
830710:FLEXIBLE TUBING OF IRON OR STEEL, WITH OR	80,204	603
830790:FLEXIBLE TUBING OF BASE METAL OTHER THA	52,995	502
830810:HOOKS, EYES AND EYELETS, OF BASE METAL, C	11,310	298
830820:TUBULAR OR BIFURCATED RIVETS, OF BASE M	39,995	1,851
830890:CLASPS, FRAMES WITH CLASPS WITHOUT LOC	11,235	0
830910:CROWN CORKS OF BASE METAL	156,864	313
830990:Other	982,433	44
831000:SIGN-PLATES, NAME-PLATES, ADDRESS-PLATES	250,240	102
831110:COATED ELECTRODES OF BASE METAL, FOR EL	292,871	20,916
831120:CORED WIRE OF BASE METAL, FOR ELECTRIC A	8,513	235
831130:COATED RODS AND CORED WIRE, OF BASE ME	23,091	348

	831190:WIRE, RODS, TUBES, PLATES, ELECTRODES AND	20,260	69,001
	840212:WATERTUBE BOILERS WITH A STEAM PRODUC	531	0
	840219:Other vapour generating boilers, including hyd	103,213	0
	840220:SUPER-HEATED WATER BOILERS	3,943	0
	840290:PARTS OF VAPOUR GENERATING BOILERS AND	435	0
	840310:Boilers	1,542,857	39,883
	840390:Parts	204,891	1,543
	840410:AUXILIARY PLANT FOR USE WITH BOILERS OF H	1,363	0
	840420:CONDENSERS FOR STEAM OR OTHER VAPOUR	2,967	0
	840490:PARTS OF AUXILIARY PLANT OF HEADING 8402	19,805	2,916
	840510:PRODUCER GAS OR WATER GAS GENERATORS	15,077	0
	840590:PARTS OF PRODUCER GAS OR WATER GAS GEN	125	0
	840681:STEAM AND OTHER VAPOUR TURBINES, OF AN	988	0
	840682:STEAM AND OTHER VAPOUR TURBINES, OF AN	1,098	0
	840690:Parts	3,538	0
	840710:SPARK-IGNITION RECIPROCATING OR ROTARY	146,670	0
	840721:Outboard motors	863,771	81,261
	840729:SPARK-IGNITION RECIPROCATING OR ROTARY	13,432	0
	840731:SPARK-IGNITION RECIPROCATING PISTON ENG	192	0
	840733:Of a cylinder capacity exceeding 250 cm ³ but n	1,830	0
	840734:Of a cylinder capacity exceeding 1000 cm ³	36,708	1,969
	840790:Other engines	44,637	50
	840810:Marine propulsion engines	97,241	200
	840820:Engines of a kind used for the propulsion of ve	133,333	49,800
	840890:Other engines	257,612	81,266
	840910:PARTS SUITABLE FOR USE SOLELY OR PRINCIPA	11,190	7,752
	840991:PARTS SUITABLE FOR USE SOLELY OR PRINCIPA	323,897	7,075
	840999:PARTS SUITABLE FOR USE SOLELY OR PRINCIPA	1,012,739	13,254
	841011:HYDRAULIC TURBINES AND WATER WHEELS, C	420	0
	841013:HYDRAULIC TURBINES AND WATER WHEELS, C	391	0
	841090:PARTS OF HYDRAULIC TURBINES AND WATER	875,335	0
	841191:PARTS OF TURBO-JETS OR TURBO-PROPELLERS	84,009	35,294
	841199:PARTS OF GAS TURBINES, N.E.S.	31,927	0
	841221:Linear acting (cylinders)	233,492	0
	841229:Other	244,120	21,366
	841231:PNEUMATIC POWER ENGINES AND MOTORS, I	28,477	0
	841239:PNEUMATIC POWER ENGINES AND MOTORS (43,954	0
	841280:Other	9,713	0
	841290:Parts	79,586	109
	841311:PUMPS FITTED OR DESIGNED TO BE FITTED WI	102,151	0
	841319:PUMPS FOR LIQUIDS, FITTED OR DESIGNED TO	42,064	0
	841320:HAND PUMPS (EXCL. THOSE OF SUBHEADING	32,375	1,092
	841330:Fuel, lubricating or cooling medium pumps for	631,840	11,003
	841340:CONCRETE PUMPS	44,581	10,800
	841350:Other reciprocating positive displacement pun	721,029	10,934
	841360:Other rotary positive displacement pumps	249,414	8,834
	841370:Other centrifugal pumps	1,874,803	6,136

841381:PUMPS FOR LIQUIDS, POWER-DRIVEN (EXCL. T	566,091	8,745
841382:LIQUID ELEVATORS (EXCL. PUMPS)	114,560	18,350
841391:PARTS OF PUMPS FOR LIQUIDS, N.E.S.	525,412	43,236
841392:PARTS OF LIQUID ELEVATORS, N.E.S.	54,155	1,384
841410:Vacuum pumps	191,221	728
841420:Hand- or foot-operated air pumps	43,482	47
841430:Compressors of a kind used in refrigerating eq	630,586	44,860
841440:Air compressors mounted on a wheeled chass	101,287	573
841451:TABLE, FLOOR, WALL, WINDOW, CEILING OR R	243,795	3,505
841459:Other	1,224,823	45,168
841460:HOODS INCORPORATING A FAN, WHETHER OF	687,771	10,977
841480:Other	806,458	16,222
841490:PARTS OF : AIR OR VACUUM PUMPS, AIR OR C	262,680	61,776
841510:Of a kind designed to be fixed to a window, wa	10,516,116	52,877
841520:AIR CONDITIONING MACHINES OF A KIND USE	3,396	0
841581:AIR CONDITIONING MACHINES INCORPORATI	877,146	0
841582:AIR CONDITIONING MACHINES INCORPORATI	319,958	2,329
841583:AIR CONDITIONING MACHINES COMPRISING A	692,480	1,060
841590:PARTS OF AIR CONDITIONING MACHINES, COM	954,749	17,769
841610:Furnace burners for liquid fuel	10,832	0
841620:Other furnace burners, including combination	43,940	847
841630:MECHANICAL STOKERS, INCL. THEIR MECHAN	994	0
841690:PARTS OF FURNACE BURNERS SUCH AS MECH	8,207	1,080
841710:INDUSTRIAL OR LABORATORY FURNACES AND	1,530	0
841720:Bakery ovens, including biscuit ovens	61,011	630
841780:Other	102,491	0
841790:PARTS OF INDUSTRIAL OR LABORATORY FURN	43,001	6,125
841810:Combined refrigerator-freezers, fitted with se	4,046,990	24,752
841821:Compression-type	1,326,190	45,644
841829:HOUSEHOLD REFRIGERATORS, NON-ELECTRIC	128,803	1,685
841830:Freezers of the chest type, not exceeding 800 l	1,186,034	1,066,331
841840:Freezers of the upright type, not exceeding 90	496,120	9,397
841850:Other furniture (chests, cabinets, display coun	4,331,388	62,683
841861:COMPRESSION TYPE UNITS WHOSE CONDENS	429,812	2,395
841869:REFRIGERATING OR FREEZING EQUIPMENT AN	1,376,522	85,693
841891:FURNITURE DESIGNED TO RECEIVE REFRIGERA	21,733	0
841899:Other	913,990	17,704
841911:INSTANTANEOUS GAS WATER HEATERS (EXCL.	2,843	0
841919:INSTANTANEOUS OR STORAGE WATER HEATE	409,754	2,025
841920:MEDICAL, SURGICAL OR LABORATORY STERILIZ	234,449	0
841931:DRYERS FOR AGRICULTURAL PRODUCTS	32,109	4,000
841932:DRYERS FOR WOOD, PAPER PULP, PAPER OR P	158,000	1,600
841939:DRYERS (EXCL. DRYERS FOR AGRICULTURAL PR	40,211	0
841940:DISTILLING OR RECTIFYING PLANT	337,439	0
841950:Heat-exchange units	363,825	3,327
841960:MACHINERY FOR LIQUEFYING AIR OR OTHER G	40,064	8,236
841981:For making hot drinks or for cooking or heating	1,200,363	34,602

841989:Other	524,979	115
841990:Parts	281,186	486
842010:Calendering or other rolling machines	13,647	730
842091:Cylinders	1,047	0
842099:PARTS FOR CALENDERING OR ROLLING MACH	463	0
842111:CENTRIFUGAL CREAM SEPARATORS	40,116	0
842112:CENTRIFUGAL CLOTHES-DRYERS	2,099	0
842119:Other	216,540	0
842121:MACHINERY AND APPARATUS FOR FILTERING	1,821,170	5,519
842122:MACHINERY AND APPARATUS FOR FILTERING	36,979	327
842123:OIL OR PETROL-FILTERS FOR INTERNAL COMBU	2,061,206	18,184
842129:Other	951,969	1,304
842131:INTAKE AIR FILTERS FOR INTERNAL COMBUSTI	1,067,530	55,188
842139:Other	1,207,291	25,606
842191:PARTS OF CENTRIFUGES, INCL. CENTRIFUGAL	33,717	0
842199:Other	770,162	6,333
842211:DISH-WASHING MACHINES OF THE HOUSEHO	3,148,450	5,782
842219:DISH-WASHING MACHINES (EXCL. THOSE OF T	520,515	5,426
842220:MACHINERY FOR CLEANING OR DRYING BOTTL	31,007	0
842230:MACHINERY FOR FILLING, CLOSING, SEALING C	403,948	30,106
842240:PACKING OR WRAPPING MACHINERY, INCL. H	650,821	37,598
842290:Parts	363,421	2,195
842310:Personal weighing machines, including baby sc	197,487	634
842320:SCALES FOR CONTINUOUS WEIGHING OF GOO	95,568	20
842330:Constant weight scales and scales for discharg	279	0
842381:Having a maximum weighing capacity not exce	288,539	50
842382:Having a maximum weighing capacity exceedi	9,373	0
842389:Other	107,779	0
842390:Weighing machine weights of all kinds; parts d	20,388	507
842410:FIRE EXTINGUISHERS, WHETHER OR NOT CHAF	241,739	13,843
842420:SPRAY GUNS AND SIMILAR APPLIANCES (OTHE	240,206	3,487
842430:Steam or sandblasting machines and similar je	1,071,372	15,286
842441:AGRICULTURAL OR HORTICULTURAL SPRAYER	120,464	3,738
842449:Other	135,400	1,994
842482:Agricultural or horticultural	234,142	990
842489:Other	954,922	5,194
842490:Parts	337,265	16,049
842511:PULLEY TACKLE AND HOISTS, POWERED BY ELE	66,876	3,409
842519:PULLEY TACKLE AND HOISTS, NON-POWERED	37,716	5,300
842531:WINCHES AND CAPSTANS POWERED BY ELECT	74,835	2,926
842539:WINCHES AND CAPSTANS NON-POWERED BY	56,611	2,500
842541:BUILT-IN JACKING SYSTEMS OF A TYPE USED IN	136,485	4,800
842542:JACKS AND HOISTS, HYDRAULIC (EXCL. BUILT-I	177,392	15,428
842549:JACKS AND HOISTS OF A KIND USED FOR RAISI	125,213	38,205
842611:OVERHEAD TRAVELLING CRANES ON FIXED SU	48,717	0
842619:OVERHEAD TRAVELLING CRANES, TRANSPORT	225,800	0
842620:TOWER CRANES	65,207	470,340

842630:PORTAL OR PEDESTAL JIB CRANES	8,500	0
842641:MOBILE CRANES AND WORKS TRUCKS FITTED	6,813	50,951
842649:MOBILE CRANES AND WORKS TRUCKS FITTED	28,628	80,800
842691:Designed for mounting on road vehicles	79,414	0
842699:SHIPS' DERRICKS; CRANES, INCL. CABLE CRANE	191,912	700
842710:Self-propelled trucks powered by an electric m	504,354	15,446
842720:Other self-propelled trucks	1,146,715	27,440
842790:WORKS TRUCKS FITTED WITH LIFTING OR HAN	193,443	31,628
842810:Lifts and skip hoists	4,204,122	0
842820:Pneumatic elevators and conveyors	34,315	250
842831:CONTINUOUS-ACTION ELEVATORS AND CONV	5,070	0
842832:CONTINUOUS-ACTION ELEVATORS AND CONV	25,004	0
842833:CONTINUOUS-ACTION ELEVATORS AND CONV	165,021	0
842839:Other	200,157	200
842840:ESCALATORS AND MOVING WALKWAYS	57,483	0
842860:TELEFERICS, CHAIR-LIFTS, SKI-DRAGLINES; TRA	5,970,499	2,300
842890:Other machinery	2,480,844	516,793
842911:SELF-PROPELLED BULLDOZERS AND ANGLEDOZ	383,718	79,000
842919:SELF-PROPELLED BULLDOZERS AND ANGLEDOZ	21,800	2,700
842920:SELF-PROPELLED GRADERS AND LEVELLERS	644,769	1,161
842940:Tamping machines and roadrollers	630,405	19,330
842951:Front-end shovel loaders	2,740,558	447,892
842952:Machinery with a 360° revolving superstructur	4,590,423	679,950
842959:SELF-PROPELLED MECHANICAL SHOVELS, EXCA	622,542	53,750
843010:PILE-DRIVERS AND PILE-EXTRACTORS (EXCL. TH	46,340	0
843020:SNOW-PLOUGHS AND SNOW-BLOWERS (EXCL	35,712	14,220
843031:SELF-PROPELLED COAL OR ROCK CUTTERS AND	21,660	158,600
843039:COAL OR ROCK CUTTERS AND TUNNELLING M	54,092	0
843041:SELF-PROPELLED BORING OR SINKING MACHIN	500,221	220,550
843049:BORING OR SINKING MACHINERY FOR BORING	16,327	33,000
843050:SELF-PROPELLED EARTH-MOVING MACHINERY	170,500	3,500
843061:TAMPING OR COMPACTING MACHINERY, NOT	801	12,000
843069:EARTH MOVING MACHINERY, NOT SELF-PROP	210,660	32,500
843110:PARTS OF PULLEY TACKLES AND HOISTS (OTHE	81,572	1,450
843120:PARTS OF ORK-LIFT TRUCKS AND OTHER WOR	89,764	910
843131:PARTS OF LIFTS, SKIP HOISTS OR ESCALATORS,	771,205	1,240
843139:PARTS OF MACHINERY OF HEADING 8428, N.E	2,433,772	627,550
843141:BUCKETS, SHOVELS, GRABS AND GRIPS FOR M	286,575	23,283
843142:BULLDOZER OR ANGLEDOZER BLADES, N.E.S.	3,082	2,000
843143:PARTS FOR BORING OR SINKING MACHINERY C	848,571	87,720
843149:Other	2,563,689	369,926
843210:PLOUGHS FOR USE IN AGRICULTURE, HORTICU	95,610	0
843221:DISC HARROWS FOR USE IN AGRICULTURE, HC	10,889	0
843229:Other	325,962	2,991
843231:NO-TILL DIRECT SEEDERS, PLANTERS AND TRA	1,539	0
843239:Other	72,715	790
843241:MANURE SPREADERS (EXCL. SPRAYERS)	54,777	0

843242:FERTILISER DISTRIBUTORS (EXCL. SPRAYERS AND	8,695	0
843280:AGRICULTURAL, HORTICULTURAL OR FORESTRY	104,805	0
843290:PARTS OF AGRICULTURAL, HORTICULTURAL OR	110,158	0
843311:Powered, with the cutting device rotating in a	627,632	7,217
843319:Other	96,020	1,532
843320:Other mowers, including cutter bars for tractor	256,670	0
843330:HAYMAKING MACHINERY (EXCL. MOWERS)	98,009	0
843340:STRAW OR FODDER BALERS, INCL. PICK-UP BALERS	125,492	0
843351:COMBINE HARVESTER-THRESHERS	19,004	0
843352:THRESHING MACHINERY (EXCL. COMBINE HARVESTERS)	342	0
843353:Root or tuber harvesting machines	25,423	0
843359:Other	39,526	0
843360:MACHINES FOR CLEANING, SORTING OR GRADING	254,000	0
843390:PARTS OF HARVESTING MACHINERY, THRESHING	335,787	167
843410:MILKING MACHINES	108,688	0
843420:DAIRY MACHINERY (EXCL. REFRIGERATING OR	114,649	0
843490:PARTS OF MILKING MACHINES AND DAIRY MACHINERY	35,383	0
843510:PRESSES, CRUSHERS AND SIMILAR MACHINERY	277,340	3,778
843590:PARTS OF PRESSES, CRUSHERS AND SIMILAR MACHINERY	11,031	246
843610:MACHINERY FOR PREPARING ANIMAL FEEDING	18,280	0
843621:POULTRY INCUBATORS AND BROODERS	1,680	0
843629:POULTRY-KEEPING MACHINERY (EXCL. MACHINERY)	350,281	0
843680:Other machinery	292,563	150
843691:PARTS OF POULTRY-KEEPING MACHINERY OR	165,518	0
843699:PARTS OF AGRICULTURAL, HORTICULTURAL, FORESTRY	8,517	0
843710:MACHINES FOR CLEANING, SORTING OR GRADING	1,673	0
843780:MACHINERY USED IN THE MILLING INDUSTRY	20,339	6,000
843790:PARTS OF MACHINERY USED IN THE MILLING INDUSTRY	1,500	0
843810:Bakery machinery and machinery for the manufacture	483,434	12,214
843820:MACHINERY FOR THE INDUSTRIAL PREPARATION OF	190,736	2,500
843840: BREWERY MACHINERY (EXCL. CENTRIFUGES AND	169,181	0
843850:MACHINERY FOR THE INDUSTRIAL PREPARATION OF	570,299	16,086
843860:MACHINERY FOR THE INDUSTRIAL PREPARATION OF	147,155	1,681
843880:Other machinery	424,417	56,980
843890:PARTS OF MACHINERY FOR THE INDUSTRIAL PREPARATION	258,583	16,968
843930:MACHINERY FOR FINISHING PAPER OR PAPER	3,575	0
843991:PARTS OF MACHINERY FOR MAKING PULP OF	290	0
843999:PARTS OF MACHINERY FOR MAKING OR FINISHING	480	0
844010:Machinery	133,348	520
844090:PARTS OF BOOK-BINDING MACHINERY, N.E.S.	8,155	0
844110:Cutting machines	61,579	25,000
844120:MACHINES FOR MAKING BAGS, SACKS OR ENVELOPES	46,500	0
844130:MACHINES FOR MAKING CARTONS, BOXES, CASES	10,770	0
844140:MACHINES FOR MOULDING ARTICLES IN PAPER	19,261	0
844180:MACHINERY FOR MAKING UP PAPER PULP, PAPER	3,857	17,000
844190:Parts	11,595	0
844230:Machinery, apparatus and equipment	759	0

844240:PARTS OF MACHINERY, APPARATUS AND EQU	1,006	0
844250:Plates, cylinders and other printing componen	170,976	18,342
844311:OFFSET PRINTING MACHINERY, REEL FED	34,584	36,000
844313:Other offset printing machinery	308,549	0
844314:LETTERPRESS PRINTING MACHINERY, REEL FED	3,503	0
844316:FLEXOGRAPHIC PRINTING MACHINERY	1,223,184	0
844319:Other	70,180	1,060
844331:Machines which perform two or more of the fu	669,905	11,337
844332:Other, capable of connecting to an automatic c	1,444,268	88,525
844339:Other	53,778	120
844391:Parts and accessories of printing machinery us	195,440	8,050
844399:Other	1,119,021	3,127
844400:Machines for extruding, drawing, texturing or	2,519	0
844720:Flat knitting machines; stitch-bonding machine	12,184	0
844790:MACHINES FOR MAKING GIMPED YARN, TULL	10,773	0
844819:AUXILIARY MACHINERY FOR MACHINES OF HE	955	0
844839:PARTS AND ACCESSORIES OF MACHINES OF HE	148	0
844859:PARTS AND ACCESSORIES OF MACHINES OF HE	536	0
845011:Fully-automatic machines	4,975,576	11,728
845012:HOUSEHOLD OR LAUNDRY-TYPE WASHING MA	53,303	1,148
845019:HOUSEHOLD OR LAUNDRY-TYPE WASHING MA	77,168	0
845020:LAUNDRY-TYPE WASHING MACHINES, OF A DR	254,054	0
845090:PARTS OF HOUSEHOLD OR LAUNDRY-TYPE WA	153,848	0
845110:DRY-CLEANING MACHINES FOR MADE-UP TEX	312	0
845121:DRYING MACHINES, OF A DRY LINEN CAPACITY	1,048,758	461
845129:DRYING MACHINES FOR TEXTILE YARNS, FABR	82,608	0
845130:IRONING MACHINES AND PRESSES, INCL. FUSI	113,663	10
845140:MACHINES FOR WASHING, BLEACHING OR DY	5,025	700
845150:MACHINES FOR REELING, UNREELING, FOLDIN	315	0
845180:Other machinery	117,096	10
845190:PARTS OF MACHINES FOR WASHING, CLEANIN	37,931	79
845210:Sewing machines of the household type	69,256	1,681
845221:AUTOMATIC SEWING MACHINES, INDUSTRIAL	10,100	0
845229:SEWING MACHINES, INDUSTRIAL TYPE (EXCL. A	43,650	250
845230:SEWING MACHINE NEEDLES	474	0
845290:PARTS OF SEWING MACHINES, N.E.S.	728	0
845320:MACHINERY FOR MAKING OR REPAIRING FOO	985	0
845380:MACHINERY FOR MAKING OR REPAIRING ART	27	0
845420:INGOT MOULDS AND LADLES, OF A KIND USED	65,176	0
845490:PARTS OF CONVERTERS, LADLES, INGOT MOUL	14,768	0
845522:COLD-ROLLING MILLS FOR METAL (EXCL. TUBE	3,208	127,700
845611:Operated by laser	76,050	0
845630:Operated by electrodischarge processes	13,931	0
845640:MACHINE TOOLS FOR WORKING ANY MATERIA	182,061	0
845710:Machining centres	65,539	0
845730:Multi-station transfer machines	73,673	20
845811:Numerically controlled	1,520	5,000

	845819:HORIZONTAL LATHES, INCL. TURNING CENTRE	8,819	13,000
	845891:Numerically controlled	115,025	0
	845899:LATHES, INCL. TURNING CENTRES, FOR REMOV	7,152	0
	845929:DRILLING MACHINES FOR WORKING METAL, N	11,350	3,000
	845931:BORING-MILLING MACHINES FOR METALS, NU	0	2,500
	845939:BORING-MILLING MACHINES FOR METALS, NO	63,935	57,308
	845951:MILLING MACHINES FOR METALS, KNEE-TYPE,	1,500	0
	845959:MILLING MACHINES FOR METALS, KNEE-TYPE,	67	0
	845961:Numerically controlled	24,514	11,900
	845969:Other	28,987	0
	845970:THREADING OR TAPPING MACHINES FOR MET	4,853	0
	846019:FLAT-SURFACE GRINDING MACHINES, FOR WC	453	0
	846029:Other	20,519	8,600
	846039:SHARPENING 'TOOL OR CUTTER GRINDING' M	23,864	0
	846040:Honing or lapping machines	389	0
	846090:Other	1,671	1,000
	846150:Sawing or cutting-off machines	180,641	546
	846190:PLANING MACHINES AND OTHER MACHINE-TO	4,459	500
	846210:Forging or die-stamping machines (including p	31,407	300
	846221:Numerically controlled	748,340	8,000
	846229:Other	196,121	35,844
	846231:SHEARING MACHINES, INCL. PRESSES, NUMER	1,369	0
	846239:Other	135,668	3,000
	846241:Numerically controlled	210,557	0
	846249:Other	13,779	0
	846291:Hydraulic presses	25,924	14,439
	846299:Other	54,339	12,334
	846310:Drawbenches for bars, tubes, profiles, wire or	5,427	1,256
	846330:MACHINE TOOLS FOR WORKING METAL WIRE,	29,064	0
	846390:MACHINE-TOOLS FOR WORKING METAL, SINT	996	0
	846410:SAWING MACHINES FOR WORKING STONE, CE	342,981	14,895
	846420:Grinding or polishing machines	162,700	9,300
	846490:MACHINE TOOLS FOR WORKING STONE, CERA	93,749	51,370
	846510:Machines which can carry out different types o	199,848	0
	846520:MACHINING CENTRES FOR WORKING WOOD,	118,045	0
	846591:Sawing machines	579,877	40,084
	846592:PLANING, MILLING OR MOULDING -BY CUTTIN	139,899	5,510
	846593:GRINDING, SANDING OR POLISHING MACHIN	21,023	938
	846594:BENDING OR ASSEMBLING MACHINES FOR WO	8,489	0
	846595:DRILLING OR MORTICING MACHINES FOR WO	12,236	4,000
	846596:SPLITTING, SLICING OR PARING MACHINES, FC	65,781	1,706
	846599:MACHINE TOOLS FOR WORKING WOOD, CORK	324,797	29,354
	846610:Tool holders and self-opening dieheads	138,344	10,399
	846620:Work holders	9,849	151
	846630:DIVIDING HEADS AND OTHER SPECIAL ATTACH	126	0
	846691:For machines of heading 8464	95,850	10,000
	846692:For machines of heading 8465	196,063	1,675

846693:For machines of headings 8456 to 8461	129,968	707
846694:PARTS AND ACCESSORIES FOR MACHINE TOOLS	279,008	84,153
846711:Rotary type (including combined rotary-percussive)	142,961	14,591
846719:PNEUMATIC TOOLS FOR WORKING IN THE HAND	100,030	8,005
846721:Drills of all kinds	1,013,055	29,386
846722:Saws	254,974	4,955
846729:Other	1,319,814	44,371
846781:CHAIN SAWS FOR WORKING IN THE HAND, WITH OR WITHOUT MOTOR	897,334	4,238
846789:TOOLS FOR WORKING IN THE HAND, HYDRAULIC OR PNEUMATIC	712,017	27,128
846791:PARTS OF CHAIN SAWS, FOR WORKING IN THE HAND	49,135	11,478
846792:PARTS OF PNEUMATIC TOOLS FOR WORKING IN THE HAND	39,816	276
846799:PARTS OF PNEUMATIC TOOLS FOR WORKING IN THE HAND	127,449	3,525
846810:HAND-HELD BLOW PIPES, GAS-OPERATED, FOR WORKING IN THE HAND	14,974	3,715
846820:GAS-OPERATED MACHINERY AND APPARATUS FOR WORKING IN THE HAND	15,924	1,372
846880:MACHINERY AND APPARATUS FOR WELDING, CUTTING OR BURNING	7,417	78
846890:PARTS OF MACHINERY AND APPARATUS FOR WELDING, CUTTING OR BURNING	19,262	2,815
847010:ELECTRONIC CALCULATORS CAPABLE OF OPERATING AS CALCULATING MACHINES	42,100	2,214
847021:ELECTRONIC CALCULATING MACHINES INCORPORATING PRINTING DEVICES	167,359	1,790
847029:ELECTRONIC CALCULATING MACHINES NOT INCORPORATING PRINTING DEVICES	4,228	0
847030:CALCULATING MACHINES, NON-ELECTRONIC	293	60
847050:CASH REGISTERS INCORPORATING A CALCULATING MACHINE	771,928	690
847090:POSTAGE-FRANKING MACHINES, TICKET-ISSUING MACHINES	149,727	0
847130:DATA-PROCESSING MACHINES, AUTOMATIC, INCLUDING PERIPHERAL DEVICES	9,138,161	135,181
847141:DATA-PROCESSING MACHINES, AUTOMATIC, INCLUDING PERIPHERAL DEVICES	778,884	17,865
847149:DATA-PROCESSING MACHINES, AUTOMATIC, INCLUDING PERIPHERAL DEVICES	1,307,328	46,064
847150:PROCESSING UNITS FOR AUTOMATIC DATA PROCESSING MACHINES	2,676,758	28,878
847160:Input or output units, whether or not containing processing units	1,029,393	18,343
847170:Storage units	2,073,374	10,011
847180:UNITS FOR DIGITAL AUTOMATIC DATA PROCESSING MACHINES	1,654,537	98,831
847190:MAGNETIC OR OPTICAL READERS, MACHINES	654,610	11,329
847230:MACHINES FOR SORTING OR FOLDING MAIL OR DOCUMENTS	135,439	0
847290:Other	708,695	1,274
847321:Of the electronic calculating machines of subheading 847021	6,610	0
847329:Other	17,535	0
847330:Parts and accessories of the machines of heading 847321	1,462,462	105,883
847340:Parts and accessories of the machines of heading 847329	49,541	760
847350:Parts and accessories equally suitable for use with machines of heading 847321	24,076	20
847410:SORTING, SCREENING, SEPARATING OR WASHING MACHINES	373,848	0
847420:CRUSHING OR GRINDING MACHINES FOR SOLID MATERIALS	2,724,835	100,000
847431:CONCRETE OR MORTAR MIXERS (EXCL. THOSE WITH MIXING UNITS)	727,528	10,480
847432:MACHINES FOR MIXING MINERAL SUBSTANCES	2,671,834	0
847439:MACHINERY FOR MIXING OR KNEADING SOLID MATERIALS	23,333	1,625
847480:Other machinery	74,387	300
847490:Parts	1,018,883	6,681,861
847529:MACHINES FOR MANUFACTURING OR HOT WORKING OF METALS	3,560	0
847621:AUTOMATIC BEVERAGE-VENDING MACHINES	206,249	34,321
847629:AUTOMATIC BEVERAGE-VENDING MACHINES, OTHER	6,870	0

847681:AUTOMATIC GOODS-VENDING MACHINES INC	582	0
847689:Other	7,576	0
847690:Parts	33,865	0
847710:INJECTION-MOULDING MACHINES FOR WORK	87,304	0
847720:EXTRUDERS FOR WORKING RUBBER OR PLAST	52,927	150,000
847730:BLOW-MOULDING MACHINES FOR WORKING	173,000	0
847740:VACUUM-MOULDING MACHINES AND OTHER	108,176	0
847751:MACHINERY FOR MOULDING OR RETREADING	23,080	0
847759:Other	4,420	1,100
847780:Other machinery	119,639	9,593
847790:Parts	57,587	1,000
847810:MACHINERY FOR PREPARING OR MAKING UP	4,296	254,778
847890:PARTS OF MACHINERY FOR PREPARING OR MA	61,203	0
847910:MACHINERY FOR PUBLIC WORKS, BUILDING O	971,576	111,023
847920:MACHINERY FOR THE EXTRACTION OR PREPAR	586,448	1,653
847930:Presses for the manufacture of particle board	67,766	2,250
847950:INDUSTRIAL ROBOTS, N.E.S.	14,098	7,000
847960:EVAPORATIVE AIR COOLERS, N.E.S.	51,407	0
847979:	1,124	5
847981:MACHINERY FOR TREATING METAL, INCL. ELEC	28,138	23,528
847982:MIXING, KNEADING, CRUSHING, GRINDING, SC	197,516	3,111
847989:Other	5,485,106	2,005,350
847990:Parts	1,199,640	413,454
848010:MOULDING BOXES FOR METAL FOUNDRY	20,453	0
848030:Moulding patterns	10,837	100
848049:MOULDS FOR METAL OR METAL CARBIDES (EX	580	0
848060:MOULDS FOR MINERAL MATERIALS (EXCL. MO	203,704	36,000
848071:INJECTION OR COMPRESSION-TYPE MOULDS F	7,240	0
848079:MOULDS FOR RUBBER OR PLASTICS (OTHER TH	72,937	0
848110:Pressure-reducing valves	168,332	2,380
848120:Valves for oleohydraulic or pneumatic transmi	486,970	211,180
848130:Check (non-return) valves	176,384	8,046
848140:Safety or relief valves	266,905	3,284
848180:Other appliances	7,329,261	212,766
848190:PARTS OF VALVES AND SIMILAR ARTICLES FOR	1,370,572	29,375
848210:Ball bearings	663,038	10,628
848220:TAPERED ROLLER BEARINGS, INCL. CONE AND	297,976	33
848230:SPHERICAL ROLLER BEARINGS	66,447	0
848240:NEEDLE ROLLER BEARINGS	21,272	392
848250:CYLINDRICAL ROLLER BEARINGS (EXCL. NEEDL	43,986	333
848280:ROLLER BEARINGS, INCL. COMBINED BALL/RO	106,128	159
848291:Balls, needles and rollers	5,332	0
848299:PARTS OF BALL OR ROLLER BEARINGS (EXCL. B	24,473	0
848310:Transmission shafts (including cam shafts and	146,411	999
848320:BEARING HOUSINGS, INCORPORATING BALL O	37,815	0
848330: Bearing housings, not incorporating ball or rol	1,265,671	7,424,571
848340:Gears and gearing, other than toothed wheels	955,070	30,727

	848350:Flywheels and pulleys, including pulley blocks	1,145,713	6,767
	848360:Clutches and shaft couplings (including univers	86,577	0
	848390:Toothed wheels, chain sprockets and other tra	277,308	16,889
	848410:GASKETS AND SIMILAR JOINTS OF METAL SHEET	179,774	112
	848420:MECHANICAL SEALS	184,282	0
	848490:SETS OR ASSORTMENTS OF GASKETS AND SIM	251,981	231
	848640:MACHINES AND APPARATUS SPECIFIED IN NO	159	0
	848690:Parts and accessories	2,162	0
	848710:Ships' or boats' propellers and blades therefor	50,388	939
	848790:Other	196,027	3,564
	850110:Motors of an output not exceeding 37,5 W	228,867	505
	850120:UNIVERSAL AC/DC MOTORS OF AN OUTPUT >	64,670	0
	850131:DC MOTORS OF AN OUTPUT > 37,5 W BUT <=	160,563	6,236
	850132:DC MOTORS AND DC GENERATORS OF AN OUT	64,400	0
	850133:DC MOTORS AND DC GENERATORS OF AN OUT	5,909	0
	850134:DC MOTORS AND DC GENERATORS OF AN OUT	40	0
	850140:Other AC motors, single-phase	258,192	2,145
	850151:AC MOTORS, MULTI-PHASE, OF AN OUTPUT >	145,259	0
	850152:Of an output exceeding 750 W but not exceed	195,278	20,581
	850153:Of an output exceeding 75 kW	146,542	605
	850161:Of an output not exceeding 75 kVA	22,200	4,725
	850162:AC GENERATORS 'ALTERNATORS', OF AN OUTP	201	0
	850163:AC GENERATORS 'ALTERNATORS', OF AN OUTP	1,425	0
	850164:AC GENERATORS 'ALTERNATORS', OF AN OUTP	909	0
	850211:Of an output not exceeding 75 kVA	688,368	52,683
	850212:GENERATING SETS WITH COMPRESSION-IGNIT	1,106,067	29,550
	850213:Of an output exceeding 375 kVA	427,996	29,000
	850220:Generating sets with spark-ignition internal co	293,354	9,612
	850239:Other	15,884	100
	850240:ELECTRIC ROTARY CONVERTERS	8,785	100
	850300:Parts suitable for use solely or principally with	647,599	9,400
	850410:Ballasts for discharge lamps or tubes	107,923	0
	850421:LIQUID DIELECTRIC TRANSFORMERS, HAVING	1,831,756	8,200
	850422:Having a power handling capacity exceeding 6	859,474	10,610
	850423:LIQUID DIELECTRIC TRANSFORMERS, HAVING	554,782	0
	850431:Having a power handling capacity not exceedi	269,657	1,587
	850432:TRANSFORMERS, HAVING A POWER HANDLIN	35,789	441
	850433:TRANSFORMERS HAVING A POWER HANDLING	245,635	3,450
	850434:TRANSFORMERS HAVING A POWER HANDLING	1,597,522	0
	850440:Static converters	3,041,325	63,081
	850450:Other inductors	7,279	0
	850490:Parts	1,132,556	1,561
	850511:PERMANENT MAGNETS OF METAL AND ARTIC	47,976	26,220
	850519:Other	24,402	653
	850520:ELECTRO-MAGNETIC COUPLINGS, CLUTCHES A	4,257	0
	850590:Other, including parts	52,619	1,083
	850610:Manganese dioxide	584,895	3,355

850630:MERCURIC OXIDE CELLS AND BATTERIES (EXCL	102	0
850640:SILVER OXIDE CELLS AND BATTERIES (EXCL. SP	4,827	10
850650:Lithium	179,224	12
850660:AIR-ZINC CELLS AND BATTERIES (EXCL. SPENT)	6,978	0
850680:Other primary cells and primary batteries	152,341	2,632
850690:PARTS OF PRIMARY CELLS AND PRIMARY BATT	304	0
850710:Lead-acid, of a kind used for starting piston en	4,386,369	86,254
850720:Other lead-acid accumulators	396,271	769
850730:Nickel-cadmium	23,571	260
850750:	37,275	0
850760:	425,637	11,560
850780:ELECTRIC ACCUMULATORS (EXCL. SPENT AND	147,837	75
850790:Parts	34,457	0
850811:VACUUM CLEANERS, INCL. DRY CLEANERS ANI	1,944,978	1,300
850819:VACUUM CLEANERS, INCL. DRY CLEANERS ANI	979,371	2,355
850860:VACUUM CLEANERS, INCL. DRY CLEANERS ANI	216,084	1,314
850870:PARTS OF VACUUM CLEANERS, DRY CLEANERS	66,893	336
850940:DOMESTIC FOOD GRINDERS AND MIXERS AND	1,623,935	6,449
850980:ELECTRO-MECHANICAL HOUSEHOLD APPLIAN	389,826	2,737
850990:PARTS OF ELECTROMECHANICAL DOMESTIC A	138,495	1,767
851010:SHAVERS, ELECTRIC	81,289	59
851020:HAIR CLIPPERS WITH SELF-CONTAINED ELECTR	344,894	118
851030:HAIR-REMOVING APPLIANCES WITH SELF-CON	199,532	0
851090:PARTS OF ELECTRIC SHAVERS, HAIR CLIPPERS A	7,889	0
851110:SPARKING PLUGS OF A KIND USED FOR SPARK	148,849	4,723
851120:IGNITION MAGNETOS, MAGNETO-DYNAMOS A	4,384	139
851130:DISTRIBUTORS AND IGNITION COILS OF A KIND	26,970	21
851140:STARTER MOTORS AND DUAL PURPOSE START	183,923	191
851150:GENERATORS OF A KIND USED FOR INTERNAL	66,293	757
851180:ELECTRICAL IGNITION OR STARTING EQUIPME	146,772	12,983
851190:PARTS OF ELECTRICAL IGNITION OR STARTING	194,605	96
851210:ELECTRIC LIGHTING OR VISUAL SIGNALLING EC	12,622	0
851220:ELECTRICAL LIGHTING OR VISUAL SIGNALLING	928,877	8,025
851230:Sound signalling equipment	34,100	0
851240:ELECTRICAL WINDSCREEN WIPERS, DEFROSTE	111,144	6,036
851290:Parts	293,470	700
851310:PORTABLE ELECTRICAL LAMPS DESIGNED TO F	131,106	1,341
851390:PARTS OF PORTABLE ELECTRICAL LAMPS DESIC	1,587	0
851410:Resistance heated furnaces and ovens	446,642	13,975
851420:Furnaces and ovens functioning by induction c	3,628	0
851430:ELECTRIC INDUSTRIAL OR LABORATORY FURN	18,742	188,980
851440:EQUIPMENT FOR THE HEAT TREATMENT OF M	24,454	0
851490:Parts	273,431	500
851511:SOLDERING IRONS AND GUNS, ELECTRIC	23,999	151
851519:Other	6,519	518
851521:FULLY OR PARTLY AUTOMATIC MACHINES FOR	25,316	0
851529:MACHINES FOR RESISTANCE WELDING OF ME	20,132	849

	851531:FULLY OR PARTLY AUTOMATIC MACHINES FOR	83,237	0
	851539:Other	347,139	55,942
	851580:Other machines and apparatus	183,750	9,360
	851590:Parts	155,536	6,968
	851610:Electric instantaneous or storage water heaters	2,980,320	27,389
	851621:ELECTRIC STORAGE HEATING RADIATORS, FOR	26,631	0
	851629:Other	1,285,329	58,473
	851631:ELECTRIC HAIRDRYERS	435,229	4,125
	851632:ELECTRO-THERMIC HAIR DRESSING APPARATUS	245,515	63
	851633:ELECTRIC HAND-DRYING APPARATUS	18,155	6,982
	851640:ELECTRIC SMOOTHING IRONS	500,350	625
	851650:MICROWAVE OVENS	384,613	33,379
	851660:Other ovens; cookers, cooking plates, boiling r	6,126,760	583,779
	851671:ELECTRO-THERMIC COFFEE OR TEA MAKERS, F	918,087	66
	851672:ELECTRIC TOASTERS, FOR DOMESTIC USE	155,066	217
	851679:Other	1,003,754	3,746
	851680:Electric heating resistors	241,621	10
	851690:PARTS OF ELECTRIC WATER HEATERS, IMMERS	148,748	2,427
	851711:LINE TELEPHONE SETS WITH CORDLESS HANDS	144,105	19
	851712:TELEPHONES FOR CELLULAR NETWORKS "MOB	27,763,212	1,803,271
	851718:TELEPHONE SETS (EXCL. LINE TELEPHONE SETS	129,893	0
	851761:BASE STATIONS FOR THE TRANSMISSION OR R	356,439	0
	851762:MACHINES FOR THE RECEPTION, CONVERSION	9,371,501	1,990,737
	851769:Other	1,038,568	18,020
	851770:Parts	1,907,074	57,989
	851810:Microphones and stands therefor	155,694	1,822
	851821:SINGLE LOUDSPEAKERS, MOUNTED IN THEIR E	271,952	1,383
	851822:MULTIPLE LOUDSPEAKERS, MOUNTED IN THE	689,628	50,266
	851829:Other	112,848	1,306
	851830:Headphones and earphones, whether or not c	826,501	17,586
	851840:Audio-frequency electric amplifiers	175,560	9,030
	851850:ELECTRIC SOUND AMPLIFIER SETS	74,611	1,223
	851890:PARTS OF MICROPHONES, LOUDSPEAKERS, HE	28,661	4,542
	851920:Apparatus operated by coins, banknotes, bank	9,301	0
	851930:TURNTABLES "RECORD-DECKS"	20,893	98
	851950:TELEPHONE ANSWERING MACHINES	120	0
	851981:Using magnetic, optical or semiconductor med	58,511	39
	851989:Other	46,131	68
	852110:Magnetic tape-type	1,187	0
	852190:VIDEO RECORDING OR REPRODUCING APPARA	325,715	7,197
	852210:PICK-UP CARTRIDGES	948	0
	852290:Other	32,866	300
	852321:CARDS INCORPORATING A MAGNETIC STRIPE	54,427	0
	852329:Other	23,996	143,125
	852341:Unrecorded	70,655	0
	852349:Other	496,857	50,616
	852351:Solid-state non-volatile storage devices	495,065	4,588

852352:'Smart cards'	780,782	19,185
852359:Other	76,818	0
852380:Other	51,833	15
852550:TRANSMISSION APPARATUS FOR RADIO-BROA	61,111	8,449
852560:TRANSMISSION APPARATUS FOR RADIO-BROA	85,592	62
852580:Television cameras, digital cameras and video	2,417,474	71,977
852610:RADAR APPARATUS	434,292	1,800
852691:Radio navigational aid apparatus	213,602	9,012
852692:RADIO REMOTE CONTROL APPARATUS	170,703	4,813
852713:Other apparatus combined with sound recordi	45,633	84
852719:RADIO-BROADCAST RECEIVERS CAPABLE OF O	92,957	62
852721:Combined with sound recording or reproducin	25,962	271
852729:RADIO-BROADCAST RECEIVERS NOT CAPABLE	3,288	150
852791:Combined with sound recording or reproducin	67,137	0
852792:Not combined with sound recording or reprod	5,744	26
852799:RADIO-BROADCAST RECEIVERS, FOR MAINS O	8,611	307
852842:CATHODE-RAY TUBE MONITORS "CRT" CAPAB	32,230	140
852849:Other	37,764	3,438
852852:Capable of directly connecting to and designed	1,670,035	40,623
852859:Other	318,231	2,331
852862:PROJECTORS CAPABLE OF DIRECTLY CONNECT	216,728	465
852869:Other	22,878	6,700
852871:Not designed to incorporate a video display or	1,386,657	105,346
852872:Other, colour	9,703,313	59,990
852873:RECEPTION APPARATUS FOR TELEVISION, BLA	11,523	150
852910:Aerials and aerial reflectors of all kinds; parts s	274,327	532
852990:Other	351,409	68,893
853010:ELECTRICAL SIGNALLING, SAFETY OR TRAFFIC C	53,124	459,500
853080:ELECTRICAL SIGNALLING, SAFETY OR TRAFFIC C	1,538,362	0
853090:PARTS OF ELECTRICAL SIGNALLING, SAFETY OR	149,343	19,601
853110:Burglar or fire alarms and similar apparatus	760,330	12,852
853120:Indicator panels incorporating liquid crystal de	124,741	100
853180:Other apparatus	163,674	16,968
853190:Parts	335,503	2,755
853210:FIXED CAPACITORS DESIGNED FOR USE IN 50/6	3,272	1,942
853221:FIXED ELECTRICAL CAPACITORS, TANTALUM (E	608	0
853222:FIXED ELECTRICAL CAPACITORS, ALUMINIUM F	66,766	0
853223:FIXED ELECTRICAL CAPACITORS, CERAMIC DIE	215	0
853224:FIXED ELECTRICAL CAPACITORS, CERAMIC DIE	97,532	0
853225:FIXED ELECTRICAL CAPACITORS, DIELECTRIC O	1,233	0
853229:FIXED ELECTRICAL CAPACITORS (EXCL. TANTAL	26,018	0
853230:VARIABLE OR ADJUSTABLE 'PRE-SET' ELECTRIC	505	0
853290:PARTS OF ELECTRICAL 'PRESET' CAPACITORS, F	2,272	0
853310:FIXED CARBON RESISTORS, COMPOSITION OR	1,534	79
853321:FIXED ELECTRICAL RESISTORS FOR A POWER H	3,064	0
853329:FIXED ELECTRICAL RESISTORS FOR A POWER H	14,820	46,081
853331:WIREWOUND VARIABLE ELECTRICAL RESISTOR	498	0

853339:WIREWOUND VARIABLE ELECTRICAL RESISTOR	1,053	0
853340:Other variable resistors, including rheostats and potentiometers	35,802	0
853390:PARTS OF ELECTRICAL RESISTORS, INCL. RHEOSTATS AND POTENTIOMETERS	228	0
853400:Printed circuits	141,941	50
853510:FUSES FOR A VOLTAGE > 1.000 V	14,823	0
853521:AUTOMATIC CIRCUIT BREAKERS FOR A VOLTAGE > 1.000 V	105,891	0
853529:AUTOMATIC CIRCUIT BREAKERS FOR A VOLTAGE <= 1.000 V	16,354	0
853530:Isolating switches and make-and-break switches	880,368	0
853540:LIGHTNING ARRESTERS, VOLTAGE LIMITERS AND SURGE PROTECTORS	97,624	0
853590:ELECTRICAL APPARATUS FOR SWITCHING OR PROTECTING ELECTRICAL CIRCUITS	344,719	0
853610:Fuses	107,193	1,325
853620:Automatic circuit breakers	1,320,620	29,985
853630:Other apparatus for protecting electrical circuits	775,725	1,624
853641:For a voltage not exceeding 60 V	36,336	39
853649:RELAYS FOR A VOLTAGE > 60 V BUT <= 1.000 V	326,402	1,217
853650:Other switches	1,521,467	33,856
853661:Lamp holders	83,101	0
853669:Other	1,870,360	8,736
853670:CONNECTORS FOR OPTICAL FIBRES, OPTICAL FIBRE OPTIC DEVICES	150,467	554
853690:Other apparatus	1,464,941	6,130
853710:For a voltage not exceeding 1000 V	3,619,343	327,876
853720:For a voltage exceeding 1000 V	2,853,902	0
853810:BOARDS, PANELS, CONSOLES, DESKS, CABINETS	1,026,962	19,154
853890:Other	1,362,357	172,751
853910:SEALED BEAM LAMP UNITS	34,895	763
853921:Tungsten halogen	217,669	26
853922:Other, of a power not exceeding 200 W and for a voltage <= 1.000 V	44,153	0
853929:Other	182,121	7,316
853931:Fluorescent, hot cathode	77,778	0
853932:Mercury or sodium vapour lamps; metal halide lamps	55,261	100
853939:Other	63,229	388
853941:ARC-LAMPS	55,268	9,586
853949:ULTRAVIOLET OR INFRA-RED LAMPS	29,726	5,563
853950:LIGHT-EMITTING DIODE "LED" LAMPS	1,324,835	266,451
853990:Parts	38,289	0
854071:MAGNETRONS	523	0
854081:RECEIVER OR AMPLIFIER VALVES AND TUBES (EXCL. ELECTRONIC VALVES)	96	0
854089:ELECTRONIC VALVES AND TUBES (EXCL. RECEIVER OR AMPLIFIER VALVES)	1,005	0
854099:PARTS OF THERMIONIC, COLD CATHODE OR PHOTOCATHODE TUBES	7	0
854110:DIODES (EXCL. PHOTOSENSITIVE OR LIGHT EMITTING DIODES)	2,390	41
854121:TRANSISTORS WITH A DISSIPATION RATE < 1 W	211	0
854129:TRANSISTORS WITH A DISSIPATION RATE >= 1 W	114,202	4,719
854130:THYRISTORS, DIACS AND TRIACS (EXCL. PHOTOSENSITIVE DEVICES)	1,836	0
854140:Photosensitive semiconductor devices, including photoconductive cells	321,039	126,602
854150:SEMICONDUCTOR DEVICES, N.E.S.	1,648	0
854160:MOUNTED PIEZO-ELECTRIC CRYSTALS	169	0
854190:PARTS OF DIODES, TRANSISTORS AND SIMILAR DEVICES	302,439	0

	854231:Processors and controllers, whether or not cor	584,867	2,990
	854232:Memories	34,048	835
	854233:Amplifiers	2,860	0
	854239:Other	39,343	522
	854290:PARTS OF ELECTRONIC INTEGRATED CIRCUITS	4,623	0
	854310:ELECTRICAL PARTICLE ACCELERATORS FOR ELE	83	0
	854320:SIGNAL GENERATORS, ELECTRICAL	28,863	5,650
	854330:MACHINES AND APPARATUS FOR ELECTROPLA	44,507	0
	854370:Other machines and apparatus	2,033,969	17,037
	854390:PARTS OF ELECTRICAL MACHINES AND APPAR	58,124	5,123
	854411:Of copper	176,053	0
	854419:WINDING WIRE FOR ELECTRICAL PURPOSES, C	18,410	0
	854420:COAXIAL CABLE AND OTHER COAXIAL ELECTRI	315,228	790
	854430:IGNITION WIRING SETS AND OTHER WIRING S	92,063	899
	854442:Fitted with connectors	1,173,192	19,096
	854449:Other	14,136,021	61,774
	854460:Other electric conductors, for a voltage exceed	1,073,903	142,665
	854470:OPTICAL FIBRE CABLES MADE-UP OF INDIVIDU	542,603	3,406
	854511:ELECTRODES OF GRAPHITE OR OTHER CARBON	34,334	0
	854519:ELECTRODES OF GRAPHITE OR OTHER CARBON	43,387	0
	854520:CARBON BRUSHES FOR ELECTRICAL PURPOSES	41,392	0
	854590:Other	2,084	0
	854610:ELECTRICAL INSULATORS OF GLASS (EXCL. INS	94,355	1,488
	854620:ELECTRICAL INSULATORS OF CERAMICS (EXCL.	6,762	0
	854690:Other	257,968	3,405
	854710:INSULATING FITTINGS FOR ELECTRICAL PURPO	319	0
	854720:INSULATING FITTINGS FOR ELECTRICAL PURPO	46,558	1,487
	854790:INSULATING FITTINGS FOR ELECTRICAL PURPO	71,389	0
	854810:Waste and scrap of primary cells, primary batt	379	1,473,983
	854890:Other	4,839	79,927
	860120:RAIL LOCOMOTIVES POWERED BY ELECTRIC AC	0	685
	860210:DIESEL-ELECTRIC LOCOMOTIVES	0	50,000
	860290:RAIL LOCOMOTIVES (EXCL. THOSE POWERED F	60,600	0
	860400:RAILWAY OR TRAMWAY MAINTENANCE OR SE	0	1,100
	860699:RAILWAY OR TRAMWAY GOODS VANS AND W	60,360	0
	860719:Other, including parts	159,881	0
	860721:Air brakes and parts thereof	141,419	0
	860729:BRAKES (OTHER THAN AIR BRAKES), AND PART	41,710	0
	860791:Of locomotives	19,113	0
	860799:Other	65,384	25,200
	860800:RAILWAY OR TRAMWAY TRACK FIXTURES AND	112,252	10,226
	860900:Containers (including containers for the transp	532,682	244,493
	870110:PEDESTRIAN-CONTROLLED AGRICULTURAL TR	503,927	0
	870120:Road tractors for semi-trailers	6,387,783	240,050
	870130:TRACK-LAYING TRACTORS (EXCL. PEDESTRIAN-	24,100	0
	870191:Not exceeding 18 kW	58,237	200
	870192:Exceeding 18 kW but not exceeding 37 kW	701,631	16,418

870193:Exceeding 37 kW but not exceeding 75 kW	829,464	142,962
870194:Exceeding 75 kW but not exceeding 130 kW	471,888	0
870195:Exceeding 130 kW	106,505	42,050
870210:With only compression-ignition internal combustion engines	2,080,978	75,600
870220:With both compression-ignition internal combustion engines	20,800	0
870230:With both spark-ignition internal combustion engines	85,920	0
870240:MOTOR VEHICLES FOR THE TRANSPORT OF >= 3 persons	71,982	0
870290:Other	12,200	0
870310:Vehicles specially designed for travelling on snow	334,978	2,300
870321:Of a cylinder capacity not exceeding 1000 cm ³	3,923,284	115,072
870322:Of a cylinder capacity exceeding 1000 cm ³ but not exceeding 1500 cm ³	8,502,574	1,294,504
870323:Of a cylinder capacity exceeding 1500 cm ³ but not exceeding 2000 cm ³	7,535,153	213,982
870324:Of a cylinder capacity exceeding 3000 cm ³	4,889,310	581,670
870331:Of a cylinder capacity not exceeding 1500 cm ³	7,052,641	189,068
870332:Of a cylinder capacity exceeding 1500 cm ³ but not exceeding 2000 cm ³	45,910,828	381,433
870333:Of a cylinder capacity exceeding 2500 cm ³	12,091,642	157,335
870340:Other vehicles, with both spark-ignition internal combustion engines	307,530	0
870350:MOTOR CARS AND OTHER MOTOR VEHICLES FOR THE TRANSPORT OF < 3 persons	897,257	0
870360:Other vehicles, with both spark-ignition internal combustion engines	235,996	0
870380:Other vehicles, with only electric motor for propulsion	746,676	74,000
870390:Other	2,870	0
870410:Dumpers designed for off-highway use	3,714,593	42,700
870421:Of a gross vehicle weight not exceeding 5 tonnes	9,141,273	496,409
870422:Of a gross vehicle weight exceeding 5 tonnes but not exceeding 20 tonnes	3,247,299	151,605
870423:Of a gross vehicle weight exceeding 20 tonnes	4,826,828	1,138,640
870431:Of a gross vehicle weight not exceeding 5 tonnes	321,999	0
870432:Of a gross vehicle weight exceeding 5 tonnes	94,305	0
870490:MOTOR VEHICLES FOR THE TRANSPORT OF GOODS	27,163	0
870510:CRANE LORRIES (EXCL. BREAKDOWN LORRIES)	42,150	100,500
870520:MOBILE DRILLING DERRICKS	175,250	0
870530:FIRE FIGHTING VEHICLES (EXCL. VEHICLES FOR THE TRANSPORT OF PERSONS)	135,368	0
870540:CONCRETE-MIXER LORRIES	1,100,466	666,194
870590:Other	1,283,179	160,272
870600:Chassis fitted with engines, for the motor vehicles	164,507	0
870710:For the vehicles of heading 8703	67,407	0
870790:Other	90,619	2,258,733
870810:Bumpers and parts thereof	602,748	3,649
870821:Safety seat belts	44,628	1,357
870829:Other	1,263,746	7,369
870830:Brakes and servo-brakes; parts thereof	3,304,462	26,813
870840:Gear boxes and parts thereof	325,942	7,510
870850:Drive-axles with differential, whether or not powered	535,049	4,015
870870:Road wheels and parts and accessories thereof	573,863	7,644
870880:Suspension systems and parts thereof (including shock absorbers)	1,445,617	15,378
870891:Radiators and parts thereof	461,109	7,229
870892:Silencers (mufflers) and exhaust pipes; parts thereof	133,470	1,083
870893:Clutches and parts thereof	1,807,856	15,657

870894:Steering wheels, steering columns and steering	294,999	9,351
870895:Safety airbags with inflator system; parts there	90,339	3,460
870899:Other	1,782,100	50,251
870911:Electrical	7,307	0
870919:Other	56,783	12
870990:PARTS OF SELF-PROPELLED WORKS TRUCKS, N	2,049	0
871110:MOTOR-CYCLES, INCL. MOPEDS, AND CYCLES P	41,973	250
871120:With internal combustion piston engine of a cy	270,137	0
871130:With internal combustion piston engine of a cy	812,039	13,280
871140:MOTOR-CYCLES, INCL. MOPEDS, WITH RECIPR	469,439	0
871150:MOTOR-CYCLES, INCL. MOPEDS, WITH RECIPR	560,881	52,050
871160:With electric motor for propulsion	644,902	21,873
871200:Bicycles and other cycles (including delivery tr	1,179,901	4,013
871310:CARRIAGES FOR DISABLED PERSONS, NOT MEC	2,614	0
871390:CARRIAGES FOR DISABLED PERSONS, MOTORIS	95,015	0
871410:Of motorcycles (including mopeds)	170,404	422
871420:PARTS AND ACCESSORIES FOR CARRIAGES FOR	3,343	0
871491:Frames and forks, and parts thereof	2,466	0
871492:Wheel rims and spokes	2,805	0
871493:HUBS (OTHER THAN COASTER BRAKING HUBS	282	0
871494:Brakes, including coaster braking hubs and hu	6,587	0
871495:SADDLES FOR BICYCLES	10,632	0
871496:Pedals and crank-gear, and parts thereof	7,301	0
871499:Other	73,222	144
871500:Baby carriages and parts thereof	601,613	57,640
871610:Trailers and semi-trailers of the caravan type,	1,183	0
871620:SELF-LOADING OR SELF-UNLOADING TRAILERS	118,273	0
871631:TANKER TRAILERS AND TANKER SEMI-TRAILER	262,975	0
871639:Other	3,376,262	569,886
871640:TRAILERS AND SEMI-TRAILERS, NOT DESIGNED	162,250	10,310
871680:VEHICLES PUSHED OR DRAWN BY HAND AND C	551,709	5,682
871690:Parts	221,774	3,489
880100:Balloons and dirigibles; gliders, hang gliders ar	2,315	0
880211:HELICOPTERS OF AN UNLADEN WEIGHT <= 2.0	1,488,611	0
880220:AEROPLANES AND OTHER POWERED AIRCRAF	145,560	142,000
880240:AEROPLANES AND OTHER POWERED AIRCRAF	18,422,235	0
880310:PROPELLERS AND ROTORS AND PARTS THEREO	3,273	0
880320:UNDER-CARRIAGES AND PARTS THEREOF, FOR	108,144	1,320
880330:PARTS OF AEROPLANES OR HELICOPTERS, N.E.	663,415	1,079,155
880390:Other	6,435	0
880400:PARACHUTES, INCL. DIRIGIBLE PARACHUTES A	823	0
890310:Inflatable	230,574	64,566
890391:Sailboats, with or without auxiliary motor	160,632	3,600
890392:Motor boats, other than outboard motor boats	1,137,149	48,950
890399:Other	1,218,421	76,065
890400:Tugs and pusher craft	18,722	0
890690:Other	17,318	75,153

890710:INFLATABLE RAFTS	13,538	0
890790:RAFTS, TANKS, COFFER-DAMS, LANDING-STAG	285,689	500
890800:VESSELS AND OTHER FLOATING STRUCTURES F	1,000	0
900110:Optical fibres, optical fibre bundles and cables	21,480	0
900130:CONTACT LENSES	73,031	0
900140:Spectacle lenses of glass	2,981	0
900150:Spectacle lenses of other materials	149,619	0
900190:LENSES, PRISMS, MIRRORS AND OTHER OPTICA	4,690	0
900211:OBJECTIVE LENSES FOR CAMERAS, PROJECTOR	47,434	10
900219:OBJECTIVE LENSES (EXCL. FOR CAMERAS, PROJ	9,399	0
900220:FILTERS, OPTICAL, BEING PARTS OF OR FITTING	2,601	0
900290:LENSES, PRISMS, MIRRORS AND OTHER OPTICA	16,726	0
900311:FRAMES AND MOUNTINGS FOR SPECTACLES, C	174,283	3,661
900319:FRAMES AND MOUNTINGS FOR SPECTACLES, C	77,307	1,673
900390:PARTS OF FRAMES AND MOUNTINGS FOR SPE	19,230	0
900410:Sunglasses	1,262,406	52,860
900490:Other	281,168	2,075
900510:BINOCULARS	103,110	0
900580:MONOCULARS, ASTRONOMICAL AND OTHER C	22,261	150
900590:PARTS AND ACCESSORIES, INCL. MOUNTINGS,	11,516	0
900640:INSTANT PRINT CAMERAS (EXCL. SPECIAL CAM	1,200	0
900651:CAMERAS WITH A THROUGH-THE-LENS VIEWF	1,283	0
900653:For roll film of a width of 35 mm	1,460	200
900659:CAMERAS FOR ROLL FILM OF A WIDTH OF > 35	22,833	104
900661:ELECTRONIC DISCHARGE LAMP FLASHLIGHT A	1,904	0
900669:PHOTOGRAPHIC FLASHLIGHTS AND FLASHLIGH	194	0
900691:PARTS AND ACCESSORIES FOR PHOTOGRAPHIC	8,745	100
900699:PARTS AND ACCESSORIES FOR PHOTOGRAPHIC	1,877	0
900710:	10,589	0
900720:CINEMATOGRAPHIC PROJECTORS	27,412	0
900791:PARTS AND ACCESSORIES FOR CINEMATOGRA	31	0
900792:PARTS AND ACCESSORIES FOR CINEMATOGRA	318	0
900890:PARTS AND ACCESSORIES FOR IMAGE PROJEC	140	0
901010:APPARATUS AND EQUIPMENT FOR AUTOMAT	2,445	0
901050:APPARATUS AND EQUIPMENT FOR PHOTOGRA	64	0
901060:PROJECTION SCREENS	39,663	0
901090:Parts and accessories	984	0
901110:Stereoscopic microscopes	18,328	0
901180:OPTICAL MICROSCOPES (EXCL. FOR PHOTOMIC	44,564	1,951
901190:Parts and accessories	3,566	15
901210:Microscopes other than optical microscopes; c	19	43
901290:Parts and accessories	10,271	0
901310:Telescopic sights for fitting to arms; periscope	8,091	0
901320:LASERS (EXCL. LASER DIODES)	20,814	274
901380:Other devices, appliances and instruments	51,610	1,295
901390:Parts and accessories	6,160	0
901410:DIRECTION FINDING COMPASSES	6,579	200

901420:Instruments and appliances for aeronautical o	15,454	9,433
901480:NAVIGATIONAL INSTRUMENTS AND APPARAT	113,448	0
901490:PARTS AND ACCESSORIES FOR COMPASSES AN	21,626	0
901510:Rangefinders	30,086	389
901520:Theodolites and tachymeters (tacheometers)	22,793	3,798
901530:Levels	103,858	4,206
901580:Other instruments and appliances	173,640	6,243
901590:PARTS AND ACCESSORIES FOR INSTRUMENTS,	38,031	590
901600:Balances of a sensitivity of 5 cg or better, with	42,161	50
901710:Drafting tables and machines, whether or not	4,912	0
901720:Other drawing, marking-out or mathematical d	64,579	563
901730:MICROMETERS, CALLIPERS AND GAUGES (EXC	18,369	3,700
901780:Other instruments	215,121	7,278
901790:PARTS AND ACCESSORIES FOR DRAWING, MA	445	0
901811:ELECTRO-CARDIOGRAPHS	103,819	0
901812:ULTRASONIC SCANNING APPARATUS	952,684	4,308
901813:MAGNETIC RESONANCE IMAGING APPARATUS	350,050	4,055
901819:Other	719,691	3,493
901820:ULTRA-VIOLET OR INFRA-RED RAY APPARATUS	22,610	0
901831:Syringes, with or without needles	308,555	0
901832:Tubular metal needles and needles for sutures	466,804	0
901839:NEEDLES, CATHETERS, CANNULAE AND THE LI	2,083,437	10,246
901841:DENTAL DRILL ENGINES, WHETHER OR NOT CO	179,389	241
901849:Other	230,291	9,490
901850:Other ophthalmic instruments and appliances	245,481	11,500
901890:Other instruments and appliances	3,408,182	9,847
901910:Mechano-therapy appliances; massage appara	714,125	5,072
901920:OZONE THERAPY, OXYGEN THERAPY, AEROSOL	728,903	0
902000:Other breathing appliances and gas masks, exc	226,909	55
902110:Orthopaedic or fracture appliances	298,379	0
902121:Artificial teeth	77,500	0
902129:DENTAL FITTINGS (EXCL. ARTIFICIAL TEETH)	213,310	38,839
902131:ARTIFICIAL JOINTS FOR ORTHOPAEDIC PURPO	596,513	0
902139:Other	917,766	24,345
902140:HEARING AIDS (EXCL. PARTS AND ACCESSORIE	323,241	0
902150:PACEMAKERS FOR STIMULATING HEART MUSC	469,556	0
902190:Other	445,029	23,251
902212:COMPUTER TOMOGRAPHY APPARATUS	791,176	0
902213:APPARATUS BASED ON THE USE OF X-RAYS FO	149,259	0
902214:APPARATUS BASED ON THE USE OF X-RAYS, FO	865,037	0
902219:APPARATUS BASED ON THE USE OF X-RAYS (O	54,800	2,079
902230:X-RAY TUBES	101,402	5,650
902290:Other, including parts and accessories	282,446	50,000
902300:Instruments, apparatus and models, designed	165,788	19,834
902410:Machines and appliances for testing metals	41,215	0
902480:Other machines and appliances	51,917	0
902490:PARTS AND ACCESSORIES FOR MACHINES AND	24,770	9,532

	902511:Liquid-filled, for direct reading	164,573	241
	902519:Other	128,750	8,911
	902580:Other instruments	102,758	7,818
	902590:PARTS AND ACCESSORIES FOR HYDROMETERS	70,676	0
	902610:For measuring or checking the flow or level of	255,402	12,983
	902620:For measuring or checking pressure	266,379	1,634
	902680:Other instruments or apparatus	273,945	860
	902690:PARTS AND ACCESSORIES FOR INSTRUMENTS	130,975	5,420
	902710:Gas or smoke analysis apparatus	213,490	6,224
	902720:CHROMATOGRAPHS AND ELECTROPHORESIS I	411,565	151,000
	902730:SPECTROMETERS, SPECTROPHOTOMETERS AN	303,443	1,599,732
	902750:INSTRUMENTS AND APPARATUS FOR PHYSICA	1,278,276	145,000
	902780:Other instruments and apparatus	940,417	45,793
	902790:Microtomes; parts and accessories	664,383	119,981
	902810:GAS METERS, INCL. CALIBRATING METERS THE	3,728	0
	902820:LIQUID METERS, INCL. CALIBRATING METERS T	409,711	3,122
	902830:Electricity meters	345,984	0
	902890:Parts and accessories	92,426	0
	902910:REVOLUTION COUNTERS, PRODUCTION COUN	36,855	542
	902920:Speed indicators and tachometers; stroboscop	26,241	200
	902990:PARTS AND ACCESSORIES FOR REVOLUTION C	38,380	0
	903010:INSTRUMENTS AND APPARATUS FOR MEASUR	20,020	0
	903020:Oscilloscopes and oscillographs	12,293	650
	903031:MULTIMETERS FOR VOLTAGE, CURRENT, RESIS	44,463	0
	903032:MULTIMETERS WITH RECORDING DEVICE	19,580	0
	903033:Other, without a recording device	184,808	1,145
	903039:INSTRUMENTS AND APPARATUS FOR MEASUR	358,698	12,314
	903040:INSTRUMENTS AND APPARATUS FOR MEASUR	162,173	3,800
	903082:INSTRUMENTS AND APPARATUS FOR MEASUR	50	0
	903084:INSTRUMENTS AND APPLIANCES FOR MEASUR	22,654	61
	903089:Other	44,119	191
	903090:Parts and accessories	76,148	204
	903110:MACHINES FOR BALANCING MECHANICAL PA	1,389,245	2,111
	903120:TEST BENCHES FOR MOTORS, GENERATORS, P	12,132	0
	903149:Other	223,788	0
	903180:Other instruments, appliances and machines	701,564	37,054
	903190:Parts and accessories	219,320	5,200
	903210:Thermostats	530,260	3,014
	903220:MANOSTATS (EXCL. TAPS, COCKS AND VALVES	38,552	379
	903281:HYDRAULIC OR PNEUMATIC REGULATING OR	192,739	0
	903289:REGULATING OR CONTROLLING INSTRUMENTS	1,318,387	68,458
	903290:PARTS AND ACCESSORIES FOR REGULATING O	72,560	6,154
	903300:Parts and accessories (not specified or include	200,400	1,994
	910111:WRIST-WATCHES OF PRECIOUS METAL OR OF	66,131	0
	910119:WRIST-WATCHES OF PRECIOUS METAL OR OF	11,435	400
	910121:WRIST-WATCHES OF PRECIOUS METAL OR OF	20,018	0
	910129:WRIST-WATCHES OF PRECIOUS METAL OR OF	19,632	889

910191:POCKET-WATCHES AND THE LIKE, INCL. STOP-	964	0
910199:POCKET-WATCHES AND THE LIKE, INCL. STOP-	43,988	0
910211:WRIST-WATCHES, WHETHER OR NOT INCORP	1,283,236	15,009
910212:WRIST-WATCHES, WHETHER OR NOT INCORP	282,750	0
910219:WRIST-WATCHES, WHETHER OR NOT INCORP	504,507	1,352
910221:WRIST-WATCHES, WHETHER OR NOT INCORP	4,842,758	116,831
910229:WRIST-WATCHES, WHETHER OR NOT INCORP	159,982	6,573
910291:POCKET-WATCHES AND THE LIKE, INCL. STOP-	15,220	0
910299:POCKET-WATCHES AND THE LIKE, INCL. STOP-	21,390	22,921
910310:CLOCKS WITH WATCH MOVEMENTS, ELECTRIC	1,416	0
910390:CLOCKS WITH WATCH MOVEMENTS (EXCL. EL	6,137	4
910400:INSTRUMENT PANEL CLOCKS AND CLOCKS OF	202	0
910511:ALARM CLOCKS, ELECTRICALLY OPERATED	11,515	4
910519:ALARM CLOCKS (EXCL. ELECTRICALLY OPERATE	5,415	0
910521:WALL CLOCKS, ELECTRICALLY OPERATED	104,530	30
910529:WALL CLOCKS (EXCL. ELECTRICALLY OPERATED	31,028	15
910591:CLOCKS, ELECTRICALLY OPERATED (EXCL. WRIS	10,968	0
910599:CLOCKS (EXCL. ELECTRICALLY OPERATED, WRIS	18,980	77
910610:TIME REGISTERS AND TIME RECORDERS	122	0
910690:TIME OF DAY RECORDING APPARATUS AND AP	31,708	0
910700:TIME SWITCHES WITH CLOCK OR WATCH MOV	58,020	0
910811:WATCH MOVEMENTS, COMPLETE AND ASSEM	10,313	0
910819:WATCH MOVEMENTS, COMPLETE AND ASSEM	1,003	0
910820:WATCH MOVEMENTS, COMPLETE AND ASSEM	142	0
910890:WATCH MOVEMENTS, COMPLETE AND ASSEM	777	0
910910:	355	0
910990:CLOCK MOVEMENTS, COMPLETE AND ASSEMB	172	0
911090:COMPLETE, UNASSEMBLED OR PARTLY ASSEM	371	0
911180:CASES FOR WRIST-WATCHES, POCKET-WATCH	347	0
911190:PARTS OF CASES FOR WRIST-WATCHES, POCKE	558	0
911220:CLOCK AND WATCH CASES (EXCL. FOR WRIST-	221	343
911310:Of precious metal or of metal clad with precio	119	0
911320:WATCH STRAPS, WATCH BANDS AND WATCH	2,033	0
911390:WATCH STRAPS, WATCH BANDS AND WATCH	42,632	86
911430:DIALS FOR CLOCKS OR WATCHES	32	0
911440:PLATES AND BRIDGES FOR CLOCKS OR WATCH	0	100
911490:Other	1,656	0
920110:Upright pianos	11,403	0
920120:GRAND PIANOS	30,632	0
920190:HARPSICHORDS AND OTHER KEYBOARD STRIN	7,617	0
920210:Played with a bow	13,893	0
920290:Other	77,016	461
920510:BRASS-WIND INSTRUMENTS	10,408	0
920590:Other	28,987	150
920600:PERCUSSION MUSICAL INSTRUMENTS, E.G. DR	10,830	0
920710:Keyboard instruments, other than accordions	152,657	170,892
920790:Other	54,209	500

920810:MUSICAL BOXES	1,039	0
920890:FAIRGROUND ORGANS, MECHANICAL STREET	1,768	0
920930:MUSICAL INSTRUMENT STRINGS	51,742	0
920991:PARTS AND ACCESSORIES FOR PIANOS, N.E.S.	1,168	0
920992:PARTS AND ACCESSORIES FOR STRING MUSICA	14,597	0
920994:PARTS AND ACCESSORIES FOR MUSICAL INSTR	7,574	337
920999:Other	27,204	14,057
930110:	0	144,450
930120:ROCKET LAUNCHERS; FLAME-THROWERS; GRE	808,530	0
930190:MILITARY WEAPONS, INCL. SUB-MACHINE GU	458,173	44,700
930200:REVOLVERS AND PISTOLS (EXCL. THOSE OF HE	457,083	514,760
930310:MUZZLE-LOADING FIREARMS, NEITHER DESIG	18,534	0
930320:Other sporting, hunting or target-shooting sho	246,664	0
930330:SPORTING, HUNTING AND TARGET-SHOOTING	217,876	0
930390:FIREARMS AND SIMILAR DEVICES WHICH OPE	57,244	6,728
930400:SPRING, AIR OR GAS GUNS AND PISTOLS, TRU	104,014	0
930510:PARTS AND ACCESSORIES FOR REVOLVERS OR	61,540	1,863
930520:	14,218	0
930591:PARTS AND ACCESSORIES OF MILITARY WEAP	6,065,409	224
930599:PARTS AND ACCESSORIES FOR WEAPONS AND	7,703	0
930621:CARTRIDGES FOR SMOOTH-BARRELLED SHOTG	98,517	0
930629:PARTS OF CARTRIDGES FOR SMOOTH-BARRELL	12,928	23,102
930630:Other cartridges and parts thereof	997,556	1,293,270
930690:Other	146,976	693,396
940120:SEATS FOR MOTOR VEHICLES	23,715	7,250
940130:SWIVEL SEATS WITH VARIABLE HEIGHT ADJUS	701,945	16,015
940140:SEATS, CONVERTIBLE INTO BEDS (EXCL. GARD	1,246,909	2,760
940152:SEATS OF BAMBOO	279	0
940153:SEATS OF RATTAN	10,152	123
940159:SEATS OF CANE, OSIER OR SIMILAR MATERIALS	56,047	3,771
940161:UPHOLSTERED SEATS, WITH WOODEN FRAME	10,230,381	45,052
940169:SEATS, WITH WOODEN FRAMES (EXCL. UPHOL	857,237	46,359
940171:UPHOLSTERED SEATS, WITH METAL FRAMES (E	1,652,233	10,863
940179:SEATS, WITH METAL FRAMES (EXCL. UPHOLST	1,557,141	1,795
940180:SEATS, N.E.S.	1,220,079	29,095
940190:Parts	362,807	577
940210:DENTISTS', BARBERS' OR SIMILAR CHAIRS HAV	71,897	18,985
940290:OPERATING TABLES, EXAMINATION TABLES, A	356,578	249
940310:Metal furniture of a kind used in offices	465,257	11,276
940320:Other metal furniture	4,809,928	41,520
940330:Wooden furniture of a kind used in offices	507,462	17,650
940340:Wooden furniture of a kind used in the kitchen	2,138,046	141,729
940350:WOODEN FURNITURE FOR BEDROOMS (EXCL.	5,384,629	227,095
940360:Other wooden furniture	12,930,210	941,663
940370:FURNITURE OF PLASTIC (EXCL. MEDICAL, DENT	908,113	42,902
940382:FURNITURE OF BAMBOO (EXCL. SEATS AND M	53,599	0
940383:FURNITURE OF RATTAN (EXCL. SEATS AND ME	68,570	802

	940389:FURNITURE OF CANE, OSIER OR SIMILAR MAT	650,650	11,724
	940390:Parts	2,389,698	21,862
	940410:MATTRESS SUPPORTS FOR BED FRAMES (EXCL	325,485	118
	940421:Of cellular rubber or plastics, whether or not c	745,966	0
	940429:Of other materials	2,166,413	186,602
	940430:SLEEPING BAGS, WHETHER OR NON-ELECTRIC	24,278	0
	940490:Other	2,319,966	107,236
	940510:Chandeliers and other electric ceiling or wall li	4,874,827	25,450
	940520:Electric table, desk, bedside or floor-standing l	557,910	10,317
	940530:ELECTRIC LIGHTING SETS OF A KIND USED FOR	111,702	0
	940540:Other electric lamps and lighting fittings	4,228,396	26,655
	940550:NON-ELECTRICAL LAMPS AND LIGHTING FITTIN	98,932	0
	940560:Illuminated signs, illuminated nameplates and	802,216	960
	940591:Of glass	25,671	40
	940592:PARTS OF LAMPS AND LIGHTING FITTINGS, ILL	74,861	2
	940599:PARTS OF LAMPS AND LIGHTING FITTINGS, ILL	542,563	2,449
	940610:PREFABRICATED BUILDINGS OF WOOD, WHET	38,915	8,500
	940690:Other	2,341,248	95,398
	950300:Tricycles, scooters, pedal cars and similar whe	8,083,471	193,354
	950420:BILLIARDS AND ACCESSORIES	14,411	0
	950430:Other games, operated by coins, banknotes, b	3,803,426	987,894
	950440:PLAYING CARDS	97,254	3,779
	950450:	491,957	394
	950490:Other	196,110	944
	950510:Articles for Christmas festivities	809,980	25
	950590:FESTIVAL, CARNIVAL OR OTHER ENTERTAINME	278,600	1,582
	950611:Skis	122,270	0
	950612:SKI BINDINGS	13,379	0
	950619:SKI EQUIPMENT FOR WINTER SPORTS (OTHER	33,590	0
	950621:SAILBOARDS	3,503	0
	950629:WATER-SKIS, SURFBOARDS AND OTHER WATE	481,058	5,321
	950631:GOLF CLUBS, COMPLETE	0	45
	950632:GOLF BALLS	26,956	1
	950639:Other	37,805	6,191
	950640:ARTICLES AND EQUIPMENT FOR TABLE-TENNIS	75,370	0
	950651:TENNIS RACKETS, WHETHER OR NOT STRUNG	23,366	0
	950659:BADMINTON AND SIMILAR RACKETS, WHETHE	22,187	10
	950661:TENNIS BALLS (EXCL. TABLE TENNIS BALLS)	38,764	0
	950662:INFLATABLE BALLS	300,572	24
	950669:Other	65,661	0
	950670:Ice skates and roller skates, including skating b	79,442	50
	950691:Articles and equipment for general physical ex	1,312,908	32,888
	950699:Other	957,749	99,970
	950710:FISHING RODS	121,870	0
	950720:Fish-hooks, whether or not snelled	73,686	26
	950730:FISHING REELS	124,390	400
	950790:LINE FISHING TACKLE N.E.S; FISH LANDING NE	223,782	200

950810:TRAVELLING CIRCUSES AND TRAVELLING MEN	1,557	0
950890:ROUNABOUTS, SWINGS, SHOOTING GALLERIES	115,019	0
960190:WORKED BONE, TORTOISESHELL, HORN, ANTLERS	3,480	0
960200:WORKED VEGETABLE OR MINERAL CARVING MATERIALS	90,717	0
960310:BROOMS AND BRUSHES, CONSISTING OF TWIGS, TWIGGERS	69,650	4
960321:TOOTH BRUSHES, INCL. DENTAL-PLATE BRUSHES	621,981	9,405
960329:Other	214,891	41
960330:Artists' brushes, writing brushes and similar brushes	91,524	252
960340:Paint, distemper, varnish or similar brushes (of wood)	371,382	1,729
960350:BRUSHES CONSTITUTING PARTS OF MACHINES	79,306	1,909
960390:Other	845,415	4,705
960400:HAND SIEVES AND HAND RIDDLES (EXCL. COLANDRINI)	20,205	0
960500:TRAVEL SETS FOR PERSONAL TOILET, SEWING MACHINES	20,616	1
960610:PRESS-FASTENERS, SNAP-FASTENERS AND PRESSERS	1,898	0
960621:BUTTONS OF PLASTICS, NOT COVERED WITH TEXTILES	8,028	0
960622:BUTTONS OF BASE METAL, NOT COVERED WITH TEXTILES	2,683	0
960629:BUTTONS (EXCL. OF PLASTICS OR BASE METAL)	6,253	0
960630:BUTTON MOULDS AND OTHER PARTS OF BUTTONS	208	0
960711:SLIDE FASTENERS FITTED WITH CHAIN SCOOPS	907	0
960719:SLIDE FASTENERS (EXCL. FITTED WITH CHAIN SCOOPS)	17,610	0
960720:Parts	4,207	0
960810:Ballpoint pens	471,273	9,500
960820:FELT-TIPPED AND OTHER POROUS-TIPPED PENS	247,577	4,332
960830:	18,252	1,739
960840:PROPELLING OR SLIDING PENCILS	16,683	1,394
960850:SETS OF ARTICLES FROM TWO OR MORE OF THE ABOVE	27,607	1,188
960860:REFILLS FOR BALL-POINT PENS, COMPRISING TIPS	10,707	0
960891:PEN NIBS AND NIB POINTS	1,526	0
960899:PARTS OF BALL-POINT PENS, FELT-TIPPED AND OTHER	3,475	297
960910:Pencils and crayons, with leads encased in a sheath	212,097	3,644
960920:PENCIL LEADS, BLACK OR COLOURED	8,198	18
960990:Other	42,663	73
961000:SLATES AND BOARDS, WITH WRITING OR DRAWING SURFACES	70,513	8
961100:HAND-OPERATED DATE, SEALING OR NUMBERING MACHINES	58,996	0
961210:Ribbons	59,278	0
961220:INK-PADS, WHETHER OR NOT INKED, WITH OR WITHOUT	2,560	0
961310:POCKET LIGHTERS, GAS FUELLED, NON-REFILLABLE	237,193	0
961320:POCKET LIGHTERS, GAS FUELLED, REFILLABLE	86,756	25
961380:LIGHTERS (EXCL. GAS FUELLED POCKET LIGHTERS)	111,647	485
961390:PARTS OF LIGHTERS, N.E.S.	2,707	0
961400:Smoking pipes (including pipe bowls) and cigarette	65,939	0
961511:COMBS, HAIR-SLIDES AND THE LIKE OF HARD PLASTIC	40,401	0
961519:COMBS, HAIR-SLIDES AND THE LIKE (EXCL. OF HARD	55,342	0
961590:HAIRPINS, CURLING PINS, CURLING GRIPS, HAIR	81,750	2,545
961610:Scent sprays and similar toilet sprays, and mousses	10,008,761	19,155
961620:POWDER PUFFS AND PADS FOR THE APPLICATION OF	36,938	0
961700:VACUUM FLASKS AND OTHER VACUUM VESSELS	138,258	9,631

	961800:TAILORS' DUMMIES AND OTHER LAY FIGURES,	114,160	30
	961900:Sanitary towels (pads) and tampons, napkins (6,939,940	7,530
	962000:MONOPODS, BIPODS, TRIPODS AND SIMILAR A	71,712	0
	970110:PAINTINGS, E.G. OIL PAINTINGS, WATERCOLO	14,723	50,661
	970190:COLLAGES AND SIMILAR DECORATIVE PLAQUE	25,707	90
	970200:ORIGINAL ENGRAVINGS, PRINTS AND LITHOGP	30,555	0
	970300:ORIGINAL SCULPTURES AND STATUARY, IN AN	105,902	0
	Total	2,505,114,503	437,045,287

Data source: Monstat